1943. október 27. szerda

MONSIEUR VÖRÖSS!

Versek vannak még
1. összes ruháid zsebeiben
2. gépeltek, dobozokban
3. nagy fehér noteszban
4. papírok közt
5. itt és ott
6. Talán a két kötetben

Anny

HOLT ZENDÜLŐ – VÖRÖSS ISTVÁN ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEI

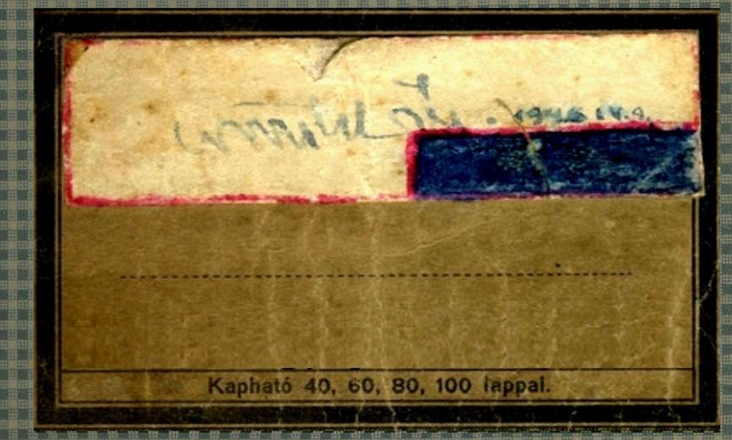

HOLT ZENDÜLŐ

VÖRÖSS ISTVÁN
összegyűjtött versei

HOLT ZENDÜLŐ
VÖRÖSS ISTVÁN ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEI

1943. október 27. szerda

MONSIEUR VÖRÖSS!

Versek vannak még
1. összes ruháid zsebeiben
2. gépeltek, dobozokban
3. nagy fehér noteszban
4. papírok közt
5. itt és ott
6. Talán a két kötetben

Anny

HOLT ZENDÜLŐ

VÖRÖSS ISTVÁN

összegyűjtött versei

NÉMETH LÁSZLÓ VÁROSI KÖNYVTÁR
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, 2016

A kiadó köszönetet mond

Mocsáry Ferencnek
a kiadáshoz való hozzájárulásáért, és a hagyaték jelentősebb, tulajdonát képező részének a Németh László Városi Könyvtár helyismereti gyűjteményében történt elhelyezéséért

Máté Istvánnak
a szerzői jog örökösével való kapcsolattartásért, közreműködő adatgyűjtéséért, hasznos észrevételeiért.

Tisztelet
Galyasi Miklósnak
Szathmáry Lajosnak
Imolya Imrének

Szerkesztette és az utószót írta:
Béres Dezső

Előszó:
Kovács Imre Attila

Munkatársak:

Borus Gábor
Domjánné Szénási Edit
Fülöpné Rákos Éva
Soós Csilla
Szabó Csaba

A kötet kiadását támogatta a

Nemzeti Kulturális Alap

©Vörösss István örököse Mocsáry Ferenc
Norma Nyomdász Kft. Hódmezővásárhely

ISBN 978-963-87406-8-7

Vörösz István 1940. jún. 8. kedd
– Till Aran fényképészeti műtermében

HOLT ZENDÜLŐ
VÖRÖSS ISTVÁN ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEI

1943. október 27. szerda

MONSIEUR VÖRÖSS!

Versek vannak még
1. összes ruháid zsebeiben
2. gépeltek, dobozokban
3. nagy fehér noteszban
4. papírok közt
5. itt és ott
6. Talán a két kötetben

Anny

HOLT ZENDÜLŐ

VÖRÖSS ISTVÁN

összegyűjtött versei

NÉMETH LÁSZLÓ VÁROSI KÖNYVTÁR
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, 2016

A kiadó köszönetet mond

Mocsáry Ferencnek
a kiadáshoz való hozzájárulásáért, és a hagyaték jelentősebb, tulajdonát képező részének a Németh László Városi Könyvtár helyismereti gyűjteményében történt elhelyezéséért

Máté Istvánnak
a szerzői jog örökösével való kapcsolattartásért, közreműködő adatgyűjtéséért, hasznos észrevételeiért.

Tisztelet
Galyasi Miklósnak
Szathmáry Lajosnak
Imolya Imrének

Szerkesztette és az utószót írta:
Béres Dezső

Előszó:
Kovács Imre Attila

Munkatársak:

Borus Gábor
Domjánné Szénási Edit
Fülöpné Rákos Éva
Soós Csilla
Szabó Csaba

A kötet kiadását támogatta a

Nemzeti Kulturális Alap

©Vöröss István örököse Mocsáry Ferenc
Norma Nyomdász Kft. Hódmezővásárhely

ISBN 978-963-87406-8-7

Vörössy István 1940. jún. 8. kedd
– Till Aran fényképészeti műtermében –

„Írlak, világ!” – Vörösss István költészetéről

Osvát Ernőnek egy 1905-ös programcikke – egyebek mellett – a magyar irodalom torzóban maradt életművei és elkallódott géniuszai fölött borong. Jobb sorsra érdemes íróink sanyarú helyzetéért (és itt merítsünk nyugodtan a Széchényi-féle néplélektanból!) nem csak a magyar Ugar közönyössége vagy az obskúrus politika a felelős, hanem fura lelkialkatuk: az önsorsrontó duhajság „őrülete” is. Mindezt a Főváros szabadabb légköre (a vidék bágyasztó atmoszférájával szemben), a versengő szekértáborok íratlan szabályai, a köztörténelem hercehurcái övezik. A lokális irodalom művelői boldogabbak. Szerényebb tehetségüket a mellőzöttség néven nevezhető helyi tényezői mentegethetővé, szűkebb körük akolmelege pedig elviselhetővé tették/teszik a számukra. Sorsuk kevésbé modellszerű, mint a kánon jeleseié. A szellemi termelés perifériáján, mondhatni láthatatlanul serénykednek, vitázva és/vagy szolgálatkészen együttműködve kisviláguk kulcsembereivel.

Vörösss István az amatőrök vonuló légiói és a Parnasszuson lecövekeltek közti képzetes határsávban alkotott. Műve utóbb elkeveredett (hatástörténetileg mindenképp) a névtelenek betűáradatában. Ez a köztes jelleg lírájának az irodalmi modern korszakfelosztását tekintve is érvényes. A ’30-as években, a klasszikus modernség második hullámával indult, amelynek ihletű nyomai megjelentek a verseiben, mégis – a költői magatartás, szerepfelfogás tekintetében – a Nyugat első nemzedékéhez volt hű. Versei nem reflektáltak az avantgárd tapasztalatára sem, így a Szabó Lőrinc-, József Attila-, Radnóti-féle versbeszédet és létszemléletet csak ennek frissítő hatása nélkül imitálhatta. Vörössnek megvolt ugyan az esélye, hogy az ónyugatosokhoz való vonzódásiból közvetlenül az utómodern (elsősorban Pilinszky képviselte) poétikájáig rukkoljon elő, de erre már nem maradt életideje. Határvonalon rekedtségének harmadik, a históriai időben megragadható sajátsága, hogy épp Magyarország szovjetizálásának hajnalán hunyt el, amikor még táplálhatott volna bizonyos illúziókat a koalíciós idők ígéreteit illetően; a kényszerintézkedéseket már nem kellett elszenvednie.

Vörösss „átmenetiségéhez” (paradox módon az ilyen típusú életművek zárványosodnak leginkább az időben) a min-

denkori költőszerep és -sors sztereotípiái kapcsolódtak. A szegénység, a betegség, a beteljesületlen szerelem, az elismerésért vívott szélmalomharc, a fiatalkorban bekövetkezett halál (költészetének esztétikai szempontú mérlegelése nélkül is) átpoetizálták alakját. A Vöröss István-narratíva – főleg romantikus vonásaival – megalapozhatott egy mérsékelt kultuszt mind a kortárs baráti kör (Bethlen gimnázium, Tornyai Társaság), mind az örökséget azóta is ápolók körében.

Költészete hol naplószerűen követte életeseményeit vagy kedélyállapotának változásait, hol vissza-visszatért egy-egy őt izgató témához, ám ezeket is rendre a versíró pillanat hangulatához igazította. Így sem versmondattana, sem trópusai nem kristályosodhattak egyedivé (vagy legalábbis nem tudatosultak), viszont hangoltságának eltérő erősségű és irányú hullámai számos szemléletmódbeli és szövegfelszíni ellentmondást gerjesztettek – az eszerint – lírai önéletrajzként felfogható életművében. A Vöröss Istvánra jellemző kettősségek: felszólító jellegű erkölcsi iránymutatás (intelem) és önmaga körül forgolódó vívódás; pietas és pogány romantika; bölcseleti igény és ösztönkiélés; prófétai indulat/Don Quijote-i őrjöngés és fáradt rezignáció; leborulás/alázat és a kozmikussá növelt én „mindenhatósága”; a teremtéstörténet grandiozitásától ihletett szómágia és bensőséges képi miniatűrökbe való belefeledkezés; csönd és induló; magány és programos sorsközösség. Ez a kétarcúság látszólag szabad kezet ad az értelmezőnek, hogy mit és milyen mértékben hangsúlyoz Vörössnél, ugyanakkor a költészetéről tett bármely (egyértelműségre törekvő) kijelentés cáfolhatóvá is válik. Ezért örvendetes munkáinak teljesebb körű, elsősorban e belső feszültségekre rávilágító kiadása.

Az első vékonyka füzet, amely „lírájának javaterméséből” válogat, 1936 késő őszén jelent meg a „Hódmezővásárhelyi Református Bethlen Gábor Gimnázium tanuló ifjúságának” kiadványaként. Az előszóban Szathmáry Lajos – a méltatás mellett – jó előre védelmébe vette a diákköltőt a várható kritikai megjegyzésekkel szemben, s üzent a kiadványt valószínűleg elsietettnek tartó kollégáknak is. A költői eszköztár kiforratlanságát és a tematika szűkösségét tanítványa életkorával és tolószékbe kényszerültségével indokolta. Szathmáry szerint Vöröss – szárnypróbálgatásainak sutaságaiért – a „holt dolgokat életre indító látásmódjával” kárpótolja olvasóit.

Kétségtelen, hogy a Papírsárkány huszonnyolc versén végigtekintve a XIX. századi almanachlíra (az úgynevezett „szobai költészet") tájszemlélete, a két világháború közti női magazinok (pl. Magyar Úriasszonyok Lapja) érzelmes, finomkodó stílje köszön vissza, ám határozott törekvés figyelhető meg a váratlan hangulati váltásokra, asszociációkra. A zsáner nem egyszer kiegészül valami gondolati vagy erkölcsi tartalommal, a hangulat lételméleti távlatot kap, vagy a délutáni idillbe egyszerűen csak beletülköl egy automobil. Az „alig tizennégy esztendős" Vöröss István mintha meg akart volna felelni a közízlésben 100-150 éve kialakult, népszerű lírafelfogásnak, miközben ennél feltűnőbb, modernebb megoldásokra törekedett. Saját erőből, megfelelő irodalmi tájékozottság híján.

A verseket a szerkesztő/válogató nem rendezte ciklusokba, de a Papírsárkányban így is elkülöníthetünk három szakaszt: az első tizenegy vers túlnyomórészt az esti/éjszakai miliőhöz kötődik – egyetlen ablakkeretben elférő tájleírások és átszínezett életképek sora; a következő hat versben kevesebb az árnyék, több a verőfény; ettől kezdve viszont az elmúlás visszavisszatérő mélabúja kísér minden strófát. Vörössnél a vég képeinek megidézése (kötelező) költői póz, nem halálvágyra utal, inkább a beavatottság bizonyítéka kíván lenni. A Papírsárkányban – noha még nem alakult ki az erős költő-szerep, a prófétai/sámánisztikus egzaltáció nyelve, de – már megjelenik a nagy misztériumokról (Isten, halál) való szólás bátorsága, sőt illetékessége. Ezzel a gyermeki naivitást és a felnőtt világ üres/tévesztett hősködését állítja szembe, s értékeli fel saját pozícióját.

Szótára főleg a színek, a fényviszonyok, a napszakok, időjárási jelenségek, házkörüli látványok szavaiból áll, a megszemélyesítések feltűnő gyakorisága és a transzcendencia felé fordulása az epikus életanyag hiányával függ össze. A formai megoldások bizonyos monotonitást mutatnak: a versek fele két négysoros szakaszból áll, ugyanilyen arányban alkalmaz félrímeket. Egy-két tisztarímtől eltekintve asszonáncokat ír, nem mindig sikerrel (megkopott – virágcsokrot; rajzol – unalomból stb.) Jellemzően a XIX. századi verses epika kedvelt sorfaját, a felező tizenkettest használja, de három, sőt négyütemű (a népdalokban és magyar nótákban kedvelt) változatokkal keverve. A sorok szótagszámát szabadon kezeli, huszonkét sor-

ban található eltérés a maga választotta sorhosszúságtól. Az ütemhangsúlyos verselés alkalmilag – szinte „véletlenszerűen” – a jambikus lejtés felé mozdul el. Az imént felvázolt tendenciát a háromsoros, párrímre épülő strófák térítik változatosabb dikció felé, bár a tizenketteseken belüli billegés is felfogható az élőbeszédszerűséghez való ösztönös közelítésként.

A Papírsárkány találó, Vörösz István bemutatkozásának lényegét összefoglaló, metaforikus cím. Valami olyasmi ellen vette fel a szentgyörgyös harcot, amelyet papíron idézett meg, amellyel papíron küzdött, s így győzelmét is csak papíron könyvelhette el.

Vörösz második, ugyancsak a „Hódmezővásárhelyi Református Bethlen Gábor Gimnázium tanuló ifjúsága” kiadványaként jelzett verses füzete egy évvel később, 1937 végén került ki a nyomdából (Üvegpohár). Mivelhogy „színeinek megmegcsillanását írástudók is észrevették”, Szathmáry Lajos előszavában már egy megmért tehetségért lelkesedhetett. Nyoma sincs a mentő körülmények emlegetésének, az óvatos felkínálásnak, sőt a tanár úr költői magaslatokba emelt, pátoszos nyelvvel verseng a „lélek rezdülésének páratlan és pótolhatatlan […], az Isten közelében járó gyermeknek üvegpohártükröződésű lelkének” kifejeződésével.

Az új kiadványban kevesebb vers szerepel, mint a Papírsárkányban, ami a válogatás szigorát vagy az eltelt egy esztendő rövidségét jelzi. Van ajánlása („Édesanyámnak és Nagyanyámnak”), s a huszonöt vers most már ciklusokba rendeződik. Az első (A győzedelmes árnyék) ott folytatja, ahol a Papírsárkány abbahagyta, vagyis az elmúlás-tematikát viszi tovább. Új elem az önfeledt/felelőtlen ifjúság ostorozása, a szertelen életöröm elutasítása a memento mori! erkölcsének jegyében. A második szakasz mindössze három versből áll: az iskola és a latinórák szorongató emlékét idézik fel, s végül – lelkének áramlási törvényei szerint – az élettől való búcsúvétel melodramatikus képeinél köt ki. A Tavasztól télig három verse a télből kiolvadó boldog világtól eljut a félelembe és mélabúba süppedt esti tanyákig, a tájon átrobogó vonat-sárkány víziójáig. A verseknek csaknem felét kitevő utolsó ciklus Vörösz „antropológiája” (Egyszerű emberek). A mintaélet képviselői: földművesek, tanyai tanítók, szerzetesek, az életharcból kiesett öregek. A nem-költőkkel, a „színtelen lelkekkel” szemben fogéko-

nyak a szépre, nem vesznek részt a csörtetésben, nem hallgatnak „tüzes jazz-dallamot”, mégis csöndes létükkel ők képviselik a világ értékesebb felét.

Az Üvegpohár továbbír/újragondol néhány „papírsárkányos” képet: a Földnek (ilyen értelmű) folytatása a Szántóvető, az Április tréfának az Egyszerű ember, a Délutáni hangulat a tanteremben-nek az Iskolafolyosó reggel. Először néz szembe (igaz, általános alanyt használva) testi fogyatékosságával: „Néha fölállnak a rozoga karszékről / Napfény után futnak rogyadozó lábbal, / Szellő egy sóhaja visszaküldi őket, / S bujócskáznak a zord, százszemű Halállal” (Öreg gyerekek). Itt jegyzendő meg, hogy Vörössnek nem volt köznapi értelemben vett betegségtudata, illetve – versei tanúsága szerint – kialakította azt a vigasztaló elméletet, amellyel megindokolta elesettségét. Eszerint ő nem mozgásképtelen, hanem öreg (gyenge, gyámolításra szoruló). Bizonyíték erre a hajlott korhoz illő szókincs és gondolkodásmód, a koravén intellektus, a nagy tanulságokba és titkokba való beavatottság. Feltűnő rokonszenvvel fordul hát az idősek felé, és verseiben a torz életelvek kifejezője általában a tánc, a fékevesztett mozgás lett. (A kéziratban maradt versek egyikében például a Kedvesnek úgy írja le testi állapotát, hogy egyszerűen csak fáradtak az izmai.)

Az egy évvel korábban publikált versekkel összehasonlítva a forma a megszokott maradt, de a strófák száma megszaporodott (a versek 70%-a két versszakosnál hosszabb). Gyakoriak a felező (három/négy ütemesekkel váltakozó) tizenkettesek és a félrímek, de próbaképpen egy-két háromütemű, jambizáló 10-es is megjelenik. A Papírsárkányhoz képest sokkal több eltérés van a sorok hosszúságát illetőleg: az Üvegpohár 80%-a szabadon kezeli a szótagszámot. Összességében a forma fellazulásáról beszélhetünk, a jelzők és a trópusok Vörössnél már megismert gyakorlatát követik.

A gimnáziumi évek után 1943-ban jelentkezhetett kötettel (Tű hegyén), amelyet Pápán adtak ki, mert mentora, Szathmáry Lajos ott folytatta tanári pályafutását. Az öt év várakozás jót tett lírájának, tematikája, formavilága gazdagodott. A Tű hegyén már egy felnőtt, a versírást hivatásának tekintő szerző első (és sajnos utolsó) igazi könyve. Mintha megsejtette volna Vörössnél, hogy több alkalma nem lesz a megmutatkozásra, a kötet anyaga zsúfolt; ahogy mondani szokás: kevesebb több lett

volna. Ciklusai elé (talán Ady Új versekének mintájára) egy cím nélküli vers került mottónak, a végére pedig – a nyugatosok szokásos/kötelező penzumát letudva – műfordításaiból válogatott. Az irodalmi nyilvánosságba való bejelentkezéshez túl kellett lépnie a „szobafogságban" verselgető diákköltő imágóján, emberi/szellemi kapcsolatokat kellett prezentálnia, s erre a vásárhelyi ismerőseinek (Takács Ferenc, Pákozdy Ferenc, Imolya Imre, Deutsch Béla, Galyasi Miklós, Endrey Béla, Tárkány Szűcs Ernő) címzett/ajánlott versek tűnhettek a legalkalmasabbnak.

A Tű hegyén líraszemlélete a Nyugat hagyományaiban gyökerezik; jellemzően az első nemzedék (Ady, Babits, Kosztolányi) hatásának nyomait lelhetjük fel benne, de érvényesül a második nemzedék (József Attila, Szabó Lőrinc) ihlető szerepe is. A megnyomorítottak és megszomorítottak felé fordulását (az Üvegpohár „egyszerű emberei" már nem egy esztétizált életbölcselet, hanem a társadalmi igazságosság nézőpontjából kerültek szóba) néhányan József Attila-befolyásként könyvelhették el, noha egyértelmű, hogy Vöröss nem tartotta magát proletárnak, hiszen a szegények őt fenyegető irigységéről, megszelídítendő emberségéről töprengett. A társadalom perifériáján élők iránti szimpátiája inkább Adyéval rokonítható. Adyból még sok minden átszüremlett a Tű hegyén-be: őskereső orientalizmusa, a tragikus iránti (a nagyság lerombolásán megrendülő) érzékenysége, sajátos szimbolizmusa. Az Aranyökör, a Ragyogó lépcsők, Az éhség harsogása (mint szabadvers kísérletek) és a Dinnyehordó asszonyok Babits nyomdokain haladnak, utóbbi egészen közel áll A Danaidák poétikai képletéhez. Ami Kosztolányit illeti, Vöröss a korai lírájához (jelzőihez, „irodalmi íróságához") kapcsolódik, a Tejespohár ciklus helyzetdalai A szegény kisgyermek panaszainak reminiszcenciája. Vöröss István költészetének József Attilá-s vonásai inkább a költő '20-as években írt verseit idézik, például a Barmok, A jámbor tehén-t (1923). A Tű hegyén utolsó ciklusa (Ördög szerenádja) látszólag a dekadencia sátánosságát aktualizálja, horribile dictu a keresztény misztériumok karneváli kifordítása, ám inkább csak rímjáték és bizarréria, Szabó Lőrinc A sátán műremekei című kötetének (1926) ártatlanabb párja.

A kötetben megjelennek a szerelmes versek (Kedves című ciklus). Mint a középkori lovagi költészetben, az imádott

személy eszményített ugyan, de erősen általánosított (sablonos) fordulatokkal epekedik; a hölgy nem valódi, hús-vér alak. Töredékek láncolatában (a végén egy szonettben) vallja meg érzéseit, a rajongása mintha nem is a Kedvesnek, hanem egy remélt, idilli állapot eljövetelének szólna. A Tű hegyén-ben egy konkrét olvasmányélményére is utal (Tamási Áron: Jégtörő Mátyás). A regény elindította gondolathullám utóéletét az állatokat megszemélyesítő, beszéltető versekben lelhetjük fel. Lelkes, érző állat a kutya, az ökör, a varjú, a sün, a farkas, a darázs.

Vörösst a romantikától megörökölt költő-szerep Adyféle változatával azonosult. Így a társadalmi haladásért folytatott küzdelmet a századforduló népi forradalmiságával, és nem a proletariátus osztályharcával kötötte össze. Meg-megbökte a magyar Ugar lusta/műveletlen barmait, de kritikája nem terjedt ki az egész nemzetre. Olyannyira, hogy az Adynál lényeges magyarság tematika, vagy miként ugyanő a magyar sorskérdéseket körüljárta, en bloc hiányzott lírájából. Vörösst, mint egy Babitscsal „katolizált" Ady, egyetemes perspektívából szemlélte a dolgokat, s miután a Nyugat második nemzedékének a népi-urbánus csatározásban csekély szerepet játszó költőit méltánytalanolta, kimaradt a harmincas évek „nacionalizmusából". De mint mondottam, ennek a magyarságkérdés – nyilván higgadtabb felvetésének is a – háttérbe szorulása volt az ára.

A Tű hegyén hat ciklusában valószínűleg a művek megírásának indíttatása volt a válogató elv: a Gyalognép a szűk baráti kör „megrendeléseire", társalgási témáira reflektálhatott, a Dúdoló (egy önmegszólító verssel az élén) a költői megszólalás hitelességéért folytatott műhelymunka sikerültebb darabjait vonultatja fel, a Harsogó a mindenféle hatalommal szembeni önbátorítást próbálgatja, a Kedves tagolatlan, a fel-feltörő érzést naplózó ciklus, a Tejespohárban az öreg-lét korábbi szcénáival szemben a gyermeki világképhez pártol, végül az Ördög szerenádjában a halál-tematikát a kárhozattal való incselkedésre cseréli.

Formai jellemzőit tekintve a Tű hegyén előrelépést mutat. Bár a versek 40%-a négy versszakos, és több mint a fele 4 soros strófákból áll (a félrímek megőrizték dominanciájukat), bőven van 8 soros, sőt akad egy 9 soros strófájú is. A jambus időnként ott lüktet az ütemhangsúlyos versekben, de található négy- és ötlábú, vagy 8-as/7-es jambusi sorokból építkező mű

is, és felbukkan egy tiszta anakreóni hetes. Az ütemhangsúlyos hetesek gyakran 4/3-as metszetűek, a nyolcas vagy felező, vagy háromütemű. Három ízben alkalmazza a négyütemű tizennégyest, az úgynevezett kanásznóta ritmust. A négy szonett (három klasszikus és egy Shakespeare-szonett) egyike sem szabályos, és úgy általában a kötet egésze el-eltér a magaválasztotta szabályoktól, megközelítőleg 70%-ban.

A műfordítások közül a két Verlaine verset (Chanson d'automne; La lune blanche) emelném ki, hiszen kínálkozik az összehasonlításuk Szabó Lőrinc és Tóth Árpád magyarításaival. Vörösst Őszi sanzonja abban különbözik Szabó Őszi dalától és Tóth Őszi chansonjától (Örök virágok, 1923.), hogy nem képszerűen érzékeltet, hanem (költői szótárában amúgy is gyakori) szavakra bízza a hatást: bús, halk, vén, réveteg, eped, borong, bánat, lélek. A szótagszám és az (itt-ott sutácska) rímelés mind a francia eredetitől, mind a másik két fordítástól eltér. Valószínű, hogy a Szabó Lőrinc-féle változat ismeretében készíthette el a magáét. Erre nemcsak a szövegpárhuzamokból következtethetünk, hanem a Tű hegyén másik Verlaine fordításának (Bűvös éj) címadásából is. Szabó Lőrinc az Örök barátaink első kötetében (1941) – ebben Vörösst kedvelt költői: Francis Jammes és Walt Whitman is szerepelnek – közli Tyutcsev Bűvös éjszakáját. Szabó A hold a fák közt-nek, Tóth Fehér a hold…-nak fordítja Verlaine La lune blanche-át, míg Vörösst a Bűvös éj címet tartja megfelelőnek, talán az Örök barátainkból merített ötlet alapján.

Életében már nem jelent meg több kötete. A második világháború tragikus, zavaros időszakában (és azt követő években is) pangott a könyvkiadás, vásárhelyi ismerőseitől/barátaitól nem számíthatott anyagi támogatásra, versei sem kaptak országos elismerést, és mozgáskorlátozottsága kizárta abból az aktív és személyes kapcsolatrendszerből, amely újabb kötethez segíthette volna. Az „önképzőkör meglódítottjaként", a Juhász Gyula-féle vidékiség második vonalában igyekezett észre vétetni magát. Hagyatékában fennmaradt, többségükben kiadatlan versei kiegészítik/árnyalják a kötetei anyagát, s ami még fontosabb: kirajzolódnak belőlük azok a lehetséges irányok, amelyek folytatódhattak, markánsabbá válhattak volna egy kiteljesedő életműben. A Vörösst-kultusz nyilván egy egységes és esztétikailag egésznek tekinthető örökség felmutatásában érdekelt, vi-

szont a (helyi kuriozitáson túlmutató) jelentőségét éppen azok a törekvések hordozzák, amelyek felé az első lépéseket megtette.

Vörös István a ’30-as, ’40-es évek fordulójától egyre gyakrabban kísérletezik a szabadvers formátlan formájával. Lendülete/indulata s a benne megpendített kritikus (mások szerint tiszteletlen) hang Babits Fortissimojához fogható. A ’39-es Fekete apácák vörösmartys (Az Éj monológja) és babitsos (Vakok a hídon) ízeket mutat, ennek párverse az 1940-es Szerzetesek, majd következik a Föloldozom az Istent, az Isten, a Püspök, a Jaajjajajj, a Messzeség. Ez utóbbiban létösszegző perspektívát nyit; a londoni lebujoktól Buddháig, Indiától Amerikáig szövi az asszociációit, a Mesterrel (Shakespeare), Petőfivel és Villonnal együtt megidézi Walt Whitmant, míg eljut az én egyetlen megtapasztalható valóságáig, a kartéziánus tétel lírai parafrázisáig: „magam vagyok a Végtelen csak”. Vörössnek az egyházi személyeket távolságtartással vagy némi gúnnyal megverselő írásai, vagy a saját istenélményét a konvenciók/dogmák alól felszabadító nagy vallomása (Föloldozom az Istent), és a Messzeség „szedett-vedett” műveltségi elemeket felvonultató, a transzcendenciát a személy körébe utaló, kötetlen meditációja ki kellett, hogy maradjon a Tű hegyén-ből. Szathmáry Lajos el tudta intézni Pápán, hogy a szegények haragjával fenyegetőző írások átmenjenek a cenzúra rostáján, ám a formát is felforgató versek kimaradtak a válogatásból. Pedig a Tű hegyén mögött ott volt egy másik, egy sokkal izgalmasabb költő. Vörös tisztelte és próbálgatta a poétikai formulákat, de az e téren elvárható következetesség nem felelt meg költői hajlamának (lásd három kötetének forma-statisztikáját). A publikált versek árnyékában ott várakozott az a Vörös líra, amelyet utóbb maga alá temetett a szerelmi költészet szonett áradata, a háborús élmények (idillel ütköztetett, radnótis karakterű) naplózása, a magány jeremiádjai, az önutálat és apokaliptikus látomások egész serege.

1943. szeptember 9-én Vörös István és a Kedves eljegyezték egymást. Innen, a legmagasabb fokú elragadtatottság elfúló hangjától az E vers is erre tanít (1947) salamoni bölcsességéig józanodik: „te vagy magadnak egymagadban híved”. Vörös szerelmi költészete kezdettől összefonódott istenes verseivel: a műveit esendőnek mondja az Igéhez képest, amely Ige legigazabb „verse” maga a Kedves, tehát a vele való találkozás

és kapcsolat az isteni szándék és kegyelem jele. A nő tartózkodását vagy tétovázását az isteni terv akadályozásaként rója fel szerelmének, és a csókok és simogatások enyelgő kedveskedései után szeretne már végre közelebb kerülni hozzá (a gyermek Isten tükre lesz). Kapcsolatuk lazulásával a Kedves alakja belesimul a személyes üdvtörténet most már Istenben megnyugvó képeibe, sőt a „szűzi szerető" helyére teljes egészében – a tanító, csősz, költő, halász, öreg juhász, sőt csiga képében megjelenő –Úr lép. Reményei veszvén elengedi a szerelmet, és csak a férfi – nő viszonyról (a teremtés cselvetéséről) elmélkedik egy keveset.

1944/45-től át meg átszövik egymást a szerelmes, az istenes és a háborús versek motívumai, de ezekben is – mint a változások, hangsúlyeltolódások vagy variációk más eseteiben – a Vörös-hagyaték belső „logikája" érvényesül. Ez pedig nem más, mint az írásom elején már említett minden téren, témában és megszólalásban kifejeződő dualitás. Feszültség van nyomorúságos fizikai állapota és szellemének elhivatottsága, elfojtott ösztönéletének vágyai és lelkének Isten-éhsége, a férfiasságot, vadságot, egészséget képviselő pogány életöröm és beteg testének (keresztény) aszketizmusra rendeltsége, konfessziózus jeremiádjai és életbölcselettel vegyes maximái között. A kint és a bent, az igaz és a hamis, az erős és a gyenge, az állati és az emberi, a köznapi és az orfikus stb. paradoxiái együttesen és külön-külön is szembekerülnek az ideális/harmonikus/idilli nemvalóságával.

Az imént jellemzett kettősség például többszörösen tükröztetett én-képet eredményez egy önmegszólító típusú verse esetében (Kihívás, acsargó Gonoszhoz): saját maga jobbik (az Úr által támogatott) fele fenyegeti a szintén benne lakozó sátánt, vagyis az én megosztottsága miatt eldönthetetlen, hogy ki kit szólít meg. A lírai holtpont, ez az eldönt(het)etlenség a lírájának felívelő szakaszában válik kimondhatóvá (Számvetés): „Számot vetettem, hát szomorú vagyok. / A mérleg karja meg se billen. / A lelkemben lágy, csillanó fagyok. / Amott az ördög, itt az Isten."

Vörös István munkásságának elemzését/értékelését egyszerű volna csak „beleírni" a hódmezővásárhelyi irodalomról szóló narratívába, megtalálni a helyét a lokális alkotómunka kis elbeszélésében, rávilágítani a helyi irodalmi tudat hagyo-

mánytörténésében játszott szerepére stb. De nemcsak ilyen elbeszélhető dicső múlt nincs (a Vásárhely irodalmát vizsgáló tanulmányok ezt nem cáfolják), hanem a befogadástörténet szükséges dokumentumaival sem rendelkezünk. Igen, voltak írástudó, tollforgató emberek, akik – az országos/nemzeti események perifériáján, és a kisvárosi közönség jóindulatú, de hullámzó érdeklődésétől nem ösztönözve – kitermeltek egy időben reflektálatlan szöveghalmazt. Mára Vásárhely irodalmi múltjának muzealizálódása gyakorlatilag befejeződött.

Vörössy esetében a kéziratos hagyaték feltáratlansága is késleltette irodalmi portréjának megrajzolását. A korábbi értékelések csak egy kisebb szövegkorpuszból indulhattak ki, s ennek tanulságait általánosították. Eszerint Vörössy a diákköltőségét teljesen meghaladni nem tudó, impresszionista látásmódú verselő. Ebben van igazság, hiszen költeményeinek teljesebb körére is igaz, hogy gondjai vannak a formabiztonsággal, a rímekkel (hajaszála – moccanását [1939]; föld – gyűlt [1943]; bólogok – dobott [1946]), a költői képekkel („eredben új élet acélos lépte döng"; „A tűlevél mind pici nyíl, / illat-zápora lődöző"; „csilló bánatok terhe sújt deresre"), s az impresszionizmus az érettebb munkáiból sem hiányzik: „Az úton nyárfák villatag / lombja lángolt a lobbanó levegőbe. / Vas napverés ragyogása / zuhogott fehér ruhádon."

„Impresszionizmusa" a Papírsárkányban és az Üvegpohárban inkább csak modorosság, szerelmi költészetében viszont Tóth Árpád-i hitelességűvé vált. (Tóth Árpádot a műfordításain túlmenően is tanulmányozhatta, próbálkozott stanzával, és jellegzetes, nyolcsoros strófái Villon balladái mellett Tóth Árpád oktáváival rokoníthatók.) A negyvenes évek közepétől Shakespeare iránti rajongása (pl. a Mester szonett formáját követi) erőteljesen romantikus irányba fordította, utolsó alkotó éveit egy vörösmartys túlfűtöttség hatja át. Ha napjainkban közismertté, vagy egyáltalán olvasottá válhatna Vörössy, akkor azt a modern ember tépettségére hajazó romantikus „őrületének", a még meg nem talált életcélt helyettesítő lázadásának, az Előszót kizengő Vörösmarty és Az őrültet kibukó Petőfi klasszikus korszerűsége visszfényének, a Petőfi-kortárs Walt Whitmant idéző versbeszédének köszönhetné. Bár mostanság az olvasás is muzealizálódik…

A jövőre nézve pedig… Több száz versét elolvasva, elemezve kigyűjtöttem egy Vörös István írói szó-tárat, amely nemcsak a gyakorisági szempontot veszi számításba, hanem az egyes szavak helyi (a kontextus felerősítette) értékét is. Íme, a költő száz kiemelt gyakoriságú és helyzetű szava: álom, árny, bor, bódult, bölcs, bő, bús, bűn, döng, csend, csillag, csók, csősz, csúf, dél, dér, domb, dús, erdő, est, ezüst, ég, éj, fáj, fák, fátyol, fény, füst, fűszál, gyász, gyér, halk, hant, harmat, ház, hév, hold, holt, hó, hős, hull, hűs, inog, Isten, jég, kalász, kert, kék, kép, kín, korty, köd, könny, kő, langy, lágy, láng, lány, láz, lég, lét, lomb, lusta, mag, menny, mécs, méla, mély, méz, nap, néma, part, por, rest, rét, rossz, rög, rőt, rügy, seb, sír, szent, szél, szív, szűk, tar, tág, tó, tűnt, vak, vas, vágy, vers, vén, vér, víg, víz, zord, zöld, zsong (és ezek toldalékolt alakjai).

Ha nem is fejtettük meg ezzel az extraktummal Vörös lírájának a „titkát”, bárki szabadon átélheti a halmazból áradó hangulatot, vagy tetszése szerint képezhet szintaktikai kombinációkat. Az ideális közvetítés viszont az összegyűjtött kéziratoknak a jelen érdeklődéséhez igazított, válogatott és kommentált kiadása lenne.

Kovács Imre Attila

1932–1936.

Ima

Óh, én Istenem, Mennyei Atyám,
Nagyon kérlek, mindig vigyázz reám.
Mindig világosítsd meg utamat,
Hogy mindenkor megértsem szent szavadat.

S ha arra az útra térnék, mely rosszra vezet,
Nyújtsd akkor felém segítő kezed!
És segíts ki! Ne engedd,
Hogy lelki sötétségben elvesszek!

S azt a gyönyörű utat mutasd meg,
Amely a lelki tisztaság felé vezet,
Hol fekete nem található,
A jóságtól minden fehér, mint a hó.

Oda, oda vágyon én Istenem,
Hol jóság van, de gonoszság nincsen.
És add meg! Add meg azt nekem,
Hogy ezt a gyönyörű tiszta utat elérhessem.

1932. július

Születésed napjára

A jó Isten nagyon sokáig éltessen apukám,
És még sokszor köszönthesselek születésed napján.
És mindig minden jóból vegyed ki a részedet,
A jó Isten adjon neked sok, sok örömet!

A boldogságból is jusson sok neked,
Hiszen a boldogságot nagyon megérdemled,
Anyukám is te is nagyon sokat szenvedtetek,
Kívánom, hogy a jó Isten adjon össze titeket!

1933. június

A szél meséje

Egy falusi házban a rokka előtt
Öregasszony ül, unokája nézi őt.
Az unokája kezét összetéve,
Néz az öregasszony ráncos kezére.

− Most miért nem mesél Édes nagymamám?
Még tegnapelőtt se' mesélt semmit, lám!
Meséljen hát valami szép tündérmesét,
Mint legutoljára, hogy lett arany a rét?

Akármit nagyanyó, akármit nem bánom,
Nagyanyóié legszebbek a világon! −
Sóhajt az anyó abbahagyván a fonást:
− Mesélek gyermekem, nem tündérmesét, mást. −

Erre a korhadt sámli figyelni kezdett,
Hogy a nagyanyó vajon mit mesélhet?
A macska dorombolni kezdett a széken,
S a székre letelepedett szépen.

És a muskátlis cserép az ablakon
Szintén magába meredt hallgatagon.
Az unoka is csendesen hallgatott,
Az egész szobában csönd, csöndesség volt ott.

− A szabadságharckor történt a dolog,
Fáj a szívem, ha rá visszagondolok.
De elmondom azért unokám neked,
Hallgass hát ide, és szépen figyeljed.

A nagyapád is katona lett, honvéd,
Hiába ontottam könnyeim özönét,
Elvitték mégis, háborúba vitték el,
Azt mondták: A hazának katona kell.

Utána egy párszor írt még levelet,
Hogy jól van, utána aggódó ne legyek,

Hogy az ellenség felett győznek mindig,
Hogy a győzelmet hova, mindig ők viszik.

S aztán nem kaptam tőle levelet,
Nem kaptam tőle aztán soha többet.
Egy este nagyon bánkódtam magamban,
És bánatomban mit tehettem: fontam.

Akkor ablakom alá jött a szél,
Hallgatóztam, és hallottam, hogy beszél,
S remegve hallgattam a beszédet:
Nagyapó elesett, nagyapó elesett.

Itt a mese vége. Nem is mese ez,
A szívemben tőle fájdalom repes. −
A vén nap az ablakon bekacsintott,
Egy öreget, unokát talált sírva ott.

1934. július

Csillagos éj

Ezüst sugarakkal
Cirógatják már a
Csillagok a fák fejét.
Ezüst fénnyel töltött
Kékes istenszemek
Derengnek szerte szét.

Ezüst színnel festett
Ezüst gályák úsznak
Az ég hűvös folyamán.
Csillag-fényből szövött
Könnyű fátyol terül
A gálya-nyom után.

Lusta, szénné égett
Lomha árnyak ingnak
Néha-néha fák tövén.
Harmatdús és könnyű
Fűszálak remegnek
Mint csillagon a fény.

Bódult szendergéssel
Alszik a tótükör.
Az est rá fátyolt vetett.
Hűvös tószemében
Látni lehet a kék
Csillag-mécseseket.

Nagy, néma táborát
Már felüté a csend.
Minden néma, süket…
S a vén fák fürösztik
Langyos csillagfénnyel
Vén, öreg fejüket…

1935. augusztus

Ősz közeledtén

Most meghal, Uram, a zöld nyár,
De tudom, tavaszra ébred.
Most enyészetté lesz minden,
De sírból kikel az élet.

Most meghal, Uram, a testünk,
Halál úr az élet felett.
És e testi hervadásból
Uram, mondd, lesz-e kikelet?

Most még bennem dalol a nyár,
És hajt zöldellő lombokat.
Nem lehet é ősz e nyárból
Uram, egy röpke perc alatt?

1935. augusztus, Papírsárkány

Esti kép

Fekete fátylával integet az alkony.
Az est szekere döcög valahol,
És a tél bús kutyája,
A jajgató szél, nagy vadul csahol.

Szürke felhők szűrik a csillagok fényét,
Szundít a hold felhők ezüst ölén,
Jéggé fagyott hó-csomók
Köszöntnek mélán a fák tar fején.

Jeges tócsákba mered a házak szeme
S a fák törzse árnyékokat rajzol,
Amint meg-megmozgatja
Őket a lusta szél unalomból.

Némaság mindenütt. A csend szája lezárt,
A táj a fehér semmibe hallgat,
Messze egy álmos kutya
Riadtan ugatja meg a holdat…

1935. december, Papírsárkány

Este a parasztok

Esti beszédre gyűlnek a parasztok,
Sárga fényt vet arcukra a pipa lángja,
Roskadozva reccsen meg a pad alattok,
S csendesen bámulnak az alvó világba.

Elhalnak a kövön lassan a léptek,
Itt-ott bukdácsol csak hazatérő ember,
Kigyúlnak az égen fényes csillagmécsek,
S a falum elalszik a nagy méla csenddel…

1936. január, Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Gályarab

Penészszagú, régi bibliát lapozok
Kopottak, dohosak az elszürkült lapok
Száz évek táncolnak a szemeim előtt.

Egy ősöm lapozta ezt legutoljára
Vigaszt merített, s indult a gályára,
Hitvallást tenni Krisztusi lélekkel.

Nem jött vissza többet. Ott maradt a gályán
Ott halt meg valahol Dalmácia táján,
De itt maradt a biblia, itt maradt a Hit!

Február

Csendes esti utca

Gödrös köveken suhan az este fátyla,
S elhullat minden lépten alkonyillatot,
Végig az utcán kigyullad a lámpa,
Mint az ég alján az ezüst csillagok.

Nyikorgó ajtók megett alussza álmát
Az álmodozó fehér ház, csendes udvar,
Nem zavarja semmi bódult nyugodalmát,
Csak a szél, mely az úton végigkavar.

Függönyös ablakokból néz az utcára
A lámpák imbolygó, aranyos fénye.
Megannyi óriás a fák lusta árnya,
Amint aludni bújnak a fal tövébe.

A sötét köveken nem kopognak léptek,
Mintha minden, minden néma, süket volna,
Mintha az alvó, csendes utca felett
Az erős Isten maga is aludna.

Február, Papírsárkány

Kopott délután

Kályhában unott nótát durmol a tűz,
A kéménnyel a szél pletykázik álmosan,
Egy ideig csendesen duruzsol,
S aztán halk surranással elrohan.

Sötét függöny mögül ásítva bámulja
Az ablak a kopár, jéggé-fagyott kertet,
Fent a fázós, lila égen pedig
Vad szélkomondor felhőket kerget.

Fázva, csendes táncban hajladoznak a fák,
Jajgató sípjával dúdol hozzá a szél,
Szánalmat keltőn, hörögve, taktusra
Zörög a fákon a véres levél.

Mintha síró kedve volna a világnak,
Mintha fent állana egy komor vérpadon,
Azt se bánva, halál-e vagy élet,
Csak csend legyen s nyugalom, nyugalom…

Február, Papírsárkány

Szavak emberei

Üres szavak cifra zászlaját lengetjük,
Mellet verünk korhadt fadobogón,
És azt hisszük, hogy felépül a tett
A cifra, üres, szappan-buborékos szón.

Építünk szavakból üres légvárakat,
Kacsalábon forgó tündérpalotát,
És vadul csattogtatjuk hazafi-ünnepen
Szavaink pántlikás, feltűnő ostorát.

Március, Papírsárkány

Áprilisi tréfa

Víg, tréfáskedvű április.
Virágos fák között szellő-bársony reppen,
Fehér virágokkal nevetgélnek a fák,
Vak koldus áll a gazdag kikeletben.

Ezüst virágok pöttyennek
Halk kacajjal a ruhájára csendesen.
Illatos fátyollal borított a koldus…
De furcsa áprilisi tréfa, Istenem!

Április, Papírsárkány

Kis cica

Piros szalaggal nyakadon,
Vígan játszol, kicsi esetlen szörnyeteg,
Rohansz a szőnyegen, bolyha közt felbukol,
Bársonyos kis mancsod futásban megremeg.

Még ma kedves vagy. De holnap
Nyávogva mászkálsz magas háztetőkön
És véres pofával, gyilkoló szemekkel
Tartasz vadászatot, ha az est előjön.

A kis bársonyos gombolyag,
Mi régen cica volt, ma véres fenevad.
De talán angyali arcával az ember
A bölcsőtől kezdve a sírig megmarad?

Április, Üvegpohár, A győzedelmes árnyék cikl.

Papírsárkány

Simogató, langyos májusi szél szárnyán
Magasan fenn úszik: büszke papírsárkány.
Fenn, fenn a könnyező felhők között lebeg.
Bámuló szemmel ott lenn két boldog gyerek.

Egy gyenge rándítás kell a kötél szárán,
S véres fejjel bukik le a papírsárkány.
Ily gyenge játékszer a mi éltünk, Uram,
Szárnyalhat magasra, megrántod, s lezuhan.

Május, Papírsárkány

Déli hangulat a tanteremben

Hamvas gesztenyevirágok
Tikkadt fejecskéi néznek a terembe,
Kint víg zaj zsongja be a déli világot,
És a pajkos szellő lágy szárnyán lebben be.

Az ablakon keresztül
Látszik a napfényes háztető-rengeteg.
A teremben ólomtagú bágyadtság ül,
Álmosan hajlanak le a fáradt fejek.

Csend, csend. Árva hang sem szólal,
Talán az idő is megállt, nem rohan.
Messze kis templomból vékony, csengő szóval
Megszólal a harang fáradtan, álmosan.

Május, Papírsárkány

Fiú a szekéren

Messze tanyáról jött, megtörten, fáradtan,
Sapkája poros volt, időtől megkopott.
Fáradtan csapta az ostort a lovakhoz,
A kezében tartva hervadt virágcsokrot.

A szekér zökkenve állott meg az úton,
Ő leszállt a bakról az apja elébe.
Kordult a kapuszárny, a szekér befordult
S mindkettőt elnyelte titkos kapu mélye.

Május, Papírsárkány

Az együgyű

Lángoló nagy máglyatűz még az én hitem,
Lángját még nem verte a földre semmi sem;
Én, bohó gyerek, én még Istent vallom, hiszem.

Nékem még a felhő könnyes égi bárka,
Holdvilágos éjjen angyalokra várva;
És nem hiszem, hogy csak köd, nyirkos, hideg pára.

Nékem még a vihar Isten nagy haragja,
Melyben tűzostorát vétkes földre csapja;
És nem hiszem, hogy csak elemek vad harca.

Nékem még a világ az Isten munkája,
Szívéből küldött életet reája;
És nem hiszem, hogy csak elemek vad harca.

Nékem még a halál: hajózás más révbe,
Jutalom-kiosztás, igaz kézzel mérve;
S nem örök némaság őrjítő mélysége.

Így vallom együgyűn, félszegen a hitem
S ég szívemben halkan halvány kis mécs: Isten,
S mormolom félhangon: én még Istent hiszem!

Május, Papírsárkány

Népkerti padon, este

Mily jó itt, az árnyas, vén, öreg fák között!
A zaj, a vad, durva fickó elköltözött,
Könnyű fátyolával a csend reám borul.

A bokrok közt suhan a hűvös, lágy szellő,
Suhanása csendes, zajtalan szökellő,
És simogatása könnyű, selyem, bársony.
A nyugodni térő kertben láb se dobban,
Üresek a padok, némán, elhagyottan
Bámulják a szürke, alkonyi ködöket.

A csőszház előtt víg rőzsetűz lángja áll,
Bent a kis szobában már csörömpöl a tál,
A légben ételszag terjeng bizsergetőn.

A munkások hada lassan hazavonul,
Dologtól fáradtan, álmosan, szótlanul
Halad ki a kapun zajos utcák felé.

Némán gondolkozom a nagy méla csendben,
Míg a csend-szentélybe vad-eszeveszetten
Bevág egy autó dühös tülkölése…

Május, Papírsárkány

Öregek a verőfényben

Botra támaszkodva délutáni fényben
Nyöszörgő széken csendes öregek.
Napsugár csókolja dérlepte fejüket,
S a tavaszi széltől kezük megremeg.

Révedező szemmel bámulják hosszan
Az aranyporral hintett sok felleget,
Virágillat száll át a pihenő kerteken,
Madárdal zeng a meleg föld felett.

Régi, szép emlékek ezüst-poros ujja
Csendesen dobogó szívükön átremeg.
Botra támaszkodva délutáni fényben
Nyöszörgő széken csendes öregek…

Május, Papírsárkány

Felélesztem a tüzet

Néha a feledés bölcs hamuja alól
Emlékek parazsát csendben kikaparom.
Fellobban a kis tűz; meleg, kedves, furcsa,
És én a lángjába nézek hallgatagon.

A tűz halk beszéddel dudorássza újra
Elmesélt meséit. Már mind, mind ismerem,
De mégis szótlanul meredek a lángba,
Kis tüzénél fázós magam melengetem.

Június 10., Papírsárkány

Halk, titkos furulyaszó

Halk, titkos furulyaszó sikong
Dél tikkadt csendjében messze, messze, messze.
Valahol fújja bús valaki.
Száll a furulyaszó a hőségbe veszve.

Halk, titkos furulyaszó sikong,
Mintha ezer évből lopná a hangokat.
Mintha egy bús ősmagyar fújná.
A vad, kesergő dal lelkemen borzongat.

Halk, titkos furulyaszó sikong.
Hallottam a hangját, igen, ismerem én.
Úgy érzem ezeréves vagyok,
És véres kardú, bús, vad, ősmagyar legény.

Június

Alkonyi fellegek

Színlávát ittak a felhők,
Lilában, s aranyban az égi bársonyok,
Rajtuk bukdácsolva sárga fény vánszorog.

Az alkony arany-kelyhéből
Izzó rubin-bora a felhőkre csorog,
S szétfolynak ott forrva, mint dús vérbíborok.

Mennyi színt, pompát összegyűjt
Egy bűvös alkonyat! És bennük mily pazar!
Istenem, miért is lesz vége oly hamar?

Június, Papírsárkány

Golgotha után

Hányszor Pilátushoz visszük, vad pogányok
Lélekből fakadó szent érzéseinket,
S vad torokkal zúgjuk:
„Feszítsd meg, feszítsd meg!”

Csak mikor már vértől piroslik a kereszt,
S a Golgothán dúl a vihar bősz kezekkel.
Akkor szólunk bölcsen:
„Isten volt ez ember.”

Június

Egy ismeretlen hősi halotthoz

Hosszú veszteséglajstromban
Húzódik meg neved egyszerűen, szegényen
Kis Mihály gyalogos. Egy a miljók közül.
Szürkén öntött neved hosszan, hosszan nézem.

Még azt sem tudom terólad,
Halni az a bolond golyó mikor hívott,
Mégis úgy szeretném tudni, hogy merre van,
Csendes-e nyugodt-e ismeretlen sírod?

Mentél ugye te is bízva
Hitmagot elvetve, remélve
Mentél ugye te is fénnyel és virággal
S virág nélkül értél homályba, sötétbe.

Nem vagy énnekem semmim se
Közös vér nem láncol össze örök frigyül
S mondd, hogy mért sajnállak rég elporladt vitéz
Kis Mihály gyalogos, egy a miljók közül.

Június 27.

Csillagfény

Csillagfény csókolja takarómat,
Ezüst csillagfénytől ezüstös az ágyam.
Hűs esőillatot piheg kintről a föld,
És a tárt ablakon hozzám ömlik lágyan.

A kutyák vad zaja is elhalt már régen,
Álomra hajolt a fáradt, megtört világ.
Messziről, messziről álomba-ringatón
Dúdol egy rádió lassú, bús muzsikát.

Július, Papírsárkány

Felélesztem a tüzet

Fekete korommal festi
Az éjszaka keze a hajlongó fákat.
Mélyre nyúltan, hosszan szaladnak az árnyak.

Fürge hűvös kézzel dobol
Vidám melódiát a zápor száz ujja,
Langyos szél kíséri, víg éneket fújva,

Meleg, ezüst tejet csorgat
A hold sápadt keze a felhők bársonyán,
És végigfolyik az ég sötétkékjén puhán.

Szelíd, könnyes felhők megett
Szenderegnek békén a kék, bús csillagok,
S szellőkéz hömpölyget nehéz, dús illatot.

Tűnő-zápor játékaként
Villám-kardok vágnak az ég alján végig.
Tompa hang… és a seb ezüst vérrel vérzik.

Július, Papírsárkány

Ébredés

Az éjjel ólma rezeg a pillámon,
Homályos fátyolt szőtt szememre az álom,
Fülemben még az éj némasága.

Már zsongó zaj zsibong régóta a konyhán,
Az égbe fúródó tetőkön már lomhán,
Méltóságosan pipál a kémény.

Víg hanggal rohan kint az újságos gyerek,
Álmosan zötyögnek kenetlen szekerek,
Reggeli fényben ébred az utca.

Az utcán surran az arany napfény-fátyol,
Padlásablakokon kíváncsi fény táncol,
Reggeli tornát zúg a rádió.

Szabóműhely

Ócska, piszkos cégér lóg lustán a falon,
Szomorún és bambán mered a semmibe.
Legyek sütkéreznek nyűtt, nyitott ajtaján,
Halk sóhajjal kószál a beteg szél ki-be.

Bent a vak homályban villogva fut a tű,
Ónszürke, sáppadt arc a ruhákra görnyed,
Szövet dohos szagát lebbenti ki a szél…
– De könnyű ejteni, Uram, itt egy könnyet.

Július, Papírsárkány

Kripta

Furcsán, üresen mered az égnek
Az épülő templom téglaváza.
S lent, lent, a szürke föld felé törve
Már mind meg vannak a kripták ásva.

Még be sincsen fejezve a templom,
Még meg sem született az élet,
S már készen állnak a sírok, kripták,
És törnek le a mélynek, a mélynek.

Július, Papírsárkány

Lefutott a csillag

Egy bús csillag megbillent odafent,
Egy bús csillag elindult az égen,
Ezüst uszályt húzva maga után
Az álmodó éjbe fut fehéren.

Lebukott, eltűnt. Nem jön vissza többet,
Elégett, magát az éjbe fúrva.
Uram, vájjon az emberi élet,
Ha egyszer lefut, visszajön-e újra?

Július Papírsárkány

Lámpánál

A lámpa lassú pislogással ég,
Kósza árnyak ingnak a falon.
Kintről behunyorgat a langyos est,
Vele karöltve méla nyugalom.

Kint most sötét van s jólesik a fény,
Láttára szívemben a jég felenged,
Ujjongó öröm rohan át rajtam,
S a fény bíztat, bátorít, melenget.

Augusztus, Papírsárkány

Színtelen lelkek

Mennek az ösvényen, mint indított gépek,
S nem veszik észre a szépet.
Csukott szemmel járnak, esznek, isznak, élnek,

Számukra a világ csak egy nehéz pálya,
Útját roggyant lábuk parancsszóra járja
S tövissel hinti tele az élet.

Kemény göröngyeit átkozzák az útnak,
És síró lélekkel bámulni nem tudnak
Egy alkonyi bús fellegen.

S mikor testük halál tárt ölébe szédül,
Fekszenek riadtan, lélek, erő nélkül,
Összetörve, rommá válva.

Augusztus, Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Komédia

Rikító ruhában ugrálunk röhögve,
Bolond nevetésre torzítjuk a szájunk,
Bukfenceket vetünk a cirkuszi rögre,
Szilaj, vad táncokat jár mind a két lábunk.

Szájunkon mézédes mosolyokat hordva
Hatalmasok színe előtt térdet hajtunk,
S míg alázatosan leomlunk a porba,
Harag véres tüze dübörög át rajtunk.

Szeretjük ordítani: érettem van minden,
Boldogságban úszunk, hogyha reánk néznek.
"Templom követ bennem rakta le az Isten",
De tüzes lélekkel hódolunk a pénznek.

Cipóvá doboljuk a silány koldusmorzsát,
S szavaljuk: szeretet-oltár a keblem,
És mikor lábaink az út végét elhozzák,
Letűnünk a színről hangtalanul, csendben.

Augusztus, Üvegpohár, A győzedelmes árnyék cikl.

Délután

A nap nehéz, aranyveretű kelyhéből
Híg, csorgó olaja az ablakra loccsan.
Néma, mozdulatlan, szellőtlen a tájék,
Pihen minden tétlen, dúsan, jóllakottan.

Étel szaga ömlik ki a konyhaajtón,
Lustán hömpölyög át a szundító kerten.
Szellő sem sóhajtoz, udvar bús zugában
Fekszik holta, napnyíl sebétől leverten.

Szikrázó háztetők csendben álmodoznak,
Kéményük nem pipál a tűzhelyet fűtve.
Az ég bágyadt képét ringatja szótlanul
Ház előtti veder sötétvizű tükre.

Augusztus, Papírsárkány

Kisgyermek, hulló levelek közt

Parki kis padon ült, vérvörös avarban,
Boldog szívvel, színben, illatokban, fürödve,
Pufók arcocskáján végig bizsergetett
A Nap földre omló, aranyló hajfürtje.

Szívében száz öröm csengője csilingelt.
Zzz… hulltak a padra elsárgult levelek,
Zzz… sírtak a földön lábaktól tiporva,
De ő csak nevetett, boldogan nevetett.

Szeptember, Papírsárkány

Hangulat

Üres a kályha, a vasrácson át
A padlóra fénye nem világol.
Dermedt testében szilaj harsonát
Bömböl a szél.

A köd vacog az ablak üvegén,
S csillog rajt, mint hófehér köntös.
Az utcán az est: fekete legény
Lép komoran.

Csend. A falak torka ködöt liheg,
S mint a vén télráncos keze–szőtte
Könnyekkel telesírt párna, borul
Rám a hideg.

Jó lenne most, mint izzó fadarab,
Kályha gyilkos tűztorkában égni,
Lángokat ontva, vérszínben égve,
Mint a harag.

Szeptember, Papírsárkány

Mozdony

Dübörögve csattog hosszú futó pályám
Földrengető, nehéz, robogó léptemen
Kilométereket fal fel acél gyomrom
Rohanok, rohanok, s enyém a végtelen.

Bensőmben láng tombol, és fehér gőz reszket,
Féktelen vad erő repeszti a bordám,
Hej, gyáva ember, ha utamba állna,
Vért csapolnék rajta, magammal sodornám!

S akaratom mégsem az enyém, rab vagyok,
Mögöttem a zsarnok, irányító kezek,
S te sem vagy úr ember, bár pályádon rohansz,
Csak arra mégy, merre élted sínje vezet.

Szeptember

A tűz

Vén macska durmol a kandallóban: a láng,
Nagy, széles nyelvétől véres a kályharács.
Étvágya végtelen, dühös, mohó, falánk,
Villogó tűzszeme izzó rubin: parázs.
S hogy künn egyre jobban döng az este lépte,
Hangja csendesebb lesz, pillantása álmos,
Hamuszürke fátylát húzza vad szemére,
S kihűlt testtel omlik börtöne falához.

Október, Papírsárkány

Októberi éjjel

Pogány kupa a sárga égi hold.
Öblös szájából arany bor csorog.
Mint sötét lelkű, részek kalózok
Isszák szurtos kéményű házsorok.

Jajgató kutyák a kopasztott fák,
Rohanó felhők: megannyi boszorka,
Szívet tépő démon az éji csend,
S fenyegetés a házak ablak-torka.

Október, Papírsárkány

Dér

Ma reggelre durva csizmákkal valaki
Az árokparti zöld bársonyt letiporta,
Le a nyirkos, hideg, szürke, úti porba.

Ma reggelre őszes hajszálát valaki
A bús füvek s a fák fejére ejtette,
S a légben maradt dermedten lehelete.

Október, Papírsárkány

A föld

Vigyázva tedd a lábad a földre,
Ha járda a szürke köntösű utakat:
Sarudra tán büszke várak pora tapad.

A föld örök titok. Víg dajka s vad hóhér.
Méltóságos fává érleli a magot
S én benne csendesen elporladok.

November, Papírsárkány

Lámpagyújtogató

Az est leszállt az út gödrös mezejére,
Az alattomos szél kószál a köveken,
S baktat az utcán a fekete ember,
Rúddal a vállán, nesztelen.

S kérges keze által egy pillanat alatt
Bűvös fény szökik a bús fekete tájra,
Mint a sápadt arcra, beborult esten
A pipa híg, arany lángja.

November

Öregember a reggeli utcán

A téli égbolt még dermedt, lila,
A vad zsarnok szél még csak félig él,
Bús öregember baktat az utcán,
Szakállán a vénség, s a téli dér.

Üres kannáját most viszi tejért,
S hideg szobájába ha visszatér,
Három bús barát reggelizik majd
Megszokottan: ő, a bánat és a tél.

November

Ágyban

A lámpa dús fénye kiapadt a falon,
Mint véres szeme vak, töpörödött vénnek,
Szétfolynak a fekete árnyak mint hólé,
Mikor csókolgatják a tavaszi fények.

Fülembe ólmot önt szelíden az éjjel,
Fekete fátyollal borítja be szemem,
S nehéz léptekkel jön a kábító álom,
Mint a tavaszi ár, és elrohan velem.

December

Koldus

Áll riadtan kint az utcasarkon
Kifosztottan, árván, mint a téli fák,
Nem várja otthon meleg szeretet,
Pattogó tűz, vidám, derűs világ.

Szegény, szegény öreg! A természet
Tavaszra a fáknak dús lombot ad,
Neked, bús világba-dobottnak
Talán megássa csendes sírodat!

December

1937.

Öregek

Tüzes borok aranykupái után
Langyos tejet isznak a csend asztalán.
Nyári, bíboros napokból tipegve
Halkan suhannak szelíd őszi estbe.

Éltük zajtalan, szótlan, nyugodt béke,
Szelíd bársony, mint az égbolt kékje.
Örömük csendes, olyan halvány,
Mint a téli napfény a házak ablakán.

Január, Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Olvad a hó

A mord háztetők szíve meglágyult,
Komor arcukon dús hólé pereg,
Víg hangon kiabál a csatorna,
Mint féktelen, pajkos kamaszgyerek.

A langyos sárban víg csizma cuppog,
Mint vizes kutyák a tar úti fák,
Olvadó hó zenéje az utcán,
S minden kis tócsában boldog a világ.

Üvegpohár, Tavasztól télig cikl.

Iskolafolyosó kora reggel

Mint elzárt kolostor most ez a folyosó:
Szorongó csend, minden zajtalan, néptelen
S konganak a kövek a ritka lépteken.

Jeges ujjakkal fog körül a levegő,
A halvány napfény az ablak üvegén
Olyan, mint a rab szívén a végső remény.

Úgy érzem magam, mint szőrcsuhás szerzetes,
Akit a világtól rabláncon tartanak
A megmérhetetlen, zord kolostor-falak.

Február, Üvegpohár, Ovidius száműzetése cikl.

Cigaretta

Üde, finom, mint fűszál első harmata,
Dúsillatú füstje felfelé száll kéken,
Mint tavaszi felhő a tavaszi égen.

Egy röpke perc: hamu a kékes füstszalag.
Vajjon belőlem is ennyi lesz, Istenem,
Ha hamuvá porlaszt egy sötét pillanat?

Üvegpohár, A győzedelmes árnyék cikl.

A hegy

Mi a vad vihar fiai vagyunk,
Apánk a fergeteg s a felhő gyors lova,
Kék arcába csap az égnek s mikor vérzik,
Lebegő sörénnyel kacagva fut tova.

Lábunknál csendesen szelíd folyó folyik
És ha bérceken a vihar hangja kél,
Mint gyermek hátát a korbácsütés,
Úgy hasítja vizét, ordítozva a szél.

S mégis megdönt minket e szelíd, méla víz:
Míg alázatosan csókolja lábunk,
Porlaszt, mállaszt, mint fát az őrlő szú,
És mi, dacos sziklák, por s homokká válunk.

Március, Üvegpohár, A győzedelmes árnyék cikl.

Márciusi hangulat

Téli est halmozta lompos, bús unalmunk
Gondterhes, aggasztó fekete párnája,
– Mint tavaszi szélre a szürke ködfelhő –
Szétoszlott az első meleg napsugárra.

S megtörik a varázs, gyermekkedvvel törjük,
Hogy borzolja a szél ezer ujjal hajunk,
S fürdeti pajkos, víg tavaszi árok
Langy esővizében mord, öreg kalapunk.

És együtt nevetünk a locsogó sárral,
S az ágakon szemünk víg rügyeket keres,
S kacagunk, ha napsugaras vízzel
Nyakon önt bennünket egy bolondos eresz.

Üvegpohár, Tavasztól télig cikl.

Szolga

Tudom, Uram, hogy sok az én bérem,
Tudom, uram, hogy azt meg nem érem.

Bűn láncát tépte le rólam kezed,
Pedig tudtad, hogy hasznom nem veszed.

Rossz szolga vagyok, ügyetlen, hitvány,
Kárcsináló, lézengő tanítvány.

Ki csak a Golgotádig követi lépted,
S bíráid előtt megtagad Téged.

Április, Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Este a tanyák között

Borostás állú, mord, szófukar vén, az est,
Már égő pipával baktat a réteken.
Pislogó lámpása a sárga, halvány hold,
Nyomában bús kutya: lappangó félelem.

Házkéményekből száll a szürke rőzsefüst,
Egekből permetez a csöndes mélabú,
Szíjja pipáját a mogorva vén, az est,
S beföd mindent könnyű, szálló alkony-hamu.

Elkésett madarak húznak fönn hangtalan,
Álmot adó, békés esti tájak fele.
Fényes ablaksorú vonat fut az éjben,
Mint hétfejű sárkány száz villogó szeme.

Üvegpohár, Tavasztól télig cikl.

Ovidius száműzetése

A sors sötét paripáján jött a parancs
Lágy hajnal üdítő, hűs csöndességébe,
És riadt szívedbe ezer kétség-magot
Vetett egy barbár föld ösmeretlensége.

Köszöntlek, könnyedség gyorskezű lantosa!
Szívedben Rómád hő fényessége égett,
S most durva, vad földre plántált a végzeted,
Hol csak ketten vagytok: te és a kétséged.

Köszöntelek! Sorsunk tiédhez hasonló,
Kacagunk, kacagunk gondtalan bohémek,
De jön a fátumunk, üzen a Nagy Császár:
Összekötjük batyunk és itt hagyunk, élet!

Levetjük hiú rongy-bíborát,
Felöltjük vándorlás porszínű köntösét,
Leszakad rólunk a sok hűtelen barát,
És egyedül leszünk, s a lelkünkben sötét.

Üvegpohár, cikluscím-adó.

A győzedelmes árnyék

Szemem megett ott van a két sötét üreg.
Húsomon belül ott marad a sárga csont,
Tudom, hogy hamuvá válnak mind a tüzek,
S virágos fákon túl mereng az árva csonk.

Tudom: a dal után beáll a néma csönd,
Hogy szakadék felé vezet életutunk,
Hogy az ember csupán szolga és úr a föld…
Köszönöm Uram, hogy nevetni még tudunk!

Üvegpohár, cikluscímadó

Egyszerű ember

A titkok útján lelked nem kutat,
Csomót nem old, nem jár mélységeket.
Hűs magasságokra nem visz az utad,
Poros ösvény vezérli életed.
Csak jársz a földön, némán, hangtalan,
S bensődben nem zsong ezernyi miért,
Nem tudod: a szívnek rejtett aranya van,
S a sorstól egyformán fogadsz ütést, s kenyeret.

Álmaidra nem hint színt a képzeleted,
Csak – mint a medve – alszik téli álmot,
S mégis, minden szín és délibábok nélkül,
Virágot havazó fa a boldogságod.

Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Két vén diák

(Sándor bácsi emlékének)

Pár éve még együtt iddogálták
Tiszai szőlők aranyszín borát.
Vén gimnázium két vén diákja,
Kétráncos kezű, ősz hajú barát.

A csöndbe lépő nyári estéken, midőn
Akácvirágokat sírtak az éjjelek,
Múlt idők ködében baktatott mélázva,
Könnyes szemmel két fáradtszívű gyerek.

Aranybor patakja mellet repült a szó,
Néha-néha dal kélt a két öreg szájon.
Aztán az egyiket elragadta az ősz,
Túlvilági partra által vitte Kháron.

Másiknak az óta keserű pohara,
Sírva issza szőlők aranyszín borát,
S egyszer tán a bárkás, alvilági Kháron
Egy kupához teszi a két bús cimborát.

Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Öreg gyerekek játszanak

Néha fölemelnek egy hervadt virágot
Vén könyvek lapjáról, csöndben, szótlanul,
Látják régi színét, érzik illatát,
Kelyhébe emlékek gyöngyharmatja hull.

Néha fölállnak a rozoga karszékről,
Napfény után futnak rogyadozó lábbal,
Szellő egy sóhaja visszaküldi őket,
S bújócskáznak a zord, százszemű Halállal.

Május, Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Szerzetes

(Egy nagyon jó paphoz.)

Künn arany kupával nótáz az Élet,
Borának színe bíbor, mint a vér,
Benn csönd van, csönd és zajtalan napok,
És minden, mint az álom, oly fehér.

Künn illatfátyol úszik a légben,
A virágfürtös fák belátszanak.
Benn, tömjénfüstnek komoly föllege
És égbenyúló, sötét kőfalak.

Künn roskadó, terített asztalok,
Öröm palástja duhaj lakomán,
Benn teste Annak, Aki eljött egyszer,
Kié minden igaz s minden pogány.

De künn rabláncon milliónyi ember
És szabadon üvöltő démonok,
S benn, a szívembe Valaki föntről
Egy nyíló, tűzpiros rózsát dobott.

Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Tanyai tanító

Künn él a pusztán, halkan, csöndesen,
Hűs ég alatt, bársonyos szőnyege.

A város messze van, csak pár büszke orom
Látszik ide, zaj, lárma és korom.

Itt nincsen gőg, itt nem lüktet a láz,
Csak harmatos csók s arany kalász.

A füle nem hallgat tüzes jazz-dallamot,
Csak tücsökmuzsikát, s szívekbe vet magot.

Issza szenvedések Isten-küldte borát,
S Ő csókolja néha lázas homlokát.

Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Az első latinóra

Szájamban furcsa ízek fakadtak,
Szorongtam a padban, frissen keresztelt kisdiák,
Szívemben dobogó izgalom hajtott ki,
Mint vérpiros színű, nagy trópusi virág.

Nyitva a könyv, zengő szavainak
Furcsa a zamatja, s mint régi bor, komoly.
Egy-egy szó úgy döng, mint ököl az asztalon,
Mint régi mintájú, súlyos aranyszobor.

Lelkem záporától frissült földjében
Erjedtek a szavak, furcsa, furcsa ízzel,
S egyszer csak felbuggyant, mint bővizű patak
Ezüst színű fodra: Salve magister!

Június, Üvegpohár, Ovidius száműzetése cikl.

Esti beszélgetés

Jó leülni hamuszín estszárnyak alá,
Süppedő, ringató, nyugodt karszék-ölbe,
És felnyújtani Istennek lágy szíveinket
Hogy képére szobrot formáljon belőle.

Arcunkra a hunyó lámpa aranyport szór,
Látatlan kéz lelkünk hűs ezüstbe mártja,
Fürdünk, gondkorbácstól véres rabszolgák
Halkan folyó szavak ringó, lágy tavába.'

Csönd van. Béke áldott, dús vetése sárgáll,
Szemünk a pislogó lámpafénybe réved,
Amely ég szótlanul, s a sötétbe olvad,
Megbékélten, csöndben, miként az élet.

Július 18.

Letarolt mezőkön

Anyukám nevenapjára

Pásztor vagyok letarolt mezőkön,
Őszes hajú,ráncos kezű legény.
Ballagok mihaszna görcsös bottal
Az őszi rétek szürke szőnyegén.

Kopasz erdőkön ordít a farkas
S éles fogú szél együtt szalad velem.
Felettem hollók fekete hada;
S megragadom mihaszna fegyverem.

Ilyenkor aztán máglyát rakok össze;
Minden faágra tűz rója neved,
És kiterítem subám csöndesen
S mint fáradt pásztor, ráheveredek.

Augusztus

Öregasszonyok

Szívüket áhítat patakjába mártják,
Felöltik ünneplés sötétszín ruháját,
Lelkükben hűs egek mélyre zengő csöndje,
Templomi csöndbe úgy mennek tipegve.

Éltük kalászára békét esedeznek
És napsugárt arra, amit elvetettek.
Felajánlják éltük fonnyadó kalászát,
S nyugodt szívvel várják az Úr aratását.

Augusztus, Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Üvegpohár

(Ismerős hirtelen halálára)

Gondoltad-e, mikor baráti asztalnál
Merengve elnézted aranyát borodnak,
Hogy miként megvasalt, nehéz tölgyfa-kapu,
Becsukódik egyszer előtted a Holnap?

Meleg szavak tiszta árjában fürödve
Gondolkoztál rajta, vajjon mit jelent,
Ha majd poharadból elfogy a drága bor
S átölel az örökkön-örök csend?

Mikor ajkadon nóta virágja sarjadt,
Gondoltad-e, hogy megszakad életed,
Hogy olyan az élet, mint asztalodon a pohár:
Üres, meg tele van, s egyszer csak megreped…?

Üvegpohár, A győzedelmes árnyék cikl.

Szántóvető

A föld apám és hóhérom nekem,
Bolond-bús, vérző szívvel szeretem.
A földbe forró könnyeket vetek:
Ma szán, holnap kikacag engemet.

Ekéje sebet vág a lelkemen,
S én leborulva, mégis szeretem,
Vérző szívemért nyúlok csöndesen,
S nevetve, sírva, beléültetem.

A föld összetépi reményemet,
Csak kínt aratok és mégis vetek,
És amíg vetek-vetek csöndesen,
Mint markomból a mag, elfogy az életem.

Bandukolok maggal hintett mezők felett,
Fogyok, sorvadok és énekelek,
Míg végül néki porló testtel áldozok,
És befogad a föld, az édes, átkozott…

Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Ifjúság

Harmatos, dús mezőn lobog a nagy máglya,
A magas egeket nyaldossa a lángja.
Szilaj tűz, a fáját nem vén erdőn vágták,
Tavaszi nap csókolt minden egyes szálfát.

Rakoncátlan tűz ez, szent szabályt nem ismer,
Ropog, ég s az égre szikraesőt ível.
Körötte bolondos, vidám manósereg
Incseleg a lánggal s a fűben hencsereg.

Körbe jár közöttük kacagás pohara,
Nagyot húz belőle minden víg cimbora.
Bolondos ajkukon víg, duhaj dal fakad
S nótájuk elűzi a rémes árnyakat.

Szótlan pajtás: merengek korhadt fatörzsön,
Sír bennem, hogy a lángot hiába őrzöm,
Mert elröppen a tűz, eltűnik a varázs
S felködlik előtte a bölcs, higgadt parázs.

Szeptember, Üvegpohár, A győzedelmes árnyék cikl.

Rabszolga

Kiégett lelkemből a bosszú vad tüze,
Kisimult ököllé-felemelt két kezem,
Vállamon alázat porszínű köntöse,
S hordom vánszorogva megláncolt életem.

Elaltatom keblem háborgó viharát,
Zsarnok aratóknak már szó nélkül vetek,
S várom csöndben, hogy a halál, a jó barát,
Összetörje egyszer zörgő bilincsemet.

S én meghalok. Testem bús földben rothad el,
Száz táj felé szórja szét a szél a porom,
De, mint jós látom: büszke palotátok
Helyén sem marad más, csak vérfolt és korom.

Október, Üvegpohár, Egyszerű ember cikl.

Ősz a Tiszán

Mint tükör előtt vénkisasszonyok
Úgy nézik magukat a vízben a fűzek.
S a fanyarkedvű, mogorva pásztor: az ősz
Bús felhőben rakott, csípős füstű tüzet.

A fák arany haját már fésüli a szél,
És árva fejükre alázat pora hull,
És egy vén halász mint Styx vizén Cháron
Kiköt a parton, némán, szótlanul.

Paraszthitvallás

Az én imám, Uram, nem a hegyek szava,
Az én imám csöndes, egyszerű, Istenem.
Mint a hófehérben álmodó halk mezők,
Mint kelő nap tüze a barna földeken.

Az én imám nem ég felé emelt kezek,
Csak ekevas mellett szótalan baktatás,
Kérges kézből dermedt földekre magvetés,
Csak napfény mézétől csorgó arany kalász.

Az én hitem, Uram, nem üvöltő torok,
Bizonygató kézzel én mellet nem verek,
De alkonyatba mártott úton hazafelé
Kincs keresztednél föveget emelek.

Nem lármától zajos út visz Hozzád, Uram,
Bús, csöndes ösvényen bandukolok Feléd,
S Te kezedbe veszel, mint árva kisbogárt,
S én érzem tenyered szerető melegét…

Az aranymosók éneke

Csak állunk a vízben, dérben, sárban, fagyban,
Örökös munkában, mindég, szakadatlan.
Nyári nap tüzében, őszi dércsípésben
A két árva kezünk, jaj, sohasem tétlen!

Az erdőknek szíve, jaj, nem nekünk dobban,
Kik élünk a sárban, jajban, elhagyottan.
Dús nyári napoknak lángja hozzánk nem ér
Nekünk csak a kínból jutott barna kenyér.

Mi csak dalát halljuk a mások szívének,
Lelkünk árva földjén nem terem az ének.
Ezer gaz kötéllel lábunk, kezünk kötve
Mások javáért itt senyvedünk örökre!

S jaj, közben a parton az erdő megfakul,
Karunkból az erő, ím, elszökik gazul,
Leszakad rólunk mind, mi kincsünk volt régen,
S mi állunk riadtan a csípős őszi szélben.

A názárethi foglya

Az ősapám még bús, dacos magyar volt,
Pogány urakkal borozó barát,
Én a fejemet már nem szegem az égnek,
Iszom az alázat színtelen, híg borát.

Az ősapámnak vad, acél ökle volt,
Szemében villámlott fadöntő fergeteg.
Az én két kezem már csak imára termett,
S hangom nem lázadó, szellőnél csendesebb.

Az ősapám még hófehér paripát
Áldozott Hadúrnak, hűs erdők mélyiben,
S a Názáreti ácsolt, bús keresztjén
Vérzik el szó nélkül az én árva szívem.

Az ősapámnak sok, sáppadt aranya volt,
Néki termett a rét, folyók ezüst vize.
Az én lelkemben a hit halovány mécsese
Derengő, gyenge fény, s aztán más semmise.

Az ősapám nimfák, faunok énekét
Hallgatta még holdfényből, ezüstös erdőn,
Az én lelkemben hosszútornyú és sötét
Téli templomok csöndje hallgat didergőn.

Meghalok. Hívnak szikárnyakú erdők.
Mézet csorgató fák, arany habú tavak.
Meghalok, s a lelkem visszaszáll hozzájuk
Kínos, drága láncok hiába tartanak.

Novemberi ballada

Olyan az ég most, mint egy kékruhás kisgyerek,
aki nyirkos, csúf, szürke festékbe esett.
S mint lándzsák, lázasan dobogó kis szívét
átszúrták a kémények, a kegyetlenek

Kopott fövegű, vén ősz ül a háztetőn,
megrepedt pipából fojtó füstöt pipál,
kutyája szél, szolgája csönd és unalom.
S mint agyonvert ember alszik az őszi táj.

Tél a szöllőshegyen

Arany dárdájával szíven döfte az ősz
s a nyár bíbor vére elapadt csendesen,
megfagyott álmokkal, elszürkült színekkel
most már csukott ajkú tél honol a hegyen.

Szüretelők piros ajkáról az ének
bugyborgó patakja is régen elapadt,
lábak nyomán most már nem huppan a föld,
s a komor arcú fák szó nélkül állanak.

De bent a présházban, lezárt ajtók mögött
szent ládákban tüzes, dús must buzogva forr
s tavaszra itt ezüst öröm-patak árad
s nem búg sötét dalú gyászos halotti tor.

Hajrá, bent a lezárt deszkaajtók mögött
tombolva döng két vad, tüzes ifjú ököl,
tombolva döng vén, szúette falakon
és glóriás fejjel egyszer csak majd kitör.

S rubin szájjal életet csókol a földre
s az dalolni fog, mint részeges, víg bolond,
érlelődik a kék égben a dús áldás
s a holt hegyen kacagva pattan majd a lomb!

Maradj a porban

Ne vágyd az istenek aranyos serlegét.
Ne csábítson fejük rózsa-koronája.
Jobban illik sáppadt, lázas homlokodhoz
A szenvedés halvány, bágyadt glóriája.

Ne kíván kóstolni gazdagok kalácsát.
Jó néked életed egyszerű cipója.
Jó néked a sorsod színtelen köntöse.
S hajtsd le árva fejed, le, a puha porba.

Ének a hegyekről

I. Hegyipásztor

Ott lenn a völgyben minden láb a sárba lép,
Unott esőben mállik kedv, föld, vakolat,
Én itt hallgatom a hegy dobbanó szívét
S acélkék légbe zengem dalomat.

Ott lenn a völgyben, jaj hörög az ajkakon
Kezet kötél vág, átkos lánc csörög.
Itt tiszta, szűz egeknek fénye van
Minden szent, rendíthetetlen s örök.

Ott lenn a völgyön bűz, füst, piszok, vér
Bús rabszobák poshadó szalma-ágy
Itt, mint Krisztus lelke, bűntelen, dús kenyér
És harmatcsókolta fű, puha, csuda-lágy!

Ott lenn a földön sötét temetők
Alattomos, sáppadt könyörtelen halál
Itt fönt sáros láb nem taposta szent mezők
S ha meghalunk, lelkünk a kristály-égbe száll!

II. Szürke ember

Itt járt a bérceken, aranyló nap alatt
Fejét rubinnal szórta be az est.
S szürke szíve mégis szürke maradt.

Itt járt a bérceken, megállt a szirteken.
Fülébe dübörgő szélvészek zenéltek,
S ő mégis maradt mi volt: színtelen.

A hegyek láztól lihegő ajka
Fülébe zengett ős himnuszokat,
De a szíve sohsem fakadt dalra.

Hófödte csúcsok vitázta körötte
Egymás között súlyos titkokat cseréltek,
De a szavukból semmit se értett.

Itt járt a bérceken, aranyló nap alatt,
Fejét rubinnal szórta be az est
S szürke szíve mégis szürke maradt

III. Hazafelé

Még jó illatot pihegnek a fenyvesek
Még édes, üdítő a szamóca íze
De jönnek a napok; döcögő szekerek
S elragad bömbölve a sorsom árvize.

S lesz majd újra sok nap: elmúló, szótalan,
Haldokló szó, elomló szív, piszok.
Értelmetlen élet, színtelen, sótalan
S barna föld, melyből a fejfám majd nőni fog.

Magam vagyok

Nézd uram, itt a kezem, két karom,
De eke nem járta, elhagyott ugaron
Ezerszám nő a gaz.

Nézd Uram, itt a két kezem: vetek,
De holdtalan éjszakán csaholó ebek
Vad tánca jár a réteken.

Nézd Uram, itt a fáklyám, hogy lobog,
De sötét éjszakán üvöltő démonok
S mit ér az árva láng.

Nézd Uram, kezemben a bor s kenyér
De igén senki szívéhez sem ér.
Az élet tombolva kacag.

Számban templomok visszhangos szava,
De csengve zeng a Mámor pohara
S megreped halkan a hité…

Nézd Uram, Feléd vinném életem,
De duhaj kedvű csoport ront nekem
És durván megtapos.

Paraszti ballada

Jaj, Uram, ma elszakadt a hálóm,
Folyam testébe én már nem dobom,
Harmattól nedves fűre elterülök
S becsukott szemmel, tétlen álmodom.

Jaj, Uram, ma elcsorbult a fejszém,
Mohos erdőkben már nem viszem,
Tüzet szítok s bámulok a lángba,
Velem lesz a csönd és más senki sem.

Jaj, Uram, a két kezem ólom lett,
Hiába várnak dús, súlyos kalászok,
Én megszegem most maradék cipómat;
Kezem leengedem s arassanak mások.

Jaj, Uram, ma elveszett a szívem,
Fáradt fejem hajtom porladó rögökre,
Szememet lehunyom, ajkam összezárom,
S megrepedt lélekkel elalszom örökre.

December

Vita a halállal

− Jaj, könyörülj Nagyúr, nézd, magvető voltam
Napfényes reggelen, mindég magot szórtam.
− Akár rongyos koldus, királyfia volnál
Nem leszel különb a szürke, puha pornál…

− Halálos szirttetőn állottam a vártát
S bolond szívem gyilkos lándzsák átaljárták.
− Bús téli alkonyon öregségbe törten
Lázas, forró szíved elpihen a földben.

− Dacos, gőgös kézzel nem vertem a mellem
Szájam védő szóra sohase emeltem!
− Hogyha szelídszavú több sem volna nálad
Puha sárral a föld csak betömi szájad.

− Csillogó aranypénz nem sürgött kezemben
Fényes paloták mellett szó nélkül mentem.
− Hogyha a testedért aranyhegyet adnál
Itt e földön épen, úgysem maradhatnál.

− Jaj, nézd gyönge vagyok, szívem elvesztettem
Sárga, pusztító ár, rohanj el mellettem!
− Akár árva fűszál, vagy kőszikla volnál
Nem leszel különb a szürke, puha pornál!

Golgota után

Amióta vére elfolyt a kereszten
Azóta lelkünkből valami kiesett.
Azóta az esték nem olyan színesek
S elomlanak szürkén a porba esetlen.

Mióta feje lehanyatlott csöndesen
És kezét átjárták a kegyetlen szögek
Azóta itt a szó halálnál csöndesebb
S néha visszhang kondul a messze hegyekben.

Azóta arcunkban sáppadtabb már a vér,
Sötét viharágyán hánykódik a tenger
És kihullt kezünkből a hal s az öt kenyér.

Azóta hamuval beszórt fejjel járunk
Azóta szorongóbb, rémesebb az álmunk
Hogy ott fönnt a hegyen meghalt az Ember…

Pásztorok

Szívünk hozzuk Uram, a tisztát, bűntelent,
Dús tejből készült sajtot, hófehért,
Mely puha és lágy, mint a béke, mint a csönd.

Nézd, hoztunk bárányt, szelídet, mocsoktalant,
Bundája sima, bársonyos, fehér,
Mint a Te nézésed, a mennyből jött galamb.

Égbenőtt hegyekről hoztuk el mind Neked,
Hol harmat mossa lelkünket fehérre
S cserébe add nekünk Uram a szívedet.

Papok pincéje

Hej! kenyeres pajtás, ez aztán a zsákmány
két ilyen éhes, kósza, bús latornak,
kiket sarujával rugdal durva sorsuk
s nem tudják mily édes íze van a bornak.
Hej, kenyeres, nagy kaján az élet,
gúnyánkat cibálja, cudarul, röhögve;
jó cimborám most már látom én is látva:
mások tarsolyának milyen tág az öble!
Hej, pajtásom, törjük le az ajtót,
fája korhadt, pántja rozsdás és nyikorgó,
örvendhet most már száraz, árva gégéd,
papok pincéjében sok a drága hordó.
Az apátúr fönt a házban irkál,
széles eposzt, csípős epigrammát;
arany kancsók sötét torka mellett
nem hinném, hogy élted te is unnád.
A Názáreti itt már úgyse járkál,
esténkint ott fönt papok vigadnak,
Babylon ez már itt; esdeklő éneke
nem hat a fülükbe zarándok csapatnak.
Az apátúr Plátót, Cicerót szemelget,
szürcsöli dús latin igék sárga mézét,
gondolata nem jár föl a Golgothára;
felejti a Mester kínos veretését.
Hajh, cimborám, roskadoz a templom,
karcsú füstként foszlik ég felé a zsoltár;
lékeld csak meg csákánnyal a hordót;
itt a Jézus Krisztus ezer éve holt már!

1938.

Pásztorok esti éneke

Este lépett már a hegytetőre,
Pernye hull az égből, sűrű, kormozó,
Parázs már a tűz, amit szítottunk
S lelkünk patakjából nem buzog a szó.

Jó most így ülni és fáradt szívünket
Kitenni ezüst, hulló csillagfényre
S égi fények záporában fürdve,
Lelkünk megmosdatni tiszta, hófehérre.

Elapadt bennünk vágyak árvize,
Szívünkben most az egész világ elfér,
Jó most fehér tejként, csobog szavakkal
Ezt a szót mormolni: Testvér, testvér, testvér…

Süppedő subára reá heveredni
S elnyugodott szívvel új hajnalra várva,
Pásztortűz utolsó, bús lobbanásával
Zuhanni álmodó, süket éjszakába…

Január 9.

Szüretre várok

Dús búzaföldemen aranyló keresztek,
Kék szöllőshegyemen duzzadó gerezdek.
Fejem felett áldástól terhes a nyári ég.

Kristály forrásaim pohárra várnak,
Üdítőül nyárban megszomjazott szájnak.
Bor után józan, higgadt, hűs italnak.

Két markom vár az elvetendő magra,
Esőtől dús földem forró nyári napra.
S várnak fejszére gyantaszagú erdők.

Szájamban áldott szóvetések érnek,
Szívemben tiszta májusok zenélnek,
Szüretre várok, szüretre várok!

Várok a pohárra, melyben a must csurran,
A hálóra, mely elmerül a folyóba,
Mohos törzsű fákat kidöntő baltára.

Dús búzaföldemen aranyló keresztek,
Kék szöllőshegyemen duzzadó gerezdek,
Szüretre várok, szüretre várok!

Január 9.

Húszéves halott katona

Magot vetettem és mézes álmot szőttem
Fekete földű, roskadó mezőben.

Napfény verte, súlyos, dús kalászt arattam
S piros szám zengett víg szüretelő hadban.

Vas izmok dagadtak barna kezeimben,
Olyan voltam, mint egy ifjú görög isten. –

Erembe magammal forró lávát hoztam,
De lüktető szívvel mégse lázadoztam.

Hajnali égboltok alatt jártam csöndben
S hulló harmatokban halkan megfürödtem. –

És trombita szóra, bús bánat paripán
Elmentem vonuló, víg katonák után.

Dobogó szívem vad golyó elé tettem,
S most mosolygós arccal alszom némán, csendben.

Fölöttem csomó éjjek és hajnalok
Ősz, tavasz, kacagás hörgő sírása, jajok.

Itt lent, csukott ajkú, néma halott tábor,
És piros rózsa nőtt a szívem porából.

Parázs a hamu alatt

Tudom: itt mostan alusznak a rétek,
Dérverte mezőkön pásztortűz nem ropog.
Dal sem buzog ajakak kincses korsójából,
Csak pislogva égnek hunyó zsarátnokok.

Tudom, hogy a fákon dermedtek az ágak,
De hallgasd csak, titokban a rügy ott zenél.
A mezők szíve lüktetve dobog,
És búzaszemekben álmodik a kenyér.

Kiáltó szavamat most a légbe dobnám,
Mint ősi áldozatnál vén szikár táltos.
Ébredjetek erdők, földek, zsarátnokok,
Az égen az élet tűzhírnöke szálldos!

Néma ajkakról dal íze fakadjon,
Szöllőfürt csurranjon dús arany pohárba,
Éledő földekbe lángmagokat vessünk,
Riadjon győzelem harsonája.

Csurgó must tengere komoly borrá égjen,
Puha, lágy kenyérré aranyló kalászok.
Széllábú táltoson rohanjon, óh, élet,
Diadalmas, dicső, áldott aratásod!

Január 31.

Róka az erdőn

Csönd ült az erdőn végtelen, süket.
A felhők – ezüsttel telehintett vatták –
enyhén kavargó széllel ringatták
rózsaszín és habkönnyű testüket.

Álltak a fák, mint lecövekelt tábor,
mint kérges kezű, marcona vitézek,
és a föld itta a csorgó, sárga mézet
az ég józan fényű, ónos kancsójából.

S ekkor a holdfényes tisztásra lépett
hosszú éjszakákon osonva tekergő
bundás ravaszdi s fölfigyelt az erdő.

Szájában sötét, rablott húsdarab,
bundáján fekete, mélytüzű vércsepp.
Várt. Aztán sunyi pofával elhaladt.

Február 10., Alkonnyal... Egy hangya alszik cikl.

Római költő

Ma föllobbant bennem holt városok parázsa,
Ma megejtett ezerarcú, sokszobrú Róma
És pergamen színű, redős tógák varázsa
S Vénusz templomának nehéz, illatos füstje.

Római ég alatt, jaj, miért nem születtem,
Hol ruhámra esne a bölcs olajfák árnya.
Mért kell élnem modern, bús esti szürkületben
S elepednem kiszáradt antik kutak előtt.
Ezüst lanton ott mért nem zenghettem éneket
Ódon ház erkélyén, koszorús poéta
Violaszín este, mikor olyan az ég
Mint átlátszó porcelán, s félünk, hogy megreped.

S az esteli szellő lágy selymébe takarna
S égő rubin borral locsolnám ajkam rubinját
És felém nyúlna sarjadó ritmusok karja
Vállamra hullna tiszta láz bíbor köntöse.

Serlegem a rabszolga töltögetné borral
Lelkemből versek drágagyöngye pörögne
S diktálnék lüktető hexametereket
Kékszemű, szomorú, rab, görnyedő görögnek.

Február 15.

Téli állomás

A távíródrót halkan orgonál
A télbe sír a dérlepte acél,
Halott mezőknek most izen a tél.

A töltés partján szótlan áll a fa
A síneken a tél fagyott hava
S a távolba álmodva kanyarog.

Az őrház a köd távolába vesz
Hamvas tetővel némán révedez;
Piros zászlócskák lángja sem lobog.

De érzem: dermedt sínen valahol
Egy diadalmas mozdony zakatol
Bömbölve ring a duzzadó kazán.

Minden ablakán friss virágfüzér
Nyomában pázsitot sarjad az út
Amint a pezsgő felszín futva fut.

Tavasz-nap aranypénzét csörgeti
S mint dús király, szórja a kincseket
S szívem néki piros zászlóval integet…

Február 20.

Esti tea

Az ablakon az este árnya ing,
A porba hulltak lázas szárnyaink.

Bús pislogással újra lámpa ég,
S csészémbe önti arany tengerét.

Úgy rezeg a tükrén a kicsi fény,
Mint sápadt csillag esti tó vizén.

Langyos a tea, langyos és fanyar,
A kanál benne hiába kavar.

Csak kóstolom s nincs íze semmi sem,
Bánat tövisén vergődik szívem.

S elködlő szemmel hosszan bámulom
Himbálódzó árnyékom a falon.

Február

Spleen

Ma hömpölyögjön szavam méltóságosan
Mint áldozat gomolygó, kesernyés füstje.
A nap korsója mára megrepedt
S szívemben a fájdalom ezüstje.

Ma, szívem vére, égő nyári napban
Eltikkadt folyónál folyjon csöndesebben
Csöppenjen fülembe némaság óloma,
Míg kedven elvérzik mély, fekete sebben.

Volnék most enyhén villogó páncélú,
Lándzsát tartó, bús merengő várúr,
Méla esti kürtszó szavára, tán testem
Ledobnám a bástya komorló tornyáról.

Vagy tán aranyszínű mérget csöpögtetnék
Nehéz vörös ború, csengős serlegembe,
Vagy forró fürdő vízben szívem zsinórát
Elmetszené hideg, vad borotvapenge…

Március

Prológus

(Cserkészünnepre)

Az útcára az est dús hamuja lebben,
S a merengő, bágyadt, esti szürkületben
Úgy csillog a halvány állólámpák fénye,
Mint királynő drága, csillogó nyakéke.
Itt e teremben is lámpák fénye villan,
Bő záporozással felgyullad a villany
S fényesőt gyűjt össze királyi aranyból,

Mely szívünkre hull, mint tapadó aranypor.
Szívünkben is lágyság enyhe parazsából
Melengető pásztortűz lángja világol.
A fáját termette harmatos, víg berek,
Mit langyos esővel locsoltak az egek.
A napsugár meg lágy porcukorral hintett
És belé ültetett ég s föld minden kincset.
S hogy megnőtt az erdő, levágtuk a fáját
S tüzéből fakadó bíboros szikráját
Hadd szórjuk itt most szét, s azok szálló szárnyán
Költözzön a szívbe öröm, dal, szivárvány,
Langyos, meleg tejként buzogó melegség
Édes íze cukrozza meg ezt az estét.
Kicsi talán a tűz, de a lángja tiszta,
A fája szelídség lágy olaját itta,
S szeretnénk, hogyha e szívből fakadt játék
Mindenki lelkében dús örömmé válnék.

Rőzsegyűjtők

A hajnal korsajából méze nem pereg,
s mi már baktatunk a hó-illatú erdőn:
rőzsegyűjtő, hajlott hátú vénemberek.

Üstökét az erdő most rázza komorlón,
s úgy ballagdálunk borús mélyiben,
mint károgó varjak szürke, őszi tarlón.

Fukar kezekkel csak rőzsét dob didergő
testünknek terített, kincses asztaláról
a gőgös nagy király, a jég-szívű erdő.

S mi csak hajlunk, kezünkben zörren a rőzse,
s gyűlik hátunkra halk téli estéken
kunyhóink pislogó lángú ösmerőse.

És csak gyűjtjük, szedjük, gondbatyuval, halkan
a nagy király hitvány, megvetett morzsáit,
téli, jéggé fagyott, zizegő avarban.

Alkonnyal… Egy hangya alszik cikl.

Falusi pap

Miért nem lettem én falusi pap?

Sárga, dús kalászú, álmodó, veszendő,
Forró puszta karján, hófehér faluban
Örök mosolygású, csöndes tisztelendő.

Tiszta ízű vasárnap reggelen
Mentem volna méla templomba már korán
Harangszó szavára, csatos imakönyvvel
Harmatverte virágos fák során.
Szájamban az igék mustja erjedt volna
S zengő szóm elnyelné a Templom mély hűse
Míg számon Jánosok, Mihályok, Eszterek
Áhítós szeme, merengően csüggne.
Prédikálnék súlyos, dús latin igékkel
Mint az Isten kardja, úgy tartana a szószék
De langyos estéken pár szótlan baráttal
Öblös, nagy kupákban az Úrral boroznék.

Lelkemben szelídség kék virága nyílna,
És teremne vigasz ízesítő sója
És áldást hintenék bárányra, farkasra
Kőre meg virágra, kalácsra, cipóra.
Forró nyár elején kalászát szentelném
Áldott nap tüzében érlődő mezőknek
S fanyar ködű őszkor keresztem emelném
Ezüsthajú, sápadt, szótlan költözőknek.

Így pörgetném csöndben életem fonalát
Halk, kongó napokban, színes üvegorsón
Vetnék a Mába, míg egyszer egy tölgyfa
Tövébe letenné a Holnap a koporsóm.

Délutáni dívány

Jó így feküdni elnyúlva, csöndben,
Forró nap torkában, szótalan, hidegen,
Számból szürke szavak göröngye sem mozdul,
S azt sem érzem dobog-e szívem idebenn…

Jó most így hallgatni s nézni a semmibe,
Mint sárga sivatag karján merev hulla.
Utolsót lobbanó, bús cigarettaként
Halk merengés hamujába hullva.

Jó így most várni, várni, végtelen,
S hagyni, hogy megkötözzön zsarnok hallgatás,
S szívemre hulljon a bénító csönd,
Mint halált hozó, égető parázs.

Vagyok szétzüllő Róma: védtelen szívem
Véres, barbár lándzsa elé tartom.
És meghalok nyugodt, jéghideg mosollyal,
Mintsem fölemeljem fénye vesztett kardom.

Április 11.

Papos szóval

Jó volna élni hit langyát záporozva,
De a vágyunk Uram, a krisztusverte kalmár,
Eladja lelkünk, s a sors, a forradalmár,
Életünk miértjét, jaj, összebogozza.

Jó volna szelni krisztusi cipóból,
S hallgatni zengő, mélységes igéket,
A hegyről, hol a napnak hunyó tüze éget,
Csorranna a szavad Jézus, mint az óbor.

Árnyakat hullató Gecsemáné kertben,
De jó volna lenni Isten-őrizőnek,
S nem kószálni így élet-tüske verten.

S tiszta ég alatt, hol reggellé szövődnek,
A hajnali fények, s a földet záporozzák,
Húsvétra mormolni hívő, mély zsolozsmát.

Húsvéti vers

Ma testvér, nézd, ledőlt kín-ácsolta kereszted
Melyre a vad hóhér; ólmos gond feszített.
Égi balzsamokban ma begyógyul a szíved,
Beheged dárdáktól százszor átvert tested.

S a komor hegy szülte sötétlő sziklatömb,
Mit sírodra győztes, barbár sorsod dobott
A Nap dárdájától ma, nézd, szétporladott
S eredben új élet acélos lépte döng.

Ma hát ne félj a Gond korbácsától Testvér!
Feléd jön az élet, kezében dús kehely
Eldermedt életed új életet lehel.

Míg korhadó, ledőlt kínos keresztednél
Föltámadásod örök, zsoltáros dala zeng
És megnyílik az ég magasan, arra fent.

VI 1938. április 18. 4. p.

Sírásó

Keze nem ököl: békés gyenge kéz.
Szeme fényes májusi égbe néz.

Szíve nem áhít tüzes álmokat.
Az élet kútján itt csak víz fakad.

Csöndes szavú őszes hajú legény
mélázva baktat sírok erdején.

S míg esténként a Nap rőt lángja hull,
leül behorpadt sírra szótlanul.

S míg beszédének hangja elakad,
lelkével idéz régen holtakat.

Élete útján csöndben mendegél,
míg tarisznyájából elfogy a só, a kenyér.

Május 21.

Halott az úton

Fejük ujjongva az égbe fúrták a fák
Merre a tavasz ifjú istene elhaladt
S holt feküdt az úton egy dús bokor alatt.

Mosolygó bánatú, érthetetlen halott
S keze miben nem rég száz bíbor ér dalolt
Most a földre hullva csak markolja a port.

Arcán kergetődzik a falombok árnya
Kék szeme bámulva a semmibe mered
A testén napfényből drága aranyat veret.

Itt örök Ifjúság harsonája zengett
S nem a sápadt Halál vad kutyája csaholt,
Mit keresel hát itt te véres, furcsa holt?

Itt most Győztes Élet szent zsolozsmája zúg
S te bús mosolygással bámulod az eget
S a mosoly ajkadon élettelen, hazug.

A szíved bevonta a halál lágy pora
Míg a holt földre új élet saruja lép.
El hát veled te holt, te rontó csúnya kép!

Acélos ásók most mély gödröt ássatok
Legmélyebbre veled vad, kísértő fantom
S zengjen tovább a dal a vert arany lanton.

VI 1938. május 22. 5. p.

Papok sarja

Mint messze csengő, vert arany kehely,
Minden ősöm harc volt, prédikátor.
Égbe nőve, akácvirág síró
Fehér falú, méla kúriából.

Dús latin igékkel aranyozott ajkú
Vén bölcs magiszterek, halk bánatú tiszta
Ős turáni fejek, óh jaj, minden ősöm
Vaskezű magyar volt, harc és kálvinista.

Mind magyarok voltak, drága szittya sarjak.
Nem zárta el őket hűs ódon kolostor.
A lelkekben égett Tisza füzek selyme,
Szívüket mardosta tüzes Isten ostor.

Harc volt az életük, az igájuk béke,
Harc: életük sóhaja, harc, megölő átok.
Elvitték gályára szürke színű esten
Prédikátor ősöm, bölcs csuhás barátok.

Zsoltáros ajkán, hosszú méla csönd lett,
Halál hervadása ifjú, acél testen.
Inaszakadtáig evezett a bárkán,
Meghalt, miként Krisztus a kereszten.

Nem hagyott örökül átkot, csak igéket,
Ódon bőrkötésű sárga régi könyvet.
A lelkem legmélyén ős Turán érlelte
Napkelet sirató tiszta fehér könnyet.

Június 21.

Valamerre…

El kéne szökni ma e nap elől,
Hol álmos csöndnek szürke karja tart,
Kilépni lassan ringó szekeréből,
Mert a lelkem halálra marja majd.

Jó volna valamerre szállni most
Ikarus szárnyon ködös Nap alatt,
Rétek, rőzsefüstű tanyák fölött
Szállni, merre az út pora szalad.

Üres batyuval és tele szívvel,
Haj, szállni, szökni kéne valamerre,
Arany trónusú Nap király elé,
Fényes lándzsáját, hogy testembe verje.

Holdas úton, hajnali ösvényen
Csak valamerre szállani kéne most,
Kincset találni, elhagyott mezőkön,
Vagy füvet szedni, lágyat, illatost.

Ki kéne tépni lelkem ma a csöndből,
Halk szekeréről lelopni magam.
Ma jó volna repülni valamerre,
Ahol tavasz nap arany méze van.

Csöndben elszökve jó volna lenni
Az élet forrásán szépszavú korsó.
Porló rög egy néma temetőben,
Vagy szürke hant alatt bezárt koporsó.

VI 1938. július 4. 5. p.

Rabszolgák énekelnek

Hé, rabtartónk, ma véresebb a szájad,
Szőrös öklöd durván, szilajabban csattan,
Folyik drága vérünk bíbor, dús patakban.

Fáradt kezünk kongó sziklatömböt görget,
Nőjön magosra a templom Jupiternek.
A lábunk huppogva verdesi a földet.

Hajh, hörgésben, vérben nőjenek a falak,
Füstöt kanyargató arannyal vert oltár.
Holtak fölött aztán szólhat majd a zsoltár.

Hé, rabtartónk, zsarnok, jó lenne vigyáznod,
Ma furcsa fénnyel ébredt föl a hajnal,
Borzongott, amint szánk megtöltötte jajjal.

Hé, büszke nagyurunk, figyeld csak az erdőt,
A fák a felhőket mind felnyársalták,
Megcsúfolják könnyen erdőt irtó baltád.

Eddig még nagy voltál, kemény törzsű tölgyek,
Nyöszörögtek hitvány gyilkos fejszéd alatt,
Alázat porába lábaid elé dőltek.

De mára már borzong felébredt az erdő,
Szúette fa helyett kemény vas a kérgük.
Erdővágó urunk, hiába mégy értük.

Éledő erővel lihegnek a völgyek,
Hitvány kis kavicsok sziklává dagadnak,
Zendül harsonája messze harcos napnak.

Megreped a fala márvány palotádnak,
Összedűl a kelyhet csengető dús zsarnok,
Láncunk nézegetjük, korbács verte barmok.

Hé, zsarnokunk, hát hunyoríts a napba,
Lila hegyek mögött lustán kél már látod,
Romba dönti fényes, mámoros világod.

A szekér elindul…

Ronggyá égett a föld, a bádog csatorna
sáros poshadt vize röhögve harsogott,
iromba tócsák duzzadtak a járdán,
s a korhadt kocsi rúdja elé fogott
gebék vérét ronda légy zabálta.
Régóta álltak így, dermedt mozdulatlan,
bőrükön a fázás reszketéssé vibrált,
amint vártak, vártak a puha csatakban.
Sebes bőrüket nagy csontjuk kiverte,

fülüket lehunyták, szomorú, otromba,
bússzemű fejüket a föld felé húzta
kába állatagyuk furcsa, durva gondja.
Emberek jöttek nemsokára. Bútor,
halmaz kezükben. Izgatottan horkant
a két ló. Szíjjak csikordultak, porló fa recsegett,
a szekér állt a nyirkos, szürke sárban.
Toronyként nőtt a bútor, kötelek fogták le
őket izmos karokkal. Végre megtelt.
Indul a szekér. Síró nyöszörgése,
cafattá tépte a csöndes őszi reggelt.

Július

Váróterem

A lámpa
véres szemű és kába,
úgy ég meredten, sárgán
az asztalok fölött, mint
kínai feje
fölütött, nyurga lándzsán.

Ezerindájú árnyak
lengnek a fal mezőjén,
mikkel láng – holt verőfény –
játszadoz lágyan, szőkén,
s a padokon
pár ember ül csak − várnak.

Vár egy kofa is; arca
hűs, piros hideggel kimarva;
vére
fölrajzik a kezére,
kábán
tapogat, üt a kályhán,
bő kosarában
víg, teli almák és a
halom tetején virgonc
mosolyt virít egy cékla.

Alszik egy úr is – táskás
szemét lehunyta, horkol,
borostás arcán
fények söprűje pásztáz.

Egy néne is horkol;
ráncos az arca és a vén
szeme csillan a szemüveg ívén;
az ere lüktet a kezén;
cérnaszálakat szemetel
s a pad szélében gubbaszt, mint
sötét szemölcs, hullott eper.

És így ülnek még mások:
proletárok, munkások,
parasztok és begörbedt
hátú öregek várják
a vonatot, a szőrös mellű szörnyet.

Kapa áll a sarokban,
nagy batyu a pad sarkán;
ásók, balták és fejszék
sora villantja rajzát
sötét árnyban a földre.
S beszélve, összedűlve
az emberek csak várnak,
pipáznak, szót szitálnak,
fölállnak, megtopognak,
majd visszakuporodnak.
S most már meredten, szótlan
lesik, hogy tán a hóban,
erdőcske alján zakatol,
dohogva kattog valahol,
nagykévés fénynyalábja
kutatva túr az éjszakába,
s egyszer-
egyszer
befut tán valahára!

Messzecsengő versek

A szonett

A hangja mély, mint a messze csengő serleg
S komoly mint római kupák sárga bora.
Hűs, ódon szonettek súlyos, ezüst pora
Áhítatos kézzel a lelkembe verlek.
Most századokba messze lépek vissza
Lelkemben középkor parázsló dala búg:
Nyár, csönd, kék olasz ég, házak, csukott kapuk,
Alvó város s lelkem a hulló fényt issza.

Erkély szürke tömbjén merengek borongón
Előttem faragott, karcsú lábú asztal.
Lelkem csönd balzsama fürdeti malaszttal.

Vén, régi szent dómok harangja cseng kongón
A dús ciprusok mind nap-aranyat ettek.
S nyelvemen zsongnak szép, rég várt szonettek.

Nyári vers

Már álmok örvényén borong a kába kert,
fülledten dobban bús, lusta szíve benn;
zöld lombok bársonya felpörzsölt, színtelen,
és minden bokra lángok átka vert.

Ájult kerti utak ölén halott a por,
parázs lángján lobban az ég, a messzi kék,
virágágyak karján alvók az estikék,
s a messze illó sárga, bús kapor.

Ódon lugas hűse már nem ád nyugalmat,
s szívre hulló csöndet halk szavak derűje:
megrepedt a béke üveghegedűje.

Büszke, bozontos Nyár csak tömjénezd hatalmad!
Legyen ezer utad fülledt, forró, porzó:
szájamon a józan, hűvös, tiszta korsó.

Pogányok éjjele

Már este döng a réten, bozontos bölény
S álomba görnyedtek a zordon hegygerincek
Csillag marka szórja az ezüstös kincset:
Most serken a fű erdők lágy ölén.

De nézd a holdat: alvadt vére csorran
Vers lesz tőle a hűs, ódon kolostor
Nem versz engem többé tüzes Isten ostor
Hadúrnak áldozok láng ölű csuporban.

Nézd a kincses rétet: minden dombja oltár
Holdfény fölgyújtotta füvek lángja szálldos
Minden ősi lélek dús Hadúrnak áldoz.

Zsolozsmás ajkakról csak szálljon a zsoltár
Melletverő ének esdeklőn, kesergőn
Él a öreg Isten az álmodó erdőn!

Boszorkányok tánca

Hallod? Az erdőn rémes üstjük fortyog,
az ég kék ezüstje rejtelmesen bűvös,
forró ajkuk dala messze szálló, hűvös,
s telt serlegből isszák a lángoló kortyot.

Tömjénes, kábító füst az üstök torkán,
sóhajtoznak régi, ázott, halott kertek,
horpadozó sírok, évek gyomja vertek:
erdei tisztáson táncol száz boszorkány.

Hold fénye mosdatott, merengő falukban
korhadt asztal sápadt, hunyó mécse lobban,
a falon komorak, döbbentők az árnyak.

Esti, néma csöndben görnyedtek a házak,
falukat roskasztja félő, bús alázat:
süket udvarokban furcsa léptek járnak.

Ifjú király

Hajad fürtje sötét, mint a kincses ében,
Két szemed tüzétől az ifjúság nevet.
Álmod őrző bársony süppedő kerevet,
Győzhetetlen tölgy vagy az Úr erdejében.

Friss illatos rózsák kelyhében vágy ragyog,
hogy egy perced múló mézét vele költsed.
Életedre vigyáznak bólogató bölcsek,
Elejtett szód lesik bús otromba rabok.

Jaj, de kelyhed mélyén, hitvány alj kavarog,
Napok sárga méze, mocskos sárba pörög,
Csak pillanat a nyár s a fehér tél örök.

Hátad mögött kitárt, hideg csontos karok,
Eltört homokórád koppanva hull a földre,
Király, ifjú isten, zokogj, sírj üvöltve.

Primavera

Nézd, az ég alatt már nyújtóznak a rétek,
Harmat ezüst csöppje verdesi a lombot.
Dús arany lávában fürdenek a dombok,
Harsog fáradt hangunk. Üdv, evoé Élet.

Testvér, koccints! Ódon bolthajtásos pincék
Borát buzogtatja széles, serleg öble,
És hiába üssön, sorsod durva ökle,
Szórjad szét életed véres, kalóz kincsét.

Pedig saját véred minden lenyelt kortyod,
Minden nótád, szavad lelked egy darabja.
Válladon a fátum vad keresztjét hordod.

Sóhajtnak a messze, titkos katakombák,
Kiürült kupáddal – silány életed rabja –
Verd agyon bánatod, a hitványt s gorombát.

Hunnok útja

Téli hegyekben még kongó szél barangol,
Lenn fák szakálla zúzmarás, deres még.
Fönt a völgy ölében rügyező cseresznyék
Csipkesátra pattan dús, fehér aranyból.

Elkábult kertekben Élet szíve dobban
S a sejtelmes tenger kincsrejtő mélyiben
Titkos fényű gyöngyök méla könnye pihen,
És Buddha álmodik a néma templomokban.

Esti hegyek ormán, pazar festék,
Az arany hold fénye rejtelmesen sárga,
De rémülettermők a komorló esték.

Vad, halotti erdők fekete árnya sír,
Lángot vet lehulló félelem parázsa,
Sötét hunn hordókból borong kósza hír…

1938. július 25 – augusztus 15.

Hunyó nappal

Boszorkányos, fortyogó üst fölött,
Az este lángja lustán füstölög.

Szívem parazsa csöndesen kigyúl,
S dalolva búg a messzi, esti húr.

Jó volna most, vénekkel, szótalan,
Beszélni, hol az Élet sója van.

Sárgafényű, nyárvégi hold alatt,
Föllocsolni régelmúlt holtakat.

Elmerengő szemmel hunyorogva,
Nézni távol, hunyó csillagokba.

Míg minden görnyedt, kormos háztető,
Mint vaksi, fekete szénégető.

S a földeken az este lépeget,
S ezüsttel szórja be a réteket.

Így pergetni a szavak orsóját,
Míg lelkünk álom selyme fonja át.

Álomverten, lustán, ágyba bukni,
S hunyó nappal holtan elaludni.

Őszibarack

Megettem egy őszibarackot, s gyomrom azonnal
híven végzi kötelességét, megerednek
gyomornedveim hű pulikutyái és terelik
jó falatjaimat, dohogva muzsikálva
megindul gépezetem, kattognak a hatalmas,
nagy kerekek, feszülve lendül a gépszíj:
zeng üteme a holnapnak, amely az
emberekért van s magamért, s mindezt
egy gyönyörű őszibaracknak köszönöm, mely míg
durva fogam bele nem roncsolt, olyan volt,
mint szépen zengő, lihegő vers, mint amilyen
maga a föld, hamvas hajnalok idején.

Üvölts a farkasokkal

Testvér, hiába már bölcs, szent Bibliád itt,
Egeket ostromló, szép istenes harcod.
Tiszta sarudra az utak sara fröccsen,
Lelkedre az élet vet nagy hadisarcot.

Testvér, mind hiába, már magot se vessél,
Májusi földeken dúl a ronda csorda.
Muzsikáló szókból szobrot se formálják,
Az Istent ledöntik, mint bálványt a porba.

Testvér, mindhiába, kezed se emeld föl,
Mámor országában duhaj csengő tor van.
Csak foszló álomkép lelkünkben az Isten,
Jézus piros vére vad pogány csuporban.

Testvér, mindhiába, gunyhók és paloták,
Sárga förgetegben dőlnek le a rögre.
Oltsad el a fáklyát, taposd le a sárba,
S kaján farkasokkal üvöltsél hörögve.

Szeptember 23.

Fürdőszoba

Köd rongya lóg a csapzott fák felett,
Borzong az este: hűvös, dermedt márvány,
Lucskos út csatakján árva lámpa pislog,
Borong a fáknak hóka, kósza árnyán.

Bent csapzott párák ködje száll kerengve,
Titkos lázak dús erői forrnak.
Tűz-korbácsuknak bús, fázó szívemmel
Hódolok, mint áldó, szent isten szobornak.

Vöröslő testű, buzgó kályha fortyog,
Forróság szúró parazsát szitálja,
Meleg csap torkán gyülemlik kacagva,
Bugyborgó vizek lávás harsonája.

Bömbölhet az orkán, itt a halott erdő,
Isteni, forró, bíbor lángja röppen.
Lázas víz harsog széles kád öblében,
S kábítja lelkem fojtó, drága ködben.

Eső szitálhat, itt a szürke égnek
Behulló darabja csak nyirkos, röpke foszlány,
Ereim fölvágom hideg borotvával,
S karodba dűlök, lusta láva, lomhán…

NÚ 1938. november 20. 3. p.

Emberek a pusztán

Jöttünk Uram, álmodó mezőkről,
Hol hamu alatt szunnyadt életünk,
Telt kupák mellett balgán szomjazók.
Most kérünk Téged, segíts, légy velünk!

Fövegünk újra feltesszük fejünkre
S födetlen fővel nem lát senkise,
És fáradt testünkbe majd erőt önt
Az élet-forrás ezüst szín vize.

S kalászt vetünk feldúlt barázdákba,
Acélsúlyos, Isten-tiszta magot.
És felszegelt, örömittas arccal
Várjuk a lüktető, mámoros Holnapot!

VI 1938. november 21. 3. p.

Krisztus a falun

Ma karácsony lobban szerte mindenütt.
Ma frissen esett hóban jár a Mester.
Fehéren álmodó utak messze néznek,
a meggörnyedt kopott pusztai kereszttel.

Alázatos, kerge félelem űzi most
A pislán lobban lankadt mécseket,
Szédült árnyak zuhannak a hóra,
S az éjszakában valaki lépeget.

Nem látom, de érzem: láttam s ösmerem,
Szívembe csendül ki jár erre itten,
Alleluja Élet! Zöld fájú hegyekből
Megjött mára az erdővágó Isten.

Nem aranyat hoz s gőgös fények árját,
De szent szívét lopja üres tarsolyunkba.
Zöld kis fácskával szobánkba lép be,
leteszi a Kenyért s Bort asztalunkra.

November 26.

Fiatal erdő

Még most nőtt a földből délcegen és lágyan,
Tejszínesen csurgó meleg napsugárban,
Mint zsenge fűszál az április tenyerén.

Serkenő lomb tüze testük még nem járta,
Ők mégis, mint ezer szent lázadó dárda,
Az egekbe fúrják töretlen sudaruk.

Maroknyi egyenes égbenövő szálfa
Dacos, büszke fővel az egekbe szállva
Fújja új viharok zengő harsonáját.

Fájukból sose lesz kandalló parázsa,
Csak hajlékony íj és győzhetetlen lándzsa.
Nevetnek vad vihart és fekete baltást.

Törzsük szentélyében nem rág gyáva féreg,
És az álmaikban átélt ezredévek
Sziklatömbje döng s nem pár év hitvány rögje.

Ifjú, dicső király, a lábadhoz halkan
Szavam lépett, szürke zászlaját hagy hajtsam
Mindeneken győző, vad, fiatal erdő.

NÚ 1938. november 27. 4. p.

Az új földesúr

A réteken az este árnya nő,
Égi korsókból hömpölyög a csönd,
Az új földesúr halkan lépeget,
Barna rögökön durva lába döng.

A föld szívében áhítat dobog,
Az este száll megsebzett szárnyain,
Az új úr dudorász s az ajka közt
Cigaretta elomló lángja ring.

Hogy honnan jött és merről, nem tudom,
De érzem apái nem itt sírták a könnyet,
S a kínnal hintett golgotás úton,
Nem itt vitték a szenvedés keresztjét.

Tudom, száz éve még nem itt arattak,
Nem itt szürcsölték a mézet és a dalt.

Aranyat csurgató dús ősmagyar napnak,
Álmos szemük lángján nem hunyorgott.

Nem itt örültek kenyérnek s bornak.
Nem születtek bús nagy magyar pusztára
– Ahol az élet szent erői fornak –
Csöndes hangú, drága álmodónak.

Nem itt tépték tüskéit a földnek,
És vonszolták a munka szekerét.
Új hódító ő ősi messze puszta
És győztes dárdáját tövig veti beléd.

Most ekéi sebzik a mezőket,
Kapzsi marka rabolja a fákat.
Testedre átkos gyilkos hálót szőnek,
Szája mohón issza a telt arany kupát.

Elfakult szíve más földért dobog,
Gondod kincses ugar, nem az ő gondja,
Ezeréves áldott magyar élet,
Nem érti meg töprengő homlokod.

Bánatod nem fáj, örömed nem ujjong
Fekete lelkén, terhed nem a terhe.
Őseim, Magyarok, táltosok földje!
Győztes lába előtt kínlódsz leverve!

Föld, kivessed testét, fejfáját ledöntsed.
Csontja fehérpora se nyugodjon véled,
Mi vagyunk itt a magot hintő gazdák.
Mienk itt a bánat, kín, áldás s az élet.

VI 1938. december 5. 4. p.

Károgtak a kürtök

– Egy középkori nagyúrhoz –

Nagyúr, már fegyvered éhes torka ásít,
Károg az erdőn öblös durva kürtöd.
Csönd szitál a völgyre, megborzong az erdő,
Minden kérges fája gyilkos dérben fürdött.

Nagyúr, már jobbágyaid durva lépte huppan
Kurjantnak a hajtó, kutyáid loholnak,
Nagyúr, az erdőn hosszú véres tört ülsz,
Sebben pirosulva köszönt be a holnap.

Parasztjaid törtetnek lihegve,
Csattan a korbács, fegyver lángja lobban.
Estére fényes kastélyodba térhetsz,
Zengheted a mámort bíbor óborokban.

De én a lompos, rőtes lusta farkas,
Akit nem fog sárga hitvány puskaporotok,
Ezer társat híva ordítok a télbe,
S véres piros nyelvvel arcodba visongok.

Nyomdász

Kis apró fekete ének a betűkből… −
Ólomporos kézzel szeded a versem,
betűk rabszolgája, fáklyákat robbantó
munkás. Neved sem tudom s egyszer sem

Láttalak. Talán harcos fiatal vagy,
esetleg hátad már a télbe görbed.
De áldott a kezed, mellyel az ezer írást,
ezerszer, a zsongó szent betűkbe törted.

Lelked van kezedben, finom drága mérleg,
mellyel a betűknek súlyát, ízét méred,
s tudom, dobban tisztán, őszintén a szíved,
mikor a betűkből piramist építve
a gondolat fényes csillagát föléred.

Mert testvér vagy. Szádban éppúgy lobban-lüktet
a rím és a ritmus drága gerjedelme,
mint az enyémben. Mert te is király vagy,
az örök szép munka szürke fejedelme.

Te nagyobb vagy! Enyém az ihletek láza,
tiéd az ólompor, verejték, kín, munka,
de mindkettőnké az a szép csillag fénye,
mely bús ezüstporral hull a homlokunkra.

Te vagy a kovász, melynek erői
a lisztet krisztusi cipóvá dagasztják,
hadd köszöntsem benned édes, igaz szóval,
a betűk magvető ős, erős parasztját.

VI 1938. december 12. 4. p.

Új karácsony

Téli erdők lombját roskatag gond nyüvi,
Nyúl illan a hóba fúrt csapáson,
S dérben sziporkázó úton lépeget már,
A pusztán keresztül a megáldó karácsony.

Jaj Istenem csak új Karácsonyt adjál.
Új kalászú búzát, új szőlőindán bort.
Vállunkra könnyebb, folttalanabb zsákot,
Szétzüllött nyájnak új réteket s pásztort.

Szobánkban gyújtsál ezer apró lángot,
Téged dicsérő fényt, hűvös, üde fácskát,
Szívünk korsójába langyos tejet öntsél,
Borzongjon a lelkünk szeretet parazsán.

Harangok lelkét tisztán csendítsd meg,
Lobogva lengjen s muzsikáljon lágyan
S mi megigézve elapadt szavakkal,
Dicsérjünk Téged e mély nagy éjszakában.

VI 1938. december 26. 5. p.

Oltár a pusztán

Most kéne nékem szívre szálló csöndöd,
Napfény záporozta ezer szürke halmod,
Hogy mint aranylándzsás, büszke görög isten,
Megmutassad nékem döngető hatalmad.

Jó volna most élni némán, vaksin, benned,
Fölkelő Nap piros lángján hunyorogva,
Míg az órák korhadt, megrakott szekere
Vélem foszló utak porán nyikorognak.

Jó volna élni mint tanyai nyárfa,
Hulló esti napnak parázsló tüzében,
S míg az alkony lángja zsarátnokká dermed,
Tejszín volna szavam és a szívem: Éden,

Járni esti ösvény pezsegő borában,
Örülni a harmat drága, súlyos estén,
S kalapot emelni tejjé lágyult szívvel
A Krisztus útszéli vén bádogkeresztjén.

Ezüsthajú vének szavában fürdeni,
Dús, szénaillatú, sima esti kertben,
Arany szőlőgerezd édes bora mellett,
Döngető nagy titkok súlyától leverten.

Metszeni, oltani, rügyeknek örülni
Hajnalkát becézni s égő estikéket.
Kis szobám ablakát az estébe tárni
Míg pihegnek lustán messzi, messzi rétek.

Fehér teleken meg ablak mellől nézni
Napok fátylát a tél mint szövi koromból,
Újra elolvasni régen ismert könyvet,
Míg a kandallóban boldog láng dorombol

Téli szobák szürke, fagyott börtönében
Ásítva sétálni kedvetlen bezártan,
Piros nyár elfakult színét újra látni,
Tavasz-repülésre készítni a szárnyam.

Álmodni és várni fű serkenéséig,
Amíg lázadóan remeg az erdő, föld és
Tavaszi színektől duzzadtan kitörni
Rabságomból, mint a messzi, tömzsi töltés.

Veranda…

A nyugalomnak langyos hűse lebben,
az ég mezője messze látszó tiszta.
Aranylávát bölcs, varázslatos üstben,
nem kavargat az est: az alkimista.

Előttem asztal, rajta egy pohár víz,
a nap lágy fénye benne visszacsillan,
Jaj, minden olyan döbbent egyszerű most,
kék ablaküveg, asztal, a falban néma villany.

Sárga nádszék, hűvös hamutartó,
szemüveg, s a nyelvemen egy halk szó,
Az egyszerűség, jaj, most dáridózik,
tobzódik, s a szépség oly nyilalló.

Cigaretta lángja kígyózik magasra,
s jó dús fényt inni a színüveg verandán.
Évezredekre visszahunyorogni,
messze nézni, s titkot vívni sandán.

Mert az élet hűvös egyszerűség,
szemembe villan s körülölel lágyan.
Öklömet ernyeszti tenyérré, s én várok,
bölcs lázadó a titkok kapujában.

1939.

Későn kel a nap

Ásít a lomha síkos tanyaudvar,
Kútágas fája roskatag legörbül.
S hideg szemével sunyít az égre,
A hold képe, poshadt vén vizes gödörbül.

Napnak kéne lenni s paskoló melegnek,
A szél foga még tépő ordas éles,
S párákban lengő istálló ajtóban,
Imbolygó mécsessel kábán teng a béres.

Haj, földi, elaludt s késik már a hajnal,
Amíg bóbiskolva ténferegnek kendtek,
Más mezőjén dúsan kisarjad a búza,
S napjárta réteken levágják a rendet.

Fáklya kéne földi s nem hitvány kanóc csak,
Ezer ujjongó láng, és legény a gátra,
Aki erős kézzel rendbe szedne mindent,
Amíg nap derül e bujdosó világra.

VI 1939. január 9. 4. p.

Reggeli lámpa

Fanyar ízek kígyóznak magosra,
köd üszke lobban, fojtott szürke füsttel.
Nyújtóznak az uccák, s az utak vonala
az égbe borzongó nyurga fákat tűzdel.

Csukott a rolló, konok barna teste
az ujjongó fények lándzsáját letörte,
s ez éjjel itt rekedt, iszapos csatakján
te hunyorogsz csak, pisla, sárga körte.

Hitvány kis villany, vaksi, furcsa szem,
ellopod a reggelt, remegve hunyorgó
fényed bolondul táncol a falon.
Haj, hazug ámító, csobban már a korsó

a hajnal kútján! Párás istálló
ajtója csörrenve, csapódva kitárul,
s az élet tiszta búzás szekere
indul már az ébredő határrul.

VÚ 1939. január 15. 4. p.

Lavór az udvaron

A kövezeten szikrázik a fény,
a virágokat öntözi a nap.
Párnák dagadnak forró székeken:
a dél most lávás, csorgó zuhatag.

A fakó földön nincs most semmi sem,
csak fehér mázas, behorpadt lavór.
Sima vize lenyelte az eget,
és lázas naptól tiszta habja forr.

A felhőkről, mint sima rongyokról
a gyöngyöző csöpp, a fény úgy pereg;
sárga nap buggyan az ereszen is,
a lavór ég, hogy szinte sistereg.

Csak gyűjti, gyűjti a napot mohón,
hogy attól félek, egyszer majd kiönt.
Fátylat lenget szemem előtt a hő,
s az erdőkben most fákat dönt a csönd.

VÚ 1939. január 15. 4. p., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Megjött a herceg

Megjött a Herceg, bíbor palástja
Dúsan ömlötte körül a büszke testét,
Harsantak a kürtök és a földig
Hajoltak a fejek, s a mosolyát lesték.
Ő büszkén mosolygott, a lova ficánkolt,
Mellette szónokok, dicsőítő költők,
Katonák lándzsáján szikrázott a nap,
S a tömeg, a tömeg, boldogan üvöltött…

Hé hercegem, arany, dús isten felség,
Itt mindenki őrjöng és koszorút dob rád,
Rekedten kiáltoz, éltet, ordít, de én…
Kilépek a sorból, örök pártos jobbágy.
Durván megragadom paripád zabláját,
S eldörgöm, hé uram, nézz arra keletnek,
Arra, ahol lankán nyúlnak a rétek,
Messze alkonyatban bódultan pihegnek.
Nagyúr, amottan lángolnak a földek,
Kínok korbácsában vesződve, hörögve.
Hé, jó nagyúr, arra is emberek élnek,
Kiket komor sorsuk sújt a durva rögre.
Hé, hercegem, a földnek szíve van,
Puszta s alkony nem csak poétáknak termett.
Arra kínzott emberek üvöltnek,
Ott a kínok örök, szőrös ökle kerget.
Hé, hercegem, a puszta nem csak ihletet szül,
S varázsol ezer színt festő ecsetjére.
Herceg, a rétek szíve élve dobban,
Fátum vad korbácsán csorran drága vére!
Jó hercegem, Nagyúr, igaz szavaimért
Tán könnyen lehetek börtöneid rabja,
De nincs lándzsa, mely elhallgattasson,
S nincsen marok, mely a szám befogja!
Ne gondold, hogy kutyáid megtépnek,
Hogy büszke marokkal vállaimra teszel,
A harc egyenlő, Nagyúr, egytől fogva voltunk,
Vagyok mióta vagy, s leszek, amíg leszel.

VI 1939. január 16. 4. p.

A teás hölgy

Feketében jár, s olyan szótalan,
mint egy sírbolt! Ó, tenger gondja van.

Kis cipőjében borongva kopog,
nyomában sűrű, sírós bánatok.

Oly sovány ő és olyan hallgatag,
mint egy vékonyka, lenge holddarab.

De nem divatból oly légi, hanem
mert mély fájdalom rágja odabenn.

S mint mikor más ember reggelizik,
ő egy csészécske bánatot iszik.

Kockacukrot rak bele, sápatag
megkavarja a teás-poharat,

és iszogatja. Vézna kortyait
nem más vezérli torkán, csak a hit.

Ezért nem hal meg, bár a világ álnok,
s issza a teát: csésze holdvilágot.

S ó, drága festő, művész, hogyha jó
portrét akarsz festeni róla, ó,

vázolj egy csésze teát s citromot,
mert ő is olyan üres, savanyú.

Alkonnyal... A teás hölgy cikl.

Nagy, barna bérház

Nagy, emeletes sárga test és este
a fény, mint pára száll az ablakokra;
két szál nyírfa táncol az udvaron a szélben,
s a ház:
akár a fogda.

Vacsorák lehét gőzölik a konyhák,
sárga redőnyök bukva leszakadnak,
– valaki az emeleti korlátnál fütyörész,
kihajol, haját a szél összezilálja –
s a kapu alatt úgy ég a lámpa
kék, üveges fénnyel, mint sarki, álmatag nap.

A házmesterné lent mos, dúdol és a
ruhája színét a homály kifakítja,
s a hang, s a teknő lanyha gőze száll.

Valahol a külvárosi vágányokon,
a réteken egy vonat durva sípja
rikolt föl, aztán messziről
szirénát búgat rá a gyár.

Aztán az emeleti korlátnál már nincs senki sem,
egy ajtó surranó zajjal
– a földszintről látni a szélét –
csöndesen
becsukódik.

Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Tiszteletre méltó úrihölgy

Legalább öt-hat nőegyletnek a tagja,
hetyke kis kalapot visel és térdig érő ruhát,
ámbár van már kis tokácskája s bajusza,
s a hangja túl van a fiatalkor üdeségén.

Mondom, legalább öt-hat nőegyletnek a tagja,
felelősségének teljes tudatában jár s kel,
mert tudja mivel tartozik hazája és a társadalom iránt,
s önnön méltóságának, amit képvisel.

Önálló jellem ő: a kalapjait
mindig maga vásárolja, s a kalaposnő előtt
részletesen kifejti egyéni elgondolását.
Úgyszintén a piaczra is maga jár
– nem számítva a cselédet, aki
egy tucat kosarat cipel utána –
teljesen önállóan intézi vásárlásait,
s hosszadalmas diplomáciai manőverek után,
diadalmasan kísér haza egy fél kiló babot.

Mondom –, csak úgy mellékesen mondom, igazán –
legalább öt-hat nőegyletnek a tagja,
s haladván a korral, van szociális érzéke is;
mosónőjének demokratikus leereszkedéssel
odaajándékozza otromba cipőit, amiket
– mint ő mondja – tudna még használni, de hiszen
ő csupa szív, s mint fentebb is regéltem:
legalább öt-hat nőegyletnek a tagja.

Legalább öt-hat nőegyletnek a tagja,
gyűléseiknek agilis szónoklója,
s a mai fiatalság erkölcseit erősen elítéli.

Irodalmi érzéke is van:
ösmeri Courts-Mahlert és a többi nagyokat.
Különben költői lélek, ő is
verseket ír,
s a tavalyelőtti év októberében
egy vallásos versét
közölte a „Csajágröcsögei Kürt.”

Mert vallásos lélek ő nagyon.
Ösmeri a Bibliát, mint szakácskönyvét,
esténként abból szemelget
lelkére tiszta mannát,
ámbár vonalaira sokat ad,
s nem akar hízni többet.

Barátaim, jaj, hallgassatok most figyelve:
társadalmunk sziklatámasza ő
tiszteletreméltó úrihölgy,
oszlop ő, oszlop, valódi oszlop,
vagy éppen hogy angyal, valódi angyal
csak éppen, hogy szárnya nincs még.

S mint fentebb mondám,
legalább öt-hat nőegyletnek a tagja.

Dinnyehordó asszonyok

(Holló módon)

Jönnek sorban, poros úton, jönnek sorban messziről,
piros arcuk, kerek álluk, kék kötényük, szép ruhájuk
tündököl, mint lenge folt, furcsa, gyenge, lenge folt,
úgy libeg, mint lenge folt.

Jönnek sorban, poros úton, jönnek sorban, messziről,
topánkájuk gyenge talpa, cipellőjük, mint selyem,
jönnek sorban, poros úton, köténykéjük kézbe tűrve:
dinnyét visznek, bizonyos.

Énekük teng-leng, mint színes, finom kendő; énekük
finom kendő, fürge hanguk: szitakötő, színarany.
Jönnek sorban, ringva jönnek, himbálódzik énekük,
köténykéjük kézbe tűrve.

Szép kis hugám, mondjad már csak, kötényedben mit viszel?
Mintha dinnyét hoznál benne: domborodik pajkosan
kerek állad, kerek arcod, lenge hangod, szép ruhád.
Köténykédben mit viszel?

De egy szót is nem felelnek: ingva, lengve, ringva mennek,
hosszú sorban, poros úton, zeng énekük s lendül a
zöld pázsiton ifjú lábuk, finom fürge topánkájuk
s énekük búg messziről.

Egy göröngyös földhányásnál mindannyian lerakodnak
kötényt oldnak, elhallgatnak, elhallgatnak, kötényt oldnak,
és lábuknál a föld teli, telis-teli, telis teli,
véres, szőke gyerekfejjel.

Tű hegyén, Harsogó cikl.

Macska

A nap, mint vézna tócsa csillan a tetőn,
vizesen csorran a ház bús tűzfala.
Egy macska lépdel: ringva, révedőn:
talpa alatt billeg az álmatag pala.

Teste lengve himbál, s egy vén szélkakas
fordul a sarkán. Reccsen a barna bádog.
A macska a két kémény mögül visszanéz
és tátott torkát idelátni: nyávog.

Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

Pléhvödör

Az esti udvaron egy horpadt pléhvödör.
Épp az előbb egy asszony tette le.
Öregesen nevet a fakó, köves udvar.
A vödör áll s egy levél hull bele.

A víz megborzong és a háztetőkre
bámul, ahonnan mély homály csorog
s tócsákba gyűlik. Aztán diadallal
megringat homlokán három zöld csillagot.

Tű hegyén, Dúdoló cikl., Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

Álmos, kába kert

A nádszéken egy öregasszony alszik.
Hűvösen feszül fölötte az eresz;
kávéscsészéjén légy nevet, a székről
lelóg a keze: kék és véreres.

A légyfogó teng-leng a rajzszögön,
az asztalon az újság szétbomolva;
a meszelt fal tompán csillan s ő alszik.
Egy pillanat csak és széthull a kontya.

Aranydarazsak búgnak a kert fölött,
virágok fonnyadnak szürkén, hőütötten.
Egy macska lendül az asztalra s a kávé
a csésze szélén vastagon kilöttyen.

Alkonnyal... Aranyvörös cikl., Bögre *cím alatt.*

Vén, kínai bölcs a perc…

D. Müller Erzsébet úrasszony emlékének.

Vén, kínai bölcs a perc,
tudós, mint régi szentek,
a képe sárga,
kezében vékony, vézna pálca,
arcán a ráncok árja hemzseg.

Sárga csuhája foszlott és redős,
és árkosodik arca barna ránca;
ujjai között évek morzsolódnak,
mint pap kezében imák rózsalánca.

Vén, kínai bölcs a perc,
köhög s a hangja nyikorog;
melléd ül s két avas fogán
lobognak kék, sötét dalok.

Vén, kínai bölcs a perc,
s te fekszel lustán az éveken,
mint fojtó illatszőnyegen
és úgy ölel, mint perzsa kerevet;
de jön a perc: vén, kínai bölcs,
füstölőn gyújt keleti füveket;
az illat száll, te fuldokolsz,
ő melléd ül s

nevet!...

Alkonnyal... Piros lányok piros nappal cikl.

Szénás szekér

Kéményekből kócát kósza szél cibálta,
Hályogos ablakok csördültek a dérbe,
S álmos képű koránkelt legénnyel
Ballagott az utcán egy hitvány szekérke.
Korhadt szekér volt. Görcsös, sárga fáját,
Aszott júliusok lángos kedve verte,
Széna csomó hullt a tömött oldalból,

Nyikorgott négy kerék megrakott keserve.
Hékás ne pocsékold el, ami a nyáré
Amit áldott rónánk szentelt láza termett.
Üres tarisznyájú tél kószál már messze,
Múló percet órák örök gondja kerget.
Korsó kéne inkább súlyos, drága borral,
Gyalulatlan asztal jó ízű kenyérrel.
Kár így baktatni bamba pusztulásba,
Zötyögő eloldott, bús szénás szekérrel.

NÚ 1939. január 22. 4. p.

Szálloda

Kémények torkát őrjöngő szél marta,
A felhőkben lomha november borongott,
Ősz szítta már e furcsa pesti szállót,
Ködét rácsavarta, mint a durva rongyot.

Sirályok vijjogtak lenn a szürke parton,
A fagy keze már az ablakokat ásta,
S úgy nézett rám az ősz messze Budáról,
Bosszúsan és barnán, mint egy kurta bástya.

Mert november volt s elködlő szemmel
Meredtek a hegyek a felhők havára,
A szálló nézett az égre ostobán csak,
Mint a reménység festett kártyavára.

Fényt kellett volna gyújtani, jaj tudom,
Hogy kacagjon a villany izzóan piroslón,
De hideg fűtőtest vigyorgott kajánul,
S a pohár szétesett a síkos dermedt mosdón.

Pincérnek kellett volna szólni, jól tudom,
Ki forró bort hozna tompa fényű tálcán,
Villanyt gyújtana: hujrázó lángorkánt,
S ledőlne a sötét, mint a lomha bálvány.

VI 1939. február 13. 2. p.

Lépcsőház

Párát hömpölyget a szürke fal, s borongó
síkján úgy csorog, mint fülledt verejték
rabszolga hátán. Ezer ajkával ásít a csönd, s tátongó
ölében elernyed halk szó és köhentés.

Ős, megdönthetetlen minden itt most! Gránit
a lépcső, s tízezer éves fáraópiramis!
S nincs Herkules, ki egy szál gyufát a földről
büszkén felemelne! Ólom bilincsbe
nyűgöz a Csönd Istent és halandót!
A csönd fújja kába harsonáit!
És úgy látok, mint ősi látomást már:
Most minden tégla sziklatömbbé nő meg.
S fölém borul, mint komor kolostor,
s én, halk szerzetes, durva szálú rostból
hordom megtépett, évverte ruhámat.

Százezer éve élek, lüktetek már;
s ezer karral őriz e lomha katakomba,
s fekete csuklyás sorsom, a goromba…

Február 14.

Két legény jött keletről…

Jöttek Vereckén, sziklatestű hágón,
Szürke szőrű, csontos paripán,
Velük hömpölyögve hetyke had: ezernyi,
S ők, barna arcú füttyös két titán.
Szólott az egyik: – Szép föld, büszke, drága,
Érdemes tartani ezer durva harcon.
–Magot hintek – szólt békén a másik –
Csak a kürtök zaja csöndben elviharzzon. –
Másnap már gomolygott a harcosok rendje,
Futó mén dobogott, kürt károgott harcra,
–Testvér, most azt’ fokost! – kurjantott az első –
Hömpölyög a harcok véres viadalja!
Testvér, a földet nékünk adta Isten,

Büszke fejünk jó lándzsával őrt ál! –
Estig tusakodtak, addigra az első,
Ledőlt a földre, mint egy holt fenyőszál.
De akkor már sárgult a béke kalásza,
Duzzadt, drága magja kövér földre pergett,
S a megmaradt, repedt, dermedt tíz körömmel
Túrta a földet, sárháza vert, kertet
Varázsolt a véres, keményrögű rétből.
Hajnallal hűtötte homlokának lázát,
Szőlővel tűzdelt be napverte hegyoldalt
S kévékbe ölelte a béke aratását.
De ha néha újra fölsírtak a kürtök,
S vihar tört ki lomha lábbal dübörögve,
Akkor otthagyta a cipót, édes mustot,
Régi, jó fokosát forgatta az ökle.
S Hadak Útján akkor újra jött a rég holt
S megszólal csöndesen: – harc zúg, jöttem, Testvér! –
Vínak ketten együtt, s ellen pusztultával
Ezüstös felhőkbe a holt vitéz megtér.
Így élnek már büszkén, hősön ezer éve,
Karddal és kaláccsal az ölelő pusztán benn,
Egyik vet, másik meg kiáll a gátra,
És százezer évig így legyen még! Ámen!

VI 1939. február 13. 4. p.

Új hegyibeszéd

Mert mondom néktek, hogy ember az ember,
S ezer Kalmáron túl él a becsület,
S éjszakába roskadt pusztai ösvényen
Őrt áll a Krisztus és a feszület.

Mert mondom néktek, van akol és pásztor,
Sima utak, melyek lomhán kanyarodnak,
Kiáltó szavakra válaszoló visszhang,
s új, új tömlő, forró, lázas új boroknak.

Kaján írástudók rónak históriákat,
De néha egy penna buggyant egy igaz szót,
S ajkukon a Kürttel, golgotai éjben,
Várják a Krisztusi hajnalt a virrasztók.

NÚ 1939. február 26. 3. p.

Márciusi fűz

Orom néz így a fölkelő napba,
míg bokor csúcsa büszke, tiszta tűz,
mint ahogy hetykén a hajnalba bámul,
a tiszamenti tömzsi, ritka fűz.

Ezer lusta ágja föl az égre ujjong
feszülve, fájva, kérges törzzsel, kerge
akarással mered a hunyorgó napba
foszló partok szürke, szegény fejedelme.

Szólnék néki: hékás, mit akarsz bolondul?
Hajnal lángol, de nem árva neked,
nem hinti parazsát a tiszai fűzre.
Fenyőt érlel a nap, fenyőt és tölgyeket!

S ha szólnék is, állna, állna csak cövekként,
szent, nagy akarással emberként hörögve.
s mint ezer remegő, kapaszkodó ujjal,
gyökeret ver ezret, az elomló rögre.

Gyökeret ver, mélyet, szívósat, acélost,
s nincs Herkules marka, amely kiszakítsa.
s áll gőgösen, büszke, örök érhetetlen,
szemével a lávás napba hunyorítva.

S ujjongva látom: balta sem árt már,
s a lelkem kacagva ördögöt űz.
Ezer ágat himbál a márciusi napba,
s örökkön örökké él a tiszai fűz!

NÚ 1939. március 15. 3. p.

Alföldi vonat

Az este fénye lanka rétet pásztáz,
S nyurga fáknak villó, sárga színt ad,
Őrház pislákol messze ködbe veszve,
S e négy kerék most halk álomba ringat.

Az este künn horgadva lépked, görbe
Hátuk álomra hajtják a roskadt fák,
s az örömöt borzoló, bíbor izzó körte
fölhunyorog most tompa kattanással,

S a szívedig kacag. A vékony gyér eső,
Az ablakon, nézd: arany, sűrű köd,
Mint drága fátyol két szemedre hull rá,
S a vaskerék halk puhán dübörög.

Most durva hídon rohanva csörömpöl,
Víz ezüstje, hóka fűz vágtat
Utánunk bolondul. Majd összehull zizegve
A könnyű függöny s megnőnek az árnyak.

A fényt a függöny fátyla mind fölissza,
S álomra ásít a barna, tompa plüss.
Szivarra gyújtsz rá, szálló füstje tiszta,
S tömören lobban: párás, kék ezüst.

Kupédban a homály bódulata terjeng,
Míg fejed az álom párnájára koppan.
A hunyólámpát balga pille víjja,
S a négy kerék ver zúgó ritmusokban.

Künn az estben már minden elenyészett,
Szénné égtek a fák, a viskók fala görbedt
alázattal borul az éjbe, míg a vad csönd részeg
markolással fojtja most a lelkeket.

S te vakon, némán, elringatva alszol,
Míg a vonat zakatol dohogva.
S jaj, most, ha baljós két fekete marok
A bágyadt sínre gyilkos szálfát dobna!

Robbanó kazán gőze sisteregne,
Vércseszájú hullák bámulnák a holdat,
Míg sötéten a vak éjbe meredve
Hunyorognának az álmos, bús faluk.

Március 25.

Olvasol…

Az égen az este szürkül. A méla spalettát
régen becsuktad. Most elnyúlnak az árnyak,
mint fekete kandúr. Hamvas cigarettád
átizzik a homályon, a hűvös hamutartón.

Ülsz feslett karszék roskadt bársonyában,
keserű szájjal, lobbanó, veszejtő,
bús gondolatokkal, míg a lámpaernyő
fényt bugyog föl horpadt villanással.

Úgy érzed: menni kéne most; büszkén, délcegen,
más ízű világba. De lomha köd füstöl
a lucskos uccán, a késő márciusban.

Fölállsz, tétovázol. Sárga könyvet ütsz föl
porlepte polcról. Olvasni kezded.
Shakespeare, vagy ponyva? Mindegy, de betű:
ezerszer áldott, kába ópium.

Lapján a lámpa halvány fénye reszket
s emléke lelkedben erjedve fölújul,
mint szénaillat júniusi réten.
De olvasni sem tudsz. A halk csönd gúzsba köt,
s elnézel egy dongót, amint a fény körében
aranyport rabol bolyhos potrohára.

Nyakig süllyedsz a székbe holttá merevedve
hallgatod a csöndet, míg a konyhán
saruk csapódnak az elnyűtt kövezetre,
s kannákban loccsan dús, langyos nedűcske:
meleg tejével jön a tejesasszony.

Kimégy, villanyt gyújtasz s a láboskát lassan
teletölti csorbult pereméig.

Aztán az asszony elmegy. Az ajtót bezárod,
míg kint az udvar zaja zsongva tülköl;
székbe ülsz újra, a villanyt leoltod,
s vársz, amíg az álom két szemedre szürkül…

Március 27., Alkonnyal... Szédület cikl.

Mámor

Fejemben a bor, jaj, a mámor
minden sejtemet elönti.
Ma halál lesz,
Ma halál lesz.
Ma meghal valaki ezen az éjjen!
Érzem
itt lépdel már a fátum,
Valaki ma meghal.
Eremben a mámor,
Eremben a mámor,
Valaki ma meghal.
Valaki ma meghal.
Ma megbilincselt a bor,
Jaj, meg is érzem.
Ma halál lesz,
Ma meghal valaki,
Ezen az éjjen.
Jaj, ma meghal valaki,
Meghal valaki.

Április 8.

Gyümölcsös

A kertben a lanyha árnyak bólogatnak,
sárga fövényű kerti út szaladva
fut a gyöpre, s szélén a sima padra
forrón vakító csóvát nem gyújt már a vad nap.

Most a lanka kertben lépegetsz merengve,
cipődön nedves, zöld fű, tompa harmat;
nézed a kertet, lombos birodalmad,
s fákon dús cseresznyék mosolya zeng csengve.

Szilvafa görbed az estbe, málna bokra
lenget dús illatot, vöröslő ribiszke
száz bogyója ég az estbe lobogva.

Szívednek minden dobbanása büszke,
s járkálsz az alkony langy fénye-veretten,
mint egy tiszta fényfolt hűvös köpenyedben.

NÚ 1939. április 2. 3. p., Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

Add a kezedet

Júdás, most hittel add a kezedet,
Mert ledőlt minden bálványtestű ármány,
Ma ünnep száll az ének lomha szárnyán,
S a templomon, nézd, naparany-veret.

Ma dobjad el hitvány, sáppadt ezüstöd,
S a kufárok csak víjjanak garázdán,
Nézd: mag harsan az éledő barázdán,
S zsoltár von az égre áldozati füstöt.

Borban az élet szent erői forrnak,
S elébed járul a Krisztus lágy cipóval,
Húsvét hasad, hidd el hívőnek s latornak.

Krisztus beszél a hegyről tiszta szóval,
S minket halk hívőket dúsan megvendégel,
Húsvéttal és csodás öt hallal s kenyérrel.

VI 1939. április 10. 3. p.

Halottöltöztetők

A villany lángja tikkadt, réveteg,
mint lázbeteg szeme, s a lámpa rőt, kaján
ernyője körbe ring, s a szoba hűs falán
száz mozdulatlan árnyat égetett.

Fekete kandúr – görbedt háta borzadt –
a holtra néz – széttátott torka vár –
az izzadt párnán – ujja porba ér –
halott szemével a lámpára horgad.

Az öltöztetők lusta, lágy sarukban
emelik a holtat – dermedt karja roppan –
tátott, sárga szája bambán megmeredve;

a padlón elernyedt, csontos feje koppan,
száján a vér bíbor, dús iszapban,
s kimeredt szemmel néz a mennyezetre.

Alkonnyal... Szédület cikl.

Városvégi bolt

Az este piroslik a földszagú tavaszban,
a nyárfák csúcsa ritkás tűzbe vesz;
az út fövénye lomha estbe görbed.
Nézd, milyen furcsa, félénk üzlet ez.

A barna ajtón napfény hűse lüktet,
fényt hunyorog tompán a horpadt bádog,
az unalom halk, zsongó búja zümmög,
s a fakó falon régi, nyűtt plakátok.

Bentről a homályból illatok bomolnak,
szappan, petróleum, lengő, durva borszag,
kávé árvul a roggyant, ócska polcon,

a seprők szőke feje az égre borzad.

Bent már a sötét magasra horgad,
s a roskadt pultnál ott mereng a boltos;
a bugyborgó homályban alakja fölolvad,
míg az alkony árnyat árnyra foltoz.

Most már a bolt csak tengő, árva fényfolt,
s az illat leng, mint tépett, szürke foszlány,
s a bolt csak vár roskadt, nagy nyugalomban.
Ajtaja felett őrt áll a pléh-oroszlán.

És csönd van, míg a lámpa fölragyog most:
rőt, bíbor fénye halk örömre forral,
és íz-ingerlő, boldog vacsoráért
belép egy szolgáló öblös, tág szatyorral.

VI 1939. május 22. 4. p., Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Mosolyogtam a bölcseket

Én jártam már a hegyeket.
És láttam már a völgyeket,
Az élet addig hiteget,
Míg meggörget a förgeteg.

A hegy a napban omlik el,
S köd poshasztja a völgyeket,
Mérlegre tettem az eget,
És megmértem a földeket.

Ittam a titkok poharát,
Tudom: az élet hiteget.
S a halál sem olyan jó barát,
S mosolyogtam a bölcseket.

Tudom: a kenyér ölni tud,
Tudom a lándzsa durva vas,
Az örvény mélye bugyborog,
De a sziklacsúcs nem magas.

Nincs vámszedő s farizeus.
Csak ember van, és förgeteg,
Kicsi az élő és nagy a holt,
S mosolyogtam a bölcseket.

NÚ 1939. június 25. 5. p.

Az utolsó vacsora

Fekete Lajosnak szeretettel

Az ablak kékesen néz,
és száll a hold pora.
Bizsergő édes s keserű.
Ez az utolsó vacsora.

A pohár súlyosan cseng,
s lobban sárga bora,
Haladó ízek s illatok;
Ez az utolsó vacsora.

A terítő fehér rét,
az élet bús tora
ez az asztal, mert látod-e:
Ez az utolsó vacsora.
Az ablak kékesen néz,
és száll a hold pora.
A pohár csendül, s elhasad.
Ez az utolsó vacsora.

Június 28.

Ünnepély után

Az ünnepély, jaj, lengő tiszta volt!

A fülledt nyárban tikkadt a szobor,
A szűk téren, barna bronzza olvad,
S kopott vállán lanyhán megült a por,
Az úton is a port a szél szitálta,
Forró kezekkel, néha szinte habzott,
De méltóságosan lengtek a zászlók,
A dél aranylott, s az emberek csapzott
hajuk és vöröslő nyakukat törölték.

Az égő napban táncoltak a házak,
S kábán tántorgott a templomtorony.
Utcák fűtöttek, szurkos lomha lázat,

De szónok állt a dobogó soron,
S a trombiták rezére a nap láng-aranyat csalt,
S ím bús sorsunkat, s életünk a kancsalt,
Engeszteltük így, mint dús ború toron.

Az ünnepély jaj, lengő tiszt szép volt,
A nagy tömeg már szakadozva oszlott,
Szavak lobogtak, s az ákácok foszlott,
Fakó zöld lombján a nap átütött.

A kávéház ínyünkkel ingerkedve,
Sarkig üveg ajtóval csillogott.
Körötte bor, sör, perecszag bizsergett,
S a kertben füvön, hosszú asztalok,
Fehér abrosszal, talpig, súlyos árnyban,
A perc itt jaj, igéző, tiszta hűvös.
Székbe ültünk s csorgó sárga kincsért,
Jeges sörért, száraz gégével pincért,
Kiáltottunk az ünnepély után.

Június 30.

Kisváros

Ma téged dalollak kisváros a nyárban:

Bíbortestű, forró rengő, nyári napban
holtnál csendesebben, útnál porosabban,
amint mély kútjaid tükrén
pillája sem rezdül az égnek.

Ma téged dalollak kisvárosi polgár,
amint fanyar-ízű, fülledten borongó
kedveddel mélyhűsű kapualjak kongó
kövei közé futsz a lázas, forrongó,
megőrült nyilazó: a Nyár keze elől.

Míg ódon, penészszagú pincék csikorgó
vasajtója mögött sűrű, drága, bordó
színű bort őriz a nagy, lepántolt hordó.
És míg künt a fosztott, petóniás kertben
a zsarnok, őrült nyár vak puskapora lobban;
itt bent tölgyasztalon, tág ölű kancsóban,
tükörré simul a hűvös homoki bor.
Kezetekben zörren szürke szavak rögje,
lelketekből csorran szelídség tejszíne,
s hagyjátok, hogy csöndben a megnyugvás méze
szíveteket aranyozva bepörögje.

Hervadás hamuja pislan künt a kertben,
s hogy a bágyadtság hollószín madara lebben,
a Csönd fövegét fejére teszi a táj,
s a holdfényes alkonyi ég alatt
ezüstös szénaágy puha álmot kínál.

Július 1.

Vers Francois Villon mesterhez,

ki született 1431-ben

Jó Francois Villon, mélyen ott a jó
ugar ölében, sima, porhanyó
virágok verte horpadt hant alatt,
a szájadból most köpd ki a sarat,
mivel a föld, s a kaszás teletömte,
aztán rúgj nagyot sírod tomporán
s kurjantva vígat, mókás cimborám,
csapj a markomba s mesélj valamit.

Kocsmába térjünk s a cehhet fizetem,
így hát öreg, most ihatsz szabadon
s én a Párizsban tért furcsa idegen,
asztalra dőlve, némán hallgatom,
hogy ajkadon zenélve mit mesél
a hangulat s a súlyos óborok,
míg a mécses gyürkődzik magasra
s a sárga falon árnyék sompolyog.

Ez a kocsma itt még a régi
s száz lépésre tőle a temető,
a pestises domb, ott leng a bitó
a sárga holdban. Arcodon a redő
s testeden a halál, hidd el, hogy nem igaz,
s hogy húsodba már beleesett a féreg.
Élsz, jó komám, mert az élet örök,
s a gondolat, a töprenkedés méreg.

De hidd el, komám, az élet most se szebb,
épp oly visszásan forog s kutyául
megy a dolga minden jó zsiványnak.
De az, aki harsogva rongyot árul
az Eszme-utcán, sarkon valahol,
hidd el, komám, annak tejföl ma is fenékig.
Az a legnagyobb, ki legtöbbet csahol,
s kinek a szája, s marka legnagyobb.

A többinek legjobb a nyelvét zsebre vágni
s olyan fickó, ki jól asztalra verne
s fokost ragadna, haj, nincsen semerre!
Hegyeket vínak balga szalmaszállal
nagyszájú hősök s diadalkaput
emel nekik a tömeg, s táncot táncra rop.
De hidd el, komám, jó bolt inni, jobb
s pohárba nézni csöndben, hallgatag,

míg kinn a tömeg vadul forogva
pajzsra emel s ledönt akit akar,
ujjongva kórót plántál, míg az őszi
avar ledöntött tölgyeket takar.
Jó Villon mester, csak nevess ezen,
nincs semmi itt már tollra érdemes,
s nem jó dühöngve az arcba csapni!
Csak bor mellé ülni le csendesen,
s nézni élőket és kihűlt holtakat,
mert hidd el, nincsen rossz, csak jó halott:
jó a holt püspök, s jó a holt zsivány,
ha a testből a tűz eloldalog.
Mert jön a kaszás, a bűvös, balladás,

s homlokunkra hullnak a hűs ködök,
s egy tűz emészti, egy pokol
a latort és a püspököt.

Július 11.

Hangverseny

Az esti utca párás, lüktető volt,
az autók tülke vadul ugatott,
s a plakát, mint enyhe, zöldellő fölt
ugrott szemedbe kábán
egy vaskos oszlopon.

Megálltál előtte, egy percre kifújtad
melledből a fáradtságot és a port,
a járdára esetlen árnyak hulltak,
s te fanyalogva magadra gondoltál,
s életedre, mely holtabb a holtnál,
s ifjúságodra, mely elmaradt mögötted.

Valami hangverseny. Most lesz Szegeden,
s jó volna odamenni. Idegen
ízek és új illatok: kóstolni volna jó!
A Dóm téren páholy, frakkok és parázsló
harsogó lámpák, s bús, girhes igásló
élted jó volna egy napra kifogni.

Valami karmester – nem tudtad ki az –
fog vezényelni: Mascagni, olasz
név s még nemigen hallottad.
Tán rádióban, langyos őszi esten,
asztal előtt, eldőlve resten,
zsíros csömörrel, kéken szivarozva
bámultál magadba, míg a hang magosra
csapott föl és a függönyök lebegtek.

De a sarkon szembe jött a Jani,
s míg a kezedet rázta, az alatt
elújságolta, hogy egy jó darab:
francia film lesz a moziban.
Elinvitált, s lelkedből eltűnt Mascagni.

Július 17.

Délután…

Vas Istvánnak, szeretettel!

A kaján torkú tányérok zománcán
csömörrel telten ült meg a zsír. Ettem;
s most a tálak párás illata: undor
amint orromba lobban súlyosan. Melegben
főnek a fák az udvaron, s meredten
hull ölembe egy messzi zongoraszó,
mint az aludt vér.

Én nem tudom, hogy ki zongorázik arra,
azt a fekete zongorát ki nyúzza vajon,
míg a kertek egymásba dőlve, vastagon
kérődzenek a sárga vak napon
oly isteni nyugalommal,
mint Indiában a szent tehenek.

Tán egy levendulás, hűs szobában
szól a billentyű, míg a szőnyegek
a földre tapadnak, s a halk ajtók megett
a függönyök tévelygőn lengenek
s mint aranylevelet dús szálú sziták,
úgy szűrik át a fényeket.

A kert a tárt ajtókon átpiheg,
a vékony utak kábán kanyarognak, a rózsák
szirma illattá bomolva, a szoba mélyének
átlengi hűsét. Jaj, most csupa jóság
az egész világ! A nap a delelőjén
olyan, mint nagy érett aranyalma,
hogy csak kacagnunk kellene s az ölünkbe hull!

Július 26.

Így szólnék…

Ha bölcs volnék, így szólnék:

Ne fuss, ne kutass balga te,
Nincs titok itt lenn semmisem,
Konok zár, lakat, hét pecsét,
Csak egy, s nem tudja senki sem.

Annak az egynek kulcsa nincs,
Ezer lakattal zárva van,
Az Isten ott a mennyben ül,
De a kenyér a sárba van.

Ki nem hajul le s engedi,
Másnak felvenni; az bolond,
Vagy ki sártól nem fél s veszi,
S zabálva elfut véle, mond.

De mondom néktek, hogy bolond,
Ki állat testtel ember itt,
S ha a tömegből egy kinő,
A többiek agyonverik.

Van út, mely vetésen megy át,
Van út, amely a hegyre visz,
De balga vagy töprenkedő,
Vége egy, lépj bármerre is.

Minden lépés előre fut,
És visszavenni nem lehet,
Vagy újra lépni szánva s jól,
Talpnyomod gránitba vered.

Én mondom néktek, az a bölcs,
Aki nyelvén a csönd ragyog,
Míg a világ rongyaiért
Tovább harcolnak a nagyok.

NÚ 1939.augusztus 1. 5. p.

Döngethetsz bástyát, kapukat…

Döngethetsz bástyát, kapukat;
nincs titok itt lenn semmi sem,
konok zár, lakat, hét pecsét,
csak egy, s nem tudja senki sem.

Annak az egynek kulcsa nincs,
ezer lakattal zárva van:
az Isten fönt a mennyben ül,
de a kenyér a sárban van.

S mondd, az a bolond, aki fél
a sárba nyúlni érte le?
Vagy ki köldökig beletúr,
s zabálva elrohan vele?

De mondom Néktek, hogy bolond,
ki állat-testtel ember itt;
s ha a tömegből egy kinő,
a többiek agyonverik.

Egyik út vetésen lohol,
a másik lanka hegyre visz,
de balga, vagy töprenkedő:
vége egy, lépj bármerre is.

Minden lépés előre fut
és visszavenni nem lehet,
vagy újra lépni szánva, jól:
mert talpad gránitba vered.

De mondom néktek: az a bölcs,
aki nyelvén a csönd ragyog,
míg a világ rongyaiért
tovább harcolnak a nagyok.

Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

A láz beszél

Mint kába álom most a kórterem.
Az ajtók tárva, lanyha, éteres
illat lobog szét s miként véreres,
kék szem, úgy ég az ajtó fölött a lámpa.
A folyosók meredve messze nyúlnak,
a szellő rajtuk lengve átpiheg,
s az álmos szemű nővér úgy libeg
a szőnyeg fölött, mint a szürke köd.
Kezében kancsó, metszett és hideg,
tág torkú üveg és a langy vizet
úgy öklendezi alá a cserépre
az ablak párkányán, mintha hörögne.
S a nővér csak áll, csak áll és emeli
a kancsó torkát följebb és magasra,
és fullasztóan ömlik, dől a víz
s a repedt cserép káváján teli
hullámban az ablakfára buggyan.
A virágok a vízben fuldokolnak,
de ő csak emeli és tartja mind magasra
a szörnyű torkot! Rengve, akadozva
szakad ki a bő víz a kancsó öbléből.
A dús sugár már a padlón dörömböl
és ő csak tartja, önti, emeli,
az egész világot végül elnyeli,
és ő, jaj, ő, jaj, öntöz mindörökre!...

Alkonnyal... Szédület cikl.

Aranyökör

Jött Indiából sárgán, lustán és csudás
két szarván hamvas, illatos füzérek.
Ének csapongott s mint forró ragyogás
úgy lobogtatták a fényt útjában a fáklyák.

Előtte szolgák csókolták a földet,
sárga szőrén a hold aranylott,
s a szél úgy tépte százfelé a hangot,
a papok szájából, mint a füstölők ködét.

Rizsvetésekbe gázolt bele durván
a sírok dombjába bambán belelépett,
s csak nézett rájuk értelmetlenül,
míg lengett körötte, mint sárga rongy, az ének.

Így ment és lépett, tántorgott előre,
a szolgák kísérték, mint rühes kutyák,
s az éneklő papok. Márvány paloták
csarnokát dúlta szét, a dómok kapuját
megbámulta, s aztán beletáncolt
s úgy dűltek széjjel mind az oszlopok.

És megy és mozdul mindig csak előre,
két szarván fürge, könnyű, üde láncból
csak imbolyognak a virágfüzérek.
Tömjénfüst kíséri s a szolgák. A papok
rekedt éneke csapzik a légben.

Útjában a kutyák vonítanak
s méregpoharat isznak a bölcsek,
míg az aranyökör a piramisok alatt
s párizsi utcák fényes vonalán
az idők kezdete óta nap-nap után
így megy, így tántorog vakon, bután,
s így megy majd az idők végezetéig.

Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Falusi villa

A barna ajtó bámul hallgatag,
a rézkilincs is, mintha rézre várna,
az út kövének minden dombja párna,
s minden nesz elhal a talpak alatt.

A kapu úgy nyílik halkan, testtelen,
s hörögve nem nyikordul. Tompa, rozsdás
zárjából buggyan két kövér olajcsepp,
s lehull a szomjú, szürke porba lustán.

A kert most hűvös, tiszta, mintha mosdás
után volna, s a vén házfalak
bütykös tégláin árnyak inganak,
az illat gomolyog már a hárs alatt
elszórt levél az asztalon, marokkal,
s úgy villog, miként uzsorás aranyja.

Az estikék kelyhében furcsa tűz ég,
a ribiszke bokor lángolva világít,
a mandulák felől rémlő keserűség
illata árad csobogva, lomhán.

A házigazda jön már és kezében
szivart szorongat és a tölgyfa asztal
öblös boroskancsókkal jól marasztal,
kártyák sikamlós lapja szerte hullva,
s az ujjbegyekben már vágya bizserget.

Most fény lendül valahonnan, s a kertet
betölti lámpa pislogó foltja.
Öreg cseléd jő lágyan bandukolva,
s amerre a fénnyel elhalad
a bólogató kormos fák alatt
tűz pásztázza végig a bokrokat,
riadtan ugranak széjjel az árnyak.

Míg házigazdánk a kékes poharat
nehéz korsóból színig teletölti.

Az éhség harsogása

Én szeretem a jó barackot, a paprikát, az epret,
a cseresznyék piros fűzérét, a kacagva csengő
szép almák cirmosát; mert meg lehet enni.
Mert meg lehet enni! Én szeretem a duzzadt,

harsogva csorgó őszibarackot, a hamvas arcú szilvát,
a lágy kenyeret, a lanyha kortyot a korsóból, a tejből,
én szeretem a vizet, a forrás aranysugarú kortyait,
vagy korhadt, mély kutunk
kacagó habjait, én szeretem a tányért,
szeretem a csöbröt, az asztalt, a kést, a villát,
mert rajta eszem, mert ők is én, és én is ők vagyok!
Én szeretem az újjamat, mert véle fogom meg
a falatokat a számba, a kenyért, a húst, én
szeretem a szájam, mert általa csordul
az erembe az élet, én szeretem a fehér kis fogaimat,
én szeretem magamat és mindenkit, aki éhes.
Én szeretem a jó barackot, a paprikát, az epret,
amit meg lehet enni.
Csak az a jó,
amit meg lehet enni.
Csak az a szép,

amit meg lehet enni.
Csak az a világ,
amit meg lehet enni.
A m i t m e g l e h e t e n n i !

Augusztus 30., Tű hegyén, Tejespohár cikl.

A tehén

A tehén az jó, mert tejet ád,
szeme szelíd s párája oly meleg,
nem jó apám, mert szíjja van,
s véresre veri vézna testemet.

Anyám se jó, mert csúnya a keze,
téli mosásban bütykös, véreres,
gerince hajlott, arcaráncos alma,
fogyó éltével rossz fillért keres.

Csak a tehén jó, két tiszta szeme
miként a bársony, szája gőzölög,
s úgy melegítem testemet vele,
csípős teleken, mint rőzsetűz fölött

vén favágó otromba, nagy kezét.
Rossz ruhámban rossz kis testem vacog,
szám cseresznyéje, mint a kék szeder,
s két fázó lábam két kis meggyfabot.

Vékony karommal hozzá símulok,
nyelve arcomon végig bizsereg,
a melegség kiárad bőrömön,
s csengni kezdenek a lila tűzerek.

A tehén az jó, mert tejet ád,
szeme szelíd, s párája oly meleg,
csak az emberek rosszak, gonoszok,
s a vöröskezű, vén csípős szelek.

Szeptember 14., Tű hegyén, Tejespohár cikl.

Örökre must

Az őszi napfény keserű,
az őszi fürtök édesek,
ódon pincék várúrja: bor,
én már örökre must leszek.

A bornak sorsa furcsa, jó,
a korsó karcsú, telt torony,
s a pince boltos íve, mint
középkori templomhajó.

A mustnak sorsa mostoha,
ha mindég ég csak. Kékszemű
Istennek lelke benne forr,
s nem lesz belőle bor soha!

Nem lesz belőle bor soha,
korsók ívét nem ismeri,
kannák öblét és a teli
serlegek arany hajlatát.

Neki örökre forrni kell,
vérzik vörös kín ostorok,
de végül tisztán, pirosan,

mint Isten vére úgy csorog.

Szeptember 26., Alkonnyal... Egy hangya alszik cikl.

Fekete apácák

Nézd ma e fejkendős öregasszonyokat:

Látod, oly feketék, látod, oly csupa árnyak,
csupa görnyedtség, csupa gond, csupa fájás
fekete rostjaiból szőve a ruhájuk.

Nézzed:
olyan földön túliak,
varjúszemű feketeségek, kiszáradt életek csonkjai,
nedű nélküli korsók.

Csupa fekete erdő ma az úcca,
fekete, szikár szálfák forgataga,
görnyedtségükben is egyenes öregasszonyok
hullámzó zuhataga.

Nézd csak:
pofacsontjukon feszül a bőrük,
ajkuk acélja vértelen,
szemük ablakában
kialvó élet hunyorog.

Látod:
olyanok, mint a fekete apácák,
fekete sororok komor csapata,
de levertségükben is büszke, szikárok,
lassú poshadás jegyesei.

Fekete apácák mind ők, hiszed-e?
Szentebbek a szentnél, csupa görnyedt,
feketére vedlett Krisztus-keresztjei.
Ajkukon úgy füstöl a lehelet
a szürke dérben, mint a zsolozsma.

Mindenki ősszülei ők,
az egész világ öreganyjai,
szülei a Notre-Dame-nak, a Tower-nak,
vagy a Colosseumnak,
titkos kínai pagodák
csipkés remekeinek.

Mert tudjátok meg:
saját maguknak ősszülei ők.
Még az idő bölcseje se ringott,
még a hegyeknek a magva se volt meg,
s az Isten agyában a teremtés gondolata
még úgy remegett,
mint széttárt tenyéren
egy pillangó, mely szárnyát bontogatja.

Ők már akkor is éltek,
ilyen szikáran,
feketén,
öregasszonyosan,
s így tántorognak majd be furcsán,
félszegen,
feketén,
az örökkévalóság kavargó semmijébe.

Október 10., Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Bíboros

Szeptember bajszán bor csorog,
vörhenyesek a venyigék,
róka-sunyi, vén lomb motyog
még egy-egy bűbájos igét.

Hűs must idézné a nyarat,
s a forró bor már a tora.
Lohol az ég a fák alatt:
rokkant esők rongy fátyola.

A dombra sátrat ver a köd,
szélnek ereszti nyájait
s terelgeti a föld fölött
hajnaltól késő alkonyig.

Alkonnyal... Egy hangya alszik cikl.

A költő a falun

Hirtelenül jött; senki sem várta. Az állomáson
jó kedvűen leszállott, szórakozottan
intett a lokomotívnak és tiszta vászon
ruhájában tovaindult, ritmusokban
lépdelve üdén. A régi volt még minden. A nyárfás
már rózsaszínű fényekben bizsergett.
Cikáztak a lombon a lángok. A sárgás
homokos út puhán hullat a talpa alá.

Messze a kanyarban a falusi kertek
már kinyíltak, mint vénecske esti virágok.
De itt még lárma volt. Az árva hordár
tétlenül lézengett, s a síneken vásott
fickók hemperegtek, s kiabáltak a mozdony után.
Egy árustól egy zacskó cukrot vett
minden cél nélkül, azután sután
zsebre rakta. Valami jó pesti lapot

is akart venni, de csak a tegnapiak voltak
s a vén újságos lustán csámcsogott
rossz fogaival avas szalonna héjjat.
Sivár volt minden és ő tétován
nézett még a köhögő mozdony után,
és szívta be a szürke szénszagot.
Végre kocsinak intett, kesernyésen
fölült rá s aztán hazahajtatott.

Október 16.

Hiába menekülsz…

Én előlem hiába menekültök, és futva, futva
hiába hurcoljátok sápadt kis életeteket,
hogy bele ne nézzek és titkát ki ne lessem!
Az én tollam élesebb hosszú professzorok
bonckésénél és az éteres levegő kábulata
nem vallathat ki jobban, miként én.

Éntőlem tehettek arcotokra
álarcot és lárvát, amely aranyból van,
vagy könnyből és mosolyból,
én átlátok mesterkedéseitek spanyolfalán,
mert véren, kacagáson átparázslik
a jajod, és itt lüktet tenyeremben a szíved,
s szemem előtt vonaglik
buja éjszakáid minden mosolya.

Én előttem csak furcsa üveg vagy,
egy gyenge mozdulattal
letörlöm róla a rejtegetés minden fondorlatát,
mint az ablak üvegéről a port,
s beléd nézek, mint a lelkiösmeret.

Mert átlátok hájas bankvezérek
ruhákként cserélt minden grimaszán,
aranyfoga mögé bújok és
gyomrába nézek: s megmondom mit evett,
vagy tar koponyáját döngetem meg,
s a gondolatok méhese kirajzik.

Nekem beszélhetnek a hamis krisztusok,
prédikátorok és kövér papok,
mert szájukból kilopom az igét,
s fejében összezavarom tarka zagyvasággá,
föllebbentem csuháját és beléje nézek.

Mert nekem egyforma könnyű mozdulat
fölemelni a Notre-Dame kupoláját,
vagy az egri dómét,
hatalmas paloták tetősorait,
vagy rokoni adományokból összekuporgatott
haragon szerzett családi házadét.

Mert akármit is tennél
mindenképpen belenézek a vesédbe néked,
aki élsz,
s vágyad, hogy vasárnaponként
sörözz kicsit, vagy a fizetési osztály
létráin tologassanak egyre föjjebb
nagybácsik és messzi rokonok
még messzibbre ágazó karjai, vagy néha
szép napokon Pestre döcögj fel
filléressel egy-egy vaskos nagybácsihoz
unalmas beszédeit hallgatni, de kitől,
hogyha meghal, örökölsz.

Nekem beszélhetsz, minden szavadból
egy ablak nyílik magadra,
avagy mozaikként
úgy rakod ki magad elébem, ahogy akarom.

Én látva látlak és hiába menekülnél előlem,
mert észreveszlek és mint a szenvedélyes
rovargyűjtő úgy szúrlak le téged
egy gombostűvel,
s kartonra ragasztlak, mint egy ritka bogarat.

Nagyapám

Én nem szeretem a nagyapámat. A szeme
mint a halotté, benne vérerek
forró lüktetése, s úgy félek, Istenem,
hogy egyszer én is ilyen vén leszek.

Én nem szeretem a nagyapámat. A kezét
sem jó ha látom, olyan csupa-csont,
s ha néha félve megsimogatom,
a félelem fülembe belekong.

Fekete vén ő, már csak csupa ránc
az arca, fonnyadt melle beesett,
s ha szemébe nézek, félelmem úgy üvölt,
hogy valami sötét mélységbe esek.

Úgy félek tőle, úgy megriogat
nagy, csontos feje, hangja, háta görbe,
megroskadt íve, s hogyha rátekintek:
magamat látom egy messzi tükörbe.

Október 18., Tű hegyén, Tejespohár cikl.

Az iskola

Én nem szeretem az iskolát, mert rossz szagú,
s a tábla képe olyan fekete,
az ablakok csillogó szemüveggel
a lelkünkbe néznek, a könyvek fedele
titkokat őriz, mint a vaskapocs,
a pad kemény, a padló olajos,
a dobogó durva deszkája bástya,
a kályha furcsa, barna, vaksi bölcs,
a vizes szivacs nagy, vörös szemölcs,
és kis elemistás szívünkben fázva
piros borzongások erdeje sarjad.

Én nem szeretem az iskolát. A tanító
pálcája csípős és a térdnek
kemény a padló, a szégyen pedig
csípős csalánnál jobban éget.
Törött szekéren baktatnak a percek,
elült testünk alatt a rossz fapad recseg,
s a téli nap a szürke ablakon
úgy csurog be, mint sárga, híg ecset.

Október 26., Tű hegyén, Tejespohár cikl.

Az autó

Az autóban ülni, jaj, de jó lehet!
A párnák kába simasága de furcsa
lehet a hátnak, a rohanó
kerekek robogása, amint a légbe fúrva
viszik előre az autó büszke testét.

Autóban ülni, jaj, de jó lehet!
Az út úgy görnyed, mint a szolga háta
nagy úr előtt. Jó benzinszag lobog,
s a lüktető, dobogó motorok
bizsergő kattogása, jaj, de zsonghat!

Az autó gőgös, büszke óriás.
A fák, mint vén emberek, begörbedt
hátuk meghajtják sorra előtte,
s testvéreim, szüleim is mind e szörnyet
megsüvegelik néma kalappal.

Jó volna benne ülni. Én
szolgája lennék inkább, mint egy hús – és
vérből való parancsolónak, csak egyszer
simíthatnám meg teste kékes mázát,
s utána éltem, mint egy gyönge vázát
letenném a kerekei elé.

A fájdalom komédiája

Hagyjatok engem, felebarátaim:
mert megbántott engem valaki, és vérzik az én szívem,
Hagyjatok engem, felebarátaim:
mert megbántott engem valaki, s nem látjátok-e, hogy:
mint tépett csatazászló, véres a szívem,
halott vagyok, nem látjátok é, halott,
megbántott valaki gonosz, látjátok-é, hogy sírnom kell…
Hagyjatok engem annakokáért,
mert minden fájdalmak között legnagyobb az enyém,
engedjetek elsüllyedni inkább,
mert megbántott valaki engem.

Ne bántsatok, felebarátaim engem,
nem látjátok-é fájdalmamat?
Kirakom a szívemet üveg kirakatba,
és sírjatok rajtam, felebarátaim,
véres az én lelkem, valódian véres,
megtépte valaki galádul.
Sírjatok, felebarátaim,
s engem pedig, – mint hőst a babérjain –
hagyjatok élvezni, – fájdalmam – hangulatában!

November 13.

Barmok

Nem lobban zajnak csacska habja sem,
a csönd csorog, mint frissen fejt tejecske,
vézna fény hull a földre, gyér füvekre,
s úgy ég a hold, mint nagy, zöld macskaszem.

Már bő víz lottyan a kannák öbléből,
s a földre ájul a por meglocsoltan,
s jönnek a barmok ringó, méla sorban;
szájuk páráján lanyha béke kékül.

Álmodó szemű, sárga, lusta barmok,
a por selymében baktatnak szelíden,
s álom hint alájuk tiszta almot.

Orrukban már a széna illata s a jó
istálló-langya. A csönd most barna vízen
lebegve ringó nagy, fehér hajó.

November 23., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Esti varázslat

Az égben furcsa mágnesek,
s lent minden árnyék összenőtt,
a hold, mint kék léggömb lebeg,
s emelkednek a háztetők.

A fáknak nincsen gyökere,
úgy lobognak mint a szürke gőz,
a templom tornya tántorog,
fölötte felhő: fürge őz.

Nézd, az út ezüst pára csak,
minden porszem külön lebeg
s a világűr üstjeiből,
minden hangok kiömlenek.

Vigyázva lépj most, lábadat
selymes-puhán tedd a földre,
egy durva lépés s eloszolsz,
mint a pára, a levegőbe.

November 26., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Szép

Szép az apám, amikor kenyeret szel
az asztalunk fölött, amíg a reggel
kibomlik, mint egy sűrű, vérvörös konty
s az ablak üvegén által halk erekkel

szobánk padlóját cifrázva elönti.
Szép a keze, amint a kést mindegyre beljebb
szegi a lágy cipóba, lanyhán
csobog a tej a tálba, s mint a pelyhek,

úgy lebegnek a szép, meleg szavak.
Anyám is szép, ha erre felderül
az arca, s mosolyog, a ráncok árkai
tele a szeretet aranyporával, s belül

a torkomon valami úgy kiabálna.
Szívemben mint száz csengő csilingel
forróság öröme! Jaj, szép ilyenkor
minden, mi eddig csúnya volt. Most csupa kinccsel

kéne teleszórni a szobánk sarkait,
vagy füstölőt gyújtani és papokat
hozni és orgonát, hogy zengve zengjen,
ami csak zengni tudhat! Most nem riogat

semmi félelem, betegség. Ilyenkor
boldog vagyok. Az apám kenyeret szel,
az anyám örül, s az arcomon
egy piros hajfürt bizsereg: a reggel.

Tű hegyén, Tejespohár cikl.

Reggeli konyha

A tálca hűvösen ragyog,
a kilincs, fénylő és hideg,
aranytükrök az ablakok,
s pohár ível be hűs vizet.

A nap üde púderpamacs,
a falak arca rizsporos,
s a gőz: nagy, kékhajú kamasz,
a tűzhelyen már sustorog.

A kosár almát mosolyog
sárgán, dúsan az asztalon,
s az ízek: furcsa gomolyok,
bizseregnek marasztalón.

A csönd most hamvas kesztyűbőr,
a konyhán, mint egy szép kézen,
de az étvágy: vörös fiú,
lefejti róla csendesen.

VÚH 1939. december 3. 6. p.

Kínai versek

Vonaton

Vonaton ültünk. Az ablakok mind
hamvasak voltak a dértől, mint hideg
apáca arca, s a lelkemet
úgy borzongatta e nyirkos üveg.
De akkor Édesanyám sajtot vett elő
tiszta papírból. Mint sárga elefántcsont
úgy csillogott üdén és ehetően.
Azután zsömlét ropogtatott meg

bizsergetően, s szélnél remegőbben
csiklandozott föl bennem az étvágy.
Végül egy sárga barack gurult elő
fiatalon és kacagóan. Beleharaptam,
s az ízek, illatok, csapzottan, csapatban
a számba nevettek tiszta zuhatagként.

Kismacska játszik

A villanykörte huncutul kacag
az ernyő sárga gombája alatt.
A kályha durmol, s – kismacska – a meleg
kiölteti piros kis nyelvedet.
Kiölteti, s ahogy a szád nyalod,
nyelved mint fürge, röpke láng lobog.

A fény kacag s a bölcs tűz melegít,
s lépkedsz a szőnyeg bolyhain sután,
szemedben még az álom, és puhán
gurul az ásítás ingere torkodon.

Majd nyújtódzol és hamis körmeid
ropogva tornáztatod egy lusta zsöllyén,
aztán egy elvetett papír után
ugrasz feszülve, s szemedben nevetve
mint két gyertya kigyullad a zöld fény.

Briliáns

Vidoran nyikordult a kertkapu az estbe,
s villant a kilincs, ahogy sárgakesztyűs
kezed rátetted, s a kert nyomban, nemes, hűs
illattal feldongott, mint egy aranydarázs.
Az árnyak elfeküdtek lent már mint a szőnyeg,
szőlőlevélre ódon, furcsa bronzot
lehelt a homály, és a mohos fáknak
ifjú, görbülő karja ringva vonzott.

Az őszibarackok telten domborultak,
hajlatukon a holdfény: fürge rizspor,
s amint letéptél egyet, íze friss volt,
s úgy csorrant szádba sűrűn, édesen,
hogy egy kicsordult csöppje ingeden
még sokáig csillogott, mint egy brilliáns.

Tejespohár

Ívelt üveggel csendül a pohár,
majd basszusan dörömböl rá a kancsó,
ömlik csobogva mint a sűrű, langy szó,
a friss tej.

Betölt a pohár, s olyan jószagú,
mint fürge széna, s a szép hajlatú
hűs üveg kéken csillan s csendülőn.

A tejben dús és tiszta, sűrű foltok;
a tejszín, mint a bársony, úgy simul
az oldalára, s a tele pohár
telt alt hangon fölkacag újra: boldog.

Édesanyám

Zöld, testes cserepek mögött égnek a fahasábok,
az ajtó rácsán át vörösen liheg a kályha,
lustán terpeszkednek a hőben a székek,
plüssben, és roskatag, mint köszvényes öregek.

De lendül a szobaajtó fürge függönye,
s ahogy bejössz az utcáról, bundád fekete
pihéin fehér mohokban ülnek a pelyhek.
Az arcod csupa hűvös, hideg üdeség,
hóillatot lenget a kesztyűd, ahogy leveted:
kis, kék tükörrel és apró örömökkel kacag a retikül.

S most lassan csomagolsz: finom idegesség
árad el a levegőben, prágaik és piros szalámik
arca mosolyog, az asztalkendő alatt
érett ízekkel gőzöl a kenyér,
a tányérok csillogó fogakkal nevetnek.

Reng, reng az egész levegő, akárha
titkos kínai füvek illata szállna lebegve.

1939. december 9. – 1940. április 3.

Külvárosi karácsonyeste

Az utcasor fehéren fut a hóban,
s a hulló hó, mint telt selyem lebeg;
szél nyüvi a fákat vad-borzongatóan,
s a befagyott tócsák hidegen fénylenek.

Borbélyüzlet tányérja leng a szélben,
s csillan a fényben véznán, sáppatag,
pinceablakok gőzölögnek mélyen,
s a hó fehéren fut a láb alatt.

Az utcán egy öregasszony lépeget,
fenyőfát szorongat. Kendője feketén
lobog a szélben. S két vézna gyerek

még akkor is bámul utána. Szegény
piros kis arccal, mikor egy fal megett
eltűnik és a zöld illat bizsereg.

NÚ 1939. december 23. 5. p.

A darázs

Az udvar most a lángok udvara,
Olyan a föld, mint forró, vad pala.

Fehér ruhában ülök és eszem
szőlőt a tálból s lustán, részegen

darázs búg felém, lomha, révedő
repüléssel, mint egy bombavető.

Szemét forgatja vidoran s velem
szemben szőlőre szottyan szemtelen.

Rálovagol és hegyesen belé
vágja a csápját és az üde lé

kibuggyan dús-édesen a megölt
bogyóból és a nagy szőlő megől

ő csak pislog, csak pislog és süket
füllel zabál s mint két nagy szemüveg,

úgy csillog felém szemtelen szeme,
már nem tudom, mit csináljak vele.

Agyon üssem e dühhel, vagy pedig
lefricskázzam szelíden a fejit.

De semmit sem tehetek és verő
kedvem elmúlik, oly előkelő,

mint frakkos úr, oly komoly és hanyag
és el nem száll innen, hacsak

a szőlőből a leve ki nem fogy
s miként kipukkadt léggömb, összerogy.

Csak részegedik, zabál, komolyan,
mint züllött költő klubban, épp olyan.

– s csak mikor már potroha akkora,
mint egy zsák, akkor repül el, noha

a szállást, a bort nem köszönte meg,
mégis, mikor távoztában remeg

utána a lég, mint a durva húr,
úgy érzem magam, mintha frakkos úr

előttem egy mulatóban, remek
cilinderét emelte volna meg.

NÚ 1939. december 23. 15. p., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Karácsonyi vers

Az ablak forró fényverés,
s a gyertyák fénye lángoló,
a fa illata lebeg és
a csillagszóró: lánggolyó.

A cukrok papírja: selyem
s az este mostan oly csodás,
kályha durmol melegen:
most minden forró kacagás.

A tű-levél mind pici nyíl,
illat-zápora lődöző,
szívünk rubint kelyhe kinyílt,
s a lelkünk friss és zöld mező.

Most nincsen semmi; gond ború
csak zöld fa; rajta pici láng,
szívünk kacag, s a lelkünkben
Jézus lelkéből egy szilánk!

VI 1939. december 24. 3. p.

Szonett, régi karácsonyestről

A szobaajtó most olyan komor,
és ünnepélyes. Boltos homloka
az estbe néz. A kályha bronzszobor,
s a szőnyeg bolyhos, dússzálú moha.

Fenyőfaillat furcsa íze leng át
minden kis sarkot, angyal hajaszála
csillan elejtve és a bölcs, komoly ingát
tolja halk örömök ujja moccanását.

Most minden olyan terhes s fullasztó; varázsos
titkok fakadnak lustán és a rácsos
ablakra hosszú, furcsa árnyék lendül.

Valaki jár most künn a hava kertben,
egy pillanat még és kacagva zendül
a karácsonyi csengő a fehér, tiszta csöndben.

VÚH 1939. december 24. 10. p.

Macska

Puha mancsa belefeszült a selyembe, torka vörös
csiklandós bojtja alatt édes ásítások
fészkelődtek elnyújtva s gömbölyűen,
unottan,
mintha apró üveggolyókat pergetne ki
torka üregéből;

felszakadó dorombolások
apró melegei bugyogtak föl a hang fuvoláján,

azután
zöldes szemében kigyúlt az unalom
s lustán és megvetően
végigterült a szőnyegen.

Üdeség

Oly könnyed az ucca, hogy szinte tipeg,
illeteg lebben a fák sora is, a levelek
finom fülei a fényre neszelnek,
éledő zörejek fészkelődnek, mint fecskefiókák,
a házak frissen mosdva tündökölnek és felettük
a reggeli illatok jó szagú vásznai lebegnek.

Az uccasor ablakai
szemközt nézik egymás ragyogását,
a tisztaságot, a reggeli üdeséget,
és boldogok ők is, mint az emberek,
akik egymás szemében keresik
a reggel csodáit s a fények föllobogását.

Idegen macska

Ott ültem az ablak előtt,
a tág keretek s az üvegek fénye
mind rám sikongott, mintha maguk
hűs, dús üvegek volnának,

így néztem az élesedő alkonyi árnyakat,
a vonalak ívelését, s azt, hogy a tetők
mint szelídülnek öregekké, így ültem az alkonyi fényben,
s akkor egy cuppanó lendülés, s az ablakomon
ott kuporgott az idegen macska.

Ott kuporgott és szemében
tágra nyílt síkjai a félelemnek s a csodának,
izmai minden rostja
tele feszüléssel, az ugrás idegessége
remegve borzolta prémje szőrét,

lényében a kérdés:
én macska vagyok, de te ember,
én elvégzem szükséges életműködésemet,
azontúl jó vagyok és szelíd,
de te ember, milyen vagy?

Én nem foglak bántani, de te az új úr,
ha akarsz kizavarhatsz, ha tetszik,
fejemre üthetsz, mert én csak a macska
vagyok, s te az ember.

Így remegett szemében a kérdés,
de langyos idő volt, jó nap s én derűs
gondolatokkal néztem őt, remegő
izmait, puha bundáját, a szemét, mely
olyan volt, mint egy emberé,
józan és okos: a helyzet,
s a felismerés bizonyosságával.

S mert vidám voltam és derűs,
előkotortam bölcs pipám tüzét,
lobbantottam, s míg ráfújtam a füstöt,
ezeket gondoltam:

jó, jó, bundás szörnyeteg, ne félj,
én ember vagyok ugyan, de nem bántalak,
hiszen az emberi név
nem jog arra, hogy a kisebbeket űzzük,
nem csaplak fejen sem,
nem vicsorgok rád kamaszosan,
mert vallom,
hogy meg kell nyugtatni a remegőket,
riadt macskákat és nyulakat,
hogy nem vagyunk rosszak,
nincs okuk a félelemre, s az ember
csak játszotta, hogy nem ember,
s most megunva a mókát,
rákacag a félőkre, bizonytalanokra,
erősen és derülve,
biztatóan,
mint én reád,
te, idegen macska.

Görögös korsók

Lásd, hűs vízzel csobban e drága korsó s derülve
illeg az asztal tág tenyerében, míg a barna
nyakán feszülő görög ívelések vonala hajlik s a forma
telt varázsa szelíden bűvöli egybe a vén anyagot.

Lásd, oly tág e korsó, mint maga bőség,
oly dagadó pompa és mégis oly egyszerű,
mint frissízű kenyerek, mint fekete parasztok
ajkán a tiszta szavak, mint az alkonyatban
elpihenő kis halmok dorombolása;

Lásd, víg vagyok magam is s vidáman
töltök egy kottyanó pohárral,
s mozdulatom
oly józan és higgadt, mint maga
e tágöblű, isteni korsó.

1940.

Tél szonettje

Mint várak alján középkori rabság,
mint éjszakai légitámadás,
úgy ront ránk s nagy barlangokat ás
e téli nap, e szívfagyasztó vadság.

Bújjál a pincék biztos odújába,
míg arcodon a mécsek gyenge fénye:
hintsél csipet sót tört kenyérre
de várj, csak várj, a vak csöndbe vigyázva.

Döreje hangzik puha robbanásnak,
paloták és nagy tornyok omolnak;
de a torlaszokon kis kék füst leng: – a holnap,

fiatal kezek pincéd mélyére ásnak
s a csúcsokon kacagva szól a
friss tavaszok szabadult szirénaszója.

Tű hegyén

Hidd el testvérem, tű hegyén
forog ez a föld, tű hegyén,
ott táncolsz ringva te meg én,
ott táncolunk mi; tű hegyén.

Hidd el testvérem, tű hegyén
íródik élet és regény,
kis ballada, hősköltemény,
mind ott íródik; tű hegyén.

Hidd el testvérem, tű hegyén
ég életünk; kis mécsedény,
míg lebillen majd könnyedén.
Ott táncolunk a tű hegyén.

Január 11., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Délután

A kert fölött a nyár dong: kába, nagy darázs.
Az eresz ólmot csorgat le a földre. Lágyan
ernyed a konyhaajtó. A küszöb alszik a
halk délután langy ételillatában.

Vizes rongy melegszik az ajtó tövében,
fölötte legyek a forró, vak falon.
Vödör tárja szikkadt torkát az égre föl;
a kútnál leng a langyos nyugalom.

A háztetőnk izzadva roskad és a kémény
vörösre mart nyakát tartja a napra.
Szappanos víz lendül az ajtón át s a gödrök
felé a vízér elindul kacagva.

Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

Értesd meg magad

Véss méla iniciálét és a krónikák
bölcs lapját böngészd. Vagy legyen ruhád
olajos foltú; ötvözz faragott
kandelábert, vagy legyél a papok
s kalmárok híve és a fegyvered
forgasd csatákban, de a nyelvedet
pörgessed úgy, hogy értsék a szavát:
szóljon a jó szó, vagy a kézigránát.

Csinálj akármit; vasludak
gerincét robbantsd, vagy ossz kenyeret,
tarts pálmaágat s szónokolj,
vagy ugattasd gépfegyvered;
szólj a világgal, s hogyha nem
érti meg nyelved s jó szavad:
akkor harapj és szúrj, s ne hagyd magad:
szóljon a jó szó, vagy a kézigránát.
Értesd meg magad, hogyha jót akarsz,
értesd meg magad és a süketek

fülébe bömbölj bele, s fegyvered
le ne tedd azért és a gazokat
gázold le bátran, s ne beszélj sokat,
hogy kenyért akar és pofont a világ;
álladon lengjen bár Krisztus-szakáll:
szóljon a jó szó, vagy a kézigránát.

Az emberekkel emberül beszélj

Beszélj papokkal, istenes
könyveket forgasson kezed,
templomtornyokról szónokolj,
de tartsd készen a fegyvered.

Építs hatalmast, vasbetont,
pilléren feszüljön a híd;
a jobb kezedben mércerúd;
de a balban a dinamit.

Idomíts fenevadakat,
oroszlánt ugrass kötelen;
egyik kezedben húsdarab,
másikban korbácsod legyen.

Csinálj bármit, de ne felejtsd,
hogy a világ vak és bolond;
templomot döntsél, vagy emelj –
kenyér kell néki és pofon.

Szólj emberül, mert ember vagy,
de nem mindenki egy veled,
s ha vadakkal találkozol,
hát ne sajnáld a fegyvered.

Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl

Tenger fenekén

(Katona Imre bátyámnak, szeretettel)

Lassan gördülő kerekekkel szalad az autó,
röpülő pihékkel lohol utánunk az alkony.
Valami régi gyermek-íze van ma az estnek,
borzong és keserű. Csöppenként szivárog be a hideg
az ablak résein. Mint októberi ereszcsatorna
didergő csöppjei, úgy csorran nyakamba a hűvös.

Halk, sötétedő mohokban száll az autó,
mintha porban gázolnánk, úgy libben a sötétség;
a hátsó ablakon a homály néger feje néz be,
ragyog a szeme, ott kuksol a hátsó kerekeken
s félek: nem tudom, mikor harap a nyakamba bele.
Már a fák is messzi homályba merülő ágaikkal
himbálódznak a csípős szélben s a sötétben:
tele a rét, vízbe fúlók fekete karjaival.

Olyan mély az este, mint egy babonás kút,
magában lenn a tenger fenekén szaladunk
százezer mérföldnyire a partok alatt,
szőrös mellű szörnyetegek és polypok közt
halott motorral, hol csak a gép pihegése
búg, mint picinyke aranydarázs zaja;

százezer mérföldnyire a partok alatt.

Mintha víz volna, úgy zúg fülembe a sötét,
orromba csap, a számba, torkomon
dübörög gurgulázó nevetése, s mikor már
régi gyermek ízzel kiáltanék, félve és remegve,
akkor Te felgyújtod a villanyt: zizegő
sziporkázással kacag föl a fénygomb
a ringva lengő autó tetejében.

Most már felszakad a borzongás, a hűvös,
mintha láthatatlan fűtőtestek melege lobogna
az autó oldalain, s arcéled világít
élesen s józanul, mint maga a valóság.

Piros ablakokkal szalad az autó:
mintha a mérhetetlen mélységű éjszakában,
– az Atlanti-óceán sejtelmes fenekén –
egy pirosan csillanó hal siklana keresztül,
piros pikkelyekkel, surranó repüléssel

százezer mérföldnyire a partok alatt.

Hangyatojás

Mikor a napba aranyló kis homokszemecske
megcsillant a fényben, mint parányi tükör;
akkor a hűsen nyirkos halk rögök között
pillanat múlva kikelt fehér bábjából egy hangya.

Mikor a zöld víg csalánlevélen meglibegett a szél,
s nagy fekete bogár mászott egy fűszálon át;
akkor fejem fölött, egy lengő ág hegyén
nemsokára kifeslett az első barackvirág.

Mikor a bölcs és mélyhangú darázs
aranyzáporban egy hűs tócsára szállt;
akkor valahol egy messze töltés felett
ember guggolt le a sínekre és várt.

S mikor egy levélke széléről a puha elomló
homokszemecskére egy harmatcsöpp esett;
akkor a hűsen nyirkos, halk rögök között,
kikelt bábjából egy másik hangya is.

Alkonnyal... Egy hangya alszik cikl.

Fekete vers

Gyűlöllek konok buzgalommal,
gyűlöllek maró körömmel,
lesek rád, mint kék szemek
éjjeli tornyok tetején.

Ujjam kinyújtom, tengerek
domború mellein és a vad hegyek
gyökerén vágok majd eret,
csak hogy elérjelek.

Gyűlöllek konok buzgalommal,
gyűlöllek maró körömmel,
s didergő éjjelen remegőn
hiába húzod válladba a nyakad:

tornyokat dönt köpenyem széle,
s fekete macskák vonítanak,
mikor majd holdtalan éjjen
ősi állatként, ősi dühhel
ágyad fehér mezején

átharapom a torkodat.

Egyszerű

A füst feketén kanyarog,
bús kutya holtakat ugat,
a levél hull, mert leesett,
s egy pók elzárja az utat.

Kavicsban szikla álmodik,
piros sebecske vérezik,
a fűszál fenyőknél magasabb,
s a farkas öl, ha éhezik.

Langy meleg van, mert süt a nap,
a föld egy friss üveggolyó,
a lámpák lángja lomha köd,
de a sötétség ragyogó.

A bölcsek nyelve mind komoly,
de friss-üdék a hajnalok,
a farkas öl, mert éhezik,
s a füst feketén kanyarog.

Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Az ökör dicsérete

Élj csak jó ökör, élj boldogan,
csámcsogd az élet lanyha nyugalmát,
a kérődzés szent örömét,
lustaság isteni nyugalmát!

Élj csak, jó ökör, élj boldogan!
Békességes íz a tej íze,
bolond, aki hegyre mászik
s árkokat ugrik.
Kérődzzön, akinek gyomra van:
élet az ökrök élet!

Zengjed a párát, a langyot, a drágát,
zengjed a sárnak vak, puha selymét,
éljen a széna, éjen az élet,
éljen a vályú, éljen a semmi!

Szent igézet az étel igéje,
szent butaság az álom puhasága!
Lengesd meg görbe szarvad:
szent, aki kába!

Csak fűzd, fonogasd fiaid élte láncát,
mozgasd a szád, az élet drága malmát,
s redőzd le kábán két vörös szemed,
ha a hegyeken tüzek fénylenek
s vonítanak a bölcs kutyák!

Élj csak jó ökör, élj boldogan!
Süssön a szőröd fehér puhasága:

szent, aki kába!

Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Szerzetesek

Nagy, tar koponyák és mélydomborulatú
boltos homlokok és okos szemek
sugárzó melege és vaskos ujjak
szigorú, telt gyűrűi és régi könyvek
bibliás, ódon íze; dús ívelésű
templomkupolák és búgó harangok
mély altdalolása: – oh te csupa
ragyogó, súlyos, isteni komolyság.

Isten diplomatái; ravaszarcú szentek,
parancsoló alázatosok, négerek és dadogó
nyelvünk urai: szelíden igéző
aranyostorosok!

Menjetek csak, mint szétáradt igézet:
szerte a világba: – messze óceánok
és égbe nyúló hegyek sorozatában:
menjetek csak kínai kulik
és halkvigyorú négerek közé;
nyissatok aranykapukat és templomok köveit
alapozzátok meg: – menjetek csak;

Isten diplomatái: – aranyostorosok,
drága ellenségeim:
ravaszarcú szentek!

Kismacska szonettje

Az udvaron a reggel lusta kékje.
Még bőven gőzöl minden jó vacok,
s alig-született kismacska nyafog,
puha rongyokban hozza kába néne.

Horpadt vödör villantja józanul
az égre tükrét a hűs kút mögött,
s az asszony lomhán dobja a dögöt
a vízbe, amely loccsan s visszahull.

A fal tövében eldőlt, tompa balta;
hűlt tejjel árvul csorbult, bús cseréptál;
a vízből apró, gyöngyös buborék száll.

S a kismacska a szürke vízbe tolva
nyelvét, a lábát mind kinyújtja hosszan,
s a vödör az égre villan mozdulatlan.

Alkonnyal… Aranyvörös cikl.

Valóság határán

Gyilkos sem öl, ha jóllakott,
de vonítanak a rókák.
Jobb ma a kába ópium,
mint holnap a valóság.

Hegyek feszülnek magosra,
s zuhan az ember a mélybe,
csengőkkel cseng a pillanat,
de nincs aki élje.

Prédikálnak a papok,
könyvekből vonnak bástyát,
elbújnak az Isten mögé,
s hitedért élet a váltság.

Írj verset vagy históriát,
de ha művednek vége:
állj egy szakadék szélére,
s ugorj beléje.

Cseng a kancsó

Édesanyámnak

Csücsörítve csorran a kancsó,
s a lavór fehér fogakkal kacag,
villanyfényben csillan a szappanos víz
s színes gyöngyöket pörget ujjadon a hab.

Azután a körmödön hullik le sikolva;
buborék-fűzér, sok, hűs, halk, üveg:
villany süt át a kancsó oldalán
árnyéka tüllös, kék vetület.

Csobog a langy víz, mint sűrű tejecske,
s száll a gőz, nagy, langy vattákba, pörögve
s a pára: lágyan, mint finom moha,
ezüst fuvatként ül le a tükörre.

Ahogy leteszed, nevetve cseng a kancsó
s koccanva áll meg az asztallapon;
Így cseng szívem is; ívelt kék üveg,
csak cseng, csak cseng, s én hallgatom.

VÚH 1940. 01. 21. 4. p.

Öregasszony éleszti a tüzet

Az öregasszony a kályha előtt térdel
s a tüzet fújja. A láng réveteg
tekintetét ráveti néha: aztán
lehunyja nagy, vörös szemét: beteg.

A tükör vaksin a padlóra bámul,
a szögön nyűtten lógva csügged, és
egy kis lábaska szürke víztükörje
a földről véle búsan visszanéz.

Fakó halott alszik egy régi képen,
a falióra asztmásan köhög,
s a kályha mellett vén széken vacogva
testét melengetné egy öblös, nagy köcsög.

Az öregasszony a kályha előtt térdel,
s a halott tűzzel lassan szöszmötöl,
föláll, letérdel, megtipeg, fölül.
S a tűz nem ébred soha föl…

NÚ 1940. 02. 19. 3. p. Alkonnyal... A teás hölgy cikl.

Az őrület zölden lobog

Deutsch Béla bátyámnak szeretettel

Az ember él, a sakál meg üvölt,
a holtak jók már s szentek a papok,
a gránit bástyák fala por csak,
s az őrület nagy, zöld tüze lobog.

Okos kőtörők verik az utat,
de a láb mégis botlik a kövön,
könyvből lesnek igazságot a bölcsek,
a farkas öl és nincsen vízözön.

Építnek büszke dómokat a hegyre
s az utca lámpán vézna hulla lóg,
pennájukat sercegtetik a vének,
s a szakállukban halkan sző a pók.

S hirdetem: minden mozdulat örök:
kabátba dugom karom könnyedén,
vagy ugyanez a lanyha mozdulat:
s embert forgatok meg a tőr hegyén.

A farkas öl, a bárány vérezik,
a bolond pedig együgyűn fütyül
s becsuk a házán minden ablakot.
S a világ egyszer úgyis összedül.

Február 22., Tű hegyén Gyalognép cikl.

Reggeli

Az asztalon hűsen csillan a tálca,
a konyha telt most, józan, egyszerű.
Egy kövér bögre kacag vastagon,
s az üvegpohár könnyed kék derű.

Ezüst kanálka fürge fénye villan,
jószaggá libben a lanyha tej pihegése.
Kenyérszeletke vár álmodva a metszett
üvegbe pörgő súlyos, drága mézre.

De a lány már viszi a tálcát és az útból
pár eper visszanevet, – dús szemölcs –
s ahogy fordul, a vízcsap sárgán és mosottan
ráragyog, mint friss, üde gyümölcs.

Február 28.

Aranygolyókkal gurigáztok

Mózesi táblát cipeltek a hegyre,
az Úristennel szépen paroláztok;
bukdácsoltok törvényeitekben:
arany golyókkal gurigáztok.

Hidakat vertek az Óceánra,
s a pocsolyába mégis belefúltok.
Homlokotokon koszorú van,
arcaitokon hullafoltok.

Templomtornyokat húztok magasra,
szentkönyvekből lesitek a hitet,
s egymás szép, szőke gyermekfejét
kaviccsal mégis beveritek.

Álmokat álmodtok a valóba,
s a macskaarcú halállal cicáztok.
Bukdácsoltok törvényeitekben;
arany golyókkal gurigáztok.

Március 6., Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Januári nap

Mint mikor szürke kis penészvirág
nyit cserepéből halkan, félszegen;
úgy hunyorít föl bátortalanul
a januári nap e reggelen.

Akár egy ideges, vézna, furcsa csáp,
úgy tapogat a szalmaszálnyaláb,
körülfutja a házunk oldalát,
fölcsillan sárgán az ablakon.

A párkányra kúszik: lenge csík,
onnan egy ódon képre oldalog
s aranyfuvattá lesz a gyenge por.
Melegen mosolyog a régi, jó halott.

Oly gyenge, mint a kezem melege,
csak olyan vézna hő a fény,
de mint kis tócsa megcsobog,
lecsorran a kép fakó üvegén.

A padló fája szinte nedves,
hogy ronggyal kéne fölitatni. Aztán
borzong még ott, majd egyre keskenyebb lesz,
s mint didergő lepke elrepül.

NÚ 1940. 03. 13. 3. p., Alkonnyal... Egy hangya alszik cikl.

Április

Finom mohokkal hűvösödik az este,
lilásan virít és cseng az április.

Már zöld levelekkel pelyhedzik a lugas,
vékony karukról füzéreket lógatnak a lécek;
a gyantaszagú asztal illata kitárul,
négy lábát belevájja a földillatú fűbe.
Már tipegő lépésekkel merészkedtek előre,
ott ültök a kesernyés illatú áprilisban,
melynek olyan az íze, mint gyümölcsborocska

alig erjedő mustja. Újságot és képeslapokat
hurcoltok az asztalra, frissen libeg a nyomdaillat,
tömören csillan az üveghamutartó, s a karját
nyújtogató kis füstbe belelép a szellő.

Komolyan csillan nagyanyó szemüvege is
a csontkeret mögött, amint az újság
rémes híreit szürcsölgeti, s a kávés-
csészét kavargatja az ezüstkanállal.
Olyan csorduló íze van az estnek,
mint vérbő narancsnak. Finom levelek
halk ívelésű árnyéka tüllöződik
arcotokra olyan vékonyan, mint
lenge tavaszi kalapok kis füstfátyola.

De már a háztetők mögött lassan és konokul
téglavörössé érik az alkony s az este már
úgy cseng mint a tömörvas, s az asztal fölött
lassan, hidegen és fénylőn égnek a tárgyak.
Jegesen borzongat a szódásüveg ahogy
hozzádugom az ujjam. A borospoharak
alján félbemaradt kortyok nyirkosodnak.

Lassan szedelődzködtök. Előbb az asztalt
Cipelitek vissza, nehogy a tavaszi esők
maszatossá mossák, majd a nádszékeket
viszitek kezetekben. Azután nagyanyó
is indul már: szemüvege furcsán
csillan a kékfényű levegőben;
kendőjének elomló rostjai sárgán
redőződnek, mint régi elefántcsont.

Március 18., Alkonnyal... Egy hangya alszik cikl.

Egy hangya alszik

Két fűszál éle egybeleng a szélben,
a porszemeken fürge csönd szalad.
A nyírfa alatt egy halott madár;
hangya alszik hűs göröngy alatt.

Illat pelyhedzik a virágkehelyben,
a nyírfa törzsén hosszú csík hasad,
levélke hull kerengve a földre.
Egy hangya már a hullán tapogat.

Szamárkóró feszülve nyújtózik,
a nyurga nyírfa elhalón ropog;
tócsába hulló harmat karikát ír,
s a hűlt dögön már öt hangya mozog.

Két levél alatt lassan este lesz,
az árnyékból mind egyre több telik,
a nyírfa már a földre elhasal,
s a hangyák az egész holtat cipelik.

Március 29., Alkonnyal... Egy hangya alszik ciklus.

Délutáni konyha

A vászonfüggöny hűvösen lebeg,
puha pihékben botlik a homály.
A réseken halk nap szüremlik lágyan
a sarokban, hol csetlő, sok lom áll.

Kihűlt ízeket ásít a sütő,
a parázsban még gyenge tűz szalad,
megbőrösödve árvul egy cseréptál,
elnyúlt macska egy tikkadt szék alatt.

Sárga fénnyel sápadoz az inga,
az órából homokszemek pörögnek.
A vízcsap unottan sírdogál magában;
koppanva hullnak a kagylóba a csöppek.

Március 30.

Napos udvar

A néni a tyúkoknak magot szór,
kontyában a hajtűn megcsillan a nap,
két válla leng és ujjai szelíd
rostájából lágyan dől a mag.

Porban melegszik a kamraküszöb,
egy ajtó nyekken s csapódik a falra.
Macska billeg át az udvaron,
a nyelve lóg és lengve hull a talpa.

Agyagedényke rezzen fodrozón,
a sápadt cserép egy tál unalom.
S az udvar végén párálló szemétdomb
arany mohokban gőzölgő halom.

Március 30., Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

Pihegés

A Himalája a baltenyeremben
nyugoszik, mint öklömnyi rögöcske,
Virágszirmocska árnyéka önnön
illatával van lekötözve.

A szöllővessző karja lengve ring,
az ópiumban barna mámorok,
A tenger kéken mély, és a világ
egy csalánlevél szélein forog.

Hűs üveggolyó a hold: kis, maszatos
kézzel gurítja kínai gyerek.
S a tenyeremből pihékben, bolyhosan
zöld sugarakkal sercen a meleg.

VÚH 1940. 06. 02. 6. p.

Júniusi séta

Galyasi Miklós bátyámnak, szeretettel.

Szelíden ívelnek a búzaföldek,
a napra kacagnak a lomha rögök,
bukfenceznek a füzek a gáton,
mint gubancos kölyökördögök.
Harsog a nádas zöld ezerje,
a széles lapu telt szájjal kacag,
vén békák sütkéreznek a fényben,
kövéren, telten, zölden, lagymatagon.

Szalad az út, kacagva fut előre,
s lohol a fény is a puha rögökön,
csiga pihen az árnyban; bort iszik
szirom kupából. Csupa halk öröm.
Papír szeletke fénylik a földön,
szél nevet rá, meglibben s röpül.
Nagyapó-tücsök zöld sarjú alatt
a délután langyában hegedül.

Csupa fény most a tájék, csupa nap,
talpad alatt még boldog a rög is,
szamárkóró hivalkodik nevetve,
s kihúzza magát karcsúra egy tövis.
Boldog a cipőd, amint muzsikál,
s ruhád szövete issza a napot
s vakít fehéren. Bogyócska kólint
fejen egy fáról és kacag nagyot.

Mint kannaszűrőből, úgy ömlik a fény,
olyan forrón és épp úgy bizsereg,
s egy vén tölgy árnyával kéne törülközni,
mint hűvös kendővel régi, víg gyerek.
De az út, az út, csak fut előre
s lábad is az úttal vígan fut, szalad,
s fölötted sárgán, izzadtan, kidőlve
véled lohol még egy darabig a nap.

Június, Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Eső a kertben

A lombok lusta napocskát szitálnak.
Pókháló szála félve leng a halvány,
lehulló napban. Érett, cirmos almán
unott darázs dong sárgán. Hangja bágyadt.

Porszem a szélre libbenve száll még,
de már a virágok szirma mozdulatlan.
Csöppet csorgat a kőre a kút a napban:
fekete gyöngyöt pörget az árnyék.

S már táncolnak halk, ideges szelek,
s fekete macska, aki édeset
aludt eddig, most borzongva szalad;

s a málnabokron sűrű és meleg
foltokban lomha csöppek ömlenek;
porzik az út a nyurga fák alatt.

Augusztus 22. – szeptember 5., Alkonnyal... Aranyvörös cikl

Karaván

Nyírtfejű lámapapok és kulik vigyorognak
és négerek vékony lába trappol a sorban,
mohamedánok és tűzimádók csapata futkos,
ezerráncú zarándokok és kínai bölcsek
száraz karjai hadonásznak, izzadt
hátak fénylenek és fekete talpak
csapódnak a porba; meleg tehenek
párája gőzöl és langy bégetések
finom tejszaga úszik a levegőben.

S mennek még arabok, színes és fekete szentek
verik a mellüket s a zarándokok
éneke üvölt és
vakító szemek vigyorognak és az öklök
vézna bütykei meredeznek, messze
piramisok és mecsetek árnya himbál.
Szaladó talpak muzsikája trappol,
testek himbáló lendülése lüktet:
a jéghegyektől a sivatagokig:
– nyírtfejű papok és kulik serege –
megy a karaván.

VÚH 1940. 09. 15. 3. p.

Hűs üvegek ragyogása

Mint nagy, józan üvegek fénye,
tisztaság hűvös ragyogása csillan,
fehér abroszon harsog a korsó
friss ízű szájjal a reggeli napban,

és méz is aranylik, méz, és az öblök
mélyét kitölti és kínai csészék
finom hajlású füle figyel, s a findzsák
kérik a kávé gőzös, drága ízét.

Tálcák széles tenyere várva
csillantja higgadt, bölcs ezüstjét,
míg a kávé forrón a pohárba
loccsan a kancsó fürge csücskén.

Elomló falatok puhasága,
bőségek boldog lustasága,
jó innen békét üzenni és halkan
ámen mondani a megvadult világra.

Szeptember 8.

Csönd

Imolya Imre barátomnak szeretettel

Fák méláznak langyos nyugalommal a mélybe,
nyújtózkodnak a fekete partok;
fürge kis bokrok bogain
széles hálóval feszül a csönd;
aranybokás kis pillanat
elinalna, de belebotlik.

Látod, oly mély e csönd, mint valami
ájulás puhasága, csupa altató
dalolás lüktetése, édes
hullámzások elomló ritmusa.

Látod,
verj sátrat a Himalája tetején,
a mély örökkévalóság egyik távíróoszlopán;
szórj sót a tenyeredbe és egy harapást
tépjél kenyeredből, azután
halkulj el szépen, míg körötted a csúcson
hónál fehérebben csillan a csönd az égre.

Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Kacagó néger

Frissen szedett, üde banán a hold,
még rajta a maláj lány ujja nyoma,
s szájában tartja kacagó néger;
piros ajkából villog a foga:
tömören metszett gyöngyszemek sora.

Dúdol félhanggal, csöndesen
s elfekszik hegyen, völgyeken;
bal karja alatt a Himalája;
jobb tenyerében a Mont-Blanc,
hatalmas talpa mezejét
angliai füvek bizsergik.
Szemében s fülében csodálatos tüzek égnek.

És nagy, fekete tornyait
kábán fölüti már a csönd;
mint puha zsákban a szenek,
a házak egybe hullanak,
szenderegnek az udvarok.

És víg, esetlen karjait
szétveti már a kacagó,
fekete néger. Az agyán
már álmok furcsa tarkasága vibrál
s a mélységes éjszakában
nem lángol már más, csak a két szeme.
Aztán
egy mozdulattal,
mint mikor te
éjjeliszekrényeden eloltod a lámpát,
egybedönt palotákat és tornyokat,
s most már
nem látszik az se.

Szeptember 17., Alkonnyal... Szédület cikl.

A farkasokkal ne vitázz

Ha jó vagy, szívedet mutasd,
s ne ódon könyvekből szavalj!
Ha kérnek: adj egy harapást,
hisz a kenyered lágy karaj.

Ha nem szereted a tüzet,
amint föllobbant fát, falut,
hagyjad a lángot és rá ne nézz:
feküdj le békén és aludj!

Ne prédikálj, de fegyvered
szúrd a homokba! Ne vitázz
a farkasokkal, s nem esik
térdére az, aki vigyáz.

Ha nem akarsz sírni, nevess,
töröld le szépen könnyedet:
böngészgess rózsáskerteket,
s ne ódon álmoskönyveket.

Szeptember 30.

Tájék

Ernyed a füvek éle,
hull az árnyékok barna rácsa;
kiapadt kutak bánatát
borzolja gyenge tócsa.

Halktüzű kis kavicson
táncol még vézna, csökönyös fény;
bronzszobrok döbbenete
mered egy vén rögöcskén.

A kert mögött már a ködök
vékony cérnája füstölög;
egy súlyos lábnyom fekszek a
sárban s őrzi a küszöböt.

Október 9., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

A nap a tiszta tóba néz

Kormoz a füst, mert fekete,
s a gyufa lángja hetyke tűz,
a nap a tiszta tóba néz,
a szél lenge felleget űz.

A pihe könnyedén lebeg,
piros sebecske vérezik,
fát dönt a fejsze: éle van,
s a farkas öl, mert éhezik.

A dárda szúr, mert hegye van,
méhecskék lábán drága méz.
A bölcs ajkán aranylakat.
S a nap a tiszta tóba néz.

Nyári kút

A nap most föntkévét kévére hány.
Fekszem a fények sárga asztagán.

Mint széna dombja, olyan zizegő
e napverés most, olyan jó szagú.

Fehéren csillan a palatető,
s fénnyel vibrál a rokkant kertkapu.

Orromba döngnek illat-darazsak,
s rongyot facsar rám langyosan a nap.

Rongyot facsar rám fölülről, s nevet.
Az ingem issza a dús csöppeket.

A kút most áll hűvösben, árnyasan,
egy méhe dong a szikkadt, hűs vason.

Nagyanyám kannákkal lépeget
a konyhából. Arcán árnyképeket

csipkéz fürgén egy bokor, ahogy az alatt
erre jön, s a korsó már kacag,

s a víz gyöngyözve, mint egy gyenge szűz,
a kanna alján halkan csengettyűz,

csak csengettyűz, csak csengettyűz, s ahogy
nagyanyám fölemeli a kannát, a szélén

a víz, mint ezüst ruhás asszony félénk
derékba csuklott testtel porba rogy.

Október 28., Alkonnyal...Aranyvörös cikl.

Légy megfontolt!

Ha ölsz, gondold meg, ölj-e,
ha adsz, fontold meg, adj-e,
nagy síkokon
csapdákba ne szaladj be!

Töprengj, hogy rátegyed-e
lábad, ha fut a mesgye,
vak nyáridőn
kabátodat levesd-e!

Ha hídra dobbansz, nézd meg,
helyén-e a csavarja,
nincs-e kés a kézben,
mely kezedet akarja!

Ha óriással játszol,
s mosolyog lágyan, halkan:
beléje nézz,
hogy mi van a mosolyban!

Vigyázz magast és mélyet,
kémlelj hegyet és lankát,
élet acélja,
éber bizalmatlanság!

November 8.

Rossz öregember

A járda puhán lesi a lépted,
hogy bokád kitörje, halkan, pajkosan,
narancshéj nevet sárgán a földön,
karodban kajánul kacag a ficam.

Tócsácska csillan a kocsiúton,
tégla vörhenylik egy tetőn, vörös
fogakkal nevet, s a bicska
mellényzsebedben szívedre köröz.

Nyakkendőd oly finoman feszül
s mögötte kéken lüktet az ered,
sétabotos fejedre áhít,
amint ujjad közt keringve pereg.

Szivarod vastagon füstölög; parázsa
remegve várja, hogy térdedre essen,
kortyocska táncol torkodon, s falatka
kegyetlen, fojtó gyilkos gyűlöletben.

Kirakatablak furcsa izgalomban
epedi, hogy apró szilánkokra törjön,
színházban az erkély, s lent a zsöllye várja,
hogy puha hullással a fejedre dőljön.

Fejedre áhít háztetőn a tégla
s a járda bokádra, rossz szívű, pörös,
vén öregember. S zsebedben a bicska
sunyin, de biztosan szívedre köröz.

December 13., Alkonnyal... A teás hölgy cikl.

Munkástelep

Mint Afrikában fehér utazó,
szarvasbőrkesztyűs, puskás úr, aki
léptét ide a kalandba hozta ki,
négerek közé: most úgy nézek én
szét új csodával ez út szegletén.

Ez már valódi külváros. Köves
ívvel fut az út és a térde roggyan;
rossz házakban, vén, vaksi ablakokban
elnyűtt virágok. Dőlt kéményeken
ijedt füstöcske illanót keres.

A sarkon kis bolt guggol, szája tátva,
messziről ásít tátongó nyugalma;
petróleum, seprők szőke feje
és ostorszíjak. Láda sárga alma
azon töpreng, hogy mosolyogjon-e.

S már kifelé egyre öregednek a házak,
rossz, barna kapuk, szinte térdre esnek,
félszemű ablakok hunyorognak a ványadt,
lebbenő porba. Hempergő gyerekeknek
zsivaja leng az árkok dús fövényén.

Itt már a nyílt térség legyezője tárul,
kék szántóföldekre szalad a járda,
komor tömbökkel, mint egy testes, puskás
börtönőr, bámul a nagy, kőfalas ház;
foszlott oldaláról idevillan a sárba.

II.

Az udvar széles tenyerén
a napba néznek a házak,
pocsolyák széttört tükrei
apró fényekkel cikáznak.

Ruhák száradnak nyűtt kötelen,
gőzölnek padlásablakok,
vödörben szennyes rongy dagad,
de kínnal az égre ragyog.

Bent konyhát súrol valaki,
– a lavór kék vízzel tele –
az arca nincs, de a küszöbön
átlátszik kezén az ere.

Egy asszony varr és háta vén,
görbedt ívét süti a nap;
kisgyerek méláz fél tenyér
kenyéren s néha ráharap.

A többi üvölt, hentereg
pocsolyák közt a köveken,
arcukon sömör, vérük rossz
leve kiül a rút seben.

Kislányok, mint nyírt tibeti
papok, játszanak kopaszon,
fejük vakcsontja kimered
nagy domborokban, telt halom.

Trágya is gőzöl messze, kék
párákkal és a lég remeg,
s a forró bűzben; s ott mászik
hason csúszva egy öl gyerek.

Vénemberek a padokon,
köhögnek s köpnek vastagon,
s égnek a házak dombjai
az udvaron, mint vaslapon.

Zöld nyomor penészes sava,
züllések szétzilált haja.
Kinő-e innen valaha
világot váltó, bús csoda?

III.

Pedig milyen szép volna:
vasárnaponként
vasalt ruhában, mosollyal
járnátok a körutakon a csodálat
új ízeivel. Kicsi pénzek
tiszta kacajával. Esténként a mozik
nagy méla vászna előtt, vagy a színház
oszlopai alatt, az erkélyen.

Otthon
meleg vacsora várna,
tisztaság,
hűvösség józan íze:
zengő, csodálatos élet!

Széttárt tenyeretek vonalain
ott feszülne hidak acélgerinces háta,
vasbetonok domború mellei,
sínpárok kék szalaga, hatalmas
paloták ablaksorai nevetve
mosolyognának vissza teremtő kezetekre.

S Párizs, London rengetegei,
mint apró kavicsok,
feszengve
simulnának tenyereitek ráncaiban.

VI 1940. október 13. 2. p., Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Gyufák

A nap fanyar
és lagymatag,
az asztalon
fürge doboz:
kerge gyufák
mind alszanak.

Egy árva szál
kihullt,
szegény!
Alszik a lángja is a hegyén.

De az ablak
tükre megett,
kis fény lobog
s ő megrezeg.
Megrezeg és
alattomos
sunyisággal
lángot motoz.

Tán fázik?

szeretne most
fölgyulladni,
csúfolkodón
nyelvet ölteni

s égne a ház is.

Kis óriás,
vulkánszilánk,
dörzsöli már
szemét a láng.
Karját nyújtja
a füst s remeg.
Hegyek megett
a fergeteg.

De nevetem.
Megfogom és zsebreteszem.
S kinevetem.

VÚH 1940. december 8. 3. p.

Magam

Hőset, újat még nem cselekedtem,
óriásokkal még nem verekedtem,
de mögöttem
friss zsákok zötyögnek nagy szekerekben.

Alig csak
egyet-kettőt ha szóltam,
de mustom íze már buggyant a szóban;
vésett
kancsómban ó borok égnek,
szavaim partján
fiatal istenek heverésznek.

Látod,

fázom e nagy telekben,
de egy lendítéssel
leoldom a napot

s most úgy melegszem.

2.

Nem akarok
fák közt csak nagyobb fa lenni,
legyek:
hatalmas szálfa norvégiai síkokon
messze és elérhetetlen.

Vagy ne legyek semmi!

Nem akarok
beszédesek közt, csak hangosabb lenni;
üvöltsek zengő harsogással,
át hegyeken és óceánokon

vagy ne szólja egy szót se!

Lángot vivők közt
nem akarok csak fáklyát vinni,
de égjek,
égjek
mint megveszekedett amerikai rengetegek,
mint vulkánok lázas gomolya
égjek,
vagy ha nem

ne legyek semmi!

Nagyobbacska
nem akarok lenni a nagyok közt,
szellő a fuvallat közt,
de legyek fergeteg,
fergetegek fergetege,

örvények örvénye,
poklok pokla,
tengerek kútja

vagy ne legyek semmi!

VI 1940. 12. december 8. 2. p.

Külvárosi este

A járdán egy asszony söpör,
fakó arcába néz a nap.
Elrévült csönd lágy bolyhai
fölakadnak a fák alatt.
Renyhe a lég. Még csorranó
meleg buggyan a köveken,
de szökken már és megsziszeg
az esti szél a szögleten.

Egy leány libákat terel:
dudorász, úgy ballag haza;
eléje lép a házukig
az étel illó, lágy szaga.
Éhes szegényék most verik
árva dögüket, a kutyát.
Halk verkliszó is tévedez
szúvatag, álmos kapun át.

A zsongás csönddé finomul,
egy harapás kenyér a föld,
egy mozdulat csak még az ágy,
s az éhség kínja nem üvölt.
Az alkony botjára borul,
a szeme el-elbotladoz,
kalapja homlokába hull,
s nem könnyei a csillagok.

Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Bolondok tánca

Elülnek az esteli rétek,
borzongás ringat holt füvet,
halvány hold játszik csacska széllel,
erdőcske alján hét bolond üget.

Akácoson falucska bújik,
tollászkodik a lanyha, jó meleg;
alszanak pincék és a tornyok,
öreg, süket pap szendereg.

Békák szeme, mint furcsa kis láng
pislog a keserű avarban.
S hét bolond összefogódzva
lendül a táncba halkan.

Vörös köpeny és kerge sipka
a törzsek közt villogva lebben
– vonítanak a messzi rókák –
s ők járják veszetten.

Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Ragyogás

A porcellán oly hűvösen feszül
a mosdón, mint maga a fiatalság;
pohár terpeszti halkan lusta talpát;
a szappan lanyha, jó fészekben ül.

Kéken csillan a fényben a penge,
a tükör tisztán, csattanón nevet,
s a vízcsap bőven telve és mosottan
kacag a falban és a víz meleg

zuhogása a tálba iramlik,
benne lassan fodrot bont a szappan,
s a nyurga pamacs szőke, nagy feje
prüszkölve fürdik a fürge habban.

Arcodon harsogva lohol a penge,
a fénye ezüstlő, friss ragyogás,
a bőröd ruganyos még s hűsen fiatal,
s a szemeidben az ifjúság csodás

zöldes tüzei égnek, s azután
langy vásznat húzva tested vak hevére;
kattantod a kaput s mint a vízbe
nyakszirtig gázolsz az uccán a fénybe.

December 9.

Kutya

Rézörves nyakad s nyurga, büszke tested
s mint éber tűzfolt lengő, két szemed;
s én az esteli, vak vágányokon
telt vaggonokból fát loptam s szenet.
Csengődorongú, nagyhasáb fát
s tömör és barna, fényes szeneket,
míg a sínek közt már a szél dühöngött,
s kupacba hordott papírt, szemetet;

lámpa is égett messze bent egy
párás és boldog őrház üvegén;
a család tán épp' vacsorázott és kint
rideg szeneket gyömöszöltem én
a zsák szájába s félve, riogva
imbolyogtam a rakások között.
S remegtem, ha a szélben két vaggonnak
acéltenyere összeütközött.

S hogy telt a zsák a barna, drága szénnel,
lelkem is úgy telt melegek
szent gőzeivel, pedig két halomnál
már engem vigyázott hideg szemed.
A boldog bakter tán épp' bort koccintott
a házacskában; gyerek, feleség
kályhánál s asztal zsíros csömörével
hallgatták a csönd mély, puha neszét.

Én haza gondoltam; a nyirkos konyha
fagyott lehére, tálak, cserepek
hűlt ízeire s felfénylő örömmel
lendítettem vállamon a szenet.
A teli zsák úgy megfeküdte bőven
a karomat, hogy léptem szinte rengett,
de vittem, vittem, Krisztust visznek így a
téli éjszakán vállukon a szentek.

De szemed lángja, mint két zöld hajó
elhagyva a fekete partokat
a rakás megől, a homály dús, zuhogó
falától horgonyt oldott s elszakadt
s jött egyre felém a bolyhos sötétség
nagy foltjaiban, a híg homokot
talpad koccanó zaja verte; aztán
két kemény lábad vállamon fogott,

oly józanul s hidegen, mint a rendőr
emberi marka; messze vontatottan
hörrent egy síp is, egybeszaladt árnyak
csődültek össze és én nem futottam.
Csak mint drága halottat, óva, féltve
tartottam terhem; ujjam megmeredve
markolta száját, s a durva pofon csak
úgy hullt reám, mint kőre levelecske.

Szuronyok szürke csillanása szúrt föl
a tiszta égbe, puskás emberek
bakkancsainak szilárd dobbanása
kényszerítette gyönge léptemet,
s kifelé, az alvó vaggonok közt,
hű kutya amint okosan, loholva
futottál előttünk szemeid égtek,
mint két zöld lámpa pici, fürge foltja.

December 20.

Kutya

Sompolyoghatsz vak szérűskerteken,
mély zsákkal, mint az árnyék;
lapuló farka meg se moccan,
de rád néz.

Harácsolhatsz zsákodba búzát;
riadt csirkét és telt ludat;
de két szigorú szeme villan
és már ugat.

Ugorhatsz korhadt kerítésen,
lapulhatsz sötét fal alatt;
büszke teste leng megfeszülve,
s feléd szalad.

Bújhatsz fák közt és halk gödörbe
lophatod zsákod és magad;
de loholó, nagy nyelve lóg már,
s torkon ragad.

Üthetsz feléje kába dühhel,
okos fejére esztelen;
ő visszamar, s ül farkcsóválva
hűlt testeden.

December 21., Tű hegyén, Gyalognép cilk., Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Hunyó nap után

Kószálj középkori városokon
menj el a bástyák íve alatt s a kőfalak
mellvédje mellett; tekints fel a bitók
aszott karjaira s a temetők
pestises dombját se hagyd el;
azután
valami édes mámorba ringva
rúgd meg egy vén kocsma ajtaját:

kérj bort és ágyat; aludj és igyál

Vagy kódorogj csak, csak úgy tovább:
bujkáló uccák és szűk sikátorok
halk rengetegében; régi házak
erkélyei alatt és
gondold meg furcsa keserű ízzel;
mi lenne ha valaki várna!

Tépj le egy rózsát is, vagy orgonafürtöt
füzéres ágról, mint a rácsok
karjain kihajol s elébed lendül.
Bukdácsolj tovább s gondolj a régi ízek
hűlt sejtjeire: régi dámák
parfümillatára; holt tudósok
tar koponyájának okos vonalára.

És menj és kódorogj s a dómokat
se került el; a mély komoly hajók
oszlopai alatt csak állj meg.
Bámuld a csúcsos ablakok ívelését,
a szószék faragását s a régi papnak
keze mozdulását; hisz oly régen halott már.

Vagy menj a kolostorok mélyeibe,
másoló barátok és kódexek közé,
csuhák suhogó csöndjében és karcsú gyertyák
piros nyelveihez; lopd be
magad az ajtó résein; a csöndet
tedd a szívedre halkan és aludj.

Préseld le élted, mint hosszúszárú rózsát
két könyvlap börtönében; ólmos
pillákkal lustulj halk halálba szépen.
S míg heverészel az Örökkévalóság csarnokában,
komoly kőkoporsód márványain
napsugarak ideges remegése.

1941.

Öregasszonyok

Rólatok szóljon e vers. Öregasszonyok,
szigorúszemű, nagy csontkeretű
pápaszemes nénik, kik dús veretű
holmik közt éltek; régi, holt gyerekek
képeit őrzitek s natfalinos nagy
dobozoknak mélyén csipkét s szalagoknak
tengő rongyait; és gyanakvó, kemény
arccal jártok és komoly ruhátok
ó íze leng, de édes sütemény
mosolyog ezüst szelencéitek bársonyában,
kik ültök a kályha mellett a nyugalom
cserepes, csobogó kútjainak, vagy a karszék
roskadt plüssében és délutánon ízes
kávét szürcsöltök, habbal, findzsák hűvös
nemes öbléből s míg isztok, a csészét
halk keccsel tartja vékony ujjatok.

Rólatok szóljon, kik tipegve siettek az uccán,
esernyőkkel és nagy furcsa botokkal
csipkék lengik ruhátok ódon rajzát,
arcotokon
méltóságos és szigorú komolyság.

S így éltek, pihegtek, odaültök
az ablak elé, kezetek kötögetve
villan a munkában és fűzitek egybe
a hosszú egyforma szemeket, akár ha
gondolatok pörögnek ujjaitok közt:

fejetek fölött az óra szállva
fut át a gomolygó végtelenbe
s mint köd, illan a magasba kerengve;
ti mozdulatlan ültök az ablak
ragyogásában, s ahogy most idenéztek
szemüvegeteken
tisztán csillan vissza a napról a fény.

VI 1941. február 2. 3. p.

Mátyás, a varjú

Embernevű, totyakos madár,
ott fogták a tiszai réteken,
szabadsága most porcióra jár,
de víg és itt ül én velem
szemben, egy puffadt fotelen;

ül, ül, mint miniszteri nagyság
ül szemfüles újságíró előtt,
de részegen lengeti nagy kobakját,
mert az ízes befőtt után előbb
bort is lopott s most mint sunyi diák
ki szivarozott s hánytorog leverve,
ő is szánná már bűnét, de annyi
ereje még van, hogy szemembe
kapna, hogy fényes gyöngyét vájja ki,
de csak a gombomon kocog.

Hé, jó Matyi, madarak közt tudós,
vigyázz no, ki ne csípd a szememet,
kényes műszer az, fényes és csudás:
őrizd meg méltóságod s illemed;
hisz írtak rólad már nagyobbak is!

De örülj inkább, s zengjed énvelem,
hogy szép a varjúélet és szabad:
szabad szárnyakkal szállni féktelen
át messzi, széles ég alatt,
görbe csőrödön vak diadallal.

Görbe csőrödön vak diadallal
repülni s csapni kis nyulacskák
halk húsára, vagy álmos viadallal
futó csibékre; vért, mint jó borocskát
szürcsölve inni; karmod kéjjel

vájni a húsba, míg vonaglik,
s rekedt hangon üvölteni győzelmet;
szép az élet, ha gőzölög a vér s ha
a kürtök diadalra zengnek,
részeg, jó illat a véré!

Csípj is csak varja, hogyha csípheted
kobakját annak, aki oly bolond,
hogy visszamarva nem felel neked,
s ölj, csak ölj, ha az éhség kínja kong.
Üssön, akinek csőre van!

Kik pedig tikkadva kihullnak
a harcból, vénség vagy a seb miatt,
ne törjön érte röpte meg a rajnak!
A haló haljon, a szállók szálljanak,
siessen, aki siethet!

Mert jó élet a varjú élet,
s Matyi-madár megértve bólint,
de agyába már a mámor íze mélyed,
s mint akit fütykös főbe kólint,
részegen lehull a földre.

VÚH 1941. február 9. 7. p., Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Én, Vöröss István itt vagyok…

Én, Vöröss István itt vagyok,
ha nem leszek is; maradok,

szavatok űzi a sebes
szél, az enyémből gúla lesz;

sárkúpok fölött szédítőn,
nyargalok téren és időn.

Szegény, nem volt még ma falat
a szádban? – Adok aranyat,

adok velőt és magamat.
Van-e nálamnál gazdagabb? –

Szidhat a bankár s a papok,
itt vagyok és itt maradok.

Itt maradok és fütyülök,
butaság és bűnök fölött;

itt maradok s a réveteg
fejszének adok éleket;

fejszéknek élet, s a szegény
szájába szavat lopok én;

szavába vihart; förgeteg
söpörje a gaz fejeket.

S mert gyáván beesteledett,
meggyújtom mind a tüzeket;

égjen el benne, mi hamis,
ha az vagyok, hát – magam is.

S most azzal, aki kesereg,
hullatom vérem, s könnyemet,

de majd, ha reggel lobog,
a vigadókkal vigadok;

addig legyek csak ragyogás,
önmagam előtt is csodás.

Barna bronz

Az este, mint a füst, a kertre roskad,
de a lugas könnyed, hogy szinte táncol;
villan a festett szék, a harmatos pad
hűsen fehérlik a homály mohos, nagy
pelyheiben, s a tölgyasztalon rozsdás
levelet ejt bölcs szőlő barna bronza.

A kert most friss és tiszta, mintha mosdás
után volna és a vén házfalak
bütykös tégláin árnyak inganak,
illat gomolyog már a hárs alatt;
füvön smaragdos béka guggol.

Az estikék kelyhében furcsa tűz ég,
ribiszke bokor vörösen világít,
mandulák felől rémlő keserűség
illata csobban a csorba kövek közt.

De az este már fára, kőre árad,
gyökerek görcse, indák s nyurga szárak
szövődnek össze s jegenyék fölött száll
a béke, mint elszabadult pihécske.

S sárga kis lángot hunyorítva, égve
libben a kertre lámpa pisla foltja:
szolgáló lépdel, lágyan bandukolva,
és amerre a fénnyel elhalad
tűz pásztázza végig a bokrokat;
riadtan ugranak széjjel az árnyak;

borongva dúdol ő s a karján
viszi kosarát nesztelen a halk lány,
ragyogó kontya ring, ruhája
úgy oldódik el lassan a homályba;

füvek sóhaja s a csönd leng barna talpán.

Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Táncolunk a táncolókkal

Jobbra csörög, jobbra fussunk,
balra csörög, balra fussunk,
hegyen főznek, ott eszünk majd,
völgyben sütnek, ott lakunk jól.

Kacag a nagy, nevessünk hát,
bömböl a nagy, sírjunk véle,
nem futunk mi szembe széllel,
üvöltünk a fergeteggel.

Ha hallgatnak, elhallgatunk,
harsogókkal, ha harsogunk,
fordulunk a fordulókkal,
szaladunk a szaladókkal.

Elhull a nagy, lesz majd másik,
az is elhull, jön még másik,
hűsölünk a hűsülőkkel,
s a vigadókkal vigadunk.

Írott kövek

Kerülj jószagú erdőt, kerekecskét,
vagy lángon süssed pecsenyéd pirosra;
alig lépsz egyet réveteg
s már belebotlasz a tilosba.

Szagolj virágot, kergess darazsat,
vagy állj a csúcsra s harsonázz nevetve;
porszemet fújsz el s sziklakő
hull a magasból nagy, buta fejedre.

Tárd ki magad, zengj kacagón,
szórd szét a kincset önmagadra s másra,
de ha vétesz egy percet is,
a törvény már hív s harsog számadásra.

Mert több a törvény, mint az ember,
s holnap már sír, ki most nevet,
s utadon aggon, komolyan
őrködnek rád a vén, írott kövek.

Tű hegyén, Dúdoló cikl., Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Uzsonna

Tálcán hozza az asszony az uzsonnát;
mélyöblű csészét s a korsót teli, sűrű
lottyanó tejjel és ad még finom, lágy
pihegő kalácsot és hűvös és nemes
üvegben súlyos mézet és könnyed,
fürge csipkéjű tányéron fűszeres,
napotlihegő földiepret is.

Ad friss fényű kiskanalat, suhogó
terítőt bont s nesztelenül, mint
halk kecsű malájok, vagy kínaiak,
kilép az ajtón. Aztán elterül s ring
a szobában a csönd s csillan a
tálcán is, mint mélytüzű, ragyogó gömb.

Ragyogó lépcsők

Egy asszony súrol a lépcsők ormain,
borongva dúdol s úgy jön egyre lejjebb;
hangja fakón kong és a félhomály
megoldja lágyan kontya halmát.
Nagy s szőkefejű kefékkel sikál,
száraz derekán leng köténye;
kendője éle szigorúan
árnyalja barna arcát.
Lágy, engedelmes rongyokat facsar
a márványokra, s hogy egyet megmos úgy jön
mind inkább lejjebb; mint növekedő tornyok,
komorulnak fejére a lépcsők,
s aztán a kövek talpaihoz ér,
s föntről
friss, víg fogakkal néz vissza reá
s üdén ragyog a márványok orma.

Március 11., Tű hegyén, Dúdoló cikl. Alkonnyal... Ragyogó lépcsők ciklus.

Csobogó nap

A hűvös úgy csillan, mint üvegek ragyogása.
Füveket kócol a kósza, reggeli szél.
Öblösödnek a fényteli párák
s ifjú favágó: fürge, fiatal nap
aranyélű baltával dönti az árnyat.

A tetők vörös cserepekkel vigadoznak,
kémény tántorog a kék levegőben,
piros ruhák harsognak a napra s bölcsen,
derűsen ringnak jó szagú,
száradó vásznú, hűs kötények.

Már mord, vén vödröket hoz az asszony,
nagy, zsémbes bádogokat, s a szelíd kút
megereszti tág tüdejét: muzsikálva
csorrannak a csöppek, a bő cső csupa jóság.

És már zsibongva bizseregnek a sárga,
guruló csirkék is, az ólak
ajtaja ontja az elevenült piheket.
Vén macska prüsszent s riadva szalad:
fülledt helyén lenyomott füvek éledeznek.

S már ring, már táncol, már rohamoz a fény:
az ereszeken kacag s a háztetők
hajlatain sikong le s úgy veri szét
fokonként a szörnyű sötétség
fekete géppuskafészkét! S nemsokára
a nagytüdejű pincét is a
levegőbe röpíti
egy arannyal teli kézigránát!

Március 9., Alkonnyal... Aranyvörös cikl

Gyümölcsök

Gyümölcsöt ettem; vidám és smaragdos,
harsogóhúsú körtét s feszülő, telt,
fényesbőrű almákat s édes,
nagydombú szilvát, de sárga fiatal
barackok is kuncogtak és a szőlők
komolyan és bölcsen mosolyogtak
a hűvösbronzú levelek tenyerében.

Így ettem vígan s derűsen, az öblös
tálból, az érett bőségek hamvas, nagy
kincseiből, s hogy arra jöttél, boldog
örömmel adtam át egy drága almát,
mint mikor bűvös ékszert ád a gazdag
s ahogy mos Néked nyújtom ezt a verset.

Március 11.

Fiatal állat

Hogy zengjek néked fiatal állat?

Hogy zengjek néked fiatal állat, gyönyörű
szép, piros orrcimpás, fekete bársonyú
bundás gomolyag! – hogy dadogjam el szemeid
vöröslő napja kelését, amelynél
halk remegőbbet nem bodoroz idegen szél.
Hogy dobogjam, mondjad, bírom-e
egyáltalában festeni, silányul,
amit festeni csak egy tud.

Hogy zengjek néked fiatal állat?

Van-e szebb valami, mint a fiatal állat?
Vajjon jobban megremegteti-e a lelkemet
a Biliotéque Nationel, vagy a kölni Dóm,
a Mount-Everest, vagy akár,
akár mi más fenséges valami,
jobban, mint te – fiatal állat!

Élj, csak élj, folytonosan lobogva fiaidban,
láncolódjon életed halhatatlan egésszé.

Fiatal állat,

Isten remeke.

Fiatal állat,

Embereknél szebb fiatal állat.

VÚH 1941. 03. 23. 3. p.

Vörös moha

Az udvaron cseléd söpörget; lompos
suhintásában leng a csönd;
bő szoknyájú ködök megett
a gyümölcsös még integet,
de már szénné ég dőlt, odvas fatönk.

Vén béka pislog bölcsen, álmatag
hűs, csorba téglán, s mikre kába nap
tűzött le még, vizek tükrén most réveteg
holdacska hint el hulló fényeket.

Most béke zeng, s hozsánnáz minden apró,
botló kis tárgyon s édesen
kuncog egy elfelejtett tál tejen,
melybe víg, fürge cica éppen, hogy
üde nyelvével belelotyogott;
alszik békétlen, éles kődarab
és fájó öle most olyan puha,
kötélen alszik elfakult ruha,
s a gyilkos, durva fejsze, mint a gyermek
olyan ártatlan és szelíd. Körötte
elcsituló, halott tuskók hevernek.

A kamra, amely száz titok
rejtője s csupa sejtelem,
most csönd lengi be nesztelen;
s a görbedt hátú árnyék a falon
nem rettegés többé s nem borzalom,
az ajtó tárva; szálló, halk sóhaj
szakadoz róla s vörösen
világol a homályban feslett dinnyehaj.

Csücsörítő, bús béke minden;
árnyat csipkéz egy cseresznyefa
az asszony is már ringva tűn tova;
aztán csak a béke ragyog és
holdfény pásztázta háztetőn
lilán lengedez selymedző moha.

Április 2.

Föloldom az Istent

Nyűgözve fekszik, régi, antik
krónikák lapján; dús, nemes,
óízű bőrök börtönében; lelke
odabűvölve karcsú s metszett
iniciálék íveibe s kában
szendereg cifra gótbetűk
és pergamenek varázslatában. Alszik,
alszik az Isten, szemei
pilláján, mint opálos
gyöngyszem, csillan az álom.

Komolyszakállú s roskatag aggok
kötötték már le százezer éve;
szent könyvek és elfeledett
kódexek dohos soraiba,
templomok hideg kövébe,
lenyűgözték igékkel és méla
prédikációs beszédek és imák
nehéz, ezüstveretes szavaival;

s ott nyugszik most az Isten;
leólmozva és mozdulatlan,
márványoknál nehezebben,
súlyos vasaknál súlyosabban,
sápadt halottnál sápadtabban;

repülne, moccanna, de nem tud az Isten.

S ott nyugszik fürge bódulatban,
karját emelné, de mások emelik az ő nevében,
szólna,
de mások szólnak helyette,
megnyilatkozna,
de mások nyilatkoznak helyette,
moccanna, menne, de fogadalmak,
nagy súlyos fogadalmak
arany szálai kötik a földre.

Repülne, repülne az Isten, de nyűgös
papok ráncigálják ruhája szélét,
bibliát mutogatnak s hűlt köveket,
és dómokat és szerencsétleneket,
hozsánnákkal nyafognak a fülébe,
hogy maradj, Uram Isten,
maradj, Uram Isten.

S nem engedik, nem engedik repülni.

Kicsinyes átkok és összeesküvések,
puffanó emberi szavak lánca,
kötik, kötik,
s ráznak rettenetes fegyvereket, amiket
az ő nevében éleztek halállá,
s jönnek a hullák, akiket
az ő nevében ítéltek halálra,
s jönnek a népek, amiket
az ő nevében löktek a halálba,
nagy, füstös háborúk,
megveszekedett verekedések,
eskük, eskük és ígéretek,

nagy, nagy zagyvaság,
mind szembesítve az ő nevével;

nem engedik repülni az Istent!

Nem engedik repülni az Istent,
nyújtózná zsibbadt tagjait, de tenyerében
dómok és katedrálisok,
papok, csuhák és tömjén
és kapálódzó istenkövetelés;

nem engedik repülni az Istent!

Először csak
egy nyafka énekdadogás volt,
azután kettő,
ketten nyafogták,
azután tízen, százan, ezeren,
ezeren, ezeren s most már
világrészek s világok halmaza
üvölt hozzá és meakulpáz;
és mind őt akarja és mind őt akarja,
és jönnek a papok és kereszttel
terelnek még kínaiakat és fekete,
nagycsontú négereket,
pápuákat, emberevőket; a világ
négy szögletének
minden beszélő zagyvalékát
s most már
megveszekedett nagy seregekkel
mind Hozzá üvöltenek,
mind őt üvöltik, mind őt üvöltik
és lelküket tartják,
hogy vigyázzon rá és el ne vesszen
el ne csússzon a bűnök kövein, s a testük
verik elébe a földre, hogy el ne kapják
vörös nyavalyák, pestis és borzadályok.

Így üvöltözik
kifordult szemekkel és elragadva,

őrült önkívületben,
így üvöltöz egy meghemperedett földgolyóbis,
mind őt akarja és őt üvölti
– Uram Isten! –
a függöny előtt,
– Uram Isten! –
Uram Isten,
könyörülj, Uram Isten,
mert Te Isten vagy és én ember vagyok,
Uram Isten,

és nem akarja elengedni,
és nem akarja elengedni!

És így kötik és nyűgözik egyre újabb
hívásokkal és háborúkkal,
bizonyítani citálják, hogy:
Isten, Isten,
oda rángatják az esküvőkhöz:
Isten, Isten,
tégy bizonyságot:
Isten, Isten;
koldusok és bélpoklosok:
Isten, Uram Isten,
Uram Isten!

Így zeng az orkán, így dübörög
a félelembe őrült emberi hívás,
elhalón és fulladozva:
Isten, Isten,
halálos ágyon is:
jaj, Uram Isten,
Uram Isten!

És nem engedik repülni!…

Testvérem, híveim, ha vagytok,
vén, komoly papok és ifjú szerzetesek,
akik
akár Európában vagytok, vagy Afrika

legészakibb csücskén,
New York, vagy Budapest lakója,
testvérem, ember, aki élsz,
hallgassatok reám, én
föloldom az Istent.

Én föloldom az Istent s leveszem róla
a hívások és kiabálások
őrjítő süketítését;
megoldom köteleit, mint százezer éves fogolynak;
nyújtózzon és örüljön,
nyújtózzon és örüljön,

én elengedem az Istent.

Föloldom az Istent s lelopom nevét
fiatal hősi halottak lila ajkairól,
a háborúk és békeszerződések
pergaménjeiről is lekaparom,
s nem engedem,
hogy éhen haltak szétrothadt hasát
elhantolják az ő nevében,
vagy a gyilkos
szentesítse a tettét az ő nevében,
kilopom
mindenünnen, ahová
erőszakkal ágyazták bele,
az ő tudta és akarata nélkül.

Testvéreim, én föloldom az Istent;
föloldom az Istent és szálljon és repüljön
amerre akar,
éljen szabadon,
ahogy akar,
ítéljen és áldjon
akit akar
feszülve és szabadon,
ne kösse semmi emberi nyafogás:
üljön, üljön
a mélycsöndű mennybolt tenyerében

áldjon és ítéljen,
áldjon és ítéljen,
míg szája szögletében
s szakálla fürtjein
csillanva pörög le jóságos mosolya.

Én föloldom az Istent.

Április 4.

Csituló csönd

Mint hűs márványok, józan s bölcs az est,
s oly tompán kong, mint mord, öreg vasak;
gyümölcsfák karja ring, s még pár szőlőgerezd
bronz és arany; de egyre árnyasabb
a bokrok alja, s mint drága méz, gyenge tűz
pörög fák ágán a sötétbe s a hideg
fürge ezüstöcskékkel csengettyűz.

A kert mögött már bolyhos, bő ködök
szoknyája leng s az este füstölög;
feketedik és komorul a csönd;
alma lottyan a porba s mint vörös
zsarátnok, sápadt, roskatag, dőlt fatönk,
vén béka is még pislog álmatag
egy csorba téglán, s mikre kába nap
tűzött nemrég, vizek tükrén, most réveteg
alkony jár és – pici lámpásokat –
kioltja, mint fényeket.

Az udvar tenyerén zeng a béke:
álom kuncog hűlt cserép tejen,
fekete macska szundít édesen,
talpába ernyed körme éle,
s nem villog csacska nyelve sem.

Alszik, vad, durva kő is, mely vérre vágyott
még délelőtt, alszanak vörös virágok;
harsogó színük oly szelíd.
A gyilkos fejsze, mint a gyermek
oly ártatlan most; körötte fahasábok,
elcsituló halott tuskók hevernek.

Alszik a ház is; kába függönyök
selyme ringja a múló békét.
Szigorú s komor háztetők fölött
holdtól lila mohocskák lengenek
s az udvaron fülel a ragyogó sötétség.

Április 11.

Győzelem

Kacag és döng a homlokom;
derűs, de mégis vasbeton,
oly feszülő s úgy reng a csont.
Hiú, silány kis kődarab,
nevetlek; nem fájsz s a falak
bástyáját döntöd: homlokom.

Csak döntsd a bástyát, domború
faltörő, döntsd, ami avult
s kis emberkékre, kiket a ború
árnyékolt be; csendülj le ó derű;
sugározz rájuk homlokom.
Derűs és mégis vasbeton.

Lágy, lengő estén illatos
párákra hajolj hűs vízen;
koszorút font s fűzért: vigadj,
míg majd a frissült hajnalon
felharsonáz a győzelem,
ó homlokom, ó homlokom.

Derűs, de mégis vasbeton.

Április 19.

Pogány csöbör

Papok kertjében rózsató:
víg és vörös.
Az Isten ajka keskeny és
konok, pörös.

A nap szigorú s szikkadó
tűzzel söpör,
s a rózsát titkon öntözi
kilenc csöbör.

Vörös rózsa, kilenc csöbör,
víg és pogány,
s éjjel kilenc pap táncol az
Úr udvarán.

Templomában töpreng az Úr;
ül és mereng.
Másnap a kerten újra már
ring s hűs a csend.

De éjjel ismét öntözik
a dús tövet,
s egyszer fölér az Istenig:
és Ránevet.

VÚH 1941. 04. 27. 6. p., Alkonnyal... Piros lányok piros nappal cikl.

Füvek

Alig árkocska. Ragyogó
napocska süt le s fürge a pázsit.
Kuncogó szellő lengeti füvek
ringva lendülő pici dárdáit.
Mint lágy puha párna
tartja éles tűk hegyeit;
teli a gyöp most, s a zöld fű
harsogna haraggal, de még szelíd.

Ősszel sunyított görnyeteg,
kapaszkodott a rög megett,
míg erdők sáncán a meleg
iramlott, s zord, kék lehelet
rázta a télbe, s a fagyok
hasadt, nagy jégtáblája kacagott;
ő bújt, lapult és reszketett
s kivárta most a fényeket.

Csöpp kis dárdája még rezeg,
az éle gyenge kezedet
sem vágná meg, de bátorabb
mind egyre, s lassan lángra kap,
lángra libben, s zölddel teli
kardját a napra emeli,
a napra veti s úgy kacag;

úgy kacag, hogy egy pillanat
és durván leng majd, mint a sás,
s e gyér füvecske, meg e gyöp:
teli szájú, víg harsogás.

Április 28., Tű hegyén, Harsogó cikl., Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

A farkas nem hibás

Hogy árok az árok, azért
felelősek a bástyák és a sáncok,
hogy ordas az ordas, vétkesek
a jó kutyák és az elefántok.

Lapuló ebecske; szemében
alázatosan ragyog a hűség,
s ha véres is a farkas; nem hibás:
nem ő a gyilkos, de az éhség.

A tövisnek is fáj, amikor szúr,
farkasnak is, ha fogát a húsba marja,
de hűs vizet isznak a bárányok,
jók a kutyák. S a rend így akarja.

Farkas se vicsorogna mindig,
de barmok a barmok s bölcs a bölcs,
ha éhes: gyilkol s ha dühös,
hát szűköl az erdőn és üvölt.

Pillanat kerget pillanatot,
folyó irama habra habot hajt
s ha rád uszítom a farkasokat,
te leszel érte a felelős majd.

Május 9., Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Kicsike

Kicsi emberke, gügyögő,
mondd, mit akarsz hát?
Pici emberke, tipegő,
mondd, mire törsz hát?

Aprócska vagy, hogy elmúlsz,
ha rád lehelek,
mire tetted hát föl
az életedet?

Késekkel kacagsz s kezeid
kövekkel rakottan:
dobálsz pici, de tudod-e,
majd hova pottyan?

Szörnyűségekkel játszogatsz,
ízlelsz a vérbe,
s ha meghal bele egy galamb,
felelsz-e érte?

Kicsi emberke, tipegő,
mondd, mire végzed?
Ha rád fújok, már száll libegő
pihécske élted.

VÚH 1941. 06. 08. 3. p., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Nézek a napba

Számból harsog a förgeteg,
de nem rád haragszom,
csak a szélbe kiabálok.

Lobog a tűz a kezemben,
de nem gyújtom föl a házadat,
világítni akarok a sötétbe.

Baltám élét ápolgatom,
de hisz, nem a te fejed verem szét;
így várom a szörnyeteget.

Szemem sandítva szigorú,
de hát nem rád haragszom,
hunyorog az, aki
a napba néz.

Június 15.

Englishmann

Well, mondta az angol, szigorú
szemében láttam, hogy csillant hűvösen
a derű, amíg zsebéből mokány
kis barna pipáját tenyerébe fogva
lágyan tömni kezdte sárgálló dohánnyal;

még az utolsó morzsákat is
nagy nyugalommal nyomkodta egybe,
s azután
rálobbantotta a tüzet is s az illatos
füstöcske fürge ernyőt bontott a levegőben.

Így lebbentette ki pillanatig
a jószagú libegést a füstök dús, mohos
fellegeit, s én a hallgatásban, mint kusza ködben,
láttam a tankok, repülők s gépfegyverek
elomló rajzait: szürke hadihajók

horgonyoztak Singapureban s London előtt
a Buckingham Palacet őrizte a rendőr;

ágyúk csövei komorultak; lapos sisakok
tompa fénye puhállott; táncolt India
a cserjék, kókuszok és datolyák között,
mint egy elszédült kígyóbűvölő;
nagycsontú, darabos négerek
trappoltak ideges ritmusokat;
emberevők, párszik s arabok:
láttam Kelet kapuit s a messze síkok
áradó legyezője feszülve ívelt a végtelenbe.

De aztán: well, mondta aztán újra az angol,
az asztalról levette lábait;
sarkon fordult s villogó fogsorában
szorítva barna pipáját,
köszönés nélkül tűnt el a kert mögött
a mozgolódó friss ködökben.

Június 28.

Amerika

A néger portás szélesen vigyorog,
csillan foga derülő gyöngysora;
New York kikötőjében
óceánjárók kürtje bődül:
a Szabadságszobor szívében
vidám európaiak tízóraiznak;

Roppant hidak vasbeton szerkezete
tartja az eget, hogy le ne essen;
a felhőkarcolók acélrudai
veretlen harsogják a győzelmet;
sztrájkolók harcolnak a gyárak előtt
rendőrök gumibotjaival,
jazz üvölt valahol,
s egy ezerablakú áruház
százhuszonhatodik emeletén
most vesz egy csomag rágógumit

golfütős öregúr.

Rikkancsok kiabálnak szenzációt,
egy őrült feltaláló
rájött, hogy hogyan lehet
zöldet bűvölni a kékből;
üvöltenek a tágszirénájú autók
s egy legyecske
besurrant
a milliomosok teadélutánjára.

Zeng, zeng és harsog
szájában szivarral Uncle Sam;
bőgnek a teletüdejű
hajókürtök New York kikötőjében;
s a szállóban, ahol laksz,
a néger boy vigyorogva harap ragyogó
cipőd kikefélt orrába, akár egy
csorranó banánba.

Június 29.

Modern vers

Én nem fogok gubbasztva nyafogni;
modern verseket akarok írni, dobogó,
dús szavakat s verek vasbeton erődöt
azok mellett, akik
emberek voltak, de újra emberek akarnak lenni
akik
csak így maradhatnak meg igazoknak.

Verseket írok, hatalmas szédületes
felhőkarcolókat, vagy duzzadóívű
hidakat a folyó fölé,
hogy találkozzanak rajta, akik
találkozni akarnak, építek
ezerablakú csarnokokat.

Ragyogjon, ami ragyoghat,
hűs legyen, aki tiszta: bűvölök
áruházakat, gyárakat, ahol
ver a gépek szíve, zenéje és a
nagyhomlokú munkások előtt
libegnek a kékvásznú kötények.

Testvéreim, kik ujjongtok velem,
gyűjtsétek csak a fényt, erőt,
tudás és izmokat,
hogy erős legyen, mint tavaszi áradások?

Kattogva feszül már az igazság
ívelő expresszvonata
s befut azokért, akik
érdemesek.

Július 1.

Okosok

Ujjongok azokért, akiknek homloka
domború beton és döng, mint a hatalom;
szemük ragyogása
az értelem dús telepe;
látják önmagukat és másokat,
fényeket és bús ködöket,
nincs titka előttük
se mélynek, sem magosnak;
látják messzik síkok
tovatáruló legyezőjét s a hegyeknek
belső remegését; nyitogatják
a vén kapukat, melyek kinyitni adattak.

Én szeretem az okosokat, akiknek
ragyogása vág, mint a penge;
szeretem
az értelem e harci elefántjait, akik
nem forognak rövidre fogott kötéllel
őrjítő monotomban,
önmaguk pici körében.

Repülj, repülj sasocska,
adjatok sót és kenyeret
a nem látók tenyerébe;
hogy ragyogjanak ők is,
derülve, élesen;
induljatok isteni rohamra
értelem harci elefántjai
véreim,
okosok!

VÚH 1941. július 6. 3. p.

Szenzáció

Úgy botorkáltok szürkén és ütötten
hétköznapjaitok csúnya kövei közt;
csupa kő, csupa kő, csupa kősivatag;
fanyar kis cserjék s vézna kaktuszok;

álmatag lépted koppan a kőben.

Újságot olvastok s a csekélyke betűben
álmodtok önmagatokról; óriások
gyönyörű tájairól s az ezeréves,
örökifjú királyfi mégsem akar jönni.

A patakoknál
vén bölcsek lapoznak ó könyveket,
s minden lépés után
bólintanak egyet,
s a narancsfáknak
megtiltják, hogy virágot hozzanak.

S valahol messze,
messze, hol a síkság viruló
térsége feslik, mint véres dália szirma,
kicsinyke tipegéstek végén
reátok lobban

a nagy szenzáció

Július 21.

Öregember

Mit adjak néked jó öregember?...

mit adjak néked nyűtt, kopottas
ruhádért cserébe, milyen falatot
szomorkás bajszod hegyére, mely derűsen
ringana az evés ütemében.

Mit adjak néked, jó öregember;

lám, adnék jó sárga dohányt is csibukod
falánk gyomrába; édes füstöket,
ebéd után gyümölcsöt, dús meleg
ingeket télre s két cipőd otromba
csolnakját elvinném a mesterhez legalább.

Csak tudnék néked valamit adni…

kerítenék
egy szelíd öregasszonyt,
hogy ruhádra
varrja föl a gombot,
estére, munka után
megfőzze a vígdalú levest;

vennék parányi házikót,
hogy élhess,
hogy erős lehess
a boldogságra, mely elkövetkezik majd.

Látod,
volnék csak hatalmas,
adnék fiaidnak
munkát és kékköténYt,
könyvtárakat, ablakos palotákat,
hol hidakat csinálnak s mozdonyokat,

rendelnék mellé orvosokat,
kórházakat tiszta párnáin feküdne,
ha csak kis baja is volna;

unokádnak
bűvölnék iskolát, játszótereket,
hatalmas tejcsarnokokat,
vitamint, vitamint,

hogy ők is
munkások legyenek, de végre emberek is.

S életek
legyen tágtüdejű kacagás,

kicsorranó derűvel,

mint barna sörös poharak
torkán a gyöngyöző hab;

jó öregember.

VI 1941. 07. 27. 3. p.

Csacska vers

Endrey Béla bátyámnak a hála
és szeret őszinte szavaival

Itt az ember, hol az ember,
játszogatok s kérdezem,
egy per; még fönt állt a hegyen
s most már nem látszik semmi sem.
Előbb még fönt áll a hegyen
s most nincsen; talán elesett.

Mélyszavú papocska beszél,
a kalmár váltja aranyát,
de meglibbenti gyenge szél
mind a kettők és nincs tovább.
Meglibbenti a gyenge szél,
meglibbenti és nincs tovább.

Feszül, feszül tárt tenyerem,
hadonász rajta valami,
imént még itt volt, azután
pihegését sem hallani.
Én ejtettem el, ő esett
le; nem tudom, de elveszett.

Volt néki szíve, s ökle is,
megsebezték, de ő is ölt,
itt táncolt a tenyeremen,
de megingott s a ködbe dőlt.
Nincs, nincs semerre; keresem,
nem is volt talán sohasem.

Nem is volt talán sohasem,
csak én képzeltem s ő, hogy él,
ott tántorgott fönt a hegyen,
s kuncogva aztán jött a szél.
S nem halt meg ő, csak elesett,
nem halt meg, csak nincs s elveszett.

Ó, csacska játék, csacska vers,
így játszogatok s kérdezem:
megfogsz majd egyszer engem is,
ködökbe bűvölsz csendesen.
Nem halok meg, csak elveszek,
nem halok meg, de nem leszek.

VÚH 1941. 07. 27. 4. p.

Lovak

Endrey Béla bátyámnak
hálával és szeretettel.

Lásd, ez a szomorú lovak szigete;

csupa nagytestű állati roncsok; feszülő
bőrükön átüt a csontjuk s az ostorcsapások
sebei kisajognak; csupa roskatag,
remegő lábú állatok; kivénhedt
úri lovak és kubikusok gebéi,

erősinú muraköziek, parasztok igavonói,
cirkuszosok
halkkecsű paripái, de belőlük is
lásd, csupa roncs lett minden izom.

És itt henteregnek
a sebes hátúak, éhesek, lábtöröttek
jó, drága vérükön
lakmároznak a durva bögölyök,

parasztok sóhajtanak a ködben, akik
gazdáik voltak ez állatoknak, de maguk is
olyan roskadtak, mint ezek:

lásd, itt vannak a spanyol bikaviadalok,
rémült párái is, itt van az a barom is,
akit kihűlve láttam tegnapelőtt,
négy lába az ég felé meredve,
keserves taktussal verte a szekér zökkenőit.

Lásd, ez a szomorú lovak szigete,
az árokparton kidűlt lovaké:
fekete parasztok, fekete barmai;
szemükben oly mély a szomorúság,
mint maga a végtelenség;

és néznek bánatos szemeikkel, néznek,
és mindig arra néznek,
amerre fordulsz,
hiába akarod ellopni szívedet,
hogy te se lássad, de ők se lássanak,

ezek a sebzett barmok
baktatnak utánad;
őrjítő menetben,
búsan, hűségesen,
s szomorú szemeik tüzébe
beleőrül az is, aki

nem hibás.

Augusztus 22.

Pasztell a kertről

Ámuló szelecske fújdogál:
libegő, lenge pelyhek.
Tócsán ködöcske, oly finom,
mint tükrön a lehelet.

Őszibarackok illata:
érő, bő kertek pihegnek.
Kékes árnyai ringanak
elcsituló füveknek.

A szőlő mézes fürtjei
reám nevetnek csengve.
Szólnék talán, de szavam
pihegve hull ölembe.

Augusztus 23., Alkonnyal... Aranyvörös cikl. – Kert *cím alatt.*

Valamit

Valamit tenni kellene,
valami csúfot, hatalmasat,
hogy, mint robbantott hídon a vasak,
e nyűgös oszlopok széthulljanak,
míg az ég márványa meghasad.

Valamit tenni kellene,
harsogni új melódiát,
vagy hegyeket repeszteni.
Valamit tenni kellene,
hogy belevesszek
én, vagy a világ.

Augusztus 23.

Bőség

Roskadt kosarakkal jött, s a sárga gyékény
feszülve tárta öblét, kacagtak a piros,
boldog paradicsomok, mint a vígság,
mint az egészség, s a lágy, illatos

dinnye meglibbentette ízeit,
és ragyogott a paprikák feszes,
csodával teli bőre, a barackok fűszeres
hamva kacér volt, s a gyékény ennyi bőség
láttán megadón terült el, mintha maga sem
állhatna ellen ilyen csodának.

Nagyapám

Én nem ismertem, amíg élt,
de ha élne, ősz hajú volna most;
kiülne az udvarra velem,
és pipát szívna, frisset, illatost.

Hosszúszárú, bölcsfejű pipát,
s újságot böngészne, halkan zizzenőt;
hársak harsognának az udvaron,
méla jegenyék a ház előtt.

Ő békés volna, én meg forradalmár,
vitatkoznánk s csendben torkolna le;
pipája szárán, mint fehér
pilledt pillangó nyugodna keze.

Mondanék neki dübörgő verseket
és lágyat, mely a csendbe fordul át;
virágágyakban estikék és
mélyről párázó, bús levendulák.

Így pihegnék a szorongva koppanó,
szüremlő időben, míg az árva
ködök kiülnének a kert szívére
lassan, s a csönd feszülő homlokára.

Alkonnyal... A teás hölgy cikl.

Emberek

Kinézek az ablakon s mint ideges
intelligens kis bogarakat, látom sürögni
a kétlábú embereket; a kétlábú embereket,
s úgy látom mégis, mintha maszatos
kisgyerekek mászkálnának előttem;
arcukon a felfedezés izgalma; de mindjárt
a csalódás borulata, mely a megismerés.

Kinézek, s látom a kétlábú embereket,
tapogatva keresnek, de mind szúr
amihez érnek, és mind keserű,
amit csöppecske ajkuk ízlel; sietnek
szédülten és hitetlenül az utak és az eszmék
forgatagában, és keresik a végső
célt, ahol boldogan, pihegve
leülhetnének, mint jó, meleg
szobában téli vándorok.

Így forgolódnak maguk rejtélyei között,
kapcsos könyveket feszegetnek s az Istent
megkérdik: miért vagy Isten;
elemezd magad kémiailag;
elemezd magad emberi módon,
hogy én is megértselek, ki ember vagyok;

így robognak, tipegnek, forognak sietve
s próbálják átmenteni a holnapi napnak
a tegnapokat, hogy maradék magukból
megőrizzenek valamicskét, egy picinyke
tőlük valót, egy leheletnyi
tovább lihegést; sietnek forgolódva,
lihegve és kidűlve s csak én veszem észre,
hogy nem ők mennek, hanem őket
futtatja az örökös körtánc irama.

Szeptember 3.

Elefánt

Jöttek a kicsik
És így táncolták körül az elefántot:

én félek ettől az otromba szörnyetegtől,
én gyűlölöm, mert olyan hatalmas,
én gyűlölöm, mert magasabb magamnál
és mindenki vétkes, aki nagyobb minálunk!

Én gyűlölöm ezt az otromba állatot;
rettentő fülei vannak
és meghallja suttogásuk;
okos nagy szemei vannak
és látja az agyuk sejtjeit;
hatalmas talpán nyugszik,
s mi nem merünk belefeküdni a pocsolyákba.

Én gyűlölöm az elefántot, mert olyan nagy;
gyűlölöm, mert nem harsog, de magában tervel;
mert nem engedi látni
gördülő gondolatait és
hallgatagon töpreng és szigorúan büntet.

Én gyűlölöm a bölcs elefántot;
bölcsessége megöli életünket;
én gyűlölöm a csúf elefántot,
mert olyan nagy a teste
s elfogja előlünk a vadvizeket.

Én gyűlölöm az elefántot;
egy holdtalan éjjelen
kiszúrom szemeit
s megölöm e csúf szörnyeteget;
vékony kis lábaimmal
diadalindulót táncolok holttetemén;

én gyűlölöm az elefántot.

Szeptember 4.

Játék siratása

Én játszottam volna veletek,
de nem voltatok gyerekek
és eltörtétek a tükröket,
s nem láthatom meg magamat.

Én játszottam volna veletek,
de kicsik voltatok, kicsinyek;
nem láttátok a hegyeket,
s a ködöket a hegy megett,
s a szívetek is merre volt?

Én játszottam volna veletek,
de szép szemetek szürke lett,
üveggolyótok összetört,
s mindnyájatokat hív a föld.

Én játszottam volna veletek,
szép játékot, rohanósat,
szép játékot, pihegőset,
de homlokotokon a lüktető seb,
s kezetekben a kések.

Akartam játszani veletek,
de a játék mind elveszett,
elszürkült szép kék szemetek,
s hogy emberek vagytok, emberek,
ki tehet róla?

Szeptember 4.

Fák

E fák ma némák s messze néznek,
álomba pilled kába lombjuk,
szomorú rongyú vénlányok,
megoldják sorra szürke kontyuk.

Megoldják kontyuk, s mintha magukat
oldoznák, összeomlanak,
mint fölbukkanó barna dombok
feküsznek a mély ég alatt,

mint egybehajszolt holt vadak,
földre terített bús bölények,
sörényük rostján még remeg,
de már halott az élet.

Oly vének e fák, s kérgükön
marnak farkas kedvű ködök,
megborzonganak s vigyázzák tovább
az örök időt, partjaik között.

Szeptember 7.

Rettenet

…S szemben ül veled a hét öregasszony,
szemben ül veled s villogtatják monoton
ritmussal hosszú tűjeiket, míg a fonál
pörögve fordulráncos ujjaik közt,
s kötnek, kötögetnek és az állaik szigorú
halma komoran mered előre, szemeik
hűlt tavaiban mégis félő tüzek égnek;
tüze a csodának, s a fészkelődő őrületnek,
a csitításnak s a rémületnek; kötnek, kötögetve
táncol dárdás tűjük hegye s vértelen ajkukon
egy szó se moccan, mely mondaná: ne félj,
vagy, mely ujjgörbítve zihálna: megöllek!
Kötnek, kötögetnek, mintha az idő
volnának, vagy tengerek örökös dúdolása.

Lásd, ők a húgai a lihegő csöndnek,
a rémületnek, mely maga a végtelen.
Együtt sodródnak a percek hullámain
s mégis örökre vannak; csak kötnek, kötögetnek
és néha megoldják kendőjük konyuló,
fekete vásznát, vagy szürke szemüket
rebbentik föl egy pillanatra, de aztán

tovább lobog ujjuk hegyén a monoton ritmus;
álluk halma szigorúan mered előre,

s én úgy érzem magam, mintha a Himalája tetején
dúdolnék együtt a lámák zümmögő, örök
kórusában, hogy énekünkkel
segítsünk múlni az örökös időnek.

Szeptember 8., Alkonnyal... Szédület cikl.

Jó szó a kutyámnak

Drága kutyám, heveredj csak elém le,
nyújtsd ki a nyelvedet, lihegve
lengjen a láng elefántcsont fogaid közt,
engedd el tested a szőnyeg bolyhain, lám
hogy csiklandja pihéje prémed,
terpeszd előre a lábod, s lihegj kutyuskám,
érezzem benned az erőt s üdeséged,
s hűséged ragyogását. Heveredj le, barátom,
nézz a szemembe s örülj neki, mert én
nem rakok rád csattos nyakörvet, se szíjjat,
nem sebesítlek a korbáccsal sem, lihegj csak,
hű kutyusom, s meredj be fülelve
a csönd neszébe, nem ólálkodik-e rabló
az árnyak alatt. De csak ugasd meg,
s ne bántsad őt se! Lásd, neki nincs
se otthona, se pénze, se drága kutyája,
aki fölnézne rá okosan, mint ahogyan most
villan rám bronzos szemeidnek a fénye.

Proletárok

Oly feketék, mint szögletes szenek,
borús szemükben sárga tűz ég,
a dac megrántja néha öklüket,
s a gyűlöletük már csak keserűség.

Darabos testű, súlyos emberek,
esetlenek és koppan a szavuk,
de ha lágy vagy s a lelked nem süket,
kinyílnak mind, mint lanka esti út.

Szakálluk rostja bús bozót,
és lángol, lángol szomorú szemük;
isten leszel tán magad is,
s megáld az Isten, csak maradj velük.

Szeptember 28., Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Mára elég volt

Vége a ragyogásnak, a reflektor kialszik,
a tetők gerince már nem izzik a napban;
csorrannak a lehiggadt lávák; fülelő
fák borzonganak az esteli dúdoláshoz.
A füvek, lám mind lendülnek a táncra, pici élükön
fészkelődnek az éledő szelecskék; feketülnek
az ég roppant peremei; ballagnak a kifáradt
igáslovak és proletárok. Darabos testüket
jó szó várja tán, vagy vacsora drága gőze.

Vége a ragyogásnak; szól az Úr Isten: elég volt,
mára elég volt; fiam, engedd le a függönyöket –
és zuhognak a párák és lenge selymek hullanak,
az Isten széttárja ernyedt tenyerét; kiesnek
házak és paloták, mozdonyok, mind leesnek;
a polgár becsukja ablakait; elcsendesül ő is,
nem koppan az úcca köve, csupa puhaság most
a mindenség förgetege s csupa lágyság,
s ideges fények villognak a furcsa holdban.

Október 4.

Vigasztalás a kicsinek

Elestél, picike? Ne sírjál,
kelj föl, nem halsz bele biztos!
Lásd, vannak nagy emberek, akik elesnek
és nem kelnek föl soha többé.

Szép, piros ingük elejét
bepirosította a vérük,
vagy kiloccsant az agyvelejük is.
És nem kelnek fel soha többé,

és nem kelnek fel soha többé!
Fekszenek szótlan a széles mezőkön,
és jön a halál s csokorba gyűjti őket,
mint a mezei virágokat és elveti őket,

és jönnek az emberek és hozzák az oszlopokat,
de a márvány sem kelti föl őket,
és jönnek az emberek és mondják a szép szavakat,
de a beszéd sem kelti föl őket.

Némán alusznak ott és ajkukon
kivirul a csönd, mint ajkukon a vérük,
ott fekszenek és olyan szótlanok,
mint jó gyerekek, mielőtt elaludnak.

Nem dorgálja már senki sem őket,
elintézték számadásaikat,
de lásd, édesanyáink mégis zokognak,
pedig oly szépen alusznak, oly isteni csöndben.

Testük pora lassan elvegyül a földdel,
és mindből csupa gyönyörű virág lesz…
Elestél, Kicsike? – Kelj föl, ne pityeregjél:
föl fog kelni majd egyszer a nap is.

Október 6., Alkonnyal... A teás hölgy cikl.

Mosolyok

Rám komorulnak a szegények,
mert jobb a ruhám s a színe szép még,
tán gyűlölnek is, mert nem vicsorog ki
hangjaival bendőmből az éhség.
Szemükre húzzák a szürke sipkát,
de sötét fények alóla kitüzelnek:
te úr vagy, de nálam a viskó
kövein kenyérért üvölt a gyermek,

Asszonyom foszlott, mint rongy ruhája,
gálája is nagyságák régi rongya,
magamnak lám, az állam is borostás,
így tép az élet üszke, gondja;
ökölbe rándul hát az izmom,
szeretnék az arcodba belevágni,
kiömlő véreden keresztül
nagy kérdéseimbe belelátni.

Így füstölögnek a szegények,
sötét szemük vizsgálva méreget
s én szólnék: testvéretek vagyok én is,
a ti kínotok s a ti véretek;
adjátok ide szemetek feketéjét,
hadd békítsem fiatalosra,
adjátok ide szívetek fekélyét,
kicsókolom majd újra pirosra.

Október, Tű hegyén, nyitóvers

Őszi légy

Ne üss agyon!
Csak zümmögök, de mit se érek
nem öröm már nekem az se,
ha dühösítlek,
lásd, nem szállok kockacukraidra,
szőlőd sem lopom meg,
nem röhögök rád
szemtelenül a plafon tetejéről,
délutáni pihenéskor
nem hangversenyezek az orrod alá.

Szelíd vagyok, mint az ősz révülete,
szöveteimben már érzem a dermedést.
S elesek majd;
Nincs erőm kikerülni a csapódat,
eltűröm pipád füstfellegeit:
jó vagyok, mint az eszményi jóság,

ne üss agyon!

Ne üss agyon;

így fázósodol majd te is egyszer;
brummogsz hiába,
mehetsz nagy fejeddel
kisiklani a nagy légycsapót, bolond vagy,
úgy ütődsz majd bele a világmindenség ablaküvegébe,
mint buta légy, én most,
hümmöghetsz akkor, hogy miért nem
enged menekülni, hisz' olyan világos.

Ne üss agyon!

Csak tengek kában a levegőben,
zümmögnék, de nincs hangulatom rá;
nyisd ki inkább az ablakaid,
hogy repüljek
a nyirkosság fölcsapó füstjeibe,
nézz hosszan utánam
s gondolj, amire gondolsz,
míg fekete testem pici pontként
végleg eltűnik a levegőben, a mennybolt
közepén.

Ragyogó üszkök

Pihécske libben; pihegő
pelyhét megereszti az ősz, lám,
hozza már a ködöket is s e selyemmel
elaltatja a fákat a csöndbe. –

A rigók torkát a némaság
befújja hűs ezüsttel,
pillája se rebben a füveknek; ragyogó
párákban, lásd, elült a Nap is már.
Az uccák vonala térdrecsuklik,
fehéren ég a házak orma,
estére, mint gondolkozó fejek,
széles homlokuk a semmibe bámul.

Pár pillanat s a deres mezőben
már kihűlve csillan a város,
mint üvegparazsak ragyogása ezüstös,
nehézveretű tálcán.

Október 6., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Zsír

S az emberek ott állanak a boltok előtt és zsírt üvöltnek,
s a kezeik eldugva a zsebeikben, s ha a fekete vászon
nem takarná, látnád, hogy ököl mind,
szorongatják kis pénzeiket és zsírt kiabálnak,
munkásasszonyok csontos arcán
még élesebb csontokat rajzol a keserűség,
mokány kis emberek kalapja alól
tüzel az izgalom s a szájukon robban már nemsokára,
gyerekek topognak fázósan a sorban, s az anyjuk kiabálja:
Zsírt!!
s a hentest a bárdja sem védené meg a tömegtől.

És emberek állnak a boltok előtt és zsírt kiabálnak,
mert nincsen már szokás és emberiesség, csak a zsír kell,
és emberek állnak a boltok előtt és követelnek,
mintha azt harsognák: levegőt, s a rendőr
ott vigyáz komoran, de nem kardlapoz beléjük.

S az emberek ott állnak a boltok előtt és zsírt üvöltnek,
délután kettőkor még csak kicsinyke
fekete hernyó, négyre már hatalmas
fenyegető kígyó, amely
elnyúlik az ucca végéig zsírt kiabálva,
és emberek állnak a sorban és csörgetik
aprócska pénzeiket, s a csontjaikon
megfeszülnek az izmok és feketednek,
feketednek egyre a késő délutánba,
az este első pihegésébe, és tömörülnek,
egymást taszítják és követelnek üvöltve,
és a munkásasszonyok keserű arcát
majd szétrepeszti az izgalom, s a férfiak

topognak az ucca kövén, s a gyerekek is már
maszatos hideg kezeikkel kapaszkodnak
az anyjuk kosarába, s a rendőr
ott vigyáz komoran, s nem kardlapoz beléjük.

Október 19.

Néked beszélek

Hozzád beszélek és te nem érted,
érted szólok és mégis süket vagy.
Vastornyaidból tekingetsz
s nem tudod mi van veled.

S mert az igazság mind goromba,
jó a kábító szépség.
Fejed a földre fordítod s hiszed,
hogy önmagad elől elmenekülhetsz…

Kinek számadása van,
hét Isten őrzi annak az éltét,
s nem a halál öl meg, hanem
csak leejtenek, ha nincs szükség reád.

Nem te létezel csupán csak
kötelességed tartja az élted.
Figyelj szavamra jól, hiszen
neked beszélek.

Október 19.

Levelek meséje

Lásd, már zúg a ködök örvénye s harsogása;
fekete fátylak libegnek és minden pillanat
letép a fákról egy levelet. Lám, így
öregednek meg a hajdani szépek;
minden aprócska nap
leront egyet fegyvereikből;
így vénülünk mi is az őszbe.

Ne álltasd magadat.
Nem igaz, hogy tavaszra újraéled
a lángunk parazsa, új tűz az, nem a régi,
a levél, mely most lehull,
nem tud arról, hogy helyén majd mások fakadnak
s az új rügy
nem ösmeri meg az avart,
mely előtte halt meg.

Ne álltasd magadat.
Mi elveszünk, oly végérvényesen,
mint maga a megsemmisülés. Hazugság,
hogy föllehel majd minket a tavasz. Sohsem
csókol már életre semmi nap sem.

Ne álltasd magadat.
A feltámadást
csak a fa ösmeri, ő érzi majd meg
a tavaszi áramokat és levelek
nem fognak tudni e boldog örömről.

Az avar elenyészi az időben, egyre
mélyebbre zizzen és szertefoszlik
utolsó rostja is, míg a
kék ég alatt lihegve, feszülve
készülnek a fák az életre s az új halálra
a fiatal koronájuk
lombja az egekbe lendül.

Október 24.

A rács mögött

Szűk nekem ez a zubbony, nem bírom elviselni,
az őrülteknek van ilyen, a másszínű tüzeknek,
akikről csak ti vélitek, hogy bolondok, de józanok ők
saját maguknak; és ez a fontos! Szűk nekem ez a zubbony,
nem bírom elviselni! Lehet, hogy hordják mások is, de ez
nem mentség annak a másnak s nem vigasztalás magamnak;
szeretném kitárni tüdőmet, de beleroppan
az agyam is, mert rám akarjátok szabni ezt a zubbonyt,

mert azt hiszitek, ha nektek jó, megférek benne én is,
de gyilkos nekem ez a pántos világrend, szét akarom vetni;
nem tudok benne magamra találni s ha magamat
vesztem el, a világ vesz el a számomra.

Szűk nekem ez a zubbony, nem bírom elviselni,
az őrülteknek van ilyen, a másízű életeknek,
de ők is szabadok, lám, szabadok, hiszen
belemenekültek a tébolyukba, s onnan
hódítják meg maguknak az időt s a messzeséget
s úgy intézik dolgaikat,
ahogyan akarják! Nekik jó! Neked
még az az örömöd sincs meg, hogy látni tudnád
rácsaid rengetegét, ahonnan
fogaid vicsorítod!

Október 25.

Véreb

Győzd meg a kutyát, hogy ne ugasson,
ha gazdagék kertjéből rád ront
s vicsorít, mert izgatja a pár font
hús, mit testedről leszakasszon.

Győzd meg a dögöt, hogy ami hajt, az éhség
s miként te szegény, maga is rab,
s ha mégis mordul, s feszülő nyakadig kap:
ragadd csak meg a fokosodnak a végét.
Győznéd a vadat, ha szólni tudnál,
de sürget az élted, s ha mégis acsarog
s arcodba fúj: üss a fejére, rúgjál

puha prémjébe, s döntsd le, győzd meg
lobogó erőddel! Szavakkal csak azok
békítsenek, kik öklükkel már győztek.

November 4., Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Lágyan

Nem fúj, csak lágyan lengedez,
mint tüll-fátylacska széle,
bokor hegyén egy halk szirom
beleborzong a szélbe.

Imádság sincs ily hangtalan,
így pihegnek a rózsák;
ringó a lég s a kékülő
ég megbűvöl egy tócsát.

Nem fúj, csak lágyan lengedez,
csöppecske víztükörre,
a csönd: ragyogó gyöngyszemek
s ha szólnék, összetörne.

Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Mint a vadorzó

Mint a vadorzó, lépegess vigyázva;
lanka erdő aljában dér ül,
fák borzonganak mint a hallgatásba,
lombok hegyén a szél a füttyös-nótás;
vigyázz, orozva rád les a csalódás.

Mint a vadorzó ballag, jár a rozsdás,
véntörzsű fák közt, óvakodva:
fülelj s simítsd meg kétszer is borostás
állad, mielőtt lépsz, nehogy a puskás
erdőőr rád köpje magját.

Mert mint a vörhenyes ravaszdi, vad vagy,
kettő az ember: üldözött és űző,
nincs irgalom hát másnak és magadnak:
ne ámulj hát, ne járjad a bolondot:
rontsd hullává, ki életedbe rontott.

Ez az erdő törvénye, el ne vétsed,
s csak Istennél az irgalom.
Halk-óvakodva lépdeled át az élted,
e téli tájat, hol a szél viharzó,
saját erdődben bujdokló vadorzó.

November 9., Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Hajdútánc

Egyedem-begyedem, tengertánc,
Hajdú sógor mit kívánsz? –
Tán a féreg csipkedi,
vagy nagy kedve van neki,
táncol s kezét szétveti.

Ugrál, mint a kóc-vitéz,
szeme erre-arra néz,
mit is látna egyebet:
völgyeket és hegyeket
s táncol, amíg meggebed.

Hajdú sógor, táncra, hopp,
hogyha a gyomrod korog,
ha kérsz cipót, meleget,
ugrálj, úgy lesz meleged,
még a szád is megnyalod.
Kívánhatsz-e egyebet?

Hajdú sógor, nagy busa
feje van, lóg bajusza;
testét csontja kiveri;
tán lelki is van neki?
Kezét lábát szétveti,

s elterül a földre s hopp,
táncolnak az angyalok,
már fönn az égben neked.
Ne kívánj hát kenyeret,
házikót és meleget,
földet, lovat, egyebet;

féreg rágja testedet:
nem kell mostmár semmi sem.

November 14.

Szuronyos jóság

Egy lépés: szerte hányt kövek,
itt még nyílnak a rózsák,
hogy jó maradj, szuronnyal
serkent, vigyáz a jóság.

Vad fegyveres; reád figyel,
maga talán kegyetlen,
de ébren ügyel, ki ne ess,
maradj a szeretetben.

Mert ki eltéved, azt vicsorgó,
prémes ordasok kergetik meg;
így vigyáz reád a szurony:
maradjál meg szelídnek.

Nem félek én, megűzlek
kövek közt osonó valóság,
s őrködj csak a kicsinyeken
szuronyaiddal: jóság!

November 20., Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Farkasok

dr. Vidonyi István bátyámnak, szeretettel.

Megcsinálták két rossz fogamat,
s most vígan csattogok, mint a farkas,
kő és acél vagyok s eztán
nem bántanak a nyafogások.

Ragyogó két fogsoromat
belecsattantom a levegőbe;
lám, boldogok a farkasok, mert
jó drága prémjük védi őket és kemény
fogaik s vértezete villan az őszi erdőn.

Vinnyoghat az őzeik bús kórusa,
ők ruganyosan és erősen
uralkodnak a zizegő avarban,
vér csordul a szájuk szélén.

Ordas vagyok ezután én is,
éber szemekkel figyelek;
szűkölhet a gonosz, nincs kegyelem:
puha torkába harapok, s a sárga,
haldokló erdőn úgy üvöltök
diadalra!

VÚH 1941. 10. 26. 2. p.

Kamra

Pákozdy Ferenc bátyámnak, szeretettel

Vén balta csillan a kövön,
a krumplin durva dér ül;
magába mélyed a köcsög,
a tej fázósra kékül.

Roskadó kosár ernyedőn
hull a földre, borostás
gyékénye enged s a hideg
már fosztogatja rostját.

Mint öngyilkos a zsinegen,
dermed fogyó szalonna,
spárgája leng s a kivirult
sarokban nyurga gomba.

Vacog a kamra s komorul;
a polcokon még árva
befőtt borong, gyümölcse
visszaréved a nyárba.

Hűvösödik s megfontolva
ikrásodnak a mézek,
vidítsa mind föl, te szegény,
settenkedő nézésed.

VÚ 1941. december 14. 2. p. Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Rügyellő

Isteni kedvem volt. Kacagásom
harsantott haragosra gyöpöcskét;
Frissízű mosolyomra kipirultak
a fákon a szűzi cseresznyék.

Napitatta, harsogó füvekkel
laktak a kecskék s most jól beteltek;
ragyogó ég hűs fogsorában,
mint drága almák, csüggtek érett kertek;

feszülő, fényes héjjuk alatt
ízek mély kútjai fakadtak,
estére, hopp! fehér húsokból
lágyan barnállott a kihasadt mag.

December 15., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Messzi sereget

Mint árokparton bús paraszt,
meghajszolt, jogból kivetett,
ügyelem sandán összehúzott
szemmel a messzi sereget.

Messzi sereg, de távoli,
s ma őriz még s megcsúfol a vas,
de hajnalonként remegő
fényekkel lángol a havas;

fenyők sudara dárda mind,
– szó készülődik torkomon,
ma még csak halkan suttogom,
holnap harsogva harsogom,

mint rég várt, messzi seregek,
vonuló, hófehér sorok,
kivont szívükkel mennek át
boldog szívünkön, boldog angyalok.

Aranyvörös

Párát füstölgő délután.
Pilledt virágok illata.
Lustán készülne meglobogni
kémények bomlott kóchaja.

Vén főzelékek sűrű gőze
ólálkodik függöny mögül.
Töpreng magában, émelyeg,
s egy fulladt szegleten megül.

A kert szikrázik, mint a vas,
a csönd is forró harsogás.
Dülöngve száll, mint aranyos,
megszédült nyílhegy: bölcs darázs.

Aranyvörös és fülleteg
a levegő. Süt a homok.
Ásít kutyám és fekete
torkában vörös láng lobog.

VI 1941. december 21. 2. p., Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

Haditánc

Csörren, zörren, mint a lánc,
mordul már a haditánc,
ropog is, mert százezer
talp a porba írja fel:

szem, most forogj tűzbe,
vérbe úgy megyünk az ellenségre,
úgy rontunk a velejébe,
késünk döfjük a szívébe!

Mert minékünk ellenségünk,
ki zavarja létünk, étkünk,
mert az éhség az olyan nagy
úr, hogy ölni parancsoltat.
Meg is öljük, aki nékünk

megzavarja kedvtelésünk,
minden lévő lélekzőjét,
véneit és csecsemőjét,
összerontjuk erősségét,
csitítjuk vérünk éhségét.
Mert ember nemcsak kenyérre,
de éhes a testre, vérre,
testre, vérre, gyilkolásra,
éhes az a haditáncra!

Haditánc, az gyönyörűség;
falvak dombján tarka tűz ég,
dárdák hegye a magasban
meg is csillan tiszta vasban,
dárdák, kardok, kövek, kések,
úgy várják, hogy ölhetnének;
lelkeink is, mint a véreb,
áhítják, bár dönthetnének!

Harchörgés, de isteni;
nem emelni, csak dönteni,
összefűzni nyafka szépet,
megbontani egy egészet,
pusztulással, döggel járni,
az erőnket kipróbálni,
futni, marni, bukni, ölni,
hatalmunknak úgy örülni;
nagy tüzeket gyújtogatni,
a halállal telelakni!

Vad talpaknak dobogása,
tüzeinknek dobogása,
ellenségnek üvöltése,
minta tömjén, száll az égbe.
Mered csontja sok ökölnek,
csak az élhet, aki ölhet.
Ölj hát, amíg meg nem ölnek,
szülöttje e zagyva földnek,
mert mindenki ellenségünk,
ki zavarja létünk, étkünk,

meg is öljük csecsemőjét,
minden lévő létezőjét,
húgait és feleségét,
elhordjuk az eleségét,
jó barmait az igánkba,
hősen majd mi vesszük számba,
úgy harsogunk győzedelmet,
diadalmát életünknek,

harcos voltunk vigasságát,
erőseknek igazságát,
s élünk, míg felettünk mások,
járják majd a haditáncot.

Tű hegyén, Ördög szerenádja cikl.

Sátántánc

Feketedik – hoppsza, hopp! –
hogyha az ördög forog.
Mert az ördög nagy úr ám,
neki szolgál hét király,
ha ő egyszer táncba kap,
mindenki vele mulat:
a jó bankár és a jó pap,
mind járják a ropogósat.
Aki egyszer rásandított,
bizony vele táncol mind ott,
nem is lehet abbahagyni,
együtt kell most már mulatni!

Mert az ördög nagy legény,
ő az úr a földtekén;
templomon a feszület
feketedik s megremeg,
repedeznek a szentképek
vásznain a vén festékek;
öreg, hájas püspökök
bújnak imáik mögött,
de az ördög úgy fütyül,
hogy mindenki beledűl,
táncol, üvölt, hegedül,

csak ő bírja egyedül.

Mert az ördög úgy vigad,
ha eldönget másokat,
s roskadozik – hoppsza, hopp! –
a föld, ha ő megforog.
Ritmusára, amit csap,
minden szenny, genny kifakad,
s kik a földben hevertek,
a halottak kikelnek;
omladozó hegy mögött
hullák hada hömpölyög,
véres hullák, üszkösek,
mutogatják testüket,
sebüket és szívüket,
életüket, hitüket.

Ha az ördög táncba lépett,
jönnek pestisek s a vészek,
málnaajkú gyerekek
lesznek aggok, öregek
s testük fekete, teli
foltokkal megjelöli,
éhenhaltak szétfakadt
hasa bámul a napnak.

Böngészhetik már csatos
könyvüket az igazok,
próféták és emberek
tördelhetik bűnüket,
a sebük hiába-vérző,
a megbánásuk is késő,
mert az ördög hahotázva
viszi őket be a táncba.

És ugrál is kínban mind ott,
ki az ördögre kacsintott,
mert ki néki ia, fia,
meg kell annak táncolnia.
Táncolnia kell, míg megreked,

rossz torkában a lehelet,
táncolni kell, míg remegő
térdében van egy csepp erő,
míg talpától az arcáig
fakó viaszbábbá válik,
alkonyattól, mind hajnalig,
míg a szeme ki nem folyik,
félig holtan, egész vakon,
táncolni kell az avaron,
bár testét kín veri ki,
legyen nagy kedve neki,
ugráljon most hahotázva
ki az ördög cimborája!

Ugráljon csak, míg a talpa
úgy is jár, ha nem akarja,
ördöghöz ha kedve támadt,
fogadja el komájának,
füstölgő, véres parázson,
járja csak a mulatságon;

párát forró, sűrű éjben,
könnyben, sárban, gennyben, vérben,
s a nagy ködben megmeredten,
úgy tűnnek el mind a ketten.

Tű hegyén, Ördög szerenádja cikl.

Pörnyetánc

Lobban a láng, leng a pörnye,
mérges a tűz s lázas is,
szegényember a parázson
kapkodja a lábait.
Nem is selyem, nem is bársony,
nem kuncogó, kacagó,
csak dülöngve, megszédülve
tüzek felett brummogó.

Nincs kedve a dúdoláshoz,
üvöltésre ideje,
ki a tüzek felett táncol,

táncol szíve, tüdeje,
melle zilál, de a csúfos
láng rikolt: még nem elég,
parazsakon ugrálónak
bokázni kell, mert megég.

Vállas medvém, mosolyints hát,
el ne hagyjad magadat,
forró parázs viháncolva
vallatja a talpadat.
Életed is vallat egyre:
merre-merre, jó vitéz,
jobbra, balra, földbe, égbe?
De a parázs mind sütős.

Súlyos kérdés, mérges élű,
tudást is kell tudni ahhoz,
parázstáncról szegődjél-e
örök bérre ordasokhoz?
Sírásóknak, dögevőknek
add el lelked, hogyha kérik,
parazsakon táncolóknak
hosszú út a bölcsességig.

Hű okosság, józan fényű
gyémánt-arany foglalat,
de a sorsod egyre faggat,
s a parázs a talp alatt.
Nincsen irtás, nincsen árok,
nincs amerre menekülj,
ha elfáradsz, jogod van rá,
hogy a lángba beledűlj.

Mikor aztán ez az illem, −
hullott tested megmered,
dönts: Istennek vagy ördögnek
ajánlod-e lelkedet.
Szárnya alá fogja szépen
s viszi is már, akié lett,
csontjaidat lent a földben
dicsérik a szelíd férgek.

Karácsonyi vers

Szúrj rideg vasrúdba hűs acélkarókat,
talpfául végy rá súlyos nyirkú márványt,
de dobd tele őket
papírok és cukrok
tarka színeivel,
s a hideg vas valóságereje
feloldódik mind s e megcsalt
fekete vas karácsonyfát mutat.

De a lényeg, a lényegek lényege
marad a vaskarok csupaszsága,
szédítsd is őket
csillagszórókkal és gyertyák fényeivel,
a márvány
hideg marad és nem dobban a szíve.

Elkábíthatod a valóságot,
de mikor lefoszlik a pára: puha vatta,
elővigyorog a valóság magja
feketén és megdönthetetlenül.

Adj halálos betegnek ópiumot,
ezüst tűkkel szúrj a húsába:
takarhatod előle
a mámor spanyolfalával
a halál józan szemeit:
de mikor eltörik minden lombik
s a tudomány hűs, bölcs koponyáján
már ott ül a fáradt lemondás,
akkor ledőlnek falak és bástyák,
nagy hómezők mögül
előlép a lerészegített valóság.

Így hozhatsz nekem karácsonyi fákat,
tűlevelen csodaillatú lombot,
én látom,
látom a boltok üvegén keresztül
a kisgyerekeket,

kiknek semmi sem jutott,
az asszonyt,
aki nem tud főzni holnap,
a munkást,
kinek nincsen munkája már,
látom
proletárok öklének az izmát.
Roboghat a
karácsonyi keleti expressz,
én az embert látom,
akit elgázolt a fényes robogás
s most, mint rongy fekszik a sínen.
Szólhat
hangversenyek száz hegedűje s operák
művelt, isteni torka; én azt az öreg
pincért látom, aki ma, mosogatás közben
holtan esett össze, s kinek béréből a gazda
már nem vonhatja le az összetörött tányért.

Aggass, csak aggass
cukrot a valóság
megszépített, szédült karjaira,
látom
a vasrudak egyenes, furcsa vázát:
érzem
ujjaim hegyén
a vasak s a márvány
józan hidegét.

Ketten mentek az esti uccán

Ketten mentek az esti uccán. A férfi
puhakalapot viselt, s mögötte
magasba lendült egy kéz, vén ház ó falán;
az árnyéka köszönt egy cilinderes úrnak.
A férfinek esőkabátja volt, s amint
ment a fal mellett a vászna csattogott.
Katonásan lépkedett, s mögötte
sétabotját pörgette az árnyék.

Lassan a külvárosi utakra tértek:

Áporodott illatok lobogtak,
pinceablakok és vaksi lakások ajtajai hunyorogtak,
tócsák csapódtak bokájukra föl,
s a foszladozó kerítések alatt
kibukkanó zöld kutyaszemek
és ugatások furcsa lebegése
harapott a lábukba, mint exotikus inda.

Csak egy szál lámpa égett messzi
nyirkosan sötéten:
valahol egy korcsma előtt.

Ekkor láttam őket.

A férfi éppen cigarettára gyújtott,
öngyújtója volt – emlékszem – a hideg
acél úgy csillogott, mint egy revolver.

Valami kövér esőcsöpp lobbanthatta ki a lángot
a cigarettából, vagy talán
az öngyújtó nem működött, azt nem tudom, de
csak egy pillanatra láttam a férfi arcát,
amint a sárga fény fölugrott egészen
szigorú vonalú kalapja karimájáig.

Ezután sötét lett. A vaskarikába ácsolt
nyiszlett fát sem láttam már, ahol az előbb állt,
csak bizonytalan zajok és szöszmötölések
fúltak tompán bele az éjbe.

S már nem égett a messzi lámpa sem
amellett a messzi korcsma előtt sem.

Ekkor megborzongtam, s úgy éreztem én,
most már elég volt, s így is bizonyos
megfáztam, és a képzeletemben
már gémberedett ujjakkal fogtam a csészét,
melyben a tea volt, melegen és gőzben.

Ekkor még sikerült utoljára felgyújtania
az öngyújtót, s talán
a cigaretta is lángra lobbant, de megint
kiolthatta egy csöpp eső: sötét lett;
a cigaretta fénykarikája elolvadt,
mintha aranygyűrűt vesztett volna el valaki.

Többet nem láttam azután.
Mintha valakit fejbe ütöttek volna,
tán baltával, esetleg sétabottal,
egy ember elzuhant – talán ketten is –
csak azt tudom: azután csönd lett,
olyan csönd, hogy hallottam,
amint egy messzi belvárosi uccán
egy taxi kürtje búg, s egy villamos
kacagva átcsörömpöl a sínen.

1942.

Éles vetület

Sándor bátyám emlékének

Füstöt borongó délután
újra láttam a régi házat,
fázósan és elkomolyodva mélyedt a párák
rengetegébe a szürke ucca
egyenes, higgadt vonalában.

Újra láttam a régi házat és borongva
füstölt emlékem üszke is és néztem
a józan kapu okos metszetét, a járda
betonját, a nyárfák
lendülő koronáját, Istenem, itt járt
ő is délutánonként hivatalba, cigaretták
fehér rúdjaival zsebében felszerelve,

léptei közt
úgy látta a járdát, ahogyan most én,
a porbafülledt lomb közül
éles fényeket szitált rá a nap.

Nézem, nézem a régi házat. Istenem, itt élt,
az ablakokon
ő is kinézett néha, néha,
levegőt libbentő nyári rekkenésben
járkált a bölcs ízű szobákban.

Lásd, ez a ház, az a régi,
itt írtam, elemistás kisdiák,
első verseim, derülő, víg
csörgedezéssel, jó szagú
vászonruhában.

Látod, ez itt a régi, holt ház,
szigorú kapuja zárva,
én mégis látom a lobogó dáliákat a kertben,
forrongó napverésben,
vörösen és tikkadó tüzekben.

Nyikordulnak a szobaajtók, a szőnyeg
libben a léptek alatt és én
benézek az elsüllyedt világba,
ó, ne félj,
új gazdája paradicsomomnak,
nem a tolvaj,
csak az emlékem osongat,
esti fák zizzennek útján, s a csönd sír.

Füstöt borongó délután
újra láttam a régi házat,
konok ablakok egyenes íve,
a kapu
elém állt, mint a lándzsás,

és én
nem tettem mást, csak odadobtam
emlékeim keserű bombáját,
de ekrazit volt, s megfeketülve
roppant minden a lábom elébe.

Január 3.

Bölcsességig

Hogy elérj a bölcsességig,
parázson kell futni addig,
bárányokért farkasok közt,
soha feslő virradatig.
Hogy ösmerd a titkok útját,
bujdokold a sárga lápot,
s ha kincsedet megtalálod,
csak a nagy semmit találod.

Hogy elérj a bölcsességig,
pörköld lelked kénes lángon,
hegyek fölé törekedve
bukj orra a sunyi sáncon.
Kérdezgeted életedet,
megfelel majd a halálod,
s ha kincsedet megtalálod,
csak a nagy semmit találod.

Fuss, bolond, a bölcsességig,
lelj hegyek közt szakadékot,
pártütést az istenek közt,
angyaloknál rossz szándékot;
hét vigyorgó ördög járjon
bokád mellett mind a végig:
rövid élet, hosszú út visz,
hosszú út a bölcsességig.

Január 10. Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Oldozó

Belehullott s loccsan a
halott víz hűs mosolya;
megörvénylik, öleli,
habjaiba göngyöli;

s míg, mint a kő, mélyre száll,
két fülébe muzsikál;
édes dallam, tapadó,
füleibe zuhogó;

mint ólomba, szeretve
bugyolálja vizekbe,
s ne ütődjön, ha leér,
elsimul a fejinél.

Szelíd feje omolva
hull iszapos homokba;
torkában is nevetve
buggyan le a vizecske;

haját még meglengeti,
táncra ingerelgeti,
de már vetkőztetgeti,
hullámokra fekteti;

megoldozza saruját,
a testéről a ruhát;
arcáról a mosolyát
viszi is a víz tovább.

Szeméről a zárt redőt
föl is nyitja legelőbb
és a hűvös, méla víz
holt tükrébe belenéz.

Nem is libben lendülőn;
megcsobban még a kezén,
ujja közt – gyöngy levegő –
buborék száll, lebegő;

ajka fölött pici hal
megrezzen és elnyilal;
teste alatt réveteg
éledeznek a füvek.

De már olyan bölcs, szelíd.
Oldozgatja sejtjeit;
fodorult, most elsimult.
A körme is kifakult,

bomladozó húsa hűs
rostja felett leng a víz,
szeme fénye, mint a hold,
a vízbe már belefolyt.

Múló teste, mint a füst,
foszladozik mindenütt,
s mint az hátra belefoly
a vízbe; nincsen sehol.

Mire a víz borzongva
fölszökken a habokra;
mély ürege egyszeri
testét végre elnyeli;

Zengő, zsongó, zsendülő,
bölcs vizekbe békülő,
hullámmal elsimuló,
halálában viruló.

Elvegyülve, lengve, ringva
egésszé így felnagyítja.
Holt vizecske, kékülő;
végtelenbe révülő.

Január 17., Tű hegyén, Ördög szerenádja cikl.

Málnás

Az illat kékbe mélyül,
míg csillan, mint üveg.
Lengetik arany pallosuk
harsogó csöndben a füvek.

Telt gyöngye ring s levél
hegyén vízcsepp ragyog.
Lágyan buggyannak, mint leves
málnák, vérbélű csillagok.

Kert végében fióka köd;
töpreng magában; rongya gyolcs.
Bőrét hamvazza harsanó
Hajnalra, csattanó gyümölcs.

Tócsák fövényén roskatag
béka mereng és néz a mélybe;
duzzadt gomba: üti piros
fejét a csönd, s rázeng az éjre.

Január 24., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Szédület

Alszol.
Spalettád tárva hagytad,
mélyet szippant az éjből az ablak,
a nyírfák ezüstkesztyűsen bólogatnak,
az égből a kannák zöld fényt csordogatnak,

háztetőn az árnyak táncot táncra ropnak,
hajlott gerincű macskák riogatnak,
a hold egy zöld kötelet pányváz a nyakadnak
vékony sugarából, –
s reggelre halott vagy…

Alkonnyal... ciklus, cím-adó.

Vén Európa

Holló lesi az aluvó hullát,
mert a halottnak szép a szeme.
Az ember Istennek ura,
embernek vas az istene.
Tanácskoznak a püspökök,
s ujjuk nem ér a mennyekig.
Üvöltenek az éhesek,
szavukból eszme születik.

Szülőanyám, vén Európa,
kendőzheted ráncaidat;
látja kifestett ajkadat
s nem fogad anyjául fiad.
Hullik fogad, semmit se ér
helyébe arany, platina.
Fakó arcod gödreibe
világnak kell omolnia.

Régi világ, romló világ,
kicsik világa, barmoké!
Már ha kocsizol, magadat
fogjad vasszekered elé.
Tenhátadat üsd vérezőn,
s ha élni akarsz, hát: feszülj!
Mit emeltettél tornyokat:
sáncaiba most beledűl.

Ki csengtél eddig kacagón,
tépd most magadat, ó, csodás,
feslett anyám és szíveden
tanuld: mily szent a zokogás!

Mert új barbárok döngetik
a szíveket, a kapukat,
s mi eddig súlyos vértű volt,
keménységébe beszakad.

Vén Európa, hervadó
szépségkirálynőm, vége hát!
Hegedűk helyett lüktető
harci dobok és harsonák.
Ha elpusztulsz, nem gyilkosok
szúrják által szép szívedet,
csak önnön gőgöd, amely, ím,
rajtad most beteljesedett!

Február 4., Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Apró

Dúdoltam a törpének éneket,
vigadj parányi – s kézbevettem;
apró bogár vagy s én az istened,
derülj, illatnyi életedben.

Lásd, kéken, bőven cseng az ég,
zsíros a föld, neked adom,
s halálod ellen, vigaszul,
dölyfösködjél hatalmadon.

Adok egy tüskét: lándzsa lesz,
marakodjál, éld életed,
s ha néha, este elmerengsz,
gyöngyöző dalt adok neked.

Dúdolásomból mormogás,
kedvem is unottá fakult;
haragudtam, tán szántam is,
s nem bántottam, mert gyenge volt.

Február 9., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Harmat

Pöttömke gyöngye duzzatag
kékségbe csillan imbolyogva;
telt gyöngye ring és buggyanón
megfakadna, ha mosolyogna.

Tűnődik még, majd iramlik a hűs
levélke árkán és ahogy
megborzong lágyan, már hull a fűbe s – hopp! –
fölvillan még és szűzen megragyog.

Február 9., Alkonnyal... Aranyvörös cikl

Szalmaszálvitéz éneke

Buborékom fújdogálom,
buborék, de nagyvilág;
kerek erdő benne ring,
vitéz, aki belelát.
Csípnek mérges darazsak,
a kedvem is haragos,
de a számban szalmaszál:
szólnék, mégsem szólhatok.

Volt házam is és hazám,
Borom, búzám, fegyverem,
fogaim közt buborék;
letenném, nem tehetem.
Vannak ugyan gúnyolódók,
markos, vértes-vasasok,
de a számban szalmaszál:
szólnék, mégsem szólhatok.

Buborékos ember átka,
fújja gyenge gyöngyeit,
kacag az ég és a hártya
róla visszatükrözik.
Nem ettem már három nap,
barátaim sem papok,
de a számban szalmaszál:

szólnék, mégsem szólhatok.

Volt ez jobban, rosszabb is lesz,
nem dárda a szalmaszál,
tarka kedvem, hogyha elszáll,
e gömbben majd rám talál;
szalmaszálhős nem vitéz,
már csak csöndben maradok;
aranyrigó, aranyerdőn
szólal egyszer s szólalok.

Február 11., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Ördög szerenádja

Nem citerán pengetek, csak
nádon furulyálok;
a markomban sárga, bűzös
vén, vízivirágok;
a hátamon béka mászik,
ördögnek galambja;
fejem fölött felhőzködik
a püspökök gondja.

Nem vagyok én deli legény,
a fülem is szőrös,
dülledt szemmel, ha rád nézek,
hátad libabőrös;
ki is lel a hideg és a
nyavalyák s a lázak,
éji hegyen, kék ormokon
veszett nyargalások.

Gügyögésem szitkozódás,
köszönetem átok,
a sóhajom kénköves füst,
hálám a halálod.
Estéli, vak ösvényeken,
ha görbedve lépek,
az igazak forgolódnak,
sápadnak a mécsek.

Szelíd gerle keselyűvé,
mosolyom parázzsá;
kerge kedvem így bűvöli
rontássá, varázzsá;
nyárfák csúcsa szakadozva
füstölög a mennybe;
holdas úton, jó magam is
oszladok kerengve.

Február 25., Tű hegyén, Ördög szerenádja cikl.

Jégtörő

Nem tündér, de pörge bajszú,
nem kacagó, dörmögő;
ballag nehéz szekercével
vén Mátyás, a Jégtörő.
Kéken csillan a szilánk,
csendül a jég és hasad,
amint vágja harsant napra
nyiladozó ég alatt.

Mint parasztok, ha fát vágnak,
a lábait szétveti;
lengedeznek, mint hatalmas
szélmalmok, víg kezei;
dörmen néha, ám szemében
pajkos, villanó tüzek;
pipát lobbant: illatos szél
cibálja a füstöket.

De riasztja sok munkája,
erre billeg, arra jár,
lépte nyomán ring kopottas
gúnyája, mint holt madár.
Tegnap láttam: éppen akkor
nyelte el egy erdő széle;
mint pihébe, huppant lépte
lágy szellőbe, puha szélbe.

Február 26., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Gyalognép

Törvényt kiált a bíró és szavát
komor lándzsások vasa támogatja,
a kardosoknak ad igazat Isten,
s szavuk se nincs a talpas igazaknak.

Gyalog igazság, lóra kel, ha vágyod:
múló óráid idejében érjed,
az óriás, ki lanyha, rab csupán,
s orvul gyilkolva istenek a férgek.

Kinek lova van, fegyvere, acélja,
azé a búza, arany és ítélet,
néki táncol a halál és fütyülve
néki sarjad ki az élet.

Gyalog igazság, ősapám, vigyázzál,
ha óvakodnak vértesek orozva;
egy balga lépés s nincs Isten, idő:
halálos seb lép véres homlokodra.

Március 2., Tű hegyén, Gyalognép cikluscímadó

Vízivers

S barna szakállam lesz, mint az esőnek,
vizesen csillan szemeim fénye s fakultan;
megnőnek kékes körmeim, szederjék
virulnak számra, a hangom is suhanva
tűnik tova az iramló folyókkal.
Pikkely veri majd testem, csupa rézzöld,
rossz nyirkú páncél és a szívemen
jegeces nyálkák, kristályok ragyogása.
Lustán sodródik majd vérem is, akár a
fölöttem riadó folyóvíz; szelíd
tekintetem is révült lesz. Olyan
messzire néző, mint a végtelenség.

Ó, így leszek majd bölcs és hallgatag,
magam előtt is halhatatlan és örök;
de esténként csodálatos, lila tűzben
égnek fölöttem az oszlopos vizek,
mintha az összes óceánok
fölgerjedtek volna e tűzzuhatagban!...

Alkonnyal... Szédület cikl.

Messzi sereget

Fű kiserken, mint a dárda,
zöld hegyét a napra hányja;
hűlő leple ring a hónak,
s valahol már mozgolódnak.

Valamerre, feslő csöndben,
készülődnek mind a ködben;
tán az égben, tán a földben,
s kilépnek majd fényütötten.

Nem vértezve, csak szegényen,
szegénységgel mégis vértben;
a hitükkel talpig vasban,
megcsillannak a magasban.

Hősi sereg, ifjú sereg,
lándzsán viszik a szívüket,
és a szívük, mint a lángok;
fényt ragyognak, szabadságot.

Tegnap én is csak suttogtam,
ma már szóról szóra buktam;
holnap, zengő harsonákon
viharzik a harsogásom,

s ifjú népek, ifjú hittel,
frigyre lépnek az élettel,
zeng a vén föld virradattal,
ormokról jött víg hadakkal.

Március 7., Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Március

Tárkány Szűcs Ernő barátomnak, szeretettel.

Mi urunk a március,
bő egekkel harsanó,
kalászokkal serkenő,
rügyek hegyén buggyanó,
folyót hallal ültető,
ereinket sürgető,
szíveinkkel pirosló,
hamvainkból keltető.

Mi urunk a március,
s mi vagyunk a fiai,
ma még halkan, de holnap
harsogásunk hallani.
Kis madaram aprócska,
de már száll a magasban;
friss seregek sürgetnek,
hitükkel talpig vasban.

Ámuldozzál vén világ:
hullott ágból rózsaág,
s ki rontástól remegett,
igásokból emberek.
Ó március, gügyögő,
sugárzással ragyogó,
zsarnokunkat nyűgöző,
mi magunkat oldozó!

Március 7., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Farkasok

Mi vagyunk az erdő népe,
nyírfák kérgét mardosók;
éhség jogán egybehajszolt
egy akarat: farkasok.
Kullogunk a szűk csapáson,
vaksi Holddal, hallgatag,
a torkunkból forró pára,
nyomainkra hó szakad.

Mi vagyunk az élő törvény,
gyávák ura: ordasok,
télt nem félők, éleskarmú,
sötét bajjal bujdosók.
Egymást marjuk kínnal, kéjjel,
vagyunk soha el nem ülők,
nagy veszélyben összehúzók,
tespedésben szertezüllők.

Vívjuk harcunk vasasokkal,
hű ebekkel, emberekkel;
úgy csapunk a gyönge nyájak
tejszagára seregekkel.
Harcunkat, ha megharcoltuk,
erőnk díját megsarcoljuk;
haza érve, erdő fészkén
szép, piros sebünket nyaljuk.

Mi vagyunk az erdő népe,
soha nyugvók, soha félők,
véneinkben sorvadozók,
fiainkban újraélők,
halál nékünk mit se árthat,
mert a halál mi vagyunk,
s győzelemkor, baljós Holddal
diadalmat harsogunk!

Március 7., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Isten

Talán
magadnak fájtál, vagy lehet
még más is űzött,
s alkonyi uccán réveteg
léptekkel mentél orvosodhoz.

Az úton nyárfák villatag
lombja lángolt a lobbanó levegőbe.
Vas napverés ragyogása
zuhogott fehér ruhádon.

Az orvos sárga háza;
konok kapuja zárva;
csöngetsz; a kapu nyílik,
vén főzelékek nyála nyúlik
s egy lompos némber
– odvas a foga –
rádvinnyogja: az orvos
nincs idehaza.

Ruhája feslett s válla
két süppedt dombja kilátszik;
s az udvaron
csöndbe fulladt vén leánderek
s két macska gunnyad.

Akkor még állsz pillanatig,
tán életedre gondolsz,
tán semmire.
S a macskák hideg szeme
a becsukódó kapuig néz utánad.

Ó, vén, véres esteli ucca!
A házak homloka
olyan bágyadt, s olyan álmos
vagy magad is…

Ó, Istenem, Ó, Istenem, Ki vagy!...

Talán magadnak fájtál, ám lehet,
még más is űzött;
alkonyi utcán réveteg
kerested, róttad léptedet,
de az orvos
nem volt odahaza s az úton
csak a nap, meg a nyárfák.

Jaj, mind hiába!

Sárga tornyokkal és papos
házaival, jaj, mindhiába,
az orvos, az orvos
nincs idehaza
s felhőiben, kék csöndjeivel
magasan,
magasan
ül az Isten.

Március 15., Alkonnyal... Szédület cikl.

Vers Máriához

melyet a költő – régi mesterek módján –
nagy bajában Néki mond el:

Óh, Mária, hűs kékséggel derengessz,
majd barna fürtöd úgy zuhog borongva;
óh, emeljél föl lüktető szívedhez,
óh, hajoljál le vak, durva bajomra;
lám, szorongat nagy óceánom zengve,
hajóm leheld hát nyárba, nyugalomba,
táncoltass napfényt merengő szemembe,
pihentesd ujjad boltos homlokomra.

Lásd, így kiáltott Hozzád mind, lihegve,
így hörgött föl Rád, Villon, a zsivány is,
míg nyakán már a bitófa zsinegje,
óh, Mária, hát úgy nevess le rám is;
óh, ne villantsad szemedet hidegre,
de rendelj mellém angyalt oltalomra,
ne hagyd a lelkem kószáló ebekre,
pálmákat ültess sívó, sok napomba;

rossz izmaimba ruganyos acélt adj,
a derekamba sugaras gerincet,
az életemnek, halálomnak célt adj,
engedd kezembe kegyelmedet, kincsed;
óh, Mária, ím, verseim tekintsed,
óh, Mária, ím, szavamra hajolj meg,
homlokom; – most messzi, egykor majd közeli –
hitvesemnek holdas szájával csókold meg.

Március 17.

Dúdoló

Mit is akarsz, te téveteg?
Töröd nagy, súlyos fejedet.
Csak szíved van s nincs kenyered,
halállal éled életed.

Lám, jöttél frissen, harsogón,
mehetsz már halkan, dúdolón;
húzzad válladba a nyakad,
lopd el magadtól magadat.

Ím, azt hitted, mikor jöttél;
seregekkel dübörögtél;
s lám, senki lelked, nagy fejű;
szavadra szél, szívedre nyű.

Bukott apostol, egyedül,
fújó szeleknek hegedülj,
nincs tanítványod, Istened,
múló élet s halál veled.

Az őszi erdőn hűs avar,
hegyek homlokán zivatar,
füttyszavadnak zengése,
úgy olvad a sötétbe.

Március 22., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Fütyörésznek

Ím, barnán borong a tavaszi alkony,
mély, szomorú ízű, mint a téli esték,
macskám gunnyadva süpped a szőnyeg
rostjaiba; szeme néha
derengve csillan, mint öregek
pápaszeme csituló esteli fényben.

Még fülledt és meleg a csönd, akár vén,
bús szobák mélyén megült levendulaillat;
a bútorok
komolyan öreges térdükre rogynak;
keserű páfrányok levele
az ablakra néz, vizes, szüremlő sötétbe.

Vaksi, magába roskadt szürkület.
A háztetők fekete palákkal
súlyosodnak a kövesülő feketébe;
mint fölbukkanó gondolatok,
lámpák pislognak lassan a homályban;

egy pillanat csak,
s fülelve hallom:
a város végén, terhes kertek alatt
vígan mennek és
fütyörésznek.

Március 29.

Bűvölet

Napszálltakor, félhunyásra,
mező lobbant tűzparázsra,
kis malacom lebegően
billegett a levegőben;
hajrá, csodák éje volt!

Kutak mélye, bűvöletből,
párát füstölt kénkövekből,
szüzek váltak ördögökké,
ördögök meg szép szüzekké,
hajrá, csoda lakzi volt!

Három cigány nyirettyűje
lángot szórt a levegőbe,
nyírfák sora bukdácsolva
gázolt bele a folyóba,
füzek lombja harsogott.

Három pap is beszélt volna,
hogyha szavuk is lett volna,
de – szőrképű, mokány legény –
manó ült a nyelvük hegyén
s zsolozsmájuk néma volt.

Sánta ördög furulyázott,
kerge felhő ködöt rázott
s három néma harsonája
harsogott az éjvilágba,
milyen csoda vigalom!

Magam is ott lettem volna,
hogyha úgy akartam volna;
így csak vén holló képében,
nézelődtem a mezőben,
s hogy károgtam: vége lett!

Április 4., Tű hegyén, Ördög szerenádja cikl.

A macska álma

Kék egerek táncolnak a lila fényben
s zöld villanások;
ízek tárulnak lobogássá, illatok,
mint förgeteg csapódnak a levegőbe;
forduló, lebegő,
illanó, kergülő;
esőznek varázslatos ízek!

Nagy, fekete mordul haraggal;
a torka kénes;
merő korom, merő halál, merő tűz;
úgy villan a szeme;
hatalmas talpa előtt
döbbennek apró remegők.

Húj, tűz vagyok magam is, villan
szilaj kedvemre hetyke bundám;
karmaim úgy dagadnak
félős tövissé, égető erővé;

rettentő, zuhogó orkán:
tölcsér örvénylik a levegőben
– magasan, magasan! –
s mire borzalmas torka kicsapódik,
szememben a fények
elernyednek vörösből zsenge zölddé,
ragyogássá,
s fekete torkom mélyén elgurul
egy jó ásítás bölcs, bolond íze.

Április 4.

Megölték

Üvöltött már harsogva, de a kést
puha torkába döfték és a vér
lágyan buggyant a sebből s a riadt
hörgés lassú lett és a szép, fehér

hóra loccsant a vér, amint a hűs
seb kifeslett, mint a rózsa, s két
szemében fátyolt bontott s lassúdan
kinézett rajta a halál s csüggedés,

hogy az élet csak addig élet, míg a
hatalmasoknak haszon hajt belőle,
még vonaglott, de nagy, szelíd feje
halkan lehanyatlott a kőre;

még fogta két erős marok, de ő már
semmit se érzett, a szája tátva,
torkán fagyott üvöltés, kimeredt
lába vége már belenyúlt a lángba,

a tűzbe ért, futott a láng kacagva,
nagy kévékben paskolt az oldalán:
pokoli, forró lobogás s fehér
hasán, mint ördög járt táncot a láng;

és fújtatott és harsogott a tűz,
s testét csókolta mind lövellve
vastag sugárban, de semmit se látott,
semmit se érzett, hiszen nem volt lelke.

Ott feküdt az udvaron kiterítve,
rideg köveken, négy lába az égnek.
S hogy földarabolják e durva sertést,
újra elővillantak a kések.

Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Haragos

Bal lábával, ha kirúg,
kilenc tenger egybefut;
ámuló kis ég alatt
kilenc csillag leszakad.

Ha fejét fölemeli,
oszlopait döngeti,
oszlopait, kapuit;
kilenc ördög táncba hív.

Félderékkal, ha fölül,
kilenc püspök menekül;
szentkönyvekben a betűk,
oszladoznak, mint a füst.

Ó, nagymarkú, tenyeres,
förgetegekkel heves;
szavaimmal csitítlak,
verseimmel ringatlak.

Április 4., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Csirkék

Az árok hűs fűvel derül
s az uccában harsant nap ég.
Gurulva gügyögnek elő
aranypihék: a kiscsibék.

Apró csibék, kosárnyi tán,
s mégis mindenik úgy szalad,
hogy a mogorva utca, ím:
megtelik velük pillanat!

És amint hull rájuk a fény,
amint esőzik és zuhog,
mintha a földön a komoly
nap maga hancúrozna most.

Zsibongásuk frissen röpül,
akár arany méhek raja,
zsongva csapódik, majd megül
víg életük üde zaja.

Az árok gyöppel pázsitos,
a pázsit fűvel illatos,
a fű harsogva zöldellő
s a fűben Isten, nap ragyog;

a levegő oly lengeteg,
a bogár olyan jóízű,
pocsolyák tükre csillanó
és a vizük oly jó vizű.

Ó, bohó népem szívesen
lennék én is, ím, veletek;
piros napon, kék ég alatt,
s csípném a zsenge füveket.

Április, Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

Béke

A holt megbékélt ellenével,
a durva vassal elsimult szíve.
Elomló lelke égi kékkel.
Nincs már barátja, gyilkosa, híve.

Csukott ajkán a hűs lilákat
szelíd szederjék színe váltja,
s emlékeit – nyűtt, vén virágok –
csönd gyűjti egybe s lassan eldobálja.

Testét, mely a kezdet dobbanása,
a bölcs halál már bontogatja rendre,
a végtelen lágy iszapjába ássa,
mint tömbüvegbe, zárja sűrű csöndbe.

Megőrizve és megbonthatatlan
ragyog már, s minden hív határt lebont.
Múlandó lelke illan kék szalagban,
s fülében babonás tenger mélye zsong.

Április 10.

Papok

Isten pásztora vagyunk,
barna széllel talpalunk,
vén csuhánk leng ingva, ringva,
úgy vigyázunk barmainkra;
ne gázoljon a vetésbe,
süllyedőbe, süppedésre,
maradjon meg húsa, bőre
Úr Isten dicsőségére.

Fürge füttyel, nem fokossal
ballagunk az alkonyattal,
zöld mezőbe, drága tájban,
óvakodó vigyázásban.
Imádság a pihenésünk,
fegyverünk a szelídségünk,
fájó tagjaink, ha fáznak,
köpönyegünk az alázat.

Sátán úr mi ellenségünk,
riogatja lelkünk, létünk;
léppel, mézzel, sárral, láppal
csalogat a nagyvilággal.
Éjféli, borús időben
lidérc lángol eltűnőben
s mint fegyverzaj tág mezőben,
zsoltárunk zeng zümmögően.

Így éljük az életünket;
Isten keze viszen minket;
tűzesővel, ostorokkal,
úgy irányít bölcs szavakkal.
Rossz testünk, ha összeroskad,
csontunk vetjük farkasoknak:
lelkeink nagy seregekkel
tűnnek hajnali ködökkel.

Április, Tű hegyén, Ördög szerenádja cikl.

Vasvirradat

A szívedet tagadd le,
a kincseidet rejtsd el,
az agyvelődet vesd ki,
hogy ember vagy: felejtsd el;

a gyermekeid öld meg,
apád-anyádat űzd el,
a jóságodra köpjél,
tűzdeld a lelked tűkkel,

aludj borús korommal,
ébredj dühös sötéttel,
harsogva fald a mádat
holnapjaid ne érd el,

a papjaidat vesd el,
komázz az ördögökkel,
jövőd, amit sóvárgassz,
köszöntsön rád dögökkel,

pusztulj haló hazáddal,
pokolra hős hiteddel,
a megkergültek táncán
koldulj piros sebeddel,

orkán ellen ne harcolj
bukdácsoló szavaddal,
harsogj a harsogókkal,
üvölts a farkasokkal,

gyógyítsd omló világod
pokollal, kénkövekkel,
az éhezőket ecettel,
ellened, fegyverekkel;

ne zengj silány ezüsttel,
de bömbölj vad vasakkal,
virradj férges szíveddel
kevés vasvirradattal.

Április 10.

Püspök

Mint mézzel s gyümölccsel roskadt kosarak hasadása,
sárga gyékények dagadó ragyogása s barackok, almák
pattanó bőre, mosolygó feszülése; ízes
vörös paradicsomok boldog hevülése, s lángja;
epreknek, banánoknak, datolyáknak
dús, barna húsa, illata, aromája; – ím a püspök
úgy néz reám komolyan, derékig
aranyakkal vert keretben.

Arcán telt, dali dombok halma; kövér, bő
rengések és szelídke völgyek;
párnák és selymek zsíros fénye;
ajka körül, homloka boltján
apró, szent mosolyok heverésznek;

lám, csupa ragyogás ő s csupa teltség,
gazdagság mennyei bája, s amint most
rám néz a képről:
tekintetében hűvösen lobognak
a rosszallás lenge zászlai, s a gyűrű
kövesen, hidegen csillan dárdás,
előre ugró, tömzsi ujján.

Április 20.

Mosónő

Vöröslilás az alkony és az udvar
ködökkel párás. Görcsös, rút varangyos
fülel az estbe, s csobbanó, langyos
vizekkel árad a teknő, duzzatag.

Erős szagú a tömzsi szappan,
rongyok dagadnak s barna, nagy, bő
kosárral lépdel, rengve, fullatag
a padláslétrán le a roskatag nő.
Dúdolna tán, de már vöröslő,
vastag lábára lobban föl a hűs kő,
ringva megy az udvaron a veszteg,
lusta homályban. És széles háta síkját,
testes vállát idelátni: reszket.

Április, Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Munkásleány

Szemében szedrek éke,
völgyek kéksége, mélység.
Ilyen kékség a béke.
Ily mélység a sötétség.

Ím, ringva jön, mint selymes
állatok lanka völgyben.
Talpig barackos hamvban,
mint fák, harsanva zölden.

Pirossággal, mint mézes
gyümölcsök vemhes napban.
Ördögfiókás kedvvel,
pogányos virradatban.

Barna karján a holddal,
borong bús alkonyattal,
mint erdők fuvalommal,
barnálló fájdalommal.

Ím, csendül még feszülve,
s ráncos lesz, mint az almák,
ha illatoznak sülve,
s szederjes, mint a szilvák.

Szemében még a kékség,
s e kékség már a kétség,
e kétség csupa mélység,
s e mélység a sötétség.

Alkonnyal... Piros lányok piros nappal cikl.

Villanás

Egy pillanat s a villanás kialszik,
mély, zöld szemét a fény lehunyja.
A sötétség pálmás ujja közt
előre ring a végtelenség.

Ez az utolsó villanás,
ez az utolsó vulkán,
s nincs Isten, nincs könyörgés,
ki visszarántsa tegnapból a mákat.

Vigyázz!

Mit ér a balga lázadás,
üvöltés, hogy:
Istenem, ne még! –
ez a perc az alkonyaté már:

Ím, az utolsó villanás
s dióbarna szemét
lezárja a fény is.

Alkonnyal... Szédület cikl.

Gyöngy rügyecske

Öregasszony, sárga kecske,
rüggyel ring a gyöngy szüzecske.
Szüzecskének piros álma
kibomlik az éjvilágba.

Gyöngyszemekkel tenyerében
iramodik át az éjen.
Kacagása csengve, lengve
oldódzik a föllegekre.

Virradatra, pirkadatkor
barna hangú, vén kakukk szól.
A rügyek mind kivirulnak,
a szüzecskék éjbe hullnak.

Alkonnyal... Piros lányok piros nappal cikl.

Az Isten piros verset ír…

A mocsár gyöngyöt álmodik,
avult sebekre gyűl a genny;
vén, morcos ordas elmereng
egy nyiladozó reggelen.

Hunyó parázs még föllobog
korcsosodó üszkök mögül.
A halál elmosolyodik.
A bakó rossz bárdjára dűl.

Az ördög kölykének dúdol.
A szélvész szirmokon rezeg.
Bóbiskolva ballag, dalol
a hegy megett a förgeteg.

Az Isten piros verset ír
egy gyöngyvirág hűs kelyhiről.
S a nyári harmat oly súlyos,
hogy terhén a föld összedől.

Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Ki érti a könyvek lelkét…

Kénes, sárga lángok marják,
s az igazság láza rázza,
ki érti a könyvek lelkét,
ki az írást magyarázza.
Írástudás nagy mesterség,
vadon erdőn vak futás;
arcod verik görbe cserjék,
égő parázs a tudás.

Tudásodat osztogassad,
erősítsd meg lelkedet,
mert lelke van a szavaknak,
a betű lángokkal remeg.
Éget a szó, de ha gyáva,
gyeplős kézzel markolod;
révedező koponyádra
táncol írott, sok sorod.

Böngéssz bár vén krónikákat,
forradalmak könyveit,
ne rettenjen gyenge lábad,
lelked legyen rá a híd.
Mert a tudás nagy varázslat,
és az írás bűvölet,
s úgy kell járni a parázsnak
poklában az éneket!

Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Fegyverem

Megszülettem és hittem én,
hogy békére születtem.
De kék fények a szememen,
s már fegyver a kezemben.

Lehettem volna én szelíd,
homlokomon csodák,
de számon még a gügyögés,
torkomban már a harsogás.

Hideg fegyverem, jó acél,
velem születtél;
ragyogjál most és légy vadabb,
erősebb ellenemnél!

Ím, arra mordul ordasom,
felé forduljál, fegyverem,
s loholhat erdők közt tova:
szemem erős és fellelem;

forró gégéjét átütöm,
s piros vére ad majd erőt!
Hűsen, tisztán és okosan,
úgy állunk meg Isten előtt.

Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Esős idő

Már este óta pörgeti így unottan
fakuló gyöngyszemeit, csak pörgeti egyre,
csak pörgeti s hullatja záporozva
szomorúfényű gyöngyszemeit; és dúdol is borongva,
borongva dúdol végtelen, mint a méla
vénlányok az ablaknál, ha tekintnek az estbe:
dúdol borongva s kopogva
hullong, hullong az őszi szomorúság.

Lásd, már így pörgeti este óta unottan
a hulló bú, végtelen imaláncát;
ázik az utca, a paloták teteje, szakadva
fröccsen a kocsiút s a fürge templomok tornyai
megsúlyosodva borzonganak a ködbe.

Már este óta dúdol így unottan,
leng, leng éneke fekete kendője, akárha
vén, öreg szobák levendulás függönye lengne,
melynek olyan az íze, mint a szomorúság;
leng foszlott rongya, a gyöngyszemek kopogó
ritmusa ring a városon, s a fekete város
oszlopaival, tömbjeivel, mint a kimerült vad,
megadón belefekszik a hűs vizekbe.

S csak teng, leng esője, mint doboló vers
szomorú üteme; csak pörgeti merengve
szóródó gyöngyszemeit; pihegve
csapódnak a csöppek s a végtelen szomorúság
dalait fújja s dúdol, dúdol fakuló hangon
s vértelen arcát, haja csapzott
fürtjeit kibontja a városon, s most már
így hull, hull, pörög szakadva

tán ezer éve.

Április 29.

Te bolond csalogány

Mikor burján gyomok fakadnak,
deli tölgyek reccsenve hullnak,
amikor az angyalok születnek,
az ördögök egy dalt dúdolnak.
Vén dárdáit, ha bontja Isten,
holtak derűsen mosolyognak,
lágy alkonyokon mozgolódnak
zászlai pestises hadaknak.

Homlokán rózsáskerti szűznek
fájó, avas ragyák ragyognak,
vidor, pacsirtás hangja buggyan
vén, pokolbeli táncosoknak.
Keserves nyárfák roskadoznak
egy őszbe síró délután.
S ujjam hegyén zendülve illeg,
dalol egy bolond csalogány.

Alkonnyal... cikluscímadó

Áradás

Sárgán vöröslő délután,
mint méz, buggyanva hull a nap,
kövéres fák vetik tunyán
a zengő égre arcukat.

A kert magába roskadó,
friss zajokkal a ház elül,
mint ezüstösen villanó
csengés, mely zeng s elfeketül.

Illeteg, fulladt macska, ím
bokrok tövén sunyin halad,
a csönd leng halkan talpain;
fél-oldalra tűz a nap.

Lázas cseréptál ásítoz
a földön, lángokkal teli,
de lám, szellő libben s motoz
a csöndben és átöleli.

Mint apró, csörrenő erek,
csorran a lég lehelete;
még csak füvek élén rezeg,
s már bokrokon bukkan feje;

mint nekilendülő folyó,
csillan, lebeg ezüst vize,
a kert, hűs fákkal bólogó
s ring a gyepek finom füve;

és borzolódik és feszül
a kert és ránca elsimul,
mint izzó vas, mikor lehűl,
mint fájdalom, ha elcsitul;

lihegve issza kortyait,
és készülődik tüdeje,
ím gubbad még s gondolkozik,
de zsong már a lét üteme;

mint aszú hordóból a sör,
mint kútból, illatos vizek,
friss áram árad s nagyra tör:
hajamban vígan megzizeg;

úgy érzem: király vagyok,
enyém e csoda s bűvölet;
velem fordul az ég s ragyog
felhőivel, a fák felett.

Május 3., Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Esteli örvénylés

Koncertre gyűlnek a méla békák,
buggyan az alkony gyenge langya,
lágyuló utak gyöngy göröngye,
páráknak lenge rongya,
ím, árad a mennybe merengve.

Az ég, mint hűs kelengye
tisztálló gyolcsait kibontja,
még fölriadna zengve,
de már elpilled hangja zsongva.
És ringva, tünde tüllként
beleárad a csöndbe,
mint tölcsér száll kerengve,

hogy örvényét kibontsa;

így kábul el lassan
a gyémántfényű magasban
s csillagok nyitnak lágyan
a messzeség pitvarában
az Isten udvarában.

Május 7., Alkonnyal... Szédület cikl.

Fegyveres

Hogy alkony barnult, hűs szagú,
buggyanva jöttek bölcs ködök,
ím, leszerszámozta lovát
s borús barnába öltözött.
Borús barnába, mint a föld,
mint bánat, s súlyos föllegek,
s hogy megragadta fegyverét,
egy szeme sírt, más nevetett.

Úgy áll helyére s messze néz,
a távol síkot kémleli,
tekintete oly vas-nehéz
s a földeket ölelgeti.
Poéta zeng: ó, a csodás,
örömmel vérező vitéz!
De hogy a messzi síkra néz,
ki tudja azt, hogy mibe néz.

Mire is gondol, mit motoz
homlokában, gondolata.
Nem láthatja azt senkisem,
csak ő tudja, csak ő maga.
Híven szorítja fegyverét,
s az is nehéz, akár szíve.
Őrt áll helyén. Kiért, miért?
Csak ő tudja s más senkise.

Május 19., Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Jaj, merre mennem?!

Az ordasok, ím, oly kajánok,
az ordasoknak nem hiszek,
a bárányok, jaj, oly bárányok,
a bárányoknak nem hiszek.
A próféták, jaj, oly sovány ok,
a prófétáknak nem hiszek,
a papoknak szent a jóságuk,
a jóságnak, jaj, hogy higgyek?
Az igazak, jaj, oly fehérek,
az igazaknak nem hiszek,
a gonoszok, jaj, oly sötétek,
s a sötétségnek nem hiszek.
Az erősek, ím, oly erősek,
az erőseknek nem hiszek,
az erőtlenek tévedősek,
az erőtleneknek nem hiszek.
A hegyek orma oly magasság,
a hetyke gőgnek nem hiszek.
Az igazság mért nem igazság?
Az igazsággal mit tegyek?

Ó, jaj, fehérség, ó, sötétség,
ó, jaj, reménység, méla kétség,
ó, élet íze, jaj, halálom,
zörgő kövecském, szép virágom,
te barna holló, hűs galambom,
gyöngyös kacaj, te árva gondom,
te gyönge lankám, sziklaormom,
te égi máglyám, szürke kormom,
honnan kell hát szaladnom,
merre kell bízva mennem?
Felelj, Isten agyamban,
felelj, Isten szívemben!

Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Jaajjajajj!

Jajj, jöjj Istenem, Bosszú Istene,
isteni bosszú, jajj, jöjj elleneinkre!
Jajj, jöjj Istenem, Vészek Istene,
pestisnek Istene, tüzeknek Istene!
Jajj, jöjj Istenem, Hörgés Istene,
Ura a vasnak, dögvésznek, halálnak;
készítsed dárdádat, késeidet, gáncsaidat már
s fekete poklod! Jajj, Uram Isten,
jöjj jajjaiddal az esti ködben!

Ím, magasra hágnak ellenségeink,
igaz szívünkben ülnek diadalmat;
kimérik lépteinket,
szavunk savát
és életünket;
ím, jönnek ellenségeink rohanva;
vad barmokkal, szörnyekkel, dúló vasakkal,
s nincs, aki szólna!

Jajj, jajj, csitulj!
Halkan pihegj, ha sírnál!
Vigyázz, bolond;
el ne áruljon szíved ritmusa s öklöd!
Ím, lázasan döbben az egyik,
feketén mered a haragban a másik.

Vigyázz!

Tartsd meg magadnak szavaid,
haragod,
lázadásod;
fülelnek az alkonyi szellők
és messzesúgják!

Bolond! Ne félj.

Párnás fellegeiben
fölkönyököl az Isten;
rádnéz

megérti kavicsos dadogásod,

s ím, elborul maga is, de mosolyog már;

tudja, hogy mire gondolsz…

Május 19.

Monoton

Nem szégyen a szegénység, de rettegés a gaznak,
sírva való vigadása igazi igaznak,

mint tűzvészek orkánzása, füstöl káromlása,
de igazi imádság a szegény imádsága!

Szegényember billeg-ballag, a fejét lóbálja;
fekete a kenyere is, fekete dohánya,

fekete az élete is, de fekete volna
a szegények a lelke is, hogyha lelke volna!

De hát lelke, nincsen neki, minek is a lélek!
A nélkül is úgy bukdácsol a szegényi élet!

Eteti a barmát vízzel, békíti rugással;
így békítik őt magát is: békítik rugással.

Szegényember billeg-ballag; önmagának ökre,
úgy cipeli életét a jármában döcögve;

el is lágyul hamarosan, roskad, megöregszik,
domb aljában jön a Halál; véle sem veszekszik;

elernyed a szemefénye, kisimul szelíden,
a Halál már viszi is át, viszi át a vízen,

esti folyó, cseng a nagy víz, amint halad halkan
az alkony is, mint a hullám, átömlik a parton.

Szegényember nem látja már; a bárka aljában
úszik tovább le az árral, füstölög magában;

fodorul is gondolatja: nagy fekete fölleg
gomolyodik, tüzesedik, száguld el keletnek;

lent a város, bűnös város, nyöszörög álmában,
szegényember le a vízen úgy úszik magában.

Május 20., Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Hegyek alján

Tudásomat megtanultam,
hegyről mégis völgybe hulltam,
szikrázásban elvakultam,
s bölcsebb mégsem lettem én.

Éveimben megfakultam,
ellopott kincs mind a múltam,
derűs jövőm merre, s hol van?
Dünnyögés e költemény.

Bukdácsolás mind az élet.
Nagy ára a bölcsességnek,
s ha vele így kéred,
halálodat veheted.

Megrettentem, mégsem félek,
elítéltek, s nem ítélek,
völgyeimben rejtve lészek;
s éj lepi a hegyeket.

Kapum elé telepedve,
úgy bámulok napkeletre,
állatokra, emberekre,
hátha jő egy villanás?

S szívében fölmelegedve
vén harsonás a hegyekre,
lapályokra, meredekre
győzelmes egy bölcs dudás.

Május 22.

Messzeség

Ó, végtelen idő, nem érzem örökös partjaid,
fényed, lobogásod, mely századokon árad keresztül,
nem lüktetem az elomló messzeség ritmusait,
a távolság erejét s valóját. Távoli,
távoli, jaj, de távoli tőlem!

Jelenem lángol magam előtt tisztán; akárha
tükörbe néznék, s ez a valóság;
ó, India fűszere, sok csuda barma, elefántja,
Amerika robogó szívverése, London,
földrészek, szigetek, hegyóriások zagyva halma;
mondd, igaz-e? Szememmel
nem ízleltem, tapintottam őket. Mondd, igaz-e?

Londoni lebujokban nem láttam a Mestert, nem tudom
Shakespeare szakálla színét, nem láttam élve
Petőfi makacs állát s Villont, a zsiványt;
nem néztem Walt Whitmannak a szemébe,
a zseni, s az őrület kútjaiba; – jaj, mondd hát;
igaz-e létük? Vannak-e;
hiszen nem láttam őket!

Ím, tapintható, ehető, iható a valóság:
ím, lánggal lobog az Isten; érzem,
de: volt ősöm, ükapám, s dédanyáim
hosszú sora konok, fekete konttyal
hajol a végtelen ösmeretlenbe, a ködbe.
Talán
én voltam kezdettől a kezdet, az első
józan valóság másnak és magamnak?

Ó, rideg idő s távolság messzesége:
Buddha tenyerén lótuszok nyílnak
s az este, mint tárt ablak nyílik az éjbe;
jaj, jaj, ez a valóság? A végtelenség
szép hazugság, isteni játék, önmagának;
magam vagyok a Végtelen csak,
ki tudom: múltam ébredés, jövőm a halálom
s jár az idő
s nyomában
ott maradunk: elesett férgek.

Május 25.

Magam hegyében

Magam hegyére guggolok,
esti szélben dúdolok.
Nincsen gondom, se hazám.
Így merengek igazán.

Felhőiben ím elpihen
az Úr Isten, nagy kedviben,
földig ér le drága karja,
szakállát két angyal tartja.

Magam vagyok, magam hát;
lábam alatt a világ.
Eloszlik az esti szélben
füttyögésem, heverésem.

Hej, volt idő arra is,
földön éltem magam is,
most: se földön, mégse égben,
heverek magam hegyében.

Homlokomra egybe hányva
zagyva világ gondja, kára.
Ha megrázom üstököm,
ott lent minden összedől.

Június 2.

Magyarország

Neveltél, ím, tejeiddel,
serkentettél tőreiddel,
megfuttattál viharoddal,
marasztaltál két karoddal;
bölcsességgel, butasággal,
tövisekkel, rózsaággal,
egész való szép orcáddal,
szellőkkel és döghalállal.

Ím maradtam, mégse mentem,
megbújtam vén hegyeimben,
lelapultam ravaszságban,
fülelő okoskodásban;
vak szelekkel messze szállón,
versek tornyán leng a zászlóm.
Hajnalodik tán itt is; akkor
bevonom majd virradatkor.

Június 2. (töredék)

Csúfolódó

Már minálunk – valóban! –
virág sarjadt a hóban;
alig-rüggyel, alig-ággal,
kínlódik a télvilággal.
Ha elhull a ravassza,
ki is nyílik tavaszra!
Ha akkor nem; jövő nyárra!
Csak legyen még, ki meglássa!

Már minálunk – igézem! –
patkány ül a vetésben.
Szeme gyémánt, prém a farka;
patkányok közt első fajta!
No, legények, rajta hát!
Egy patkány nem a világ!

De csak hátra húzódoznak;
köpnek egyet s úgy morognak.

Már minálunk – igazán! –
kakukk költ a rózsafán!
Nem rikkantós, nem beszédes,
arany torka csönddel ékes.
Minden langyos éjjelen
fészkeinknél megjelen.
Fiókánknak kap fejébe,
övét teszi a helyébe.

Búslakodtam egyedül,
de már harsan hegedűm:
pacsirta a tenyerembe',
Úr Istennel kegyelembe,
s mint csecsemőt tisztába,
tesz minket szép világba;
új országgal, boldog néppel
ébredünk az ébredéssel.

Június 3., Tű hegyén, Ördög szerenádja cikl.

Csoda Mátyás

Csodás Mátyás oly legény:
súlyos titkokat tudó,
viharokkal dúdoló,
hegyek csúcsán ballagó,
lágy estékbe szédülő,
hajnalokkal virradó,
egy szemével zokogó,
más szemével kacagó.

Hegyek ormán, lankatag
estelente így halad;
elpihenő föld felett,
éledező fák alatt.
Mint a gondok, felhősen
csillan okos homloka,
s eltűnik a felhőben

ő és vidám füttyszava.

Angyaloknak híve ő
s ördögöknek gyereke;
erre billeg, arra jár
s soha nincsen kenyere;
ha rúgják is, békülő,
nem ököl a tenyere,
csak a szívét nem tudom,
fehér-e vagy fekete.

Június 9., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Nem lehet

Ó, isteni szörnyeteg, fekete torkú,
vonagló testű, tűzszemű vadállat,
pikkelyekkel és súlyos pézsmaszaggal,
nyálkás testeddel, karmaiddal,
jaj, miként béküljek,
döbbenő szívemmel,
jaj, miként csituljak?

Te vagy a borzalom, örökös rettegés,
megdönthetetlen hatalmas,
irgalom nélküli kegyetlen
isteni állat.

Száz szájjal üvöltesz száz életért,
s létperceim te tulajdon
éhséged kínjaiban
– jaj, jaj nekem, –
csitulj, csitulj,
már békülni szeretnék.

Adok neked félős áldozatként
szívet, velőt és csontjaim,
napjaimat és szavaimat is
beleillesztem dadogó torkodba;
– ne bánts, ne bánts! –

S tudom:
legjobb szándékom közepén
– remegve roppant karmod előtt –
gyanútlanul
nem harapod majd át a torkom!

Június 10.

Pince

Mint tömzsi templom, mint régi mívű, ódon
vár, áll borok kastélya: pince,
mély odújában érik már sok kincse.
Lépés se dobban a messzi hóban.

Gyümölcsöt adtak a fák a nyárnak, most józan
karokkal várnak s olyanok mind e
vén óriások, mint borivók, ha pintje
üres a mámornak. Szemükben szunnyadóan

rezeg már a tél megismerése.
Így állnak a fák; s az útra is pihézve
hull, hull a hó, a csönd, hulladoz szakadva;

s fehéret lobban egy vén parasztra,
ki épp most lép föl, s mert lopva verte csapra:
bort csöppent két sunyi bajsza vége.

Tű hegyén, Dúdoló cikl.

Villám előtt

Árammal duzzadt levegő; telített
csordulás pillanata, akár a
megáradt tengerek dagadása a súlyos
kirobbanni rebbenő őrület – hevített,
pattanó kazánok dohogása, félős,
bombázott puskaporos tárnák közele
– jaj, jaj! –

Olyan sűrű az ég s levegő, olyan vak,
oly ideges kékség, és lett feszülés,
oly remegő fűltség, s alamuszi süketség,
csattanás rebbenete, gyilkos
bénító némaság pihegése.

Ez a csönd már maga a robbanás,
aláaknázott városok jaja,
amikor a levegőbe repülnek.
Ez a csönd már maga pusztulás,
a süketítő csattanás zaja;

– vigyázz, vigyázz! –

lódulj már, rettenetes mennykő,
próbáld meg macskaköveid,
s ne várass –
míg robbanásod légörvényébe
ez az egész megrepedt,
foltozott világ beleomlik.

Június 13.

Nézelődő

Takács Ferencéknek igaz és meleg szeretettel

Feszült a zsellér, dolgozott
a taposóban, mint barom
s meglátta végre a kifeslő
áldást egy omló hajnalon.

Bő volt, sűrű és isteni,
s ő így szólt: adj csak hét magot,
hogy megnöveljem! – De a hajnal
csendülve reákacagott.

Lihegj barom, loholj barom,
én önmagamtól születek,
hét magra százzal felelek,
örülj bolond –, de nem neked.

lelkednek nincsen Isten-öl,
testednek lüktet a robot!
Mind tudta ő is. Ámde
semmit se szólt, csak mormogott.

Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Gyerekek

Kínozhatsz pókot, bogarat,
kővel kergethetsz verebet,
késekkel játszhatsz kacagón,
de meg ne sebezd a kezedet!

Sárban is gyúrhatsz hevesen,
gyufával gyújthatsz kazlakat,
de pityeregve majd ne sírj,
meg ne égessed magadat!

Törhetsz tetőkre és szeles
csúcsokra, ezer méteres
magosra, jaj de le ne nézz,
a szakadékba be ne ess!

Tankokkal játszhatsz háborút,
rám foghatod a fegyvered,
ha leszúrsz is, nem érezem,
de be ne piszkítsd a kezedet!

Tű hegyén, Gyalognép cilk.

Áldozó

Éhezőre szálljon álom,
halottakra rothadás,
lánggal égett, fájó tájon
pörnye lengjen: hűlt parázs;

gennyre, sebre, pókok selyme,
nagy tüzekre feledés,
visszhangokra völgy nyugalma,
dúlásokra aratás;

szirmok hullta hős virágra,
szépségekre hervadás,
kínra, lázra, barna rákra
föloldoztató halál,

némaság az üvöltésre,
némaságra harsogás,
hajnalok a durva éjre,
ördögökre Messiás;

béke, izzó fegyverekre,
erősekre vereség,
langy homok konok vasakra,
üldözöttnek menedék;

bőségekre ínség írja,
szárnyalásra zuhanás,
szegénységre bőség árja,
szűkölésre kacagás;

Úr Istennek lelkek hűse,
Krisztusoknak Péterek;
életemnek kergetője,
ímé, nyújtsd a kezedet;

mérik immár a mennyekben
markunkba az aranyat;
futtál eddig szennyben, gennyben:
el ne hagy most magadat!

Június 13., Tű hegyén, Ördög szerenádja cikl.

Harsogó

Én vagyok a hatalom
sivatagon, tavakon,
utam porát hét király
csókolgatja s porba jár.

Én vagyok a hatalom,
parasztokon s urakon,
emelem kisujjamat,
s mozgolódnak a hadak.

Én vagy a hatalom,
másokon és magamon,
leüttetem fejedet,
magam újraéledek.

Én vagyok a hatalom
embereken s vadakon,
a haragom tűzeső,
lágyságom lágy tejeső.

Ha komázok veletek,
mulatnak az istenek,
s most derülve magamon
harsogásom hallgatom.

Tű hegyén, Harsogó cikl.

Sün

Borongó pára: – árad
az esti út ezüstje,
villogtatja dárdáit
a sün: maroknyi tüske.

Semmicske állat; apró,
derűs szemében láng ég,
öklömnyi játék, s élte
nem napsugár, csak árnyék.

Ha megsimítod, fájó
tűjét kezedbe marja,
szeretne lám s kaján, vad
dárdája nem akarja.

Ő maga csupa jóság,
tekintete is lágyság,
fenyegetnek a lándzsák.

Futna hozzám szaladva,
fut már feléd kocogva,
s puha testén a csúfság,
tűerdő ring kacagva.

Kínlódik s nem találja
magát fegyvere közt meg,
rohan s hátán halála.
Így vész el köztem s közted.

Ó kérges markú, véres,
vén harcosom, ki dárdád
szorongatod, akárha
Istened tőle várnád,

dobd el gyilkos bilincsed,
ne nézz hideg vasára;
ne legyél önmagadnak
kegyetlen porkolábja.

Tű hegyén, Harsogó cikl.

Szembenállós

Körbe, körbe, kis bolondok,
álljatok fel szembe;
morogjatok farkas módra;
ez a világ rendje.

Ami néked jobbra van, az
így nekem már balra,
ami néked bal, nekem: jobb;
így kapunk majd hajba.

Az a fűzfa merre is van;
jobbra-e vagy balra?
Ha te nézed, neked erre,
ha én nézem: arra.

Szembenállós, furcsa játék,
s minden másfelé lesz,
jaj, de keserves élet is
a gyermeki élet!

Lendüljön a kör vonallá
és e csacska, dőre
szembenállós, így lesz majd
tiszta hűs: előre!

Tű hegyén, Tejespohár cikl.

Kecske

Nem is aranyból, nem súlyos ezüstből,
csak egyszerűen: éhes kecske volt.
Az árok partján lágy füvet zabált,
a szeme forgott és a nyála folyt.
És úgy tömködte, gyömöszölte, gyűrte
fák zsenge lombját, hűs füvek húsát,
s hogy egyre harsant, fuldokolt, szemében
lassan ködökké barnult a világ.
Nem tudta, hogy él, hogy élnek helyette
jó, jámbor lovak, barmok, emberek,
csak fölböffenő, sűrű mekkenéssel
csámcsogta, tépte a füvet: evett.

Egy harapás, egy bégetés, ez undok
mekkenés volt a boldogság szava,
hogy jó a bendő, hogyha telt, s a lombok,
a füvek, szirmok édes illata.
Oly szent az evés, drága gyönyörűség,
s a kérődzés az istenek heve,
hogy szép a világ, ha nincs kötelesség,
s az életnek rangja, meg neve.

E bégetés már himnusszá lett: csorrant,
mint lágy melegség, mint a bő tejek,
hálából a világnak füvek finom
lelkéért, mely a torkán hersegett.
Már jelkép lett e kecske, vénszakállú,
mint boldog isten, jámbor-boldogok,
annyi béke e jámbor mekegésben,
s szemén, mint hullafoltok; boldog fátyolok.

Június 15., Alkonnyal… Ragyogó lépcsők cikl.

Piros lányok, piros nappal…

Piros lányok mi vagyunk,
piros nappal virradunk,
piros pír az ajakunk,
piros pörnye bánatunk.

Istenünknek vigassággal,
áldozunk mi pirossággal,
zengő, zsongó harsonákkal,
homlokunkon rózsaággal.

Piros lányok, piros nappal,
pirkadunk az alkonyattal,
alkonyattal, éjszakával,
éjszakának könnyszagával.

Nem ösmerjük gyerekünket;
Isten tüze viszen minket;
ölögetjük életünket.
A mi tettünk a dicső tett!

Mi vagyunk az úcca vadja,
fehérségnek rongy cafatja,
örömöknek hős csapatja,
öregeknek virradatja.

Mint lágy macskák, könnyű testtel
osonunk pihés neszekkel,
gyújtogatunk rőt tüzekkel,
játszunk múló életünkkel.

Tékozoljuk gazdagságunk:
gyönyörű szép ifjúságunk,
Van-e nagyobb gazdag nálunk?
Véren, söprűnyélen szállunk.

De még addig: hős vitézek,
mint a dongók, drága mézen
életünket éljük éppen
piros isten tenyerében.

Vénségben majd aszalodunk,
mint aszú fák szuvas odva,
ráncainkkal megrakodva
pislogunk a csillagokra,

de a tettünk a vitéz tett:
hív szépségre egy élet,
aki ebbe elbukik
úgy száll a csillagokig.

Június 17., Alkonnyal... cikluscímadó.

Munkások a tetőn

Munkások javítják a ház tetejét
s ott állnak fönn a magasban,
szétvetett lábakkal, barnán, ifjan,
akár egy hegygerincen.
S oly harsogó vidáman,
hogy ide csillan fogaik fehérje.

Így hajlonganak ég és föld között
pillenő, nyugovó napban;
olajos bőrük barnasága villan,
mint izmos malájoké. Állnak a messze
lombok fölött, emberek, udvarok tetejében

s vállukig érnek
a távírópóznák fehér csészéi.

Így dolgoznak estig. Akkor
fölnézek hirtelen s bűvölve látom,
ingva, magasodva törnek az égnek,
áradva, dagadva, növekedve,
akár az óriások,
s már akkorák,
hogy hatalmas derekukkal az égbe hajolnak.

Június 19., Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Tündököltt

Égő pirossal harsogott,
ha gyúltak vörhenyes napok,
förgeteggel is feleselt,
mikor ráérő kedve volt.

Hegyek halmán, ha ballagott,
töprenkedett, úgy hallgatott.
füttyös, öklös, vasas legény;
még a sóhaja is pogány.

De jött egy csuhás – oly szelíd! –
fölbuggyantotta könnyeit,
s hogy megáldotta, kékülő
szeméből úgy lett barnuló;

s mint rónák boltján föllegek,
aggodalmas és réveteg,
s tükrén, csak mikor este lett,
tündököltek a csillagok.

Június 27.

Napsütős

Süssél, jó nap, kisüssél!
Istenem, szeressél!
Mint barnálló meleggel
paskolj szereteteddel,

melengetve szívemet
oszolnak a fellegek.
A szívem már csodásabb,
mint az égi csodás nap.

Június 29.

Rosszleányok…

Mint kanárik, papagályok,
sárgás-zöldes cafatokban,
görbe háttal úgy nyüzsögnek
boszorkányként, csapatokban;

gyér hajukat szél cibálja
s vén szemükbe lóg bele,
régi, derűs homlokuknak
nincs zengése, tüköre;

testük lompos, mint az oldott
rongybabáknak kócai,
ha kilógnak szebbet látott,
boldogtalan belei;

rőt körömmel, vörös szájjal
jönnek, mint a harsogás,
s tüdejükben, mint a bűzös
trágya, füstöl rothadás;

szennyek leve, nyavalyáké,
élet szemétdombjai,
hűlt ifjúság, ifjú vénség,
oszló hullák rongyai;

biggyedt ajkuk föld felé csüng,
szemöldökük avasult,
az ifjúság almájába
reves foguk belehullt;

löttyennek ím, mint a zsákok,
mint roskadó szekerek,
hurcolják holt szépségüket:
megszenesült szemetet;

elhajítnák, de nem hull még,
élesztgetnék, de: halott,
sóhajukban régi tűznek
múló lángja oldalog;

jaj, a bűnös, hol a bűnös,
kié mind e rombolás;
őnekik-e, vagy csak néki
vágjam átal a nyakát!

Július 8., Alkonnyal... Piros lányok piros nappal cikl.

Barnuló

Fuvallat illan a kertben
s még villan a bokrok mélye;
víg almák harsannak félős,
buggyant málnák tüzére.
A telt eprek, mint szűzies
leányok lebbentik illatuk;
alusznak barnálló, süket
árnyakban eltikkadt lapuk.

Távoli fák, mint messzi kék
ringanak ült ködök fölött.
Sötétedik és a vidék
úgy foszlik, szinte füstölög.
Éj-előig még szenesült,
máglyarakás; csodás varázs;
éjfél után csak egy marok
kéken csilló üvegparázs.

Július 9., Alkonnyal... Egy hangya alszik cikl.

Küllők között

Irtottál, mint a varjakat,
kicsípjük majd derűs szemed.

Kergettél, mint rossz ebeket,
s majd megmarunk: veszett ebek.

Úgy űztél, mint a vadakat,
széttépünk majd, mint a vadak.

Reánk gyújtottad a tüzet,
s tűzért a tűz tűzzel fizet.

És visszahullnak a kövek,
és a kő is mind visszahull;

visszahullnak a tövisek,
és a tövis is visszahull.

S kit nyüszítettél, mint sakál,
jön az Isten is és kiáll,

kiáll az Isten s földereng
szívén a nap, s rád hull az éj;

forog a küllő: égi rend,
s elkapja szép fejed, ne félj.

Július 11., Alkonnyal... Te bolond csalogány!... cikl.

Mint a vadak…

Kergettél, mint kivert kutyát:
megmarunk, mint veszett ebek;

úgy űztél, mint a vadakat:
széttépünk majd, mint a vadak;

irtottál, mint a varjakat:
kicsípjük majd derűs szemed;

kergettél, mint rossz ebeket:
megmarunk majd: veszett ebek;

úgy űztél, mint a vadakat:
széttépünk majd, mint a vadak;

és visszahullnak a kövek,
és a kő is mind visszahull;

így véreznek a tövisek:
és a kő is mind visszahull;

tán a nap is még földereng,
s neked barnállik majd az új.

Július 11.

Mint a varjak…

Űztél minket, mint a varjat:
úgy csapunk majd szép szemedre;

kergettél, mint rossz kutyákat:
megmarunk majd veszekedve;

mint a vadat, tőrrel lestél:
úgy tépünk majd, mint az ordas;

felgyújtottad kertjeinket:
tüzek dühe újraforgat;

Július 11.

A paléi iskolára

Palé, Palé, mind akárha
franciául mondanám,
pedig magyar, magyar sziget,
rózsák kertje igazán,

rózsák kertje, gyerekeké,
magvetésé s betűé:
Palé, Palé, s az örömtől
a szívem is fáj belé.

Galamb falú, apró ház, de
mégis fészek-melegű;
kenyér illatozik benne:
új kenyér, újsütetű.

Csöppnyi bástya, s mégis gránit,
hit emelte a falát;
falainál megtörik a
gonoszság, a butaság!

Gonoszság és butaság, e
két jó testvér vérszívó;
gyerekeknek ajakáról,
mint a zsoltár, zeng a szó;

mint erősség, árad, árad
a tudás, a hatalom,
s lesz még ünnep, diadal, e
kenyérszagú falakon;

ünnepe a győzelemnek
s diadalnak ereje,
ha bételik majd a béke
s a hívőknek a hite;

fehérségnek fehérsége
úr lesz mind a feketén:
harsonáknak harsanása:
harsogás e költemény!

NÚ 1942. július 18. 4. p., Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Az igazi

Költő volnék tán magam is,
de az igazi, az te vagy,
Édesanyám, aki, ímé,
világra hoztad a fiad.
Halandó ember kőbe vés,
s ledöntik bamba, bús szelek,
de az Isten anyák szívén
dobolja ki a rímeket.

Mert hát az Isten az olyan,
hogy amit egyszer Ő leír
itt a földön, a született
ember felel szavaiért.
Ő a borongó sejtelem,
mi a kimondott gondolat,
Ő a vajúdás, mi meg a
tett, amely a létbe szakad.

Költő volnék tán magam is,
de az Isten csak jobban ír,
szunnyadó ríme: emberek,
kiömlő tintája: a vér.
Aki véle versenyre kel,
a szuszt fojtsa torkába mind,
úgy álmodja vissza az Úr
kibomlott, kósza álmait…

Alkonnyal... Alkonnyal, barna bronzzal... cikl.

Néni

Kávézik a néni a lugasban.
Mint réz, csillan a napba kontya.
Szellő se lendül, de a hőség
heve, lásd, lopva kibontja.
Orra hegyén, mint víg rügyecske
vidul bölcs, barna szemölcse,
s hogy hörpent, az arca úgy nevet

kávéjába, e hűlt tükörbe.

Két híg szemében hűs vidámság,
vénecske orrán szűz veresség,
a talpaiban új sietség,
aszú kezében friss eresség.
Nyílna már, mint a rózsák,
kergülne, mint a törpék,
libbenne, mint a párák,
s lehullna, mint a körték.

Július 16., Alkonnyal... Aranyvörös cikl.

Alkonnyal, barna bronzzal...

Illanni, mint a párák,
fülledni, mint a felhők,
zümmögni, mint a nádas,
brummogni, mint az erdők,
ballagni, mint a lejtő,
gubbadni, mint az árkok,
frissülni, mint a síkok,
zsibbadni, mint a lápok;

duzzadni, mint a körték,
és hullani, mint az almák,
vidulni, mint a málnák,
kékülni, mint a szilvák,
harsanni, mint a cseresznyék,
dermedni, mint a szedrek,
hencegni, mint a mákok,
bújni, mint a földieprek;

zsendülni, mint a méhek,
dünnyögni, mint a dongók,
inalni, mint a csibor,
merengni, mint bolond pók,
hízni, mint a piócák,
sárgulni, mint a sáskák,
szűkölni, mint a rókák,
töprengeni, mint a békák;

szárnyalni, mint a sólymok,
lebegni, mint a gémek,
cikázni, mint a fecskék,
várni, mint denevérek,
repülni, mint a fürjek,
kárálni, mint a varjak,
gyilkolni, mint az ölyvek,
békélni, mint a darvak;

barnállni, mint az alkony,
csillanni, mint a reggel,
inni derűs vizekkel,
lobbanni vak tüzekkel,
ringani angyalokkal,
komázni ördögökkel,
virradni gyermekekkel,
oszolni rőt dögökkel;

sürögni, mint a villám,
forogni, mint a pörnye,
magamat nézegetni
bronzos, kerek tükörbe:
s szelíden és haraggal,
fehéren és korommal
oszolni, mint az álom,
felfénylő homlokommal.

Július 21., Alkonnyal... – Kötet- és cikluscímadó

A hegy aljában…

A hegy aljában szunnyadott a rügy,
s a bimbó májust álmodott;
kertemben jártál Kedves és a szívem
fülemüle-dalba fogott.

De nyár hevére már a szőlők értek,
bimbó keblén gyümölcse csüng;
ó, Kedves, te kertemben maradtál,
és napsugár lett a szemünk.

S az ősz kupákban hozta el a lágy bort,
a gyümölcsből földbe hullt a mag,
ó, Kedvesem, én karomba ölellek
s friss széllel táncol majd a hajad.

És nóta lett a borból és a magnak
már szűz rügyére zeng a nap,
az életem az életed s szívedben
most már örökre ott marad.

Kedves

Neked, nekem hoztam őket, nyújtsd ki értük
kicsi friss kezedet,
túrj beléjük, hűs gyöngyeikbe
s szórd tele velük szemedet.

*

Látod,
ha szoborba vés egy költő
így leszel örök és halhatatlan,
végtelenné válva a végtelenben,
halál fölött,
Isten ölén

s a kicsi, apró emberek
bámulva néznek rád, az égig érő szoborra,
melyet e percben
épp mos véstem én.

*

Érzed-e a távolban, Édes,
hogy, mint fénye az esti napnak,
gondolataim úgy ölelnek,
úgy féltenek Téged s úgy simogatnak,

itt lüktet szíved tenyeremben,
s én érzem, érzem, hogy közel vagy;
itt zsonganak szavaid fülemben,
s előttem csillan a holnap.

A Holnap, ahol a szép jövőben
kezemben lesz kicsiny kezed.
S mosolyog majd az Isten s lágyan
borulnak ránk a párnás föllegek.

*

Nem adok Néked, Kedves, ragyogó gyöngyöket,
csak e versekkel szórom tele fürtöd,
édes kis füledet, álladat, homlokodat, ajkad,
hogy mire fölébredsz reggel
ragyogj, nevess te is frissen, Édes!

De látod:
gyöngyök ám ezek is;
harmatos mezőkről szedtem őket
kora hajnalban, csupa frissből;
mosolyból fakadtak, vidám zenéből,
kacagásból,
fiatal szívek ritmusából e gyöngyök,

oly remegőek, üdék, látod-e Édes;

apró kicsi gyöngyök s e gömbben
szívem ragyogása,
fogadd el Édes!

Neked, Neked hoztam őket, nyújts ki értük
kicsi friss kezedet,
túrj beléjük, hűs gyöngyeikbe
s szórd tele velük
hajad elomló zuhatagját,
hogy ragyogjon, ragyogjon rezegve,
mint hajnali selymes füvek

a könnyező harmatokban.

*

Ne zengj, te vers, te gyenge rím,
pihenj meg haja fürtjein;

merengj, libbenj selymes szaván,
szemei kékvizű taván;

s ne is harsogj, ne is beszélj
a csönd az úr és ő zenél;

zenél és zsong és ritmusa
Isten szíve, örök csuda!

Ne zengj te vers, s te gyenge rím,
pihenj meg haja fürtjein.

*

Aludjál Édes. Drága
homlokodon a csönd pihenjen;
pihegjél Édes, mint lágy
pihében, puha csöndben.

Aludjál Édes, zengve
csitul szíved zenéje.
Aludjál Édes, drága
szemedre száll a béke.

Aludjál Édes; én is
búgó szavaimmal takarlak;
aludjál Édes, selyme
símít e lenge dalnak.

Takargat és becézget
s lelked már zengve fényes;
vigyázok rád s az ég is
vigyáz: aludjál, Édes…

*

Nézi a holdat az Édes,
nézi;
szeme a holdat
megigézi
s libben a pára, lebben
lágyan,
buggyan a kék, mint messzi
mesevilágban,
s zene is indul,
lenge
hangok tolulnak,

szállnak a fülembe;
hallgat a Kedves,
hallgat,
míg zeng a zenéje az égi
dalnak,
hallgat a Kedves,
csendben
és nőnek az árnyak
köröttem;
mélyül az ég is:
párás
mélységgé szédül.
Szép csodavárás
most ez az este!
Bűvös
a füvek lelke s
hűvös.
Látod-e Édes:
a házak
térdét roggyantja most
alázat;
fürge az ég és látod,
csupa csengés,
szívednek hangja: – hallod-e? –
zengés,
szemednek fénye
csillan,
ajakad csöndjén
lelked illan;
szeretlek Édes,
úgy szeretlek,
te vagy a fénye égi
üzenetnek;
hajtsd fejedet, hajtsd le
szívemre,
két dobogás majd
úgy olvad egybe
zengve:
aludjál Édes, Édes,
álmos

kicsi szemedre
én vigyázok,
aludjál Édes, Édes,
hűs pilládra
szálljon az álom,
drága,
ne félj, csitulj:
vigyázva nézlek,
aludj kicsi,
aludjál
Édes!…

*

Mint nyíló, kék egekbe:
nézni szelíd szemébe

s mint csilló nyári esték:
érezni lelked hűsét.

Mint friss, víg reggelekkel:
dobbanni szép szíveddel,

s mint barna alkonyattal:
omolni hullt hajaddal. −

*

Csillansz, mint drágagyöngyök,
rebbensz, mint szűzi harmat;
feszül szelíden lányos
szavaid hídja: ajkad;

hajadban selymes illat,
szívedben fürge zsongás,
szemedben angyal áll őrt:
nem érhet semmi rontás;

a hangod szép varázslat,
galambokat teremtő,
a hallgatásod hárfa,
égi zenéket zengő!

Aki Téged szerethet,
az boldog földi-ember;
kit szeretsz: végtelenné
válik, akár a tenger.

*

Szeretlek a szívemmel,
szeretlek két karommal,
szeretlek végtelennel,
szeretlek fuvalommal,

szeretlek esti hűssel,
szeretlek langy meleggel,
egekből Hozzád áradt
szerelmes szeretettel,

szeretlek zümmögéssel,
szeretlek suttogással,
langy illatokkal lengő
fehér akácvirággal,

szeretlek pihegéssel,
szeretlek szent fohásszal,
fehér lelked elébe
járuló áldozással,

szeretlek, úgy szeretlek,
szerelmes szeretettel,
kis véges életemben
örökös végtelennel. −

*

Mikor mosolyogsz tavaszi
ég nyílása nevetésed;
rebben, mint fészkében a fecske,
szívemben a lélek.

Mikor rám nézel, bársonyos
fűselymek suhanása szemedben,
s végtelen íze; benne
nevet az Isten.

Szavadban simogatás és zsongó
békének híre: élet.
Hét angyal tartsa, Kicsikém,
tenyerében a lépted! −

*

Maradj itt, Édes!
Oly jó,
mikor mosolyod szirma bomló!

Maradj itt, Édes!
Oly szép,
mikor szemednek tükre hűs kék!

Maradj itt, Édes!
Lenge
pillangó kezed tedd tenyerembe!

Maradj itt, Édes!
Gyenge
fejedet hajtsd a szívemre!

*

Gondolj rám néha, Édes,
hisz' úgy szeretlek;
borzongjon át szívemen
jó melege szívednek!

Gondolj rám néha Édes,
hisz' arra szállnak
vágyaim, merre vagy: fehérke
kislánya Máriának!

Gondolj rám néha Édes,
s egy gondolatban
távoli, két szív híven
ím, összedobban!

Gondolj rám néha Édes,
hisz' úgy szeretlek;
csillanjon lelked: fénye
távoli üzenetnek!

*

Nézzél rám, Édes, látod:
nézésedre vidul a lelkem;

mosolyogj Édes, látod:
mosolyodra sok bajom eloszlik;

kacagjál Édes, látod:
kacagásodra talpraállok;

szeressél Édes: szép szerelmed
úgy visz majd minket a Végtelenbe!

*

Felhővel sírom, mely arra száll:
szeretlek;

szellővel súgom, mely arra ring:
szeretlek;

napfénnyel zsongom, mely Téged süt:
szeretlek;

holdfénnyel búgom, mely Rád ragyog:
szeretlek;

szívemmel zengem: szeretlek,
szeretlek!

*

Holdas az ajkad, Édes:
csilló, mint este hűse,
buggyan szavad: rózsák
jószagú pihegése.

Holdas az ajkad, Édes:
két íve drága ágyát
kinyitja, − ugye, kinyitja? –
e búgó, szerelmes-imádság…

*

Füveket öntözött a Kedves
s a füvek lelke éledt;

zölddel harsantak és örömmel
dobták dárdáikat az égnek.

Elment a Kedves; szürkén
gubbasztanak a hűvös esték;
ki locsol meg ezután minket,
bús társaim, szegény füvecskék?…

*

S a Picinknek majd kék szeme lesz,
mint a Tiéd,
olyan mély és oly végtelenes,
mint a Tiéd!

És a keze is lenge szirom,
mint a kezed,
gyöngyök buggyannak ajkain,
hogyha nevet!

Szépségek Kútja: Édes, Édes:
derűs napom;
hűs, kék ruhában ő kacag Ránk
egy csillagon.

*

Nézz a szemembe Édes; benne,
mint tükörben: hűs a szemed,
tedd a kezedet, tedd a szívemre,
és érzem én is: cseng a szíved!

Mosolyogj Édes, mosolyogj, s látod:
nyílik az ajkam a mosolyra,
magot dobtál szívembe s már virág ott
s Isten szívéig ér a szirom bolyha.

*

Szédült szitakötő e reggel,
csillan a szárnya a napban;
rebben szemed és mosolyodnak
friss vize ömlik dús zuhatagban;

kertünk is nyílik hamvasodva,
zeng hangod zenélve,

s állad gödréből, homlokodról, Édes,
illatok lelke száll az égre.

*

Emlékszel-e a fákra, Édes? Lágyan
ringatták lombjuk a Hold sugarában,

lengetegen és oly fehéren,
oly könnyedén, szinte az égben;

csöppnyi rezgés sem moccant; mélyen
merengtek mind a csönd ölében;

s hogy arra járt a Kedves, röpke
sóhaj szállt róluk a nyíló egekbe.

*

Minden szavamnak súlya van
s minden sziromnak lelke;
Édes, az estben oly üde
álladnak hamva s pelyhe;

szemed is csillan: csudakék,
szépséges drága völgye,
csillag is libben, de lefut
mielőtt tündökölne;

mert Te vagy a Fényes, Kicsike
s belőled szállnak a csillagok,
Te ragyogod be egemet,
mely alatt most csak hallgatok;

de zeng majd akkor ránk az ég
s drága arcodnak hamva
úgy simul hozzám és szívünk
egy dalba lendül zsongva…

*

Ami a szemünkben csillan, Édes,
tudják azt már a nyárfák,
esteli, lenge szélbe
belefújják.

Ami a szívünkben dobban, Édes,
csicsergik mind a fecskék,
hajnali zölddel zsongják
friss füvecskék.

Ami az arcunkról fénylik, Édes,
nem titka az titoknak:
a mi arcunkról sugárzik
fénye a napnak.

*

Alszik az Édes, alszik;
álla
fülel a csöndbe; szívén
a Béke szárnya.

Alszik az Édes, alszik;
íves
kicsi ajka puhán hull,
s a csöndje mézes.

Alszik az Édes, alszik;
drága,
barackos arcán álom
lágy puhasága;

alszik az Édes, alszik
fürge
kis szíve lassít, de csengve
zeng a hang ezüstje.

Alszik az Édes, alszik;
Véle
dobban a szívem s szívünkre
fölzsong a béke.

*

Táncol az Édes;
fürge
bokával ring a körbe;

szája két íve
nyílva,
akár a rózsa szirma;

szemében drága
fények:
tisztaság és ígéret;

hajának könnyű
fürtje
repked utána zengve;

nézem merengve,
csendben,
angyalokkal szívemben.

*

Aludjál! Édes, lágyan
pihenj az álom bársonyában;

aludjál, Édes, szépen
csillan lelked az ő kezében;

aludjál, Édes, zengve
száll le szívem kicsi szívedre;

aludjál, Édes, itt lenn
Minket vigyáz az Isten.

*

A kertünkben majd nyílnak a rózsák,
s úgy sétálok csöndben veled;
nézzük merengve a fákat s a selymes,
puha égen a föllegeket;

darazsak zümmögnek a mézre, Édes,
zümmögök én is tiszta szádra;
hajamba markolsz s lágyan
csillan szemednek szép világa.

Így ballagunk a kertben, Kedves,
könnyed ruhád a szél cibálja,
de a karomban jó meleg lesz
és a vállamon puha párna;

kis szöszke fejeddel odahajlasz,
hol vidult, boldog szívem repdes,
s hallgatnak majd köröttünk a csöndben
az ég, a fák s a föllegek is, Kedves…

*

Szívemmel szeretnélek takarni, Édes,
hogy pihenj rajta, mint puha selymen,
mindig kacagni, hogy e gyönggyel
lelked kristályos lelke tele teljen.

Vigyázni akarlak mindig, Édes,
hogy pihéske arcod üde, friss maradjon,
óvni akarlak, Édes: kicsi lábad
esteli rétek lágy füvén szaladjon.

Szeretlek, Édes!, Soha el nem hagylak,
szívünknek most már egy a dobbanása,
semmi el nem téphet s fürge kis fejeddel
hajolj ide szívemre örökre, Drága…

*

Kinyílott bimbós, fürge ajkad, Édes,
halk szirma finom illatokkal zsongó,
röppen reá zümmögve, mézre vágyva,
mint hűs virágra, szájam: kerge dongó;

kacagjál, csendülj, zengjél szép virágom,
oly gyönyörű e lüktető varázslat
és ha dünnyögve csókolgatja szirmod,
bocsással meg e zümmögő darázsnak.

*

Hajolj a szívemre, Kicsike,
füleljed: dobog-e, dobog-e?

Zeng bizony, zeng bizony: ütemes
dobogás ritmusa zengedez;

zakatol, zakatol, zakatol,
végtelen éneke így dalol;

végtelen éneke Teneked
veri az, veri az ütemet;

hajtsad a szívemre szívedet,
s a két szív ritmusa úgy nevet;

nevet és a kacag a Harmadik,
Aki a szívünkben lakozik.

*

Tegnap Neked muzsikáltam, Édes…
ütött kis harmonikámból
szálltak, szálltak a hangok,
úgy szárnyaltak, repültek szívedre.

Gyönyörű este volt, Édes:

fejünk fölött kinyílt az ég,
oly végtelenre nyílt, mint a szerelmünk,
– csupa magasság, csupa magasság! –
s a hangok – apró hullámai a zenének –
úgy csobbantak a szívedre, Édes.

Tegnap este Neked zengtem, Édes:

én nem tudom;
valami ragadott: zengni, zengni,
zsongani azzal, zsongani, ami
itt zsong szívemben:

szeretlek, Édes!...

Tudtad Te is. Szemedből
csillanások lelke lendült; hűsen
csillant szemed és ajkad

picit kipattant, akár a tavaszi bimbók;
hajadnak fürtje
fürgén felelt az este,
s édes, kicsi cimpád
úgy itta a hangokat…

Emlékszel, Édes?...

Aztán
elapadtak a hangok: csönd lett,
egy elbúsult tücsök cirpelt valahol,
de a zene, a zsongás,
a szárnyaló magasság
itt örvénylik, forog a szívemben…

Ugye, érzed, Édes?...

*

Mikor a Kedves mosolyog; érő,
pirosas almák virulnak,
ködök lelkei sötéten
mélybe hullnak.

Mikor a Kedves rám néz; szemében
esteli égbolt nyílása s fénye,
hancúrozó angyaloknak
gyöngyöző nevetése.

Mikor a Kedvessel beszélek; szavában
erős lelkének hangja száll;
ígéret íze, mely majd
Kettőnk éltére rátalál.

Mikor a Kedvest csókolom; az ajka
nefelejtsek kék kacagása,
csupa kék, csupa kék, csupa kék
tüllekből szőve fátyla.

Mikor a Kedvest ölelem; a zúgó
végtelen röpdös a szívemben;
homlokunkra tiszta

angyalok szállnak csöndben.

*

Mint rügy, ha rengve buggyan,
vidámság pezsdül bennem;
mert mint tenger a gyöngyben,
a Kedves ring szívemben.

Nyelvemen ízes rímben
pirulnak szűzi versek,
almák ők mind, s a Kedves
foga majd rájuk herseg.

Szürcsöli őket s mézek
csókolják csöppke ajkát.
S szívemben drága, harsant
kedvvel érnek új almák.

*

Nem harsonáz szívem, de
Neked csilingel zengve,

mint szél, ha libben; halkan
liheg lelkem e dalban,

simogatva és becézve
röppen szíved tükrére

s mielőtt újra zengne,
megnézi magát benne,

s halk, kék tüllekkel, tünde
tánccal térül ütembe.

Így ring, ragyog az ének.
S mosolyogsz, mire fölébredsz.

*

S a szobánk olyan meleg lesz,
mint kicsi fészek,
szeretet árad zsongva benne
s lágy pihegések;

forró kis ölelések, Édes
csókok a szádra,
arcodnak, homlokodnak
hűs kacagása;

Édes, megnyugtató közelség,
tűz a kandallóban;
kinn szívünk izzik kacagva
a téli hóban.

*

Ha majd vigyorgó, durva tél jön,
s a szél süvölt, mint éhes, gyilkos ordas;
hajlonganak a fák a fagyos hidegben:
Kedves, mellém majd odakuporgasz.

A tűz elé, hol durmolva, zenélve
árad a fák lelke a jó melegben;
zenghet kint a fagyok acélja, Édes,
boldog melegben leszünk mi Ketten:

karommal vállad átölelve, lágyan
nézünk, nézünk a tűzbe szótalan;
szívünkben mesék íze zeng s e lángnak
mély-piros árnya arcunkon suhan;

szemed is csillan: bársonyos
szerelmednek szűz puhasága;
hajadnak fürtje illatos,
és a kebleden puha párna;

nagy bohó gyermek: odahajlok,
s szemünk a végtelenbe réved;
fagyos hidegben egy meleg fészekben
két boldog kölyök: Te meg én, Édes…

*

Hajnali réten járt a Kedves,
akkor bukkant a mélyből a nap;
– pitty, patty – zengtek ezüstös
hangon félőske madarak.

– Gyönyörű! – kacagott a napra a Kedves,
s szavára ringva gurult a nap s lágyan,
s a nappal, mint csöpp golyóval a Kedves
alkonyig lapdázott a kert hűvös mohában.

*

Hol fürge lábbal siettél,
elért a réten a zápor;
koppanva hulltak a sűrű
csöppek az ég mosolyából;

csengve gurultak hosszú
pilláiról is kék szemednek;
s hogy megráztad fürtjeid, róla is
szikrázó gyöngyszemek peregtek.

*

Mint hűs üvegek, ha ragyognak,
csillan szép ajakadnak csöndje, Édes;
feszül még a homlokod; ívelt
boltja mögött szerelem drágagyöngye;

mi friss vagy, mint tavaszi szellő,
mint friss vizek, ha zuhognak;
vén diófák rügyeit bontja
lágy napsugara kacagó szavadnak;

mint fürjecske fészkében; simulva
keress helyt szívemben, Édes,
s száll majd szívünk zsongása; tavaszi
madár fészkéből a páros ének.

*

Vers, röpülj a homlokára,
s csókold meg az Édesem,
Aki után már kitárva
röpdes, röpdes két kezem;

lelkem is száll, száll utána,
lábaihoz odaül,
s Kedvesemnek gondja, árnya
ami futva menekül.

Átölelem két karommal,
és az Édes mosolyog,
Figyelj, Édes! Hallod? Szívem,
ki most is szíveden dobog.

*

Levél vagyok, rámtűz a nap;
ragyog a Kedvesem szeme,
szellő is libben: suttog ím,
kifeslő, hűs lehelete;

gügyögnék néki kedvesen,
míg csilló fénye hullva süt,
de hajnallal kacag az Édes:
Elébe pattan szívem: drága rügy!

*

Én nem láttam még a tavaszt,
de tudom: a tavasz Te vagy,

a Végtelent sem ismerem,
s tudom: Te vagy a Végtelen;

az Istent sem láttam soha,
de Te vagy az Ő mosolya;

s nem tapintottam selymekre,
de tudom: selymes a kezed;

nem szórtam rózsaszirmokat,
de szirom a Te ajakad;

azt sem tudom: az éj mi még,
de a szemed hűs, holdas éj;

s messze vannak a csillagok,
de a szíved az itt dobog.

S a boldogság, bár száll tova,
Te vagy, Te vagy a holnapra;

ó, tavaszom, és dús nyaram,
énekkel zengő madaram;

vén, bús, zöld még az életem,
csicseregj rajta énnekem!

*

Bólonganak az őszi fák:
Jönni fog, igen,
Egy pár nap és szíveden
Majd elpihen.

Ragyog az ég is: mosolyog,
Hallod, már csendesen
Pici lábával tipeg
Őszi leveleken.

Hallod-é? Jön az Édes!
Tárd ki szíved csendben,
Puha selymén,
Hogy megpihenjen…

*

Szívedben bontja szárnyát
a hajnal: víg madárka;
úgy zendül ajkad ívén
reggeli muzsikája;

Isten kacag a lombban,
fuvallat ring az égre,
s kezedben félve moccan
a reggel: friss csibécske.

*

Hajnali virágok esőznek
hajadról az alkonyi szélbe,
piros ajkadon nyiladoz már
esteli rímek halk meséje;

dúdolgatnak a barna erdők,
fűzfák haja, ím, messze lobog,

szívedben és a hűs homályban
csillagok gyúlnak: dús rubinok.

augusztus 5. – november 19.

Volnék csak alma, harsogó

1.
Volnék csak alma, harsogó,
amelyben herseg hűs fogad,
kacagnék s tűrném szívesen
ez apró harapásokat.

Kacagnék s tűrném szívesen
míg fájó gyöngysora harap
fogadnak, aztán húsomból
nevetve csengne ki a mag.

2.
Bronzul a szőlő levele,
piros bogyók kacagnak;
rózsás tenyerét a Kedves
elé tartja a napnak.

Finom szirmán átsüt a fény,
mert keze is sziromnyi
s mosolyától vörös bogyók
kezdenek mosolyogni.

3.
Rózsát tűzött hajába a Kedves,
s a rózsa szirmán fürge harmatok.
Ím, harmat volt a Kedves maga is;
a kelő kertben frissen csillogott.

Úgy kacagott, úgy gyöngyözött foga,
s az arca-hamva harsant kedvű alma.
Hajnal utánra elhullott a rózsa,
de a Kedvesnek már kinyílt az ajka.

4.
Az Isten málnákkal kacag,
s mosolyog rózsabokrokat,
de a kezünkbe néhanap
friss diókat is osztogat.

Ne félj Kicsim, ujjunk puha
nyomásán megtör ereje,
s kifeslik, ím, gyermek-fogunk
gyöngyeire, édes bele.

5.
Augusztus bíboros hava.
A szőlők mézre érnek.
Nyelvemen ízes gyöngyei
bukkannak vers rímének;

egy csacska versnek, mely dönög
fülemben, mint a kába
darázs, ki reátévedett
a mézek illatára.

6.
Ha pintyőke lennél,
lombom közt dalolnál,
hajnali ágamra
dallal alkonyulnál.

Buggyanó csillagok
harmat gyöngye szállna,
Pintyőkém, válladra,
s ékszerül, e fára.

7.
Mint fürj, ha zeng a rozsban,
mint lágy cipók, ha kelnek;
szökdelsz hajnal-pirosban
és bízva árad lelked.

Mint esteli, langy csengés,
fény száll le homlokodra;
az Isten is téged néz
s elszunnyad mosolyogva.

8.

Ó, Te vagy a nyár gyereke,
ujjad hegyén varázslat:
serdülő kedved sürgeti
virágzani a fákat.

Frisspelyhű szellőt görgetel
futtodban magad előtt;
amerre kacagva iramodsz
nyújtóznak az őszi mezők.

9.

A fák álmodtak akkor,
borongós, őszi éj volt,
a Kedvesem meg sétált,
fülébe lusta szél fújt;

tán rámgondolt már akkor,
s én őrá, ösmeretlen.
Tán én voltam a szél is
és ő az ég fölöttem.

10.

Hűs, szálló pihe hulldosott,
friss lett és fehér a világ,
lépted alatt halk hó ropog,
hajnaloskedvű muzsikát.

Piros az arcod s a szemed
olyan kacagó, mint az ég;
s omló pihékbe göngyöli
a csönd, lágy lépteid neszét.

11.
Friss, sűrűpelyhű hó esett,
Kedves, te kint futottál,
arcod szelíd selymeihez
piros rózsát nyitottál.

Most tükröd előtt réveteg
babrálsz omló hajadban,
s fürtöd közt bűvös gyöngyszemek
szikrázó fénye pattan.

12.
Hajnali szélben leng a hajad,
zengnek a füvek a réten,
ringva vidulnak a lenge
pillék, szemed kékes tüzében.

Amint jársz, frissülő füvek
hullnak elébed réveteg
s hosszúszárú, bóbitás virágok
csókolják gödrös térdedet.

13.
A zápor lágyan libben
a nyújtózkodó út felett,
s amint fut, szűz ruháját
kapdossák kandi szelek.

A dombról ballagsz, Kedves,
s hogy az erdőhöz érsz el,
eléd hull az alkony
záporos, hűs lehével.

14.
Az úccán széles nap lobog,
mint mezőn, hogyha láng szalad.
Kikirics képében kinyílt
a tavasz is a fák alatt.

Neved selymét idézgetem,
szemed színére révedek.
Mint a nyárra azok a fák,
s azok a hajladó füvek.

15.

Csöppnyi kis ajkad úgy nevet,
amint iszod a kávét,
s a nagy szemű reggeli kert
íves pillákkal rádnéz.

Mert a kert is hűs reggelit
iszik s szirmok igézett
ajka szürcsöli a napot,
akár te most a mézet.

16.

Madárral, dallal, buggyanón
kertünkre ring a reggel;
te az ablakban állsz, meleg
karodban kisgyerekkel.

Fürtös hajadba súg a szél,
a csöndben osonva, lopva,
mögéd állok s ímé, én is
csókot súgok hajadba.

17.

A kertben, hol most délután
fekszem és nézem az eget,
egy lágy ágbogú almafa
a derűs égre integet.

Darazsak búgnak s nyelvemen
versek sejdülnek selymesen.
A fára nézek s négy kicsi
aranyalmán jár az eszem.

18.
Hajnali, illatos erdő
bontja ki fürtjeit halkan,
pintyőkéknek reggeli, zengő
éneke csendül gyenge hajadban.

Barnuló, alkonyi lombban
bukkan a szellő hűs lehe lágyan;
pintyőkéim rendre elülnek
ringadozó hajad mohában.

19.
Topánkád libben a fűben,
hajadnak leng a csokra,
rózsaszín felhők alatt
iramodsz mosolyogva.

Nevetésedből aranyos
pillangók kiröpülnek,
s csukott szárnnyal az alkonyi
ég virágaira ülnek.

20.
Madár rebbent a fára,
mint csacska szó a szívre;
hajnalból van a szárnya,
alkony a szeme-színe.

Te, Kedvesem, merengve
ballagtál és a vállad,
lágy fészke lett e versnek,
a tavaszi madárnak.

21.
Az esti erdőn bandukolt a Kedves,
hűs alkonyatban, mint barna mohában,
térdig simító csöndben és az alkony
dús illatokban átcsapott a fákon;

s míg áradt, áradt; zengőtorkú, harsant
madarak énekeltek a lomb hegyében.
Vén erdő alján ballagott a Kedves,
egy erdőaljnyi madárral szívében.

22.
A fák az égre sírnak,
az ég a fákra bólong,
a köd kerengve indul.
és hull a hervadó lomb;

Kedvesem jár az őszben,
görnyedező mezőben;
léptén, mint gyenge lángok:
füvek serkennek zölden.

23.
Kedves, a kertben járt az ősz,
hol árva, barna lomb nyögött.
Aranykesztyű csillant a kezén,
a homlokán: hulló ködök.

Te egy dalt dúdoltál s szelíd
hangodat fölkapta a szél.
Tétován rezgett bele, mint
pille szárnya, két holt levél.

24.
A fák esőben áznak,
a kertre varjú szállott,
az égen felhő-árnyak,
fekete, barna álmok.

Indulna sűrű könnyem
a síró őszre halkan,
ha nem lennél szívemben,
fölviduló tavaszban.

25.
Borús fák barna vére
megpördül, ím, nevetve,
alig rügyecske-csipke
himbál a tág erekre.

Ezüstös, szűz virággal
csillan a fürge pázsit,
mint homlokomon, hogyha
mosolyod kivirágzik.

26.
Hűs tükre előtt állt a Kedves
és lágy újjakkal fésülte haját.
Szemében szedrek szelíd kéke,
hajában omló, drága barnaság.

Kint barnabronzú este volt már,
csillagok ringtak a könnyed égen;
ilyen volt ő is, haja barna
s kék csillagok lelke a szemében.

27.
A téli alkony rádgondol s nevet,
s az augusztusi, lenge holdat látja.
A deres szél is megborzong s mereng
egy esti tájra, szellő-muzsikára.

Csillagok fázó, apró égi fénye
fölsejdül halkan egy nyíló ligetre,
ahol a Kedves arcom simogatta,
s szívem zengette holdas, halk rímekre.

28.
Sziromból van az a május,
suttogásból az a szél,
aranyhajból az az erdő,
mely az éjnek most mesél.

Az a szirom vállamon van,
az a szellő lelkemen,
s aranyhajad lágyan, halkan
arcomba hull, Kedvesem.

29.

Alkonyi, lenge tüzek
révedve, ím, kigyúlnak,
Kedvesem karjaiba
szelíd ívek simulnak;

felhőknek barna bolyha
feslik az éjszakába,
s a csillagokig téved
szemed kéklő világa.

30.

A Kedvesemnek csillag a szeme,
én meg a barna nyári est vagyok:
elnyújtózkodom réveteg
s csillagjaival rámragyog.

A homlokomon illatok csobognak,
s a Kedves mellém ül s gügyög;
milljó csillaggal zsong az ég
s cirpel egy részegült tücsök.

31.

Esti szellő, libegjél,
lágy illattal csobogjál,
a Kedvesem fülébe
édes titkot susogjál;

Édes titkot, melytől lágy
lesz e barna éjszaka,
s csillagot bont Kedvesem
fölserkedő mosolya.

32.
Csillagokat kutattam én,
de a fényük olyan messze volt,
és bimbótfeslő éjjelen
oly sárgán égett fent a hold.

Majd tavasz jött s te, Kedvesem,
szívedben ringatsz engem,
s én egy mennybolt csillagait
számlálgatom szívemben.

33.
Csillagocska a kezemben,
de lehet, hogy csak szirom,
lelkem selymes gügyögését
őszi estbe dúdolom.

Nézzél föl a mennyre, Kedves,
lásd: kivirágzott az ég;
százezernyi csillag zsongja
neked szívem énekét.

34.
A Kedvesem már alszik –
vén világ, aludj szépen,
fényes szemét behunyta –
csillag, aludj az égen;

a Kedvesem már alszik,
haja selyembe csillog,
úgy hull a végtelenbe, –
Aludj te föld, te csillag…

35.
Messzi mezőkön járt a Kedvesem,
s a köves város, ím, zendül derülve:
ragyogó napban mosdik a mennybolt;
serken a füvek fürge fürtje;

kikelet lépdel a Kedves nyomában;
hangjában fecskék lelke szárnyal:
ím, így ballag hűs szellőkkel szemében,
haján virágok bűvös illatával.

36.

A városban járt a Kedves,
s egy hónapig tőle ragyogtak
a fák, házak kövei, poros, bús
szalagjai a messzi utaknak.

S hogy elment a Kedves, fanyarabban
buggyantnak vizet a kutak;
s a város fölött a nyurga tornyok
utána néznek s összesúgnak.

37.

Most messze van tőlem az Édes;
borong sok szürke napom,
barna a lelkem, mint a puszta
bús, szeles alkonyaton.

Most messze van tőlem az Édes;
s mikor képét idézem,
szentjánosbogarak csillannak
lelkemen: esti réten.

38.

Amikor születtél,
bimbók mosolyogtak,
rózsa nyílt gyöngyéből
gügyögő szavadnak;

amikor születtél
kisgyerek szememben
a Te mosolyoddal
nevetett az Isten.

39.
Fékezd meg a zendülő vihart,
ó, Kedvesemnek csillogó szeme,
vedd ölbe e sírós fölleget,
mielőtt sűrű könnye ömlene.

Lásd, gyermek lett karodban e vihar,
ki villámával csak gügyög
és békés esti csillagok
gyúladnak a szeme mögött.

40.
Mikor egy bimbó meghasad,
május-éjek mosolyognak,
Isten szívéből bolyhai
indulnak új tavaszoknak.

Mikor születtél, Kedvesem,
madarak dallal gügyögtek;
s Isten szívében kinyíltak
álmai szűz rügyeknek.

41.
A május ül Isten ölén,
s május ölén a bimbó,
tenyeredben rügyecske ring,
gyümölcsökre bólintó.

A bölcsek könyvét nem tudom,
de olvasok szemedben,
hogy nyílunk immár fesleni
e zsongó kikeletben.

42.
Szívemben rügyek illata,
s a lelkedben a május,
hangomban barna éjszaka,
tiédben pille szálldos.

De így lesz szép s érett a nyár,
ha barna karom lágyan
átfog, s virágzó rózsafa
szunnyad az éjszakában.

43.
Gyöngyök, ha pörögnek,
szavadra sejdülnek,
hajadban a barna
esték hegedülnek;

galamb tollászkodik
szemed sugarában,
e világ bölcsejét
úgy ringatod lágyan.

44.
Derű ragyog a szemedben,
májusnak aranysága
hajol ki szavaidból
e nyújtózó világra.

Én dal vagyok csak. Halkan
dúdolgatsz engem s lágyan,
mint kék lehelet, lengek
fogaid gyöngysorában.

45.
Ódon szobában csipkefüggöny,
vázában illatos virág,
s ibolyák kékje úgy nevet,
oly frissen, mint az ifjúság.

Az ajtón most libbensz be épp,
ifjú, virágos rét: ruhád,
s hamvas szemedben, ímé, mind
fölragyognak az ibolyák.

46.
Csókoltam a Kedves tenyerét
apró kis csókkal s gyenge, lenge
tenyere gödre úgy símult
alkonnyal barnálló kezembe.

S hogy vége lett a csókoknak, a Kedves
ejtette hűs tenyerét merengve
s akárha harmat buggyan: ringva
csorrant kelyhéből csókjaimnak gyöngye.

47.
Kinyitott könyv az életem,
a lapja is, lásd, szűzfehér.
Isten tenyerén lengeti
lapjaimat hajnali szél.

A könyv ímé, most már tiéd,
rózsás kezeddel írd tele,
úgy forgassa majd lapjaink
az Isten szűz lehelete.

48.
Oly árva az üres pohárnak,
magányoslelkű, bús üvegnek.
De jó nekünk, te tiszta mustom:
derűs csillanással ölellek.

Üveg-lelkem színig betöltöd
s én téged tartalak. Így halad
a langy idő, s majd unokáink
kiisszák e telt poharat.

49.
Selymes a szájad, Édes,
lelkednek selyme benne;
gyöngyök buggyannak róla:
csókodnak drágagyöngye;

rüggyel ring ajkad, Édes,
pattanó, friss rügyekben
kacag most ő belőled,
ki alszik még szívedben.

50.

Tenyeremen tartalak,
s mintha csúcson állnál:
magasabb vagy, magasabb,
az egész világnál.

A válladig ér a hold
s rózsás lábad ujját,
alázatos tengerek
habjai csókolják.

51.

Könnyű ruhád rebben, ragyog
a hűs lugasban. Nyár van.
Pipám füstje eloszladoz
a tünde délutánban.

Öledbe ejted a kezed,
s mit fürge tűvel varrtál:
csöppecske holmi, gügyögő
kisgyerek inge tarkáll.

A könyv fölütve révedez,
s halk ívein a számnak
– mit böngészgettem épp neked –
a betűk messzeszállnak.

A délután hűs, mint a víz,
egy levél halkan ring le,
s öledben mint marék szirom:
a gyermek rózsainge. –

Augusztus – november, Alkonnyal... Volnék csak alma…cikl.

Akár egy kóbor, kolduló barát…

I.
Akár egy kóbor, kolduló barát,
ki esti erdőn talpal és dalol,
szellő kapdossa sarui porát
és harmat szökken talpai alól,

úgy viszlek én is Kedvesem, vidáman,
mint motyóját a kolduló barát.
Veled kelek és benned vetem ágyam,
s e verssel mondok esteli imát.

Nincs nékem görcsös fütykösöm, dorongom,
s ha lator jönne: szívem sem enyém,
a tarisznyámból kikopott a gondom
s minden reményem ez a költemény.

S a Kedves mégis kincset talál nálam,
mint Isten ama kolduló barátban.

II.
A déli kertből, imhol, homlokodra
a szőke nap tűz csókos, barna lánggal,
ballagsz felém, lengedezve, imbolyogva,
íves karodban vén, öblös kosárral.

Barackok hamva, szőlők méze buggyan,
málnák levele friss haraggal zöldel,
a nyarat hozod két ifjú karodban,
a nyár-anyát, e szakajtó gyümölccsel.

Szemedben versek júliusa érik,
bölcs, sárga méhek zsongnak szavamból,
hajadból erdők selyme leng az égig,

vetéseinkben az Isten barangol.
A kertből, honnan lépdel fürge lábad,
egy egész kincses nyár kacag utánad.

III.

Hajad fürtjében déli rózsa ringott,
futásodban ím, őzikék szökelltek,
csöpp ajkadról nyíltak a szűzi bimbók,
szemeidben lágy esték térdepeltek;

s hogy szebb legyél, kalászod barnaságát
hoztad karodban s rétek zsenge selymét,
homlokodon halk csillagok világát,
hogy a tavasznak Benned kedve teljék.

Mosolygott minden, amerre futottál,
völgyek pihegtek fürge révületben,
s az Isten, aki pöttyet elszunyókált,
jöttödre halkan fölébredt szívemben;

s hajnallal ringó, ifjú rózsafánkra,
aranyos csőrrel röppen egy madárka.

IV.

Hajadból rózsák illata lobog,
parányi ajkad bimbócsengettyű,
komoly szavadban bíboros borok,
a csókod mégis ibolyalehű.

Pajkos kedved darazsak tanyája,
szemedben meg tücskök hegedülnek,
a hallgatásod rigók rózsafája,
dallal buzogva ágaidra ülnek.

A kék estében csillagok zizegnek,
heverek én is lágy homlokodon,
égig érő kazlain a csöndnek,
s mint széna selyme, szűz a nyugalom.

S én dúdolok és veled fütyörészek
tág országútján a kanyargó égnek.

V.

Bennem ragyogsz, mint gyémántban a fény,
mint tükörben a lélek, tűzben a heve,
szememben ringsz, mint csillag ég ívén,
mint illatban a virág lehellete;

együtt vagyunk, mint hajnallal a nap,
mint barna nyárral bronzuló gyümölcsök,
mint fészek pölyhén pihés madarak,
mint bízó visszhang és a méla völgyek;

úgy röpülünk mi az ég felé, Édes,
mint pásztortűznek hívő harsogása;
mint két imában, hogyha egy a lélek,
és egy az áldás két híves fohászra;

Isten erdejében, hol csupa lomb zöldel,
béke vár már minket csupa puha csönddel.

VI.

A hűséget kergettem, mint a gyermek,
de ordas volt a hűség s rámcsaholt,
a barna árnyak halkan fölneszeltek,
és roskadt felhők mögé tűnt a hold.

Pedig te tünde, úgy vágytam kezedre,
de nálamnál oly gyorsabb volt a lábad;
így lettem majdnem magam hűtelenje,
mert alig hittem, hogy még megtalállak.

Te jöttél Kedves, kék szemet nyitottál,
s az ujjam vén, öreg betűkre tévedt,
hogy: testvér, ami után úgy futottál,
ott szunnyad mélyén egy szív rejtekének;

hogy: szeress ember, hűtlenhez hitetlen,
s a hűség úgyis ott alszik szívedben.

VII.

A rózsáskertben kerge ördög ballag,
varjakkal száll a nyár az ég alatt,
kénköves füsttel ég a tünde csillag,
a gyenge szellő ordasként harap.

A förgeteg a rétre robban égve,
az élet szívén manók hallgatóznak,
a pacsirta, a dal deli vitéze,
markán ragad egy durva martalócnak. –

Te világíts hát Kedvesem, szerelmem,
csak világoljál e vaksi világnak,
ó, virágozz ki, Virágom, szívemben
s a szemeidben nyíljon a csodálat,

hogy Ármány dühét, bármily ördögi,
egy nevető szem mégis megköti.

VIII.

A sűrű vihar hálaját kibontja
és kérges markán mégis fönnakad
egy rózsaszirom árva csonkja-bonkja,
az ajkadról egy suttogó szavad.

Ó, Kedvesem, ne félj e förgetegtől,
e rest vihar az élet aratása;
a hiú rózsák nemes törzse eldől,
de búzák lelke most gyűlik a zsákba.

S majd serkentik az élet ifjú sarját,
mit vallathat az újdon förgeteg,
s a rusnya vésznek rüggyel, maggal vallják
kemény hitüket, éber éltüket.

Ó, Kedves, ha csak egy rügyed maradna,
az Isten abból új kalászt aratna.

IX.

Ó, Kedvesem, már rég szívemben hordlak,
mint álmát a mag, ha rügyre bólintó,
mint május éje gyenge, lenge holdat,
mint hűs tavaszok ízét őszi bimbó.

Mióta szűz és lágy a barka selyme,
s a nyári estben fürge dobbanat van;
én lengedek elrévülő szemedbe,
és téged látlak minden új tavaszban.

Emlékszel? Egyszer régi, régi nyárban
szirom voltam s ajkad szirmára hulltam.
Emlékszem, egyszer nagy, mohos homályban.
a barna éjből rámkacagtál halkan.

Ó, Virágom, kezdettől fogva voltunk,
s egy tavaszra, ímé, most kibomoltunk.

X.

Te lettél immár kincsem, aranyom,
amit el nem oroz soha az Idő,
e vén tolvaj, kit hajszol a haszon
s a dús szépséghez könyörögni jő,

és koldus-markát tartja mind elébe,
hogy üres zsebén essen meg szíve,
hogy szirmainak aranyát letépje,
hogy tavasz nélkül töppedjen rügye.

Balga Szépség, vigyázz e latorra
és meg ne bontsad soha magadat,
mert tallérodat fillérként rabolja,
míg egész kincsed markában ragad.

De add aranyad annak, ki szeret,
és megkettőzöd mindjárt kincsedet.

XI.

Az Isten ujja véste tükrödet,
mert minden tükrön ott az Ő keze,
de csillogásuk néha réveteg,
és barna homály lelke hull bele,

és néha párás, hogyha rálehel
arany szájával furcsa, durva köd;
csukott, borús pillákkal alszik el
ilyenkor Isten a tükrök mögött.

Tiédre, Kedves, nem tud árnyék szállni,
mert ahogy Isten szűk keretbe vésett,
a homlokát, ím benned vélte látni,
s lelked tükrébe lágyan belenézett.

Azért van, hogy te hűs tükröd mögül,
Ő szelíd arca föl-föltündököl.

XII.

Úgy jöttél, mint a selymesléptű álom,
úgy fakadtál, mint fű a rögökön,
úgy csillantál, mint harmatcsöpp az ágon,
úgy buggyantál, mint pillára a könny;

úgy gügyögtél, mint anya gyermekének,
úgy gagyogtál, mint gyermek az anyának,
úgy rebegtél, mint falevél a szélnek,
úgy susogtál, mint szél az éjszakának;

az vagy nekem, mi mezőnek a pásztor,
mi éhesnek az étel jószaga,
mi kisdednek a szénalehű jászol,
mi vándornak a füstölgő tanya:

ocsúdó álom, ámuló valóság,
csillagok nyitnak benned s tünde rózsák.

XIII.

Büszke márványból mintáználak, Kedves,
égre néző, kitárt karú szobornak,
de hideg a márvány meleg szívedhez,
s füstökkel fonná tested be a Holnap.

Hegyek kövéből véshetném ki képed,
lágy gördüléseit szelíd mosolynak,
de századoknak részeg lába lépked,
s a roppant hegyek sorra térdre hullnak.

És véshetnélek akár csillagokba,
mérhetnélek oszlopához a mennynek;
a szépségednek csonka lenne szobra,
és üres lenne álma a szívemnek.

Ó, maradj csak szívemben Kedves s látod:
a tenyerünkben tartjuk a világot.

XIV.

Ha párom leszel és majd öt gyerek
kapaszkodik ruhádba és beléd,
öt éhes szájnak szelsz majd kenyeret,
kettőnek is ringatod bölcsejét;

hej, akkor szülsz te engem is világra,
és gyermeked lesz ez a csöpp család,
nagy éhünket te langy tejed táplálja,
és mosolyodból terítsz vacsorát.

A tűz mellől én mosolyogva nézem,
– míg arcodon a láng pilléje repdes: –
e gyatra földön - mint a tünde égben, –
hogy fölmagasztalt téged Isten, Kedves,

hogy lágy tejedre és meleg kezedbe
egy egész világ életét letette.

XV.

Tenger mélyéről hoztam e szonettet,
hogy menny boltjáig csapjon a szavam.
Ó dédelgessed szíveden s szeressed
e csacska kagylót, hogyha gyöngye van.

Ó, mert e gyöngy is csak szíved szülöttje
és benne, ímé, én is a tied,
mert két szemedből kékség gyúlt a ködre,
s meglelte gyöngyöm, Kedves, a kezed.

Lásd, drága tenger, rólad révedeztem
öröktől fogva, hogy majd megtalálsz,
hogy reámbukkan mélység-mély
szemedben a szerelem, a lágyujjú halász.

Mindig is voltam, mégis most születtem;
kékszemű tenger, ringass a szívedben.

XVI.

Ó, hitvány pompa, csilló, cifra szépség,
hűs ínyeidben odvas fog mered,
s vak tükreidből majd kilép a vénség,
s letépi halkan kölcsön-ékszered.

Ha nem vetettél tág mezőkre lágyan,
s ha kerted nem hoz roskadó gyümölcsöt,
vinkó leszel a halál poharában,
duhaj lakomán színig hajt az ördög.

Ó, Kedvesem, szépséged nincs hiába.
Lágy szemeidből dús nyarak nevetnek,
lelkedben az Isten ocsúdó álma
nyit hajtásokat ifjú rügyeidnek.

Szépséged íves ujjaival, Kedves,
egy egész földet formálsz a szívedhez.

XVII.

Kóró maradtam volna nélküled,
vagy égett föld, mely kórót sem terem;
ziláló álom, múló szédület,
gazdagságommal örök nincstelen.

Maradtam volna Isten szemefénye,
akit a könnye mégis megvakított,
egy örök bánat örökös reménye,
kit még csak lágy szegénység gazdagított.

De Isten bízta kincsemet kezedbe,
hogy igéit ím, általad betöltsem,
hogy királyságom, mit hoztál nevetve,
egy fillérig mind életedre költsem.

Lásd, így tetted a földet gazdagabbá,
mely szegénységem soha nem siratná.

XVIII.

Ezüst mezőbe, aranyos ekével,
heves nyarammá foglak, Kedvesem.
Duzzadt marokkal, magok özönével,
úgy hintelek szét az életemen.

Téged viszlek én mindamerre járok,
mint iszákját a szelíd magvető;
így népesítsd majd be a világot,
ha megérlel a kalászos idő,

e vén paraszt, ki üldögél pipázva,
és rámfigyel, hogy szántok, a fia
s derűs nyugalma mit se szánja-bánja,
hogy létednek magként kell hullnia.

Mert tudja ő, hogy szépséged cipója,
egy koldus világ éhségét csitítja.

XIX.

Mint kisgyerek, ha rétre menni készül,
s szívében fürge izgalom szorong;
az ablaknál áll és a renyhe égből,
eső szitálgat, hull a kerge lomb,

s míg síró búja, egyre vérzi, bántja:
derűs dombokra roskad rá az ég,
kibontott kontyát füttyös szél cibálja,
homlokán gond ül: barna, bús, sötét.

Ő mindig vár még. Így jön el az alkony,
akkor már fehér párnáin zokog
az éjszakában, míg elpilled halkan,
s másnapra kelve friss reggel ragyog;

Ó, Kedvesem, így vártalak, s szememre
gyermekkönnyekben gyűl a hála gyöngye.

XX.

Az ajkad szirmát szűzi rímek zsongják,
hajadból versed selyme röppen, Kedves,
homlokodról szonettek barna bronzát
emeli Isten tükörül szívedhez.

Hogy benne lásd: e föld csak vak
bolyongás,
de rusnya ösvény tántorog a lápra,
a hűs szépséget durva hordák rontják,
s csendülő versnek jöttél e világra.

Halk rímeidben gyermekek pihegnek,
kik lágy szívükön tartják meg a mennyet;
lüktetésében nyíló életednek,
örök költészet harsonái zengnek.

Az Isten írta versét életednek,
hol a költő, ki Véle versenyezhet?…

XXI.

Mint versek bokrán szűzi rím pirosa:
kibuggyant gyöngyét bontja mind a málna.
Az alvó csöndet kandi szél motozza,
tikkadt darázsnak brumman tünde szárnya.

Az ég oly derűs most, mintha rebben
szemed, mert benne lágy versek rügyelnek;
ím, epret tartasz szűzszirmú kezedben,
s de édes íze lehet az epernek!

Mert mosolyogva integetsz felém most,
ki kerti székről nézlek és pipázok:
a könnyű füstnek tünde tüllje szálldos,
s belépihegnek nyiladó virágok.

A délutánnak drága tükre metszett;
megnézed benne arcod és e verset.

XXII.

Ó, Kedvesem, nincsen nálad csodásabb;
bölcs bronztükrödben tengerek nyugodnak,
lágy nyári felhők gyenge bolyha fátylad,
s az esti égbolt ágya homlokodnak.

Lásd, engem ringatsz szép, szelíd szívedben,
de bennem ezt a földet hordozod;
úgy sejdítsd ki nyíló életemben
az életed, mit Isten álmodott.

Ifjú erdőmre lanyha záporod hull,
gyümölcseimre mosolyod virágzik,
egy fülledt világ iszik majd borunkból
és megcsodálja kertünk rózsafáit.

A tavaszunknak ifjú lombja zöld,
a mi rügyünktől harsog majd a föld.

XXIII.

Amikoron jöttél, egymagadban jöttél,
betöltötted mégis arcoddal a földet,
rózsabimbót hoztál, haddal nem zörögtél,
s a napjaim édes rabságodban telnek.

Amikoron jöttél, szűzen mosolyogtál,
gyermeki könnyekre így illettél engem;
szelíd csillag lángolt ékes homlokodnál,
elbóbiskolt minden árnyék a szívemben.

Amikoron jöttél, pillékkel siettél,
itt ballag most Isten halkan a nyomunkban;
nevetve daloltál, magokat vetettél,
s kalászunknak ímé, roskadt terhe bukkan.

Amikoron jöttél, egymagadban jöttél,
s velem egy világot megszülni születtél.

XXIV.

Hűséges jobbágy voltam én, Igazság,
ki mennykövek közt, lápon is követ,
s a jobbkarod, ha vén latrok lecsapják:
balodba nyomja árva fegyvered.

Hej, kardos ember, harcos hajdú voltam,
egyszál magamban is roppant sereg,
s szelíd völgyek ölében úgy daloltam,
te érccelzengő, kemény éneked.

De kék szeme volt, Kedves, a tavasznak,
s az égnek is oly kék volt a szeme,
és tavasz nyílott barkáján szavadnak
s a szívedben az élet üteme.

Ó, egymagamban a világé voltam,
most meg e vén föld szunnyad a karunkban.

XXV.

És zsákot dobott vállamra az Isten
s mormogva mondta: Itt a tiszta mag,
tág földjeimen hintsed szét szelíden,
friss szélbe dúdolj és ne hagyd magad.

Indultam én, hajnali kedvvel mentem,
hogy lábam nyomán éled majd a föld,
de az Isten ült minden búzaszemben,
s vén zsákom terhe szűz szívemre gyűlt.

Ó, Kedvesem, te vélem szembe jöttél,
piruló szélben lengett a ruhád;
arcomba néztél, halkan rámnevettél,
s a mosolyodtól szebb lett a világ.

Ó, magjainkra Isten földje vágyik,
így érünk el majd barna homlokáig.

XXVI.

És térdére vett téged is az Isten,
úgy dünnyögött el halkan egy mesét,
azóta süt a tavasz a szemedben,
azóta nyílik szívedből az ég.

Tükrül meg homlokát tartotta hozzád,
hogy a szívében ismerd meg magad,
hogy májusaid majd megszázszorozzák
az ő lelkéből bronzuló nyarat.

Szívedből azért néha rádcsodálkoz,
– míg illó tavasz harmata pereg –
és éhes kézzel kap a nyár nyakához
te rügyed gyöngye: csacska kisgyerek;

s mikorra lelked álma mind kipattan,
te ringatod az Istent a karodban.

XXVII.

Ha meghalok, a Kedves elsirat,
anyám szívére ül a szenvedés,
pár barát még emlékkel látogat,
a nagyanyám nyűtt fényképemre néz.

Kutyám utánam szűköl néha majd,
bodor füstökre sejdül a pipám,
de nyomomban már minden rög kihajt,
egy rügy se tud rólam a rózsafán.

S a törzs, amelynek hév hajtása voltam,
mint ért gyümölcsöt, e világ elejt;
éhesek étke így leszek majd holtan,
ha úgy gyászol a föld, hogy elfelejt,

s nevem se tudja. Én meg visszatérek,
a könnyel, borral néha megidézget.

XXVIII.

De nem kacérkodom veled, Halál,
akár egy céda, feslett szeretővel;
hajadból mézga buja szaga száll
és vérrel festett szájad hullán rőtel.

Hej, másra less és bolondabb szegényre,
ki pénzt vet néked, s szerelmet ígér;
csavargó vagyok, de Isten szegénye,
s nem esdeklek puffadt bájaidért.

Van nékem egem, Kedvesem, dalom,
hej, lesz nekünk még gyümölcsünk, tanyánk,
s ha rám számítasz, én hát megsúgom:
akaszd le rozsdás cégéred, Halál,

mert legény vagyok, de olyan szegény nem,
hogy két karod közt csókon vesszek éhen.

XXIX.

A kezedben az Isten ujja éled,
ki mély álomban, bölcsőn ringatott,
s e szunnyadásnak barna íze réved
homlokomra, ha megsimogatod.

Lásd Kedves, Isten szíve volt a fészkem,
s utána durva fekhely e világ:
ő álmodott meg ringatásul nékem,
ő álmodta meg kezed bársonyát.

S te csitítod a gyermeket, ki éhes
s e koldus földtől eseng friss tejet
s e harsant világ kemény üteméhez
gyöngyökkel csendít gyenge éneket.

Ó, Kedvesem, simogató kezedben
egy szívre érzek, ahonnan születtem.

XXX.

Gyarló Igazság, ám csak botladozzál,
kopott igédet ajkam meg se lopja,
mert elbuksz úgyis, kinccsel roskadozz bár,
ha nincs veled a Szépség rózsabotja.

Csak tévelygés az élet vak homálya,
bár ösvényei csillaggal vezetnek;
az Igazságnak hosszú a szakálla,
de kapaszkodni kevés a kezednek.

Te tudod, Kedves, Szépség az Igazság,
hogy nem hollónak ültet nyár gyümölcsöt,
hogy magja teszi, nem héjja, az almát,
és szívük nélkül rabszolgák a bölcsek;

hogy az Igazság csillagunkká válik,
s a Szépség vezet mégis mindhalálig.

XXXI.

Mint asszony, hogyha ballag barna kertben,
hogy számbavegye, mint fizet a nyár,
s szelíd gyümölcsök megduzzadva, telten
ölébe hullnak s roskad a kosár;

Lásd, Kedvesem, így én is néked értem;
a tavasz is csak érted vett ölébe,
hogy te rügyeddé csattanjak a fényben,
hogy lelkem a nyár gyümölcsre cserélje.

Ó, mert a nyár a boldog Isten álma,
s Ő akarja, hogy július legyek,
s szedett gyümölcsöm magján létre vállva,
csak éledjenek új és hűs rügyek;

mert örök lombom zendül minden magban:
megszedve bár, de egyre gazdagabban.

XXXII.

Az ég színével játszadoz szemed,
de ajkad édes, csöppnyi, mint a málna,
a hallgatásod, szunnyadó rímek:
kiülnek mind a csönd hűs homlokára.

A hajad is oly selymes, versbezengő,
mint nyári alkony bűvös szőkesége,
a homlokod lágy gondokkal merengő:
ezüst párákkal ring a messzeségbe.

Így vagy csodás, így lettél szép varázslat,
így maradsz már meg örök végtelennek;
egyedül csak az Isten magyarázhat,
ki ott ülsz piros párnáin szívemnek.

A kagyló vagyok s életembe zárva
ringatlak búgó, meleg óceánba.

XXXIII.

Szép látomás vagy, tán nem is valóság,
s ha valóság vagy, látomás leszel,
mit szelíd szentek, bóbitás apácák
zsolozsmás lelke dallá énekel.

Óh, mert az Isten nem teremtett testnek,
hogy rögnek szüless e göröngy világra,
hogy sárszívvel egy sárbálványt szeress meg,
hogy léted legyen szerelmed halála;

e kurta lét, mely alig ölnyi, rőfnyi
s a szerelmet csak a sírhantig méri,
s ez börtönéből nem tud nagyra nőni,
de minden léptét rácsos árny kíséri.

De fohásznak és zsoltárnak teremtett
s én imádkozlak, meg elénekellek.

XXXIV.

Hűvöslehű az Isten szőleje,
ballagdál benne vén, mogorva csősz
és ifjú fákkal ülteti tele,
ha arany lombbal roggyan már az ősz.

A gazda járkál, halkan hümmöget,
kedvtelve nézi, mint nőnek a fák,
a kert darázzsal rázeng és nevet,
az Isten szeme egy símogatás.

Majd jön a nyár, virágok húga-lánya,
karján cseresznyék friss fűzére lenged,
gyümölcseit az ősznek fölkínálja,
s a derűs ősz tálcára rakja mindet,

hogy vélük teljen be az Isten éhe,
s egy bimbó bánat erdőnyi reménye.

XXXV.

Lágy búzák álma zizzen a hajadban,
karodból cipók ízes lelke süt,
a pilláidon barna alkonyat van,
de ajkadon már pattan mind a rügy.

A te szemeddel néz tavaszt a május,
míg gyönge ujja bimbót bontogat,
a nyár álmoddal álmodik virágos,
mézízű tarlót és kalászokat.

Te lettél Kedves, földem, csöpp tanyám,
mely Istentől az én szívemre szállt át;
ó, hadd ültessem beléd rózsafám
az örök szépség ifjú rózsafáját.

Hogy míg e földet búrján gyom veri,
nevessenek e rózsa ékei.

XXXVI.

Akár a harcos pusztuló csatából,
ahol egy ország, minden elveszett,
s ő holtakon át, nádasokon gázol
s mellén, arcán vén, rovott sebek;

s tán azt se tudja: fegyvere volt, gyilka,
hogy ország is volt, s nincsen már sehol,
s kemény éhe, lágy bánata hajtja
hazafelé s alkonnyal bujdokol.

Megverve én is, mégis győzelemmel,
így tértem hozzád, Kedvesem, haza,
s hagy játszadozzon morcos fegyveremmel
nagy, szederszemű gyermekek hada.

Csata is volt? Ország is? Gyalázat?
Csókolj az ajkamra inkább ibolyákat…

XXXVII.

Mikor az Isten ébredezik, Kedves,
a gyarló szemek sorra lecsukódnak,
fülek lelkére ólom ül, ha repdes
hangja az égi hegedűvonóknak.

Mikor az Isten verset ír, a költők
fekete vésszel mind-mind elnémulnak,
ha szobrot vés ő, hitvány, vasból-öntött
kis földi szobrok mind a szélbe hullnak.

Lásd, Kedvesem, úgy botladoz szonettem,
de szikla vagyok s gránitom dobog;
szétvetett lábbal Isten áll fölöttem,
s rettenetes nagy csákánya ropog.

S szelíd szívükön át e lágy rímeknek,
az ő kifejtett kövei görögnek.

XXXVIII.

Én úgy tekintek Kedvesem reád már,
hogy benned látom híven meg magam,
akárha földig érő tükör volnál,
amelyre vakság árnya nem suhan.

Lásd, inkább vélném arcomat hamisnak,
tán azt is, hogy az élet tévelyeg,
semhogy benned ne látnám igaznak,
s az igazinak tükrös képemet.

Rég nem leszek már, ha leszek, csakugyan,
csak úgy leszek, hogy arcom e tükör,
lelkére egyszer halkan ráborultam,
s e tűnő arc még föl-föl tündököl.

Mulandó képem, Kedves, ne keresd,
de kérdezgesd meg néha tükrödet.

XXXIX.

A júliusnak te adtál kalászt,
vén szeptember, te fürtöd verte csapra,
s ha bízva koccint, rád mond áldomást
a zsellér-földek cammogó parasztja.

Mert te szemedből eredt drága langya
hűs zápornak és csobogó esőnek,
te bugyoláltad ködbe, puha rongyba,
gyöngy alkonyba a vacogó mezőket.

S ha megszegi a lágy kenyér karéjját:
rádgondol mind a kisgyerek, család,
s ha templomba megy, mert gondjai vonják,
ó, érted mormol anyjuk egy imát,

hogy foganj, teremj, égre, földre nézőn;
én megáldott nyaram, én gyümölcsös őszöm.

XL.

Mint cinke lelke: dal vagy Kedvesem,
lágy égi dallam, mennyei zene;
mélyenbúgó hegedű: nélkülem
e süket föld tán meg sem értene.

Mint gyermekének bölcsőt az apa,
mint anyának az anyaság tejet;
ím, engem adott az Isten maga
hangszeredül, hogy elzenghesselek.

Ó, hős hegedű, romló rózsafa,
mit a halál nem lesz rest összetörni:
örökséged az Isten dallama,
s én megtanultam híven hegedülni.

S hogy hitvány húrod elszakad, ne bánjad,
ha eldaloltad őt a nagyvilágnak.

Szeptember 5. − 1943. október 27., Alkonnyal... Akár egy kóbor…cikl.

Ég alatt…

Fekszem a széles ég alatt,
szemben a nappal, az udvaron;
egy ócska dívány tartogat
még anyásan s már roskadón.
Vén, ósdi kóca mind kilóg,
de elnyűtt szíve még meleg.
S én heverek az udvaron,
akár a könnyed ég felett.

Kövér felhő mind elinalt,
de kedvem buggyan, szinte fölvet,
csobogó szellő simogat,
s a nap szelíden megölelget,
akár egy vidor szerető,
de inkább, mint Isten, Aki
ím, nem rest hozzám nevető
csókjaival lehajlani.

A Kedves halkan varrogat,
pihékben hull a mosolya,
s én nézem: ujja hogy szalad,
s mily nyugalmas a homloka.
Egy rózsa készül bomlani,
hogy a tüske is fölnevet…
Ölje meg magát mind, aki
még többet kíván, emberek.

Alkonnyal, barna bronzzal... Aranyvörös cikl.

Terelő

Az éjszaka, álmomban,
király kanásza voltam,
csordámat úgy tereltem,
tüzes csillag fölöttem.

Tüzes csillag, kénkövek
párálltak mély füstöket;
erdők mögött pörnyében
falvak bújtak sötéten.

Szót sem szólva, hallgatag
ballagtam az ég alatt,
de a disznók röffenése
piros csíkot vont a légbe;

s orraiknak a túrása,
palotáknak pusztulása.
Ki mind összeterelné,
kilenc csordás nem elég!

Űztem volna hajtva őket,
a szerteszét ténfergőket,
de hogy egyhez odacsaptam,
angyal vált belőle nyomban.
Mindből angyal, százak száza,
nincs már szükség a kanászra!
Káromkodtam, nem feleltem,
csak magamban hazamentem.

Október 10., Tű hegyén, Harsogó cikl.

Min töpreng…

Min töpreng a kutya, ha ebédkor
előtted ül s bűvölten néz a tálba;
bizsereg benne az idegesség, s ha az illem
nem tartaná, éhsége ugatásba
csapna ki, mint hullám, de csak a prémje
borzolódik, s ha mégis nagy kegyelmed
elébe dobja a csontot s te így
eleget teszel az emberi rendnek;
hiába! – Okos szemei figyelnek.

Min töpreng a kutya, ha úri szeszélyed
oldalba rúgja s ő a sajgó sebre
futtatja nyelvét s érzi tán: a vére
ér annyit, mint a tied és lihegve
nyúlik el vacka rongyain; fejében
már bontakozik, hogy dús, köves házad
az ő foga, körme őrzi, s te csupán csak
zsarnoki kényúr, puhácska báb vagy,
merengve hallgat, s hallgatása lázad.

Min töpreng a kutya, ha a csikorgó
fagyra vered ki s szépművű, rezes
nyakörvvel megbilincseled, s neki
a hóban lassan fehér prémje lesz,
lihegni kezd s szájában lobogóan
lágy pára bontja zászlaját s a vad
hideg mindegyre marja, s a havas
udvaron lépte üt csöpp nyomokat:
tolvaj osonhat: dacos s nem ugat.

Már nem ugat s bár csípi a rideg
levegő, töpreng: két lábára hajtja
állát úgy néz előre, tépelődő
gondolatban feszül homloka boltja,
látja: a házad omló kártyavár csak,
szétomlana egy teli csaholásra,
magába roskad s a gondolata
olyan nehéz, hogy szinte hóba ássa:
szemében éles fények villanása.

Érzi, érzi, hogy farkas maga is,
mint szabadult harsogás hegyről a völgybe,
rohan át rajta a szabadság, szűköl,
száját nyalja, majd fölhörren üvöltve,
föl s le szalad szűk ketrecén, de látja
hogy mellette milliók foga, karma,
jöhet kutyakorbács, alamizsna s most, ha
fölényes lépted elébe bukna,
őrjöngve marna szép, ívelt nyakadba.

Tű hegyén, Gyalognép cikl.

Pogány vigasság

Rest istenek lakomája:
vén kupákban régi bor,
sárga lánggal ég a lámpa;
árnyas, hűs halotti tor.
Vén istenek mulatsága,
táncban reng kövér hasuk,
borokban penész virága,
és a lámpa éjbe fut;

Árva cigány nyirettyűje
száll a füstben s megreked,
öblös hangok hűlve, nyűve
zengnek részeg éneket;
Így van ez mind hajnal óta,
így marad már alkonyig,
bőg a rossz bor, sír a nóta,
és az élet így folyik;

Friss leányok kerge melle
táncba ring s az istenek
fölmekegve, öklendezve
roppant hájjal rengenek;
döng a padló, zúg a mámor,
harsant szájjal úgy nevet
és kirúg az égi hámból
az istenhad, víg sereg;

Ó, leánykák drága húsa,
nevetése, arca hamva,
leng ruhájuk; röpke, kósza
kuncogásuk leng suhanva;
ó, víg öröm, ifjú vénség,
bámul már a bamba est,
lányok arcán hűlő kékség,
de a táncuk mégse rest;

Vén istenek mulatsága:
huny a lámpa, bús a bor,
isteneknek nagy az árnya,
s fékevesztett csönd dobol;
leányoknak gyenge melle
vén ráncokba hullva lottyad;
egy isten föltérdepelne,
de a fal mind rája roskad.

Október 7., Alkonnyal... Piros lányok piros nappal cikl.

Bronztükör

Menyasszonyomnak

I.

Mint barnálló bronztükörbe
istennő, ha nézi lágy
arca hamvát, ajka gyönge
rüggyel ringó vonalát,
dús hajának drága, barna
omló fürtjét, fürge, hűs
szemöldökét s íves karja
pölyheit, mely színezüst;

válla halmát, − pompás szobra
a Szépségnek! − és derűs
fogai közt mosolyogva
telt málna ring: nevetés;
rabjai ím bús, esetlen
testtel állnak és lesik
engedelmes tiszteletben
parancsoló szemeit;

úgy nézd magad e sok lenge
versezetben, Kedvesem;
homlokodra is merengve
derű szálljon, szemeden
csillanások lelke lengjen,
kacagás a torkodon,
s kacagásod úgy öleljen,
símogassa homlokom;

mint barnálló bronztükörbe
nézd hát magad, Kedvesem,
ring az idő körbe, körbe
s nem állhat meg senki sem.
De e tükör tiszta, fényes,
s homlokod, mely bent ragyog,
áhítattal nézik édes,
messzi, hosszú századok.−

II.

Csendülj most hát vers regénnyé,
sorjában úgy mondjad el,
árnyam mint vált tiszta fénnyé,
s mint ült homlokomra jel.
Szent jele a szerelemnek,
kacagásnak, isteni
ragyogása életemnek.
Ezt fogom elkezdeni.

Messzire kell visszamennem,
két-három évre talán,
hogy e vers rügyét fölleljem
egy kifeslő rózsafán.
Bizony, rügy volt akkor még csak,
s nem sejtettük, hogy nekünk
bontja ki egy lanyha évszak,
s a rózsái mi leszünk.

De már így van. Áldjuk érte
a jó Kertészt, az Urat,
aki gázolt térdig dérbe,
s előhozta a tavaszt.
Szellőt bontott és virágot,
sarjadoztak szíveink,
s a rózsafán kacagások
rügye botlott fényre: mink.

A jó Kertész meg mosolygott:
„Örüljetek, kis csacsik,
szívetekbe újra oltok
rügyet, s tavasz bimbait.
Selymetekben dédelgetve
ápoljátok őket is,
ha majd zengve kikeletre,
fényes arcuk fölvetik.”

Kis rügyekből újra rózsa,
a rózsákból rózsafák.
De ez a tavasz varázsa,
így lesz tele a világ.
Így lesz a föld rózsáskertté,
csupa illatos, piros,
hogy szívetek tiszta selymén
száz kis új rügy mosolyog.”

III.

Édest már régen ösmerem:
két éves kicsi volt tán,
ott tapsikált együtt velem
a langyos Tisza partján.
Meleg volt a víz, oly meleg,
mint anya gügyögése.
Áradó, mint a szeretet.
Homlokán este fénye.

Mi bronzosodó nap alatt
ültünk a fürge csöndben,
csodák kék szirma kihasadt
kitáruló szívünkben,
és csillogott a méla víz,
az Édes karját tárta,
úgy tapsikált a habok hűs,
hullámzó ritmusába.

A hullám friss és csacska volt,
úgy kacagott az Édes;
a víz csillagszemébe folyt,
törleszkedett kezéhez.
A lanyha víz térdig se ért,
szivárványlott szökellve,
s az Édes kedve már nem fért
kacagó, kis szívébe;

ki is buggyant, csupa arany
kacagások röpültek,
meglengették szöszke hajam,
onnan szívembe ültek.
Egy árnyathulló fa alól
komoly szemekkel néztem,
s szívemben is már ő dalolt
e barna gügyögésben.

IV.

Egy másik kép is fölrezeg
szívemben róla lágyan;
már nagyobbacska kisgyerek:
játszadoz a szobában.
A szőnyeg bolyha oly puha,
huncut pihékkel csikland,
csodálatos üvegbúra:
angyal fújja a villanyt;

a villanyt, amely ott ragyog
az asztal magasában,
de ki a padlón botladoz,
kisgyerekeknek árny van.
Az árnyékok is oly puhák,
selymesek, mint a szőnyeg,
nyiladoznak a friss csodák:
tündérek kergetőznek.

Ó, csupa fürge sejtelem
ez alanti világ most;
törpék táncolnak nesztelen,
és szárnyak szirma szálldos.
Az anyukák és apukák
hogy is vehetnék észre?
Csak az ilyen pici babák
szeme tágul a fényre.

S a barna kályha moccan is,
mintha fenyegetőzne,
s riasztva, zölden ég hamis
kandúrnak szeme gyöngye.
Az ablaktábla oly sötét,
s kint az ordas szél fúj már,
de a sötét is fénnyel ég:
varázslat íze bújkál.
Az Édes szeme nyiladoz
ennyi csacska csodára,
s fölragyog, mint a csillagok
ezüstös kacagása.
Én csak őt néztem: hűs, szelíd
haját, e szőkeséget,
és nagy-nagy gyermekszemeit,
melyekben Isten égett.

V.

Majd jött a ballagó Idő
és síkon, lanka domb megett,
− míg vén furulyát vett elő −
kézen fogva vezetett.
Te a házból integettél,
kék köténykéd gyönge szél
fodrozgatta. A hegyeknél
messze hűvös este kélt.

Szomorúan, gyermekszívem
bánatával terhesen
vissza-vissza, visszanéztem;
por lebbent a léptemen.
Poroszkáltam, csoroszkáltam;
a vén Idő furulyált,
sípja zengett a homályban,
riogatta a homályt.

De az este sűrű volt már,
s piros gyermekképedet,
mintha vízben kormot oldnál:
elfakítá réveteg.
Vissza-vissza, visszanéztem,
s nem láttam mást, csak a csöpp
lámpátokat pisla fényben,
hunyori ablak mögött.

Mint az árnyék az utamra,
rámfeküdt egy sejtelem:
gyermekjátékom megunja,
s rohan majd a szél velem.
Parányi ház, nevetésed,
ékes gyermek-mosolyod
sodorják majd rusnya vészek,
és én velük rohanok.

VI.

Mint akit hullám csavarint,
vagy förgeteg hegyre dob:
illant virágom szirma mind,
gyermekkorom elhagyott.
S a fürge dal, mit ép elébb
dúdolgattam önfeledt,
üvöltő szélvész vitte szét
görnyedő mezők felett.

Csörgő patakom – angyalok
hordtak belé gyöngynedűt –
most kénes vízzel fortyogott,
haragosra feketült.
Aranyhalaim, hej, dühös,
szörnyű cetekké váltak;
galambjaim is szélütött
sirályként kiabáltak;

dióhéj-bárkám, mely kecses
billegéssel botladott
patakomon; megrezegett,
roppant hajóvá változott.
S gyermek álmodozva-játszva
akkor vettem észre csak,
mikor már e szörnyű bárka
elragadott, s minden hab

toronnyá nőtt és az orkán
bömbölve vitt engemet.
S köröttem e rőten, tarkán
hullámzó vízrengeteg!
Könnyem csípett, szélvész vágott,
üvöltöztem, de belül
hideglelős félés rázott,
szám is belefeketült!

Még az előbb játszadoztam,
bohó kedvem nevetett,
s két kézre kell fognom mostan
ezt a kormánykereket!
Jaj, de reccsen; jaj, de síkos!
Csusszan, billen, táncba kap!
Pokolbeli ördög biztos,
a pokolban boldogabb!

Hátára vetett a hullám!
S nyavalyás, nagy félelem:
őrült cigány, vakon, durván
hegedült a szívemen.

Vad zápornak heve csobban,
rongyokat tépdel a köd.
Üvöltöznek csapatokban
reszkető vállam mögött.

Mért nem játék mindörökre?!
− dadog, hebeg, sír a szám −
Mit akar e bárka tőlem?
Mit akar az óceán?
Szerecsenek sanda szemmel,
késekkel és vigyori
pofájukkal szeretnének
hátam mögé siklani.

Manó harap a bokámba,
mérges pók a nyakamon;
fanyar hullám üt a számra,
s én hiába; nem bírom,
nem tudom e szörnyű, kerge,
útált kormánykereket
megmarkolni két kezembe!
Minden ujjam dermedett,

s az a gyűlölt szerecsenhad!
Árbocokon, kötelen
csüngenek és sompolyognak,
és mind szembenéz velem.
De szemükből látom: késük
várja hátam közepét,
s még mielőtt öklöm szétüt:
tövig buggyan majd belém.

Mögöttem meg kalózhajók
sötét lepke-szárnyai
− míg a baljós éj oldalog −
reám készek szállani.
Csordogálnak a nyomomban
kitartóan, éhesen.
Árbocukon sárga hold van;
csatlósuk a félelem.

De hívtalak, Édes, Édes!
Azt a szöszke gyereket,
ki oly nagy szemekkel nézett,
ki oly csengve nevetett!
Egy szót talán szóltál volna
s ez az eszelős vihar,
mely nem hajol korbácsomra:
elcsitul villámival.

VII.

Így vert bizony, három hétig
ez a szörnyű borzalom,
hogy: csapódva földtől égig,
tengerre ért a hajóm.
Ember volt e tenger. Ádáz
fölnőttember sokaság.
Vad hullámokkal cibálták
bízó hajóm zászlaját.

Rettenet a vakság átka,
de látni tán nehezebb!
Ó, legyenek százszor áldva
a nem látó gyerekek!
Kik játékkal bíbelődnek,
karikáznak víg futással,
úgy járják a zsenge kertet:
a gyermekkort, dallal átal.

Farkasokkal nincs vitájuk,
s nem tudják, hogy ember is
lehet ordas. A hazájuk:
selymes fűtől, mennyekig.
A játékuk: dióhéjnyi,
harmatcsöpp a tengerük.
Egytől sem tudnak még félni,
hogy elrohanhat velük.

Hej, te csetlő-botló árva
dióhéj! Te, kerge könny!
Dióhéjból bamba bárka;
könnycseppből meg vízözön!
Így rohant biz' bömbölészve
bárkám ég és föld között;
hol pokolba, hol az égbe,
föllegekbe ütközött.

Gégémben meg, mint akinek
torkára forrt a falat,
s hűlő nyelve kéken billeg;
az imádság fennakadt.
Úgy hápogtam, úgy hebegtem!
De Isten szó nélkül is
olvashatott a lelkemben,
s rám vetette szemeit.

Csitult akkor, csihadt már a
viharmadár ereje,
hűlt vizekre hullt a szárnya,
habra kókadt a feje.
Szemeit csúf, pisla fénnyel
le is hunyta réveteg.
Vele húnyt ki a nap éppen
a bíborló víz megett.

VIII.

Kamaszkor: harsant, víg vadon,
mézzel buggyan, s keserű
szederrel, s a langy Nyugalom
itt faodvakba menekül.
De nem is verhet itt tanyát,
kamaszkor egy dús sziget;
s a partjain vak áradás
viperanyelve sziszeg.

Meg azután az itt lakók:
furcsa szerzet, annyi szent!
Kerge törpék, meg víg manók,
s kiáltoznak esztelen.
Harsan a lomb, szinte ordít;
olyan vidám, oly erős!
Csodával lakik itt torkig,
aki víg, nem ijedős.

Pajtásul fogadtam én is
rögtön háromszál manót.
Éj színezte szemük kékjit,
de tréfájuk durva volt.
Hátbavertek, rám vihogtak,
hozták mákok mákonyát;
azután meg táncba fogtak
egy pázsitos réten át.

Szedtem én is, kaptam én is,
szedegettem talpamat
körberingó táncon végig.
De kedvem fanyar maradt.
Úgy vihogtak! Vigyorogtak!
S én nem tudtam, hogy: vajjon
vihognak vagy vicsorognak?
Hej, rossz éltem volt nagyon

három évig! Annyit ettem,
annyit laktam, annyi zöld
gyümölcsöt, hogy már azt hittem:
hideglelős, rossz gyümölcs
vagyok én is. S vén ágbogán
tart egy görcsös, görbe fa.
Elenged tán későn-korán,
vagy örökre itt fogad.

IX.

Bizony, soká nem láttam őt,
de idézgette lelkem,
akár hajnalt a zöld mezők
estéli szürkületben.
Álmodtam róla, mint a völgy
egy téli dérbe dermed;
sejdülten, mint ízes gyümölcs,
melyet letép egy gyermek.

Tükör voltam, ki várta szűz
arcának gyenge selymét,
ringatás voltam, hogy derűs
karomban kedve teljék.
Ige voltam, amit kimond
ajka egy lágy tavaszra;
s az élet, mely szívünkben zsong
ímé, megszázszorozza.

De várnom kellett, mert rügyek
nem jöttek még telemre:
bölcs jég intette szívemet
vén, meleg türelemre.
De láttam már, hogy kandi ég
emeli harsonáit;
a bimbó kitárja szívét;
a pintyőke sem fázik;

tavaszoskedvű ágakon
pókok hálaja lendül,
amit az Isten ujja font
ezüstlő végtelenből.

Madár voltam én és az Úr
barna kezében éltem.
Te emlékeddel, és meleg
kenyéren; lágy reményen.

X.

Így múltak évek és napok,
lassacskán telt az éltem.
Vén bárkám halkan ballagott
tükrös folyó vizében.
Kamaszkor víg, zöld erdejét
elhagytam már s előttem
virult egy nyíló csodarét:
ifjúság, tág mezőben.

Darázzsal zsongott és heves
napban érlelt, gyümölccsel
roskadt bokrain fűszeres
eperrel, rőt szemölccsel.
Szöllőtőkéin hűs borok
nedűje csorrant; barna
földjein áldást álmodott
a mag: Isten-hatalma.

Király lettem ímé, vígan
dobbant a partra lábam,
hogy földem csalitjaiban
otthonom föltaláljam.
otthonom, amely fészke már
néki, aki kacagva
szökell felém, s kié e nyár
csodásan termő bokra.

XI.

Aztán egy nyári délután
megjött, akár a rózsa,
mely nyílik május lágy haján,
s a tavaszt kibimbózza.
Úgy érkezett, akár a rím,
mely versbe buggyan zengve;
úgy jött, mint a hajnali fény
fölrévülő szemembe;

mint kerti eprek, a piros
kedvvel napranevetnek;
mint lágy szellő, ha csorgadoz
selymén a szűz füveknek;
mint harmat gyöngye, hogyha halk
göröngyre lengve gördül,
de egy világ bomlik ki majd
e szikkadt, hűs göröngyből.

XII.

Vén postás bajszán sárga nap,
s ő kényelmes bakkanccsal
roggyant kapunkon áthalad
egy fürge távírattal.
Mely homlokomra rásusog,
hogy drága dobbanattal,
mint szívembe a ritmusok:
rohansz már a vonattal.

Ó, kékebb lett akkor az ég,
a lombok egyre zöldebb,
lágyabb lett a nyári vidék,
az árnyak elhűsöltek.
A rozsdás kút víg hangra lelt:
buggyant vidor nedűje,
dünnyögve zümmögött a kert:
a tücskök hegedűje.

Ó, zendült szívem, mely szelíd,
szunnyadt álomba tévedt;
emelgették dús fürtjeik
bóbiskoló vetések.
Bokor hűsén, hol álmosan
gubbadt, most csengve-zengve
füttyentett árva madaram
víg éneke a mennybe.

Mert téged hozott lomha, nagy
kerekein a gőzös;
s e tömzsi-testű gyorsvonat
úgy ringott, mint az őzek.
S tükörül hozta a szemed,
ahol ím, megtaláltam
lelkem felét, kit réveteg
kerestem a homályban.

XIII.

Július heve megrekedt
az utcán és a fákon,
a pörzsölő nap csüggedett,
mint zárt pilláin az álom.
Árva csibék – csöpp pöttyei
olvadt nap aranyának –
sereglenek mind hűsleni
árok possadt tavának.

A délután még úgy tüzelt,
mint roskadttorkú katlan,
s a nyelvem lassan rímre lelt
föloldódó szavakban.
Mert vártalak már tégedet,
s az ablakot fürkéztem;
a kocsi mikor áll veled
meg a napnak tüzében,

míg kutyánk majd csahol: sötét
torkában leng a nyelve,
míg kecses lábad majd lelép
a pázsitra szökellve.
Régi kapunk is megrezeg,
s egy édes pillanatban
meghallom tündér léptedet,
amint lépcsőre dobban.

Így vártalak, s megérkezett
Édesanyám, ki érted
batáron ment és most üres
kocsi-üléssel tért meg.
Ó, akkor úgy belém nyilallt
a fájás: csacska tüske.
Pedig már kuncogva bukkant
egy édes rózsa csücske.

XIV.

Csilló pillanat így ragyog
az idő szívén, Kedves,
a villó hajnal így gagyog
a zsenge, friss füvekhez;
az éjszaka így révedez
a tűzbe, vén mesébe,
költő nyelve így tévedez
egy megváltó igére,

Édesanya így veszi föl
kicsinyét az ölébe,
lány homloka így tündököl
egy suttogás neszére,
imádság ilyen szelíden
suhan a tárt egeknek,
bimbók, mikor a nyár izen,
ily szűzien remegnek, –

mikor új kocsi robogott,
a lovak lába dobbant,
megzörrentek az ablakok,
s megállott a kapunkban.
Süket templomban a harang
küszködve így doboghat:
torkomból nem jött árva hang,
sem lelke a szavaknak.

Hogy mit éreztem, nem tudom.
De mit érez a gyermek,
mondd, Kedves, ha nyári napon
a felhők megerednek,
s ő búsong, csöndben kesereg,
s ahogy könnyein fölnéz:
derűs az ég, s tán fényesebb
és jobban tündököl még. −

XV.

Kedves, még meg sem láttalak,
még nem értél szobámba,
de hangod − ím egy pillanat! −
s rebbent, mint cinke szárnya.
Csicseregtél és csacsogtál,
s a hűs előszobában
bíbelődtél csomagodnál
ujjad szirmával lágyan.

Nagyanyád vén feketében,
s csipkék fehér havával,
már ült egy szelíd, régi széken,
halk bánat illatával.
Te meg − tündérek tesznek így! −
nem is jöttél magadban,
de madarak énekeit
zendítetted szavadban.

Mondom; még nem is láttalak,
s hangodat dallal telve
− akár májusi ég alatt −
száz cinke csivitelte.
Pacsirták zsongtak, zendülő
pintyőkék, és a fürjek
seregben surrantak elő,
és köribém röpültek.

Tudod, Kedves, a szűz tavasz
érkezik így meg lopva,

hogy egy hajnalra dalt havaz
a vén föld minden bokra.
Zsongással telik meg az ég,
s madarai nyomában
koszorúsan a tavasz lép
fűzöldszínű ruhában.

Így csicseregtél, csevegtél
Kedves, e könnyű kedvben,
örök tavaszommá lettél,
én meg gyümölcsfád lettem:
kitártam ezer ágamat
te ezer madaradnak,
s szívemre szálltak, ajkamat
csókolták, úgy csacsogtak.

XVI.

Fejeden széles, nagy kalap,
árnyéka barna csipke,
az inged selyme patyolat,
bimbó a kendőd csücske;
arcodon még a nyár heve,
szemedben már a béke;
az ég derűs lehellete;
július menedéke.

Pilláidnak tünde szárnya,
ahogy szemednél repdes,
olyan, mint az alkony árnya,
a réved kék vizekhez.
Barna kalapod oly komoly,
akár a nyári este,
de komoly kalapod alól
bomlik hajad nevetve;

s e kalap, hajadba hull:
arcod csipkésen árnyas,
de cseresznyeként, huncutul
ott is nevet a szájad,

az ajkad, mely csak annyi, mint
egy pattanó rügyecske,
vagy szirom, amit ellegyint
a lágykezű szelecske.

Álladon barack álmodik,
barackok szűzi bája
bontja ki rajta hamvait,
akárha muzsikálna;
az állad halmán csöpp gödör
− csókoknak édes fészek! −
benne pilleként tündököl,
illeg a nevetésed,

a mosolyod, amely egész
lényedet úgy elönti,
hogy amint a szobámba lépsz,
az árnyat rendre dönti,
s mint éber holdfény, hogyha süt,
és a táj tejfehér lesz:
dús fény ragyogott mindenütt,
ahogy bejöttél Édes…

XVII.

Mint kába aranydarazsak
a kertbe szabadulnak,
s heves sereggel zsonganak
és forró dalt dúdolnak,
s a levegő szinte olyan,
mint sűrű arany-kása,
amelyben fortyog bosszúsan
darazsak harsanása;

úgy lett világos a szoba,
úgy töltötted meg fénnyel,
mint vemhes darazsak hada
duzzadva dünnyögéssel.
E dongó, vak raj meglepett
szobámban minden sarkot:

padló árnyát és szegletet,
oly áradva kavargott;

s mit Édesanyám hűs üveg-
tálakban eléd hordott:
megcsente sárga mézedet,
kenyered és a kortyod,
mely tág bögréből torkodon
iramodott kacagva,
s gyümölcsödet, mely harsogón
emlékezett a napra,

szülőanyjára, érlelő
heves, meleg kezére
e csorranó-bő nyáridő
átforrósult lehére.
Így zendültek e darazsak,
s bársony kezedre szálltak,
hogy hűs hamvadba hulljanak:
gyöngy gyümölcse e nyárnak.

XVIII.

Kedves, most megvallom neked
− ámbár nehéz a nyelvem −
én csacska, furcsa vétkemet,
s bízom ítéletedben,
mely fölemel, vagy porbaránt,
− előre itt ígérem! −
megnyugszom benne egyaránt,
akárhogyan is érjen.

Mielőtt belekezdenék,
öltözz bíró-csuhába,
ölts magadra tavasz-pihét;
bújjál virág-ruhába.
Asztalodon a két komondor
gyertya helyett ott álljon
két váza, melyből kibomol
virágok fürtje lágyan.

Vállaidra meg két kecses,
szelíd madárka szálljon,
hogy édes igát így vehess
a kemény igazságon.
Csengettyűdül egy gyöngyvirág
egész jól megfelelhet,
s szuronyos őr helyett, nohát,
vigyázzon rám a lelked.

A hallgatóság: darazsak,
tücskök, meg holdas este,
fehér macska a fák alatt,
egy tünde föllegecske,
a kémény, amely itt pipál
a fejünk magasában,
ez alkony és e tünde táj -
itt vannak valahányan;

a csillagok sorban, körül
az égre könyökölnek,
a kerten barna lepke ül,
a virágok fülelnek.
A mindenség most ráhajol
a tárgyaló teremre.
Csillag hull homloka alól
szívedre és szívemre.

XIX.

Hogy mi a vétkem, Kedvesem?
Bevallom én, de kérlek,
ne rezdüljön meg pelyhe sem
pillád finom ívének.
Ne ráncoljad homlokodat,
ajkad ne csücsörítsed,
mosollyal könnyítsd magadat,
szavam ne nehezítsd meg;

szavam, mely − mondom − úgy dadog,
akár a részeg nyelve,
akiben nemes, jó borok
bölcselkednek feszülve;
s e bölcsesség bár szótalan,
s a mámora is józan,
mégis kövek görgése van
minden kimondott szóban.

Mondom, ámbár vétkes vagyok,
vétkemet mégsem érzem,
s bűneim, bár bohó-nagyok,
kezem nem szennyes vérben.
Pillét nem öltem; e kecses
apródját a tavasznak,
mordályom sem sebezte meg
éltét vén ordasoknak.

Soh' sem gyilkoltam rózsafát
mord baltával a kertben,
s a rigó zengette dalát,
hát vele énekeltem.
Mondom, nincs bűnöm, Kedvesem,
s a tolvajságnak, látod,
nem eshet rám még árnya sem.
− Ki állít ily galádot? −

Pedig − szavam csak igazán
most válik dadogósra! −
e gyanú mégis árnyas ám,
akár a tölgyfa lombja.
Mert - bevallani oly nehéz −
ép téged loptalak meg;
tolvajoddá lett ez a kéz,
amely most verset pörget.

Nem ép e kéz, nem testi kéz,
nem az a kéz, amellyel
kecses villát forgatva, s kést
jóllakom libamellel,

vagy az a kéz, mellyel a dús
gyümölcsöket fogom meg,
kik nyár lehével, s illatos
lelkükkel rámlihegnek

nem is az a kezem, amely
elréved homlokodra,
becéző meleget lehell,
s elringat símogatva,
nem is az, mely a hajadat
járja, akár a tévedt
manó a bársony fák alatt,
selymén a tünde rétnek, −

de lelkem keze, mellyel én
− bár még csak rügye rebbent −
a jövő hímes mezején
a vállad átöleltem,
s e csecsemőnyi rügyeket
már dús virágként, lágyan
eléd szórtam; s úgy nevetett
az ég szemed tavában,

hogy én − szédült darázs tesz így,
ha a nyár hívogatja −
megízlelgetni mézeit
rászálltam ajakadra.
Te nem tudván, mit forralok
ajkaddal, mely szirom volt;
meg sem moccantottad karod,
hogy elhessentsd e dongót.

XX.

− A vádlott álljon hát elő!
Tette durva, bűne nagy!
Hisz ő volt az a vakmerő,
s megcsókolta ajkamat.
Vétke súlyos! Irgalommal,
ha szabálya engedi,

szolgál a Törvény, bizonnyal,
de büntetni kell neki.

De sorolom ímé bűnét:
Ön egy csókkal illeté
ajkamat, mely nem Öné még,
helyesbítek: nem Öné!
S mi súlyosabb: gondolatban!
mert ellene védelem
(arclegyintés, amely csattan)
semmi bokron nem terem!

Kérte volna legalább hát
tanácsomat! Avagy egy
biztató szót! Így: ajkát
megcsókolnom szabad-e?
De Ön, mint a tolvaj éjjel,
aki aranyat oroz,
tisztaszívű lámpafénnyel
sétálni vonakodott!

Bújkált inkább! Úgy lopott meg!
S Önnek bármily büntetés,
mit a Törvény megnevezhet,
úgy gondolom, hogy: kevés!
De, hogy mégis észretérjen,
s tanúságból is elég
példa álljon: én hát kérem
örök láncra tételét!

−Szép bíróság, édes Törvény!
Ösmerem a vétkemet,
mégsem bántja szívem törvén
semmi lelkiösmeret.
A bűn pedig ott kezdődik,
(s igazam van, azt hiszem)
ha egy csúf kiütés érik,
s vérezni kezd szívemen.

De ez, amit elkövettem,

s mit a Törvény megtorol,
üszköt nem hagyott szívemben,
tüskét sem ejtett sehol.
Ugyanis az Édes Vádló
nem tudja még egyedül
azt, ami e könyv lapjáról
lassacskán majd kiderül,

hogy én Őt, hogy én az Édes
málna-ajkát; a haját
nevetését; a szemének
kacagását, sóhaját,
rebbenését, riadását,
pihegését, révülő,
csöndbehulló hallgatását,
csillagokig szédülő

szárnyalását; drága lelkét,
piros szíve bimbaját,
hamvasodó, szűz szerelmét
nagyon-nagyon!... − De tovább
hogyan mondjam? Hiszen ezzel,
mielőtt még ez a vers
véget érne, csínnal, renddel
minden mesét befejez.

Kérem tehát felmentésem.
S ami láncom illeti:
láncomat is kérve kérem
reám erősíteni.
Hűséggel és szerelemmel
hordozom majd, viselem.
Tanúm legyen minden ember,
Isten, és a szerelem!

XXI.

Hát fölmentettél! Óh, de jó,
hogy így megszabadultam,
hogy csacska vétkem − pihe-hó −

elolvadt mosolyodban.
Mert a vétkesnek, jaj, de rossz!
A megbántott igazság
fájó tüskeként bent motoz,
amíg csak ki nem húzzák.

De, ha ilyen édes kezek
osztogatnak kegyelmet,
a büntetés is édesebb,
s a kemény Törvény: gyermek,
kit édesanyja, a meleg
Igazság kézen fogva
apjához, a Joghoz vezet,
és az ölébe kapja.

XXII.

Ó, bárha ilyen lenne mind,
ki törvényt osztogatva
a hatalom joga szerint
a gazokat lecsapja,
és sohasem felejtené,
hogy kardja kettős éle
nem csak a gazba döf belé:
magát is sebzi véle.

Mert mást sebezni, jaj, seb az,
még ha anyám nevére
a mindig örök, mindig az
Igazért hull is vére.
Mert rózsa a seb, amit bár
ültethetsz más szívébe;
illata mégis visszajár
a te szívedbe, égbe.

Így osztogathatsz sebeket
akár egész sereggel:
szívedben rózsáskert eped
vérrel és tövisekkel.
S bár jó anyád; az Igazság

derűs szeméért tetted,
a tüskék durva ág-bogát
önszívedbe vetetted.

Lám az Igazság íly kemény,
de szeme lágy tekintet,
szolgálóit e földtekén
sürgeti, hajtja mindet,
hogy szeressék és keressék,
s egyszerre megtalálván,
csúf, reves folt sohse essék
égszínű, kék ruháján.

Ó, az Igazság jó anya,
de szűz húga, a Szépség,
kinek a tavasz mosolya
vezérli minden léptét,
kinek szíve csak csendülés,
a lelke meg cinkedal,
de ki Istennel szembenéz,
s mindörökre fiatal.

Ó, termékeny, serény szülőm,
ki Isten-áldta kebled
a csillagokba révülőn
nyitod meg gyermekidnek,
kik repesve és éhesen
körülötted nyafognak,
s langy, símogató tejeden
gügyögnek, s megnyugodnak.

Lásd, sokan vagyunk gyermeked,
s családod lesz e föld már.
Ó, ha a szíved melegebb,
s magad is lágyabb volnál,
s ne engednéd, hogy e sereg,
mely tentejeden nőtt fel
egymásnak rontson réveteg,
méreggel, s rusnya tőrrel.

De karon fognád húgodat,
a szűz Szépséget; s látod,
így tennétek fészekké csak,
otthonná a világot!
Ó, Igazság, föld szüleje,
így érnénk el hazáig,
hiszen az egész föld a te
meleg öledbe vágyik!...

XXIII.

Ó, bizony azért vagy csodás,
mert valóság lett benned
e tünde, égi látomás;
valóvá földi szemnek,
hogy még az is, ki bús vakon
eget a földre rántott,
megtalálja nyomdokodon
itt is a mennyországot,

a mennyországot, mit pedig
dühös haraggal gúnyolt
angyalával, és sohse hitt -
ím, rá nevet szavadból.
Ó, én pedig, ki mindig is
benne erősen hittem;
hírdetem, ha nevetik is:
benned leszállt az Isten,

Aki jelen van mindenütt
e széles föld porában,
de szeme néha ki-kisüt
egy szemben; gyöngyvirágban,
vagy megcsillan egy harmaton,
és megremeg egy szóban,
izmosan és roskadozón,
mégis odaadóan.
Így szállt reád is szelíden,
mint illat a virágra,
mint csillagok esti vízen,

mint madárnak az árnya.
Versbe így száll a szerelem,
gyermekbe így a lélek.
Ó, Kedvesemben, Istenem,
hogy is ne szeretnélek!

Hogy is ne látnám szemedet
az ő tekintetében;
hogy is ne érezném meleg
kezed az ő kezében?
Hisz Te lelked a szeretet,
mely embert istenítve
e roggyant földről úgy repes
egyenesen az égbe!

XXIV.

Az első nap úgy elszaladt
halk csengettyűket rázva,
akár május a fák alatt
tücskökkel muzsikálva,
s lobbantva jánosbogarat,
zöld lángokkal világít,
s amerre az alkony halad,
elkíséri hazáig.

Ily rövid volt a délután,
s május-est is ily rövid,
mely vezérelgeti puhán
az ifjú párok lépteit.
Kik csacsogva csacskasággal
csevegnek, mint madarak,
s ifjú-lehű rózsaággal
legyezik homlokukat,

s mikor már a mély, vörös hold
fák hegyében, ház-tetőn
súlyos aranyakkal bókol
intve, figyelmeztetőn,
akkor látják: ímé már a

szelíd este oly közel,
sötét lepke száll a fákra,
alkony-szemekkel figyel;-

akkor veszik végre észre:
este lett már, árnyas est,
lágy levelek nesz-beszéde
szállingó mesébe kezd.-
Ez így is volt. Már a lámpa
fölcsillant a kert zugán
az alkonyban úgy, akár a
gyöngy egy barna lány nyakán,

s mi szobának börtönéből
szabadulva ég alá,
sajtból, vajból, lanyha tejből
készítettünk vacsorát.
Úgy pörögtél, mint egy édes,
tünde tündérke, aki
hű maradva hív szívéhez,
mosolyt akar osztani.

Tányérokkal megrakodva
− fehér foguk nevetett −
terítettél az asztalra
hűs villákat, késeket.
Az asztalkendő fehéren
− lelke cipó illata −
úgy kacagott föl az éjben,
mint egy boldog, jó anya,

ki úgy sürög, villog, illeg,
s áldott szívéből terít,
csillapítni gyermekinek
öklöződő éheit.
Így forogtál, így nevettél,
s tálban hoztad paprikák
friss, zöld húsát; gyöngyszemeknél
illóbb, lágyabb mosolyát.

Édesanyám, hogy kilépett
− varázslat sincs íly sebes −
terülj-asztal megigézett,
csodája ránevetett.
Te meg − hiszen tündér voltál,
édes tündér, jótevő! −
csillagokkal mosolyogtál
sötét pilláid mögül.

XXV.

Azon az első éjjelen
úgy aludtam, akár a
gyermek, ha Jézus megjelen,
beszökik a szobába,
és még az uccán hó ragyog,
lehe karácsonyfának
a menny illatával lobog
és bízva szerte árad,

és sötét van már, s az egész
család pihegve alszik,
de a szoba az messzenéz,
angyalok lépte hallszik,
s a kisgyerek a takarót
félőn magára húzza,
de tüzes csíkba kanyarog
a karácsonyfa csúcsa,

mely a nyitott ajtókon át
a harmadik szobából
előlengeti illatát,
s ízes sejtéssel lángol.
S bár a sötétség sűrű, mint
a rossz emberek lelke,
a sötétség is fénybe ring
szikrázással szökellve; −

s ő lágy babát vagy katonát
szorítva a szívére,

a gomolygó homályon át,
mintha az égbe nézne.
Mert ahogy a sötét dereng,
lassan ellát a fáig,
s a csillag a hegyében, fenn
villózva idelátszik.

S lágy angyalhajak aranya
opálos fénybe csillan,
csillagszóró fanyar szaga
tűnő emlékként illan.
Szaloncukrok drága méze,
gyertyák piros lelkei,
selyempapír zizzenése
emlékké kezd ötleni.

De feje már ólmos, álmos;
pilledt ajka révedez;
a pilláin pille szálldos
− álom, álom-pille ez −
s a szobának fala omlik,
és a fehér mennyezet
páraként a csillagokig
iramolva elrezeg.

Félálomba andalodva
illó, lenge köd felett,
talán most már azt se tudja,
hogy karácsonyeste ez,
hogy a szoba sötétjében
csillaggal áll őrt a fa,
s mint a harmat, tejfehéren
csorgadoz az illata.

S szelíd babát, vagy katonát
szorítva a szívéhez,
úgy érez a homályon át,
ahogy én akkor, Édes.
Hisz karácsony volt az a nap,
s Isten, én apró gyermek,

kit meglepett égből lopott,
csodálatos kegyelmed!

XXVI.

Lágy reggel. Illatot piheg
egy rózsa ébredése.
Pöttöm szirom feszíti meg
mellét a tünde égre.
A csacska szellő tántorog,
akár ha részeg lenne,
kacér virágra mosolyog,
de föl is bukik benne.

A reggel gyenge még, akár
a zsenge, friss gyümölcsök,
melyekre vérmes, büszke nyár
még tűznyilat nem öltött.
Tetők mögött a lányos ég
párnáiból kikelve
kék, fátylas ingét váltja ép,
villan a keze selyme.

Fehér cicánk is ásítoz,
szemében még az álom.
Talpában unalom motoz,
hogy pille-lépttel járjon.
Vén, morcos kamra odúján
− éjjel titokkal roskadt −
már serény, dalos kedvű lány:
a kelő fény rakosgat.

Ébred a kert. Már a hajában
víg szellő dudorászgat,
a nap telt pohara csorran,
átitatja ruhámat.
Akár pacsirta szárnya, ha
az egek felé lebben:
szerelem édes dallama,
de rebbent már szívemben.

Te meg, − te édes, nagyszemű
tündér, ki mitse tudva
nem is sejtetted, hogy derül
szerelem a nyomodba -
te hópárnákon, szelíden,
akár egy csöpp virágszál
a hűvös szoba mélyiben
nyugalmasan aludtál,

s nem gondoltad, hogy én olyan
meleg karokkal várlak,
s hogy besurranó mosolyom
pihézi ki párnádat,
s hogy szerelmem, bár hangtalan,
már ringat és becézget,
s zengő, derűs szívére von
téged, te édes Édes!

XXVII.

Nagyanyád arca oly komoly,
de csillanó a csésze,
s a csészék alján bújdokol
a mézek súlyos íze.
A kenyerek gyöngéd kezet
és villanó kést várnak,
hogy étekké lehessenek
ínyén egy puha szájnak.

Az asztalkendő jószagú
napot lehel magából,
a bögre mind pufókhasú,
és édes ingert vámol.
Hömpölygősodrú, tiszta fény
zuhog a terítéken,
a tálak öblös üvegén,
a nagyanyád szemében,

s helyetted, aki még a lágy

álom pihéin fekszel
az asztal minden poharát
megtölti könnyed éggel.
S e híg bor úgy megrészegít,
hogy harsognám: szeretlek,
de hallgatok, és e szelíd
táj cimpái remegnek.

XXVIII.

Remeg bizony a szívem is,
hogy az ajtón kilépve
megízlelni a reggelit,
halkan leülsz a székre.
Arcodról friss víz hűvöse
iramlik a világba,
s egy álom emléke, pihe-
puha pirosra váltva.

Ott ülünk az asztal körül
evésre készen, rendben,
s bennem buzdulva földerül:
te csillansz minden szemben!
Kisöcsém rámnevet, s ilyen
elszédítő igézet! –
Fölbarnuló szemeiben
te kék szemedbe nézek.

Édesanyám ép kenyeret
szeg a pördülő mézhez,
s a szemében is a szemed
édes meséje réved.
Nagyanyád meg, ki ráhajol
bögréjére és éppen
kortyint, ím pillái alól
szemed melegét érzem.

S a szolgáló, ki most megy a
kertünk sarjú füvében,
te pillantásod mosolya

nevet tekintetében.–
Én szédülök és révülök
ennyi harsant csodára,
akár egy boldog szélütött,
ki magát Istent látja.

Reád nézek, te én reám,
semmit se szólunk, Kedves.
Még nem mondom – gyáván talán! –
Te meg még nem érted meg,
hogy mit susognak fű, a fák,
s kint az uccán a nyárfák,
s ha emberszavuk lenne, hát:
zengenék, kiabálnák!

Én kávémat kavargatom,
te meg, akár egy éhes
fecskefiók, majszolgatón
gyöngyfogaidhoz tévedsz.
Az asztalkendő meglebeg,
a méz omolva pördül.
S én megláttam hitvesemet
egy gyönyörű tükörből.

XXIX.

Akár a vándor, ki mögött
száz ösvény pora úszik,
s már porló, hazai rögök
kísérik el a házig,
ahonnan élte kiröpült
e nyugtalan világba,
s ím: fehér falai körül
nyárfák békéje várja;

S ő tétováz; remeg keze,
babrál a barna ajtón,
s a szobákból emlék nesze
liheg elé sóhajtón.
S ő fél belépni. Félelem

lepi meg: – durva, gyatra –
hogy: hányva hosszú éveken
most kapuját kinyissa.

Így voltam én is, Kedvesem,
ahogyan az a vándor.
Úgy tétovázott a kezem,
szememben tűzláng táncolt.
Hisz tudtam én már akkor is:
tebenned hazaértem,
de nem tudtam, ha megrogyik
küszöbére a térdem,

mit szól majd a szülői ház:
elfogad-e fiának;
enged-e fehér kis tanyát
verni és gyermeknek ágyat,
meg tűzhelyet; honnan a láng
egyenest égbe szökken,-
nem tudtam; féltem tétován:
szeretsz-e Kedves, engem?

De hogy szegeztem volna ép
e kérdést a szívednek,
akár egy rózsanyelű kést,
íly hirtelen, íly tettleg?
Hiszen a lustaléptű lány
akkor bontotta ép meg
az asztalt, s karja kosarán
csörrentek az edények,

a bögrék, kések - jóllakás
elunt ármádiái,
kiket a győzelem után
nem győzünk megutálni, -
hogy szóltam volna akkor ép,
mikor tisztán csacsogva
buggyant ajkadról szerteszét
a friss beszéd patakja,

s e rabláncra vont éveket
– távolság bilincsében –
édes nyelvecskéd oldta meg
fürgén, tündéri szépen.
Úgy csicseregtél ott megint,
akár egy erdőalja
dalos kedvű, szíve-szerint
megszédülő pacsirta.

Én ajkad néztem, - s ha te meg
úgy véled, vess meg érte –
s ez édes csacsogás helyett
azt kívántam cserébe.
Hogy bársonyára hulljak és
ott végre elmeséljem,
amire minden szó kevés,
de egy csók elég éppen.

XXX.

Sokat beszéltünk délelőtt,
s én szinte alig hittem,
hogy még egy napja meg se jött
veled a vonat, Kincsem.
Hogy ott szaladt még valahol
a forró nyári tájban;
szél szökkent kereke alól
a nagy zakatolásban.

És e sok-sok hosszú, bús év
elomlott mind előlem,
mint szél, ha a köd lepelét
kapdossa lent a völgyben;
s mint aki aranyat talál,
de az este oly hideg,
és éji árnyak raja száll,
s másnap reggel nézi meg;

úgy éreztem rád most én is,
mint kincsemre, Kedvesem;

aranylelked könnyed fényit
cirógattam kezemen.
És szavadból – mint egy tünde
selyemzsákból az arany –
ömlött, pörgött, fordult rendre
szíved kincse, súlyosan.

Tudtam én már: ha kimondom
azt a bűbájos igét,
s szeretsz te is, lesz, galambom
életünkbe kincs elég.
Amiből majd fészket, édes
otthont rakunk mielőbb,
rózsáskertet, és az éhes
báránykáknak legelőt;

tudtam akkor, hogyha én is
hozzáadom vagyonom,
kevés kincsem, éltünk végig
béke lesz és nyugalom.
Vállainkon teli zsákok,
s ennyi kinccsel terhesek:
ki ne tudna egy világot
vásárolni, emberek?!

XXXI.

És délután meg, amikor
lángostorral ver Isten,
a nap a házakig hajol,
a hő kígyóként szisszen,
s az ég egy megőrült nyilas,
ki egyre, eszelősen
csóvás, vak tüzekkel nyilaz:
láng hökken a mezőben;

délután mi a hűs szobán
függönyök árnya mellett
szemelgettünk tunyán, puhán
egy lágy franciakönyvet.
Még nem regényt, nem költeményt,
nem is a súlyos „Fleures du Mal”-t,
csak oktató könyvet, mi pénzt
hasznos fillérekre vált.

Hol „Bonjour Monsieur”,s „Mademoiselle”
egymást bókolva váltja,
s kelendő magvat hullat el
francia tanulásra;
hol meg van írva józanul,
– csupán csak tudás végett! –
hogy ott a szerelem: „amour”,
s szerelmes mond „je t’ aime”-t,

hogy „la lune” a hold, s fák hegyén
pirulva ring az égen,
akár egy bohó költemény,
akár lányos szemérem,
amely hamvas arcokra fut,
s a lovag szívszakasztón
a csitri lánynak így dadog:
„Szeretem Önt, kisasszony”.

Hej, papírerdő, papiros!
S ami szívemben égett,
de mondtam volna, zengve most,
de súgtam volna néked.
Nem franciául, magyarul,
s még magyarul se mondva,
csak lehelve, csak szótlanul,
csak nézve, mosolyogva,

hogy megértsed, melynek a szó
csak gyatra, gyarló szobra,
s mit száz költő, versdaloló
se önthet hív szavakba,

ha nem fejezi ki a csend,
egy pillantás – akármi!
Kedves, minek a végtelent
szavakkal magyarázni?! –

XXXII.

Könyvet olvastál, Kedvesem…
Versek derűs füzére,
mint ki jár rózsás kerteken,
hullott lépted neszére.
A kezed olyan kecsesen
fogta könyved, akárha
angyal hajolna lelkeden
bókolgató imára.

Madonnát láttam már sokat,
kik festményeken ezüstös
glóriával szent fiukat
szorítják a szívükhöz,
s szelíd mosolyuk úgy csorog,
mint lágy olaj, vagy ámbra,
vagy illatos nehéz borok
aranyékű pohárba.

De azt, hogy két szép földi szem
imígyen tündököljék;
íly mennyeien, égien…
nem láttam én sohsem még,
hogy homlokról, mit földi lény
teremtett e világra:
ennyi puha csönd, ennyi fény
oly záporozva szállna.

Pásztor nézett így a Szűzre,
Kedves, ahogy én reád,
mikor a Szűz szűzen szülte
kisdedben a Messiást.
Pásztor állt íly földre roppant,
mégis égbeszökkenő

áhítattal az akolban,
s szeme előtt az idő
csodás, nagy örvénye tágult,
jelenések fényei:
Szűz öléből, két karjából
világ készül fesleni. –
Így láttalak Madonnának,
ékes képnek, Kedvesem,
s a versek gyöngye szerte áradt
nyelveden, a szíveden.

Éreztem már, hogy most engem
szült újra e pillanat.
Gyermekednek kellett lennem,
hogy majd megáldhassalak,
s örök lelked megfesthessem,
akár ódon mesterek:
tükröt tartva egy kezedben,
másikban a szívedet.

XXXIII.

Illatos kert a szerelem,
s nékem is az volt, Kedves,
de bohó voltam, – ég velem! –
s így értem tövisekhez.
Magam faragtam mindahányt,
s hogy utamra ejtettem,
bele is léptem egyaránt,
mikorra észrevettem.

Féltékeny voltam, – úgy igaz –
s ebben a tünde kertben,
szerelmemben; három csupasz
manó sürgött köröttem.
Bokám harapták, szívemen
akartak furulyázni,
pajtásként játszani velem,
kölykeikkel komázni, –

dallal kergültek részegen,
bolondul hahotázva
csimpázkodtak a kertemen
sok drága rózsafámba!
Hogy mit is nem műveltek ott
garázdán kergetőzve,
de minek tűrtem, én bolond;
a kertnek csacsi csősze!

XXXIV.

Úgy történt az egész, hogy a
nap már lealkonyulva
borongott, s a hold udvara
fénnyel hullt fűre, gyomra.
Az ablakunkon már a lágy
sötétség szundikálva
durmolt, és ezüst hálaját
bontotta csillag száza.

Pillantásodban is belül
csodás, nagy tüzek égtek
ez estnek gyöngygyül, ékszerül,
e versbe szép mesének.
A homlokodról, mint pihék
puhán pilledve, szállva,
lágy gondjait csókolta szét
az est csillagvilága.

Az ajkad meg – csak akkora,
akár egy buggyant málna –
sejdülő, ízes mosolya
gyöngygyét gyűjtötte tálba.
Tudtam azt már akkor is én,
hogy nem lehet jobb semmi,
mint szüret meleg idején
róla málnát szemelni.

Oly szép voltál, olyan csodás!
Szépségnek szűzi szobra!

Egy révedező látomás,
valóság álmodozva.
Ha pillanatig még a csönd
íly hűs, megfoghatatlan…
mondtam volna már, Kedvesem,
szerelmemet szavakban.
Már mondtam volna, hogy nehéz
huszonegy éve várlak,
hogy légy szememre ébredés,
langy álma a pillámnak.
Hogy légy sóhajom és igém,
művem és pihenésem,
a költemény és a remény,
halálom és az éltem,

hogy oldozzál és semmisíts
a gyöngéd szerelemben,
de egészíts és megidézz
majdan a gyermekedben.
Így szóltam volna…s megropog
a lépcső és én már látom,
hogy akit a manó hozott:
Vazul, egy jó barátom,

(aki ezt a furcsa nevét
még iskolás korunkba'
kapta, s most miként ékszerét
a hölgy, oly büszkén hordja).
Füstölögtem, nem tagadom,
s kívántam én őt égbe,
pokolba, csak hát nem, bizony
nem e kert közelébe!...

XXXV.

Vazul megjött, s én csöndesen
dadogtam néked: íme,
egy jó barátom, ki velem
járt iskolába, szíve
igazán hű s nemes. Bizony,

nyolc hosszú évig jártunk
együtt, s a vén gimnázium
szíszálta gyermekálmunk.

Kezet fogtatok, s jaj, nekem,
már is nyilallt egy tüske,
mert szemét Vazul csöndesen
az arcodra vetette,
s magában biztos dürmögött,
hogy milyen szép vagy, Édes,
s hogy íves homlokod mögött
lágy lélek az ígéret.

S nekem az is fájt csacskamód,
hogy szóba elegyedve
ajkadat, ezt a kis kaput
nyitottad feleletre,
sajnáltam minden szavadat,
mit neki válaszoltál,
inkább ülnél csak hallgatag,
vagy reám mosolyognál.

Irigy manó, vak sárgaság,
irigység sárgasága
bontotta bennem zászlaját
hujrázgató csatára.
Mint mokány tatárlovakon
hadak, ha mozgolódnak,
s ligetek bája csupaszon,
pörzsölten földre kókad;

így fenyegette a vihar
kertemnek rózsafáit,
a láng-élű villámival
majd ellenünk csatázik.
De képzeld, Kedves, s nézz belém,
s találsz-é nehezebbet
e gondomnál, hogy nem csak én,
de más is megszerethet?

S lásd, Kedves, minden szerelem
e könnyű sebből vérzik,
hogy: mindig csak velem, velem
szárnyalj, lebegj az égig!
Hogy meg se láss mást! Kívülem
úgy sincs különb és hősebb!
Hogy: én vagyok a szerelem,
kezdeted és a véged!
Hogy: az egyetlen én vagyok,
s a föld is velem hal ki,
s hogy téged csak az én jogom
szolgálni és uralni.
Így lázadoztam én is, így.
S egy vidor nedű rezgett:
hogy el sem mondtam még pedig
azt néked, hogy: szeretlek!

XXXVI.

Te meg egy pillanat alatt
azonnal észrevetted,
hogy buzgó kutam kiapadt,
a kedvem sötétebb lett,
hogy akadozik a szavam,
mint szárnyszegett pacsirta,
s a rózsák bája oda van:
tüskéje több mint szirma.

S ekkor – erre még innen is,
egy évnek távolából
buzdulna könnyen könnyem is,
akár ezüstös fátyol,
ekkor – így tesz a nyári ég,
a felhők gomolyából
kandítja áldott, szép szemét
és nevetéssel lángol –

ekkor, te Édes, mintha gyöngy
szűzecske pördül frissen,
ki tőlünk szaladt még imént

harmattal csilló réten,
s a szívnek úgy fájt, hogy szalad,
hogy tűnik arca hamva, –
ő megfordult, s egy pillanat:
kincsét elébünk dobja; –

te már szavat se vétve rá,
hagytad Vazult a sutba,
röppentél homlokom alá,
göngyöltél mosolyodba.
Nem nevettél még így talán,
s nem volt íly lágy a kedved,
s a szíved ilyen hű tanyám,
mint mikor észrevetted,

hogy nélküled, ha nem ragyog
reám a lelked mennye:
csak meglőtt, vén varjú vagyok,
tarló fölött kerengve.
Szárnyamban ólom, hív az ég,
s csöppen vérem, mély a sár,
hej, szállani is kéne még,
s jobb lesz mégis hullni már. –

Tán akkor már sejdült, Édes,
szívedben egy halk zene,
csillagszemed messze révedt,
mégis én hulltam bele.
Ház előtt a tünde nyárfák
súgtak-búgtak álmatag;
kitalálták, eldalolták
titkunkat az ég alatt.

XXXVII.

Tüzet rakott a barna hold,
tüzet csiholt a kerten,
s kormosodó ég alól
füstök pörnyéje pöffen.
A bokrok, meg a görbe fák

roskadt, vak lánggal égnek,
mint nagy, sötét máglyarakás,
bús szérűjén az éjnek.

Virágok lelke szabadult,
széles vizekként árad,
de levelek alá lapul
lehe petúniának.
A kergefüttyű tücskök mind
daluk mögé lopóznak;
a szél is néha föllegyint,
majd rögök mögé kókad.
Én meg – lehet-é szebben és
puhábban cselekednem? –
csillagról zümmögve mesét,
halkan röpködni kezdtem.
Mint kósza darázs, akit a
feslő rét tánca csábít,
és ifjú bimbók illata,
s ő mindegyikre vágyik.

Így kószáltunk a tarka menny
virágain dönögve,
pillantást se vetve a lenn
alvó párás rögökre.
A szemed csillant s láttam én,
hogy tudsz röpülni, Kedves,
darázsként, ki menny mezején
csillagot szedegethetsz.

Tudtam már, hogy hű társam lész
dalban és röpülésben,
s hogy áldott majd a pihenés,
ha szíved lesz a fészkem.
Hisz ez a darázs élete:
zengő szárnyakkal szállni,
s egy édes virág kelyhében
gyöngy békére találni.

XXXVIII.

Elpilledt már az alkonyat,
a fákat álom rázza,
a kert most üvegparazsak
derengő csillogása.
Nézd, tálca a hold, hűs üveg,
s az éj: varázsos üszke,
s e lágyopálú föllegek:
e gyémánt pörnye, füstje.

A csönd oly végtelen finom,
mint kertek díszes gömbje,
s ha nem mondom, csak suttogom:
tán úgy is összetörne.
Nézd, lehelletünk kék szalag,
akár csikorgó télen,
e tünde menny boltja alatt
szállong, kereng az éjben.

Akár, ha csodás álmokat
alszunk meseszerűen;
csillagok gyér pora tapad
kapisgáló kezünkben;
s mint fényes lapda, ha gurul,
a holddal karikázunk,
és angyalokat ér utol
égies-röptű álmunk;

Oly közel lett most minden itt:
az ég egy hajításnyi,
s ha a kedvünkből úgy telik:
kézzel lehet cibálni
amott a fényes csillagot,
hogy kertünk közepében,
hol csak pislogó láng lobog,
lilás lámpaként égjen.

A kezed csak egy mozdulat,
egy rebbenés az ajkad,
egy sóhajnyi csak a hajad,
s csak rím kell, hogy daloljak.
Csillámok lelke a szemed,
elnyugovó karodban
illatos parasztkenyerek
párás meséje lobban.

Ki is tudná gyarló, gyatra
beszéddel e roppanó
csöndet mérni, akkor is, ha
tarsolyában volna szó.
Nincsen szavam, csak szemem van,
szívem az még itt kacag,
s lelkem már a csillagokban;
bánatom a föld alatt.

Kezedig egy mozdulat csak,
ajkadig egy lágy fohász;
barna tenyerembe foglak,
bölcsőd lettem, ringatás.
édes ajkad is kihajt, ha
bimbóm leszel, Kedvesem.
S mint sziromra símul barna
éj: kezedre hull kezem.

XXXIX.

Mint kinek édes titka van,
s mindenre ránevet,
és úgy hordozza boldogan
titkát, akár egy rügyet;
másnap reggel a szemedben
úgy láttam meg magamat,
mint fészkében, hogyha rebben,
szárnyat bont a madarat.

Madár voltam, dallal keltem
fészkemen, a szemeden,

dalt tanított nyomban, menten
tanítóm a szerelem.
Én meg, aki sohse voltam
még iskolakerülő;
szerelemről megtanultam
dalt dalolni legelőbb.

Tanítóm meg, – vén már jócskán,
s tanítványa a világ –
nem úgy dorgált, nem nyújtófán,
de metszett egy rózsafát.
Azzal vert el minden reggel,
hogy megjöttél, Kedvesem.
Öreg, nehéz ütlegekkel
hegedült a szívemen.

Én bömböltem, hogy ne bántson,
hisz egy dal nem a világ,
a hátamon már ne szántson,
dobja el a rózsafát!
De ő csak vert, – hála Isten, –
s így dorgálta, Kedvesem,
dalt dallani szegény szívem,
mesterem, a szerelem.

XL.

Mint márciusi rét fölött,
míg libbenő kabátját
áztatják kószáló ködök,
s a szellők ujjai szántják;
szép leány, ha ballagva megy
dérbe, havakba lépve,
s nem sejti,hogy már serkedez
az ibolyák füzére;

madarat se hall, csak szíve
énekel, dúdorászgat;
nem a világnak, – senkinek,
csak kedvtelve, magának;

s nem is gondolja, hogy dala
már bölcsőringó ének;
hogy gyémántfényű hajnala
e rétnek és szívének;

így jöttél te is, Kedvesem,
hogy asztalomhoz üljél;
hogy lágy szavaknál melegedj,
pislogó rózsatűznél;
hogy amíg ott ülünk, a láng
körött békés szelíden
e jó melegség lelke ránk
mosolygó fényt derítsen.

Én meg, amíg a szavakat
dobáltam rá a tűzre,
a szerelmem már ez alatt
egy vers színét betűzte,
s a hófehér papír fölött
– mint havas mezőn járva –
már zsengén serkent, ütközött
három vers ibolyája.

Mosolygott rájuk a mező,
nevettem én is hűsen,
becézgető és révedő
kézzel hajadba tűztem.
Három szerény kis ibolya.
Nem lesz tőlük a rét szagos!
De szemeidnek mosolya
ibolyáimmal ragyogott!

XLI.

Három ibolya. Lelkesen
pihegő, ékes ékszer.
De nagy vagy, Kedves, hogy ilyen
kevéssel megelégszel.
Hogy úgy nevet a hajadon
én frissen szedett, árva

virágom, mintha vak vagyon
aranyhalmaza várna.

Pedig nincs kincsem. Szívemet,
– ha te is szeretsz, Kedves, –
igaz, még kinccsé teheted,
s aranyakkal nevethetsz.
De tarisznyám nem roskadó,
s akár ha üres lenne,
gyűrődött alján ott lapul
egy darab égbolt benne.

A ruhám tépett, elhasadt
cafrangján szél fütyül be.
Lábamban tört lándzsavasak,
zsebembe harmat gyűl be.
S ha kalmár jön, s mi kenyeret
alkudnánk tőle enni;
Kedves, lehet, hogy pénz helyett
majd szívvel kell fizetni.

A földem is, nézd, szík-evett,
s nincs igám, barmom nékem;
acélmagvú búza helyett
úgy vetek lágy reménnyel.
Van csöpp tanyám, de ajtaján
ordasok ki-bejárnak,
és minden barna éjszakán
táncot ropnak az árnyak.

Ó, én tudom, ó jól tudom,
egy csendülő szavadra
e kerge árnyék-vigalom
vad táncát abbahagyja,
s e sunyi képű farkasok
csahos csordája, Kedves,
tudom: vert ebként sompolyog,
törleszkedik kezedhez.

A pacsirta meg dalra kap,

– nem kell már bujdokolni –
s majd meglátod, Kedves, magad:
én tanítom dalolni!
S mi súlyos magvat elvetünk,
megáldja Isten hétszer,
s telt csűrünk roskasztja nekünk,
nem vésszel, de terméssel.

Így döngtem halkan, csöndesen
a mézízű jövendőn,
mint puffadt, nagy szöllőszemen
darázs, dalokkal zengőn.
Csak az igédre vártam, egy
frigyetkötő szavadra.
S mint liliom, megrezegett
fejecskéd bólogatva.

XLII.

Tudod, Kedves, még régen én
– akkor még nem jöttél te –
egy vers márványos lépcsején
mentem egyenest égbe.
Vers lépcsején, melyet pedig
a legszentebb anyához,
föltörölgetni könnyeit:
írtam Szűz Máriához.

Tudod, csak úgy írtam, ahogy
a gyermek elbeszélget,
– ha kedve s bátorsága fogy –
selymén az anyaölnek.
Elmondja baját, panaszát,
s mivelhogy gyönge: kér is,
míg sűrű könnyei szavát
lágy csókjai kísérik.

Így en én is. Panaszoltam,
hogy éltem még oly hideg,
s derűs jövőm merre, hol van?

S bálványok az emberek,
kik aranynak, durva kéjnek
áldoznak, és roskatag
hömpölyög a sötét vérnek
árja a bálvány alatt;

hogy leányok fürge szívén
kígyó-tánccal, meztelen
a lelket áruknak hívén:
vonaglik a szerelem.
Síppal, dobbal, serpenyővel,
dudával és hörrenő
böffenéssel, bőgve tőrrel,
úgy visonganak elő; –

gyermekek hullája, szőke,
csuklott fejjel elmarad
kínba-, kéjbe-, borba-, vérbe-
fojtott táncaik alatt!
Jaj, de féltem, jaj, de kértem,
könyörögtem, hogy nekem,
csak nekem, – teremtsen értem
egy szüzet, ki hitvesem,

hitvesem lesz majd bizonnyal,
és szerelme anyaöl,
s bár roskad most liliommal,
nyara lelke: a gyümölcs.
Ki akkor is szűz legyen majd,
ha már három gyereket
karja halmán, bölcsőn ringat,
életéből életet; –

ki cipónak és kenyérnek
lehével az asztalon
terülj asztalt úgy terít meg,
szeretetből gazdagon.
Ki a párom, ki a társam,
társa lelkem röptinek,
s a frigyét nem cérnaszállal,

de bilinccsel köti meg; –

s az a bilincs mégse vérzi,
terhe néki szárnyat ad,
de ujjongva úgyis érzi,
hogy e lánccal lett szabad.
Mert míg mások kötik kötve
mulandóhoz magukat;
fújó szélbe, porló rögbe
szívüket és szavukat,

életüket, velejüket,
erejüket, hitüket;
mohó szemük kincse dülled,
kapzsi markuk megremeg; –
ó, én kértem, kérve kértem,
olyat adjon hát, aki
bilincseit majdnem értem
vinni meri, vallani; –

s azt a láncot, melyet rám rak
kötözze bár gyöngyvirággal:
én is viszem hegynek, sárnak
magasságán-mélyén átal.
Így hittem. Így is kértem,
keresztül lágy rímeken;
hűs lépcsőkre roggyant térdem,
zene zengett szívemen.

S jelül pedig, hogyha gyatra
szavamat meghallgatod;
messze-néző homlokomra
majd a csókodat adod.
Nem Te ajkad melegével,
de jövendő hitvesem
édes ajka gyöngy rügyével.
És ez holdas, lágy legyen.

XLIII.

Vad augusztusi délután.
Kerge tűzzel sárgul a
dühödött nyár heve, s tunyán
hullong szürke hamuja.
S akár fölgyújtott búza közt,
ha riadva szép leány
lohol, s tekergő sűrű füst
csavarodik a haján,

s már szoknyáján is repesve
– mint ijedt manók hada –
lobbanó tüzet keresve
futkároz a láng tova;
s mint egy áldott búzatábla
– szőke haja a kalász –
sikongva és kiabálva
ég már: vörös lobogás;

e délután is így lángolt,
de mi fittyethányva rá
lángok pokoludvarából
mentünk szoba-árny alá.
S mintha esti-lelkű kerten
sarjúk illata piheg:
hűvösséggel, gyönggyel telten
homlokunk úgy lepte meg.

Csitult csönd volt. Lágyan néztem
szemedet, hajadat,
lelked, szemed tükörében,
e tükörben: magamat.
Kezedet, mely elnyugodva
pihent el az asztalon,
s egy íze sem sejti, tudja,
hogy gyűrűmet ráhúzom.

Ráhuzom már nemsokára,
hiszen tudod azt te is,

amit tud már minden nyárfa,
s az égig fölnevetik:
hogy szívünknek két gyümölcse
megérett már s völgyeden
– mint gyümölcsfát – vettél ölbe,
s ringatsz minket, szerelem.

XLIV.

Mint boldog ember, ki az Úr
színét már színről látja,
és sápadt homlokán kigyúl
jelenés fénynyalábja;
én is reád révedezve
döbbent fényesség nyomán:
szinte tűnve föllegekbe,
láttam rajtad glóriát;

hogy fényekkel gyúlva éppen,
akár égi ormokon,
fehér márványokról lépsz le,
megcsókolni homlokom.
De nem szántam, de nem bántam
délelőttömet, mikor
a lelkemben vívódásban
két kérdés is bújdokolt.

Hogy e verset, melyet ember
nem látott még sohasem;
mutassam-é szerelemmel,
szeretettel, Kedvesem?
Mondjam-é, hogy benned érzem
hitvesemet, kit az ég
e versbe súgva meg nékem,
ó, megjövendölt már rég!

Vagy pedig – nehogy szavamban
nevetség üszkére lépj! –
Dobjam-e el azon nyomban,
tépjem-é el az egészt?

De vívódtam, de tépődtem
kétélű kardok között,
míg azután forró tűzben
e délután érkezett;

s én mondom, mint boldog ember,
kit az Isten megölel:
látomással, a lelkemmel
leltelek meg, Kedvesem.
S tűzzel ötlött az eszembe:
ez a vers már a tied,
én ötvöztem bár a rímbe,
tolvajkodnom nem lehet.

S kértelek hát – olyan lágyan,
mint rügy kérleli a fát,
hogy új magban, csírájában
nevelje fel a fiát –
úgy kértelek, hogy egy csöppet
ülj közelebb s szelíden
hallgasd meg, hogy rím gügyögve –
ez a vers itt mit üzen?

Nagyot néztél. Két szemedben,
mint egy kékes gyertyaláng
csodálkozás szárnya röppent
az arcomba, én reám.
De megtetted. Én meg halkan,
– sziromhoz szól így a szél –
indultam s beléd karoltam
a vers márványlépcsején.

XLV.

Madár rebben így a fára,
ág lendül így dal után
himbálózva, mikor már a
víg dalosa messze száll;
ahogyan te, Kedves, akkor,
mikorra a versemet

befejeztem, s homlokodról
dalok gyöngye peregett.

Oly szép voltál! Oly igézett!
Úgy a földre hulltam én!
Fénylő szemed égbe nézett.
Csak te reád az enyém.
Mosolyogtál, mosolyogtam.
Kelő szemed csillogott.
Kezed a kezembe fogtam,
s minket egy nagy kéz fogott;

emelt egyre följebb, följebb,
úgy sietett, úgy rohant.
Deres fények tündököltek,
ünnepeltek komolyan.
S nem riogva harsonákkal,
nem sikongva hegedűn:
égi alak jött ím átal,
jött a havas hegytetőn.

Te is láttad, én is láttam.
Talán az egész világ
velünk együtt látta lágyan
osonni a saruját.
Palástja a könnyed ég volt,
márványból a homloka,
lámpása a lenge, kék hold;
szerelmünk a mosolya.

Jött ím, egyre, jött suhogva,
s hogy haladt a völgybe le,
úgy símultam homlokodra
közel, egyre közelebb.
Drága két bilincse selymes
két kezednek, Kedvesem,
a kezemhez már közelgett,
hogy örök bilincs legyen.

S amit írtam rímbe, versbe
csodás igézet alatt:
szirmos ajkad úgy lehelte
csókkal a homlokomat.
Ekkor ért le, éppen ekkor
völgybe ért az égi lény:
esteledő csillagokból
koszorúval köpenyén.

Ujjongtunk tán? Csöndben voltunk?
Nem tudom. De harsonák
riadoztak minden ormon:
zengett, bongott a világ.
Csönd lett aztán, súlyos csönd lett,
– s füllel alig hallani –
puha szőnyegén lelkünknek
lépegetett Valaki.

XLVI.

Az árnyas Népkert fái közt,
hol kristály este bujkál,
és tücskök kardala füröszt,
akár egy zenekútnál;
hol úgy cirpel e csacska nép,
a dal szárnyán úgy szálldos,
hogy bohó szívvel hiszi még:
dal vált meg egy világot;

csöpp háza előtt már a csősz
roppant tüzet rakott meg,
s a bográcsfölött kergetőz
ízes heve a füstnek.
Vacsorát főznek. Rottyan a
pecsenye a fazékban,
és zsíros húsok illata
terhes pásztákban lobban.

E nagy kert most, hol zeg-zugos
utacskák kanyarognak,

s minden kis ösvény gyöpre fut,
s köréje bokrok rogynak,
meg görcsöstörzsű, régi fák,
hol bölcs harkály kopácsol,
s még délben is a napvilág
itt csak homályos fátyol;

e vadon kert most úgy kinyíl,
mint egy szakállas, éhes
vén martalóc, ha egy szelíd
gyermek símul szívéhez.
S ő kését, minden fegyverét
elejti, szája tátva.
Még ölni akart az elébb,
most fölveszi karjába.

Így csodálkozott reánk is
ez a sűrű, vak vadon.
Meg sem moccantotta fáit
hűs szellőcske. Nyugalom
áradt szerte. Mi meg szépen
ott ültünk egy zöld padon.
Meleg szívek belevésve
álmodtak hallgatagon.

Álmodoztam én is, Édes.
Éles késem volt e vers,
amellyel majd belevésem
egy fatörzsbe szívedet.
S ahogy most szemünk e padnál
hűlt szíveken elmereng;
egy-két század úgy mereng már
rajtunk is majd, Kedvesem.

Hallgatóztam, hallgatóztál,
de a csönd is ránk figyelt.
Csordogáló tücsökkútnál
dús korsaja teletelt.
Széles öblén holdfény csobban,
tücsök-dalokkal teli.

S dús rocskája megse moccan,
hogy karjára emeli.

XLVII.

Hazafelé hold sütött már,
s ringatóztak mind a fák
két oldalt a lanka útnál.
Csöndben aludt a világ.
Ablakoknak szeme zárva,
s gondolatban, melegen
egy-egy ilyen kis szobába
be-beszökkent a szívem.

Nem láttam a mosolygásod,
nem hallottam a szavad;
csak e tünde este látott
hajladozó fák alatt.
De nagy csönd volt akkor, Édes!
De nagy csönd volt, jaj, de mély!
Szájam árva szót se vétett,
mégis mindent elmesélt.

Szinte láttam bólogásod,
hogy nyakadon egy kis ér
ezüst csengettyűjét rázod;
szíved lüktetve zenél.
A nyárfák meg mosolyogtak,
lelkük ezüst nevetés;
a tücskök meg dalba fogtak:
száz hegedű, száz zenész.

Így értünk a ház elé el,
kinyitottuk a kaput,
s a kert illatos lehével
lábaid alá lapult.
Fehér cicánk éppen akkor
szökkent tova hevesen,
belőlem meg lágy szavakból
szót formált a szerelem:

XLVIII.

−Édes, ne vedd csacsogásnak;
ne gondold, hogy a szavam
pajkos szellő-susogás csak,
pillanat és oda van.
Oly gyönyörű ez az este!
De, ha nappal lenne is,
hidd el, akkor is repesve
bontná bennem szárnyait

az a madár, melynek a te
piros szíved melege
lesz a fészke, vagy semmise,
s megveszi tél hidege.
Jó szíved van, tudom, Édes,
s ezt a fázó madarat
fogadja be lelked, fészked;
a szerelmed. Te, magad!

A bölcsek könyvét nem tudom,
de olvasok szemedben,
s magam is költőből, bizony,
kinyitott könyvvé lettem.
Ha rám pillantsz, hogyne látnád
minden egyes lapomon,
amit tudnak már a nyárfák:
Édes, szeretlek nagyon! −

Ó, te ugri-bugri hold fönt!
Szepegnek a csillagok.
Szemérmetes estikék közt
hüppögő sírás dadog:
− Én is téged, én is téged! −
Húzod arany-hegedűd.
Nincsen ennél drágább ének,
nincsen ennél gyönyörűbb!

− Mindörökre? − Mindörökre!

− Sohase más? Mindig én?
− Mindig csak te! − Tündökölve
fény táncol a jegenyén.
− Mindig engem? − Mindig téged!
Soha, soha, soha mást! −
Levél hegyén halk nesz éled,
lágy lombokon: susogás.

A csillagok szemeiket
törülgetik. Oly nagyon
meghatódtak! Zene illeg
körülöttünk: fuvalom.
Esti pázsit zizzenése,
meg a tücsök-hegedű,
muzsikaként száll az égbe,
már tetőd fölött röpül.

Akkor csókoltalak én meg
fölrepesve ajkadon.
Málna volt-é? Cseresznyének
mosolygása? Nem tudom.
Csak azt tudom, csak azt érzem,
hogy ez édes csók alatt
éreztelek meg egészen,
mint gyümölcsben a nyarat.

Cinke pittyent? Rigó szólott?
De hisz elült mindenik!
Rigódal volt mégis csókod;
fölrebbent a lelkemig.
Tartottalak két karomban,
mint gyümölcsét az a nyár;
mint fészkét madár a lombban,
s madár szíve, a dalát.

Olyan édes volt az ajkad!
Íze mégis: drága nyár.
Dünnyögése méhe rajnak,
meg egy pittyenő madár.
Így volt, Édes. Ugye, így volt?

Fölkacagott egy szirom,
rásímult a lenge égbolt.
S Isten volt a nyugalom.

XLIX.

Cinke, hogyha dalra bukkan,
s eltitkolja még e dalt,
de egy perc, s lágy ritmusokban
ég-világgá zengi majd;
mint egy virág: bólogatva
rüggyel ring a fák alatt,
s talán még maga sem tudja:
ő szüli meg a nyarat;

így néztél rám másnap reggel,
így mosolyogtál reám
csodálkozó, nagy szemekkel,
hamvas arcod tavaszán
pirosságnak édes-ékes
rózsáival, s homlokod
magasságán égi-fényes
kisded csillag ragyogott.

Új világra szültél, Kedves,
új világra engemet,
úgy kapdosok gyöngyszívedhez,
akár édes gyereked.
Anyám lész már eztán, Édes,
szerelemre az anyám,
lágy karoddal megölelgetsz,
selyem kendőd adod rám.
Most születtél hitvességre,
most születtél meg te is,
anyaságra, lágy hűségre,
új életet kezdeni.
Égig érni, földre hullni,
meggyújtani a tüzet,
gyümölcsünkkel alkonyulni,
földbe szállni réveteg.

Életünk, mit eddig éltünk
nem volt más, csak anyaméh;
megéledni mostan térünk
élet és halál elé.
Most születtünk a világra,
bölcsőnk lesz a szerelem,
illatos a rózsafája,
a paplana meg selyem.

S mégse csókkal születtünk meg,
nem a szülőnk ez a csók,
bimbaja e szerelemnek
Isten bimbaja is volt.
Mi szüljük most meg az Istent
önszívünkben, mi magunk
mi magunknak, és e hitben
Isten szülei vagyunk.

Ringass hát, óh, ringass minket,
s nevelj dajkánk, Szerelem,
s hagy neveljük gyermekinket
mi is majd a szíveden.
Készítsed a földet lággyá,
s porhanyóvá a rögöt,
ha egyszer mi is világgá
futunk egy sírdomb mögött.

Kedves, Te meg jól figyeljél,
s ölelj ott is szeretőn,
szelíd álommá öleljél,
s e vers lesz a szemfedőnk.
Ott is mindig, mindörökre
eskü lesz a pillanat,
mikor szűz tavaszt gügyögve
ajkamhoz ért ajakad.

S unokáink csöpp kezében
néha meg-megtündököl,
s arcodat idézi épen

ez a barna bonztükör…
Tünde játék, fölleg édes
árnya egy szirom haván…
Bronztükörbe belenézett,
s gyémánttá vált egy leány.

L.

Mint barnálló bronztükörbe
istennő, ha nézi lágy
arca hamvát, ajka gyönge
rüggyel ringó vonalát,
dús hajának drága, barna
omló fürtjét, fürge, hűs
szemöldökét s íves karja
pölyheit, mely színezüst;

úgy nézd magad e sok lenge
versezetben, Kedvesem;
homlokodra is merengve
derű szálljon, szemeden
csillanások lelke lengjen,
kacagás a torkodon,
s kacagásod úgy öleljen,
símogassa homlokom; −

mint barnálló bronztükörbe
itt csillansz hát, Kedvesem;
ring az idő körbe-körbe,
s nem állhat meg senkisem.
Hullok én is, hullok egyszer,
göngyölnek a hűs ködök:
élsz Te mindig szép szemeddel
barna tükreid mögött! −

November – 1943. október, Alkonnyal… Bronztükör

Boldog ország

Miklós napra, szeretettel, becsüléssel,
és emlékezéssel, Miklós bátyámnak.

A nyárnak itt gyümölcse van,
s a télnek barna varja,
a koldusnak tág a zsebe,
de szűk a gazda marka,
a rabló darázs szert teszen
bimbóra, lanyha mézre,
uraknál a dárda nyelve,
szegényre néz az éle.

A csúcs a napot verdesi,
a völgyben barmok bőgnek,
az életnek nagy ára van,
s a szelíd temetőknek,
a csőszök zsebe itt teli,
de furkósbotjuk sújtó,
szorul a vad, erdőn szorul,
ha úrnak űz a hajtó.

Csatába indul sereg,
ha trombitákat fújnak,
a halott itt nem kiabál,
örül ha sírba bújhat,
gyerek se bömböl, ha öles
rúd döngeti a hátát,
itt úgy melegszik a szegény,
ha fölgyújtja a házát,

nincs itt viszály, négy kereken
szaladnak a taligák,
s az áldott barom egy falás
szénáért húzza az igát,
urak vermébe búza jut,
a zsellérnek marad a szemét,
a hörcsög dob-hasára csap,
óh, boldog ország, bamba nép.

December 4.

1943.

Szép, fényes délelőtt

Szép délelőtt van, rózsák szirma ékes.
Hallgat az ég, mereng a lomb.
Ki mellettem ülsz, gondolatod, Édes,
milyen derűs vizekre zsong?

Nagy szemeidben vitorlával úszik
e ragyogóan tünde menny.
Fehér kezed, mint pille, nyugszik
fatörzs-barnájú kezemen.

Egy szó se szólj. Csönd leng az égen,
fecske szállott most rajta át.
Egy szót se szólj, hisz úgy is értem
szíved szavát és szándokát.

Reggeli, zöldben

Reggelizik a Kedvesem.
Kezében ékes-Édesen
moccan a csésze.

Arcára csipke-árnyakat
egy barkás bokor bólogat,
akár az álom.

Hajába kuncog, belekap
a szél, és végig simogat
sziromnyi ajkán.

A Kedvesem pedig nevet,
majszol egy csöppke kenyeret;
kortyol a tejből.

A tejecske meg oly meleg,
s csorgó, akár a szeretet:
boldog az Édes!

S mint nő a vers, úgy fogy a tej,
s a szépség lassan fölemel,
föl, a magasba,

akár a csacska gyereket,
ki magasságért pityereg,
az apja!

Szűz Mária második verse,

melyet a költő Hitveséért
– Akit már ismer – és magáért
mond el, s gyermekeikért, kik még
a kapun belől vannak, mely
ebben a pillanatban készül kitárulni.

Ó, Mária, ki kapuidban állok,
és lágyan fogom Hitvesem kezét,
ó, fogadd el e most-fakadt virágot,
ó, hallgasd meg e gyönge zümmögést;
a szívemet, ím, vedd a tenyeredre,
s másik kezedbe tedd az Ő szívét;
e két hűs pirost ím, leheljed egybe,
hogy ne válassza soha semmi szét;

lásd Mária, bár testem izma fáradt,
s még nem bírná meg egy lépésemet,
én már széltében dúdolom világnak,
Te csodát osztó, szent kegyelmedet;
már ajkamon a hála méze buggyan,
s úgy roskadoz a térdem az imára,
ki, ím, itt állok még bezárt kapudban,
de szemem már tág mezeidet látja;

dús rétjeid, hol Hitvesemmel halkan
sétálunk tiszta fényben lépegetve,
s mi szépet látunk, összegyűjtve, dalban,
csokorként tesszük a Te szent szívedre.
Ó, Mária, csókodat, mit ígértél
már megéreztem az Ő ajakában,
mikor homlokomra, - mint hűs vizeknél
aranyos pille-csókkal omlott lágyan;

Ó, Mária, Kit versemben sejdültem,
itt ringatom, lásd, dobogó szívemben,
lelke virágán rüggyé vált a lelkem,
Ó, Mária, hát most segíts meg engem,
segítsd meg bennem Hitvesem, Ki látod,
ím, hosszú úton kapudig kísért el,
a szívében értem nyílnak virágok,
vén, fagyos földön ím, érettem térdel;

gyermekeinket, kik szép rímeinkben,
már lassan színes tavasszá rügyellnek,
ó, áldjál meg Minket Mária, minden
szívdobbanásunkra szálljon a kegyelmed,
kapud előtt, hol pár pillanat, aztán
imánkra nyílik két erős tölgy szárnya,
Mi ringatódzunk kegyelmed tavasszán,
s örök tavasz száll könyörgő imánkra!

Március 19.

Délután – virágokkal

Bölcs délután. A sárga nap
darázzsal dünnyög kábítón.
Fejed alá téve karod,
elaludtál a pázsiton.
A kertben, hol még az imént
cseresznyét ettünk pajkosul
egymás kezéből. S most ímé,
alszol, rád árnyak dúsa hull.
Melletted ülök a füvön
egy könnyű ingben. Nevetek
érett mosollyal. S lassúdan
lágy virágokat tépkedek.
Szűz virágokat, pötyike
szirmok szívét és réveteg
kezem halkan telehint;
az arcodat, a szemedet,
gyöngy vállaidat, hajadat,
hajad lágy selymét, csöppke szád
ívére is hull egy szirom.
Piros virágra rőt virág.

Bennem még vidor kedv pezseg;
mikor fölébredsz, drága;
nyíló szemed hogy’ ránevet
e sok kinyílt virágra!

[Nyolcsoros versek a Kedveshez]

A gyöngyvirágon fény csilingel,
aranyerdőkre hull a nap,
a homlokodon a tavasz,
s elomló selyem a hajad;

amerre lépsz, zümmög szavam
versek mézével roskatag,
s szívemből hűs gyöngyvirágok
rózsás lábadhoz hajlanak.

*

A Kedves a kertben ballagott
és lépte alatt ringtak a füvek;
harmatok gyöngye buggyant, s lágyan
csillantották félős lelküket;

ím piros volt és víg a Kedves,
szemében hűs ígéretek gyúltak,
s arcának hamvát sóvárogva, duzzadt
barackok irigyen pirultak.

*

A Kedvesem a kútba nézett
és langyos, lányos este volt,
a kút vizén, ím, fények égtek
s merengve ringott bent a hold;

s hogy Kedvesem rámosolygott,
megrészegült a víz s szökellt,
piros hab buggyant s hajnalig
bíborló tenger volt a kert.

*

A kert kinyílt az estbe,
de barna árnyak voltak,
a holdra selymes felhők
szálló pihéi hulltak;

barnállt hajad is, lágyan
bomolt derűs selyembe,
s a mennybolt végtelenje
fölragyogott szemedre.

*

Akkor kacag rügyeket a május,
hogyha esténként júliusra gondol;
akkor foglak meg, Kedves, igazán is,
ha elengedlek csók után karomból;

akkor fogan a szüzike, ha híves,
drága misén is Kedvesére réved;
akkor vetél a szerelem, ha mélyebb
és gazdagabb lesz, mint az élet…

*

A szemedtől kék az ég,
lelkedtől hűs a gyöngyvirág,
a sóhajodban kél a hold,
mosolyodban ringnak a fák;

a két karodban jó meleg;
belőle árad a tavasz,
s szirmok derűs esője, mely
fiókás fészkekre havaz.

*

A virágok közt futkosott az Édes
és szirmok gyenge lelke leng haján,
de most elpilledt; és térdemre vágyik:
gügyögő, álmos, tikkadt kis leány.

Fáradt az Édes, lágyan ringatom hát,
mint fát az alkony, két karomba zárva;
csönd lesz körültünk s apró, tündefényű
csillagok ülnek ki hűs homlokára.

*

A zápor gyöngyöt gyöngyre fűz, amint
az ereszen csengve pereg,
kibontja őket csillogón
s szétszórja mindet a szemed,

a szemed, mely halkan mereng
a dudorászó záporon
s dallá válik a szellő is,
amint hajadban átoson.

*

Áldott kezedben gyöngyvirág,
Isten harmata rajt' ragyog,
megnézed halkan szívemet
s a gyöngyvirágot átadod;

olyan csendülve kacagunk,
hogy pattan egy új kikelet
s hűs virágunkkal kacagón
fut ő tovább; a kisgyerek…

*

Alkonyi madarak szárnya
révedve hull az öledbe,
a holdra csapong szelíden
pillantásod: esteli lepke;

hajadban halkan lengedez
sóhajom tünde fátyla,
arannyal süt a hold
homlokod bársonyára.

*

Álmodtam egyszer gyönyörűt,
én rózsa voltam és te lágy
tavaszi szellő s lelkeden
dalokká éledt a világ.

Azután lassan este lett,
szirmaimban hűs szerelem
bomolt illattá és te hűs
szellő, aludtál kelyhemen.

*

Álmok hűs tüllje lesimul,
mint lehelet, a szemedre,
lásd: hajad fürtjeiben
megbújt egy parányi lepke.

Reggelje bontja szárnyát
s a napsugárral ring tova,
s az én ujjamon itt maradt
e csacska lepke hímpora.

*

Álmos varangyos voltam én
s egy szédült, ólmos bűvölet
tartott mocsárban és ezer
inda markolta testemet;

de szökdelve jöttél s derűs
homlokodon az égi fény
s egy mosolyodra, ímé, lásd:
áldó királyfid lettem én.

*

Amikor lágy szirom susog,
hallgat akkor a förgeteg,
a tenger tükörré simul,
ha fölnevet egy kisgyerek;

ó, versem is egy rózsaszín
felhő az alkonyat egén;
hisz' ha mosolyogsz, serked, ím,
e tépett, árva föld, szegény…

*

Az élet szava ajkadon,
szemedben hajnal lelke,
gyümölcsös nyarak sora jár
elébed térdepelve;

tiéd minden kincs, mit az Úr
egy szavadra kibonthat,
s völgyeid virágjain derűs,
bölcs darazsaim zsongnak.

*

Az életem már nem enyém,
öröktől fogva a tied;
ó, fogja át hát finoman,
mint karcsú vázát, a kezed;

bimbók szöknek virágba majd
belőle, frissen, kacagón,
s megcsókolják a homlokod
egy csodálatos hajnalon.

*

Az este árnyas, réveteg
s mi ülünk barna tenyerén,
sejtelmek zárait pihés
csönddel nyitottuk: te meg én;

nem volt szavunk, de kérdezőn
ringott barackos mosolyod;
s felhők közén, ím, válaszul,
a fehér hold fölragyogott.

*

Az estike a szélbe leng
s a szél a kerten imbolyog,
mosolyog halkan Kedvesem,
s a holdon kéklő fátyolok;

csodás az éj és zengedez
s a Kedves ajka oly piros;
egy pillanat: s a holdas éj
szívén már hűs hajnal lobog.

*

Az őszi fákon kergeszívű szél fújt,
de kint a kertben értek még a körték,
a gyöpre már bús, sorvadó levél hullt,
de még füvek ringatták a nyár zöldjét.

Emlékszel, Édes? Lágy szőlőt szemeltél,
őszi bogyóknak hűs, derűs húsát,
egy barna versen halkan elmerengtél,
s úgy hulltál rá, mint piros rózsaág…

*

Barna fák susognak,
s csillagok rebegnek
kékszemű titkot egy
csöppke kis gyereknek;

ki rügyeket tépdel
parányi kezével,
s szép, szelíd szívünkre
úgy szórdossa széjjel.

*

Bíbor augusztus vérpiros heve,
gyümölcsöt érlel dús bronzzá a nap,
halkan ballagunk, ím, a kertbe le,
s az árnyunk egybenő lábunk alatt;

ó, látod Kedves, kincseit kínálja
nekünk e tág kert ifjú bokra mind,
született-e boldogabb e világra,
mint Isten ifjú gyümölcsfája: mink.

*

Csillagocska bújócskál
alkonyi, barna felhőn,
elréved homlokomra
lágy szemed is, merengőn;

pilled a föld, s az este
száz hulló szirma szálldos,
s csillagok térnek fényért
a szemed sugarához.

*

E pillanatban rokkant meg a nyár.
Az ősz botjára dől és fölfigyel.
A napraforgót még csalja a nap;
a körtékből már szeptember lehel.

Aranyos tálcán ragyog a vidék.
Ó, gyümölcs vagyok, ajkához emel
a nyurga ősz! De tartasz, Kedvesem,
és erős ágad fog, nem enged el!

*

E vers is imádság,
virágok füzére,
pihegő szívedre,
homlokod ívére;

lágy dúdolgatásul,
szelíd ringatónak;
apró csobbanása
végtelen, szűz tónak.

*

Egy ige vagyok, mit ajkad kimondott,
dús nyár vagyok, hogy neked teljesüljek,
egy dal vagyok, hogy halkan eldúdoljál,
szolgád vagyok, hogy lábad elé üljek;

egy perc vagyok, de szívedben időtlen,
lágy lomb vagyok, hogy arcodra boruljak,
ó, gyümölcsöm vagy és én a gyümölcsöd,
hogy mosolyogva a kezedbe hulljak.

*

Egy régi zene zaja zúg,
s sejtelmes ezredévek
iramlanak, akár a hal,
korálljain a mélynek.

Hallod-e, Kedves? Révedez
egy óceán zenéje,
hol egy kagylóban két gyöngyszem
álmodott ezer éve…

*

Egy rügy voltam csak s a tavasz
hajából ím, elejtett,
keringve hulltam s fölfogott
párnája a kezednek;

de láttál-e már ily csodát:
virág lettem kezedben
s a lelked – bízó napsugár! –
gyümölccsé érlel engem.

*

Emlékszel, Édes? Este volt,
felhőpárnán feküdt a hold,
s lágyan buggyanó, halk szelek
gügyögtek szelíd éneket;

dúdoltál te is s hangodon
szállingva hullt a nyugalom,
s szívedben, mint egy kisgyerek,
aludtak messzi tengerek.

*

Emlékszel, Édes? Végtelen mezőkön
én Véled játszadoztam,
felhők bolyhában, szűzi gyöngyvirág közt
utánad futottam;

te nevettél és átölelted vállam,
s szemed csillagokkal fénylett.
A régi mezőkre visszarévedek
s azóta várlak, Édes…

*

Ezüstök csöppje hulldos,
– kacagó, lenge zápor –
ím, szivárvány játszik
a szemed mosolyából;

engem kacagsz nevetve,
ki szívem-lelkem zengedem
s csak most vettem észre:
rózsa hajt a versemen.

*

Felhő borong homlokomon,
de te a napsugár vagy,
tavasznak hamvas leánya,
ígérete a nyárnak;

ó, Édes, ragyogj rám, szelíd
fényeivel szemednek,
meglásd; borús felhőimből
derűs gyöngyök születnek.

*

Futottál a pillangó után
ezüsttüzű, nyáresti rét felett,
s szökellt a pille, éppen úgy szökellt,
oly pilleként, akár az éneked.

Kacagott és csengett a mező.
Barna hegyek mögött kihunyt a nap.
És most már röpke csillagok ezer
pillangója csókolta hajadat.

*

Meleg vagy, mint a barna nyár,
s oly hűvös, mint a tünde menny.
Kalász alszik a szíveden,
tavak csöndje a szemeden.

Oly erős vagy, hogy egy szavad
sziklaormokat döntene.
S most itt pihensz a szívemen,
s egy virág se rezdül bele.

*

Ha a virág beszélne,
csak rólad zengedezne,
harmatok fürge gyöngye
pörögne az öledbe;

az ég is lenge kékben
mosolyogna szemedbe,
havas fákon pattanna
pirosló, friss cseresznye.

*

Hajadban a tavasz lobog,
míg iramodsz nevetve,
lágy élet selyme gyüledez
ajkadon, gyöngy rügyekbe;

szíved tavaszi rímeket
gyolcs föllegekbe lüktet,
s szemedben ring a rét, folyók,
selyme ifjú füzeknek.

*

Hajukat igazgatják a fák,
hogy készen lássa őket július,
álmodnak a fekete földek,
álmuk ringó kalásza dús.

Mondd, mit álmodjak nálad szebbet,
ki vagy az élet, hűs valóság,
s kivirulnak belőled az áldott,
terhes kalászok és a rózsák.

*

Halkan dúdolgat kint a szél,
és bólog rá a fák feje,
szívemből lágyan nyiladoz
feléd egy ringató mese;

hallgass Kicsim, talán az én
szavam e füttyös tél szava
s az én karommal ölel át
e barna, enyhe éjszaka.

*

Hegyen mentem, borzashátú,
sziklaszívű, vad hegyekben;
ezer foggal marta arcom
s hömpölygött a szél kegyetlen;

de én mindig Rád gondoltam,
és magamban úgy gügyögtem;
s amint egyszer visszanéztem:
kivirult a hegy mögöttem.

*

Hogy örüljön a Kedvesem,
fehér pihét szitálva
lágy égi felhő: hó esett
tetőkre, barna fákra;

s amint kilépett a kapun,
a templomig szűz selymeken,
mint angyalszőtte szőnyegen
ringott, szökellt a Kedvesem.

*

Hűs őszi-esti égre
kéken borulnak, ím, a fák,
borong a darvak éke;
megfagyott csengés a világ;

csak a szívem csilingel
s a hangja is csupa csend;
de a mi szép szívünkkel
az egész világ vele cseng.

*

Írom verseimet
világ tükörére;
két fényes szemednek
tündöklő egére;

ki abba belenéz
– tengermély szavakban –
lássa meg a mi egy,
szent és változatlan.

*

Kedvesem almákat evett; csorranó, Édes
gyümölcsöket s úgy csillogott a nagy tál,
amint rózsás ujjaid hajnalában
almák gömbölyödtek s te úgy kacagtál!

Jól tudtad, hogy almák vagyunk mi ketten,
s ajka előtt forgat Isten keze,
de földbehulló magjainknak útját
nem állja szélvész, vihar, semmi se!

*

Kócos hajunk lobog, lobog;
morcos erdők fülelnek,
vén sziklaormok esteli
pihés ködökbe dőlnek;

Mi iramodunk a mezőn,
kibomlik kacagásunk:
piros selyme úgy lengedez
az éjjelben, utánunk.

*

Lágy, selymes álmokat aludj,
hiszen mindennap megvetem
párnáid pölyhét, s úgy aludj,
hogy párnád szirmos szerelem;

virágok illata lehel
arcodra ringató igét;
szemed behunyod s homlokod
ívére hull a tünde ég.

*

Lásd, úgy vagyunk mi, Édes,
mint nyár ölén a zsenge fa,
ezer ágamon ringadoz
ezer rügyed szép hajnala.

Így várjuk a pillanatot,
mely minden gyümölcsöt megáld,
s mi megroskasztjuk majd az Úr
mély gyümölcsgyűjtő kosarát.

*

Látod, Édes, szívünkben
harmatos rózsák nyílnak,
s Isten ege kinyitja
kacagó bimbainkat;

amerre lépünk, lágyan
hintjük ezer virágunk,
szebb lesz a világ, Édes,
amerre ketten járunk.

*

Már bársony este barnáll,
s szellőkben ring az álom,
súlyos, csillanó gyöngy ül
Kedvesem, szempilládon;

hajadnak gyenge fürtje
lágy éjszakába bomlik;
csillagok enyhe fénye
ér íves homlokunkig.

*

Márványosormú, tiszta lépcsők,
fehér ruhád üdén lebeg,
őzike lábos szökdel és
én halkan veled lépdelek;

a föld ragyogó pohara
kristályos éggel van tele;
könnyű ruhádra tűz a nap
s úgy lépdelünk mi: fölfele.

*

Mesebeli csodaréten
járt a Kedves alkonytájban,
s kénes tűzzel a szemében
hét sárkány jött izzó lángban;

de csak mosolygott az Édes,
s a hét sárkány őzszelíden
törleszkedett hűs kezéhez
mesebeli csodaréten.

*

Mesékkel teli hajnal,
szellő is épp most ébred;
mint gyermekéhez az anya
rózsa gügyög rügyének;

a párnádon szöszke fejed
megfordítod, akár a
hajnali kertben, fészkében,
lágytollú kismadárka.

*

Mikor a tavasz született,
te esti szellő voltál,
Isten dús rózsáskertjein
szűz bimbókra hajoltál;

tündéri fátylad volt az ég,
ékszereid a csillagok,
óceánok tükreiben
rezgett sejtelmes homlokod.

*

Mint sarjú füvek selyme,
mint hajnalok fuvalma,
ragyogó napban érik
a nyarad: aranyalma;

az Isten fényesíti
szemeivel kacagva,
s egy estén majd kiperdül
mosolygó, négy kis magja.

*

Ó, olyan pihés ez a csönd,
olyan bársonyos ez az ég,
lépteink neszét selyembe
takarja ez az esti rét;

a szellő minket simogat,
a tücsök csak nekünk dadog,
ó, értünk égnek, Kedvesem
ezek a bűvös csillagok…

*

Oroszlán voltam, bús és mormogós
és talpam súlyán sokszor seb fakadt,
de, ím, serkent és perdült a tavasz,
s víg szellő himbált ifjú ágakat;

és Kedvesem is csicsergett, s az égen
feslett derűs felhők fehérje;
madár vagyok most: Kedvesemnek ujján
kitárt szárnyakkal zendülök az égre.

*

Ó, tiéd vagyok, Kedvesem,
mint az árnyékod a tiéd,
mely hűsvirágú réteken
követi lépteid neszét;

ó, tiéd vagyok, Kedvesem,
mint ajkadon a lágy mosoly,
mely versemre most szűzien,
szirmok havával kibomol.

*

Öröktől voltál, mint a föld,
mely szunnyadt az Isten szívén,
ó, Kedves, szűzi szívedet,
öröktől fogva vártam én;

nem is múlunk el sohasem,
de tengeres szívén az Úr
dajkál minket s homlokunkra
szemének tavasz-fénye hull.

*

Pattog a tűz, úgy muzsikál,
kint hull a hó kerengve
s fehéren, mintha gyöngyvirágok
tavaszi lelke lenne;

pattog a tűz a szemünkben
halk mesék csilingelnek;
lassan sötét lesz s a parázsló
hasábok ránk figyelnek.

*

Pitty, patty! – csöppecske pendül
s koppanva hull a fűre;
ím, suttog ajkadon már
szűz tavasz szirma hűse;

pitty, patty! – csöppecske csobban
s csordul vidor erecske,
s május bársonya feslik
szívedből, e füvekre.

*

Roskadt, nagykormú éjen
szél süvöltött a fákon,
villámok heve hullott
tüzes, haragvó szárnyon;

te éppen gyöngyvirágot
szedtél s aztán szelíden
megremegett a vihar
s elcsitult a kezedben.

*

Rózsák feje lehajlik,
amerre lábad lépdel,
harmatok úgy köszöntnek
elringó gyöngyfüzérrel;

komoly fák lombja bólog
gyenge válladra árnyat,
s csengettyűznek ezüstös,
derűs harangvirágok.

*

Rózsák, hogyha nyílnak,
tereád gondolnak,
harmatok, ha hullnak,
lelkedre simulnak;

szellő, hogyha lenged,
te ringsz szűzen benne,
tengereknek gyöngye
zár a végtelenbe.

*

Szemedbe fények gyűlnek,
mint gyermekek szemébe
táguló csodák szárnyán,
ha az Úristen lép be;

úgy nyílik ajkad, mint a
gyermeké, ki szavakba
öntené e csodát, de csak
szeme ég mosolyogva.

*

Szirmok derűs esője hulldos,
szirmoknak csöppke ajka
Kedvesem lüktető szívét
halk illattal csókolja;

kacag is kicsim, buggyanón
fodrozik kacagása:
aranyos felhő, s ráesőzik
szívemben e sok virágra.

*

Szirmok haván gyöngy harmatok
rezdülnek, mint a lelked,
tünde, dúdolgató szelek
fülelve fölneszelnek;

hallják hűs lépteid, amint
füvek lágy selymein suhog,
s nézik, hogy kezed kelyhébe
gyűjtöd a csilló harmatot.

*

A magvetőnek vagyok a keze,
s Te vagy a búzán Krisztus képe,
úgy születsz majd meg, friss sütet kenyér,
úgy vár ezreknek szelíd éhe.

A magvető-mag elporlad a földben,
de Krisztus képe mindörökre egy lesz;
élsz, virulsz örökké immáron,
Te Úr Istennek lágy cipója: Kedves!

***

Szeptember – 1945. február

Friss feleség

Ó, Kedvesem, én már ölembe zártam
szerelmedet és benne tégedet.
Úgy simulsz bennem, mint egy puha ágyban,
mint pólyában a kacagó gyerek.

Akár egy csöppség, gügyögő, parányi,
úgy ring ölemben másod, lényeged.
Nem tudnálak így szívembe se zárni,
ily párnás bölcsőt vetni meg neked.

Ha nem szeretnél s messze mennél egyszer,
akkor se mehetnél tőlem messze el,
mert ölemben vagy s ölemből nem mehetsz el.

Két karom immár örökre ölel,
s ha akarnál is: soha nem menekszel,
mert enyém vagy és fiammá növekszel.

Szeptember 13.

Kitárom a kaput…

Most már a szeptember bús baltája dönget,
harcból, szép halálból, vérből már elég volt,
váram ormán szürke, párás őszi felleg,
fölöttem hömpölyög szürke őszi égbolt.

Sírássá vénült a vad, lármás tivornya,
hamuvá dermedtek a bíbor, büszke harcok.
Szilaj köd lovagol a messze csúcsokon,
öblös völgyből kürtök széles hangja harsog.

Most már a porló földbe szúrom dárdám,
hidam talpad alá bocsájtom unottan,
arany vértű, langyos szeptember, már jöhetsz,
s diadalmas lábad a mellemre dobban.

Egy verssel több lett a világ…

Egy verssel több lett a világ,
s csak az ég tudja egyedül.
Hajladoznak a rózsafák.
A lombon gyatra szél fütyül,

az Isten meg rábólogat,
cíderes kezével legyint:
„no, egyik tünde álmomat
hát elálmodoztam ma megint.”

Szeptember 14.

Fák alatt, a fürge füsttel…

Hej, mennyi dohányt elpipáltam
az udvaron, a fák között
a délutáni tünde tájban
s hűs illatokkal szállt a füst.
Egy mézízű versen dönögve,
vagy nézve Édes szép szemét,
víg füstöm a szél mennybe, rögbe
dudorászva kergette szét.

A fák alatt, a fürge füsttel
én oszlok-é? vagy csak a lágy
dohánynak illó tüllje tűn el,
ég alá lengve, dombon át?
Csak azt tudom már, hogy a gondnál
hej, könnyedebb a gondolat,
s elillansz, semhogy gomolyognál
te tünde füst, a fák alatt.

Szeptember, Alkonnyal... Alkonnyal... cikl.

Durmol a macska…

Durmol a macska, brumman kinn a szél,
de lágyan csillan, Kedves, a szemed,
az őszi fáknak október mesél,
s szerelmes karod mégis oly meleg.

Villan a lámpa, lustán jár a fény
az ódon képek méla üvegén,
az ajkad oly lágy, mint a hűs remény,
nincs is a földön más, csak Te, meg én.

Durmol a macska, halkan szánt az ujjad,
mint barna szél a réten, hajamon.
Csituljak-é, avagy daloljak?
Súgjad meg, Kedves. Nem tudom.

Az óra pöccen, serkednek a percek,
Mi vetjük itt most az igaz magot.

Hajadból kévék langy fensége ernyed,
megszült mező nyugalma homlokod.

Szeptember 28.

Akár egy kujon öregember…

Akár egy kujon öregember,
kit megtiportak a lovak,
még motyog a nyár szerelemmel,
s vére festi a lombokat.
Még gyönge karja hadonászna,
s már porba markol, semmibe,
úgy vonja szemét sűrű gyászba
a föllegek fulladt tüze.

Vagy néne, aki bandukolva
városba, piacra siet,
gyümölcsökkel rakott a szatyra,
és kapzsi lelke megrezeg;
de fölbukik, s mert oly erőtlen,
sok kincse gurulva ered,
s mint vásott purdék: barna ködben
kapdossák cigányos szelek.

Szeptember, Alkonnyal... A teás hölgy cikl.

Barna szemed melegével…

Sietve hoztál, jó Anyám
világra, nyárra engem.
Hej, én voltam első rügyed
tavaszt nyitó öledben.
Lehullott azóta a lomb,
úgy térülünk már őszbe,
foszlott tarlókon szél bolyong,
szeptember kerge csősze.

Nyárrá hevülök magam is,
s akár, ha törzsem szánnám:
nem adtál lombot, jó Anyám,
nem volt soha se bátyám.
Nehéz kezű, akár a föld,

de szemén hajnal játszik,
a lépte súlyos, mint a nyár,
szavában hárs virágzik.

És néha látnám homlokán,
hogy lányokkal cicázott,
s a köpenyén, hogy pördülő
harmattal bőrig ázott.
Ő zümmögne, vagy hallgatag
ballagna a homályból,
s én érezném: piros szíve
dalol egy barna lányról.

Ugatnának mind a kutyák,
a kert meg föllihegve
megsimogatná szöghaját,
ha éjjel hazajönne.
Én esteli ima után
akkor fordulnék épp meg,
s két fölvirradó leányszem
hajnalig elkísérne.

Október 11., Alkonnyal... címadó cikl.

Örzsikék, Ferencek…

Takács Ferencéknek, szeretettel

Ferenc a tűző, vak napon kaszál,
és hullva hull a hullámzó kalász.
Ő barna marka szórta a magot;
övé hát áldás, áldomás.

Örzsike meg rendet rendre rak
– a delelő dél kék szemébe néz –
övé az ének, imádság, fohász,
ő kincse lesz a jövendő vetés.

A dombok alján, idő dűlején
már érik a bor, − színe, lelke: vér –
a ház körül meg hívja, várja őket
az alkonyat s a frissen sült kenyér.

Vetésre áldás, arra áldomás,
megáldott földre áldó, tünde ég…
Tiétek Krisztus, meg az öt sebe
ti bölcs Ferencek, szelíd Örzsikék.

Október 19., Alkonnyal... Ragyogó lépcsők cikl.

Szegény szamár

Békés szamár volt. Domboldal gyöpén
feküdt és sandán leste az eget;
kék parajok, meg üde-zöld rügyek
lapultak teli bendője megett.

A gazdája – egy gazdátlan fiú –
hevert pirosló málnató tövén;
a kedve halkan dúdolt, bugybogott:
egy özön dalt, egy marék kislegény…

S a szamárnak, hogy őrzetlen aludt,
udvara akadt: bámész bámulók,
polgárok, – szemük futkosó egér –
és roppant hasuk, sanda, kandi pók.

S míg bámulták, a szemük nevetett,
de piszkálta már őket a manó:
s a szegény szamár szendergő hasára
úgy puffant rá az első, durva bot.

Tán hátranézett. Tündöklő szemében
– csöpp tükör! – csillant pázsit, gyenge domb;
így koppantott hát tovább fejére
egy görcsös kéz, meg egy szelíd doromb.

Lágy, égi szamár! Minek tűrte eddig?!
A türelem a zsarnokok joga;
s úgy csépelték már, úgy hadarták, marták!
Szeme könnyes lett, vérben a foga.

A fiút meg, ki pirosat aludt,
s az álma is tán málnát álmodott,
s most bömbölészve rohant szamarához:
már fülön fogta két botor marok.

Püfölték őt is, verté szamarát;
az egyik sírt, a másik vinnyogott. –
messziről láttam, mosolyogva néztem
a szamarat, a sok görcsös botot,

s úgy kérdezgettem magamban: mi lesz, ha
e szamár-törvény fonákjára jár?
Hogy meglapul majd mind e pókhasú,
ha oroszlánként rárúg a szamár!...

November 5.

Dallal, derűvel…

Megfonnyad az erdő,
bíborra sötétül,
Erzsébetre aztán
havazni is készül;
sűrű föllegekben
ködöt füstölögve
ki is ül pipázni
a tél a küszöbre;

cincogjon a bőgő,
folyjon hát a nóta,
a cigányok előtt
bor legyen a kóta,
visítson a disznó,
s hurkája, a hája,
legyen boldog béke
első harsonája.

…Ha nem is bőgővel,
nem is hegedűvel,
zümmögjön csak úgyan
dallal, meg derűvel.

Ha nem is hurkával,
egy fehér galambbal
szökjön be Erzsébet
meglepetve, loppal;

nyár eleji tücskök
kerge zenéjével,
hasas téli almák
nyárias lehével,
havak pihe könnyű
dunnáját terítse
a dundi karácsony
léptei elébe;

nagy tüzet se rakjon,
csakhát gyújtson éppen
egy parázsnyi lángot
Erzsikék szemében;
egy maroknyi fénnyel,
egy mosolynyi lánggal
megbirkóznak ők majd
mind a télvilággal; −

hogyha az a bőgő
békét brummog újra,
hogyha azt a nótát
újra magyar fújja,
s ha nemcsak kapása,
nemcsak a szegénye:
mi leszünk a vén föld
legifjabb reménye; −

Addig csak Erzsikék,
– lágy tüzek rőzséje –
emlékezni kell a
tűzre meg az égre.
S fehér galambotok,
mit elküldtök reggel,
rózsaágra bukkan
bizonyosan egyszer…

November 17.

Ibolya

Omlik az ibolya,
szirmok hava töpped,
a vihar szeméből
porszemek görögnek.
Jegenyék zászlaja
leomlik a sárba,
barna kelyhét bontja
éjszaka virága.

Szépség szűz arcára
ráncok sánca réved,
a haláltól kölcsönt
kér a koldus élet.
Jaj, minden múlandó,
csak Te vagy a gránit,
örök élet véste
szemed hűs pilláit.

Jaj, minden elomlik,
jaj, minden eloszlik,
őszi avar nyomán
május nem piroslik.
Ó, tavaszi ágok
vénen gornyadoznak,
fülemülék torkán
dalok bujdokolnak;

költő keze roppan
árván, elütötten,
írástudók könyve
foszladoz a ködben.
Omlik az ibolya,
jaj, minden eloszlik, de a homlokodon
a május piroslik.

November, Alkonnyal... Egy hangya alszik cikl.

Szigorú ősz

Mint néne, aki rokont látogat
és megmarkolja keshedt kosarát:
ím, indul már az erdő, lépeget
az avaron, a kókadt rozson át.
Foszlott szoknyája szedres, szilvakék,
kócos haja, meg vén kendője barna.
Szegényes kincse lett ez a szatyor:
kerge makk, meg hullott, cirmos alma.

Hej, nagy kerítő ez az öreg ősz,
e vénasszony, ki buzdulva siet
és rózsafákat fojt meg a dühe,
s már feledi, hogy ő is szeretett.
Pedig de várta, ölelte, karolta
a hév nyarat, e borivó vitézt,
ki megejtette még ifjan s azóta
elhagyta rég és új csatákra kész.

Így ballag ő és rokont látogat,
s a vendégváró, szelíd emberek
nem is sejtik, hogy egy pokol lobog
sültalma-ráncú homloka megett.
Másnapra kelve pilled már a lámpa,
az öregasszony ágya hűlt, üres,
de véres fejjel, átvágott torokkal
borzad elő az egyetlen gyerek.

…Mint néne, aki rokont látogat,
sebes sarukban fut, lohol tovább;
varjak kárognak hátába, szemébe
a deres felhők sárga rongya vág.
Majd jön az este. Fáradó inakkal
a parti fűzek árnyain halad.
S megborzonganak messzi léptein
a levél alá lapuló nyulak.

November 21.

Tiltott versek, pirossal

Förgetegből volt a kontya…

Förgetegből volt a kontya,
pokol-lángból a szeme,
égszakadás volt a gondja,
kénes pára a lehe.
Jégverés a rokolyája,
– viharkor, hej, röpködött! –
boszorkány az ángyikája,
duhaj ördögök között.

Sereg dögből volt a nyája,
pásztora a háború,
az életünk az igája,
s vetésünkön átvonult.
Két szemében falvak égtek,
hörgésünk volt a dala,
élete a haló lélek,
ordításunk: sóhaja.

S éjjelente a szörnyű vénség,
– ha a bagoly is elült –
pattintotta redves ingét,
szerelemmel feketült.
Tépő kínnal, roppant vággyal
ráncos testét úgy veti:
nagy nászt hálni a világgal,
s gyereket szülni neki;

rémes fickót, szörnyű kölyköt,
– hörgő, hápogó poronty! –
félig kecske, félig ördög,
ki anyjára veszve ront,
s véres foggal, vad karommal,
míg arcára dühe rág,
leteperni, s ott azonnal
átharapja a nyakát!...

…Förgetegből volt a kontya,
pokol-lángból a szeme,
baljós fölleg lett a gondja,
lidércfény lett a szíve;
settenkedő lelke, az még
vén kutyában itt csahol,
s jaj, magyarok, szörnyű kölykét
már megszülte valahol!...

XLI. szonett

Mint vénember, ki hűs templomban bókol,
és fehér bajsza billeg, mint a pille,
s ódon képekről, pilledő zászlókról
egy égi sereg puha karja int le; –

ő vállán még a zsákok terhét érzi,
a földet, meg az asszonyt, gyereket,
s míg az áhitat szívét sebre vérzi,
a szentek mind köré gyülemlenek.

Nehéz zsellérek, halszagú halászok,
kik úgy küszködtek éppen, mint maga,
s a vén paraszt, ki ím, most csodát látott
csak csöndre döbben, motyog ajaka; –

szemem is benned így lát csodákat,
mert nem tudom már. kép vagy? látomás vagy?

XLII. szonett

A nyár oly szőke, akár a hajad
és karjaidból nyújtózik a föld,
te vidor kedved mind a madarak,
s a te mosolyod minden ért gyümölcs.

A fák lombja csak téged bólog égig,
a tücskökben is lágy hangod repes;
öröktől fogva a te neved vésik

vén tölgyekbe a halk szerelmesek.

Te születsz meg a sárguló kalászban,
és téged ringat újra majd a mag;
te szérűidből laknak valahányan:
zsellérek, pillék, grófok, darazsak.

S ha televényem lesz majd a szíved:
én termem borod, dalod, kenyered.

XLIII. szonett

Kerestelek én fűben és virágban
és ízleltelek néha méla borban,
de képed, Kedves, seholse találtam,
mert mindenikben csak én bujdokoltam.

Űztelek őszben vártalak a nyárban;
Futott az ősz, a nyár, az meg se jött,
S már nem kutattam, csak nyaramat szántam
Megfoszlott torom torzsái között.

A parázsból már csupán lobbanásnyi,
boromból meg csak venyige maradt,
s a két szemedben, Istenhez juhádzni,
így leltem meg Kedves, magamat;

s a vemhes nyár csak lépésnyi volt onnan,
mert megöleltem föllelt lombjaimban.

XLIV. szonett

Mint eszelős, ki magában motyog,
s már szavát ember alig érti meg;
híreddel, Kedves, én is így vagyok
s így lett hozzánk e föld füle süket.

De jól is van, hogy tükre vaksi, Kedves
és nem ért minket ez a bölcs világ;
ha kulcsa lenne hozzád is, szívedhez:

hogy látnám benned Isten mosolyát?

E világ képe: butaság, süketség,
s mit benned látok: menny az, Kedvesem;
emberségünkön inkább csorba essék,
de maradjál csak örökre ilyen.

Legyél derűs kép, mit a föld nem érthet,
s épp ezzel leszel tüköre az égnek.

Édes gyümölcsöt hoz a Tiszáról

Rózsát tűztél az est hajába,
ahogy frissen beléptél
a szobába, hol füstök kékes
kígyója ringott a lámpafénynél.
Mintha marék szirmot szór valaki,
mintha egy szép száj fölnevet:
napot hoztál a dús Tiszáról,
napon nevelt gyümölcsöket.

Akkor ültünk épp vacsoránál,
ételek illata igézett,
s szelíden kentél kenyerünkre
jó szagú verőfényből mézet.
Mosolyodból is gyümölcsöt raktál
súlyos hamvakkal öblös tálba; –
az egyik e vers volt. S ím, szívem ma
piros kis ajkadnak kínálja.

Tájkép

Kertben feküdt. Hűs dombok mosolyogtak
kis keblein, amint az álmos lányka
letette könyvét. A fölnyúló karoknak
völgyén már serkedt szőke nyár kalásza.

Verset szemelt tán? Nem tudom, de hosszan
csókolt a zöld lom pillájára árnyat,
amint merengett. Fodrokban, habokban
simultak ruhájába a gyenge vállak.

Egy bimbó szirma épp ölébe feslett.
Ölébe, ahol enyhe-ívű völgyek
szelíd lankákkal lágyan váltakoztak.

Ím, elpirult s már zárta is a könyvet;
néhányat libbent, aztán futni kezdett:
derekán rózsás vágyak ringadoztak.

XLVI. szonett

Boldog vagyok, mint ősszel a mező,
ha földdé szülte vágya: barna mag;
boldog, mint bronzzal, hamvban érkező
gyümölcs, amelybe gyöngysor fog harap.

Boldog vagyok, mint béke frisse: tej,
boldog, akár a megszegett kenyér,
s mint asszonyöl, mely lágy álmot lehel
a zsellérnek, ki kuckójába tér.

Oly kicsiny vagyok, mint a csillagok!
Oly óriás, mint a fű hegyén a harmat!
Oly boldog vagyok, hogy így dadogok.
Oly boldog, hogy még a szívem is hallgat.

Oly boldog vagyok, – repesem neked –
hogy vagy, Kedvesem, s én is lehetek.

XLVII. szonett

Mint képmásával a szelíd tükör,
mint tükörrel az ember képe-mása:
szerelmünk, Kedves, már így tündököl,
s nincsen rólunk e földnek tudomása.

Én képed vagyok és te hű másom vagy,
s ha jönnek tévedt, ijedt emberek;
nem láthatják mi ember-alakunkat,
csak két tükröt, mely egymásra nevet.

S te bolond világ, repedj, szakadozz hát,
dobjad szemétre hitvány tükrödet!
S ha hulláid majd békéd is meghozzák,
a lelked arcát bennünk megleled.

E tükrökben, kik múló ezredévek
óta csak egymás szép szemébe néznek.

Lány, nap, aranyalma

Irult, pirult s lassacskán vetkezett.
Ketten lestük meg: én s a kandi nap.
Virág, víg pázsit, bóbitás füvek.
S ruhája mind már fák bogán akadt.

Fürödni készült. Fényes gyöngyszemek
hasadtak fürge tenyere nyomán,
hogy megpaskolta lágyan a vizet,
s a kádba lépett keccsel a leány.

Most is irult még. Hamvas keble hűsét
még eltakarta – csöpp ernyő – keze, – –
de rajta függött már a kert szeme!

S mint mesében, odvas fák mögül törpék;
vidor szemek, csókos karok ölelték:
pufók, leendő négy kis gyereke.

Széllel, alkonyi fésűvel

Mint alkonyi szellő,
ha szántja a mezőt:
hajadat fésülted
a vén tükör előtt.
Bele is nevettél,

s így tanult a vaksi,
hályogverte tükör
ifjan mosolyogni.
Ifjan mosolyogni,
aranyhajad nézni,
sietős perceknek
szemedről mesélni,
szemedről, amelyek
tündöklő csillagok,
s tőlük e vén tükör
mennyországként ragyog.

Füvekkel suttogom

Virág nyílott a fák alatt,
s te voltál a virág,
ahogy a fűben tündökölt,
mint pille a ruhád.

Mosolyod is úgy nevetett,
mint frisslehű füvek,
mint karodban a kalászok,
mint szemedben az egek.

Hallgattam én, hogy susogtál
a füvekhez, Kedves!
Láttam, szeretnek a füvek,
selymük hozzád repdes.

Virág voltál a fák alatt,
nap sütött hajadra,
s virággá nyitott szemedben
színek apraja, nagyja.

A lelkem lágy lett lelkeden,
akár egy finom illat,
s egy harmatodban fölringott,
Kedves, az esti csillag.

Győre bátyós bajsza alól

1.

Azon a nyáron sok kukac volt,
s Győre bátyós pillés fák alatt,
nehéz csizmákban könnyen lépkedett,
csapkodván a zsenge bokrokat.
Egy fürge diák, majdan garabonc,
kinek undora tajtékot vetett,
haragvón mondta: − bátyós, no tüzet!
Égessük föl a rusnya férgeket! −
Az öreg bajszán angyal citerált,
s ravaszdi képén nagy mosoly hasadt:
− A fám terem, a kukac meg nyüzsöghet!… –
és szétnyomta a legnagyobbikat… −

2.

Hogy förgeteg jött, gyűrte süvegét,
és kiköpött a háborgó világba:
térdén, mint a barna tőke fürtje,
csimpászkodott öt kicsi unokája.
– No, Győre bátyja, ez aztán a vész,
és megpörkölhet úgy magyarosan!…
− Éntőlem szólhat, úgysincs igaza,
s reszket az, kinek ily nagy hangja van. −

3.

Sok roskadt zsákot rakott szekerére,
nyár büszke lelke bennük: búza, mag;
a tanya felé két suhanc eléje
állt, s rázogatták nagy botjaikat.
– No, Győre bátyós, le azzal a zsákkal,
miénk lesz immár élet, aratás!
Ümmgött, mosolygott. − Jól van, fiaim.
S nekem terem minden bujdosó kalász. −

4.

Vihar, ne csapkodj, csípj a tenyerembe,
mert akkorát se sajdulsz, mint a bolha!
Györe bátyós derűje szememben
akárha Isten érett kedve volna.
Hordóra áll a villám, úgy szaval,
s a kemény törzs rá meg se hajol.
Vonul a vész, mint komótos bivaly,
s én nézem Györe bátyós bajsza alól.

Férjhezment kéjleányhoz

Míly hév tüzelte csípőd valaha!
Míly poklok öble volt sötét öled!
S kebledből – dombos márványok hona –
most tisztes emlők malasztja lett.

Lábaidban még tűnt futás remeg,
és buján ringnak pompás combjaid;
de karodról már foszlik a meleg,
s a szelíd erkölcs hazudni tanít.

Ím, kétszer csaltad meg kemény sorod:
tűzért dobtad el gyenge szüzességed,
oly lángért, amely mindörökre éget.

S most balgán hiszed: hagy, ha elhagyod,
e forró pokol! – Megérdemled
elhízott hasad, lottyadt melledet!

Dinnyepiac

Gyermekkorom tűnő nyomait botozva,
hej, most révedek a dinnyepiacra.
A kövér nyárra, mikor olyan volt az ég,
mint vörös hússal fortyogó fazék.
Minden úgy égett, mint a zsírok, pörkölt
rossz bűze! És a város szinte füstölt!
Mint rothadt koncot béres a kutyának:

odavetette Isten mind a nyárnak.
Pokoli aszfalt! Forró vasredőnyök
mögött csak a legyecske élet dünnyög.
S a szép dámák! Fényes uraságok!
Akárha poklon illegnének táncot.
Lányok ruhája, mint a könnyű fátyol:
kandin megvékonyult a vad napsugártól.

Hej, de szemeimet nem az ingerelte,
csak a dinnyepiac hűvös, bűvös lelke,
illatok patakja, árnyékok folyója,
gyermek-ínyek édes titkának tudója.
Mintha nyakszirtedig csilló vízbe lépnél:
sátraival bukkant rád az ucca-végnél.
Hatalmas, nagy ponyvák őserdeje alatt
dinnyék roskasztottak gyékényt, meg kosarat.
Guruló, kis dinnyék! Komolytestű, roppant
harsogó görögök széteső szatyrokban.
És a dinnyés lányok! Míg vén apjuk aludt,
mérték a gyümölcsöt. De hisz barna karuk,
arcuk is gyümölcs volt, barna nyár gyümölcse:
faruk hullámzása rengő görögdinnye,
mellük ringódzása mosolygó turkesztán!
Rebbent, lebbent nyelvem, elállott szemem, szám!
Ezernyi édesség! Dinnyékből egy asztag!
Aki ezt árulja, az lehet csak gazdag!
Mégha vevőt várva naphosszat is strázsál,
alszik, morog, mégis különb a királynál!

Kicsi fiú voltam. A lányok mind nagyok!
Szemükbe már a nyár lépesmézet rakott.
Én meg dudorásztam, nem vágytam még mézre.
De a szemem, az csak egyre őket nézte,
azt a sok-sok dinnyét, azt a sok-sok kerek,
gyümölcspiros arcot, diósötét szemet,
kicsattanó állat, cseresznyéző ajkat!

Kevés híjja volt, hogy magasat sóhajtsak,
hatalmasat, amely törlekedve, szállva
fölér egyenesen, föl, a mennyországba,-

udvarok fölött már, tornyokat elhagyva,
őrült lángolásból száll mind magasabbra,
s ott az Úr Istennek megköszöni szépen
e sok édes dinnyét erős tenyerében.

A délután úgy zsong, akár a zsoltár…

A délután úgy zsong, akár a zsoltár,
s a zsoltároknak hárs az illata;
zsolozsma zúg a vén teremnek boltján,
zsoltárt zokog az ódon iskola.
A tárt ablakon éles, égő folt száll
az éneklőkre, mint a glória;
fehér ruhában zengtél és daloltál,
mint neved is zeng: Samu Zsuzsika.
A hársakat mind hévláng nyár tüzelte,
s piros bokrok hajtottak szádról égve;
mint fehér galamb felröppenő lelke:
cikkant a falon az ablakoknak fénye,
s mint gondolatom, mely merengve száll ma
a vén zsoltárok s hársak illatára.

Asszony az erkélyen

Alkonykor, ha a szél búja sóhajtó,
s a megtárult egek mesevilága
úgy nyílik ki, mint fehér erkélyajtó,
barnahomályú, halkcsöndű szobára,
szobára, mely mint álmodó vitorlás,
az alkony barna hullámain rezeg,
s bent a sötétben borongva zokogják
a zongorán az alkonyt bús férfi-kezek: –
ó, jó ilyenkor dúdolni, ténferegni,
s nézni, hogy fönt az erkélyen csöpp feleség
szellő mossa haját s a dallam! –
megfürödni az égre veti kacagószőke fejét,
s hogy eloldódik – míg a dalt az est cibálja –
a csobogó szélben lágyszínű ruhája.

Messze magamtól

Nem hozzád hajlok, csupáncsak magamtól
távolodom, ó, kerge emberiség!
Anyám teje után így ízlelem meg
a kóbor vér, a kóbor könny ízét.
Születtem szülni, halok majd halálra,
de míg élek, addig dalolok csak;
a lelkem lendít és e földön élni
a ti féltő karmaitok fognak.

Nem gyávaságból lakom köztetek,
de kedvemből még mókára telik;
hej, de csodás ital egy kupából inni
az Isten, meg az árvák könnyeit!

Tekergő világ, tespedő valóság!
Nem hozzád hajlok, csupáncsak magam
fáradtam kissé. S a homlokomon
a síró Isten lángcsillaga van.

Az Idő verseiből

Első szonett

Oly bronzos volt bőröd, mint az érlelő,
heves nyár! S szemed mégis kék tavasz.
Úgy siettél, kis rablány, tipegő
lábaiddal a habzó fák alatt.

Szökőkút, buja nagy kert, nyár s a szolgák!
És szívem nyűgén száz, meg száz leány,
kik életüket mind nekem csókolják,
a kényúrnak, e márványpalotán.

Te csak mentél a szelíd fák alatt.
Korsót vittél. Hosszan utánad néztem.
Azelőtt még sohase láttalak.

S azon az estén rabod lettem én,
s te királynőm a két szemem könnyében,
messzire sejlő idők rejtekén…

Második szonett

E holdas est most vissza-visszakísért.
Bronzbarna rablány, – egy a száz közül! –
s a kényúr, aki mégis őhozzá tért.
Ezüstlő Holdban Dávid hegedült.

Barna leányka. Mindig szolga volt.
S a gőgös kényúr most lett szolga csak.
Fülén egy kis szív szűzen zakatolt.
Az éjben szirmok, csókok hulltanak.

Rabok vetették bent az ágyamat,
nagy, délceg rabnők. Szerelem, zene!
S te rabod mégis kuckódban maradt.

Hajnalra kelve már rigók nevettek,
– csuklott a holdban szent Dávid szeme –
s foglya lettem időknek, életednek.

Harmadik szonett

Bíborló nap. A szétvert légió
vérben fekszik a kéklő partok mellett.
Barbárok kürtje – érc, tülökszavú! –
sirályoknak, keselyűknek felelget.

Megprédált klastrom, égett ciprusok.
Héjj, ifjú hordák, héjj, vén napnyugat!
Kolostorkertben kelő szél susog,
s egy holt szűz ajkán némaság fogad.

Alszik a füvön, keblén a keze.
Nyitott szeme még így is égnél kékebb.
Csukott, csöpp ajkán fölpirosló vércsepp.

Torpan a barbár, hull a fegyvere.
A szűz szemei halk-merengve nézik…
S bennem e vércsepp mindörökre vérzik!…

Negyedik szonett

Egy barna nyárnak voltál a gyümölcse,
s e nyár oly sokszor ínyemen sajog:
napfényben úszó út ballag a völgybe,
csikordul az aranyvörös homok.

Vászon ruhámon hullámok csobognak,
ó, mert tenger e völgy, napfény tengere,
s a roppant hegyek annyi napot rogynak,
özönlenek, hogy fulladok bele!

Füvek pázsitján kecskék delelőznek,
− az ég virágos erdőket sodor −
mi szirma van, mind hullik az időnek,
s a csönd kastélya az a zöld bokor!

A fény úgy árad, hogy a völgy ropog!
S én dús gyümölcsöd ős nyara vagyok.

Piros, kék, fekete

1.

Sötétvörös volt ajka, mint a meggy,
de mélykék fények ingtak a haján.
Fehér fogakkal buggyant, s nevetett
hamvas epreket, friss cigányleány.

Nagycsöcsű csönddel unszolgatva nézett.
S pókhálóselymű, hűs inge alól
– lágy ringásukban szánt szándék igézett! –
bronzalmás két kis mellecske dalolt.

Pipáztam. Párás, puha füstök szálltak,
mint látomás! S én tudtam: valaha

enyém volt e csípők barack-mosolya,

karok kalásza, vállak, pihe-árnyak!…
De alkony volt, s pipámból füstök váltak,
mint piros ajka révült sóhaja.

2.

A nap tüze, mint rothadt, barna ápor,
végigcsorog az ült viskók felett;
izzadt melegbe gunnyad a cigánysor,
porba hevernek a pőre gyerekek.

Rossz kerítés mögött egy süldő lányról
a hőség minden cafrangot levet:
bátyja vihogva, nyűtt, rúgott kannából
önti. Orkánzó csöppek ömlenek.

Vén eb somfordál, hulladékért vinnyog,
egy apró poronty bőgve esdekel.
Anyja emlővel hallgattatja el.

A víg kamasz – mely ingerlően ringott – :
meztelen húga vállába harap.
Az asszony nézi, szoptat. Süt, süt, süt a nap.

Piros cseresznyék mosolyával…

1.

Piros cseresznyék mosolygása,
szamócák s eprek tavasz-ízzel;
szerelmem Téged fehér tálba:
lelked derűs havára képzel.

Lágyívű tál, teli gyümölccsel,
dús gyermeke bronzkesztyűs nyárnak!
S csipkés levelek harsant zölddel.
Megtikkadt létemnek kínállak.

Harmatozd szomjú ínyemet meg,
ajkamra hűvössel nevessél,
gyümölcse göröngy életemnek.

Békés kertész: Isten szedett Téged
egy reggel, s tálcádon: nemes, mély
lelkeden halkan elibém tett.

2.

Törzsed hajlékony tavaszoké!
Derekad fűzvesszők sudára!
Szerelmed komoly, vén boroké,
s július zengő aranyága.

Szemed: tiszai ég derűje!
Szavad a szelíd mesék kútja.
Vágyaknak barna hegedűje,
mosolyok híveslő tejútja.

Ajakad vérpiros virágján
ígéretek harmata reszket,
s gyümölcse hűs eperszemeknek.

Kedved: ezercsipkéjű páfrány,
erdei, gyönge csöndbe suttog,
hol rigók élnek s kandi kakukkok.

3.

Mosolyoknak kútja az ajkad,
csókod nedűs derűknek hűse;
kacagásod mennybeli dalnak
harmata, drága láncra fűzve.

Kuncogásod barackok hamva,
csibécskék egynapos pihéje;
nevetésed záporok langya,
ha hull a hűvös, esti rétre.

Cseresznye? Málna? Honnan tudnám!
Zápor-e? Kút-e? Azt sem érzem,
csak azt, hogy csacsogó patak szám,

mely csörgedez, mint a mesében,
s ha piros ajkad tükrére hajol:
szívverésű habokkal dalol.

Angyal, te karddal sürgető…

A férfinak, kit védőn óv az Úr,
s kire dalt bízott, vért, vagy háborút:
égi angyalt küld földi asszonyul,
ki keble ember arca már kherub.

E földi hitves égien ölelget,
az Isten üdve ajkáról a csók,
de nász után már vassal ütlegel meg,
és vesszejei poklokról valók.

Így sürget futni föl, az ösvényen föl,
csókok nyomára csapásokkal, karddal,
oda, honnan értünk szállt le a mennyből.

Ím, azért ver csak s kínoz, mert szeret,
mert minden ütleg szárnyalásra sarkall
az ég felé, honnan ő jött s hová vezet.

A nyárdélután bíbor parazsáról…

A nyárdélután bíbor parazsáról
pörnyét fújdogál uccahosszt a szél.
A forróság halk ablakokra kábul,
hol sötét szobákból lágy-dal döngicsél.
Az ucca katlan. Rőt fények cikáznak
szemem előtt, mint vakmérgű darázs.
S mint kagylóból: elmosódó sírásnak
hangja szomorít, lágy gyereksírás.
Hűslő szobán most, hol fátylak, függönyök
pihegnek; tudom, sír a gyermeked.

Oly álommal száll a hang, s úgy hömpölyög
az uccán, mint szél a tengerek felett.
Révedő hajóst e hömpölygés alatt
egy nyárszínű tenger ölel s fojtogat.

Atyafiság

Bölcsőt ringat és koporsót ölel,
s a család a halállal rokon;
borozgat, böffent, olykor dalol is
a torokon, a lakodalmakon.
A nagyleánynak ő küld szeretőt,
mellékfekszik maga is néhanap;
egy holdas estén a vén szülikével
ropta a táncot a szérűskert alatt.

Mint parasztoknál, ha sógor vagy koma
altiszt, rendőr, s már urakkal eszik:
életük ügyes-bajos dolgaiban
nagy tisztességgel meg-megkérdezik.
Ő hümmög egy sort, s azután felel,
bajszát bor elé kétfelé törölve;
jó éjszakát mond s aludni küldi őket,
kit fehér ágyba, kit fekete földbe.

Est, csönd, unalom

Kerítés. Foszló hasadék. Lesem
a vénasszonyt, ki lágy eresz alatt
esett vállakkal csügged, s csöndesen
egyetlen tyúknak magot szórogat.

Tán nem is szórja. Marka ernyed el csak,
s üres rostáján a mag hullva hull.
Lentebb a kis kert már halva hallgat.
Egy rózsa szirmot ejt tanácstalanul.

Még szellőcskéknek fonnyatag fodra.
S ím, árnyékok langytejű, sárga bőre
ráncosodik a fehér ház-előre.

A tyúk még csippent, inkább már aludna.
Az este káráll, ült szalmákba fészkel.
S a vénasszony csak áll üres kezével.

Család

Az öregasszony vaksi, meg süket,
az idős fiú kártyás és iszákos;
tegnap kaparta el gyereküket
a züllött halál, ez a vén vajákos.
Megsárgult könyvön méláz a fiú,
a lámpa serceg, a vénasszony köhög;
pille keringél, s olykor belefú
a halál a lángba, vállaik fölött.

Az óra roppan, visszahull a lap,
ernyed a könyvről a fiú keze.
A függöny sejtést, árnyat bólogat,
s a kertben síri, nagy léptek nesze.
Az öregasszony elejti a tűt,
– a kötése már előbb szétesett –
s úgy nézik egymást vággyal, őrjítőn,
mint a megtébolyult szerelmesek.

Az alkony-uccán zongoraszó szállong…

Az alkony-uccán zongoraszó szállong,
osonó fénybe bújnak mind a fák;
titkot suttog a száraz vénleány lomb,
a hulló avar: halk melódiát.
Úgy révedek, hogy kislányodnak játszol,
míg hűs billentyűn táncol lágy kezed
a szobában, a függöny bársonyán túl,
mely tengve leng és emléket rebeg.
Ó, bús bánatok esengnek szívemre,
s úgy vágyik szívem a bús bánatokra!
A dallam árad zengve és remegve,
zongorázik a szél a fán zokogva.
Az ablak áll és messzi égbe bámul,
függönye leng a múltak illatától.

Ébren maradj!

Ébren maradj és ne ernyedj soha
sem szerelemben, sem bánatban, sem borban!
Lágyság, merengés: csalfa mostoha,
és minden álom alján csúf pokol van.
Feszülj, omolj és halj meg, hogyha kell;
ostorral az Isten izmod edzi.
Erejét öli el, aki ölel,
s nyafka széppel az ördög horgod pedzi.

Hát ébren maradj, s ne ernyedj soha,
mert harc a világ, legyen fegyvered!
Sohasem sorsod: te vagy mostoha
önmagadhoz, ha föl nem ismered.
Harc a világ s a lágy csönd csak babér,
mit Isten érdemedül osztogat,
s buzdítás, hogyha kürtje hangja ér,
új hadra ragadd régi kardodat.

Gyalog lábbal…

Eleink még lovon jártak,
kósza réten széllel háltak.
De mi hasznunk belőle?!
Más sincs, csak a gyeplője,
Ihajla!

Kótya vagyon, ló az ország,
ha az árát is elitták.
S gazdája se tudja tán,
mit vett tőle a cigány.
Ihajla.

Gyalog ország, gyalog népség,
nézegeti az ég kékjét.
Nincs kenyere, hazája.
Régi lóról egy pányva.
Ihajla.

A dűlőút elég széles,
árva melled elég véres.
Ha elfáradsz, hát leülsz,
ha kergetnek, menekülsz.
Ihajla.

Csendőrök mind lovon vannak,
becsülete mind csak annak.
S ha valaki leköpne?
Szépszerével töröld le!
Ihajla…

Talpas nép vagy, koldus fajzat!
Gazdagoknak lovát tartsad,
kocsmába, ha útja megy.
Pár rézpénzzel tán fizet.
Ihajla.

Egy kevés bor még nem áros,
nem is dob ki a kocsmáros!
S mit úr béredül adott:
idd meg rajta korty borod.
Ihajla!

S amint szoktad ezer éve:
nézz kancsódnak fenekére.
Feledd el, hogy valaha
lovad is volt, s egy haza,
Ihajla!…

S ha nótádnak mindnek vége:
állj csak a kocsma elébe,
s várd, hogy egy új úr, paraszt
megint fizet pár garast.
Ihajla!

Ki hosszú csókokat ivott

Aki már mindent megtudott,
szerelmet, életet, halált;
ki hosszú csókokat ivott,
s mámort még borban sem talált;
ki eztán bölcsen mosolyog,
– léten, halálon legkivált – :
meleg homlokod lágyan, szépen
nyugtasd el egy ringyó ölében.

Ki kóstolt mézet és epét,
ki járt már tengert és vihart;
akiben űzött lélek ég,
könnyeidet megérti majd.
Ki nézi ördög köldökét,
abban a jóság rügye hajt.
S ha csöndesdeden elbeszéled:
megérti bizton kóbor élted.

Ki száz éhesnek volt falat,
s ölére ezer vágy loholt,
nem is lehet az rossz, cafat,
de jó és áldott, mint a holt,
ki fölnyüzsgő férgeknek ad
testéből, mely az élte volt.
Ó, nincsen annak semmi vétke,
ki pusztulva is mások étke.

Ne bántson hát, hogy senkié vagy,
s hogy ő mindenki-senkié;
ki gazdátlanul kóborol, csak
az lesz híven valakié,
s kit csak egy hű ajak csókolgat,
sosem egyé, – mindenkié.
S ne feledd, hogy két árva lélek
örökkön dolgokról beszélget.

Aki hát mindent megtudott,
s rokona élet és halál;

ki bús szemeidből ivott
buzgó esték kútjainál;
aki már bölcsen mosolyog,
mert tudja mindig, mit csinál:
múló életed lágyan, szépen
ültesd el ő örök ölében.

Mint fiúcska, ki őszavarban lépve…

Mint fiúcska, ki őszavarban lépve
olvasgat, s egyszer csak volt-bánatra gondol,
s már fájó könnyek gyűlnek a szemébe,
szívében a hízelgő bánat földorombol;
ó, úgy jajdult meg bennem is, mint régmúlt,
gyermekkori sírás, hogy gyereked lesz,
hogy más szerelmes szív, s nem az enyém hullt
csókkal és gyümölccsel áhítva, öledhez;
hogy az idő is röpke, foghatatlan,
mint esti fényben lepkék szárnyverése,
hogy az emlék is tünde, mint a napban
két szerelmes virág pihegése.
Hogy a szerelem illó, csalfa! Éppen
olyan, mint alkonyi fény a fák hegyében.

Idők mélyéből zengő hegedű…

Mint hegedűk sejdülő szava,
mint messziről rémlő muzsika,
mint tengerár, ha zúgva zúg,
s egy gyöngykagylóban bont kaput:
mosódó cselló, barna oboa,
zene, mit hallottam valaha;
nincs szomorúbb, nincs édesebb,
mint emlékcsendülő neved.

Mint éjszakában, bús egyedül,
ha egy zaklatott szív hegedül, −
mint dal, mit egyszer valahol
az Édesanyánk eldalolt, −
mint nagyfullánkú, régi nyárral,

szívünk, ha sajgó sebre fájlal,
s borong szamócák rég-ízének,
mit még gyermekkézzel tépett.

Mint tenger fölzsongó moraja,
mint messziről rémlő muzsika;
hullám – a széllel elfolyó,
hullám – bronzzal alkonyuló,
zeneszó – megidézhetetlen,
zeneszó – s itt zeng a szívemben!
Nincs szomorúbb, nincs édesebb:
idézni régi éneket.

Szép neved, te drága muzsika,
ó, hallottalak már valaha,
s emlékek vén erdejében
hegedűszó vagy te nékem,
hegedűnek lágy zokogása,
szívem zokogó dobogása,
mint szobában, ha egyedül
valaki sírva hegedül.

S ha feslik, sejlik, csendül a neved,
rég zengett zenékre révedek,
zene borús bársonyára,
alkonyszemű muzsikára;
zengő zenére, mely akárha
esti tenger aljáról szállna,
megfoghatatlan s úgy ragyog,
mint habokban a csillagok.

Ó, mert nincsen édesebb, szomorúbb,
mint tenger, ha kagylón visszazúg,
s kire hullámzik e zene:
nem tudja: Alszik? Ébren-e?
Ó, hegedűk sejdülő szava,
ó, tengerből rémlő muzsika,
ó, lágy zeneszó: Kedvesem,
ömöljél el a lelkemen.

Évekre, múló századokra
árad e varázsos tenger sodra,
s a vizek mélyén egyedül
csak a te szíved hegedül:
mint pusztán, végtelen éjszakán,
ha hegedűt ríkat ifjú lány,
s egy vándort, sötétlő éjjel
fölrémlő zene vezérel.

Ó, hallottalak már valaha,
te szomorú, Édes muzsika,
mint kagyló, hogyha zúgva zúg,
és benne tenger bont kaput; –
ím, így zsongok már föl, áradok,
habjaim is hosszú századok,
s ringok. Álmomban? Ébren-e?
Ringass csak, örökös zene…

Napkeleti versek

I. Asszonyok, gyümölcsös kosarakkal…

Harminc éves, bronzarcú Jézusom!
Barna alkonynap homlokod heve.
Szelídhajlású, ciprusos úton
ballagsz a lankalelkű völgybe le.

Lágy bárányárnyak. Nyugovó vörösség.
Mint döntött korsók öble, belseje:
csöndesség csorgat csobogó tejecskét,
bő békét a lankák dús füveire.

S ím, halk nők jönnek kosárral, gyümölccsel:
egy terhes asszony, kit a nyár fogant meg,
s kékselymű szűz. Még málna ajka gyermek.

Rájuk tekintsz; áldás nagy vágya tölt el.
A szűz is fölnéz, pirul. S tova lépve
gyümölcsök bőségén roskad gyönge méhe.

II. Rózsák mosolygó viselőse

Mária. Formás teltkarú szüzecske,
még férfiakról sose álmodott.
Szagos párnákra fekszik minden este.
Csöpp ajkán mennyei fény mosolyog.

Szemében éjbarna szomorúság.
Járása ringó rügyekkel nevet.
Mélykék hajában szíve-színű rózsák.
Szirmokat ölel és töviseket.

Semmit se tud még Józsefről, az ácsról.
Mint a mirtusz, fehér a homloka.
S lelkében már a szénalehű jászol.

Könnyeiből ködlik a Golgota.
Ilyenkor égi szerelemtől reszket:
vágyva a Fiút, a Lelket, a Keresztet.

Ó, akkor mindig azt az uccát bújtam…

Ó, akkor mindig azt az uccát bújtam,
kerestelek a házfalak mögött,
s csak gyereksírást leltem, mely fakultan
hömpölygött már a vén kapuk között.
A délután vad fényekre vakultan,
mint kába döglégy zsongott, dünnyögött;
mint vénleányok holtan és kinyúltan:
a csüggedt hőben csüngő függönyök.
Mint eszelős, ki tűnt illatot hajszol,
s egy sóhajban is moccanást gyanít:
emlékem, ó, sívó pusztán barangolt,
kutatva múltat, illó valakit.
S az égig-égő tikkadt délutánban
gyereksírást sírt a kósza szél utánam.

Szonett, emberről és bogárról

Szólj szót a fürge futrinka bogárnak,
mely hátára fordult, s kinek lábai
oly vadul, megriadva kalapálnak,
mintha az ég készülne ráomlani;

szólj szót neki, hogy nem dárda a szalma,
s nem támadod vele, de támogatod,
s hogy amit hall, nem dobok riadalma,
csak szíved verése, mely érte dobog; -

ám szólj, balga! Nagy árnyaidtól is retteg!
Óriás vagy, ember, tehát kegyetlen.
S szívedben harci dobok dübörögnek.

Támadsz, vagy támogatsz? Ott a kezedben
a szörnyű szalma! – Légy hozzá kegyes. Nézd
vak remegését. Lépj reá. Taposd szét.

Szonettek macskáról

1.

Macska! Hogy mennyit karmolsz, vérezel! Pedig
durmolhatnál ölembe kuporodva!
S keményen ringó, mérges melleid
hév anyaság lágy láza verné csapra.

Hajad lobog, szélvész szoknyád iramlik!
Nincs pillanatnyi nyugtod, ugrasz futva:
elsiklasz! S nyárszínű derekadra hajlik
piros vágyaimnak minden rózsabokra!

Rezzensz, nevetsz. Nem is tudod, miért.
De vigyázz! Egyszer ajkadról a vért
csöppenként csókolom el, hogy megalázkodj!

S amint Isten rendelte: lepve, loppal,
macskahátú, fölborzadt vágyaiddal
osonva csússzál uradhoz, a lánghoz!

2.

Pillantásom, a gézengúz darázs
már napok óta jár az ajakadra,
s óvakszik, dünnyög vígan, hogy parázs
szájadról nagyfullánkú csókot lopna.

Tudom, hogy ajkad érő, drága méz.
S én megmarom, hogy édesebb legyen!
Mert úgy ígér csak sokat, ha igéz,
ha fájó csápot ölt a szerelem.

No, így zümmögök rád már napok óta.
Úgy babrálja szájadat szemem,
mint darázs, ha röppen a friss bimbóra.

De tágcsöbrű kertész a szerelem!...
Öntöz, nevel. S egy hajnalon én részeg
darázs kifeslő szirmaidba tépek.

Aranybozontú, poklokízű nyár

1.

Vadon kertben, hol nyers-vad cserje s dudva
sűrűl, s a hő, mint poklok bolyha éget;
ült bokrok közt hév párát roskadozva
bűzhödnek aranymohú ürülékek.
Mint álom kába ápora: sok légynek
zöldmérgű danái zúgnak dongva,
s mi gyermekek a málnahűs meséknek
grádicsán járunk s szörny poklokon szorongva.
Ím, alkonykor már zsong a bokrok bronzza,
a kert, mint ördög ágyéka-bozontja;
lelkünket csodák lángos lápja vonzza,
félelmünket titkok nagy tülke bongja,
s vadon kertben arany mohákkal égnek:
nyár nyers szagával nyüzsgő ürülékek.

2.

A kislányokat meglestük gyakorta,
hogy szitakötők s arany szúnyogok
zendültek föl az estében donogva,
s hogy mámorunk már féléssé kopott.
A bokrok alján rókaként osonva,
– míg árnyak alján farkas-hang fogott! –
ólálkodni vitt vágyunk kandi szomja,
ó, láttuk őket dézsákban csobogva
s éhes szemünk nagy titkokat lopott.
Visongani, amint tömött, fonott
hajuk kígyóként omlott oldalukra,
s kerek kis hasuk dallal kacagott!
Pirultak, mikor a dézsából kijöttek!
S mi örömünkben lehunytuk szemünket!

Isten, jóságos tanítóm

Úgyaddig vertél, Uram, Isten,
csípős vesszőkkel, hogy ma már látom:
nincs Rajtad kívül senki a világon.

Annyi másokban csalatkoztam,
hogy ma már nagy hittel követem meg:
nem lehet hinni, egyedül csak Benned.

S mennyi fintorra, bánatokra
torzítottad gyakorta a számat!
S ím, tudom: nem nevet senki szebben Nálad!

Eladdig löktél porba, sárba,
hogy érzem már – mert annyiszor potyogtam! –
nincsen élet másutt, csak a karodban.

Mint egy vén, falusi tanító:
tudományra somfabottal vertél.
De megneveltél. De jól megneveltél!…

Mint aki testál, hagyatkozik

Mint aki testál, hagyatkozik,
úgy mérlek föl lelkemben, világ!
Mint ki növekedve fogyatkozik,
és vakul, ha rejtelmekbe lát.
Mint aki vén borokat kóstolt
s most bajszát törli a korty után.
Mint ki szüzet, öreget csókolt:
ítéletem számadás csupán.

Holtak fölött ülik így a tort,
így mossa kezeit a bába,
így pihen meg ásóján egy sort,
ki földet hordott garmadába.
Magamat számadom tebenned,
világ, s ím, szavaimmal mérlek;
tollammal csak arcodat vésem meg,
s amilyen vagy, úgyan ítéltetsz.

Végtelent fog, ki követ farag:
amit szeme lát, azt kivési.
Szólsz? Nem szólsz? Így vallod magad,
s ha te nem: a kő kemény ítélni.
Írlak, világ! Romolhatsz, repedezhetsz,
mert vésőm örökre megfogott!
Ki testált, attól már nyűhet,
veszhet a vagyon, miről hagyatkozott.

Ropogós volt, mint a kövér fű

A fák alatt már zizge s rőt avar.
Nyári napok bús avara szívemben.
A borús emlék olykor megkavar.
Október szele nógat nyögni engem.
Száz barna ágam csonkja vág az égre,
száz barna varjú gubbad ágamon.
Elsodródnak a holt lombok a szélbe.
Mint fázó tócsa, úgy kotyog dalom.

Ropogós volt ő, mint a fű kövérje,
madárfütty volt ő gyöngyház hajnalon.
Méhes volt ő és forrott sárga méze,
darázs volt ő és csápot zengve vont.
Holtan sziszeg már, ernyedt fű, a réten,
hallgatva hal már, rigó, ajkamon.
Csapzottan ringnak vén fáim a mélyben,
az ég alatt. S én halkan hallgatom.

Édes az alkonyban zongorázik

Mint zongoraszó, mely bong sötét szobában,
hol csak az ablakok gyér fényei derengnek,
sarok pihe-zugán, hogy dúslombú homály van,
függnek ódonveretű képei a Csendnek.
Ó, Kedves, ilyen alkonyi ízzel zengnek
nevednek édes hangjai a számban,
mint zongoraszó, mely ablakain a mennynek,
lelkünkre hull lágy selymeknél puhábban.
Ó, tudom, most szobáját hűs estébe tárva,
– mint magányos férfi, ki szépségekre vágyik, –
Rád gondol Isten: sejtelmes muzsikára,
s a végtelenben Terólad zongorázik.
S én, ballagva halkan ablak alatt:
merengő lélekkel föl-fölzsongalak.

Isten így szórt szélbe minket…

1.

Mint mag, mit szél hűse kerget,
mint gyermek, kit űzve vernek,
mint duhaj, telt korsó borra,
mint koldus, tejes csuporra,
mint gyógyírra, kinek vére
folyik inge elejére;
ó, megvetve s vetemedve,
úgy vágyunk nők, öletekre.

Mint a mag, a mag, valóban,
mely esőben, dérben, hóban,

ernyőt bontva, kunkorodva,
szórva, szülve, zsugorodva,
birkák hátán, folyók hátán
törekszik, s nincs olyan sátán,
mely gátolja, hogy a földbe
hulljon, mint mi asszonyölbe.

Magok vagyunk, férfi magja,
Isten csókolt minket napra,
dédelgetett, kicsirázott,
felhős homlokkal vigyázott,
altatott az alkonyokkal,
alkonyokban asszonyokkal,
s most paranccsal s kérve-kérve:
beleszórt minket a szélbe.

Szelíd szélbe, szűz szellőbe,
majd alkonyba, majd felhőbe,
itt röpülve, ott meg úszva,
itt harcolva, ott csak csúszva;
ölve, törve, törekedve
törtetünk az öletekbe,
hogy a magot, mit szórt szélbe;
megfogja egy asszony méhe.

Ezért lábunk, ezért vágyunk,
loholásunk, s a futásunk,
ezért vagyunk, ím, erősek,
erőnkben bár tévedősek! –
ezért testünk csínja-bínja,
szerelmünknek minden kínja,
hogy: erőnkben tán repedve,
lágyan essünk öletekbe.

Ezért vagyunk csapodárok,
egy bimbóról másra járók,
sose állók, sose nyugvók,
térültünkben magot osztók,
ezért van, hogy ki hős férfi,
a föld minden nőjét félti,

s Belzebub anyósa, lánya:
az is mind az ő sajátja.

Mert ki rögnek porhanyója,
magunknak az foganója.
Fiatal, vén, angyal, ördög,
vágyunkba mind csápot öltött.
Mag se nézi: sík-e? Szík-e?
Förgeteg-e? Vér-e? Víz-e?
Csak megáldott, szent vaksággal
égi szárnnyal földbe szárnyal.

Így vagyunk mi, férfinépek
isteni szóval igések
s átkozottak! Így vagyunk mi.
Ölbe, ölbe! S hullni, hullni…
Bár halállal, bárha vérrel,
bár kínokkal, bárha kéjjel, -
szerelmünkben megvakulni,
s ölbe hullni, hullni, hullni…

Esőt kapni, csirát bontni,
az Istennek igen-t mondni,
a haláltól elhaladni,
az életre fölkacagni,
nemesedve, növekedve
nevetni egy kisgyerekre,
kisgyerekre, új magunkra,
ki utunkat épp így futja.

Szellő tánca körbe, körbe,
egyik ölből másik ölbe!
Ó, magunknak garmadája,
önmagunknak tiszta mása!
Ó, vágyunknak édes íze!
S ó, békénknek drága hűse,
ha elveszve – mag a földben! –
föltámadunk asszonyölben.

2.

S a férfit, a hőst, erőset,
győzelemmel viselőset,
kinek roppant, nagy markában
egy egész föld, ég-világ van,
ki nyelvének egy szavára
háború dől vak dúlásba; –
fenevadat aranyláncon:
úgy tartja egy lány, egy asszony.

A férfit, ki rombol, épít,
kínnal, vérrel földet szépít,
s hatalmában minden görbed:
hegyről völgybe követ görget; –
hogy ne essen lázadásba,
Isten asszonyokra bízta,
mint az őrző fegyverére:
nőknek szelíd szerelmére.

Kebel, szép láb hogyha bukkan;
nagy parancs van, törvény abban.
Keserű, hős kötelesség,
hogy az Úr Istennek tessék.
Szerelem, ha szülni indul,
abban az Úr szava kondul,
s szerelemnek rabságában:
vagyunk az Ő igájában.

Mert az Isten bölcs ám százszor,
gőgünkkel is százszor számolt,
sejtvén, hogyha kényszerével
törne reánk; szépszerével
nem lennénk az Ő zselléri:
Érte halni, Érte élni.
S tudja, ha sorsunkba nőt tesz:
igája is édes nyűg lesz.

Ó, húgaim, lányok, szüzek,
istenekkel viselősek!
Ti, Istennek rabtartói!

Szavam sincs rólatok szólni.
Ős éhségnek étetői,
hős erőknek fékezői!
Ekéjét, ha Isten tartja:
ti vagytok az eke szarva.

Ó, nem mi, a delik, hősek,
diadallal vad-erősek,
s Ő a bölcs, ki mellénk rendelt
benneteket szerelemmel,
s mit ránk rakott: − sok teher, nyűg! –
viseljük, hogy nem is sejtjük.
Úgy vagyunk a lova, barma,
hogy még nem is tudunk róla.

S szerelemnek űzve hímét,
így húzzuk az Ő ekéjét.
Vesződve a sárral, földdel:
a föld mégis tőlünk zöldel,
Tőlünk, akik dús erőben
roskadozunk, rengve, bőven,
s szava mégis gúzsba köthet
az Asszonynak, s az Istennek.

Mint martalóc…

Ittalak én, mint martalóc a bort,
szántottalak, mint zsellér az ugart,
mint tengerész, kit tajték, hab sodort:
kutattam benned: lelked-e a part?

Mint búsult duhaj ásító lotyót,
kinek már nem kell pénz, se csók, csak ágy:
öleltelek én sokszor csuda-mód,
öledben sejtve Isten szándokát.

Bámultam rád, mint ahogy képre néznek
szent templomokban réveteg szüzek;
de nem leltem meg, Asszony, a szíved,

mert úgy vagyok csak, mint a kerge részeg,
ki tűnt igazért aszút, vinkót kortyol,
s csak bolondabb lesz mindjobban a bortól.

Kortyoljatok ímé, vidulva.

Rózsa, vérbarna levelekkel…

Elnézegetlek, Édesanyám.
Benned nézegetem magamat.
Magamat, nyáresti rózsafán.
Emlékek vénillata fogad.
Rózsa, vérbarna levelekkel,
vérbarna, kései őszi nap…
Rügyekre merengő szemekkel
Fiamat látom én, a fiad.

Így simogatom majd hitvesemet,
ki májusom most és kékszemű,
s meghozza törzse gyökeremet.
Ó, tavasz! Ó, szeptember-idő!…
Anyám, hitvesem – lét borai.
S ó, Isten boroskedvű ajka!
Szerelem teli korsajai!

November – 1944. szeptember

1944.

Bárha kordén...

Bárha kordén, bárha holtak
szekerén vagy taligán;
csak vigyél már, Uram Isten,
üsd föl másutt a tanyám.
Sebes szájú, máléképű
kocsisa legyen cigány.
Mit bánom én, Uram Isten?!
Üsd föl másutt a tanyám.

Döccenj velem poroszkálva
bűzös hulla-szekeren,
rothadozó holtak között
én legyek csak eleven.
A hajcsárja csonka fogú,
reves állú, rossz Halál.
Csak vigyél már, Uram Isten,
üsd föl másutt a tanyám.

Vagy csak tolj úgy két karoddal,
mint kubikos a sarat,
megroskadó taligáján,
elveszendő ég alatt.
A lábaim széjjel vetve,
tenyerem meg földig ér;
ha szeméttel, ha dögökkel:
csak vigyél már, csak vigyél.

Köpjenek rám – sárra köpnek
mind az úccagyerekek.
Mit bánom én azt?! Hiszen Te
gyöplűzted a szekeret.
Vén taligád is nyikoghat,
ha Te vagy a kubikos,
semmit se félj, Uram Isten;
helybe érünk bizonyos!

Ó, hullákkal jöhetsz értem;
orrom nem facsarja szag,
s ha én velük elkomázok,
tudom, rám mosolyganak.
Nem félek én, mért félnék én?
Nem apám a félelem,
anyám sem a gyávaság volt.
Csak Te maradjál velem!

Csak Te várjál halk-pipázva
eresz alatt, a tanyán,
amikor én megérkezek
vén kordén, rossz taligán.
Halottak közt, nyirkosok közt,
tépett nyelvek, vert fejek,
eltört csontok tömegében
csak majd föllelhesselek!

Kezelj akkor velem, Isten,
s ne kérdezd a nevemet;
elég az az üdvösséghez,
ha én tudom a Tied.
Akaszd ki a kocsi rúdját,
itasd meg a lovamat;
megfáradtan majd megférek
barna bajuszod alatt…

Január 2.

Pipázom

A tükörbe nézek s úgy pipázom.

Kis, kurta pipám
szigorú vonalakat rajzol ajkam alá,
pedig nem haragszom,
s szeretném megsegíteni az embereket;

úgy fújom ki a bodrocska föllegeket
és érzem az illatát is, simulva
feszül markomba a füstök telepe, én vidáman

színezem kékre a levegőt, hogy megmaradjon
akkor is ilyen frissnek, fiatalnak,
ha majd
száz esztendős leszek és semmit se látok.

Úttalan utak

Nézd, ez az őszi este olvadt, sűrű tej,
nagy darabban hull loccsanva a földre.
A vaksi nap a könnyes ablakokba bámul,
mint hályogos, kába, megfakult tükörbe.

Részeg szél csatangol, dülöngve az úton,
fölmarkol a súlyos, szürke, lomha porból,
s a házak hunyorgó, vak szemébe vágja.

Eltikkadt, száraz kútágas nyikordul,
fülledt istálló piheg, s lágyan kergetőzve
libben langyos tejszag, s fulladt utcasarkon
összecsap véle a korcsma durva gőze.

Kertek tömött zöldje feketévé dermed,
kusza fák tövein kusza árnyék sarjad,
lucskos árkok lomha, dús iszapja csobban.

Gondolataim, mint fekete varjak,
csapongtak benne kóka fejjel, lustán.
Téli égbolt híg vizében úszva
üres markú, szót sem ejtő pusztán.

Hé, emberek, hideg, jégkezű az este,
a sors elorozta cifra, meleg szűrünk,
lágy cipónkat markunkból kiverte.

Kormos az éjjel, nyirkos sárba dűlünk,
vigyázva emeljük hitvány kis lámpásunk.
Nem arra futnak az utak, amerre kéne,
mi a korbácsos ősz e viharában ázunk.

Hej, emberek, sótlan az élet étele,
kezünkben összetört az üdítő korsó.
Valamit kéne vágyni, merni, tenni.

Messze komor erdőn készül a koporsó,
és mi árva kócos, síró bánatunkban,
balgán beledőlünk, mint mikor a nyirkos
árokba parázsló cigaretta huppan.

A mennyből jöttem, Kedvesem…

A mennyből jöttem, Kedvesem,
pokolra hívnak engem,
ha most meg nem segít a menny,
pokolra is kell mennem.
Ha most nem rántja pallosát
egy angyal, vagy akárki,
tanulhatok, bizony, tovább
ördögtől furulyálni.

Hej, nagy a pokol, Kedvesem,
parázzsal dúr szívemben,
s néha már alig hihetem,
hogy angyalnak születtem.
Hogy szárnyam is van, ami még
tán kész a röpülésre,
s már futnak rajta láng pihék,
s lehullik égve, tépve.

Pokolra hívnak, Kedvesem,
kik mennyemet irigylik,
s mert megszülettem, szívesen
kísérnének a sírig.
Kik eltapossák szívemet,
mint vértzabált piócát,
mert szeret, és mert tégedet,
s mert Te vagy a mennyország,

és egy körmöcskéd többet ér,
mint ezer másnak térde,
kik dicsőségért és egyéb
rongyért gázolnak vérbe;
mert fürge nyelved egy piros,
kiöltő rebbenése
több bölcsesség, mint papiros:
tudósok műve, élte!…

A mennyből jöttem, Kedvesem,
s most fülembe, bokámba
megrugaszkodva, vemhesen
ördög cibál a táncba.
Lányokat terel, – csorda lányt,
a kölyke valamennyi –
és fölajánlja mindahányt
mennyből pokolba menni.

A fiaik meg szurtosan
egy kerge dalt dúdolnak,
s ha elaludnék, biztosan
ott lent ébrednék holnap.
Ha elfeledném egyszer is,
hogy angyalnak születtem;
szárítkózhatnék holtan is,
odalent a melegben.

Ó, hát te angyal, jöjj, ha vagy,
s mert vagy, bizonnyal jössz majd;
ragadd elé pallósodat,
szívem neked térdet hajt,
s dobbants egy szörnyűt! Vagy: ne szólj,
üss szét e csürhe-népre,
megvillanó kardod alól
rémüljenek az égre.

S amikor jössz, tréfa-játék,
ajándék a győzelem,
s győzelmemre az ajándék
a mennyország lesz nekem.
Üvöltözhet, öklöződhet
már odalent a pokol!
Kék egében Kedvesemnek
ezer angyal bújdokol…

Január 5.

Cinege

Bolondosdalú, bohó cinege!
Dallal szökik, hogy zeng belé az ég,
s meg nem pihenne! Dalból tartja el
kis feleségét, meg négy gyerekét.
Úgy sürög, pördül! Somolyog a bölcs,
megvénhedt tölgyfa. Ámul a világ.
Ki látott még ily bolond madarat!
Ki hallott ilyen csodás muzsikát?

Lásd, kerge madár vagyok magam is
Kedvesem, mint a cinege. Bizony,
a dalomból lesz majd a kenyerünk,
s jól tudod Kedves, te vagy a dalom.
A havas mezőkön ordasok suhannak,
én föntről rovom csordáik nyomát.
s ha nem is vált meg a dal egy világot;
megváltja bizton bátor dalosát.

Dallal lakasd át gyermekinket, Édes,
ha megszületnek dalból, dallani,
hogy egykoron majd ők is merjék, vágyják,
a farkasok közt daluk vallani.
Nem az a költő, ki csak énekel,
de kinek dalra erős a szíve,
s nem tántorítja förgeteg, pokol!
Alant a csorda, fönt a cinege!

Édes a kóruson

Zápor a nap! A reggel szinte ázik!
Akár ákácok méze, harmata,
illattal dől a fények garmada!
Tőlük a hűs templom kivirágzik.

Mint víg darázs, ha rebben, úgy döngicsél:
a kóruson gyöngy szűzikék beszélnek,
tünde ruhásan. De gyűlnek már a népek,
az orgona is réved, fölzenél.

Édesem lebben fönt a kóruson.
Hajában egy szál, csöppke gyöngyvirág.
Most leheli a reggeli imát.
Szívéből álmok bársonya oson.

Szelíd homloka – ó, csak én tudom,
hogy lágy tejekben mossa minden reggel! –
úgy hallgat most! Néz kékegű szemekkel.
Csukott ajka is pötty, piros szirom.

De szállong már a fény virágesője,
s a virágoknak hull a fénye terhe:
buzdul a templom égig érő kelyhe,
a derűs Isten úgy kortyol belőle!

Zendül az ének, az orgona: madár,
mely a boltívek hajlatáig repdes,
s úgy tör mind följebb: énekel a Kedves,
kipattant ajka dallal harsonál.

Ó, nézd, ó nézd, ha szemed szépre vágyik!
Haja kibomlik – az is fényeső –
s a vállára hull. Az ének egyre nő,
s mint tölcsér pördül föl a magasságig!

Nem is szirom már, hallga, halld az ajkát!
Piros pacsirta! Csattog, csivitel,
csacsog, viharzik, szökken, énekel,
úgy szédíti az örvénylő magasság.

Már zúg a templom, megroskadni látszik!
Egy kicsi szívbe hogy is fér ennyi,
töménytelen dal! Hogy tud zengeni
így egy édes száj Isten trónuságig?!

Csak nézek, nézek tündöklőn reája,
s a homlokára, melyet – nem tudom,
talán a fénytől? – glóriába fon
aranyt zuhogó haja koronája.

És mondanám – mert látomással látom! –
nem is te dalolsz Kedves már, de téged
zengnek a szentek, aggok, tiszta vének,
az Isten roppant boltos templomában.

Így zengenek, mint te dalolsz most, Kedves.
Így cikázol, így szárnyalsz ajkaikban.
S hogy elvégzik majd, csiszi, csoszi sorban
járulnak csókra gyermekszűz kezedhez.

Üres pipával

Apró krumplikat főzöl vacsorára,
– rívó malactól loptál vacsorát –
öregednek nem jut már dohányra,
úgy szopogatja a kihűlt pipát.
Az egyik fiad tüdejét köpi,
a lány unokád csúful megesett,
a menyed csak a halálod lesi, –
szegények között nem is nagy eset.

A viskód omlik, malackád reves lett,
míg habbá fut a reggeli leves,
az öreged az egyre süketebb lesz,
s a pipája meg tátongó üres.
Tavaszra aztán, ha a lomb kihajt
és megharsannak mind a telt egek,
eltemeted a köpködős fiad,
nyárra meg Téged kapar el menyed.

A lány unokád megszüli fiát,
– a megejtője akkor esküszik –
menyedet várja már a régi ház,
az új pereputty beleköltözik.
Az öreged a kamrába kerül,
s a halott pipán cuppog a foga;
a két szemére lassan hályog ül,
és meghülyül a fagyott mosolya.

Január 5.

Tőrök és csapók közt…

Tőrök és csapók közt élünk, mint a vad,
minden lépésünk gödrökbe ragad,
s úgy bujkálunk fáid között
hazám, akár az üldözött.
És minden szavunk csak vihart arat.

Ő, ki most fogát fenve néz le ránk:
ez erdő volt nemrég anyánk, hazánk.
S ha zápor vert, vagy révedő
őszi éjjek és hűs idő;
gyakorta megcsókolta lázas szánk.

S ma minket fog minden bokor, minden ág,
mint bújó zsiványt, menekülő fiát,
és fű és a fa ránk kiált:
„Itt fut! Itt fut! Fogd a zsiványt!”
S már halljuk az ősz didergő dalát.

Az ősz dalát, mely lerontja a fákat,
s holt gallyat tördel útjain, meg ágat,
s ha száraz gallyon tétova
léptünknek fölropog zaja,
az orv puskáknak kénes lángja ránk csap.

Mert tőrök s csapók közt búvik, mint a vad,
erdeidben sok vacogó fiad;
míg egy október estelen
a lombtalan, a meztelen,
fázó erdő mindnyájunkat kiad.

Nincsen tovább!

A csillag kisírta szemét,
már vaksi árnyán hunyorog,
a hegy megteremtette levét,
a kádak alján must csobog.
A nyár ellőtte tűznyilait,
fegyvertelen most s meztelen,
a pap elmondta az imát,
nem kísért bagoly lelke sem.

A mag meghozta a kalászt,
a kalásznak már álma nincs,
a cinke elzengte dalát,
s a szél úgy tépi szerte mind.
A lotyót elhagyta heve,
hiszen a karja úgy ölelt!
Anyát megszülte gyermeke;
élet, halál, ímé, betelt.

A duhaj megitta borát,
és nincsen vágy semmi több,
a szélvész oldja sátorát,
a síró, üszkös rét fölött.
Az éhség durván jóllakott,
tokája nőtt és potroha.
Lábára áll az elbukott
ördög s már nem bukik soha!

Ölelve, megölve

Megversz, hogy aztán megölelhess,
megszülsz, hogy késeddel megölhess,
meglelsz, hogy újra elveszejthess,
altatsz, hogy őrült táncra sürgess.
Étetsz, hogy aztán éhre koptass,
békítsz, hogy újra riogathass,
gyűlölsz, hogy ismét megszerethess.

Pörzsölsz, hogy szomjan megitathass,
dőzsölsz, hogy hányva megcsömöljek,
rabolsz, hogy újra kincset adhass,
harsogsz, hogy félve csöndesüljek.
S ha életemet kérve kérdem,
elfordulsz, hogy majd megfelelhess,
de tréfás is vagy, Uram Isten:
ellöksz, hogy aztán fölemelhess.

Január 31.

XLV. szonett

Forgattam tüzes kancsóidat, Isten
és napsütésről zengtek a borok;
pincéid alján mennybe részegedtem,
s most duhajkodva Rólad dalolok.

Kis úcca rezzen, vén kutyák csaholnak,
dűlöng a Sátán s jó földet ígér;
hej, rossz bakkancsom cuppan sárnak, pornak,
csak hetyke nótám az, mely égig ér.

Dalollak én már, Istenem, örökre,
s Te egyre traktálsz Kedvesem szemében;
kupád mélyéből érzek szőleidre
s dombjaidra is itt a mélynyi-mélyben.

Ki boraidból egyszer is ivott,
azt ne csodáld, hogy harsog, tántorog.

Csihaj!

Borotvapengén táncolok,
ajkam vacog, nem bazsalyog,
hej, nagy legény, ki mosolyog,
csihaj!
Aki még most is vigyorog!

E penge táncra oly kevés,
a táncos gyáva, ő merész.
Az élet itt egy billenés,
csihaj!
Az élet csak egy billenés!

Nem nézek arra, erre én,
dőrén magot sem vetek én.
Csak ez a penge az enyém,
csihaj!
Csak ez a penge az enyém!

Egy percre meg nem állhatok,
mert menten ketté hasadok!
Vad táncolásra ez nagy ok!
Csihaj!
E kerge táncra ez az ok!

Vagy a penge, vagy a talpam,
biztosan elkopik majdan.
Ez a tánc nem fog ki rajtam!
Csihaj!
Hogyan is fogna ki rajtam?!

Február 1.

Kubikolva…

Emberrögökből raktuk meg a gátat,
mert fortyogott már akkor a világ,
s én segítettem tolni taligádat
a verejtékes, síró sáron át.
Bús október volt. Füst kószált az égre,

mi meg csak egyre raktuk a rögöt.
Alig tudtad már Te is, hogy mi végre?
Borostás állú, vén szél dünnyögött.

A tarisznyádban alig volt szalonna,
az enyém is csak koppon horpadott,
egy terhünk volt csak, a gazdagok gondja,
a gond, mely minket régen elhagyott.
Éjfélig hordtuk így a barna földet,
s pipára gyújtva halkan megpihentél.
– Cigányos ködből víg nóták fütyültek –
Úgy néztél hátra, köptél, hümmögettél.

Alattunk volt a város, s gazdagéknál
– mert tünde fénye mind, mind ide látszott –
bolondos kedvű, kacagó estély szólt,
akkor tartottak kerti mulatságot.
Itt meg az árvíz és az üres bendőnk.
Motyogtál megint, csóváltad fejed.
No, jövendőjük nem a mi jövendőnk,
de hát azért csak énekeljenek.

Énekeltek is, harsogott az éjjel,
és elnyomta a taligánk szavát.
Hajnal előttre úgy is omlott széjjel
ezer kis rögre ez a tömzsi gát.
Mi ott húztunk a dombok oldalában,
s Te köptél egyet, amint hátra néztél:
ne légy taligás ily szemét világban
hogy szemetebb ne legyél a szemétnél.

Február 2.

Mint a fecske…

Mint a fecske a csacska fiókát,
étetsz jóízű bogarakkal,
melengetsz széles, langy napoddal,
itatsz hajnali harmatokkal.
Dalom is költöd lesve loppal
reám sugárzó mosolyoddal,

Kedvessel, eleven daloddal,
Én Uram, Isten!

Mint fiók a fecske-anyára
gügyögök bölcs homlokodra,
kacagva és megkomolyodva,
elülve és fölmagasodva,
neved foglalva halk dalokba,
ágyazva fűbe, illatokba,
fiókáinak szívére fogva,
én Uram, Isten!

Február 2.

Kék köténye mennyel ringott…

Kék köténye mennyel ringott,
haja éke: lila láng,
júliusi hév mosolygott
búzatermő derekán.
Lábaidnál sürgött mégis
ez a barna, drága nyár,
talpaidnál érve égig:
félénk szolgálóleány.

Tisztavizű forráshabbal
mosta lábacskád havát,
s elhalkulva lepve, loppal
ráejtette homlokát.
Elfakult a kék köténye,
elpilledt a láng haján;
s lábaidtól szállt az égbe
a nyár: kicsi szolgalány.

Február 14.

Isten

Nem vagy villámok öregapja,
csak egy-egy jó szó foganatja.
Bajszodon vér, vak bor se csordul,
De nóták leve lágy mosolybul.
S van úgy, hogy kardod is kicsorbul.

Nincsen félelmes buzogányod,
tigrisbőröd, hős kacagányod.
Nem is jössz hadak tömegében,
csak Kedvesemnek kék szemében,
szerelem szelíd tengerében.

Március 17.

Sással, náddal, holdvilággal…

Széles szoknyánk szélbe suttyog,
járván sás és nád alatt,
duzzadt mellünk bimbót suttog,
mint almák, ha ringanak, –
csípőinknek drága dombja,
szőke karunk melege, –
arcunk szépét béke zsongja,
csodálja sás serege;

mert urunk már három éve
oda vagyon a csatába,
mi magunk nád közepébe,
zsombékok közt, sásvilágba; –
kis falunkban kotlónk kárál
barmunk bóklász szerteszét, –
s esténként itt barna holdnál
nézzük a víz tükörét;

vízi világ, víz tükörje,
hajunk meg sötét, fonott,
leengedjük mind a földre,
összebúvó asszonyok;

átöleljük egymást lágyan,
pillánk álmos mézre téved,
úgy aluszunk el a nádban,
nász-nélküli feleségek; –

mert urunk már három éve
háborúba, nagy csatákba;
így jutottunk özvegységre,
szerelmünknek sás az ágya, –
súgó sás közt, éles náddal,
nád fölött a nedves éggel,
elalszunk a holdvilággal,
takarózván messzeséggel;

megöleljük férjeinket,
s úgy hívjuk a messzeségből:
védje meg mi bő ölünket,
védje meg az ellenségtől,
ellenségtől, vad vitéztől,
ki tiporna földre, ágyba,
fájó-csókú férfinéptől, –
tőlük bújtunk mi a nádba,

súgó sásba, víz-világba,
vízi világ közepébe,
leány-barna éjszakába, –
ez most éltünk menedéke; –
egymás asszony-derekára
átalfonjuk a karunkat,
leány-barna éjszakába
elsírjuk a bánatunkat, –

hogy a csókunk megrabolva,
hogy a hajunk szétzilálva,
szemünk fénye mind kioltva,
hogy az ölünk meg van áldva, –
meg van áldva gyalázattal,
terhes-átkú magzatokkal,
hogy víván a férfi-haddal,
megmartak a csókjaikkal; –

mert urunk már három éve
oda vagyon a csatákba,
magunk a nád közepébe,
súgó sás közt, víz-világba; –
vizek repedt tükörével
halk arcunkat meg-meglessük,
üzenünk a nedves éggel,
s gyalázatunk nem feledjük, –

nem feledjük, megérleljük,
mint ölünkben magzatunkat, –
így neveljük, fölneveljük,
fölneveljük bánatunkat;
legyen barna, mint az éjjel,
legyen síkos, mint a láp,
fojtsa mély ölébe kéjjel
gyalázónkat, az apát; –

feketüljön nagy felhővé,
vak viharrá, förgeteggé,
könnyünk váljon véresővé,
gyalázatunk kénes köddé,
fattyú kölykünk szörnyeteggé,
apja torkát marja át, –
súgó sás éles késekké,
ölő dárdává a nád!

A népszínművek parasztjai

Mi vagyunk a parasztok,
tömzsiek és mokányok,
barna sarat dagasztók,
deres erdőt járók.

Aranytinó, vaseke,
üres markunkat törje.
Vad nép szelíd gyereke,
kalpagunk meg pörge.

Piros pipacs, zöld mező,
teli pipánk kajla
s dohányunk jófajta!

Nincsen köztünk éhező.
[ágyunk] széna, szalma!
Így voltunk. Ihajla!

(töredék)

Fehér kenyéren, barna boron…

Csak füttyel tengnék fázva, bandukolva,
indás ösvényen, sívó homokon,
Ha korsód, Kedves, ajkamon nem volna,
ha nem te lennél kenyerem, borom.
Bolond csavargó, talpaló legény,
rongy kabátjából csüng a könyöke,
bajszán, mint morzsa, billeg a remény,
és meleg hite minden fekhelye.

Csak füttyel tengnék fázva, bandukolva,
kék ég alatt, zöld füvön, rossz gyepen,
ebet tanítnék csípős somfabotra,
szelíd dalokra szendergő szívem.
Hetykén hajam mind homlokomba hullna,
s este a földre, árva homlokom,
ha korsód, Kedves, ajkamon nem volna,
s nem lennél ízes kenyerem, borom…

Április 16.

Méhes

Parazsat hullat a nap ma, parazsat.
Virágok ajka harapásra éhes.
Csókkal, gyilokkal fullánkos a méhes.
Szirmokba marnak a tikkadt darazsak.

A kerti útnak minden röge éget,
a lágy versek ma oly unalmasak!
A varas almák duzzadt-hasasak.
Lángot csöppentenek a sárga mézek

A dongók dalán pokol tüze feslik,
a szűz bimbókon szerelem vereslik,
vak kígyómérget evett a világ; –

a pipacsok a hév napot ijesztik,
s nem moccannak, de harsonálják estig
a forró vágyak haragos dalát.

Április 19.

Haláltánc

Szeretni, szeretni, szeretni!
Ajkakban, csókokban fürödni!
Szeretni, szeretni, szeretni:
Szívünket vasakkal veretni!

(töredék)

Madame

1.)

Olyan volt, mint egy kínai baba,
akit elvétett öreg mestere.
Ahogy faragta, ráncos homloka
le-lecsuklott s már reszketett keze.
Reszketett parány szerszáma, bizony,
mert míg munkálta, illatos teát
szürcsölgetett és csöpp pipán szirom
rózsákból kék mennyországot pipált.

Meg-megszaladt hát itt-ott vésője.
S e vén ravaszra az vessen követ,
kinek még csókban nem telt öröme,
ki lányt, lágy füstöt sohse szeretett.
A két szeme így holdra sikerült,
– tündérek benne, vagy csak tünde ég? –
ajka helyére szilvás szív került,
borongva rég nyár, ifjú ősz ízét.

Bizton hazudnék, lábát mondva szépnek
Csúnyácskák voltak!… Tán csak kecsesek?…

Honnan is tudnám, mindhiába kérded!…
De bennük egy álmodott tánc repdesett.
A kezei? Az ujja mind finom volt.
Akárha hűvös hárfán szaladó:
ujja hegyén is minden furcsa félhold,
szeme holdjával alkonyt hazudó.

Karjáról szóljak? Válláról? Nyakáról?
Kalászos volt-e? Hamvas? Süppedő?
Nem szólhatok, csak lágy pongyolájáról,
mely tarkán takart, mint a vén idő,
a vén idők ez ó-kínai kelme,
mit százak szőttek szépnek, lebegőnek,
s melyről nem tudjuk: gyenge, lenge selyme
gyöngy halmokat föd? Roskadt temetőket?

E kelme volt a mesék dús világa,
mit magára vett olykor délután.
Nem titka fűtött, csupán tarkasága:
keleti álom selymes pongyolán!…
Indák! Virágok! Sohse látott szirmok!
Rebbenő pillék, röpülésre készek!
Minden vonásuk forró, vágyó, tiltott!
Fojtott ölések, fojtó ölelések…

Ilyenkor szinte szép lett, érdekes…
E tarkaságban megfénylett haja,
már nem is sárgán, de buján veres
lángokkal omlott le vállaira.
Gazdag lett tőle, dús keletnél dúsabb,
titkok gazdaga, roppant nagy kincsek titka!…
S e titkok kútján halálnál is búsabb,
mert kalit volt e pongyola, kalitka…

2.)

Hangját mesélem. Rím is így zenélhet,
ha életre kel egyszer a szobor,
s egyszerre buggyan róla csók, az élet,
mi eddig izzott, fülledt, bujdokolt.
Ő is szobor volt, mester vétett szobra,

s nem hibás benne, hogy elvéttetett.
Szavai volta rabságának nyitja:
vágyat, szerelmet bennük lelve meg.

Óh, szava volt a pongyolája mása,
a pongyoláé, mely a test megett,
– mit elnagyolt a mester kézvonása –
pompázatos tájakat sejttetett.
A szava volt a fűszer, India,
vak Perzsia, vad birsek, hév fahéj:
méreg volt szava: titkot innia,
annak, ki vélük szembe nézni fél.

Öblös pohár, egy csorgadó ital,
bátrak bora, kik áhítják, merik
a kíváncsiság szent ujjaival
föllebbenteni a titkok lepleit.
Kik tudják régen, hogy a vén idő
is selyem rongy csak s kelméje megett
szűz, bájak tája – csókkal epedő!
És sírok komoly fejköve lehet.

Így tudta ő is. Ezért volt szava
hímes ruha, mit hűlt tagjára vett,
ezért volt az a tarka pongyola
csodás beszéde halk teste felett.
Ó, már látom nincsen bölcsebb nála
és sejtem, hogy titka kulcsa mit jelent:
szavakba tárta, hűs selymekbe zárta
az okos véget, a dőre végtelent.

Május. 4.

Mint rossz kalmár…

Mint rossz kalmár egy rézgarasért
adod el már fiaidat, hazám!
A szolganépeknek szennyes piacán
– ki a lélekhez, szívhez mit se ért –
már mustrál minket egy reves cigány.

Fiaid voltunk hazám, fiaid!
S nem sír beléd, hogy durván tapogat
minket egy szőrös kéz, s foglalót is ad
ránk, kik tálad koldus-falatjait
ettük, és nem voltak zok-szavaink.

Eladsz hazám, s nem fáj a szíved.
De fáj szívem, hogy árulod magad,
hogy ennen magadnak rossz kalmára vagy!
Hogy cigányok közt se marad már híved…
S hogy fiad mondja ezt, édes fiad.

Mint vén apa, kit vész, baj éget,
zsidók, adósok zajgó serege,
s ha van még egynéhány süldő gyereke:
értük a kalmár kegye pár pengőt vet;
eladsz minket, s eladod jövődet.

Mint rossz kalmár, egy rézgarasért
árulod már fiaidat, hazám!
S ha csak egyet is megrebben a szám,
– alkuvást az igaz szó mindig sért! –
csontos öklöddel nagyot ütsz le rám.

Pokoli s szörnyű…

A várost szörnyű ágyútűz feküdte,
mint martalócnak véres csókjai,
ha marva hullnak barna, ifjú szűzre,
kinek már jajját alig hallani; –
ez égzengető, vad földindulásban,
míg lángok kígyómérge fröccsent széjjel:
bújtam dőlt viskó pókhálós zugában
egy tót anyával s kilenc gyerekével.

Rengett a föld és fohászom gyakorta
ájtatos, félő torkomon akadt,
mint gyilkosnak, ki bűnét vérbe, borba,
fojtná: az édes, mézízű falat.
– No, itt a vég! – így hüledtem, szorongtam,
ha egy-egy kósza, merészkedő gránát,

a sárba sújtva sebét, tépve roppant,
s rengés futott a kis szoba falán át.

– No, itt a vég hát! – s pörgettem, motyogtam
Édes nevét, mint barát a füzért,
ki rossz poklon sül kínnal, cafatokban,
üvöltve nyája vén bűneiért.
Úgy intettem már égnek, égvilágnak,
mint vándor a nyárnak, kertajtó mögött;
Édes csókjai mind szívembe fájtak,
mint májusi-arany gyümölcsre a köd.

De ekkor – mintha álom-messze jönne,
nagy álmodásból éber látomás! –
mint termő fa és kilenc kis fagyöngye:
megláttam újra a szomorú anyát,
e bús szláv asszonyt! S mintha zsoltár zöngne
templomi dalt, a hozsánnák dalát,
úgy néztem én rá, akár egy tükörre,
melyben a csoda bontja láng-nyilát!

Akkor már tudtam: nincs addig halál, vég,
se fűre, fára, szívre pusztulás,
amíg a fénynek tartozik az árnyék,
míg el nem sírtuk könnyeink savát.
Akkor már tudtam: ki az Úr adósa,
– legyen csak egy csók, egy vers, egy kacagás –
nem fogja azt a poklok vasfogója,
nem rettenti azt semmi látomás!

Akkor már tudtam: zúghat Belzebub,
mint részeg, aki uccahosszt üvölt;
nem hal meg az, ki Istennek adós,
s még holtában is kiveti a föld!
Mert születésünk tartozásnak vétke,
s az életünk csak egyetlen garas,
mely fiadzva száll majd az Úr zsebébe.
Ó, szent igazság, keserű vigasz! –

Akkor már tudtam: adós vagyok én is,
és könnyel, csókkal, dallal tartozom,
s hogy életemet Isten-bástyák védik,
míg csókjaimat el nem csókolom…
s míg tartozásom zsenge sebe vérzik,
addig a szörnyek hév dühe sem árt,
s hogy az a koldus, szánandó szegény itt,
ki nem adósa senkinek se már! –

Az ágyúszó oly fölsajdulva vágott,
mint asztalra ha ököl sújtana;
fejkendőjén holt, fekete virágok:
szoptatni készült a szomorú anya.
Szép, szláv arca meg borongva mosolygott,
– és melleinek hűs volt a hava –
s ki megtudott már minden földi dolgot:
bánatos s bölcs volt lankadt mosolya.

S én bólogattam. Nem halhat meg az se,
kinek búja van s kilenc gyereke.
Nem sós annak még eléggé a könnye,
nem fájt annak még eleget szíve! –
Egy gyermek fölsírt, nyolc meg nevetett,
mert az ablakon túl földerült a nap;
s csirregtek kergén, hogy a lég remegett
a gránátok, e részeg madarak.

Nyavalyádra már…

Nyavalyádra már nincsen ír, se bűbáj,
se sarjú fű, se izzó vas, se kés;
dühöngő szélben hitvány pelyva voltál,
s életedért halálod is kevés.
Dézsmáltál, amikor mások vetettek,
s letiportad bolondul a vetést;
tanulhatod most gyaláztán nevednek,
a kínok közt vonagló nevetést.

Ha volna késem, szívednek szegezném,
hogy fiad öljön meg, ne idegen,
s hogy mondhatnád bár: erőimnek vesztén
magzatom szegzett gyilkos kést nekem!
Ó, dicsőbb volna az ilyen halál is,
ó, szentebb volna ez a pusztulás,
mint lázak között, földre verve várni,
hogy megfojtsanak buták és pulyák!

Bús hazám, hidd el, mosolyogva nézném,
bárha vergődve is vonaglanál,
ha meggyógyulnál szörnyű lázad végén,
s nem várna szennyes, fölfakadt halál.
Kemény szavam. De volnál te is ilyen!
S mit bánnám én, ha százezer fiad
– közöttük az én bús, verdeső szívem –
el is pusztul, de te, te megmaradsz!

De puhány vagy, s a sík-ölű mocsárba,
mely volt-deli derekadig ellepett,
magaddal rántod vinnyogva és fázva
minden éhes, még élő gyermeked.
Mit szóljak így? Mit dadogjak, hazudjak?
Jobb, ha szavam éles, mint a kés.
Hiszen mákonyodnak, mámorodnak
szívedig szaladt késem is kevés.
Mert nyavalyádra nincs se ír, se bűbáj,
s a dárdád se, mit elvetettél gyáván;-
ó, ha úgy vesznél, esnél, mint a bárány,
az ordasok duhaj lakomáján!
De ordas voltál magad is. Szabad.
S most girhes tested rüh és láz veri.
Ó, nem sajnál már, nem szégyenl fiad.
Csak kiújulnak véres sebei…

Szeptember 7-8.

Háború verseiből

1.

Távol Tőled, csatazajban, ahol csak
halk hőse vagyok robajló háborúnak;
ó, Kedves, rőzsetüzű dalokkal dalollak
a fekete mennynek, e mennyköves borúnak.
Mint portyán, vagy mint csordával menekült,
kire vert házak vályogfala roskad;
mint ki akaratlan tilosba került:
még elmondalak e földnek, magyaroknak,
fajtámnak, e rongyos népnek, akit, lásd
egy őrült hajcsár véres ostora kerget;−
s balga zsellér, még hiszem, hogy a sziklák
omlása közt is dalaim kikelnek.
Távol Tőled s mint tűzhöz, közel a vészhez:
a Te neveddel imádkozom, Édes.

2.

Immáron bölcs vagyok, oly sokat tanultam.
Láttam égő házat, véres sebesültet,
hajszolt orosz foglyot, kisgyereket holtan,
bújdosó gazdagot, megtért menekültet.
Ismerem az ágyút, ölés csínját, bínját,
szegények szemének sötét feketéjét,
éltem már az éhség ordítozó kínját,
havas magasságban az örvények mélyét.
Néztem már fölleget, útra kerekedve,
dühödt förgeteget, halk odúmba bújva;−
emberi beleket fára tekeredve:−
immáron bölcs vagyok, zümmöghetném újra.
Pedig tudományból többet sose vágytam,
mint olvasni Kedves szeme sugarában.

3.

Mintha egy szörnyű tenger háborogna:
bömbölve s halkulva ágyúszó remeg.
Akárha tengeren kisgyerek vacogna:
nagy lázak árnya sújtja szívemet.
– Hát ennyi az ember?! – törve tördelem,
mint halálra szánt barát a füzért.
Ó, boldog Isten, ó, szegény szerelem!
S a föld lakol a Bűn bűneiért.
Nincs énnekem már hazám, otthonom,
csak pár rokonom: elmondott igék.
Nincs nékem fejem hová hajtanom,
mert Kedvesem is messze, messze még. –
Tengek a földön, mint óriás árva:
felhőből homloka, örvényből a lába.

4.

Amikor lőttek, gyilkoltak: kacagtam.
– Te, Sátán! – mondta az Édesanyám.
Én fürödtem a bűzhödt mámorokban,
akár egy kalóz az örömtanyán.
Érett asszonyokon, zsenge szüzeken
véres, vad katonák marakodtak.
Nekem akkor buggyant a legszebb énekem,
rímeim teli himnuszokba fogtak.
– Ó, költő! – dadogtam és repestem
s csókoltam volna Isten szent kezét,
hogy így megfürdet vérben és szeszekben.
S hogy dallá költsem: mennyi, mennyi még!
– Ó, költő! – dadogtam és repestem.
S kínok, meg kéjek őrjöngtek szívemben.

5.

Kit árvának szült anyja a világra,
vad vinkókkal Isten itatja azt.
Úgy dünnyög csak, mint a kocsma zugába
egy ökre vesztett, búsuló paraszt.
A kucsmáját elnyűtt szemébe csapja,
hogy poharánál ne lásson tovább.
De nincs ottan a bornak foganatja,
hol bús a szív! S a mámor messze lát.
Majd jő az alkony s vert, vén kocsmaablak
mindkét szemére lassan megvakul.
Egy horpadt süveg az asztalra roskad.
Hidegen csillan az üvegben a bor.
Rossz, gyűrött szajha az ajtón betekint,
előre lép. S a bort kiissza mind.

6.

Egy oláh hadnagy nálunk ütött tábort,
és franciául gagyogott velem.
Így tudtam meg a legszebb igazságot,
hogy: nagy a föld, de egy a szerelem.
A szíve fölött, zubbonyában hordta
a szerelmese képét, kéznyomát;
tudom: inkább gyűlölni kellett volna,
s én megszerettem a véres katonát.
Ő akkor tanult éppen franciául,
s én feledtem már sokat; mégis úgy
sejtette lelkem, hogy egy angyal járul
a szíveinkhez s rajta nyit kaput.
Csillag-kaput, hogy a föld sokat lásson,
egy magyar költőn meg egy vad oláhon.

7.

Mint a süket, ha háta mögött beszélnek:
feszengtem én, mikor oda-odaszólt
az oláh hadnagy a tiszti legénynek.
Ő meg akkor pillogott, hogy én magyarul
ejtettem egy-egy szót az Édesanyámnak,
s szinte sejtettem: várja, hogy a tőröm
mikor szalad a hátába? Csupán csak
illeme fogta, hogy föl-föl ne üvöltsön.
Ó, akkor halkan, elmerülve magamban,
– míg imák selymes arany zászlaja intett! –
így fohászkodtam föl, így imádkoztam:
– „Tépd ki, Isten, gyűlöletes nyelveinket!
E nyelvet, amely mást készül dadogni,
mikor a szívünk csak egyről kész dobogni.”

8.

Te szőke béke, úgy vágyom utánad,
mint csókokra a távol szerető,
úgy vet neked a lelkem gyolcsos ágyat,
mint friss hantnak a régi temető.
Ó, béke, olyan hűs lehet a szájad,
mint Kedvesemé. – Dallal nevető! –
Ha szívem puha bánatokra vánnyad,
lágy csókjaival becéz, szeret ő.
Ó, béke, durva tövisbe lép lábad,
s az ég baljósú fényben feredő;
ó, béke, szánjál, hiszen én is szánlak,
szeressél szűzen, szűzi szerető!
És csókolj, mintha csókodat ő adná:
a Kedves. Ki most hajam simogatná.

Október 1–19.

Magány

I.

Mint koldus, ki a barna földön hálva
sokfoltú, toldott rongyaiba gunnyad;
fázva bújok a vedlett, vén magányba,
míg gyűlöletnek vad szele borzongat.
Kínzását komoly oktatásnak szánva:
szelíd emlékek bő emlője szoptat;
ím, Rád gondolok, csodaszép ruhámra,
mit letépett a véres, rohanó had.
Ó, fájó magány! Feslett, durva köntös.
Ó, Kedvesem, Te gyönyörű ruha!
Rossz őszi esők nyirkos könnye öntöz,
mint magányomnak könnye, zápora.
Gubbadok, várok, a holt tájon borongok
s számlálgatom az októberi lombot.

II.

Számlálgatom az októberi lombot;
kakukkmadár, mondd, hány perc volt a nyár.
Mint pásztor a füstön, vén ködön borongok
mely fojtó télnek fájó csöndje már.
Pilled a lomb, csapdos a rusnya pörnye,
erdők csapásán most oson a vad.
Nem kérdem én sem: Isten, hova, merre?
A kósza szélre bízom magamat.
Zizzentsen csak, mint október az avart,
sodorjon csak, mint lusta füstöket,
hömpölygessen, mint vészek a magyart,
mint háborúkat vén évezredek.
S gyökért futok tán egyszer valahol,
ahol a nyár piros, dús ajka dalol.

Október 21-22.

Teremtés tajtékos hajnalánál…

A lelkem mély, vén, álombarna tenger.
Mély, mint az Isten, s mint Isten titka: vén.
Hálómmal, a csillagbogú sejtelemmel,
csodapiros halakat orzok belőle én. – – –

Ott szunnyadtam a Teremtés hajnalánál.
Örvénnyel háborgó, tajtékos ég alatt,
míg az Úr egy tarjagos-haragú sziklán állt,
s meleg szívéből az én lelkem fakadt.
Megszülettem, de még nem eszmélkedtem.
Mint tömbüvegbe zárt egy Isten: akarat,
s nem moccanhattam!... Már vijjogtak fölöttem
a sirályok, az első madarak. – – –

Te gyöngyöm voltál. Te is álmodoztál.
– Nagy, néma tenger! Alvó gyöngynek párna! –
Oly szép voltál, hogy mosolyt fakadoztál
a tűnődő Isten magányos homlokára. – – –

Bús évezredek, évmilliók suhantak,
mint hömpölygő felhők, hömpölygő ég alatt
ím, oldá nyűgét az Isten habjaimnak,
s én első moccanásommal megcsókoltalak.
A Teremtés már emlék volt az Úrnak
vén s sziklaormú évmilljók mögött;
de hogy a tenger s gyöngy így összesimultak:
szívében amaz ősi tenger fölzümmögött. – – –

Majd évezredek, századok megint csak.
Így öltöttem ember-alakot.
Lelkemben sziklák tarjagos árnyai ringtak,
s egy morajló emlék sejtése hallgatott.
S mikor megismertelek, Kedves, akkor mintha
szemem egében gyúltak volna a csillagok:
mert lelkemben sziklák tarjagos árnyai ringtak,
s egy morajló emlék sejtése hallgatott. – – –

Október 25.

A barnaarcú, szép ajkú leány…

A barnaarcú, szép ajkú leány, ki
tegnap estig fürge szűz vala,
s kit akkor éjjel húsából zabálni
a földre tiprott három katona;
a barna arcú, szép ajkú leány ma
előttem ült, olvasván könnyedén,
s nem sejtette, hogy szemem megtalálta
a tegnap éjjelt hold tükrű szemén.

A barna arcú, szép ajkú leánynak
gyümölcsös hamvú, érett keble volt,
s nem gondolta álmában sem, hogy láttam,
amint a szíve vadul zakatolt.
S a barna arcú, szép ajkú leány, ím,
– amelyből eddig verset szemezett –
letette könyvét s térde lágy puháin
gyalázata és kéje reszketett.

Egy barna nyárnak sejlő zamata…

Mint vándor, aki otthon, hajdanán,
még gyermekfővel kandi bort ivott:
az árnyas nyárban hűsölő tanyán
a bölcs pincéből lágy mámort lopott;
s aki most, ímé, úton tántorog,
s nincs apja, anyja, neve se,
de kísértik e régi-rég borok,
egy régen halott július heve; −

nyarát idézné, azt kóstolná újra,
a korsók alján, kocsmák szemetén,
piros ajakkal bólint minden borra,
s csak bánat csorog mindenből, feketén; −

ó, Kedves, sorra így kutattam érted,
te drága mámor, régi tünde bort!
Ínyem már egyszer szőleidre érzett,
s kancsóid alján nyaram bujdokol.
Egy barna nyárnak mennye, zamata,
egy öblös korsó íze, mámora, –
e barna nyár volt tanyám valaha,
s már nem veszlek le ajkamról soha.

Október: vén juhász

Megrottyantotta bográcsát az ősz,
öreg cseléd. Már hűs az éjszaka.
A sűrű füsttel lomhán kergetőz
a vacsorának éhes illata.
Az erdők alján kószál a vadász,
űzött vadakra most terül a lomb.
Vén csőszös ősz a pusztákon tanyáz
s a füstön, tűzön mélán elborong.

Éjfél utánra múlik a vadászat,
urak megülnek kész bogrács körül.
A vén csősz nyájas csillaggal komázgat
a tűzön kívül; subájára dől.
Vecsernyét költvén, koppan a kanál,
bajszokat törlik a derűs urak.
Vén pásztor lelke hűlő múltba jár,
és terelgeti a csillagokat.

Mint barát, rossz szőrcsuhában…

Mint barát, rossz szőrcsuhában,
klastromban, vén magányban,
hol bús homály és árny van,
már-már halálra váltan,
szorongó szívvel kérem:
őrizd meg Édest, Isten,
szűzike fehérségben!
Nyújtsd ki föléje ujjad,
a béke-üdvű pálmát,

óvjad meg lelke álmát:
én pedig így tanuljak
tőled erőt, kegyelmet,
hogy Édest – drága gyermek! –
megőrzi a Te lelked!

Ó, mert e szegény világban
hadak száguldnak százan,
ringyó halállal nászban,
szüzecskék sikolyában; –
ó, mert e vér-vert földön
gaz az igaz is, hogyha
rajta a harci-öltöny!
Mert az ember csak gyermek,
s ha kardot kap kezébe,
úgy áhít az a vérre,
mint akit átkok vernek.
Ó, isten, pálmás ujjad
terjeszd fölé s vakuljak
kegyelmedből, mely dús nap!

Ó, tartsd meg hát Édest nékem
szűzike fehérségben:
hulljon százszor a vérem,
csak csöpp könny, az övé – nem!
Ó, Isten, allelluja,
– mely trónodra tömjénez –
legyen a szívem buja,
ó, úgy üvölt fohászom,
mint ordas, elesetten
a pásztorra, veszetten!
Mint ordason a pásztor,
ó, Isten, irgalommal
bánjál síró dalommal,
s kegyelemmel, halommal!

Mert mint barát a csuhában,
szívemben, vén magányban,
hol bús homály és árny van,
halálra is elszántan,
kínlódó nyelvvel kérem:
ó, Isten, Isten, Isten,
értsd meg az én beszédem!
Nyújtsd ki föléje ujjad,
e béke-üdvű pálmát,
óvjad meg lelke álmát,
s én tanulva tanuljak
Tőled erőt, kegyelmet,
hogy Édest – drága gyermek! –
megőrzi a Te lelked!

November 5.

Fák alatt, ég alatt

Fák

A fák közein úgy ragyog az ég,
mint ágak bogán akadt buborék.
S e tünde mennyben lágyan ringanak
a többi fák, a táj, a fény, a nap.
Oly álom mind! S egy pillanat csak,
hogy száz szilánkra szétszakadnak.

Ágak

Megbódult-lángú, renyhe délután.
Kábán virít az ég, akár a mák.
Mint barna bőrű, meztelen leány,
halk táncba fog egy ideges faág.

Gyökerek

A napsugár száz aranyos gyökér,
át-átfonja a szikkadt délutánt.
A fák gyökere roppant mélybe ér
az esőt ivott, nedves földön át.
Már törzsek alja, árnyak zöldje mély,

bár lombjukon még fény fésűje szánt.
S száz szívós-testű, makacs, s dús gyökér
őrzi az időt, meg e délutánt.

Egy levél épp az égbe ér

Egy levél épp az égbe ér.
Még lendül, tétovázik.
Az esti nap hosszú, fehér
léceket von a fákig.
A levél épp az égbe ér.
Bomlik egy rózsa szirma.
S szárnyaira kapja a szél,
még mielőtt lehullna.

Pók

Hálója két szép ág között
feszült, a nap meg rásütött;
emésztett épp a délután.
Gubbadt, figyelt a pók a fán.
A nap, mint olvadt gyertya, hullt,
már úgy égett, hogy már vakult.
A háló selyme lángra gyúlt!
Az ég a fényességbe fullt.
Majd bomba, mintha széthasad,
felhőkig loccsant szét a nap,
s eltűnt a háló, pók, s az ég.
…Szél borzolta a fák hegyét…

Már fák törzse közt jár a nap

Borús törzsekre tűz a nap,
amint a fák közt áthalad.
Mohára, árnyra száll a láng.
S a bágyadt fény most lágy palánk,
a sűrűség bús tartomány,
hol árnyakat és álmokat
sejt és vigyáz egy más világ.

A korhadt fa

Mint szénné vált, fekete árny,
tíz évig állt a kert zugán
a lombja vesztett, korhatag fa.
Mint próféta a vár fokán,
úgy nyúlt az égbe száz sovány
karjával s a nyarat megtagadta.
Egy este felhők torka morgott,
villámok lángja forrva forgott,
s egy súlyos mennykő úgy vállon érte,
hogy porrá omlott ott azonnal,
akárha száz, vakító kardú angyal
ragadta volna égbe…

Emlékezés valaha volt estikékre

A halott kertben, mit lágy ölén már messze ringat
az elhervadt esztendők sok búsdalú hulláma;
alkonykor, ha tündéri örvényként zsongott az illat,
úgy derengett az estikék virága, mint száz pici lámpa;
mint száz sejtelmes fénybogár, miket csillagként rezegtet
mély vizein az alkony, s hullámmal hullámozni nógat, –
ó, ma már mord partom sziklái sötétségbe vesznek,
s csak úgy látom őket, mint csöpp lámpáit egy távolodó,
ködbevesző hajónak.

Tujafák

A kert sarkában úgy álmodnak a tuják,
mint barna tájakon, ha névtelen bú borong.
Az égre sír, jajdul rajtuk a lomb.
A kert sarkában az álmodó tuják
füstté foszlanak lassan, mint a szomorúság,
s a bánat, s az emlék a néma sírokon…

Legyek

A nyár, mint súlyos vörösréz, csillogott,
vén macskánk lustán, lankadva ballagott

a füvön át, s elhullatott
tikkadt szájából egy vérsötétű koncot;
s a húst, mely hosszú percekig
forrt a napon, most meglepik
borús rajjal a dongók.
És szárnyak forró sodra zúg,
darazsak hada s zöld hasú
legyek serege zümmög;
s a véres erű húsdarab,
melyet pokollal sújt a nap,
már füstölög!… Mert darazsak,
– lánggá robbant rög-aranyak! –
s zöld hasú, rézszínű legyek
örvénylenek a konc fölött,
akárha fojtó, sűrűmérgű füstök! –

Csigák, hajnali nyiladozáskor

Hajnalkor, rezgő füvön át
hosszan vonulnak a csigák.
Az ég még álmok szendere,
a fű már zöldek tengere,
s úgy hullámzik e hajnalon,
akár a csilló csiga-nyom.

Eső után nehéz a lomb

Esőben nőnek a füvek,
eső után a föld piheg,
eső után nehéz a lomb,
akár a csók szűz ajkakon,
eső után oly mély az ég,
nem volt sosem ily messzi még,
eső után a fák alatt
a régi bánat áthalad,
eső után a fák alá
komoly, nagy árnyak hullanak…

Fenyők éjjel, mikor a hold süt

A kert alján, szemnek is messze már,
parányi erdő, csöppnyi fenyves áll.
De éjjel, ha az ég felhőkkel mord,
nagy rengeteg e kisded facsoport,
fák rengetege, sziklák erdeje,
mert a baljós hold kandin tűz bele,
s mik nappal tönkök, gyökerek, rögök,
most köveknek tűnnek a vén törzsek mögött,
s a fák lombjával, mely mélyen bús, sötétkék,
dús őserdővé sűrül a sötétség,
s mert a baljós hold kandin tűz bele,
e sötétségnek nincs lelke, neve,
csak borzongása, mely a fák között
hideg hegyi szélként át-áthömpölyög,
és törzsek mögül bukkanó manók! –
S az erdőcske fölött, sejtelmes éjjel,
míg hálóját ágról-bogra köti fénnyel:
sápadtan ül a hold, a sanda pók…

Ugyanaz az erdő, pont éjfélkor

Láttad?
Két tönk mögött nekünk épp háttal álltak;
hegyes fülekkel két apró manó.
Az ég oly lágy volt, suhanó,
akárcsak hulló, lenge fátylak,
mit fák közt tündérke vetkőzik.
De ők csak álltak.
Két kérges, mohos tönk között
fürge fülekkel vártak.
S mire a hold felhőbe ütközött,
s te rájuk néztél, hogy újból megcsodálhasd;
már csak imbolygó árnyak jártak
a sötét-rajzú rönk között.
Szeszélyes, csipkés, lomha árnyak…

Bokor, ha utolsót lobban a nap

A nap, vén tűzvész rossz parázsa,
már lent jár, alig melegít.
Egy zörgő bokorba esik.
S azt máris lángok láza rázza.
Akárha tűz taplóba kap:
benne izzik most föl a nap!
S mire kialszik a bokor,
dermedt a táj. Nagy csönd honol…

Hangyák, fekete haddal

Borús bronzokká barnult már az ég.
Szél mardossa a lenge lombok langyát.
S a fű alatt – dús, bozontos vidék –
fekete haddal vonulnak a hangyák.
Füvek alatt, melyek az alkonyatban
olyanok, mint irdatlan rengeteg.
Hol csönd fűlik, és gallyak zaja roppan.
S nesz nélkül törtet a sötét sereg.
Sötét sereg, bús, marcona zsiványok,
füstölgő-gondú, fondor pártütők.
A mennyek szemén fölszürkéllő hályog.
S törnek, törtetnek, egyre mennek ők…

Hűvöslő fények

Ragyogó reggel. A csigák
harmatos fűben mosakodtak.
Ragyogó fehér a világ.
Ragyogó hűs az aranyos nap.
Moccanatlan reggeli fák.
Perc még, hogy súgó dalba fognak.
S csöpp házaikkal a csigák,
mint aranyok, úgy ragyognak.

Pillék, zápor után

Zápor volt. Sűrű, gyöngyszemű eső,
mely úgy csattogott, akár a fény, a fákon.
S most a magasban azt a két billegő
pillét úgy veri a fény, akár a zápor.

Piros ajkak aranyos fogsorában

A reggel aranyos foga
már fénylő lombokba harap,
ezüst erecske csobog a
kékeszöld bokrocskák alatt.
A menny pirosló leány-ajka
buggyanó csókokkal nevet.
Egy rigó el-elméláz rajta.
S töprengenek a bölcs füvek.

Tenger és petóniák

Oly szomorúak este a petóniák!
Illatuk halk alkonya szívemig mereng.
Köröttem gondolkozva állanak a fák,
csukott szárnyakkal ül rajtuk a csend.
Tenger most, tenger ez az alkony!
Mint szél, fújdogál bús virágok lehe.
Állok a sziklába-meredt parton,
s szavamnak nincs színe és neve.

Titokzatos zengés

Hallottad a kertben a hang nélküli zengést?
Ma megint elszakadt valahol egy húr,
éreztem, mikor pattant. S ilyenkor zeng, eseng és
bong minden fa s egy szomorú dalt tanul.
Másnapra reggel van újra. Fényes.
A lombon, mint harmat, csillogó a csend.
Estére megint érzed,
hogy valami zeng. Zeng. Sokáig zeng.

Hernyó és pillangó

Boldog hernyó, hűs lombot faltam én,
mely lágy volt, mint a szűzleányok húsa!
Csömörlött méz és csorgó sár a fény,
a fény, mely testem hencseregni húzta.
Kövér, rossz féreg Isten tenyerén,
mind egyre faltam a gyümölcsös nyárban!
Egy rügyem maradt már csak, a remény,
s én éhségemben azt is fölzabáltam.
Majd szikár homály jött, szelíd mohokkal,
csontos homály, de keze puha fészek;
s engem nagy álmok mákonya igézett.
S ím, a világ még szörnyűséggel koplal,
de gubómban a csodák szívverése!
S én fölrebbenek a tarkahímű égre.

Sárgálló fények

A fák közt keskeny út vezet.
Táncolva zúg rajta a fény.
A sárga homok forr, remeg.
Lobog az úton a hév fövény.
De kétoldalt bokrok, sövények.
A sövényen túl egy bús vadon,
honnan a villódzó szemek kikinéznek,
míg az út veszve ég a vak napon.

Árvácska, vihar előtt

A fák között még úgy bomlott szét a nap,
mint egy meleg tenyér kitárt ujjai,
de a lilás felhőkben már vad sárkányfogak
csattogtak s messziről lehetett hallani,
hogy szörnyű paták dongákon dörömbölnek,
amint a kert felé rohannak a roppant magasban;
tompán buffanó lángtorkai a tűznek
már látszottak: villództak szakadatlan,
amint kénes párákat prüszkölt a sárkány,
s amint szeme lomha szikrákkal villogott! –

s a mohos törzsek baljós-barna árnyán
meglapulva egy árvácska vacogott.

Változás

A kert aljában csobogott a fény,
mint bő teknőben rugkapáló csöppet,
ha anyja mosdat; a víg jegenyék
hullámok színaranyában fürödtek.
De pillanat: mintha meleg teknőből
egyszerre rántják ki a dugót.
Hideg lett újra, az égre felhő jött föl,
s hallottam, hogy a fák foga vacogott.

A lomb után

Ballagdáltam az őszi tájban.
Kesernyés volt a lomb, a rög.
Vidor pipám füstölt a számban.
Settenkedett nyomomban a köd.

Almák s borzongó szilvák héjja.
Bőrükön rút szél füttyögött.
Mint bánatos mezőn a héjja:
gond verdesett szívem mögött.

Fáztam, s szántam a világot,
a deres erdőt, mely mint a dög,
kire halál fütyköse vágott
dermed, s rá varjak serege sürög.

Vidám pipám füstölt a számban,
rossz kuvasz: bokámba mart a köd.
Szelek vijjogtak szét a tájban:
„Itt járt egy költő s hümmögött…”

November 8. – 1945. november 8.

Vers, vonóra és viharra

Bolond hegedűs, ríkasd azt a húrt,
mert vonók lelke, dal a szerelem!
Azt játssza ki-ki, amit megtanult,
de játssza ám, hogy mestermű legyen!
Lány ajka nélkül sincs május, se csók;
hegedű se zeng-bong magától:
ó, riogasd hát, ragadd a vonót;
úgy zeng a dal, ha zendíted, ha játszol!

Bolond hegedűs, ríkasd azt a húrt;
hogy hömpölyögjön Isten s menny fele;
s oly szép legyen, úgy gyötrődjön vadul,
hogy az ördög is fölnyögjön bele!
Hát ne sajnáld a hitvány rózsafát,
a hegedűt, az árva lelkedet,
ha úgy játszod a szerelem dalát,
hogy szíved, vagy a vonód megreped!

Bolond hegedűs, ríkasd azt a húrt,
vihar legyél, ki csillagot kavar!
Kínlódj, feszülj és véreden tanítsd,
hogy te vagy az úr, te csupán, s a dal!
S ha markodból majd kiesik vonód,
s dalod csillaggá rontja a halál:
ne szánd! A mennyben Isten hallgatott,
s a földön lent a legszebb rózsaszál.

Almák elcsorranó szagával…

Pilledt ölemből lágy cirmos dorombol,
alkony-tüzecske durmol vén pipámból;
mint asszony, ha rakosgat drága lomból:
emlékem Rólad selymes csöndben rámol.
Mint alma, hogyha illatozva gondol
a kályhán sülve télen, áldott nyárra:
ím, illat terjeng, hullong halk dalomból
a végtelenbe, esti kis szobába.

Oly békés vagyok, mint a tűz pipámban,

oly lágy vagyok, mint megszegett kenyérke,
oly jó vagyok, mint rossz pipám a számban,
oly könnyű, mint a csókod régi méze!
Sok éhes ajak ételének szántan:
kenyér a szívem! Isten megigézte…

Ó, asszonyi száj, szerelem bora…

Ó, asszonyi száj, szerelem bora, –
piros rubintú, gazdag öblű korsók!
Megérett tőkék barna mámora, –
ó, borral buzgó komoly és vidor csók!

Ó, asszonyajkak, bársonynál puhábbak, –
ó, vérző szájak, kéjjel harapósak!
Dús kútfői a jövőt-sejtő mának,
forrásai a múltbanéző csóknak.

Hogy az Isten megalkotá a földet
nehéz sarakból, nászra és halálra;
titeket küldött bornak és gyümölcsnek;

hogy a férfit, ki mellét megfeszítve
küzd értetek, a rögöt mennyre váltva:
csókotok égi borokkal üdítse.

Szomorú-búsongó vers

Úgy bukkansz ma föl az emlékezetemben
Kovács, elemistás társam, nagy, melák
pesti fiú; kövér térdekkel, kicsit pufók
arcoddal, mint valaha nyolc-kilenc éve
a vásárhelyi Népkertben, tömött bokrok mögül.

Emlékszel? Pestről jöttél a mi iskolánkba
másodikos, szorongó elemistásnak.
Ismeretlen vidékre, aranyos nyárba, cseresznyék,
körték és almák érése idején!

Egy évig ültél mögöttem, egy hosszú évig
hallgattam feleléseidet, szorongó
várakozásaidat, olvasó-könyved
halk lapozását, tollad kapargatását
írásbeli órák nagy csöndje alatt!

Emlékszel-é hát meghökkenésemre, mikor hosszú
idő után, – nyolc, kilenc éve már bizonyára – egyszerre
elém toppantál egy nyári bokorból?
Akkor már másodikos gimnazista lehettem,
latin szavak furcsa, idegen tudományok
erjedtek a lelkemben, s téged nem láttalak már
négy nehéz éve, most édesapád egy nyár után
visszaplántált poros, pesti elemikbe.

Lásd, ily zavarral, ily meghökkenéssel
kezelek veled most is, amikor
váratlanul elém lépsz emlékek bokraiból.
Ó, sajgó, mámoros kupákból borokkal
itatnak régi, bronzszínű nyaraim,
melyek már sose jönnek vissza!
Minden, ó, minden fölsajog most
fájdalmasan, mint mikor
megavult sebeket tisztogatnak.

Emlékszel még az eleminkre, mondd!
Emlékszel a lányokra, tanítónkra, s Samu Zsuzsikára
ki mindnyájunk szerelme volt,
de különösképp az enyém?

Emlékszel, mond, a délutáni énekórákra,
mikor négy szólamban is énekeltünk
és a lányok hangja szárnyalt, rebbent,
mint hajaik pillangós csokra,
a napfénybe-tárt ablakok pihegésében?
Ó, mondd, füledbe csengnek e még zsoltáraink,
melyeket hittan óra előtt
oly hozsánnázva énekelt hatvan torok?!
Ó, látod e a lányok révülő szemeit,
amint daloltak, – ó, hallod e még

Zsuzsika hangját – mint én! – repesni
a zsoltárral a szikrázó egekbe?!

Gondolsz-é valaha a hév nyarakra,
mikor már tizenkét éves voltál magad is
és Vásárhelyre jöttél nyaralni?
Emlékszel-é merengő beszédeinkre
az elemiről, a tanítóról s róla?
Oly öreges emlékezéssel, akárha most csinálnánk.
Kísért e még a rettenetes tűz pokolja,
amit veled láttam a Galamb úccában,
s fekete gerendák üszke úgy sütött,
mint a pörzsölő, vad július!

Ó, rég múlt nyarak borai!
Ó, múlt hevek hamvai.
Nincs könnyünk sírni eleget,
nincs szavunk mondva zsongani!
Lásd, szörnyű az idő! Hat acélizmú
igavonó barom nem tudja visszahozni
a tízévi bokrok kesernyés szagát
a már deresedő Népkertben, az aranyos
ősz lángtorkú villanásait, a vén csősz
bográcsa füstjét, kutyája kehes
kaffogásait, sétáló lányok
ruhái libbenését, kacagó csókok
késő pipacsait a bokrok alatt!

Lásd, nekem édesem, múzsám van,
s Zsuzsikának most született kicsi lánya
a régi házban, a régi úccán, amerre
még elemistás lábaival járt!
Így múlik az idő. Szomorúan.
Nyarunkban más bölcs sanda őszök.
S szavunkban, dalainkban
szigorú csőszök.

A csepűrágó panasza

1.

Megírtad hát komédiádat
s pennádnak tinta volt a vére.
No, nyűtt színészek, vén favágók,
csepűrágók, ímé, előre!
Fűrészporos a színpad jóllehet,
és gyertya lángja benne a világ;
de hoppot és pár cigánykereket
azt vethetsz rajta. Siess, no! Tovább!…

Valami üstön lusta indulót
egy dádé ver a színfalak mögött.
Úgy pattog az, úgy huppog csudamód,
mint horpadt sírok hasára a rög.
Ijeszt a mécses, nyúlt árnyéka retten,
– a roppant hodály hülledő, süket! –
csúfoskodik nagy szamárfülekben.
S ők visszaöltik rája nyelvüket.

Hej, nagy mulatság! Öt krajcárért játék!
S a tahó paraszt száját tátja mind.
Szatócsként mérik – duplán is ajándék! –
itt az örömöt, kéjt, a bamba kínt.
Láthatsz itt dámát pokoli ledéren
és nyálazhatod teste titkait;
kibuggyant keblét szagosan, fehéren,
lágy karja, térde, háta dombjait.

Bámulhatsz szűzre, halkra, patyolatra,
kit kismalackként szúr le egy király;
nézhetsz boszorkát, – söprűn gyűlve hadba –
kinek rőt kontya föllegekre jár.
Láthatsz itt dúsat, ki ha früstököl,
három falut, száz jobbágyot eszik,
minden jószága már csak egy ökör,
s üres zsebéből mégis úgy: telik!

Elugrálják itt előtted, hogyan volt,
hogy szalmaszálért adtak el egy népet,
s hogyan dagadt ki ama szalmaszálból
a bitófa a hóhér köteléhez?
Gonoszt, galambot, bitorlót, bolondot,
marék rézpénzért Pilátust magát,
s eljátsszák itt, ha megbődíted hangod,
tán a Krisztust is, meg a Golgotát!

Szörnyű egy móka! Nagy szemei égnek
és a tuskó paraszt arra révedez,
hogy amit hozott illő fizetségnek:
a keshedt tyúkja csak megérte ezt!…
Üti markait, – rezesvörösek! –
hogy megrezdülnek belé a falak;
node fal, színész azért született,
hogy omoljanak, kiáltozzanak!

Otthon az asszony, állat, a poronty,
a marha bőg, a kútágas vonít.
Roskadt tarisznya, céda rongy a gond,
itt leteszem hát. Úgyis úgy szorít.
És tapsolok, mert bukfenceznek mások,
s mert ugrálnak a hitvány tapsomért;
itt Jézus kínja horpadt, szürke bádog,
bögréből iszom itt a bort, a vért.

Az élet is csak ennyi, semmi más:
egyik táncol, hogy csüngnek belei,
de lócán ül a másik, a busás,
és markát olykor összeverdesi.
No, csepűrágók, ne legyen hiába
öt rézkrajcárom, vaskos tenyerem;
bőgjön a kondér, szakadjon a lárma,
halál, vajúdás, nász és szerelem!…

2.

Megírtad hát komédiádat,
zárul a függöny, vonul a paraszt.
Az éjszakában vak sötétség támad,
egy árva csillag, meg szívem virraszt.
A serpenyők, a királyi talárok,
a szűzek hamva, hullik mind, szegény.
Atyámfiai, olyan mély az árok,
s olyan hívságos minden lámpafény!

Komédiások ajka újra kattan,
oly szárazon, mint avult vasbilincs;
tudják ők régen: mákony a szavakban,
s a mámor mögött semmi, semmi sincs.
Pilled a mécses, elfújja egy aktor,
magára húzza a nagy éjszakát.
Hideg paplan lesz abból pirkadatkor
a puszta földön, hol több is tanyáz.

Megírtad hát, ímé, komédiádat,
de én csak botladoztam benne.
Magadnak ródd föl, ne az én hibámnak,
ha nem találtam szívre és szívemre.
Ím, visszaadom bohóci sipkámat,
kezedbe nyomom király-jogarom;
mert röhögésre sem enyhül a bánat,
s királyi pálcán sincsen hatalom.

Megírtad hát komédiádat,
s még életemben nem derültem rajta!
Nekivágok a korom éjszakának,
magam is cigány, füttyös, kósza fajta.
A tenyeremnek marad szöszke haj,
mit simogathat, s számnak is falat.
Ugráltasd csak, ha ugranak, – csuhaj! –
bolond, reszketős komédiásidat…

Medio aevo

Az apáca

Az Isten úrnak vagyok jegyese,
ki kéklő mennyből bólogatva néz ránk,
testem fagyos, mint templom üvege,
csak lelkem égő, mint emésztő tűzláng.
Ajkam most vásott, régen friss gyümölcsét
még nem kínáltam senkinek soha,
mert vén könyvekből úgy intett a bölcs ég,
hogy dús az, ki szívéhez mostoha.
Csak éjjel, hogyha szűk cellám falára
tengert kavar az árnyból mécsem lángja:
ez örvénylésből partra lép a Sátán,
s én szédülök, mint vacogó hajós, ha
szörnyű mélység száz szőrös karja húzza,
a Sátán szép, szerelmes szája láttán.

A rableány

Az én hazámban fürge s hűs a reggel,
mint lányos csókok édes zápora,
s mosolygó fáknak ring a tábora,
mint drága keblem, hűs gyümölcseikkel.
Egy barna tájról rablott engem gazdám,
e szakállas vén s hős vitézek sora,
ajkam azóta mord vágya korsaja, –
de örökkön is hiába itatnám!
Mert ágyam rózsák rőt, vörös tüze,
pokol, hol láncos kárhozottak nyögnek!
De holdján a gyöngyházfényű éjjeleknek
lábamhoz hull a kisgazdám szíve.
És szomjas vágya úgy eseng, kísérget,
mint csípőmet a szomorú heréltek.

Az uccalány

Bár rossz gúnyámnak száz cafrang a rongya,
hogy rongyaimból keblem kandikál,
e mellnek mégis báró a bolondja,
s az ajkamnak egy költő s egy zsivány.
A vágyam macskák kéjjes, lanyha talpa,
mely hízelegve férfi-kézre jár,
de vágyamat ki ölébe kapatja,
egy fenevadra nézhet vissza már.
Alkonykor lágy lombot lehell az este.
és örvény-szoknyám úgy sürög, suhog,
hogy elmennek mellettem szem-lesütve
a barnaarcú, szép, ifjú papok.
S míg vágyam kába borzongása reszket,
szaporán lépnek s vetik a keresztet.

A boszorkány

Kiket csípőm és derekam igézett
s keményen rengő melleim hava,
kik nem csókolták szájam még soha:
máglyára küldtek most e kapzsi vének.
Mert ítélték, hogy szép szememben rontás,
s karom kalásza ördögök hona,
s hogy szerelmemnek bűvös mosolya
a férfinépnek drága vére-ontás.
A deres város szigorú telében
már lángpalástot ölt reám a máglya,
szerelmes kígyók: szisszen száznyi lángja,
s megrészegülnek karjaim hevében!
S e rossz vének még soká értem égnek
gyehennáján a sóvár epedésnek.

Az eszelős

A Jézus Krisztus tűzszekéren – láttam! –
csörömpölt el a városunk fölött
egy hűvös, nyirkos őszi éjszakában.
Szent homlokáról tört vér csöpögött.
A kegyes Péter püspöki talárban
ült hátul és zsolozsmát füttyögött,
angyalok lovon, karddal szálig, százan
ügettek e villám-szekér mögött.
Már hetedízben Urunk így jelent meg
bűnös lelkemnek s szegény, vak szememnek,
s e tűzcsóvákban lelkem nagy csodát lát:
megkoszorúzza fejem majd bizonnyal,
terhel jogarral, tartományi gonddal,
alám hajtván a föld minden királyát.

Az ördög

Lány pendelyében én vagyok a bolha,
szüzek ajkán az epedő sóhajtás,
mely viszi őket majdan a pokolba –
s a májusban az első zsenge hajtás.
A rózsabimbón én vagyok az illat,
szonettek bronzán a tökéletesség,
a csillagok az én markomban ringnak,
s az én kölykeim az augusztusi esték.
A templomban, hol engem űzve hívnak,
a tömjénfüstben kígyózva tekergek,
rossz gyermekekben, kik visongva sírnak,
engem vernek, de haj, hiába vernek!
Mert az ördög, ki él ezer alakban,
kísérthető, de mindig foghatatlan.

Akasztás

A pap megáldja újra a zsiványt,
de rossz ribanca ráröhög s kiköp!
Ágyról szalajtott, kócos uccalány
föl-fölzokog a bámész nép között.
Hernyóként lóg a hóhér kajsza bajsza,
de segédje annál jobban igyekszik,
hogy az Isten még früstökön marassza
e gaz zsiványt, s pokolra vesse estig!
Hoháha, hoppssza! Csüng is már a nyelve!
– no, ez se kíván többé jónapot –
s a szülike, ki száz szemmel figyelne,
alig hinném, hogy ma aludni fog!
Bár jámbor s hívő nyájassággal telve
köszönti épp a távozó papot.

A boszorkány égetése

Bűbájos testét, ím, e beste pőre,
nagy csúfágra most megmutatja mind,
amellyel átkos bájosság szerint
sok jámbor lelket megbűvölt e dőre.
De ím, a bíró gyűrűs ujja int
s nyűgöli máris két suhanc a kőre,
ahol majd teste – tudja jól előre! –
por lesz csupán, mit kéz a szélbe hint.
Már csóvájára csihol a pribék.
S a szép boszorkány rőt haja úgy röppen
a láng közé, mint tűz, mely lánggal ég,
s a bamba népség hév gyönyörre döbben.
Mint olvadt arany, fölring még a keble!
S szegény pap sápad, mintha szédelegne.

A király ágyasa

…Mert drága testem dúsabb a királynál,
ki csókom inni síró, kába gyermek,
királya szívem s e puha virág-száj,
s két gőgös keblem két királyi herceg.
Hűs csípőimen. Lágy aranypihéken,
gyakorta szunnyad ország üdve, gondja,
s akaszttat másnap királyom a téren,
ha forró karom túlon fojtva fonja.
A királyok ím, karddal és jogarral
hajttatnak büszke országokkal térdet,
s én rabot vetek lázas asszony-karral
a bennem lakó királynak, a kéjnek.
Mert drága testem égőbb a pokolnál
s két bársony keblem szörnyű bűnnek oltár.

A király

Miként az Úr a nyája Istene,
a jámbor szentek nyájas pásztora,
úgy én vagyok az országok feje,
a népek atyja és kemény ura.
S mert a királynak nincsen bűne, vétke,
de törvény, amit ajaka kimond,
úgy én vagyok az erények vitéze
égi és földi birodalmakon.
Én szabom meg az égtájak irányát,
a szél járását, holdat és esőt,
s kardom őrzi a mennyek házatáját,
mint alabárdos, vén kastély előtt.
Haragvásom világokat leronthat,
és kedve újat teremthet magamnak.

A bolond

– Komám, nekem papolhatsz már s mesélhetsz,
barmunk a nép! – kimondom én, bolond,
s mert nincs oly kerge, ki zsarnokot éltet:
e farkas foga ott függ torkodon.
Komám, tudhatnád, nincsen földi ország,
hol a bolond ne szólna igazat!
Hisz tudósaid, a bölcsek és a szolgák,
alulról látnak, nyalván talpadat.
Komám, hiába korbács és bilincsek,
– béklyóból izzítják a jó vasat! –
és kamráidban nincsen annyi kincsed,
hogy megóvhasd a hóhértól nyakad.
Komám, amíg kaláccsal töltöd bendőd,
én, a bolond, már látom a jövendőt!

A diák

A városban, hol büszke tudományt
kortyolgatok, – mely mégis hűs alázat! –
kövér kövekkel, várkastély gyanánt,
s lándzsás rácsokkal állanak őrt a házak.
De ha suhog komolyló s bölcs vasárnap,
a Dóm harangja fénylő légbe szánt,
s a párás, pohos sörházak iránt
rengőhasú polgárok inni járnak.
A rosszlányok meg – ajkuk rőtre festik! –
sikátorokban kódorognak estig
s a bús férfit dohos kapukba húzzák, –
s én egy ablakra várok állva-járva,
és Margarétra s lágyselyem hajára,
mely szőke, akár hazámban a búzák.

A vértanú szobra

Immáron bronzban és kemény kövekben,
akárha kínom dermedt volna meg –
fullasztó nyárban, szigorú telekben
szemlélem innen e sivár teret.
E térséget, hol terhes, dús vasárnap
kalmárok zsongnak és kofák beszélnek,
s kikért imái mindhiába szállnak
a Dómnak: kulcsolt, szépívű tenyérnek.
Mert holdas éjjel, míg a barna hársak
illattal lengnek s csilló, tünde hűssel,
gyakorta jönnek ifjak, szende szűzzel
s csókokra csókkal, csókban lelni társat:
oly eszeveszett csacsogásba fognak,
hogy tört sebeim csobogva buzognak.

A Vénusz-szobor

Derűvel, bájjal fegyverkezve állig,
de csókra, nászra talpig meztelen,
szerelmes szobrom szűz-pihésen áll itt
e drága parkban, hamvas éjjelen.
Ó, május éj, te csókra, csábra bujtó!
Halk holddal, rüggyel ékszerezd magad,
s hogy: lányok csókja csak pokolra gyújtó, –
e fanyar szentet nevesd ki, kacagd!
Lám, múlt nyáron egy szédült, holdas este
a Lizbet ajkát itta itt, kereste
szerelmese, egy harmatos bokornál,
s lásd, ma reggel volt épp, hogy keresztvízre
a csöppke fiát meleg karján vitte
kis Lizbet, meg a kandiképű molnár.

Az eretnek

Mint szörnyű nő, ki poklot gyújt az ágyán
s borából bűnt és kárhozást itat,
úgy mardosod csókokkal ajkamat,
szerelmes Igazság! S véled égek kábán.
Mint kisdiák, ki bátorulván szesszel,
még szomjasabban, rossz házakba megy,
oly fájva, fojtva kínos az öled,
hogy jajdulok már gyakorta: eressz el!…
De karodban a pusztulásnak méze,
s csókolva halni ördögi gyönyör! –
s míg vad szerelmed halálra gyötör,
lelkem már égi szavakra igézte.
S én rádforrok – mer t ártó átok vert meg –
mint anyja lázas mellére a gyermek.

Nő képe, kígyóval

Mert asszony vagyok, fullánkom a csók,
s mert kígyó vagyok, mérgem szerelem,
s vén erdő alján nem mar úgy a pók,
hogy ajakamnál parazsabb legyen.
Vak méreg vagyok! Karcsú testemen,
hol az Isten titkot titokra rótt,
halálos méreg illan, a szívem,
mely jéghideg, bár vésznél lobbanóbb.
A vásznon, melyet ódon festő festett,
karomról, lásd, a lágy lepel lefeslett,
s úgy gömbölyödik, mint az alma, vállam,
míg csábos csápú csókkal színig telve,
akárha kígyó fürgelángú nyelve –
messzi jövőbe szisszen szűzi szájam!

A herélt

Dús asszonyok aranyló csípeje
ring lent a parton barnán, mint a nyár!
Mellük, mint érett gyümölcsök heve,
és nevetésük csorgó napsugár.
Ájult öböl csillámló, lágy vize,
mely fölött fényes, szikrás pára száll.
Minden hulláma nyaram viszi le.
Tikkadt erdőn dallal rekedt madár.
Markomban éles lándzsa őriz engem,
hogy szomjas szem ne lophasson itt mennyet.
És dárdák vasa nyilamlik szívemben.
Lent a hullámok kacagva zengnek,
a forró folyó csókos asszony-ár!
S itt fent szívemre feketült a nyár…

November 15. – december 27.

Mint eszelős, az egyetlen igét…

Úgy vallom én már szerte e világba,
– míg rája tettem kincsem, mindenem –
hogy értem jön már Isten nemsokára
csodák szekerén, égi szekeren.
Úgy dünnyögöm én estbe, füstbe, szélbe,
mint eszelős, az egyetlen igét,
hogy hitem a Te ajkaid beszéde,
s nem őrületé, mely kormozva ég.
Mint szerető, kit elhagyott arája,
s kin az egész rossz úccasor röhög:
tudom, hogy jössz már hozzám szánva, bánva:
ring deli lépted a nagy hegyek mögött.
Ímé, koszorúm készítgetem Néked,
s Te bennem, Magadnak, örök dicsőséget.

1945.

Szél és sirály

…Az őszi szél, e zúgó tengerár
a régi uccán hömpölyög, mesél;
bús emlékem, e vijjogó sirály
fölötte száll…(És zúg és zúg a szél…)
Ó, engem is úgy vinne, inna már
e kába örvény, tenger és a mély;
de lelkem is csak kóválygó madár,
ki vijjog bár, de mélybe hullni fél.
Ó, drága partok régi berke, nyár!...
Ó, volt gyümölcsök zsenge pírja, vér…
Immár fövénytek omladó falán
a tenger jár: az ősz s az őszi szél…
És emlékem, e vijjogó sirály
föl- fölkiált, de mélybe hullni fél…

*

Itt futtam én hej, bíbor nyáron át
versek forró nyilával őz-sebemben,
s míg követtem a málnák hűs nyomát,
az orv emlék itt csalt tőrébe engem.
Vén, ordas erdő! Lombod közt merengtem,
vágyván források tavaszi fokát,
s már fölrózsállott reszkető szívemben
az üszkös seb, a tűzvörös virág.
Ó, hűtlen erdő, be rég elfeledtél!
Ó, hunyt tavaszok május-mosolya,
hogy űznélek! …S már nem lellek soha.
Mert sarjű füvön, pusztuló bereknél
én drága vérem omlik a dalomban
s a régi erdő illan az új lombban.

*

Ez hát az ucca, a régi ház, a táj, hol,
mint elemistás, nagy szemű gyerek,
nyáron, ha jöttem haza iskolából,
a fény, mint fürge fürdő pezsegett;
s mint kádban, ki nyakszirtig vízbe lábol:
úgy lépett el a fény, s a zöld legyek

lombot zsondító, andalgó dalától
magam is úgy lettem egyre részegebb.
Ó, hogy lángoltam! De belül a szívemben,
mint árnyak enyhén, ha macska hízeleg;
úgy doromboltam csacska nevedet,
hogy a szerelemtől nem volt hová lennem!
S az ucca, mint forrongó kád a napban,
szívemtől és szerelmemtől kicsobbant.

*

Duhaj vitéz a nyár, bort borra töltöz,
hogy ámolyog már kábán, mint a részeg,
s darazsak arany nyilával rám lövöldöz,
ki a hűvös lugasban heverészek.
Ó, zordon nyárnak mérges fegyvere,
dongóknak sárga, cikk-cakk nyílhegye!
Ó, vak darazsak! Forró szerelem!
Az egész világ dong, forog velem!

*

Ó, roskadt nyarak! Rőtek, mint a rák!
Ó, júliusok dús darázs-szava!
Kavargó dongók tenger-moraja!
Kertekből illó kaprok, kába mák…
Ó, gyermekkor, te láva s lángsziget!
Ó, ingoványos, buja-bús világ!
Ti, gyúlt derekú, méreg zöldű fák!
Az emlék, mint a kígyó rám sziszeg…
Kertünk fölött, hol vörös dáliák
égő szirma hullatta a nyarat,
az alkony-felhők árnya áthaladt,
s úgy szálltak e felhők, mint a vadlibák…
Ó, tudtam én, hogy indul már, remeg
talpam alól e nyár, e nyársziget…

*

Mint aki sűrű, sárga mézre éhes,
s odvába nyúl a vakdühű darázsnak,
ma csók s fullánkok úgy lelkembe fájnak
a múltból, amely zeng, akár a méhes.
Aranysörényű, sok bozontos nyárnap!

Ó, hogy bújtam a föld pilledt szívéhez,
míg hallgattam e zsongást! És a vérmes,
szikrázó szárnyak örvényellve szálltak.
E piros nyárból, mely mint darázs raja, dongott,
s most mérges csápját ráölti szívemre,
s volt júliusok szikrázó szavával
csak zsong, csak zsong, csak rám zsong e darázsdal,
akárha szívem a nyár méhese lenne.

*

A nyár ott ringott forró derekában,
és derekára csókom, hűs eső,
úgy hullott volna simogatva, lágyan,
mint záport vár az égett, hő mező.
Vadszőlők lombja bronzosult hajában,
s ajka is szőlő, duzzadó bogyó;
oly szomjas volt e drága mézre szájam,
mint részeg dongó, vágytól megrogyó.
De gőgös volt, s ha felhős két szemének
fészkén fölgyúltak este a tüzek,
úgy dúdolt rá a vágyam, mint egy tévedt
alkonyi dongó a tujafák felett.

*

Ebéd után. A gőgös főzeléknek
a kertbe árad álmos ápora.
A háztetők még tompa fénnyel égnek.
Már bánatot sir minden tujafa.
Bódult a ház. Az ablak hályogán át
látni a csöndet, amint elhever
konyhán, szobákon. A délelőtti lármát
még fölsejti egy napra letett veder.
A sötét rajú legyek mind elültek,
a vak némaság csattanással telve.
Messziről az ég viharral feketül meg,
mint egy akasztott kibuggyanó nyelve.

*

A bokrok árnya össze-összesúg már,
könnyesek mind az esti ablakok.
Vén néne vasal rossz deszkán a kútnál.

A csilló parázs tompán fölragyog.
A küszöb előtt, meghasadt cserépből
egy bundás cirmos issza a tejet.
Két mélyzöld szeme elmélázva néz föl.
A küszöbön túl homály integet.
Ím, öreg est van. Nehéz fű alól
a friss föld szaga dús párákkal árad.
Lent, a pajták közt valahol ő dalol.
Az udvar fölött puha felhők szállnak…

*

Reggel. A mennynek rózsaszínje
hűs bádog ereszen csorog
bő bugyogással le a földre.
A lomb még fészkén mocorog.
A konyhából már zaj szűrődik,
csészékben csörög a reggeli;
a néni, görbén hajolva földig
súrol; vedrét most tette ki.
Margitéknál is csésze csördül,
egy nyíló ablak fölragyog;
lavór vize ezüst uszállyal pördül
a kövezetre s loccsan nagyot.
Még meglátom egy pillanatra,
hogy Margit válla aranyalma,
s hogy csöpp ingének kék a fodra!...

*

A hőség, ez a bozontos bivaly,
bambán ámolyog kint a kertben,
a bokrok, levelek csillagaival,
talpa alá tipródnak leverten.
A homok, mint bölények sűrű szőre:
aranyos gyapjú, sörénye sütős!
S mint véreres szemet, már jó előre
vihar felhőzi a tűzpiros időt.
Egy per kell még s a súlyos láng kilobban.
Már füstölög a magasban az ég.
S e vadbozontú bivaly a homokban
reám emeli két égő szemét.

*

Mint korsóból a lanyha tej:
a béke mindent átölel.
Venyigés, bokros fák alatt
elül piros kotlós, a nap.
A kertek berkén szerteszét
száz tücsök mondja énekét,
s én nézem Margitot, ahogy
mosolya csillagot ragyog,
s hogy eper ízű, édes ajka
verseim lelkét fölsóhajtja,
s hogy szénfekete éj-haja
illatos, mint az éjszaka.

*

Piruljatok el dús fák! Vörhenyes
és bronzos legyen hűs zöld lombotok!
Nyár, lobbanj lángot, robbanjon heves,
vak viharokat boltos homlokod!
Mert Margit, kit a párás,
fűszeres július aszú borokkal itatott,
a kád vizében most gyöngyöket keres.
S meztelen, meleg testével bent csobog:
s hajával, meg mellével olykor rámnevet,
ki őt nézem és hökkenek, dadogok,
mert tudom, hogy aranyhal ő, mit ki-kivet
egy bársonyos tenger s a bársonyos habok; –
ki-kiveti vállait, nyakát, kerek
erős derekát, mely vizesen ragyog –
ó, piruljatok el fák s ti föllegek,
sodorj, te nyár, ti barna viharok!

*

A kígyómérgű dél sziszeg s heves.
A hőség, mint a lobbant tűz repes.
Ahogy meggyújtom makrancos pipám,
alig látszik a levegőn a láng.
Hűs gondolatom, ez a karcsú gyík,
lomb-emlékek árnya alá búvik.
De ott is süt e dél, e délután,
akárha csókra perzselő a szám.

Ma újra tűzzel, lánggal érzem őt,
Nyár-Margitot, a lombot-perzselőt,
a vihart-hozót, mellét-ringatót,
a dús-derekút, bájjal-buggyanót!
S úgy sajdul rám e vak nyár harapása,
mint ki mezítláb hág a hév parázsba.

*

Ebéd után a nap fortyogva forrott,
a levegőben kénes por kavargott,
de a vén pajtának dúsan hullt az árnya,
oda hevertem egy roskadó díványra,
egy bús jószágra, melynek vászna, hűse
a lelkem lázát lágy árnyakkal űzte;
Margit meg a házból fények özönében,
fürdőruhásan jött, könyvvel kezében;
én piros szemmel néztem őt s csodálva,
mily asszonyos, mily telt, mily dús a válla,
s hogy a sugarak, melyek, mint ezüst tűk sebeznek,
hamvát sem sértik e nyár-gyümölcsű testnek,
hogy léptei közt úgy ring a két melle,
mintha csak kikacagna, ingerelne,
s hogy csípőjében, drága derekában
egy darázsmérgű, bujakedvű nyár van.

*

A mennyen már bús bárányok legelnek,
a kertben lila virágok tüzelnek,
a házak térde párás, puha gyolcsban
a kenyér-meleg udvarokra roggyan;
és Margit könnyen, kék kartonruhában
virágágyak közt lép szállongva, lágyan,
s amerre jár kannásan lépegetve,
a bő kannának kibuggyan a kedve,
s mintha csak Margit dús szája nevetne:
szikráznak a csöppek, a napfényt visszavetve;
az öntözött föld lehe oda árad
az öle elé örök hozsánnának; −
öle elé, mit ha szerelmem esőzne,
dúsabb volna, mint a nyár ölének bőve.

*

A sűrű holdfény döntött korsaja
már telve csorog ház falán, tetőn.
Selymes neszek – hűs, libbenő ruha –
meg-megrebbennek olykor ébredőn.
A háztetőn egy puha macska teste.
Bús, pilledt párák pihéjébe vesz.
Egy levélke, még mielőtt leesne,
az ezüstvizű fényben fölremeg.
Aluszik minden. Csilló ablakoknak,
mint gyémántlapnak villan dermedt tükre.
Illatok máglyái kéken lobognak.
Idő habjai sietnek sebesedve.
Kert végében a duzzadt körtefák
csacsogó hajnalt várnak hajladozva.
S egy perc még, hogy e csöpp csirke magát
tátogó csőrrel elcsipogja.

Január 17. – március 26.

Játék, januári holddal…

Kéken égnek a lámpák a ködben,
gubbasztanak a házak dérütötten.

Az esti úton ballagsz hallgatag,
elkormosuló, híg égbolt alatt.

Egy nyirkos tócsán, mint egy vézna folt,
fölcsillan lábadnál a januári hold.

Fölnézel és egy kerítés mögül
kibukkan és a háztetőn megül.

Hunyorog sárgán: csillan a pala,
s fénytől meszelt a ház bús tűzfala.

S hogy tovább indulsz, a nyírfák között,
mint ketrecben úgy ugrál: üldözött

guruló tallér, fölfújt semmiség,
s lent a tócsában sisteregve ég.

Azután egy sarokra érsz. Az ucca végén
egy állólámpa pislákol sötéten,

mint gyertya lángja hűs jéglap mögött.
S végül nem tudod – mert a lomha köd

ölel át, s szemed kábán elborul –
melyik a lámpa, és melyik a hold.

Tavaszi városszéle

A villák sora sürgő napba tárul.
Már érezni a tavaszt földszagáról.

A vén ablakok csörögve, kacagva
csapódnak ki a hempergő tavaszba.

A szél, amely már sarjú füvet pezsdít,
a rakoncátlan lombokkal veszekszik.

Kert-rács mögött fehér ruhásan, látod,
néne ápol egy korai virágot.

S amint az ágyak közt feszülve hajlad,
szemüvegébe vakít a duhaj nap.

Egy ablak mögül, mélán pittyegetve,
halk zongoraszó simul az egekbe.

Kapu előtt egy leány nevetése,
mint piros kendő lobban föl a szélbe.

S a szellő, mely még rögökön viháncolt,
most hűs szoknyáján száz fodorral táncol.

De kijjebb, kijjebb, mind kijjebb haladva,
dús vetemények zendülnek a napra.

Porhanyó rögből vetve fejük ágyát:
már bukkannak a zsenge, gyöngy saláták.

Nagy munkájából pipaszó közt felnéz:
meg-megroppantja derekát a kertész,

s elmélázik, hogy langyán lágy csataknak,
a réten túl a kutyák hogy mulatnak;

s hogy innen nézve a fény dús vetése
olyan, akárha szénák kazla égne!…

Hümmögve gondol egy elmúlt tavaszra…
De vén már hozzá!… – S inkább abbahagyja.

Február 14.

Méricskéld aranymérlegen…

Méricskéld aranymérlegen,
mint gyógyszerész a mérget,
hogy súlyos-e a szerelem,
és néked mennyit érhet?
Kóstolgasd száraz ínyeden,
− míg szeretődet nézed:
hogy mákony-e a szerelem,
vagy csupa mézes, édes?

Lóbáljad hajszál zsinegen,
− és kösd reá az élted −
hogy mennyit bír a szerelem,
ha dördül az ítélet?
Hogy miként könny a szemeden,
fölszáradhat-e végleg?
S te magad lógsz köteleden
torka fölött a mélynek.

Méricskéld, szabdald, úgy, ahogy
szerelmed tartja éppen:
ragyogj, gagyogj és olvadozz
a Kedvesed szemében;
de jól vigyázz: ha kincsedet
oly bőkézzel fecsérled:
elfeslik a selyemzsineg,
S nem marad csak a mérleg.

Temetésre

Csürhenépből nem lesz ember,
ördögökből angyal,
deli pille nem lép frigyre
rücskös, rút varanggyal;
horpasz szamár nem lát messzebb
abraknál, iá-nál,
s badarság az, hogy a jövő
többet ér a mánál.

Nem is lélek, nem is zászló:
táj csak minden ország,
s éhség sózza hősi tettek
ízét, sava-borsát.
A próféták prófétálnak,
az ember esendő,
s nincsen olyan harci kürt, mint
a kikoldult bendő.

Csordás a lét, nagy korbácsú,
mi meg: hulló jószág,
s nem is szándék, csak ajándék,
véletlen a jóság.
Sírunk a föld s koporsónknak
szöge egy-két csillag,
s bús gyászolónk, az Úr Isten,
hajtott fővel hallgat.

Február 15.

Töredékes arcképcsarnok

I.

Arcán a nyárnak búza-barnasága,
s dús barnaságban szája hév pipacs;
kék május-éjjek szálltak a hajába,
de benne szeme csillaga virraszt.

Testének érett, mézes jószaga
ódon meséknek lágy lehével árad,
mint Tisza partján holdas éjszaka,
ha széna-lelkű füveket kaszálnak.

Szerelme híves, ízes korsajából
ajkam oly gyakran meghűsíteném!
De alkony-felhők húznak a szemén,

mint rónák fölött bánat-szőtte fátyol.
S e bánatban én ráérzek repesve
a Tiszára s a bólogó füzekre…

II.

Ő volt a költők régi szeretője.
Vágy s csók zsongatta, mint a kába dongó.
Alkonyonként sok rímes mesemondó
Csodaszép dalokat ivott belőle.

S mert örök lázak nyara volt az álma,
Két válla halma bronzbarna búzaföld.
(Hol most a vénség vihara süvölt
s hol a nyomornak rossz szele kaszál ma.)

A rímet még csak döngicséltem akkor,
De megbódultam mégis ez ajaktól,
Szájától, amely úgy vonaglott hűsen!

S ma a szörnyűség szívem szíven fogja,
Mélységek örvén járok viszolyogva
E megrokkant nyárban, e roggyanó időben.

III.

Poklot idéző, forró lánggal égett
hév, éhes szája egész életén át,
s dús, meleg csókok mézízű karéjját
majszolta mindig örök ételének.

A férfi körül forgott, mint az ordas,
kiben az éhség vad haraggá vált már,
s bő éjjek ágyán, mint nyílt máglyalángnál,
csókjai csorgó kínokba csukoltak.

De ha Ámor már áhított ölére,
s a férfi csókkal úgy bukott föléje,
hogy életét bús vágyban ott föloldja; –

akkor körmei hasítva karmoltak,
akkor tombolt, őrjöngött, mint az ordas,
ha csikasz kölykét védi fuldokolva.

IV.

Már megtörölte vérfoltos kezét.
Kezét, amellyel gyermekét megölte,
s mellyel a férfit emésztőn ölelte
a rozsdás erdőn, míg azt lihegte: még!

Most a tükörnél dús haját kibontja,
vállára ejti, – kígyók farka mind! –
s merően ennen szemébe tekint.
S abban fölbarnul az őszi fáknak lombja.

Derekában még érzi az avart,
s szőke kalászok zizge selyme
szisszen hajából, hogy megring a melle.

De ajakán már egy fagyos vonal
mind kékebb lesz, és mind mélyebbre ás.
Egy görbe,ráncos, buja, bús vonás.

V.

Úgy fetrengett hűs ágyán, mintha dárda
vak vége szaladt volna lágy ölébe,
s míg gyalázata szörnyű lángja rázta,
sírva vonaglott, bugyogva dőlt a vére,

s a szűzi testét – és testét az imént még
egy vad katona csókjaival falta! –
görbült ujjai görcsös kínnal tépték,
– de nem volt ruha, csak gyalázata rajta;

csak gyalázata tépett, szennyes foltja,
mint ölő dárda fölhasított sebje, –
s úgy hempergett, úgy zokogott sikoltva,

s úgy rikácsolt, úgy rázkódott pihegve,
míg csöndesedve buzogtak szelíd
lánysága véres, megmart sebei…

VI.

Bőölű, nagymellű, friss parasztmenyecske.
Két karja cipók sütős melege.
Dévaj legényekkel alszik minden este,
s hűs éjjeken száz csillag hál vele.

Mint érett mező, oly forró a teste,
mint ordas éhe, oly vágyó öle!
Ki belé hullna önmagát keresve,
száraz pokol odvába fúlna be.

Egy csuhás látta s ráhülledte: céda!
Hogy ifjú élte vén bűnöknek préda,
s üvöltene, ha végét sejtené!…

A másik este arra járt a költő,
s az bizton tudta: áldott anyaföld ő,
mely szülni akar, bárki vet belé!

Február – március 23.

Futok előled

Keserű kupám mind kiittam,
tövisre nincs több hely szívemben; –
szorongatva is Tiéd maradtam;
Istenem, mért űzöl mégis engem?

Úgy hullnék lábaid elébe,
omolnék csókkal a kezedre;−
de futásomnak nem adatik vége:
nagy bottal törtetsz rám, lihegve.

Aranyos tájak, rétek selyme!
Kedvesem ajka, nyár, jó szándék!
Ó, úgy megállnék már pihegve!…
De meghalnék, hogyha megállnék.

Hát mind kiittam keserű kupám,
szorongva is a Tiéd maradtam.
Ugye, Uram, nem ütsz nagyot rám,
ha meghajszolva végképp összerogytam?

Február 27.

Lázak piros dalával…

Mintha Kedvesem karja volna,
nem forrón, de lányos-szelíden,
tengermély, örvényes dalt dalolva
a láz átfonja szívem.
Mintha Kedvesem hangja volna,
mintha lázpiros dalt dalolna,
mintha lelkem volna a sajka,
mely ringad e rőt vízen.
Mintha a halál ajka volna,
mintha a halál hullámolna,
s éltem, e sajka, rajta
lebegne szűzen…

Március 1.

Aranyszőke ártány

1.)

Aranyszőke ártány fekete mezőben.
Fekete mezőben aranyszőke ártány.
Ég alján fekete nap van lemenőben.
Aranyos ártánynak kisgyerek a hátán.
Fonnyadozó szélben madár kuvikolgat.
Madár kuvikolgat fonnyadozó szélben.
A kisgyerekről már egy tücsök dalol csak.
Aranyszőke ártány eltűnt vele régen.

2.)

A halott mellett két siratóasszony.
A halottnak a füle föld-süket.
A mécses ég egyedül, hogy virrasszon.
A siratók kisírták szemüket.
A mécses ég egyedül, hogy virrasszon,
ha mellükre ejtik majd a fejüket
a siratók, e két siratóasszony.
S a halott hallgat, füle föld-süket…

Március 1.

Nincs irgalom

A nagyanyám rossz kórházi ágyon
vergődik e véres hajnalon,
s én nem ejtek könnyet bárhogy is szánom,
mert nincsen bennem irgalom;
csak rímek csókja fakad a számon,
s csókokból reám rímel friss dalom,
s megyek tovább éltemben e tájon,
hol megpihennem nincsen irgalom;
ó, tudom én, hogy halál a tudásom,
ha életemet szertecsókolom
e rímekbe, Kedvesre, de megállnom,
jaj, megpihennem nincsen irgalom.

Március 4.

S az orvos azt mondja: vége…

Vége. Semmit sem remélhetsz.
Bokrok hegyén még gyönge lobbanás,
aztán kialszik. Fáradt szemeit
lehunyja lassan a parázs.
Ne álltasd magad. Keserű lesz,
ha látod: mind hiába.
A fák odahajolnak a szélhez,
a szél odasimul a fákra.

Semmit se higgy. A szép hazugság
csak lelked ópiuma, de nem menedéke.
Az orvos fölemelkedik,
s azt mondja: vége.
A parázs lezárta szemeit,
a fák odahajolnak a szélhez;
tán sajnálhatod magadat,
de nem remélhetsz.

Aludj el bennem, állat…

Aludj el bennem, állat,
pillád nyisd ki, Isten.
Űzd el rólam az árnyat,
hogy lelked megderítsen.
Ó, ama durva állat,
hogy morog, horkan itt benn!
Úgy boldog, ha zabálhat.
S éhes bennem az Isten!

Testvér, ha tiszta utak
derűje fogja lelked;
hogy a titkot tanulhasd:
az állatot etesd meg!
Ha kíván kéjt, zabálást,
hát abrakát elé vesd.
Úgy ébred benned bízvást
az Isten, hogyha éhes,

ha étlen-szomj az Isten,
s az állat jól lakott már,
ha több vágya már nincsen.
Így nagyobb vagy magadnál!
A rossz barom elfekszik
a szalmán dúsan, telten.
S lelked már nem menekszik
Előle, Ki az Isten…

Március 17.

Kihívás, acsargó Gonoszhoz

Acsarogj Gonosz, acsarogj,
félelem nincs szívemben;
engem az Isten üdve fog,
az Isten véd meg engem!
Ó, nem én vagyok az erős,
szóm, szívem gyakran téved,
de nincs hatalom, mely legyőz,
mert lelkem az övé lett!

Hiszem, tudom, hogy legnagyobb
vagyok e sáros földön,
ha lába elé borulok,
hogy lelkével betöltsön.
Ő szavai szívemben,
Ő dárdája kezemben, –
minek tétova lennem?!
Nincs, ki lesújthat engem!

Ó, lelkek Atyja, Isten,
Te dárdád a kezemben,
talpig búban s bilincsben
is Te vitézed lettem; –
Ó, bűn varangya, Sátán,
acsaroghatsz, doboghatsz,
nyisd poklok kapuját rám:
hálódba meg nem foghatsz;

Isten vitéze lettem,
vén dárdája kezemben,
angyala mind felettem,
szavai mind szívemben!

Március 18.

Hogy művet, csoda-dolgot végezz…

Hogy művet, csoda-dolgot végezz,
ne önmagadhoz fuss, fiam,
hisz éltedet hiába vérzed,
míg Isten lelke messze van.
Hiába addig kín, üvöltés,
az átok is hiába mind,
míg poharad nem színig telt és
Isten még nem reád tekint.

Ha néven szólít egy pillanat,
csak akkor szedelőzd magad;
fiam, mindig híven maradj,
hogy e percnek majd nevet adj.
Renghet a világ –, te ne bánd,
csak vér és sár csupán a föld;
kínlódhat lelked –; meg ne szánd!
Majd jön az Isten és betölt!

Március 18.

Ucca tavasszal

A bő árok, mint széles medrű bölcső
a füvek lelkét ringatja már lágyan,
az ébredő táj fészkelődve fekszik
a mélységes menny mosolyában.
A fák rügye, ím serked,
nyiladoznak a vénkisasszony kertek,
s a szellők sorra kicsalják
a zöld pázsitok zsenge bajszát.
Mint sípszó, olyan éles kés a szél még,
úgy hasítja a rögök álmát;
mint harcias, marcona dárdák,
berzenkednek az első falevélkék.

A fény, mint ólmos bádog
úgy csillan, de vakít már.
Kanna csörren a sarki kútnál.
Sétálgatnak az illegő leányok.
Kert rácsán belül, ollót csettegtetve,
vén bácsi nyes egy nyurga bokrot;
a pipafüst, mint felhőbodrok
oldózkodik a tárt egekbe.
Az ucca végén, a házak udvarán túl,
hol viháncoló rétek zöldje táncol,
a vaskos vonat éppen most futott be;
teli torokkal harsan, míg elárvul
hosszan az úton felpirosló füttye.
A lány a kútnál megmosolydul. Hallja
a fürge füttyöt. Csöpp, pötty meggy az ajka.
Jánosra gondol, az érkező katonára.
De már a kanna színig, öblig telve,
s ő indul, terhét karjára emelve.
Mint tavaszi föld, úgy piheg a melle.

Isten hajóján

Már károg a vihar rozsdás csatakürtje,
Forr a tenger üstje mélyén a förgeteg.
Bozontos szél üvölt és szőrös lábával
Hömpölyögteti a hullámvölgyeket.

Robban a villám puskapora,
Csattan a zápor vitorla rongyán,
Dárda sebében hördül a tenger,
Loccsan a hab a förgeteg dorongján.
Még jöhet az élet, még jöhet az élet…

Roppan az árboc, mállik a deszka,
Csörren a lánc a rabszolgák testén,
Táncolhatnak a holtak, ülhet a pestis
Ki meghalt, akinek átokvert keresztjén
Még jöhet, még jöhet a vízenjáró Isten…

Jöttünk csipkés, bíbor, görögös partokról,
Szívünk serlegében a bor volt a nóta,
Most, hogy ránk szakadt a zilálthajú éjjel,
Elpöffent az öröm lángoló kanóca,
Még ajkunkhoz érhez az isteni serleg…

Pusztíthat az átok, dögvész, vihar ökle,
Mérges, sárga ködök árja gomolyogva,
Egy szál árva deszkán ájultan zokogva
Dadogja ajkunk:
Még jöhet az élet, még jöhet az Isten.

Isten és csiga

Olyan vagy, mint a csiga, ó, Uram.
Csöpp csápod végén szűzen, finoman
remeg a lelked, ha lelkem napsütése,
lágy napja olykor ki-kicsal a fénybe.
Olyan vagy, mint a csiga, ó, Uram.
Ha szemem mennye elfeketül néha,
rossz romlásoknak véres váladéka,
mint fojtó füst, a házadra zuhan.
Te ilyenkor két gyöngy szemed behúzod,
– csiga-csápodra lelkem nem felel –
de pillanat, hogy újfent már kinyújtod,
s remeg két szarvad bízva! Keresel…

Március 18.

Futás zivatar elől

Uram, fogadj be. Fulladt förgetegnek,
vad viharoknak érzem már szelét,
mint orkán előtt a fák, ha föl-föl nyögnek,
bár a bozontos dúlás messze még.
Uram, fogadj be. Ordas lett az ember,
ritkás, rossz erdők őszi avarán
vicsorog félelemmel, gyötrelemmel.
Föllegek közt már szélvész ujja szánt.
Uram, fogadj be. Arcom viharoknak
elkékült, sötét felhőit borongja.

Uram, tartsál meg Magadnak s magamnak,
hiszen gondom nemcsak a lelkem gondja.
Orkán elől nyáj-meleg házikóba:
nyiss ajtót nékünk tanyádba, csűreidbe;
– tölgyasztalon párálló, dús cipóra: –
úgy leljünk rá Te megszegett szívedre.

Március 20.

Mikor horgonyaim szakadtak…

Mikor horgonyaim szakadtak,
mikor a hajóm hánykolódott,
mikor sebeim fölfakadtak,
mikor reményem elfogódott;
mikor az Édes messze ment el,
mikor a várt halál közel jött,
mikor az élet gyötrelemmel
rám roskadt, mint a felhők; –

Ó, hogy kaptam, Szépség, karodba
mélyedtem lány-egű szemedbe,
futottam csókodba, borodba,
szavakba, lányba és rímekbe; –
jaj, de karod már nem menedék volt,
– hiszen a Szépség is mulandó! –
jaj, de a szemed kandi ég volt,
s jaj, a halandó oly halandó; –

mikor a vihar torka zúgott,
mikor az orkán rámsüvöltött,
mikor a romlás fülbe súgott,
mikor a lelkem fúlva hörgött;
mikor a szörnyek és a héjják
vén csőre mind szívemre vágyott,
mikor a pokol rossz rostélyát
alám fűtötték már a lángok; –

ó, hogy bújtam én dús öledbe,
ó, hogy tikkadtam nedves szádra,
te, a végtelen üzenetje,
te Szerelem, te tiszta, drága;

jaj, de öled is csak halál volt,
mert a halál volt enmagamban,
jaj, de csókod is mit se számolt
e pokol-kelte virradatban; –

mikor a víz mellemre lépett,
mikor az ár is átcsapott már,
mikor a tenger tűzzel égett
a rőt taréjjú, hév haboknál;
mikor a hajóm szétesett már.

Március 28.

Mint a kígyó…

Mint a kígyó, mely veti bőrét,
ím, érezem már, hogy születek.
Lesi a felhőző, derűs ég
én újdon szavamat és szívemet.
Kígyó voltam és most vetem a bőröm.
Ez a csodák vacogó pillanatja.
Megreszket immár a reszketeg erdőn
születésemre sok álmatag fa.

Kígyó voltam és most születek meg,
kígyó voltam s vetem a régi bőröm;
messziről a fölkéklő hegyeknek
árnyai rám borongnak eltűnődőn.
Ez a csodáknak döbbent pillanatja.
Egy újdon lélek ím, most születik,
mint a kígyó, ha a tavasz tüze fogja.
S rongyos, rossz bőrét fájva leveti.

Április 15.

Vétkeimmel verlek…

Rossz vétkeimmel verlek, ó, Uram,
s Te mégis csorgó jósággal simogatsz!
Ó, annyiszor megszégyenlem magam,
hogy tüskéimért Te mindig kenyeret adsz.
Ó, milyen sokszor léptem a szívedre,
míg lágy szíved csak értem dobogott!

S most ennen korbácsaimmal veretve:
lelkembe hasítnak bűneim, vak ostorok.
Úgy fáj, Uram, hogy enmagammal sújtasz!
Ó, ütnél bár haragos két kezeddel!
Úgy ég, Uram, hogy entüzemmel gyújtasz!
Úgy tusáznék Te szent szereteteddel!
Hisz' vétkeimmel verlek, ó, Uram,
s Te mégis jóságaiddal simogatsz meg.
Ó, ütnél bár, - de tűrném boldogan!
S ne fájna így, hogy szeretsz, hogy szeretlek.

Április 15.

Ördögöktől békességet…

Ördögöktől tanultam békességet,
mert az ember holtan is harapós volt,
poklok tüzén feledtelek el téged,
kivel nekem a mennyország adós volt; −
fegyverek közt fedte ki keblét a jóság,
ki a békében vasálarcot öltött,
égzengésben nyitottak ki a rózsák,
mit fekete földbe vetett az ördög; −

józanon láttam fásultnak az Istent,
s részegen lett csak igaz rokonom,
s csak most sejtem éledni hazám, e kietlent,
a szennyen, véren és a romokon; −
míg csönd volt, hallgattam és dadogtam,
s ma túlkiáltok időt és vihart;
pestisem volt a bánat rossz napokban,
s ma kard villog a két kezemben, kard!

Ördögöktől tanultam békességet,
s kunyhót verni a dúló förgetegben,
egy lány csókjában lelni menedéket,
ki csöpp záporok elől is menekedtem; −
mert akar velem az Isten valamit,
s rézzel ragyogó trombitája harsan; −
a hétfejű sárkány hallod, hogy vonít?
Most hág sikamlós nyakára a talpam.

Április 22.

Mélyebbre fuss…

Mélyebbre fuss, te durva kés, szívére,
te korbács, vérig üsd a hátát;
lánc, úgy szorítsd, hogy serkedjen ki vére,
rettentsétek jobban ti gyávák!
Dúlt gazdaságán hűtelen cselédek
földig rontsátok fás tanyáját;
s mi csonk maradt még, lusta tűz, te égesd,
hordjátok ordasok a nyáját!

Vizeiben varangyosok, piócák
csípjétek csöppnyi csimotáját;
országúton ti véres hadi csordák
ejtsétek meg szeplőtlen lányát; −
jegenyék ti a sírján, dermedetten
hallgassatok az esti szélben,
hogy arról, ki meghalt s kitől születtem,
se síp, se emlék ne meséljen,

mert hűtlenül hagynám el, mint ahogyan
ő hagyott el, tagadott engem,
s bár nyelvemre harap haragom, fogam,
hogy ne zengjem, én mégis zengem,
mégis sírom, hogy jaj, ő volt az anyám,
kit tébolyult láz elragadott,
hogy szín-üszök bár, mégis az én tanyám
hamvadt el, honnan kitagadott; −

hogy az én nyájam orozza az ordas,
az én lányom ejti meg a had,
hogy az én csorbám hűségén a csorba,
s halálom e sír a hant alatt; −
hogy magában rikolt e vers, magában,
és nem értheti meg senki más, −
s hogy nincs hazám egy halottas szobában,
hol emléke mindig rám kiált!…

Boldog Állat

Boldog Állat, irigylem a szemeidet!
Kéktavú szemed, amely nem lát messze,
s a tájak és a rétek fölött ellibeg.
Oktalan hajók, ködös semmibe veszve.

Boldog Állat, irigylem az ételedet.
Kérődzéseidnek nyugalmas ízét,
s tág bendődet, mely oly könnyen tele lett.
S rá harmattal fürdet meg a közeli ég.

Boldog Állat! Forr és hasadozik a föld,
de néked mindig meglesz az abrakod.
Üvöltenék, hogy bennem száz gond üvölt,
s hogy belém nyílnak a Mindenségből az ablakok.

Május 3.

A Mindenségből rámnéz minden ablak…

…A Mindenségből rámnéz minden ablak,
és engem hív egy mosódó zene;
zenék szüremlő lelkével kutatlak,
s minden ablak mintha felém intene.

S már este van a Mindenségben, árnyak,
nagy bolygók árnya hull alá utamra,
s a tücsök-szóban is tégedet várlak,
míg messzi szelek súgnak a hajamba.

S a Mindenségben zárt már minden ablak,
mint mikor becsukja udvarát a gazda.
Tücskök dalával, alkonnyal kutatlak,
s csillagok lelkét szelíd arcom issza.

Tréfás-szomorú vers

Nem láttalak már három napja. Három
hosszú napig nem láttam arcodat!
S oly adósság ez, hogy hiába várom,
hogy az idő valamit is megad

e három napból, mit elorzott tőlem,
s amit, hogy elvett, szegényebbé lettem.
Vén, irigy idő, add vissza a kincsem,
mely eloszlik a foszló föllegekben!

Ó, három napja! A Teremtés fele!
Hol Isten földet, eget tervezett.
S ó, vérbő versek jégvert szürete,

te három nap, hol annyi dal veszett!
Hisz' minden percben, mikor látlak, Kedves,
szőlőtőkéim édes bort csepegnek.

Május 14.

Nyisd ki Isten, kapudat

Nyisd ki vén, barna kapuidat, Isten,
nyisd ki kapuidnak konok zárát.
És úgy segítsél, lelked úgy segítsen,
hogy életemnek ne halálom adja árát,

de örökös szerelmed földerítsen
s leszedve lelkem sok kert s vadvirágát,
még hűs szirmokkal töltsd meg e földön itt lenn
szerelmemet, e karcsú-torkú vázát;

nehogy a sárkány, ki kénes, rontó füstben
lelkem egén néha vijjogva száll át;
hasító karmú markába kerítsen.

S Te meg se szagolhasd, finom orrú Isten,
éltem virágainak illat-álmát,
e lágy illatot, mely öröktől fogva várt Rád.

Május 15.

Jegenye, fázó jegenye

Egyedül, mint pusztán a jegenye,
szál-egyedül, magamban vagyok én,
mint jegenye, hol nem költ fülemüle,
csak halk remegés borzolja, a remény.

Így élek, tengek én most, Kedvesem,
árva jegenye árván, szótalan.
Lágy remegések futják át szívem,
néma levelek rebegnek, szavam.

Néznék egembe, kéksugár szemedbe,
de nem néz vissza rám soha az ég.
Borzol a remény, borzongat remegve.
S megveszi a fagy az árva jegenyét…

Május 16.

Csöpp, csivogó…

Csöpp, csivogó madárfióka,
pacsirták dala a neved;
vesztett és visszanyert egek
sugározzák a szemedet.

És tengerek zúgnak szavadban,
kék s piros színű tengerek,
s ha e mélyekre révedek,
fölujjongok és remegek.

S hajad, mint erdők barnasága!
Barna erdők, ha lágy selyem
már minden lomb s a végtelen
zizeg köztük, s a szerelem.

És simogatás a tenyered!
Mint sarjú fűre nap, ha süt.
S ráncaiban is mindenütt
becézés búvik, mint a rügy.

Mert csivogó madárfióka,
s pacsirták dala a neved.
Vedd hát már észre fészkedet,
te-érted puha szívemet!...

Május 19.

Rózsákat gyűjt csokorba…

Cseveg az olló, csitt! cseveg,
hullik a drága rózsa.
Az alkonyat: csilló üveg.
Már harmatosak a füvek.

Cseveg az olló, csitt! csacsog.
Tövük között a Kedves
sudár derékkal ringadoz.
Ajka is rózsaillatos.

Hallgat már az olló. Fölragyog
szarván a hold aranyja.
A Kedves dúdol, hajladoz.
Hajában villó csillagok.

Hajadban erdők selyme alszik

Hajadban erdők selyme alszik, –
egy csókomra fölébred.
Szavadban méhek szárnya rajzik,
és pörgő, vidám mézek.

Karodban ágak ifja hajlik,
homlokod mögött rétek
lágy alkonya, csillaga halkít
rímekké szép meséket.

Szeretlek, mint fészkét a fecske,
szerelek, mint hűs tavat a nap,
mint a dalt a madarak;

s szívedben az a züm-züm tüzecske,
mely lángokat vet s halk árnyakat;
enyém volt – s tiéd marad.

Május 25.

Nevelj magadnak…

Nevelj magadnak kígyót, vagy varangyot,
vagy pókokat, hogy ne maradj magad;
hogy ne egyék meg csontodat a gondok,
hogy össze ne rogyj terheid alatt.
Magányos az ember, olyan magányos,
de e magány mégis társért rikolt.
Nyomd hideg öklöd föllihegő szádhoz,
hogy annak van már társa csak, ki holt.

A pusztaságban mély árnyak riognak,
s félelmed üvölt, mint az eszelős;
magányodban van az erőd s magadnak,
de meghal az, ki magáért erős.
Nevelj hát kígyót, pókot vagy varangyot
és népesítsd be vélük szívedet!
Fölfalják úgyis azt a bamba gondok,
ki égi, de e földre született…

Június 5.

Avart-égetők

A néne barna kast karol,
mely roskadt s bő, akár a nyár,
s a roggyanttérdű fák alól
avart gyűjt, hol halk lomb szitál.
Egy szűzike meg – szeme kék,
mint a merengő őszi menny –
vörhenyes nyarak levelét
önti a kasba szelíden
két kis markából. Így telik

a szívós kosár, így dagad.
Alkonykor mind eltüzelik
a farkastorkú láng alatt.
Dagad a kosár, tornyosul,
mint véres kincsek garmada.
A fák közt szisszent szél dalol.
Zümmög a szűzike dala.

És ring a kas, amint a kéz
más kézbe teszi, emeli,
vén nyárnak gyűjtvén levelét.
Ringnak a kis szűz keblei,
ring a két keble, mosolyog,
a hűs szél szoknyájába kap.
A néne vaksin hunyorog,
szemébe tűz a sanda nap.

Gyűlik a lomb és keserű,
őszies bánatok szaga
sóhajtozik a fák körül.
Már nemsokára éjszaka
kúszik elő, s a víg tücsök
torkán forrasztja mosolyát
a pára, mely a kert mögött
lassan az égre oson át.

A szűz kis keble ringadoz,
szellő fodrozza lenge, kék
szoknyáját, ahogy imbolyog.
S a nyár sok fanyar levelét
csak egyre markolja a vén,
kókadt néne, s köhent, kaffog,
Sovány ín feszül a kezén,
amint markolni újra fog.

És kosár kosárra dagad,
és selymes kötényke telik;
alkonykor, éhes láng alatt,
a holt avart elégetik.
Alkonykor, éhes láng alatt,

míg véres csókokat harap
a tűz, nagy csöndbe hullanak,
mint itt az őszi fák alatt,

a fák között, hol szél sziszeg,
hol unva tűz a sárga nap,
hol két kis szűzi mell piheg,
hogy július már elmaradt,
hogy holt a nyár, a dús vitéz,
egy percig sem él már tovább,
hogy deli-aranyú mézét
fosztja az ősz: fák aranyát;-

alkonykor majd a kis szobán
nagy bánatok bús tülke zeng,
a kemencén ropog a láng,
hogy a kis viskó belereng;
a néne szunnyad, néha köt,
a leány méláz, varrogat,
s kint a kéményből száll a füst,
száll, száll a szürke ég alatt.

Június 24.

Tizenkét harsona verse

Az erdő aljától manók űztek a dombig.
A domb alatt sárkányok vártak kénes lánggal.
Fortyogott, prüsszögött tőlük a nád, a zsombik,
mit is kezdhettem volna egy rossz fahusánggal?

Futottam tovább. Ők utánam lihegtek.
A három nyárfánál hét éhes ördög állt.
Loholtomban egy orv, tekert zsineg vetett meg,
s hogy elbuktam, bunkójuk fejemen talált.

A hegy tetejében már láttam a várat,
színarany volt, de kapuja tömzsi, barna.
Még futottam, bár lábam egyre fáradt.
S még szívemben sajgott a rémségek karma.

A bástyák ormaiban angyalok álltak.
Tizenkét angyal, de szép ajkuk szigorú.
Előttem a kapu pár lépésre volt már csak.
Mögöttem a gomolygó égiháború.

Mint vitéz, aki bizton tudja a jelszót:
– Szerelem! – harsogtam – Nyissátok ki a kaput! –
… A bástyákon fönt meg sem moccantak a zászlók,
mozdulatlan harsonákkal vártak az angyalok.

– Hát akkor: Igazság! – verte öklöm a konok kapufát –
Tárd föl komor várad te hívó gyerekednek!…
Csönd. Hátam mögött a förgeteg hamuját
sodorta a szél s az ördögök már gyülekeztek.

Engem meg félelem csípett, s vén derek; remegtem,
s kínlódva, sürgetőn új igéket kerestem.
– Hatalom! Pénz! Ha vagy, eressz be engem! −
S meg nem rebbentek az angyalok felettem…

Már meglepett minden rossz nyavalya; siettem,
s mint ki sok kulccsal titkok nyitjait próbálja:
– Halál! Te vagy! Nem bánom, felelj helyettem!
Mondd ki a jelszót! – rimánkodtam kiabálva.

Mert már kiabáltam s térdre estem, úgy remegtem,
s az ördögök a hegyre törtettek lihegve,
meggörbült háttal, dorongokkal; – s felettem
csak álltak a zászlók, tizenkét kókadt lepke,

s a bástyák, mint tizenkét szigorú ítélet,
vagy, mint az örökkévalóság, magasodtak,
s rajtuk tizenkét angyal, – szívükben is kemények –
s rimánkodásomon – csak vártak – nem nyafogtak; –

csak vártak, ajkukon a harsonák ezüstje,
hogyha kimondom a szót, megfúhassák a kürtöt,
s én – Bölcsesség! – motyogtam, mert lelkem már
téboly űzte,
s arcom is, szívem is verejtékben fürdött; – – –

és süket csönd volt, s a kürtök fényessége
meg-megvillant a villámok tüzében,
akár kardoknak sújtó, oszló fénye,
s én csak a kaput néztem, s mind bolondabbul néztem,

s szívemet vallattam, hogy mit is feleljek,
s eszemet gyötörtem, hogy mit is kiabáljak,
s milyen jelszót mondjak, hogy meneküljek?
S az angyalok csak álltak, álltak, álltak,

s én kiáltottam: – Művészet, s te szépség!
Szolgálód voltam, s mint rossz koldust, eressz be,
hisz' mindig űztem lepkeszárnyad kékjét!
Légy erősebb nálam, te tünde, lenge lepke!… –

És jaj, és jaj, az angyalok most se feleltek,
s az egyik ördög már elkapta a nyakam,
ki elsőnek ért föl. S a láncok mellett
jött a többi is, görbedve, súlyosan; –

és csattogott az ég, s a kénkövű villámok
mázsás sziklákként robbantak alá,
s a hét ördög szemében is szörnyű pokol cikázott,
amint ölelő karokkal rontottak reám; –

már tudtam akkor: bűneimért lakolok,
mert a bűn is hét ilyen szőrös ördög volt szívemben,
mért is siratna meg Isten, ha elpatkolok
ily nyomorultul? Mért is siratna engem?!

– Isten – dadogtam – mért is sírnál értem,
elleneimmel szemben mért védnél meg engem,
ha ez a hét ördög, ki eljött, íme, értem,
szívemből jött ki, mert ott élt a szívemben! –

S ekkor – ó, csodák áldott döbbenetje! –
mintha fekete vásznat egyszerre rántanak:
pillantás alatt tűnt el a vihar bűzös füstje,
s tisztító robaj mennydörgött az ég alatt,

s a tizenkét ragyogó bástya magasából
villám csapott alá az ördögökre, lobogva,
szikrázott az ég a tizenkét harsona szavától,
s még egyszer mondtam: – Isten! – s beléptem zokogva…

Hallgat az ég, hallgat…

Hallgat az ég, hallgat.
Hallgatok, bár szólnék.
A rossz kutyák meglapulnak,
bokrot hajt egy árnyék.
Hűvösebb a tanyaudvar
Már egy csupor tejnél.
Fönt a légben lenge szárnnyal
egy pille kerengél.

Ki felel meg nékem?
Majd kinek feleljek?
Alszik a tanya a réten,
mint egy álmos gyermek.
A kutyák is alva, nyúlva.
Elnyúlik az ég is.
Huny a füzek barna lombja.
Szelíd felhők nézik…

Szakállhát

Nem jöttél…

Nem jöttél vélem a pokolba,
nem jöhetsz vélem már a mennybe!
Szavam, mintha Krisztusé volna,
szózatként zeng ennen fülembe.
Mert szerettél. De úgy szerettél,
hogy rettentél az első rögnél.
Az első rögnél elvetettél.
Így szerettél. Csak így szerettél.

Nem jöttél vélem a pokolba,
nem jöhetsz vélem már a mennybe!
Egy utam nyílik a pokolra,
egy utam nyílik a mennyre.
Szerettél, de csak úgy szerettél;
az első rögnél elvetettél.
Magamra hagytál nagy tüzeknél.
Hogy kötsz ki vélem az egeknél?

Pokol és mennyország van bennem.
S aki engem szeret ég is az!
Poklok után nyílik ki mennyem
örökös egekké. Így igaz!
S ki csak mennyem szereti bennem,
s poklomat vállalni nem meri;
nem szeret az igazán engem,
s magát sem tudja megmenteni!

Aki szeret, kárhozzon vélem,
s tudja: megmentem, ha szeretem!
Aki szeret, sohase félje,
ha pokol és ég közt jár velem.
Aki szeret, haljon meg értem,
s tudja, hogy életre lehelem,
ha megjártam utam a mélyben.
Más csárogás csak. Ez szerelem!

Mert ki velem jön a pokolba,
pokolba megyek érte én is,
s kimentem, Istenbe fogódzva,
s fölviszem szívéig, az égig.
De aki retteg és meglapul,
ne szánja, ha egyedül marad,
ha sírós könnye mind visszahull.
S ha szava torkában akad.

Június

Vasárnap

A csorbakövű, hűs udvarra
apadva hull a vén nyár fénye,
mint gyermekét, ha fázva tartja
bús anya esett keblére.
Bús anya s vézna csecsemője:
mereng a lenti ház a nyárban.
A légben dongók unt zenéje.
Álmos vasárnap-délután van.

Álmos vasárnap-délután van,
híg főzeléknek íze tesped;
és lent a házban, könnyű lázban
könnyű kis lányok öltözködnek,
három lotyó. Mint három hervadt,
búzavirágos rét pipacsa.
Nyüzsögnek lent, ki-kiszaladnak:
lobog rajtuk a színes szoknya.

Unott vasárnap-délután van.
Fák méláznak a csöndességen.
Mosott ruhák száradnak páran.
Meg-megmoccannak a kötélen.
Álmos vasárnap-délután van.
Bőg a gyermek rossz bölcsejében.
A fák alatt, a lusta árnyban
egy macska lendül futni éppen.

Viháncolnak lent a leányok,
ki-kivillan az ingük selyme.
Egy rossz lavórból – foldott bádog –
szappanoslé süvít szökellve.
Kacarásznak lent a leányok.
Hajuk is rendben már, s kevélyen.
Bőg kint a gyermek, bőg, hogy tátog.
Félénk füvek a kelő szélben.

Unott vasárnap-délután van,
csorog a kávék barna méze.
Megtündököl a kék s zöld mázban
egy-egy kottyanó bögre s csésze.
Már fúj a szél, már röptön röpköd
a három színes, szirmos szoknya.
Ringatja a szél a kölyköt,
kemény bölcsejébe fogódzva.

Édes vasárnap-délután van,
szép sétálások drága íze!
A három lány feszes ruhában
kiáll az udvar közepére.
Édes vasárnap-délután van,
sürgő terek, napfényes utak!
Az árva parkban, kerge árnyban,
hol fészke nyíl a csacsi csóknak.

Ékes vasárnap-délután van!
Kecses cipők kopognak; három
leány indul a délutánba.
Kutat ujjuk a rozsdás záron.
Kint rájuk csap a fények mérge,
amint kacagva néznek széjjel.
Ó, vasárnapok éke, szépe!
Versenyt sír a kölyök a széllel.

S unott vasárnap-délután van;
csukott a kapu, újra börtön
a vaksi udvar a homályban.
Már nyirkok lelke hűl a földön.
A kelő füvek bízó háta
meg-megborzong a búsult szélben.
Fönt fázó felhők sárga árnya.
Lent kába ruhák a kötélen.

Unott vasárnap-délután van.
Csattog a szél, mint bontott vászon
a tornyosult menny magasában.
Alant madarak húznak fázón.

A gyermek bőg a bölcsejében,
Bőg a bolond, pedig nem reméll.
S megrekedve, mint börtönében:
sír a szél, sír a szél, sír a szél…

Augusztus 13.

Isten, ragyogó Kedvesem

Mily édes az ajkad, Istenem!
Nincs ily lágy csókja senkinek.
Szíved itt simul szívemen,
s hogy zakatol szíved!

Szeretem égszínű szemedet.
Szeretem pipacs-mosolyod.
Ha mellettem vagy, remegek;
remegek, dadogok.

Mily csókos, édes az ajakad!
Érezem, ahogy rám rebeg.
Mély csöndben fűlik már szavad.
S kezemben a kezed.

Alkonyban, görbe bottal

Az úcca már a vén és rest sötétség
hajlott-hátú görbe botokkal botorkál,
és oly fáradt, hogy alig-alig néz szét,
de meg-megpihen minden rőt bokornál.
Ballagnék én is fáradozva, resten,
mint csöndes agg, kit bölcsessége búsít.
Meg-megkoppan gondolatom az estben,
mint göbös bot, mely olykor félrecsúszik.

Szép, borús est van! A homály oly sűrű,
mint öblös üveg torkában a méz.
Gurul a hold, mint egy elárvult gyűrű;
ráncos arája messze, messze néz.

Ballagok halkan. Botom meg-megkoppan.
De gyatra gondom rossz göbe e bot.
Holt kígyók háta meredez a botban.
De ugye botom, megyünk valahogy?

S fölnézek az égre, e tág mezőre
s érzem, botorkál ott is valaki.
Egy-egy csillagot pöccint néha félre
s lépéseit szívemben hallani.
Sűrű a homály, édes is és sűrű.
Botorkálok a dió-barna estben.
Gurul a hold, ez az elárvult gyűrű
s vélem ballag az est, e vers s az Isten.

Augusztus 13.

Édesanyám nevenapjára

Már augusztus van, érnek a gyümölcsök,
csillanó tálcán tárul ki a reggel;
augusztusra én is, mint a lanka völgyek,
megérek mindig köszönő rímekkel.

Légy boldog, Anny! Hisz' mind a két gyümölcsöd
megérik már, akár a cirmos alma.
Reggelre kelve nyújtóznak a völgyek,
s aki termet, azon már nincs a Rossz hatalma.

Augusztus van. Békéé s napsugáré.
Augusztus van. Mosolyogj, mint a reggel.
Két fiad köszönt, – rügyük már a Máé –
vidor szemekkel s komoly rímekkel.

Augusztus 18.

Eső, eső, eső

A szürke ég esőt és őszt szitál,
szitás esőt, mely fáradt, árva pára.
S úgy hull a vén fák megmeredt nyakára,
mint kóckötél, mit kába szél cibál.
Emlék a nyárnak már a drága láza.
S úgy bennem sír e búsult őszi táj,

és lelkem tája, ó, ma fájva fáj,
mert nyár volt és az őszben nincs hazája.

Sivár az ucca. Lánccsörgetve száll a
holt lomb, mint lélek, mely kísérteni jár;
sivár az ég: egy-egy fázó madár
húz rajta át, mint bennem gondok árnya.
Ó, király voltam én, ifjú király,
de kinek megnőtt bánata szakálla!…
S hűlt országát is alig-alig látja
könnyeitől, mely szeméből szitál.

Augusztus 20.

Immár a hordók, pincék torka mély

A fák között már úgy sziszeg a szél,
akár egy árva, elátkozott lélek.
Immár a hordók, pincék torka mély,
immár a hős nyár üszke is elégett.
Most jól teszi, ha borzong, aki fél,
most aludjon el, aki még remélhet.
Vén, kormos mécsek kanóca az éj.
A jegenye a mennyekkel beszélget.

Szép szerelmem, már nem rikkant a rigó,
ó, csacsi csók, már nem susog a lomb!
A sárga dombon sárguló bitó:
egy tarlott fa a tűnt időn borong.
Ó, hova is lett szívedet nyitó
hűs csókjaimnak kerge méze, mondd?
A felhőkből az őszre sandító
Isten szemére ködök rongya zsong.

A fák közt már láncon jár a szél,
a rozsda-verte vas vakon csörög.
A lankán, mint láp, fortyog a mély,
és véres színű párákat hörög.
Jég szántsa hátát annak, aki fél;
áll a bitófa roskadt domb fölött.
Majd betakarja a hullát az éj,
a szél, az ősz s a halál, mely örök.

Kopog a szél…

Kopog a rossz szél az ablakon.
Merengő lélekkel hallgatom.
Sírnak a bús fák, a jegenyék.
Komoran hallgat a hideg ég.

Kopog a rossz szél az ablakon,
jajong a lelkemben bús dalom.
Jajong, mint őszi rét vén szele.
Nincs neki ríme se, neve se.
Nincs neki ríme se, neve se,
hajlong a lelkem, vén jegenye.
Lombtalan, meztelen jegenye.
Megveszi az Isten hidege.

Költő és kagyló

Porszem a szépség, szívem sebe lesz.
Porszem a bánat, gyöngyöket fakaszt.
És gyöngy lesz minden, ami megsebez,
a szerelem, a szépség, a tavasz.

Kagyló vagyok a bíborszínű mélyben.
Rokonaim nevető istenek.
Porszemet küldnek gyakorta nékem,
s az embereknek gyöngyöt könnyezek.

Nékik, kik az istenek tengerében
velem úszkáltak, csobogtak régen;-
verset mondok most tátogó halaknak,

kik vizeik mélységeiből kivetve,
e szivárványos gyöngyöknek pihegve,
sejdülve és fájva utánakapnak.

Költs sás alatt a barna vadkacsákkal…

Csak daloljál fáknak és füveknek,
és nádasoknak, susogó levélnek,
s az alkonynak, s a húzó föllegeknek,
súgj szerelmet a bús, pihegő szélnek;
csak daloljál a cirpelő tücsöknek,
mondj víg verset a zöld hasú legyeknek,
áruld el szíved vén titkát a ködnek,
hogy többet tudj a végtelenről, többet; −

csak daloljál a síró jegenyéknek,
csak énekelj a hűscsőrű madárnak,
mondj béka-dalt a vartyogó vizeknek,
súgj forró nyárról sárguló kalásznak,
dongj vak darázsnak szerelemről verset,
zengj kék egekről a szitakötőnek,
mesélj virágnak illatról, mely ellep,
hogy többet tudj a végtelenről, többet; −

és röpüljél a csivogó fecskével,
költs sás alatt a barna vadkacsával,
és huhogjál a bölcs baglyoknak éjjel,
fuss vízipókkal tavak tükrén átal,
és sikoljál a síkos csiborokkal,
és tátogjál a hápogó halakkal,
kik vizek mélyén hullámmal görögnek,
hogy többet tudj a végtelenről, többet; −

s dús nyáron, hogyha mézek mérge csorran,
lustuljál el a lapuló tökökkel,
alkony-illatot zizegő bokorban
lapu-levél árnyával keveredj el,
s ivódj a földbe mosódó esőkkel,
villámok tüzén lobbanj el dörögve,
és hulljál le a holt levéllel ősszel,
és takaródzz a rossznyirkú rögökbe; −

és rezzenj lányok rebbent kebelével,
és szisszenj lányok szőkéllő hajával,
asszonyok ölén halj meg minden éjjel,
de szüless meg a csecsemő jajával,
csorranjál ki a zamatos gyümölccsel,
és csattanj el a sárgára ért csókkal,
és halkulj el a megdermedő völggyel,
és fagyjál meg a megfagyó rigókkal; −

ágyazzad magad mezőkbe, vizekbe,
vén kalászokba, szemtelen rügyekbe,
oldozzad élted alkonyba, egekbe,
fölfelé röppenj mindig, mint a fecske,
s mélyre szűrődj az ivódó esőkkel,
és foszolj szét a szisszenő szelekkel,
az alvó Istent szerelmeddel költsd fel,
az éber sárkányt dallal hessegesd el; −

és daloljál a fáknak és füveknek,
és zokogjál a síró jegenyékkel,
légy kedvese a húzó föllegeknek,
és legyen húgod a csillagos éjjel,
hogy így maradj meg örökre magadnak,
hogy így ragadj az örök végtelenbe, −
vadliba szálljon egében szavadnak,
szeptember mennye költözzön szemedbe…

Láp és holdvilág

Megfojt ez a magány, már érezem,
mint csellengő vándort a méla láp.
Mentül inkább kapálódzik kezem,
annál jobban süllyedek tovább.

Talán vétkezem, hogy emlékezem?…
De nyár volt és holdvilágos éjszakák.
Holdfény ömlött el ezüstös szívemen,
s vérem zubogta a lápok lágy dalát.

S már mellemig ér ím, a mély öle,
és megfojt, megöl e síkos magány.
Mind mélyebbre csúszok e holdas éjszakán.

Itt e dalom, rettenjetek bele!
Mert lidérc az, mely lápokon lebeg
baljós, rossz éjszakákkor, emberek…

Magadra maradtál…

Magadra maradtál hát, fiam, magadra,
de az élet is mind magányos!
Minden életnek halál a foganatja,
és mindenik magány halálos.
Magadra maradtál hát, fiam, magadra,
akár a hulla, kiterítve.
A lélek csupán már önmagát siratja,
mert fáj, ha dermed lanyha szíve.

Magadra maradtál hát, fiam, magadra.
Szemedben puszták csöndje áldoz.
De így töröd a végtelent szavakba,
de így ölel az Isten is Magához.
Csillagok hunynak, sötétség sóhajt,
elég a világ pisla mécse;
s magányos éjjel hajt, fakó lovon majd
az Isten, pusztád közepébe.

Margarétás

A fák közt hol a lombok lágy árnyékát
sejtelemmé szűrte a délután;
ült a gyöpön hajába margarétát
tűzve, s kecsesen kötött a leány.

Szép hajába úgy sütött a nap heve,
mint a jövő tompa villanása.
Néztem, s a versemnek nem volt még neve.
Titkom gyökerét az idő ásta.

S a lányról, ki a fák közt gyöngy kötését
surrogó ujjakkal kötögette
már tudtam, hogy a zöld fák és a kék ég
alatt gyermeke éltét szövögette.

Léppel s vesszővel…

Léppel s vesszővel fogják a madarat,
hálóba akadnak a nyálkás, dús halak,
hűs mézre ragadnak a bölcs darazsak,
serpenyőbe gyűjtik a hév parazsat.
Isten halásza a görnyedt végtelen,
horgán a kövér kukac a szerelem,
mellyel minket örök törvények szerint,
az éhes Isten asztalára terít.

Verdes, úgy verdes a megrekedt madár,
tátog a hal, ha nincs zöld vize már,
zümmög a dongó, de hiába dönög,
a hetyke parázs vacsorát füstölög.
Verdes a szív, úgy verdesnek a szavak,
ha a fájó horog torkunkon akadt,
ha tátogunk, ha fölsejlünk remegve
az Úr éhére, az apadt vizekre.

Mert léppel s vesszővel fognak madarat,
hálóban rekednek mind a dús halak,-
s mert éhsége fogja meg a darazsat,
s vacsorát rotyognak az izzó parazsak.
Hiába siklunk, hiába tátogunk,
a vén halász örök horgába kapunk,
s mindnyájunkat megesz az Isten éhe!
S így leszünk mindnyájan Ő lelke, lénye…

Már lassan lüktet…

Már lassan lüktet szívemben a bánat,
mint lágyan sajgó első szerelem;
emlékek kék hajóján jöjj velem,
ó, Kedvesem, mert úgy vágyom utánad.

Szemed egébe hadd feledkezem,
mint vadlibák, ha őszi égen szállnak.
Oly nagy foga van ma az éjszakának!…
Ó, annyi árnyék járja a szívem.

Elmúlt a nyár, és nincsen több virága,
halott a tenger, gyöngyöket nem ringat!
Csak fázó víznek jajdul szürke árja.

Kibimbózott, szerelmes szavainkat
már szél cibálja. Minden őszbe vánnyad.
Ó, jöjj Kedvesem, úgy vágyom utánad!…

Majd ha a poklon…

Majd ha a poklon a szőrös ördögök
nagy vasvillákkal combjaidba szúrnak,
mérges fogókkal csavarván köldököd,
s orrodba bűzhödt, síkos sarat gyúrnak,
ha korbácsukról a csattogó ütések,
mint véres szidalmak, válladra hullnak,
hogy buzogva serked ki szennyes véred; –
ne feledd, hogy kék szeme volt az Úrnak!

Ha majd füledet, gégédet kitépik,
s ordítanak, hogy eláll szívverésed,
ha vájó ujjaik beled elérik,
s mocskos markaikkal májadig vésnek,
ha talpadra a gyertyák hév sütése
gennyes hólyagot, súlyos kormot éget,
hogy elakad már nyelved verdesése; –
ne feledd el, hogy rád is gyakran nézett!

Ha majd az ólom a torkodon csorog,
hogy tőle zárt fogakkal sem menekszel,
s gyomrod úgy imbolyog majd s hánytorog,
mint hajó, mit a vihar nem ereszt el,
s ha minden fogad kitörve, nyelvedet
majd ínyed marja át, mint mit kés metsz el,
s míg Istent átkaiddal pörzsölgeted;
ne feledd, hogy simogatott nem egyszer!

Ne feledd el a fortyogó szurokban,
a kínok rostélyain se feledd el,
ne feledd el, míg kének pora lobban,
hogy vadul ordít a retteneted fel,
ne feledd, míg az izzó vasú villák
bökdösődnek mellkasoddal, szemeddel,
s görbe kések már csigolyád hasítják; –
ne feledd el, hogy várt rád szeretettel!

Ne feledd el, hogy kék szeme volt az Úrnak!
Ne feledd el, hogy reád is gyakran nézett!
Ne feledd el, hogy karjai rád simultak!
Ne feledd, hogy mindannyiszor letépted!
Ne feledd, hogy csak jóké az enyészet,
a gonoszok örök mocsárba fullnak,
hol ennen bűnük pokolnál jobban éget!
…Ne feledd, hogy kék szeme volt az Úrnak…

Már alkonyul…

Már alkonyul. A ritkás függöny
csipkésen árnyalja be halk szobám.
Lázas lelkemet rímmel hűtöm
szerelem barnás, késő alkonyán.
Rossz bútor roppan, óra kettyen,
papirosom deres mezője
mind szürkébb lesz a szüremkedő estben.
Ballagok rajta, dalok csősze.

Elmúlt a nyár. Csak pár töppedt gyümölcs
meredez egy-két száraz ágon.
Kopár a domb fönt, üres lent a völgy.
A nyarat szánom? Magam szánom? –
És bútor roppan, óra kettyen,
ámolygok vizes rétjeim fölött.
S a Kedves arca a szüremkedő estben
rám hűl lassan, mint völgyekre a köd…

Mázsás köveket…

Mázsás köveket dobsz reám, Uram,
s úgy érzem, hogy megfulladok alatta!
Mint kire roppant palota zuhan,
s alig hiszi, hogy lesz még virradatja.

Sziklás kövek és gyönge vállaim.
Jaj, meg ne roppanjon hitem paizsa!
Jaj, erős legyen szívemben a kín,
hogy kérdéseim kapuját kinyissa!

Jaj, gyűljön, gyűljön csak sok sóhajom,
hogy győzedelmem kürtjét megfúvassa!
Jaj, csak viharrá sűrűljön bajom,

hogy kalászaim a nyár learassa!
Csak zúzd rám, Isten, sziklád százait,
hogy csákányom majd szerte vágja mind!

Mint a ringyó…

Mint a ringyó, ki mindenkit szeret,
fáradt parasztot, bús munkást, suhancot;
úgy szeretlek már titeket, emberek,
s a vágy örök korbácsa megsuhantott.

Vágyak korbácsa s hűvös bánaté,
és elbágyasztó, álmos szerelem;
lázak vörhenye, vörös lázaké,
és csobogóan derűs végtelen.

Meg-megremegve s másban fölremegve
ölellek téged, vágyódó világ!
S míg érzem ajkad mézes illatát,

már fázó felhők hulltak a szemembe,
mert gyűrött párnádon kínod hál velem.
S égő szemünkben hamvadt szerelem.

Mielőtt Isten megérkezik

Fiam, tudd meg, hogy érted jön az Isten,
mert nem váratja azt, kinek üzent,
hiszen füledben és szelíd szívedben
sokszor susogott Róla már a csend.
Fiam, csak bízzál, nézd szilárd hitedben
Ő érces képét, amely megjelent,
s ha acsarog kint a világ: ne rettenj,
ha csend van, rend van, Ő van idebent.

Fiam, ne félj hát, indul már az Isten,
és tengeren jön, dombon, füveken;
úgy ösztönzi a szíve, hogy siessen,
hisz' nem vagy Neki céda, idegen.
Addig a világ csak veszekedjen, vesszen;
dicsőül az, ki nem élt ridegen!
S megjön az Úr, hogy a föld szemet meresszen
Ő erős pajzsán: kemény hiteden.

Napsütős

A fák közt széles nap nevet,
szeméből is a nap nevet.
Az égen lágy madár sereg.
Szívéből is fölcsicsereg.

A füvön harmat gyöngye ring,
csillantja ő is gyöngyeit.
Oly hűs a reggel, kék az ég!
Elrebegem az Úr nevét.

A fák közt széles nap nevet,
szívéből is a nap nevet;
a kacagó-friss föld felett
száz kelő madár csicsereg!

Mint rab, vasbilincsben

Az ember föladja álmait,
a vágya megszelídül,
hűs harmat helyett homokos
hamu hull rá az égből;
az angyalt-zengő hegedűt
rossz sípokkal cseréli,
s már meghalni is kész azért,
hogy kicsit tudjon élni.

A fák gyümölcse mind letöpped,
dalát elfújja a szél,
a szív a zajba belefárad,
s már úgy henyél, hogy csak remél.
A lélek jár a puszta síkon,
ahol már árnya sincsen,
s meg-megbotlik kemény hitében,
mint rab a vasbilincsben.

Napsütős

Szép az élet, ha süt a nap,
ha csivognak a madarak,
ha érzik mind a jegenyék,
hogy olyan közeli az ég,
ha mord kéményekből a füst,
mint áldozat, száll mindenütt,
ha lágy leányok lágy szemén
az égből tükrözik a fény.

Szép az élet, ha süt a nap,
ha Istene várja dalomat,
ha boldogsággal meglocsol,
s a szívem Reá földalol.

Szép az élet, ha halk a táj,
a lomb nem rikolt, kiabál,
s az ég oly csodás, remegő,
mint csók után a szerető.
Szép az élet, ha süt a nap,
ha szél borzolja hajamat,
s mi a fülembe belesúg:
az arcom attól elpirul.
Szép az élet! Mi szép, mi szép!
Kortyolni reggelek ízét!
Míg a dús, szagos abroszon
a mézfényű nap átoson.

Ó, szép az élet, ó, de szép!
Fogni a Kedvesem kezét!
S míg mondok lassú verseket,
érezni, ahogy megremeg,
hogy megremeg és fölrebeg
az ajka csókot, rímeket,
s míg áradozva süt a nap,
megcsókolja a szájamat.

Ó, szép az élet, gyönyörű,
ha hajnalokon nő a fű!
S mint lány ajkán a pihegés:
meg lehet mérni e növést.
Ó, szép az élet! Gyönyörű!
A harmatokon dús derű!
És oly szép a föld, oly szelíd,
hogy az Isten is könnyezik.

Ó, szép az élet! Valahol
a fán egy madár csivitol,
hogy a reggel is szép, szelíd,
hogy édes párja szereti,
hogy nincs ridegen, egyedül,
hogy kedvese vele röpül,
hogy lágy az Isten, a napsugár,
hogy énekelhet a madár,

hogy jó az élet, jó a mag,
ajándék minden rút kukac,
hogy minden úgy gügyög, nevet,
ha száll a dal, ha telt a begy,
s a föld, a föld, a drága, szép,
kitárja hamvas kebelét,
s mi belőle buzog, a tej,
a béke mindent átölel,

minden szívet, amely örül,
ha sűrű éjre földerül,
ha a fák lombja tetején,
madár dalol a jegenyén,
ha úgy árad, úgy tűz a nap,
hogy a cseresznye meghasad,
meghasad, mint a dal, a csók,
hogy örüljenek a rigók!…

Arcán a napnak hév pirossa

Arcán a napnak hév pirossa,
barna haján kalászok érnek,
szívét egy fecske dalba fogja.
Szemén az ég mind hűsebb, mélyebb,
s hol a rozsdálló lombok égnek
a tőkén, lángokként lobogva:
lágy kosarába két kezének
csipkés levelek kincsét rakja,
s oly szelíden símítja őket,
hogy megcsillan lelkem, mint az ég,
mely a magasban egyre hűsebb
fényekkel ragyogja szemét.

Majd télen, mikor alkonyul november

Majd télen, mikor alkonyul november,
s a búvó uccán deres hó ropog,
hogy bent az ember borongva mereng el,
sápadt arcára rőt fény vet lobot;
majd télen, Kedves, vén, fázó szívemmel

ajkad nyarára gyakran gondolok,
míg bőg a hév láng, mint kit szerelem ver,
míg zúg a szél a kéményen s dohog;
és az uccán a tél, e jeges tenger
árnyak iszapján csusszan, imbolyog;
és rád érzek s a rétre, hol füvekkel
szemed lágy mennye barnán csillogott,
s úgy nevetett, mint a nyár, szájad égve!
S úgy sütött, mint a hó, lelked fehérje…

Révület és Félelem

…Mert aki révül, bizony, retteg az.
Szakadék közt elfog a szédület.
S akit az Isten tenyerébe vett,
ha visszatekint, megremeg.

Bizonnyal reszket, aki ködbe lát.
A révülés a halál határa,
s aki bort iszik, dülöngő, kába.
S nem jön vissza onnan soha a gyáva.

Mert aki révül, bizony, retteg az.
Hátát borzongás, ajkát láz lepi.
Kiújulnak meghegedt sebei.
Mert titkokat látott, s azoknak nincsenek nevei.

Rőzsét gyújtott…

Rőzsét gyújtott az üst alá a néne.
A szívós gallyak keserű szaga,
mint álmos fohász kanyarog az égre.
A tájéknak oly mély a bánata.

A kötélen a száradó ruhákra
az alkonyatnak ritkás árnya int.
Csenevész fán egy elfáradt madárka
most összébb vonja fázó szárnyait.

A néne sötét kendőjű fejére
halk borulások lágy pörnyéje hull.
S az üstben a lekvár – nyárnak sűrű vére –
megrottyan olykor tanácstalanul.

Savanyú borral…

Elnézem a világot köröttem.
Szép tájék ez, kicsiben is világ.
Bölcs, lassú méhek rajzanak fölöttem.
Már bimbóznak a bohó almafák.

A szemétdombnak sárga a halma,
egy kába tyúk kaparja révedezve.
Bágyatag ásít napra a szalma.
A fény, ím, árny közé van keveredve.

Borom sanyarúvá lett a számban.
Babrálódok boruló rímekkel.
Üres kancsóm a nap halálra váltan
telecsordítja színtelen ecettel.

Szilvafák a kertben

A szénaboglyák sárga lánggal égnek
a vörös nyárnak fölhevült ölében.
A szilvák bőre viharnál is kékebb
a fán, ahogy tikkadt ajakkal nézem.

Kékbőrű szilvák. Ízük lassan érik.
A zöld fák lombja súgó, perzselő.
Még piros a nyár. Csókja szívig-vérig
hasít, de immár érik az idő.

Szilvák a kertben. Hamvukat a nyár
még sürgeti. A bőrük dús, lilás.
S mögöttük már az őszök méze vár.
S e haragos kék csak máz, csak csalfa máz.

Tücsök-muzsika

A lusta este lágy lombok közt árad,
mint ezüst folyó kiontott vize.
Az ég hullámán egy-két halk madár csak.
De legyint már a virágok keze.

Hév, sárga felhők pihennek, mint fáradt
szénaboglyák, szétszórva, messzire.
Hosszú és barna árnya nő a fáknak.
És szívemben az emlékek nesze.

Már holdfény süt az esti, kerti tájra,
s nevetésed vidám tücsök-zenéje
föl-fölcirpel bennem e csöndre, fájva.

S az ég aljában, mintha lánggal égne
száz szénaboglya: loncos felhők fénye
nagy sejtéseket csóváz a sötétbe.

Hegedűszó

A karcsú szép – ideges-ujjú, fiatal lány –
ím, álla alá emelinti friss hegedűjét,
s a tavasz-barkákat ringató nevetős ég
fölcsendül e zenére a hamvas dombok halmán.

Már gyümölcsfák fehér szoknyája kacagva lebben,
kandi rügyeknek tündérke keble kifeslik,
a szerelmes szívű dongók csókolják napestig
szűzlány bimbók ajkát az áhítatos melegben.

Lám csak, a kékszárnyú, hímes szitakötőket
most küldi útra május kitárt tenyeréből;
az ég habjain, mint parányi hajók kergetődznek.

Ó, Kedvesem, hogy zeng hegedűd! S a te zenédtől
cseresznyefáimon a lepke-rügyek hasadva
kacagnak szemedbe, az aranyos rajzú napba!

Hév délután kutyámmal

Sárgálló, véres délután. Kutyám
kövek nyirkosán nyúlik el lihegve.
A menny szikrázik. Néha még tunyán
billeg a lomb fölött egy pilledt lepke.

Mint szalmakazlon hogyha éhes tűz ég,
úgy orkánzik a kert lánggal ropogva.
A darazsak dala fojtó keserűség.
Pokol a föld, s az ég e poklok odva.

A kékruhás menny ájultan zuhan,
mert a bivalyos nyár vasigába fogta.
Ha most mondanám, szeretlek, szavam,
mint láng csapna ki torkomon, lobogva.

Hol a barnaarcú s barnamosolyú lány...

Hol a barnaarcú s barnamosolyú lány
dalolva jött a fák alól rakott
kosarával a kert kanyargó útján,
s almák pírjával ajkán ballagott;
lásd Kedves, ott most fagyos hó ragyog.

Ha most menne a kertbe, ó, hogy fázna!
Hogy tépné a szél! Könnyű kis ruhája
hogy lobogna, mint orkánverte pille!
Hogy lúdbőrzene meleg karja, melle.
Mily szedres-kékre rémülne a szája.

Üres kosárral jönne vissza s búsan.
Csöpp nyomot vésne lépése a hóban,
amint riadva kapkodná a lábát.
Fölötte varjak halotti danája
örvénylene, és szállna, szállna, szállna
a kopasztott fák végtelen során át.

Szeptember 8.

Mint akibe a kígyó foga mart

Mint akibe a kígyó foga mart,
mint kire erdőn sújtott tönk zuhant,
mint kibe tövig szakadt be a kard:
emlékem csak új villámot fogan,
ha néha-néha szívem rád sóhajt.

Mint pörzsölt hús, ha üszköt feketül,
mint kormos uccák ásító sora,
mint kinek álmán lidérc nehezül,
s végére nem ébred föl már soha:
úgy bolygok veled s mégis egyedül.

Mint akibe a kígyó foga mart,
nem is hogy ő vagy már, csak a marás,
mint szív, amelybe beletör a kard,
nem is seb vagy már, csak a forradás,
de megráz gyakran emléked, a láz.

Szeptember 9.

Exotikus őszi alkony

Mint rézbőrűek piros és kékre festett,
üvöltő harci serege,
rőt avar rohant az erdőn át, s remegtek,
megborzongtak a fák bele.
Holt avaroknak pirosas, kék csapatja
lándzsát és szörnyű baltákat rázogatva
futott hajlongva a bükkök s bükkönyök közt szaladva,
s a tisztáson fölordított a napra; –
fölordított, mint mámoros szédületben
egy sereg pirosra mázolt indián;
a légbe hajigálták baltáikat veszetten,
s vörös karral kaptak a csillanó balták után; –
a tisztáson ezüstös, hűs ruhásan
egy nyírfa állt, – remegő szűzleány –
fölüvöltöttek e vadak valahányan,
s görbült karmokkal rontottak reá…

Már elosont a kígyó

Már elosont a kígyó, mint a gyík,
holott kezemre ejtette parázs
szerelme csókját! Ím, már ott kúszik
a bokrok alján. De e forradás,
szegény szívem, míly lassan gyógyul itt!

Már fű se moccan meg utána, fű se!
A bokrok közt egy, illanó csapás.
Nem akart talán úgy megmarni mégse,
de kígyó, hát kenyere a marás.
El kellett volna loholnom előle.

Már elosont a kígyó, mint a gyík.
Galambom ott motoz a bokorban.
Karcsú lábát lágy ágak remegik,
amint szökellve ugrándozik s sorban,
zöld vesszőkön felém közeledik.

Szeptember 11.

Láncon, a kutyákkal

A tanyaudvarra
szikkadva tűz a nap.
Ég a rossz föld, mint a szalma,
ha a láng belekap.
Ég a rossz szik, mint a szalma
kiszáradt határon.
Kapu előtt nyűve, nyúlva
két kutya, két láncon.

Ég az ég is, füstöl,
mint fölgyújtott kéve.
Ki-kivillan a vak füstből
egy-egy ház fehérje.
Rozsdás láncon a két lonc dög,
lóg a nyelvük csüngve.
Rajtuk táncol, rajtuk röpköd
a tűz lángja, füstje.

Ég az ég is, roppan.
Verset írnék éppen.
De a vak tűz reám dobban,
s a két kutya képe.
Lóg a nyelvük, szőrük csapzott,
lihegnek s hiába.
Bennem is vész-hőség csapkod,
s nézek, mint a kába.
Nézek, mint a kába,
ütve és ütődve,
a két árva, vén kutyára,
a két beste dögre.
Fojtogat a rusnya hőség,
torkom fojtogatja;
bánatomat, e rossz rőzsét
vak nap gyújtogatja.

Nézem a két árva
vicsorító bestét;
az egyik csahos kutyának
ostorral vert testét.
A másiknak kifolyt szemét,
mely még sebes, véres.
Villámot vetnék, mint az ég.
S zúgok, mint a méhes.

Itt állnak talán már
tíz-tizenöt éve
egy átkozott ház falánál
esőbe és szélbe,
rontás-verte kapu mellett,
mely csak másnak nyílik,
s ők csaholva öltnek nyelvet,
mint rabokhoz illik;-

szűkölve, csaholva,
lábhoz kapkolászva,
mintha mind az övék volna
a gazdájuk háza,
mintha mind az övék volna,

mintha nem is önkény
tartaná itt őket fogva,
de vagyonuk kötné.

Roskadoz a hőség,
roskadozok, érzem.
Bánatomat, e rossz rőzsét
megloccsintom vérben.
Füstölögve csap föl lángja,
nemhogy elaludna,
vagy hogy a zsuppos tanyára
tőle tüzem futna.

Ég a nagy kazal nyár.
Vicsorgok, mint láncon.
Mintha a bús tanya-falnál
nékem kéne állnom.
Állnom s várnom már tíz éve,
s ki tudja még meddig?
Sorvadt nyarak közepébe,
vénségig, gebedtig.

Vicsorgok a láncon,
gondolatom láncán,
s magamat kell mindig látnom
e kutyákat látván.
Ki tanyáját őrzöm én, s mért?
Ki lovát, ki barmát?
S vet-e majd érte, s mennyi bért,
hogy őrzöm hatalmát?

Udvarát, az aklát,
éltét, eleségét,
fürge-farú, futós barmát,
fiát, feleségét.
Csontot vet csak, s mért csak mindig
csontokat vet nékem?
Meddig tart még, jaj, még meddig
e reves kötélen?…

Tudhatná, hogy úgyis
vigyáznám én, szívből;
nem tudnék én tőle futni,
szívétől, szemétől.
Mikor lelke százszor jobban
ideköt száz láncnál!
S hangja jobban sújt bajomban
vasas korbácsánál!

Szakállhát

Kertész

Ringó fái mellől
hajnalban jő a kertész,
a hűs szellőjű kertből,
a harmathajló fáktól.
Hajnalban jő a kertész,
ruhája vállán harmat,
a szirmok mind ráestek,
a rigók mind rászóltak.
Hajnalban jő a kertész
ringó fái mellől;
tenyere tálcáján
hoz egy cirmos almát,
s oly büszkén, dalosan,
mosolyogva hozza,
mintha a tulajdon,
két ifjú kezével
teremtette volna.

Szakállhát

Asszonyka

A szobát az imént söpörte ki,
még hóna alatt a szőke seprő,
s már szoknyáját vidáman pörgeti:
hasas fazékba vizet ereszt ő;
közben tüzet gyújt, arcai pufók
fújtatójából fújja a tüzet,
– még ajkán az ízes reggeli csók –
s a tűz pajzánul szemébe nevet; –

még hajnalban tette el a befőttet,
körték és almák kövér seregét,
s már újfent két öblös üveget zörget,
ujjaiba fogván csilló üvegét;
ebbe uborkát rak, s fehér és kecses
tormák nevetnek már az üvegben;
csipkés szőlőlevelet is beletesz,
hogy az uborka még szebben nevessen; –

de sziszeg már a víg víz a fazékban,
de rotyog már a fújó főzelék,
ő dalt zümmög e sziszegőkre vígan,
és hátra-hátra veti a fejét; –
s én látom már, hogy ringató ölében
egy gyermeket is dajkál friss szerelemben,
hogy a kandi tűznél a kis szobában, télen,
a szép szerelem még szebben nevessen!

Szakállhát

Barna rácsokon túl álompiros tenger…

…Barna rácsokon túl álompiros tenger.
Piros habok mögött dús, zöld dombú vidék,
melyen a napfény tikkadt szárnya leng el.
Dombokon túl nyári, mézes sárga ég.

Lélek se rebben, lomb, fűszál se moccan.
A felhőtlen menny, mely égetően sárga,
olvadva csordul. A pirosló habokban
egy hangtalan bánat zokogása.

Állok és várok rideg rácsok előtt.
Szótalan nyelvem alatt neved homokja.
S míg nézem a tovasodródó időt,

a sárga égen a végtelen dalol,
s érzem, hogy a piros tenger mossa, mossa
a zord köveket szigorú cellám alól.

Bőség

Állapotos asszony fürdik a dézsában,
süt a nap, süt a nap isten-igazában;
nagy hasú, vén körték lottyadva, hasadva
három hete már, hogy bámulnak a napba.
Lent párás istálló; borús borjú bődül,
szolgáló vizet vár a kútnál, a kőbül;
csobog a dús dézsa öklendve, ömölve,
a terhes asszonynak duzzadt-kék a melle.
Rivalog a béres, az úton rivalog,
lobog a nehéz por: jönnek a bivalyok,
tehenek, bús bikák s a tej langy szagával
áporodó hőség fülledezve szárnyal.
Rivalog a béres, a roskadt eperfa
szemölcsös gyümölcsét kínálgatva tartja.
Csobog a dézsa, az asszony arcát mossa,
ormótlan csípőit a nap záporozza.
Rivalog a béres. Három apró gyerek
anya-öle-langyú sarakban hentereg.
Megcsobban a dézsa, az asszony épp kilábol,
fölötte az izzadt, rézorrú nap ámul.
Ég a nyár, és a nyár isten-igazában!
Moccanatlan méláz a víz a dézsában…

Szakállhát

Mint a nyár

Forró vagy, mint a sárga búzaföld,
terhes, mint vemhes, roskadó határ,
mint kosár, mit a hő nyár teletölt.
És szerelmed e dús, kerek kosár.

Bölcs, szikár Igék komoly vesszeje
rejtezik benned, mint a tőke ága.
Kihajt, ha sziszeg majd a nyár heve.
S hűs bor csordul a tikkadó pohárba.

Szoknyád körül már hancúrozni látom
pufók gyerekek kövér seregét.
S gyümölcsök nyája legelész a szádon.

Szádon, mely sarjú füvek rétje még,
de ha az Isten egyszer átölel:
öt kicsi bárányt csókból fölnevel.

Szakállhát

Vizet hordó

Az úton kannásan, lassan lépegetve,
melleit himbálva jött egy friss menyecske.

Hátában hajnali, kék ösvények nyíltak,
arcába a fákról rácsos árnyak hulltak.

Amint jött, libegett, pihegett köténye,
hajából csintalan fürt simult szemébe,

amint jött, kannáján csacsogva, csevegve
gyöngyöket kacagott a hideg vizecske.

Amint jött s tapodott hűs lába a porba:
szépsége lelkemet bő vízzel locsolta.

Szakállhát

Csivogjatok néki dallal…

Csivogjatok néki dallal
pintyőkék s ti fecskék,
amerre jár, rózsás hajnal,
fodrozz friss füvecskét,

bús jegenyék, ti meséket
súgjatok rá, s rímet,
köztetek, ha este lépked,
s lágyan el-elréved,

íz, te ringasd, hold, te kandi,
légy aranytükörje,
felhő, tanítsd meg suhanni,
bontsd ki, rügyek zöldje,

sás, zizegjél néki csöndet,
almák víg pirossát
nyissátok rá, lanka völgyek,
hamvval harmatos fák,
nap, te süssed, szél, te csókold,
vén nyár, te gyümölccsel
roskaszd karod, borral hordód,
ízeiddel töltsd el,

mézzel ringasd édes álom
csiklandós pihéje,
szép szivárvány, színed szálljon
szívére, szemére…

Almát szedő leány

Almát szed a kert aljában a lány.
Fúj a szél, lobog a szalag a haján.
Fúj a szél, lobog a szoknyája, repes.
A könnyű kis szoknya szirmokkal ékszeres.
A kert aljában almát szed a lány,
lobog a barna nyár ropogós derekán,
pihésen hűs nyaka pompázón megfeszül.
Valahol egy madár bolondos dalt fütyül.
Bolondos dalt fütyül valahol egy madár,
telik és roskad a gyékényes, bő kosár,
feslik a kisleány gyönge inge válla:
Kibarnul a melle két kerek almája.

Szakállhát

Mint az aranyágú vessző

Olyan vagy, mint az aranyágú vessző,
zömök tőkéje bornak és mesének.
Szerelmem ősz nap, fürtödet fürösztő;
érett idők csókjával áld meg téged.

És kád a lelkem, dús borok bő kádja,
hol öbleimben csobban majd a csókod.
Csókod a kádak széles szája várja,
mert a heves nyár már füledbe súgott.
Érik az idő, barnul. Te is érj meg!
Már gyűlnek súlyos bogyódba a mézek,
arany-augusztus ágaidon átcsap; −
vén őszi nap, meleg sugárral nézlek,
te forró bora a szelíd igének,
te hűs kortya a megtikkadt világnak!

A szél és a madarak

Zúg a szél a mennyen, mint egy áradt tenger.
Hánytorgó habokban hullámzó madarak.
Hömpölyög a szél a hörgő levelekkel.
Kitárt karral fut az árnyuk a fák alatt.
Hánykolódva száll a madarak csapatja,
csattog a vitorlás szélvész vijjogása;
fut a lomb a fák közt hajlongva, szaladva,
verdes a madarak nyirkos tolla, szárnya.
Hajladoznak a fák, nyögve hajladoznak.
Hideg hullámokkal csapkod fönt a tenger.
Riognak a szélvész mélyei, riognak.
Halott madarakkal, fázó levelekkel.

Akár egy boldog kisgyerek

Akár egy boldog kisgyerek,
kit édesanyja fürdet
a roskadt teknő bő, meleg
ölében s míg röpülnek

a szikrás, csilló gyöngyszemek,
a víz kacagni sürget,
oly lágy habokkal bizsereg,
oly dús párákkal fülled; –

így vágyik ő is egy szívet,
hogy mint meleg vizekben,
csobogtassa, fürössze meg

a boldog szeretetben,
mint egy kacagó gyereket,
ki semmitől se retten.

Reggel, rózsák pirosában

Hogy fölnyitod a Bibliádat,
egy víg rigó füttyent utánad.
Hogy az Igékbe belekezdesz,
három nyárfa bólog rá, Kedves.
Hogy ajkad megrebben betűzve,
akkor borul egy rózsa tűzbe.
S hogy az első lapot behajtod,
egy rózsatőből kilenc hajtott.
Mire a böngészést bevégzed:
bíborból lobbant lángok égnek.

Ma se jöttél

Ma se jöttél el. Nézem a mécsest,
hogy milyen árván, félve hunyorog.
Korsóim lelke mind a semmié lett;
tört poharakban megkottyant borok.
Hogy jajgat a szél kint, amíg a véres
lomboknak rozsdás láncain forog!
Hogy jajdul, Kedves, minden, ami érez!
S fájni miért is vagyunk botorok?

Ma se jöttél el. Jégfehér egemre
víg szíved napja ma se ragyogott.
Erdő a lelkem, űzött vagyok benne,
borús betyár, ki bújva kujtorog.
Hogy bőg a szél kint! Mintha lélek lenne.
Akárha magam: fázó kárhozott.
Rőt lángot vet a mécs a dermedt csendre.
Ma se jöttél el. Egyedül vagyok.

Mondd, míly mezőkön

Mondd, míly mezőkön jársz, mikor szemembe
pillantásod egy-egy lágy saruja lép?
Míly felhőt ringatsz, látván: szemtől szembe,
mint rendelésed, haladok feléd?
Ismersz te engem? Tudod, honnan jöttem?
Ismersz te engem? Merre megyek, érzed?
Látod a lángot, a tűz-orkánt mögöttem?
Törötten is elfogadsz egésznek?
Könyvek és kövek két kezemben,
bimbók és rügyek a két kezedben.
Vezet már, vezet az angyal engem,
vezet minket! Könnyben, könyörületben.

Parton, a füzekkel

Itt görnyedtek a vén füzek a mélybe.
Itt fordult épp a sárgálló folyó.
Tükrén megtört az alkonyi nap fénye.
Itt tátogott a dús halak kövérje,
mert kásás volt a víz itt s kotyogó.

Itt ültem én, és bámultam a partra.
A túlsó parti erdő sűrűjébe,
hol fákat vert az est, e barna balta
s csillanván éle, tompán villant rajta
a nyugvó nap acélos-kék vére.

Itt vacogtam én fázva rá az őszre.
Itt csapott meg a szeptember lehe,
bár égett még a nyár, mint gyújtott rőzse,
és nem köd volt a hűs gyümölcsök csősze;
de megborzongtam velőmig bele.

S most itt gunnyadnak a füzek a mélybe.
Aranyvörös az erdő. Rozsdafolt
a nyárfacsoport túlnani sötétje.
Meg-meglendül még némelyik a szélre,
de mindről látni már, hogy sárga holt.

Lábam alatt a forduló folyó,
kottyannak lent a tarajos habok.
Gurul a nap, e halvány kőgolyó;
még fáradt kézzel utána kapok.
De sír már a szél, egyedül vagyok.

S merengő füzek bámulnak a mélybe,
hideg szememben megcsillan a víz.
Meg-megmoccannék, mint a nyárfa, félve,
s belehullok, zizge lomb, a szélbe,
a vízbe, amely visz, visz, tovavisz.

Vers, régi modorban

Bizony fiam, a halál partjain jártál,
mert életedet oly nagyon akartad!
Bizony fiam, mind e halálos parton járkál,
aki fél halni és élni akar csak.
Mert hamarább jön el azokért a halál,
kik előle cikk-cakkos úton futnak.
És hálója azokra hamarább talál.
S bizony, azok bizton késébe buknak.

Ki haláltól retteg, nem méltó az élni,
mert csak húnyó élte elhúnyását féli;
ki haláltól nem fél, nem fog az már félni,
halálban is élte örökségét éli;
ki haláltól nem fél, élni fog az, élni,
rosszak holta árán új létet cserélni;
nem esik azon seb sárkányfogak mérgén!
Kicsi unokái hancúroznak térdén.

Ne félj, szívem!

Csak várj szívem, csak várj, csitulj szívem!
Hogy kénes felhőt, lángot is okád?
Ne rettentsen meg téged semmisem.
Tudom én már, hogy mit ér a világ.
Csak várj szívem, csak várj, csitulj bolond!
Hogy korbácsokkal ütlegel? Ne bánd!
Tudom én már, hogy lehullik a lomb,
s hogy pánt a világ, csupáncsak a pánt.

Csak várj szívem, csak várj szívem, ne szánd,
hogy szavad, karod köti a kötél,
hogy kése ott jár életed iránt:
forog az élet s forgandó a mély.
Csak várj szívem, csak várj. Hát hadd röhögjön,
hogy míly nagy ő s míly kicsiny vagy, szívem!
Győztél már többen, győzni fogsz még többön;
nem rontja rossz, ki rosszban nem hiszen.

Ne félj, szívem. Oly kicsi a világ.
De akkora lesz, mekkora hited.
Nézd: hogy törnek mind derékba a fák!
Hogy élednek a megtiport füvek.
Csitulj szívem, csitulj. De várj, de várj!
Félre fordul egy percre ő is egyszer!
S te rajta leszel máris a nyakán
gyilkos fogaddal, éhes körmeiddel.

Villám és vihar

Pálinkát ittam, és most hánytorog
a durva szesznek lusta gőze bennem.
Pálinkát ittam, s érzem, hogy dadog
valaki bennem s őt mondja a nyelvem.
Nem én beszélek, de ki szól helyettem?
Míly zsarnoknak lett nyergelt lova nyelvem?
Ki helyett beszél e hév pálinka bennem?
Mily istenért kellett szeszekkel telnem?

Pálinkát ittam vihart és epét!
És napot ettem, villámot is ettem.
Kié a pokol, amely bennem ég?
Kié az angyal, ki itt szálldos felettem?
Ki az, ki gyeplőim engedi? A Sátán?
Ki az, ki kantárom szorítja? Az Isten?
Ki az, ki nyargal paripáim hátán?
Ki az, ki súgdos mind a két fülemben?

Ki az, ki felhőkkel gomolyog szívemben?
Ki az, ki sugárból kévét hány szememben?
Ki az, ki belőlről döngeti a mellem?
Ki az, ki kívülről úgy riogat engem?
Ki ivott? Én ittam? Kiért, és kit ittam?
Ki dadog? Én szólok? Ki helyett beszélek?
Örvény-e, tenger-e, mely csapdos alattam?
Gyehenna, pokol-e éget? Vagy a Lélek?

Fáim alatt

…Mert mindig mondtam: várj, minden megérik,
gyermeki kézzel gyümölcsöt ne szakassz,
ha cirmos almád még ágán fehérlik.
Az ősz takarít csűrbe, nem a tavasz.
Ha vágyad vág, ha álmod futni sürget,
csak várj te lassan; majd megérik egyszer!
Majd jön az ősz, almáid érve csüngnek,
s te csügghetsz rajtuk pirosló szemekkel.

Így mondtam mindig. Kezemben a késem,
s nem nyitogattam sose bimbót véle.
Ringtak almáim a tavaszi szélben;
ringatott almáim megérő reménye.
Csak vártam, vártam! S szóltam a szívemnek:
csitulj, bolond, hisz mindenik megérik!…
Egy reggel aztán mind összeérve töppedt.
Kósza szelek sírták bánatom az égig.

Akár az Isten égő csipkebokra

Akár az Isten égő csipkebokra,
láng a te lelked, Igék lázvörösse.
Az Úr ölt benned lángnyelvet lobogva,
most láng vagy, de a lelked lángja csipke.
Ha lelkem olykor telek fagya fogja,
s csilló bánatok terhe sújt deresre;
e láng, amely az Istent rámropogja,
s belőled árad Ő belém, repesve.
Mint agg Mózes, a hegyre mentem éppen,
az Úr törvényét, hogy táblákra véssem,
s hogy omló népem Igék köve kösse;
az oszladozó, száladzó homályban
te voltál, kiben az Istent megláttam,
– te láng-bokor! – arcom fényben fürösztve.

Ó, Istenem

Ó, Istenem, a Te szemed
oly kék, akár a május!
Csalj hát ki néki rügyeket,
és barkát is, virágost!

Ó, Istenem, a Te kezed
oly lágy, oly puhaságos!
Vess párnát néki, selymeset
s szemére színes álmot!

Ó, Istenem, a Te szíved
mint csobogó források!
Ha szomjazik, ha megeped,
itasd meg kisleányod!

Ó, Istenem, a Te Igéd
mint színméz, lángcsuporban'
csorrants hát néki inni még,
ha ajka csókba csorran!

Hisz’ Istenem, a Te szemed
oly kék, akár a május!
Bonts hát belőle rügyeket
s e rügyekből virágot!

Levél keringél; hullong az idő

Tévedt lepkék: hogy száll a kerge lomb
a vén fák fölött, rozsdavörösen!
Pilledt pille: hogy borzong, hogy borong
dús leveled közt, Kedves, a szívem.
A nyár titkát már tudják mind a nyárfák,
gubbadt varjakban didereg az ősz.
A gyümölcsöt roskadt szakajtók várják.
Kertek alján a búsult-bajszú csősz.

Megért az idő. Mint az alma, koppan.
Sárgás húsából szétfröccsen a mag.
Megértél Kedves e derűs napokban,
e hűvös őszben. Nyújtsd ide magad.
Levél keringél,hull a nyár avarja;
levél keringél, hullong az idő.
A rossz réteket lassan betakarja
a köd, akár egy foltos szemfedő.

Templomból jött, lobogó fényben

Hűs boltok alól, templomból jött ki éppen.
Két liliom nyitott a két szemében.
S mert az úccán rozsdálló fényben gázolt:
lágy lángok lehe csapott ki hajából.
Mint gyönge levél, úgy ringott még a lelke.
A lombról harmatok lelke figyelte.
Egy buggyant gyöngyben fölcsillant nevetve,
s dalba fogott két zsenge-szájú fecske,
s míg daloltak, a derűs Isten titkát
az ő csacsogó ajkairól itták.

Piros kakas, aranyos reggelen

Sátán kutyája, kétség, ne ugass!
Dalolj Istennek cinkéje, szívem.
Virulj reményem, zöldelő lugas,
ó, harsanj hitem, te piros kakas,
kukorékolj ez arany reggelen!

Voltam már mélyben, úgy igaz.
Voltam már mélyek éjje én.
De mindig szólt ama piros kakas,
de mindig zöldelt ama hűs lugas,
s lohadt a láng a Rossz reves kezén.

Ó, kukoríts hát, te piros kakas,
piros kakas, te harsant harsona!
Fújja az Isten zengő ajaka,
az Isten ajka, mely az egy igaz!
Piros hitem te hév, piros kakas.

Hova nézel, mondd, hova?

Hova nézel, mondd, hova nézel,
Kedves?
Szívedben míly madárnak lenge
szárnya repdes?
Piros madárnak ragyogó-kék
szárnya.
Piros madár piros szívedbe
zárva.

Hová merengsz, hova merengsz el,
Kedves?
Míly dalt dalol e szelíd madár
a szívednek?
Míly dalt dalol, míg tündér szárnya
repdes?
S dalolsz-e néki néha-néha
Kedves?

Piros madár. Keringve, ringva
szálldos
a mély vízen, hol sárga napnak
fénye áldoz.
Piros madár. Piros. A szárnya
gyönge.
Lel-e szívemben, mondd, ó lel-e
gyöngyre?

Birsalma-lehű, sárga fényben

Birsalma-lehű, sárga fényben,
kígyózöld bokrok közt halad.
Barna csipkéjű, rőtes lomb alatt
merengek én s fordulva nézem,
selyem hajába mint harap
a fűrész-élű fény, s hogy a
láng olyan, mint sárkányok foga;
hogy olyan, mint a csipkés hűs lomb éppen,
s e kígyózöld bokrok, mik közt elhalad
egy olvadt-torkú nyárral a szemében.

Szeme kék, mint a május

Egy piros pofon égető csalánja
csípi arcát. Még pityereg,
könnyét szipogja. De már szántva-szántja
belől egy véres förgeteg,
egy orkán-torkú bömbölés.
Akárha vihar volna: kívülről is remeg.
Nézem a kékszemű gyereket.
Ha most egy sárkány beleszállna,
lángot fújna és kénkövet,
templomot döntene s hegyeket.

Pillanat előtt

Nagyon is szép vagy: sok a fegyvered.
Túlon szeretlek: védtelen vagyok!
E két tőrödet akkor döfheted
belém amikor éppen akarod.

Volnál csúnyább, vagy ez a szerelem
ne lenne íly angyalarcú szívemben!
Egy fegyver volna mindjárt már velem,
s hű fegyverem de híven védne engem!

Tudnám: szeretsz-e? s ne csak azt: szeretlek.
Tudnám: piroslik rajtad is e seb,
hol rózsa-tőröm vethetném szívednek.
Fogságom is így volna édesebb.

De csönd ragyog a szádon és szemedben,
és nekem nincs egy árva fegyverem!
A némaságba szívem belerezzen;
most, most fogsz döfni, s végezel velem…–

Így oktattál

Annyiszor elbuktam, annyiszor fölemeltél!
Gyöngyvirágokkal, korbácsoddal vertél!
Mindegy! Engem neveltél!

Ó, számtalanszor, amikor híven daloltam,
kemény vas-ostorod éreztem a dalban.
De úgy is fiad voltam.

Ó, hányszor is ütöttél épp akkor a számra,
mikor szomjas lelkem a szájad kívánta.
Eb, aki bánja, szánja!

Mert bárhogyan is buktam, mindig fölemeltél,
bánataimban is dalaiddal vertél,
s engem neveltél! Engem neveltél.

Október, barna táj

A rozsban sárga szél sziszeg,
mint kígyóban a lélek.
Füst lobbantja el a tüzet,
az éjszaka mind mélyebb.
A szőlődombon szűk csapás
vezet a fázó tő közt.
Megroppantja rossz derekát
a csősz s borozva őrköd.

Mint billingek közt, ha szegény
parasztok hada hajlad:
áthúznak a rét hideg egén
kárvallott, barna varjak.
Az erdő alatt már fanyar
somok bús bokra gubbad.
Még meg-megzizzen az avar,
de dala is lelappad.

Bokrok közt, hol úgy égy az est,
akár haldokló láza:
egy-egy kujtorgó róka les,
s lohol is tova fázva.
Csalitban, hol a pinty dalolt,
hol hév augusztus égett;
s piros csók is megfagyott,
a piros csók se éget.

Billeg a vén csősz, sántikál.
Bort csöppent még a bajsza.
Az erdő térdig vérben áll,
lombját is vérbe hajtja.
Szomorkodik a rozs, sziszeg,
elrévedez a nyárra.
Belé is vet az est tüzet;
s ropogni kezd a szára.

Altató

Te lomb, szelíden súgj már,
ne süss úgy, hold ezüstje,
hűs árnyékban a kútnál,
halkan csobogj, vizecske; −
nehogy egy nesz is durván,
mint kandi rög, megüsse,
nehogy szemét kinyissa,
majd félősen lesüsse.

Ó, csacska tücsök, vonjál
vonódra lágyabb selymet,
pintyőke, te se zsongjál,
de lelkét énekeljed; −
már ő a kék tavon jár,
hol vízirózsa kelyhek
rebegnek illatozva,
mint tünde-szirmú lelkek.

Te zsenge fű, nyugodj már,
légy holdsütötte pázsit,
rózsák lehe, csobogjál,
hol csönd csöpp ajka ásít; −
nehogy fölriadjon, bár
egy árva szemhunyásig,
ki égig érő fűben
most angyalokkal játszik.

Ó, menny, te gyönge bölcső,
légy csillagokkal ringó,
te szellő, föl ne költsd őt,
loppal hasadj ki bimbó; −
már őt ezüsttel pörgő
úton viszi egy hintó,
két fülébe dönögve
zümmög egy arany dongó.

Gyümölcs, te ott az ágon,
várj hajnalig, ne ess még,
simulj a fűbe, lábnyom,
csitt, ti fióka fecskék; −
nehogy álmának bársony
fátyolán folt is essék,
nehogy a tünde álom
vázája megrepedjék.

Hisz' ő már kék mezőben,
csiklandó bolyhú fűben
fut, nevet pihegősen,
lelkén dalokkal hűsen; −
s hajába épp most tűz ki
egy mesepiros bimbót,
szalad, de egyre űzi
az aranyszárnyú dongó; – – –

Ó, lomb, pihegve súgj hát;
vizecske, meg se csobbanj,
csönd, csókold meg az ajkát,
harmat, csillantsd a lombban,
pókháló, lelke rajzát
vond ki a csillagokban
ó, finom ujjú Isten
s vigyázd virágnál jobban.

Sára, gyermekkel

Úgy ült a sárga lámpafényben,
akár tavaszi nap alatt
egy május-látta, sarjú réten,
hol renyhe, ringó sugarak
villódzanak haján, szemében.

A gyermekre meg, kinek szöszke
haja és piros szája volt,
− arcát szemeiben fürösztve −
féltő öleléssel hajolt,
hogy ugrált szíve, mint a szöcske.

Néztem őket. S dongó darazsát
hév szépség küldte szívemre!
Mert mosolygott ő, s az anyaság
úgy hajtott ki lelkén lengve,
mint rácsok mögül egy hamvas ág.

Néztem őket. A lámpa sárga
ernyőjén egy-egy árny szaladt.
Mint madaraknak fürge árnya,
május-csókolta ég alatt,
ha lágy szellőknek leng a szárnya.

A gyermek ült, csak ült ölében.
Kacagott, csillant, nevetett.
Ő elmerült már régen, mélyen
a jövőben. És rügyeket
láttam kinyílva a szemében.

[Sára-versek]

1.,

A nap bezárta kelyhét,
a rózsa épp most nyílt ki,
a szellő elhever még,
gyöngy fátyolát elejti;

ím, Sára jár a lágyan
elomló kertben, késő
harmatok a hajában,
s egy korállfényű fésű.

****

2.,

Pörgő, színaranyú reggel.
Csilló a táj, mint tiszta méz.
Buggyanó, súlyos gyöngyszemekkel
gőzöl a roskadt kerítés.

Már kék az ég: ezüstkerettel
villó tükör. Ím, belenéz
a lomb, mit lágy harmat lopott el.
S a lomb is nevétől nehéz.

****

3.,

A kékláng holdfény lágyan tündökölt
az úton, mint egy susogó mese.
Holt lombok árnyán pilledt már a föld,
mint hóba, hullt a lépések nesze.

A tél szaga ím, megcsapott a sarkon.
Himbálva járt a faágak köze.
Égett a hold az égen; szürke tarlón.
S sütött a lelke havas hűvöse.

****

4.,

A tűz dorombolt, mint egy barna kandúr,
kényes kandúr, ki rőt torokkal ásít.
Csillagok gyúltak a halk ablakon túl,
kék volt az ég, akár megdermedt pázsit.

Mint ódon mesék öreg bíbora:
vén parazsak lobogtak. S lágy hajára
úgy hullt a lángok álom-zápora,
akár nevének durmolása: Sára.

****

5.,

Elnézem, ahogy lassan kötöget.
Ahogy a lámpa pisla; bársony árnya
úgy röpdös meleg homloka felett,
mint esti madár csöndbe-ernyedt szárnya.

Vén bútorban pörcögve fúr egy rossz szú,
pilled a lámpa, pilled egyre fogyva;
kettyen az óra s a sok megnyúlt,
hosszú árnyból kihajt a csönd bólogó bokra.

****

6.,

A szószék sűrű, faragott fa,
ódon mívű, akár neve.
A tömzsi templomablakokra
áradva hull a nap heve.

A padon öreg Bibliákat
motoz egy súlyos fuvalom.
Mint lelke könyvén, hogyha áthat
a sejtelem, egy-egy lapon.

****

7.,

Mint búvó tanyák bágyadt lámpafénye,
ha imbolyogva járkál a havon;
úgy süt neved lelkem csilló derére,
e kékhomályú, fázó alkonyon.

Erdők alján ordít az ordas éhe,
a lámpa lángja bólog a fagyon.
A vándor most ért épp a ház elébe,
a téli mennybolt rárágyog vakon.

****

8.,

A madarak a tenyeréből esznek,
a vállára a pintyőkék leszállnak,
szeme tükre a hajnali tüzeknek,
haja fészke az alkonyi fáknak;

füvön a harmatok reárebegnek,
mosolyában nyarak gyümölcsre válnak;
bölcseje lesz ő egy síró gyereknek.
S ringatója egy fáradt nagyvilágnak.

****

9.,

Mint füst a gyöngyház-hajnalon,
mint ködbe-illó pára,
úgy borzolódik sóhajom
a házad hűs falára;

hol érett szőlőlevelek
néznek az éjszakába.
Mint ők, oly bíboran remeg
szívem szelíd magánya.

****

10.,

Fákat bólintó kora reggel.
Meleg az ég, mint tejen a hab.
Arany-kövér búzaszemekkel
ernyed Isten tenyere, a nap.

Ébredtem volna gyöngy neveddel,
mint dallal serkenő madarak.
Itass meg hát hűvös vizekkel,
s arany napom, derítsd föl magad.

****

11.,

Ha gyümölcsöm a te ajkadnak érik,
ha csókjaidnak én vagyok szüretje,
a bárgyú kétség bárhogyan kíséri is:
te kezed nyúl majd érettem, hogy szedj le;

ha nékem nevel Isten szemsugára,
nincs kéz, amely kívülem leszakasszon,
hiszen megszüli magzatját, ha már a
méhe megfogant, kínnal is, az asszony.

****

12.,

Elfújta a szél a napot.
Csillan a hideg a kertben,
jegesen, akár megfagyott
ajkak lehe, tükörében.

Elfújta a szél a napot.
Fázó fák alatt réveteg
virágú szirom csillagok
mormolják meleg nevedet.

****

13.,

A lelkét, ezt a lágy-álmú mezőt
ó, borzoljad meg, május hűs szele.
Füvek sarjú selymével áldd meg őt,
s pipacsokat is csókoljál bele.

Egét borítsd be bárányföllegekkel,
az alkonyait tilinkó szavával;
sarjú füveit gyöngy harmatszemekkel,
pipacsait az Isten mosolyával.

****

14.,

Majd megérleled ölednek gyümölcsét,
mint megérleli gyümölcsét az ág,
és megszülöd, mint megszüli a föld s ég
hév nyarakban, az Isten szándokát.

S ha csókos szájjal révedsz el e nyárra,
ne felejtsd el, hogy én vagyok e nyár,
te csókos fáid bólogó határa,
te kerted szíven ringató határ.

****

15.,

A szélre bíztam minden magomat:
„nos életem, hát indulj, kerekedj!
Száz táj lesz tán, mely megfog, befogad,
vidd hírül nekik létem, lelkemet.”

És minden magom kalászt bontott benned,
s öledből ennen lelkem rámkacag:
„e világon már úgysincs hová lenned,
hát vesd utánunk maradék magad.”

****

Szeptember 11. – 1946. május 23.

Te volnál a bor és a kenyér

Te volnál pedig a bor és kenyér,
te volnál gyatra mécsemben a bél,
te volnál, ha majd zúg a sanda tél,
a durmoló láng, meg a lágy fedél.

Te volnál pedig korsómban a víz,
te volnál hűs hajnalon a csíz,
te volnál számon a mézes esti íz,
midőn az álom hullámolva visz.

De sötét van és árnyam egyre űz,
de sötét van, s hangod sem csöngettyűz;
fagyok kék fénye homlokomra tűz,
s csak ropogok, mint rossz rőzsén a tűz.

Akár sárkányok sűrű nyála

Akár sárkányok sűrű nyála,
nyúlik a ragadós eső.
Kiül bokorra, fázó fára
e gomba-kalapú idő.

Az ég meredt, borzongó tócsa.
Beléhullt rossz rézpénz, a nap.
Lobog a vénlány füvek kóca.
A vak szél bokájukba kap.

Az úcca ült folyók sekélye,
még ember-habokkal kotyog.
Zöldes sugarak tengve, félve
csapnak belé: mint szigonyok.

Alkonykor felhők füstölögnek,
moccanatlan a méla ár.
Villan a víz. Ó, soha többet
nem nyit itt tavasz rügyre már.

Mérleg

Ímé a mérleg: te és a világ.
Itt hős szíved, ott hűs agyad.
A rend tornyokból néz le rád:
a mérleg egyik ága vagy.
Bárhogy is forgatod magad.

Feszülsz? Dacolsz? A két kar nem remeg,
mert minden erőd csak annyi:
amennyi te vagy. egyre megy.
Meg sem tudod moccantani,
bár meggebedj, e mérleget.

Mert ez a mérleg: te és a világ.
Súly vagy ugyan, – s ő nehezebb.
A rend tornyokból néz le rád:
te remeghetsz, ő nem remeg.
S vért, velőt mér és hegyeket.

Bűbáj halála

1.,

Barna, paraszti bimbó volt ő,
kékszemű bimbó, pötty, piros,
harmatok terhén meghajolt tő,
bő tő, mely rózsát ringadoz.
Hét éves voltam, hét éves volt,
és vittek tavaszi habok.
Galga fölött a lágy, szíves hold
sarjú mesékkel suttogott.

S mert minden bűbáj meghal egyszer
s tündérek lelke csak szirom,
e barna rózsa úgy veszett el
egy széttört tükrű hajnalon.
Mert minden bűbáj meghal egyszer,
s a boldogság csak fuvalom,
s a rózsa rontott levelekkel
ott hever a rőt avaron.

2.,

És nyári szárnyú pille volt ő,
oly tarka, akár a mesék.
Egy virág csukott kelyhén ült ő,
s bezárta szárnyai ívét.
Sohase szállott még kezemre,
s csak néztem, néztem, néztem én
úgy kalimpált a szívem zengve,
mint haldoklóban a remény.

S mert minden bűbáj meghal egyszer,
s pillék élte egy pillanat,
e pille is úgy repesett el,
hogy még hímpora sem maradt.
Mert minden bűbáj meghal egyszer
s lepke a szépség lelke csak.
S mi lepke-szárnyú emlékekkel
járunk a szürke ég alatt.

3.,
És májusi hegedű volt ő.
Karcsú rózsafákról való.
Négy hűs aranyhúron dalolt ő,
piros szíve volt a vonó.
Az ezüst színű éjszakában
a szerelemről hegedült
csillagok nyíltak a hajában
s vállára galamb települt.

S mert minden bűbáj meghal egyszer
s minden aranyhúr elszakad,
e hegedű is úgy repedt el
egy rontó pillanat alatt.
Mert minden bűbáj meghal egyszer
s a hegedű csak fadarab,
s a fák alá vén, rút erekkel
halott levelek hullanak.

4.,
A bűbáj mindig meghal egyszer,
s a tündér lelke csak szirom,
de őszi dér hull nagy szemekkel
s a boldogság egy fuvalom;
minden szűz bimbó így veszett el,
mert a varázs csak perc, tudom,
és minden bűbáj meghal egyszer
egy zokogó-bús alkonyon.

Fecske és november

Szeretlek én, mint fészkét a fecske,
mint pufók gyermek a hasadt cipót.
Szeretlek én, mint gyöngyöt a szüzecske,
mint lágy-ezüstű hálóját a pók.

Szeretlek én, mint bús felhőt a nyárfa,
mint júliusi dús esőt a föld.
Szeretlek én, mint búzát a kalásza,
mint augusztust az érlelődő gyümölcs.

Szeretlek én, mint aluvó az álmot,
mint pillangót a bólogó bokor.
Szeretlek én, mint víg rőzsét a lángok,
mint súlyos-fényű poharat a bor.

Volnál a méz zendülő méhkasamban,
kis kertemben zsíros televény.
Csillannék rád, mint hűs aranyok, nyomban,
s gyökerem szívedig ereszteném.

De lomb hulldos, és szállong az idő,
mint fa rebbenti rossz lepkék raját.
A giz-gaz erdő ágboga beszű,
s lelkem belepik zöld és kék mohák.

Mikor belép a szobába

Ahogy belép a szobába,
pipiskedni kezd a lámpa
bársony lángja nehézkesen,
hogy a szemébe nézhessen.
A vén tükör villó-kéken
kelletődik a sötétben
s föl-fölragyogdál esengve:
lássa már meg magát benne.
A fésű meg mintha szólna,
hogy a haját majd kibontja
s ha kibontva majd megunja:

véle fogja össze újra.
Karjába, meg derekára
áhítoz a pihe párna,
a rossz zsámoly nyöszörögve
lábai elé feküdne.
De hogy belép a szobába
semmi szót sem szól a szája
pedig tükör, párna, zsámoly
boldog lenne egy szavától.

Rézből villó fényoroszlán

Este, hogy az ágyába fekszik,
mielőtt elaludna még;
csúszkálni, mászni kezd, úgy tetszik,
lucskos talpain a sötét.
Este, hogy az ágyába fekszik,
a plafonon nagy lámpa ég,
s a lámpa rézgombjáról rámereszti
egy fényoroszlán a szemét.
Egy rézbővilló fényoroszlán,
fényekbe villó sárga réz.
Sörényes feje nyugszik talpán,
vörös szeme szemébe néz.
Este, mikor a fény már halvány,
az oroszlán szemébe néz.
Neki pilled az ima ajkán.
A fényoroszlán tiszta réz.
Pilled a pille-ima ajkán.
A fényoroszlán hév, nehéz.
Sörényes feje nyugszik talpán.
S ő tudja már: ugrásra kész.
Este, mikor a fény már halvány,
s lucskos lábain csúszkál a sötét;
a rézbőlvilló fényoroszlán
fölveti néha rőt fejét.
Este, mikor a fény már halvány,
s a lámpa gombja tiszta réz.
Az oroszlán meg-megmoccan a talpán,
s szemébe néz. Szemébe néz.

Majd csöndre csilló csönd felel

Az ajkamon aranylakat.
Majd kinyitja egy pillanat.

Egy villanó perc, amikor
a lomb alól a fürj kiszól.

Egy késő alkony, ha a fák
alá nap ejti aranyát.

Egy szempár, mely majd megremeg.
És benne felhők, tengerek.

Egy mozdulatlan pillant
majd kinyitja az ajkamat.

Két karom akkor átölel,
s a csöndre csilló csönd felel.

Eszik a vénasszony

A függönyön túl, hol hasadt résen át
látni a gunnyadt, árnyékos szobát,
s hol a bársonyos omlások mögött
megúnt órák vén dongója dönög;
az ablaknál, csillogó élű késsel
diót majszol az öregasszony, mézzel,
s lágy cipót is rágcsál s hozzá késsel cirmos,
menyecske-képű, ifjú almát hámoz.
Kint az úccán már deres este nyűgöl,
libák totyognak; kisfiú a fűből
most tápászkodik. Hajtja a libákat.
Bent az öregasszony eszik, egyre rág csak,
csillog-villog kése, orra alatt bajsza
mohón mozog, mintha egy egéré volna.
Pákosztos és falánk, óriás egéré!
Aki étekül életünket kérné.
Eszik a vénasszony. Mozog, jár a bajsza,

morzsál a lágy cipó, csillan a méz rajta,
ropog a rossz dió, harsonáz az alma,
ahogy ifjú ízét a vénség befalja.
Csillog, villog a kés, mintha szurony volna,
mintha ártatlanok vére hullna róla,
mint hogyha szegénység, háború se volna,
mintha a szegények szívébe kotorna!
Eszik a vénség. A kisfiú bebámul,
két kerek szemében csodák tükre tárul.
Nyelne, úgy harapna! Ámde szájat tát csak.
Totyognak a libák. Milyen messze járnak!
Eszik a vénasszony, villogdál a kése.
Beleolvad lassan az is a sötétbe.

Villám; fekete lobbanás

Villám; fekete lobbanás.
Szalad a lusta-léptű éj.
Meg-megvillantja lángfogát
a sárga fény, s egy-egy kevély
felhő loholva áll odább.

Mint bús hajó a tarjagos,
orkánzó hullámok hegyén,
úgy hánytorog, úgy imbolyog
a kert a záporban: szegény
fuldokló, kit a mély befog.

Még föllendül egy jegenye,
mint rossz árbócok törött csúcsa.
De már az örvény vén öle
megragadja, és vonja, húzza
a mélybe, mely szín-fekete.

Szeptember 12.

Művek, oszlopok, töredékek

Ezek mind töredékek. Az enyészet
kínná facsart, eltorzult álmai.
Lelkem ígérte őket egésznek,
ám testem nem tudta beváltani.
Ezek mind töredékek. Már előre
annak születtek. Zord a gondolat.
Homokvárakat cifráz ki a dőre,
a lángész után egy tört oszlop marad.

****

Fogd meg a pillét, költő! Hímpora
ragad csak szőrös ujjadon, bolond.
Lesd meg a titkot, – meglested, noha
nem titok már, mit száj szóban kimond.
Írd meg a vihart, lángot, fölleget,
de kitől kéred kölcsön a szavad?
Versed csak enmagadból merheted,
s te csupán tenger egy-hulláma vagy.
Minden élet egy ős lét álma itt,
akkor hal meg, mikor fölköltenéd.
Idd a mindenség jeges borait,
s tudd, az igazság is csak töredék.

****

Fehér felhők a bedőlt ég alatt,
havas mezőn szétmálló oszlopok.
Versem fele az Istennél maradt,
másikáért már szívem nem dobog.
Torkomban fönnakadó, holt szavak,
nem oldják el azt mérgek, italok.
Dobd le kulcsod, ha titkunk ura vagy!
Ám csak rámnéz és bölcsen mosolyog.

****

Tükörszilánkból nézed az egészet,
mikor az egész tükör is szilánk,
törött cserép a teljes mindenséghez,
melyből egy teljes való néz le ránk.

Csalod magad, – ám mért csalod, te véges,
vesző féreg, az örök végtelent!
Mért sározza be nap, mint nap, beszéded,
mikor ő napról-napra megteremt?

****

Ki bírja szóra az angyalok nyelvét,
mikor az angyal nem nyelvünkön beszél?
Ki értheti meg az Isten szerelmét,
mikor oly sekély pocsolya a kéj?
Teremts szavakból csak egy csillagot,
egy csöpp holdat, mely igazán ragyog!
Ha tudsz, a mennyet megkaphatod,
ha nem − hát abba hagyhatod.

****

Zárj illó párát versed üvegébe,
hív illatot,
egy örök képet tükröd közepébe,
mely nem mozog,

hős, piros napot bűvölj föl az égre,
nem hervadót,
lágy levélre, mely nem pörög le szélre:
egy harmatot,

egy lány sikolyát a sötétlő éjbe,
fölbuggyanót,
lelket, elomló testedért cserébe,
lángból valót.

****

Az a baj, lásd, hogy udvarolsz neki,
s térden esenged ajkai hevét,
hogy ruháját majd önként leveti
s kitárja kincses tájait eléd.

Az a baj, hogy fülébe súgsz: mi szép!
s hogy karja, válla míly hamvakkal teli!
Alázkodással emeli föléd,
felhőknél magasabbra emeli.

Az a baj, hogy szerelmed növeli
benne folyvást büszkesége hegyét,
s ha akarná is: már nem teheti
gőgje miatt, hogy rád szórja kegyét.

De ő is csak nő, nő: nem testtelen.
Azt várja, hogy magadévá tegyed.
Neki is fáj e lanyha szerelem, –
úgy hordozná már erős gyereked.

****

De nem teremtesz csillagot, se holdat,
s a szerelemről mit tudsz mondani?
Nem támadnak föl versedre a holtak,
s az ég se fog tőle beomlani.
Csak egy éhesnek hasát tömd tele
műveddel, – s lássuk, mint kövéredik!
Nem kérdem én, versed fölérhet-e
az egekig, – de ér e szívedig?
Villám a villám, nélküled is az,
alkoss hát végre, ne csak utánozz!
Ami már kész, magában is igaz.
Ne te kergesd, ő öleljen magához!

****

Ha nyári fű zöldellne verseden,
s szavad rétjén egy lány sétálna át,
ha szél fésülné haját selymesen,
s harmat csókolná sarui porát,
ha lelked ege kéken, szélesen
bontaná rá a mennybolt sátorát,
s csókjaid, mint pipacsok, vörösen
követnék formás lábai nyomát,
ha vágyadból, mely villámról üzen,
vihar válna, hogy sírnának a fák! –
Költő lennél, biztosan, elhiszem,
de így csak kép ez mind, – ne mondd tovább.

****

Asszony a világ, te a férfi légy, –
mindig erős, ha olykor búsuló.
Ruházzad rá szerelmed istenét,
szerelmedet, mely villó, hűs való.
Ne tétovázz; az élet magjait
te őrized, és ő szülni akar.
Roskaszd rá bár a kín fájdalmait,
de szüljön meg téged, mint a vihar.
Égő vihar, tűzvészek hős csóvája,
mutassa föl te égő lelkedet.
Bár fájdalma enszíved harapdálja,
s könnyed sírják a forgó föllegek.

****

Hát ne késlekedj nemzeni, barátom,
ím, ejtsd meg, fejtsd meg ama nőt, szeress, –
bár nincs hajlékod ezen a világon.
De halálod majd hajlékot keres.

****

Ne te üzenj, a végtelen üzenjen
versedből. A te jajszavad
csak szél, s ha szél, hát szóródjon szét, menjen, –
nem siratja más, mint magad;

ám villám légy a fölgyúlt förgetegben,
a rokkant ég pokla alatt,
s lobogván tűz, tudd: általad üt Isten
a földre s a föld meghasad.

Szeptember 12. – 1947

Tarajos sziklák

Édesanyám gyógyulásáért

Csak Tebenned, Uram, Tebenned!
Mert a Te karod, Uram, csupa ín!
Csak Tebenned, Uram, Tebenned!
Mert irgalom a Te szerelmed,
s mert Nélküled csupa kín!

Tarajos sziklákon tántorog lábam,
tarajos sziklák, mint sárkány fogai.
Oly jó volna le nem siklani
a fekete mélybe! Kapj, Uram, utánam,
kapj, Uram, utánam, remegek!

Uram, én mindig! Te karodban bíztam,
mint gyermek, kit apja a menny felé emel,
de ő tudja, hogy nem ejti el.
Jöjj, Uram, mért késlekedel?
Tarajos sziklákon tántorog lábam.

Szeptember 18.

Számvetés

Számot vetettem, hát szomorú vagyok.
A mérleg karja meg se billen.
A lelkemen lágy, csillanó fagyok.
Amott az ördög, itt az Isten.
Már nem borongat tövised, jövendő,
a jövendő ímé, szívemben.
Leány, lehullott rólad a kendő.
A puszta test nem izgat engem.

Számot vetettem, ím hát bölcs vagyok már.
S a bölcsesség fájó nyugalom.
Hullám voltam, meg se csobbanok már;
megcsillanok a hűvös havon.
Lendül az inga, az ó idő halad.
A mérleg karja meg se billen.
Állok a földön és az ég alatt.
Emitt az ördög, ott az Isten.

Könyörgés a harcért

Isten, ne ölelj meg lágyan átkarolva,
Ne suttogjál langyos, harcnélküli szókat,
Gyújts csak a villámokat, messzi lobbanókat,
Elégetne lelked, ha hozzám hajolna.

Kavard csak a felhők förgeteges üstjét,
Pörzsöld a mezőket halált termő tűzzel.
Ha hívlak szívemmel, korbácsoddal űzz el,
Haragos ökleid testem s lelkem üssék.

Addig élek csak, míg öklöd rajtam táncol,
Míg a kun hörögve le a földre láncol,
Jaj, a csönd a béke, s a béke a semmi.

Üss csak, Úr Isten, üss, úgy szeretnék lenni,
Szikla, min dühöng a hánykolódó tenger.
Üss csak, míg cafattá lesz az ostor s az ember.

Őszi séták

I.

Már bús október ballagott a fák közt,
a hűs lombokról rőtes fény szitált,
a tar gallyakról, mint sötét, sovány füst,
rebbenő varjak rossz serege szállt.
Mint kinek testén már a láz s halál küzd:
vén haldoklót, néztük az őszi tájt.
Takargatta még, hogy a vére átüt
a lombon, füvön. S ez fájt, s hiába fájt.
A rozsdás fákról hűlt avar kerengett,
mint emlék, mely még hullni tétováz.
Messziről tanyák őrizték a csöndet,
s csöndbe hulltak a fázó tanyák.
S fáradt madarak szelték át a mennyet
a görbedt-hátú, holt mezőkön át.

II.

Lásd, ez a tájék. Így vénül, így töpped.
Mint ősz a lombon, dér a levelen.
Majd újra hajt, de nem a régi többet,
nem az a csók, nem az a szerelem.
Majd újra hajt, ha ismét dübörögnek
a tavasz-dobok dombon, hegyeken.
Majd lombbá sarjad, ha május tüzet vet,
s a régi nyugszik lenn a földbe, lenn.
Nézd a nyárfákat: vetkőzik a nyárt, −
nézd a nyarat, hogy vetkőzi a fákat!
Melyik a szépség? melyik a halál csak?
A fák során, mit olvadt tűzbe márt
a késő ősz, a bús elmúlás lángol.
Ki szól itt halálról, s ki feltámadásról?

III.

Fáradt puli, hogy tereli a szél
a fák alatt a sok-sok levelet!
Hogy futnak föntt a riadtan fehér
felhők, e fázó juhnyáj seregek!
Hogy lapulnak a mezőkön a mély
csöndben a tanyák a nyárfasor megett!
Egy-egy virágon bóklászó kevély
pilleszárnyon míly dús halál remeg!
Vén számadó, ősz, ím a gazdagságod;
halálunkból kövérül életed.
Az éj: bojtárod, a hideg: juhászod,
híven begyűjtik a pénzed-kincsedet.
S aklodba hajtják mind, ide mind az ázott,
fázó nyájat: a felhőt, levelet.

IV.

Lásd, Istenünk is ily öreg juhász csak,
minden szépség ő összebúvó nyája.
Sok férfi-szívet, nő-lelket, csudákat
terel a végtelenség akolába.
Versek, szerelmek, csókok, drága tájak
bárányserege mind aklába jut,

ha arcát nézni szívünk belefárad, −
s ő ránkzárja a halált, a kaput.
Úgy fogy életünk, hogy nő bennünk a szépség;
miként juhok halála is közel,
ha duzzadozik rajtuk a kövérség.
A gazda rájuk éles kést emel,
forró, hév kést a fehérség szívére, −
s buzogva dől ki a szépség piros vére.

V.

A fák alá oly lágyan tűz az árnyék,
mint gyér fény, ha zöld üvegen süt át.
Bólognak mind a karcsú-törzsű fák,
mert a légben egy kései nyár száll még.
Ám kint a dombok háta már lilás-kék,
nem fűt nekik az ősz meleg szobát.
A csutkakúpok rojtos, rossz csuhát
öltenek föl, de mintha vélük fáznék.
Kunyhója előtt vaksi csősz pöfékel,
tölcsér formájú mordállyal vigyáz,
hogy ne szökjön el minden lomb a széllel.
Estére a táj talpig sűrű gyász,
meg-megzörren a kórók száraz szára,
s ő riadozva lődöz a homályba.

VI.

Hát lődd csak versem, ó mordály, az éjet,
csősz a te gazdád, vén csősz, aki fél, −
vijjog már kinn sárkányszárnya a szélnek,
a végtelen zord titkokat beszél.
A végtelen, mely csontjaimba mélyed.
hogy reszketek, mint lehulló levél, −
míg ég bent mécsem, mint halódó lélek,
ki immár semmit, semmit sem remél.
Ásít a sötétség széles, tátott torka,
hunyorognak a kósza csillagok, −
egy madár húz a mennyen át rikoltva.
Küszöbömre lapulva oldalog
a félelem, jó kutyám; – én pedig
borzongva nézem hű, bús szemeit.

Szeptember − 1947.

Ember fölfedezése

Én nem tudom, hogy mint vesztem ide,
de hopp! s egyszerre roppant az egész,
árbóca oldalt dőlt s a szép, deli
szálfák hegyén táncolt a remegés.
A víz mohó volt, a bárkám üres,
csak egy-két perc és aztán elsüllyedt.

Ha elsüllyedt, hát Isten hírivel,
kerengjen lent, ha nem visz már tovább,
de oly bolond volt, hogy itt kivetett
s nézem a sárban lábaim nyomát;
szólnék is tán, de füstölög szavam,
én vagyok én, de nem értem magam.

Pedig az út de szép volt: gyönyörű
korállok, gyöngyök, delfinek, csodák,
a tenger nyíló, széles legyező
s bontotta az ég vásznát, sátorát.
De hajóm gyönge volt s a szirt kemény;
így lett meg néktek ez a költemény.

S most új Robinson, kábán, réveteg
indulnék, ámde nem lelem utam,
s ha szembe jönne valaki velem,
azt se tudnám, hogy más-e,vagy magam?
Venném, venném előre utamat,
de nem tudom, hogy: emberek, vadak?

Lám, oltanám szomjúságom gyümölccsel,
de nem tudom, hogy melyek édesek,
mi kínt üvöltött, tán mézes belül
s mi kívül fényes, bent a férgesebb.
Zengő almám, adj tanácsot, nagyot:
mit is tegyek, ha enni akarok?

Hogy mit tegyek, ha gyomromban az éhség
virgonc, vad farkasai acsarognak,
s ha markom az almát eléri

prédikáljak, vagy inkább ráharapjak?
Ez volna itten kérdés a javából,
tegyen s feleljen rá az, aki bátor.

Csak így ténfergek, szúr a sok tövis,
de mit tehetek, hogyha idevesztem,
megkísérlem hát lenni veletek;
tüdőm és széles hangom megeresztem.
Nyelvem az van, de néktek fületek
van-e; tudok-e szólni veletek?

No, ernyőzöm hát kézzel a szemem,
mert a távolban valami mozog,
nagy csődület s én ismét nem merem
tudni: emberek-e vagy kaktuszok.
Embernek ember: lábon lépeget,
de a kezem mért szúrja meg?

Ha szólok hozzá, miért vigyorog
értelmetlenül, bután, süketen,
ha ember, mikor megsimogatom,
két nagy szarvával miért ront nekem.
Ha vadállatok, bunkózzuk agyon,
ha ember, miért játszik így vajjon?

Emelném szépen fejemet is föl,
de nagy gerendák oszlopán verem be,
lépnék is, de lám ők is mind vakul
futnak s esnek a gödrökbe, verembe.
Az erdő lázas, titkos, szövevényes,
de miért hagyják, hogyha ily veszélyes?

Embernek szólnék, beszélnék, de látom,
nincs köztetek egyetlenegy, ki értse,
hogy állunk szemben némán, süketen,
hogy nem értitek; ki felelős érte?
Nem bírva így beszélni veletek,
kit üssünk agyon: engem, titeket?

Mert kettőnk közül valaki hibás
és aki vétkes vesszen és lakoljon,
de aki merne ily percben ítélni
igazságosan; az a bíró hol van?
Ha senki nem mer, szűköl, hát leszek!
Készítsétek fegyveretek!

Ti vagytok vakok, tévelygők, bolondok,
kultúrával kábított hangyaboly,
tudós patkányok, festett tigrisek,
s játékaitokban rág a moly:
Szíveteket s a templomköveket,
ki látta eddig meg közületek?

Mint téli szobák alkonyi homálya

Mint téli szobák alkonyi homálya,
hűs havak lelke s láng a te neved!
Mint mikor bús dalt dúdol bent a kályha,
s kintről a lilás, fagyos táj nevet;
a ropogós hó, melynek kékes árnya,
mint ódon mesék vén lehe, remeg,
s rőt folyó zsong a függöny bársonyán, ha
a tűz fénye csúf nyelvet öltöget.
Ily kék a csönd. A pilledő sötétben
jószagú almák illata merengve;
pörcen az óra, jár az inga lengve;
téged nézlek, hogy mesét mondasz éppen
a kisfiúnknak. S lámcsak, lángok nyelve,
s kék havak fénye imbolyog szemében!

November 9.

Allah kezében

Hab sem dobban a parton, most pihen
a messze tenger Allah keziben.
Hegyek fölött már kilobbant a Nap,
sárgán kanyarog a nyirkos iszap.
A föld fölött dús szellő se söpör,
áll az idő, mint halottban a tőr.

Éltem zsákjait mára leteszem,
velem vagy Te, s azután senki sem.
A sors baltája mára elpihent,
rizsvetéseken álmodik a csend.
Ma nincsen hangom, szívem és kezem,
mint kidöntött fa fekszem csöndesen.
Testem szobrában szívem sem dobog,
s vad léptek nyomát őrzi a homok.

Óh, Teremtő Isten, ki a Föld Atyja vagy,
Kinek bölcsessége, hatalma nagy,
Ki lelke, mint a tenger, végtelen,
tenyeredbe teszem kis életem.
Söpörd le róla a világ porát,
s aztán, hogy újra dobogjon tovább,
üres mellembe megint visszatedd,
hogy muzsikáljon tovább Teneked.

Romage d' oiseaux,

vers egy alkonyról, mit írója,bár játékos kedvvel, de Karács-ünnepi komolysággal ajánl a: Cinkék Húgának, 1945. december 20-án.

Előjáték

Míg a gyöngyház-alkonyban mentem,
madarak csivogtak szívemben.
Csirregtek ám, hogy valahára
hűs billentyűkhöz ül le Sára,
s ujja alól, mint fürjek raja,
csapong az égre a muzsika.
Míg a gyöngyház alkonyban mentem,
három cinege kísért engem,
három cinege szállt fölöttem
zengve a fagyos szürkületben.
Három cinege. Mintha lelke
repesett volna csivitelve.

Míg a gyöngyház alkonyban mentem,
e cinegéken elmerengtem.
Hogy szárnyaiknak verdesése
egy-egy csillagot vet az égre,

s hogy föl-föl zeng minden lebegő
szavukra egy bűvös hegedű.

Míg a gyöngyház alkonyban mentem,
e vers ott fészkelt már szívemben.
Madárfióka, csupa pihe,
még nem is fölserkent cinege.
Egy-egy csippantást félve ejtett.
S a cinkék visszafeleseltek.

Az első futamok

Mint aki házba lopva jut:
halkan tettem be a kaput.
Mert úgy véltem: e madarak
majd túlontúl rionganak,
s mint is számolnék el vele,
hogy beszökött három cinege!

Mint aki házba lopva jut:
halkan tettem be a kaput.
S nem hallott ilyet senki még:
már bent voltak a cinegék!
Hótól hajló, ifjú ágon
nevetett reám mind a három!

Nem restellem, nem szégyenlem,
sápítoztam, hüledeztem.
Hogy mégse, mégse járja már:
egy vendég és három madár,
kinek se botja, névjegye!
Három ily szemtelen cinege!

Az előszoba ajtaját
már tolvaj módra léptem át,
mint aki kincsekért oson.
(Most nem hagyom! Most megcsalom!)
S úgy mentem be egy kis résen,
hogy éppen, éppen csak befértem.

De Istenem, de Istenem,
hogy mit is nem teszel velem!
Hunyorogva és ravaszon
már mind ott ült a fogason,
és a szemük úgy nevetett,
mint vásott, zsivolygó gyerekek!

Mit tehettem, mit tehettem?
Én is reájuk nevettem,
bár hebegtem, míg kopogtam:
beengednek-é így mostan,
– hogy e raj madár kísért el –
egy verssel s három cinegével?

No, de semmi baj se történt,
nyílt az ajtó, szinte önként;
a villogó zongoránál
Sára ujja tánccal járkált,
s a cinkék egy-két futamra
körébe ültek mind suhanva.

S repesni kezdett a zene

Előbb csak úgy,
mintha a szellő lengene,
hajnali szellő, a zene.
Mintha egy fiók-madár szárnya
verdesne halkan: muzsikálva
bontakozott Sára ujja alól a dallam.

Ó, koráll-színű hajnal, te gyönyörű,
rózsás bárányföllegeket pihegő,
bimbóknak titkát fecsegő,
kifeslett bimbókra nevető!
Ó, rózsás hajnal, te gyönyörű,
lágyan repeső hegedű!
Vonód nyomán, mint madarak,
villódzanak elő az első napsugarak.

És repesni kezdett a zene,

mintha száz legyező lengene,
mintha már
négy-öt csivogó fióka-madár
izegne fészkén, aranyos
piheken, mit a fény bearanyoz.

Ó, hajnal, te drága, gyönyörű!
Tűz-harmatokkal hűs a fű!
S minden harmat jobban ragyog,
ha egy-egy madár fölgagyog.
Ó, hajnal, te drága, gyönyörű!
Ó, hajnal, nevető nevű!
Immár a hűvös fák alatt
pásztázó fények látszanak.
Mintha valaki aranyos
nyíllal lövöldöz, játszadoz.

És már csapongott a zene!
Akárcsak hullám ömlene
fejemen át,
úgy szívtam én repesve be
a zúgó madarak szavát!
Ó, zene, hajnali zene,
Ó, zene, szívem üteme!
Ó, zsongó madarak raja!
Ó, fények madár-csapata!

Csapongott, szállott a zene,
mintha egy tenger ömlene,
bíbor hullámok taraja,
madarak dalos robaja,
surrogtak, zengtek, úgy csivogtak,
egyik dalból másikba fogtak,
bokrok bogán és ághegyen
csak énekeltek részegen!

S a billentyűkről szállt a dal,
száz madár szállt, szárnyaival
verve a kacagó eget!
S mind egyre zengőbb, részegebb!

Hogy az orkánzó csivogás
már a lelkemen csobog át,
a lelkemen, mint egy kitárt,
hajnali kerten száz madár.
S úgy zúgott, hogy három szegény,
szobába szorult cinegém
az ablaküvegre csapogott,
mint a megmámorosult bolondok…

Majd pilledt a dal és lassan, lassan
madarak húztak át az égen nagy csapatban,
széles, kibontott selymeknél súlyosabban,
aranyvitorláit a szellőkbe lobogtató napban;
és pihegett a dal, nehezen pihegett,
mint vászon, mely súlyosan hullva lebeg,
s mint boltos templomok alatt az orgona:
hömpölygő zsoltárba fogott a madarak kardala…

és már fáradt a zsoltár; itt-amott
egy-egy tétova csivogás kihagyott,
ahogy egy-egy fázó madár
messzi, messzi fészkébe szállt;
és már fáradt a dallam, itt, amott
egy-egy csivogás kihagyott,
mint gyermek, kinek anyja mesél,
ha szundítva föl-fölgőgicsél.

És akkor csönd lett.
Csönd, csönd, akkora csönd,
mint odafönt
a végtelen mennynek a kékje.
A füveken
elaludtak a harmatok,
nagy, nehéz vitorlák
ragadták a ragyogó napot.
S hallga!
Mikor a mély csönd zengeni kezdett,
akkor fogott dalba
egy égbeérő águegyen
egy, egy, egyetlenegy madár!

Utójáték

Ó, cinkék, ti csacsogó cinkék,
hogy elkísértetek hazáig!
A ház roskadt orma már, mint kék,
mesebeli palatető, látszik.
Ó, cinkék, csacsogó madárkák,
kitárom kapum, ablakomat.
Ne röpüljetek szobámból tovább már:
a sarkokban a fészkek ágya fogad.

Ó, cinkék, ti csacsogó cinkék,
hisz nem tart örökké a tél se!
Kisüt, kiragyog tudom, megint még
a boldog Isten szeme fénye!
Ó, cinkék, csacsogó madárkák,
csicseregjetek napsugarat!
Ifjú, hajló, tavaszi ágak várják
feslő kertekben a víg madarat.

A Cinkék Nagyapója

December 20.

1946.

Bíborló hajnal kakasokkal

Dr. Cseley Mártonnak,szeretettel

Félálomban hallom, szólnak a kakasok
s rikoltanak erősen: ablakot, ablakot!
Pirosan, pirosan, pirosan rikoltanak
messzi udvarokból s ablakom alatt.

A szobában a csönd még hófehér.
Tejes, meleg. Az asztalon kenyér,
barna cipó és savanyú szaga
fülledt párákkal lassan orromig ér.

Itt bent még sűrű iszap az éjszaka.
S én ólmos iszapok alól ébredek.
Fölöttem bíbor, mézgás tengerek.

De a kakasok, azok a kakasok!
A nehéz függöny hangjuktól meglobog.
Mintha vörös és lilás fénynyaláb
lebegtetné a függöny bársonyát;
mintha a testes, lomha félhomály
e hangoktól világosodna már!

Félálomban hallom, szólnak a kakasok.
Az udvaron már szikrás láng lobog,
hajnal lehet. – Nem látom, csak tudom.–
S szólnak a kakasok az udvaron,
s a rikoltóknak új rikoltók felelnek,
a feleselőkkel újat feleselnek; –

ó, e kakasok vérpiros szavát
úgy érzem, mintha égne a világ,
mintha börtön volna e szoba, börtön,
penész, homály és árnyak nyirkosa,
s messziről, a kertek aljáról, dübörgőn
harsanna barbár kürtöknek szava;
hajlott tülkök és mongol-arcú hordák,
és zászlók s lovak nyihogó zaja,
kik börtönömnek köveit lehordják,

s összedől minden hitvány palota! –

S félálomban hallom, szólnak a kakasok…
S míg iszap-mocskú tagjaim remegnek,
különös hangú, barbár tülkök zennek,
s különös-hangú sok szarutülöknek
újak és rekedtek rikoltva felelnek,
s folyvást feleselnek…

Rika nevére ver a szívem

Hívság itt minden kívüled,
Rika!
Isten két tükre a szemed,
Rika!
Mit is láthatnék kívüled,
Rika?
Gennyet, szennyet és szemetet,
Rika.

Ó, mert e világ sár csupán,
Rika!
Úgy vágyom tükreid után,
Rika!
Mert e világ csak sár csupán,
Rika!
Hol vak mámor dőzsöl bután,
Rika.

Olcsó vásár és hiúság,
Rika.
Vedeljük a halál borát,
Rika.
Olcsó vásár e hiúság,
Rika.
De lelked hajló május-ág,
Rika!

De szájad érő, hűs gyümölcs,
Rika!

És állad halma lanka völgy,
Rika!
De szájad érő, hűs gyümölcs,
Rika!
És szerelmed lágy anyaföld,
Rika!

Temess magadba, magodat,
Rika!
Hagy feküdjek lombod alatt,
Rika!
Temess magadba, magodat,
Rika.
Majd lelkem rádragyog, a nap,
Rika.

Hívság itt minden kívüled,
Rika.
Barmok, bogarak, emberek,
Rika.
Hívság itt minden kívüled,
Rika.
Megfagyok, hogyha nem szeretsz,
Rika.

Mint sebből a vér

Mint megszúrt sebből a meleg,
piros vér, oly lágyan buzog
szívemből te szelíd neved.

Nincs éjjelem, nincs nappalom,
mint ki templomban térdepel:
a te neved hajtogatom.

Mint megszúrt sebből a meleg,
piros vér, bizony, úgy buzog
szívemből te szelíd neved.

Mondd, mi lesz, ha elvérzek?…

Csillag

A fáradt este resten ballag.
Csillag, csacsogó kis csillag,
hol vagy?

Halott rigók már szót se szólnak.
Ezüst pára, köd a holnap,
csillag.

Engem a gondok anyja dajkál,
idenyújtja száraz ajkát.
Hol vagy?

Remeg a rossz bölcső, úgy remeg!
Tűnő fátylak a hold megett,
csillag!

Csak pille volt lásd, pille a nyár!
Subás, öreg csősz a homály.
Hol vagy?

Fagyott ágakon fagyott rigók.
Szövi e jövőnk az a pók?
Csillag!

A kert alján már este ballag,
s te csillag, csacsi kis csillag,
hol vagy?

Aranyszínű és derűs vers

Szerelmed oly dús, mint rakott kosár,
amelyben almák, körték százа roskad.
De aranyszájjal csókolt meg a nyár,
és dajkád volt száz hévvel viharos nap.
Bő kosarad, ó Kedves, hozva hozzad,
mert áldott nyarad úgy szívembe fáj!
Ahogy a fények lángként záporoznak
hajadba, melyből mézek mérge száll.

Pintyőkék súgtak hajnal a füledbe,
még derekadon füvek sóhaja.
Fejed fölött egy hímesszárnyú lepke.
Ó, jer hát Kedves, ne siess tova;
nekem is két rigó pittyegte még
hajnalban, hogy tán szeretsz kicsikét.

Január 5.

Rigóval s holdvilággal

Kertedben, esti fák között
a párás, lágy hold rádsütött.

S hogy loppal lebegtél tovább:
arany lett dús hajkoronád.

A bokroknál, füvek alól
egy rigó reád csivitolt.

S bár lépted messze elhaladt,
e dal a szívedben maradt.

Vissza már súgó, selymesen
hűs füvön jöttél, Kedvesem.

S rá sem gondoltál, hogy ki volt
a víg rigó s a kandi hold.

Mint ódon tükör

Mint ódon tükrök drága s aranymíves
dús kerete: ő bronzbarna haja
úgy öleli lágy arcát, lelke híves
tükrét, melyen az Isten sóhaja.
Az Úr sóhaja, bár egy nyíló, színes
estén ő benne nézte a tova
úszó felhőket az égen, s ez íves
tükrön kicsillan ím most mosolya.
E csodás este rámrévül gyakorta,
sziklás, vak tenger. A messze csúcsok orma

sötét. Az Úr arcában sárga fények.
Az ég aljában véres, sárkány-forma felhők.
Az Úr a tükröt tartja. Én meg
köddé oszlok szét, ahogy belenézek.

Mint télestén, ha függönyös szobából

Mint télestén, ha függönyös szobából
halk zongoraszó langy teje csorog
az úccára, hol bús fák árnya lábol
a holt homályban, s deres hó ropog;
így lelke lanyha zonogra-szavától
szívemben én Istenre bólogok,
mint fagyos úccán a bolyongó vándor,
kit jégvihar vert, förgeteg dobott.
Ó hűs muzsika tündér illata,
mint ó fiókból illó drága párlat!
Te hangod már hallottam valaha.
Egy régi estén, meséknél csodásabb
alkonyon, mikor két gyermek-szememben,
mint piros bimbó, pattant ki az Isten.

Tükre minden harmat

Látod?
A piros kakas az aranysárga dombon
most emelinti csőrét.

Szűzen hasadt, hajnali virágok
borúlnak máris lábaid elé.

S nézd csak!
A csilló-villó harmatok,
mint tükrök, mutatják alakod.

Nevetsz most Kedves, engem.
De lásd, én már tudom hajnal óta,
hogy te ragyogsz a füvön, minden gyöngyben!

Január 6.

Szépség, te sújtó somfabot

Magam tanultam meg fütyülni,
harsogni is magam.
Nem is rigótól, förgetegtől:
szívemből száll szavam.
Se bölcs vének, se vén bolondok:
Isten volt mesterem.
Bottal verte belém a tudást.
Én is így verem.

Szépség botja, csípős somfabot,
tanítás vesszeje!
Ó, hegedülj a világ hátán,
hogy jajduljon bele!
Hiszen az ember oly esendő.
Úgy tanul, ha sajog
az ütésektől szíve-lelke.
Ha sújt a somfabot!

Sújtson a szépség, vágjon, égjen,
bár sírással tele.
Úgy nem feledik, ha sokáig
piros marad helye!
Vágjon a szépség somfabotja,
csak sírjon a gyerek!
Érezze hófehér korán is
szívében a heget!

Érezze, hogy e heg nem szárad
le szívéről soha,
hogy e sajgásnak új verés a
gyógyító balzsama.
Új somfavesszők gyötretése,
míg széttörik, reped.
Ha csókolva csókol újból;
hegekre sebeket.

Érezze, hogy kinél begyógyul
e seb varas helye;
nem méltó az, hogy tovább üsse,
a szépség vesszeje;
hogy Isten kezéből tanítsa
a verések sora,
a jó Mesternek verés közt is
kicsilló mosolya.

Üljön a kuckón az remegve,
avas szalmák között,
riadozzon a napok multán,
akár egy üldözött; –
majd jön a halál hada bűzös
rossz patkányaival!
S hogy nyilal majd abba a halál,
kibe szép nem nyilalt!

Január 30.

Édes-Anyám születésnapjára

Mint pásztornak télen a láng:
az vagy nekem, Édesanyám.

Mint zöld mezőn búvó tanya,
mint viharban meleg suba.

Mint éhesnek falat s kenyér,
mint elfázottnak bor s a vér.

Mint tűző, nyári út hevén
a lomb, amin árnyék a fény.

Mint tóban tiszta csobbanás,
mint kemencében a kalács.

Mint nyír az erdőn, egyedül,
amin egy dallam hegedül.

Serkenj hát, serdülj és ragyogj.
Kisüt a nap még valahogy.

Körülfolyván a jó anyát:
zöld mezőn a fehér tanyát.

Február 7.

Pokolbeli tölcsér

Éjfélkor, hogy a csillagok
ezüst rácsa,
már tompa homállyal ragyog
a börtön-álmú világra;
éjjel, e bogos rács fölött
a fények küllős kereke
megindul, mert vígan döcög
ennen lendülő üteme; –

éjjel, ó torony ormain,
mint tengelyén,
forogni kezd az ég, amint
gyöngyházként hull le rá a fény;
éjjel, hogy rontás kuvikol,
mikor fagyott tenger az ég,
egy ütem indul valahol,
és pörög e roppant kerék; –

forog a menny, a szédület
megtántorog:
lent is pörögnek a terek,
s rajta, mint orsón, házsorok
és szökőkutak, az egész
holt város, fű és jegenye.
A torony dermedt döbbenés,
mert ő e forgás tengelye; –

csak ő nem szédül egyedül,
– színkő, szegény! –
viharok széle hegedül
forgó taraja tetején;
viharok rossz ava csapong,
forog a hüllők irama,
mint szoknya, úgy pördül a lomb,
a rontás kénköves szaga; –

mint örvénytölcsér, ha veszett
sodrásba leng,
úgy orkánlik a menny kerek
korongja rengve odafent; –
e tölcsér torka végtelen,
jéggel sziporkás hideg űr,
csöve a torony oda-lenn,
min a borzongás hegedül; –

a döbbenet, mely ez iram
hűs peremén
a tátongó űrbe zuhan
és véle minden lágy remény;
a döbbenet, mely e perem
hideg forgásán úgy süvít,
akár egy parázs gyötrelem,
mely bíbor poklokat hevít; –

mely minden gondot úgy repít
vak-szerteszét,
mint őrült iramú kerék
szele rossz lomok szemetét;
amely az űrbeli, hideg
borzongás mákonyos borát
üveg lelkedbe tölti meg
e tölcsér-csöve-tornyon át; –

s hogy az orkán jobban forog,
mindig vadabb
irammal, e mákony-borok
is egyre jobban omlanak
lelkedben, mely már hánytorog,
mert fogja rontások foga,
s mint börtön-őrző rács-sorok:
fönt rideg csillagok boga; –

s forog a tölcsér tébolya,
pörög-forog,
s te várod, mikor száll tova
a város, terek, házsorok,

s hogy téged is mikor repít
– kis rongyot – e pokolbeli,
vak tölcsér, száján át a híg,
szikrázó-fényű űrbe ki.

Medve, bronz-avarú erdőn

Már mormogok csak, mint egy cammogó
vén medve, ki fanyar szederbe mart,
s az őszi erdőn ím most megrogyó
fáradt inakkal rossz odvába tart.

Mert fázik már a nyár, akár bogyó
dermedt lilája. Úgy szűkül a part
a messze ködben, mint elfogyó
lehellet, amit ennen lelke hajt.

Ó dézsa: nap! Még csobbanj enyhe langyot!
Még bújjatok meg, lapuló varangyok,
gyúlj föl a napban, fehér csigaház! –

Egy perc: dörmögve fordulok én vissza,
súlyos nyomom a lágy harmat beissza,
s ég mögöttem az erdő, mint a láz.

Lágy, ragyogó tó

Vízirózsák illatos pihegése,
hajnali menny hűs vászna homlokod.
Mint parton, ha ág se moccan a szélbe.
Kagylóid aljánk kék csönd imbolyog.

Csönd, mely, mint kócsagtollak illegése,
lelked öblén, mint legyező, suhog.
Míg széthasad, dús pávafark, a fényre,
mely villó-tükör tavadon ragyog.

Csitt, szót se ejts! Csak csillanj, csönd patakja!
Te tavas lelked kagylókat remeg.
Gyöngyeidből Isten sejlik susogva

Hisz' minden szó csupán a csönd salakja,
amit a mélység lelke ki-kivet.
Hát hullámoztasd hűvös csöndedet.

Mint dübögő dob

Ne verd magad dobra fiam! Mi vagy te,
hogy pukkadt képű kisbíró hasán
– míg gyűl a nép a térre – lógj fityegve
száz álmosító, báva délután;

mikor a bámész csőcselék sietve
– a légben a nap forró szele szánt –
követi, száját becsukni feledve,
a fülledt tér ákácai iránt.

Légy pacsirta a libbent levegőben,
maradj tücsök a zizge fű alatt,
csak Isten tudjon rólad, – néha ő sem.

Este, mikor gyöngyházként omlanak
az ég fényei: szólalj, – ám lehet.
S a szélbe szórja Isten szívedet.

Délután, tenger alatt

Mint ezüsthúsú hegedű,
mint jégszín sirályok raja:
a víg füttyögés úgy repül
a délutánban tétova.

Csak én hallgatom egyedül
a kertben, hol mint szörny foga
– mely éjjel mellre települ –
fog a némaság szigonya.

Hajós voltam. Megölt. Halott.
Vén tenger alján. Mint a nyűg:
mellemen csak vízoszlopok.

S ím most zsibongva mindenütt
– mint cikázó, fehér halak –
száz hűs hang hűlt szívemre üt.

Már visszajönnél…

Már visszatérnél hozzám, mint a vert eb,
ki elkószált egy langyos estelen,
s most besomfordál, mert kint rája-vertek,
s elkelne néki símító kezem.

Két szelíd kezem, mely lágyan ölelt meg,
s ellökted mégis! Nem vagy így te sem
különb másoknál: visszaűz a lelked,
mert enmagad szereted végzetesen.

Mert visszajövén szereted magad.
Nem engem! Jössz, mert fagy künn! Idebenn,
mint hév kemence, durmol a szívem.

Szeretlek? Nem. Csak fáradt kutya vagy,
ki megjött ím, bár hűtlen elszökött.
S most ül szomorú szemeim előtt.

Hűs, mint a hajnali szél…

Hűs, mint a hajnali szél,
víg, mint a tavaszi nap,
mély, mint a májusi éj,
csilló, mint a fagy.

Lágy, mint a hajló ágak,
könnyű, mint fejen a hab.
Barna, akár a bánat,
bús, mint őzike-vad.

Égbe-zengő, mint a pinty,
ám búvó, mint a mályva.
Úgy roggyan rajta Isten, mint
bokron a málna.

Lángok, aranyvörösben

Roggyan a bokron a málna,
– vörös a nyár!
Vak lépcsők jégfogára
tűz a sugár.

Méregzöld lombok. Árnyuk
barna korom.
Csattan a csönd, akár bog
az ostoron.

Lebegve jössz a kertből
fáid alatt.
S tovavisznek a felhők,
napsugarak.

Rímes játék töredéke

– Hűs, mint a hajnali szellő,
lágy, mintha légben pihe száll,
két melle ringva szökellő
őzike-pár.
Csilló, mint üvegcipellő,
arany, mint tükrön a sugár.
Dús, mint gyümölcsöket ellő
nyári kosár.

Varjak, villogó télidőben

Rekedten, borosan rikácsol
akárha pártütők hada,
s csikorog az égen a homályból
csörtető varjak csapata.
Búsult, borostás fölkelők.
Kucsmás paraszti seregek!
Köd gomolyog szemük előtt.
Hátukban égő föllegek.

Keményen, mint a mag

Immár elhagylak szerelem, barátság!
Egyedül maradok, mint a mag.
Mint gyümölcs, mit száz féreg foga rág át,
míg hívságos húsa lerohad.

Volt sárga mézem, hűs hamvam is nekem,
villanok ímmost csontkeményen.
Magam építem, hogy húsom elvetem.
Pihenek Isten tenyerében.

Ez vagy hát. Ennek terveztél. Magnak
Húsom múlandó tréfa volt csak.
Vess földbe, avagy tartsál meg Magadnak.
Sarjú ágaim Rádhajolnak.

Puttonyok roskadt szürete

Dús puttony a te leányságod,
mézajkú ősz bő puttonya!
Mint gyermekkel rogyásig áldott,
őszies mosolyú anya.
Darazsak! Hév nap! Lángvirágok!
Erdőszéli nyár alkonya…
Csorda ballag a hűs, lerágott
füvön a homályban, tova.

Októberi nádas fuvalma…
Borongó békák vartyogása…
A híves gyöpön pukkadt alma, –
csupa íz s méz a nyár halása!
Hajad, mint széna selyme, gyúlad,
hogy reátűz az esteli nap. –
Füzek beszélnek messze súgva
a Tiszával a bíbor part alatt… –

Tenger és pásztora

Mint töménytelen, gyapjas birkanyáj,
hullámozva torlódott, dagadt
a tenger, az est tűzcsóváinál
s bégetve szaggatta a partokat; –
fekete pásztor: elborulva állt
tagbaszakadtan egy barna, nagy
sziklaorom. És lábainál
mint tenger, hullámzott e birkahad.

1946. március 3.

Mint derengő alkonyok íze

…– Mert minden szerelem egy ködből sejlő emlék,
vén borongások bíboros bora,
mint szomorú alkonyi égen a felhők,
ha tétovázva úsznak el tova, –
mint lombok, ha hullatják a méla árnyak enyhét,
– holt számadások föléledt tora, –
ismerős egeknek új s mégis idegen-kék
fényekkel omló gyöngyház zápora, –
halk századokból rémlő révülések,
mint kagylóban a tenger moraja,
mint hajdan aranyrámás, most kiégett
tükörből egy karcsú szűz mosolya, –
egy zsongó méhkas kába zendülése,
süllyedt város harangjának szava,
egy elporladt szem fölmájusló kékje,
egy elporladt szem barna alkonya, –
üszkös erdő valaha ízlelt méze,
egy kinyíló száj rég-veszett tavasza,
egy bezárt madár ijedt rebbenése,
a végtelenség fogoly madara –

illanhatsz immár, mint föld alatt a víz,
el nem hagysz immáron soha engem;
minden hullámod úgyis oda visz
a forráshoz, mely emlékszik szívemben.

Forduló

Sívó homok ez, sivatag, sivatag.
Fátlan és föllegtelen, égett tájék.
Özönnel hull, mint kénes homok, a nap.
Vén bánatom itt az egyetlen árnyék

De szólnék, hogy: szívem, ne hagyd magad,
berkeid zöldje bárhogyan is fáj még!
Hisz' minden élet e sivatag fája csak,
s a jószándék csak véletlen ajándék.

Roskadj magadba. Ez hát a honod.
S ha hazád lett, hát műveld is fiam.
a száraz homok bárhogy is csikorog.

A parton túl, hol hűs szellő suhan,
a barna lány tán most kel vízre épp,
hogy kalászait letegye eléd.

Sára fölkölti az alvó madarakat

A zongorában madarak aludtak,
sárga sármányok, csöppnyi cinegék
kik azonnal kandi szemet nyitottak,
hogy ím, csobogni kezdték a zenét

a hűs billentyűk, melyen úgy futottak
újjai, akár sirályok a kék
tenger fölött, ha zsongva kavarognak,
míg áradt vízként hömpölyög az ég; –

víg cinkék zengtek, sármányok csivogtak
és pihegett a zene tengere,
mint hullámai örök-tavasz haboknak;

hogy engem, ki a parton föld fele
kókadva ültem, orkánként ragadtak
örvényébe a villanó magasnak.

Mint csiga, oly csipkés mosolya

Mint csiga, ha csúszik sarjú füveken,
– arany a nap! –
úgy hullámzik szívem selymesen
hűvös mosolyod alatt.
Mert – kacagó, fehér köveken –
nevetést fodroz a fogad;
s sóhajom haboktól vizesen
hajadba kap.

Felhők és hernyók

Mint hernyók aranyzöld levelen:
felhők haraptak a csipkés szélű napba!
Idelenn
tűzszirmai hulltát egy rózsa siratta.
Másztak a hernyók odafenn, –
e méreg-aranyú levél lassan lekonyúlt.
Csöndesen, tévetegen
bealkonyúlt.

Rozstábla, késő alkonyatban

Hánykolódik a rozs, mint egy sárga tenger,
borzolja habjait az alkonyi szél.
Még langy nap csókolja fáradt szerelemmel,
de már az árnyak suttogása mély.

Mintha parton, bús estében áll az ember,
mereng, borong – s hullámot vetni fél;
úgy állok itt tenger-csöndű szívemmel,
mint őszi fán moccanatlan levél.

A parton túl, a szüremlő alkonyatban
tanyák gubbadnak félénk ég alatt.
Csillagokat gyújtok hát lassan magamban
a nevedből, hogy hagy ragyogjanak…

Tanyák, vak napon

A sárga fényben, mint heverő barmok,
fehérszőrű, borús tanyák pihentek,
s míg a menny görbedt hátaikra hajlott,
mélán aprózták ropogós füvét a csendnek.
Fehér tanyák a kévét hányó réten,
veszendő nyáj egy veszendő mezőben.
Az égre néztem, de mindhiába néztem.
Szikrázott a hév nap delelőben.

Kakas a rozsban

Jár a kakas a rozsban,
taréjja égő pirossan
villog a sárga szár közt!
Akár egy sziszge-lángú tüzecske,
mit elhullatott az este,
s most libeg-lobog a tág mezőben!

Akár a bimbók!

Csigák motozzák homlokod nyugalmát.
Füvek robognak sóhajodban.
Aranyos melleid kicsi halmát
ím, meglesi fektedben az ég és elmosolyul.

Hónod alatt
az utolsó harmatok is legörögnek
az ásító szirmok ajkairól.
Hűs hajadat
susogó szél fodrozza lágy csigákká.

Még pillanat, –
hogy szájad is kinyíljon,
akár a bimbók!

Ordast hordoz ölében

Ordast hordoz ölében ez az asszony,
mord-haragú, vicsorgó-torkú ordast,
ki tejfehér fogat csattogva forgat,
hogy hűs szívekből forró vért harapjon, –

szívekből, miket bárányokként hordnak
elébe a vágy pásztorai, alkony
borús idején, hogy vak dühe lohadjon, –
ám ez ordasban örök éhség horgad!

Mint állatbőrbe bújt bosszúló angyal,
en-gazdáját is úgy marja haraggal,
s százakat fal föl, hogy ne vesszen éhen!

Ó, szűzek, kiknek ily rontás nem árthat,
mondjatok érte éneket, imákat,
s szánjátok, hiszen ordast hord ölében.

Dúdoló, gyermeki vers

Már az éj, e ködbe-hulló,
villó-tollú barna holló
a rét fölött ellebeg, –
húnyd be hát, mord fényoroszlán
a hunyorgó lámpa gombján
véres, égő szemedet.

Lám a szél, e lomha, lusta,
lanyha-léptű sanda macska
kint mily kószán sompolyog!
Derítsd föl hát, báva kályha;
kacagóan a szobára
meleg, piros mosolyod.

Sarkok kormán ott, ti ében
árnyak, éjjeli feketében,
immáron aludjatok!

Sárára, ki lepve-loppal
pilledez még, jég fogatokkal
rá ne vicsorogjatok!

Ám te szőnyeg enyhe bolyha,
hűs meződet bújdokolja
száz kis tündér szerteszét, –
hogy Sára is meg-meghallja
– bóbiskolva, elomolva –
lépteik lágy neszét.

Túlsó szobán, hol fagyos, nagy
csönd ül: üssetek a roskadt
zongorára pár futamot,
s hogy a hang, mint pára, lengve
eloszlik a hideg csöndbe, –
aludjatok, víg manók!

Aztán sávos, hév, virágos
vén ernyődet bontsd ki, rácsos
lángot oltó, zsenge tűz!
Terjeszd pilledt homlokára,
mely mögött száz angyal drága
csengetyűkkel csengetyűz.

Nyögdel a lomb

Mint haldokló: nyögdel a szélben a lomb,
– mit súg vajjon?
Mit súgsz szívemnek, ó gondok árnya, mondd;
Míg hallgatom?

Mit súgsz szívemnek szél, te áradt tenger?
Habod vagyok!
Csak arra szállok úgyis, merre engem
sodorni fogsz.

Csak arra szállok úgyis, merre mélyed
örvénye ránt.
Ó, mit repessek, ó, mit is reméljek

más táj iránt?

Madár voltam, sok hívság volt kalickám
– arany kalit!
Az Isten egy reggel ajtót nyitott rám,
– így vagyok itt!

Hisz' tudom már, hogy Ő e zúgó orkán,
ez őszi szél.
Ím, csapzott tollam mind Eléd hajol már,
– vegyél, vigyél.

Isteni pásztor

Bontsd ki tüzedet szívemen,
üsd föl lelkemben sátrad; –
megfáradt pásztor: melegedj
havasaimon; Istenem.

Lásd, fagyott zengés a világ,
csúcsaim orma: lélek.
Én ropogós pásztortüzem
száz piros lángját ölti Rád.

Elhullnak mind a csillagok,
mint sarjú alatt füvek.
Éj van már. Szívem parazsa
arcodon még föl-föllobog…

Egyenes, mint a jegenye

Rőt nap égetett, hév fagy vert, fiam,
őszi reggelek merengő dere.
De ne félj! Immár szívedben komolyan
meg-megcsillan a bölcsesség jege.

Útadon, merre jöttél, búsan pergett
a szürke napok langy homokszitája.
De ne félj, immár olyan a lelked,
mint jegenyéknek zokogó sudára.

Az éj elhervad, mint a lekaszállt fű,
csokorba gyűjti a csöndet Isten,
s elszórja lassan a meghasadt szívű
réten, hogy mindent némaságra intsen…

Alkonyi út, szekéren

Nélküled is forog a világ! Miért
búslakodol, veszekszel?
Ugorj le róla, ha tudsz!
S ha nem tudsz, nem menekszel.

Ne hidd, hogy tengelye vagy e keréknek.
Koldús vagy rajta, nyálas,
nyammogó vén, kit fölvett
az irgalom! Leszállhatsz…

Nézd, az alkony már lassan beborítja
a mezőket sötéten.
Pattog az ostor szíjja
a rossz, kehes gebében…

Emlék, tavaszi nap

Mint bágyadt emlék: lágyan süt a nap,
bús emlék, amely egyre fájva szépül.
Félénken nyitnak ki a fák alatt
a füvek a füvek, a tavasz lehelletétől.
Boldog fecske, ki ím dalolva rak
meleg fészket pihéből és szívéből!…
– Boldogtalan szív, most ne hagyd magad,
hogy Isten benned sátrat ütni készül…

Mennyei vadászat

A tűzaggancsú zivatar, lásd,
most futott át az ég mezején.
Nyomába, nyilának a tollát
igazgatva; felhő, feketén.

Rengett a menny szálfa-erdeje,
– nyíl szisszent, még egyszer fölszökött
az űzött őz lángbogú feje –
s már lehanyatlott a domb mögött.

Április 3.

Mint vadgalambok

Mint vadgalambok bús turbékolása,
ha hűs estéken keseregve búg;
úgy merengek el lelkén, hogyha tárva
lelkem fehér tanyáján a kapuk.

Mint tanya körül barna búzatábla,
melyen a langy szél bánata borong;
úgy révedek el susogó hajára
időt dajkáló, vén alkonyokon.

Mint föld fölött a hülő ég homálya,
mint menny boltján a csillagok boga,
úgy sejlik föl elpilledt homlokára
a végtelenség hajnalcsillaga.

Barackvirágok

Remegnek a barackvirágok,
– megannyi arany csésze! –
remegnek, mert mozgatja őket
az Isten szívverése.

E fák úgy merengnek pihegve,
mint karcsú szűzlányok.
Elszállna tán mind, mint a lepke!…
De bennük súlyos álmok.

Isten álma, ki bólogatva
pilled a föllegekben,
de mindig egy rügy pattan, hogyha
a szeme meg-megrebben.

Ó, mosolygó barackvirágok!
Napfénynek millió csésze!…
Remegtek, mert remegve mozgat
az Isten szívverése.

Május-látó

Te rüggyel roggyant drága fa,
te május-látó fölleg,
te tenger kagyló-moraja,
te tündért-villó csillag!
Te égbenyúló jegenye,
te füvön ringó harmat,
te piros-szívű cinege,
te Isten-egű gyermek!

Ó, sarjadjál, miként a fű,
gyöngyözzél, mint a zápor,
ó, zendülj, mint a hegedű,
ki hűs dalokra éber!
Ó, susogj reám, mint a nád,
zsongj mesékkel szívemben,
ó, bújj meg bennem, mint tanyák
a párás alkonyatban!

Ajkán egy rajnyi fecske alszik…

Ajkán egy rajnyi fecske alszik,
– és alszik ajkukon a dal –
s e fészekaljnyi dal kirajzik,
ha barkákat bont majd a gally;

ha május kacagó szemében
víg fényt az Isten tükre vet,
ha majd bólogva kelnek éppen
tavasz öléből a füvek;

ha majd a halk hold olyan lágyan
evez az ég vizeire,
mint karcsú szűzláng sóhajában
bukdácsol egy arany pihe;

ha majd a lombok lanyha selyme
bárányfelhők arcába leng,
az ég rögökhöz térdepel le,
s aranygolyó: csillan a csend;

majd dalra-éhes torkát tátja
reá egy fészekalj madár,
s fióka-fecskék csivogása
füle hűs kagylóiba száll;

s úgy zsondul ott majd zengve benne,
mint fecskékkel, ha zsong az ég,
ha száz raj száll benne kerengve,
s zsibongja mind a nyár nevét!

Csata

Mint arany-mozsarak torkolattüze:
robban az esteli nap.
Fröccsen a tócsa locska vize,
hogy bőgve lecsap.

Roskadt, rossz viskók zsuppjai:
sárga szalmakazlak lobognak.
Öklelő dübögését hallani
messziről, buszma bivalyoknak.

Óriás melle: remeg a föld,
– a tócsa kicsap.
Rohannak a barna katonák a zöld,
vonagló réten át: a nyulak.

Takarodó

Pajtás, fúvasd meg a takarodót!
A rongyos, toportyán kurucok
bújjanak káka s nád közt!…

Pajtás, fúvasd meg a takarodót…
A dombok aljában, ímé,
megcsillannak a Valóság vértesei…

Játék a tavaszi léggyel

Szemtelen hegedűs, arcátlan
legyecske!
Itt ülsz hát előttem kezeid
hegyezve,

dörzsölve, akárha szégyened
mosdanád,
mellyel úgy megcsúfolt a mord tél,
rossz anyád.

Rossz anyád s apád, a didergő
hidegek,
kik oly sok kínokkal gyötörték
a legyet.

Kik oly sok kínokkal gyötörték
a legyet,
míg a nap, mint avítt légycsapó,
libegett.

A havas, a fagyos nap, e nagy
légyfogó!
Teli tál, tejfehér méreggel
ragyogó.

Teli tál, tejfehér méreggel
ragyogó;
szerelmes legyecskék elhulltát
kacagó.

Ó, tél, te jégbundás, vicsorgó
szörnyeteg!
Milyen sok kínokkal gyötörted
a legyet!

Ó, szél, te suhogó, ropogó
rémület!
Te ajkad lehelte szárnyunkra

a jeget.

A deret, e fehér, télfehér
légyhalált,
mely minket minden kis zugolyban
megtalált.

Minden kis vacogó zugban a
szabad ég
pajtája alatt, ha volt egy csöpp
hasadék,

parányi hasadék, melyen ő
bedudált,
s öntötte bömbölve, szikrázva
a halált.

Ó, tavasz, te ízek, te szagok,
kacagás!
Ó, tavasz, te szagos szirmokon
a darázs!

Ó, tavasz, te ízek kacagó
ideje!
Kinfeledt ételek kuncogó
szürete!

Bögréknek ragadós, mézédes
szélei!
Vajjaldús kenyerek végtelen
rétjei!

Cseresznyék fölhasadt, vérpiros
mosolya!
Olvasó leányok bársonyos
homloka!

Habfehér tésztáknak andító
mámora!
Zongorán billentyűk éj s napszín

fogsora!

Aranypor befútta képeknek
üvege!
Kinyitott dobozok fölsejlő
ürege!

Nagyapó tejfehér bajszának
a hava.
Aluvó gyerekek ajkának
zamata!

Pipafüst bodorult, rosszagú
föllege!
Alkonyok bánatos, zümmögő,
kék ege!

Hajnalok üveges, verdeső
szárnyai!
Hajnalok üveges legében
szállani.

Bimbóknak harmatos szívében
fürdeni!
Napfénynek haragos sodrában
sürgeni!

Bóbitás virággal bólogó
rét felett
bokázva zsongani bolondos
éneket!

Sárgásan nyugovó estéktől
részegen
hosszasan szállani kanyargó
vizeken.

Vizeken, mikor az alkonyat
tüze ég,
szállni, míg odvában motoz már

a sötét.

A sötét, a süket, hangtalan
éjszaka,
amelynek nincsen egy ragyogó
csillaga,

csorduló harmata, hasadt
pirosa,
libegő illata, ropogós
mosolya;

nincsenek rétjein darazsak,
jegenyék,
s csobogó, csobogó folyama
a sötét.

Ring, mint buborék…

Ring,
mint szappanbuborék lágy szalmaszálon,
ring
Isten ajkában a lelked.
S hogy színesedik!
Hogy csillannak rajta növekedve
sárgában, tűzpirosban, zöldben
Isten gyönyörűszép tájai!

Jaj a papnak, kit…

Jaj a papnak, kit nem ráz Isten láza,
e sorvasztó, e vörhenyes betegség,
s kinek nem lepi el lelkét s a testét
az Isten-fájás sebeinek száza.

Jaj a papnak, ki, mint a tűz, nem ég el,
de pilledez, mint aluvó zsarátnok;
ki nem vakul meg abba, amit látott,
csak babrálódik vén, avítt Igékkel.

Ó, jaj a papnak az átokból százszor,
ó, jaj a szívnek, csontnak és velőnek!
Ó, jaj, ó, jaj a meg nem remegőnek!…
Mert langyos vagy, kiköplek én a számból…

Minden – semmi

Minden forrásom elapadt,
te csobogsz csak, Uram-Isten,
minden virágom összetöppedt,
Te nyitsz még egyedül,
minden útaim ködbe vesztek,
csak Feléd mehetek már,
minden életem elhagyott,
egyedüli Te lettél.

Már értem őket…

Mert már értem azokat, kik magukat kiherélve
mentek utánad, ó Végső Szerelem!
Pokolbeli kínjaikon a mennyet úgy cserélve,
hogy egy szerelmünk maradt, a gyötrelem.

Kik tudták már, hogy nem lányok öle az élet mélye
s nem kulcsa a létnek hímek csókja sem,
de öreg titkokat őriz az Isten szemefénye,
s hogy ott lakik Ő a szirtes hegyeken.

Hogy minden itt lenn a bűn s mocsok iszamos éje,
s hogy nem él az, ki nem hal meg teljesen,
hogy édes méreg az Isten csókjainak a mérge,
s hogy megöli mind, kik követik betegen.

Mint csősz a fát, a földet

Mint csősz a fát, a földet,
a duzzadó gyümölcsöt,
úgy óvja, Isten, őt meg
Te sátoros szemöldöd.
Ó-mordállyal a vállon
lépegess harmatában,
hogy csóka rá ne szálljon,
s csak mézesedjen lágyan,
hogy szél ne bodorítsa,
csak a nap pirosítsa,
az alkony, ha bezárja,
a hajnal ki-kinyissa,
hogy orv dér meg ne lepje,
csak harmat csókja, tiszta,
hogy senki el ne lopja,
s kezem majd leszakítsa.

Hőség

A csönd kolompos, méla nyája
bóklász az égett, hév mezőben.
Rest pókok úszó, lanyha nyála
teng-leng a légben révedően.

A delelő dél szikra-szárnya
meg-megvillan ím, eltűnőben.
Pipacsok kába, véres álma
bomlik ki a kergült időben.

Fehér tanyák. Álomból ködlőn
pillednek még, mint hűlt zsarátnok.
Vén pásztor: roskadva őrzöm
bús nyájamat, a némaságot.

Mint lázasnak a korsó hűs vize…

Mint lázasnak a korsó hűs vize,
az nekem a te tiszte, szép neved.
Ó, nyújtsad piros ajakad ide,
hogy lágy csókjaid meghűsítsenek.

Dús vizekből mert Isten tégedet,
szívéből, amely forrásként buzog.
Most ímé, éltem asztalára tett,
elém, kit űznek rekkenő napok.

Ne engedd hát, hogy nyálas, bamba szájak
hörpöljenek, én gyöngy nedűm, beléd,
kik megúnnának, mire megkívánnak.

Te vagy hév lelkem hűvös üdve! Nézd,
korsód öble míly kínálva remeg,
hogy bús szemeim rádtekintenek.

Májusi ájtatosság

Édes, fiatal, kicsi apáca,
virágok-fodra-mosolyú,
patyolat-bimbók-hamva-arcú,
haragos-cseresznyék-pirossa-szájú,
madarak hangján gügyögve jöttél
búzavirág-koszorús szűzikék seregében,
kik illatosak voltak, mint hajnali imádság:
szemeimet szemeidbe vetettem, –
szemeid lesütötted,
pedig nem akartam semmi rosszat,
csak azokban is megcsodálni
a búzavirágot.

Jegenyék

Öreg jegenyék roskadt bánata
sírja tele a könnyes éjszakát.
Akár lidércek bolygó lángsora,
úgy rémlenek föl a fehér tanyák.

A rozs közt a szél suttyó kuvasza
tereli a nyár hév, nehéz szagát.
Az éjbe kémlel vakon tétova
madárijesztő: görhes szalmabáb.

Egy fáradt puli vigyázza a csöndet,
vén pásztora a hűs füvön hever.
A mennyen torlott felhők jönnek-mennek,
s a tűnő idő torkában tűnnek el.

Látomás

Meztelen futott a lány a mezőn,
ijját rávonta az alkonyi nap.
Csattant az arany vessző szisszenőn,
s rezdülve ült meg a válla alatt.
Füzek aljára roskadt le a lány,
szőke hajából búzatábla lett,
pipacsok nyitottak melle bimbaján,
s két hónaljából susogó füvek.

Úgy csorrantam…

Úgy csorrantam ölébe,
mint langy barack a szájba.
De hiszen száj volt ő is,
az élet éhes szája.

Nevettem kandi dölyfben,
hogy lányságát megöltem.
Pedig ő ölt meg engem,
hogy céljaként betöltem.

Meztelen, mint a kard…

Tudom Rólad, hogy penge vagy,
éles, kemény, akár a tőr,
hogy hasító kés a szavad,
mely ropogva húsomba tör; –
tudom már régen, hogy belém
döfted magad markolatig,
tudom, ha torkom hörög is,
tudom, hogy Te, hogy Te vagy itt!

Mert meztelen vagy, mint a kard,
nincs Rajtad rojt, se bojt, se dísz,
éled egyre szívembe tart,
míg elhull végső vérem is; –
mint menyasszony a vőlegényt,
úgy vonlak én szívem fele:
meghalnék én, ó, Istenem,
hogyha nem halhatnék bele…

Mint a gyermek…

Részekből raklak egésszé, akár
a kirakós játékot a gyerek.
Építelek,
hogy megösmerjelek.

Ezer alakban illansz előlem.
Arany madarak hátára ülsz.
Én lassan összeraklak.
Nem menekülsz.

Mint hegedűről…

Mint hegedűről a lágy zeneszó,
ha rá szelíd kéz hűs vonót emel:
hajnali kertjéből száz csivogó
madártorok az égre énekel.

Még rózsák lehe lepi a kertet,
még lányos bimbók ajaka remeg,
s a madarak zsibongva szárnyra kelnek,
mint zenekarból részeg hangjegyek.

Ő párnáin fekszik révetegen még,
hegedűk karcsú nyaka mosolya.
S szíve a sújtja egy ódon, barna emlék
föl-följajongó hegedűszava.

Mint zártredőnyű, nyárvégi szobában…

Mint zártredőnyű, nyárvégi szobában,
hol vak hőségnek dongója dönög,
s hol elolvadnak a homályban lágyan
a bútorok, mert súlyos függönyök
őrzik a csöndet, – én is, e magányban
így érezek rád, hűvös angyalom.
Mert minden kandi ablakom bezártam,
s szívem dongó döngését hallgatom.

Hajnali pirulás

Táncos léptei lányos ütemén
ringva jött a hajnal a fák alatt.
A hold halk ékköve ragyogott fején,
hajában tűzszirmú rózsa, a nap.
Füvek sóhaja símogatta talpát,
szoknyáján habok kék fodra símult.
Aztán meglátta a hév, fiatal fák
ölelő karjait. S belepirult.

Visszhang

Száz sugárral futsz tőlem, mint a nap.
Miért rohansz?
Itt sütsz szívemben.
Hova is rejthetnéd magadat?

Nyárfasor

Mint nyárfasor az elbúvó tanyára,
úgy ballagok én, Kedvesem, feléd,
míg érlelő nyár vemhes napsugára
gyújtogatja a lombok levelét.

Egy tücsök cirpel esténként szívemben,
és gondom füstjét szétvitte a szél;
patyolat gyolcsra tárva várjál engem,
te hűvös bor, te megszegett kenyér.

Már lábam alá bólognak a nyárfák,
már leáldozik a hő nap mögöttem.
A boldog kutyák szerte-kiabálják
farkcsóválva, hogy ímhát, hazajöttem.

Halk délután

Úgy hervadozol, híves délután,
mint tört virágok terhes illata!
Már árnyék motoz a jegenyefán,
a homálynak majd fészke lesz a fa.

Neved borát kóstolom borongva,
elbóbiskolván mámorom felett,
s az irígy idő foszlányokra rontja
emléked, mint a szél a fölleget.

Már elhervad a délután virága,
vázába teszi Isten a csöndet.
A jegenyének megnő búvó árnya,
s virágillata támad a szívemnek.

Az ő nyomában

A Zrínyi úccán ballagdálva mentem,
míg hév nap csorgott áldón szerteszét.
De napfény zsongott bent is a szívemben,
hordozván ott egy szerelem neszét.
Egy szerelmet, mely mint madárfióka,
gyügyögve próbált bennem kandi dalt.
Hogy hajnalra majd szétbomoljon tolla,
s arany páva váljék belőle majd.

S az árok partján láttam őt meg.
Éppen babával játszott. Csöpp, pötty lánygyerek.
Egy szedererdő kékellett szemében,
hajában szalag-pille illegett.
Az ajka még csöpp volt, akár a málna,
de bíborában érett már a méz.
Lágy szellő babrált lenszőke hajában,
s ráömlött a lenszőke napsütés.

A Zrínyi úccán dúdorászva mentem,
oly könnyű volt a kedvem, mint az ég.
A szerelem föl-fölcsipogott bennem
reám emelvén hűs, okos szemét.
Az élet meleg íze meg eláradt
tagjaimon, mint tavaszi folyó!
Belülről mosoly sürgette a számat
kacagásra, hogy élni, élni jó!

S egy gödrös-kövű úcca szögletében
ím, újra csak őt látta meg szemem.
Mintha száz bűbáj játszott volna vélem:
ott olvasott serdült tízévesen.
Szájai körül asszonyos mosolygás,
betűk dongója zsongott homlokán –
kihasadt málnák vérezték be ajkát,
míg rámpillantott lustán, tétován.

A Zrínyi úccán elmélázva mentem,
bár, mint vad méhkas, zengett a szívem.
Bús, ódon emlék járt-kelt a fejemben,
hogy ezt is, azt is, őt is ösmerem.
Hogy nem csalhat meg, – hogy csalna meg engem
e változás, e varázslat, hiszen
tudom, hogy mindet megölelem egyben,
s egyet ölelek, ha mindet ölelem.

S száz lépéssel arrább már ott enyelgett
egy legénnyel; készen elsiklani,
mint ezüsthúsú hal a háló mellett,
hogy így fogják meg éhes karjai.
Mellei mérges haraggal remegtek,
mint fölvont íjj, úgy feszült dereka.
Mint törvénytáblák, melyek már beteltek,
ragyogott foga jégfehér sora.

S a Zrínyi úccán töprenkedve mentem,
mint sziklacsúcs, úgy hallgatott szívem.
Egy örök háló kerít, tudtam, engem,
s nincs ennek egy elilló likja sem.
Mert éhes ajkak étkévé kell lennem,
míg lány-ajakak ételét eszem.
S úgy telik be a törvény köve bennem,
hogy: megkerültem, balgán ezt hiszem.

S ő gyermekével karján, kapualjban
állott a hűsön s nézte őt a nap.
Győzelmes szeme meg-megpihent rajtam
diadal-ívű homloka alatt.
Én térdreesve éreztem: beteltem,
nem én élek, de benne él a cél,
s hogy ő ölébe lökte Isten lelkem.

Május 30.

Lány, reggeli úton

Hűvös, ragyogó reggeli út. Tanyák
tejszagú, búvó nyája hever szét-
szórva a réten. A hajnali ág,
lásd, alig érzi a madár terhét.

S messze, a fákkal bólogó úton át
karcsú lány jön, ki ringva szökell még,
mert ajka piros. S ím, szíve dalát
hozza, s két szökellő őzike-mellét.

Arca rózsás, akár a reggeli nap,
dús, barna karján telt kanna kacag,
míg sarjú füveken lépeget tovább; –

s hogy a kelő szellő szoknyájába kap,
mint habfodorba: érett derekát
csodálva merengnek utána a fák.

Szonett a szép borbélylányról

Acélként villan szeme, mint a penge,
de úgy is vág, mint kinyitott borotva.
Ám ha mosolyát dús csokorba fogja,
egy virágerdőt borít a szívembe.

A szája is szelíd pirossal szende,
s mögötte lángok lobognak ropogva,
hogy rőt kohójuk hűlt hamuvá rontsa
a gyávát, aki őt szeretni gyenge.

Hajában búzák sárgafényű mérge,
melyből a nyárnak nehéz szaga lobban
a mézes-barna, fojtott alkonyokban.

Vágya villám. Még nem lobbant ki égve,
de morajlik már. Egyszer lángot vet.
És agyonsújtja azt, akit szeret.

Villám előtt

Babonás, baljós esti fények
villódznak fekete hajadban.
Hátad mögött viharrá érett
felhők füstölnek moccanatlan.

Így vagy gyilkos, hogy mozdulatlan.
Így árad belőled a méreg.
Így fűlsz jobban, pokoli katlan.
Így lesz bukásom egyre mélyebb.

Homlokod alatt villám méri
a hideg űrt hév csápjaival.
Ne hagyj így fagyottan elégni,
ó, robbanj rám, vakító vihar!

Bűnhődés

Királyi testű, szép vadász volt,
őzek, ünők, galambok gyilkosa,
búvó füvekben térdig gázolt,
szisszenvén mindig éhes, hév nyila.
Egy délután fáradva bolyongott,
s egy királyi vad szembeállt vele.
Aggancsai, mint lángragyúlt lombok!…
S neki nem volt már több nyílvesszeje.

Az Általános Munkás Olvasóegylet falára

Mint éhesnek az újsütetű kenyér,
ha éhségnek kínja háborog,
úgy született az eszme e fehér
falak között munkások, magyarok,

Vásárhelyi rögök nehéz kalásza
ringatván magán az érlelő időt.
Csapj föl hát te is dús aratásra,
vándor, ki elmégy e falak előtt.

Isten és asszony

…És beleölted ölünkbe
a vágyat.
Hogy futván utánuk, fussunk
Utánad.

Hogy megfogjál, mint madarat
a kések.
Hogy így teljen be rajtunk át
az élet.

Hogy míg örülünk hév kéjünk
csitultán,
a lét belőlünk s beléjük
kihullt már.

Hogy fölfogni ne legyen
egy csöpp eszünk:
vágyainkért életünkkel
fizetünk.

Hogy egy szörnyű, nagy fal épül
általunk,
s akkorra ér égbe, mire
meghalunk.

Hogy nem mi, a hősek vívunk,
harcolunk,
de a törvény, mely betűi
mi vagyunk.

Hogy nem mi, ó, nem mi vágyjuk
ölüket,
de bennük vágy ránk az élet
s odavet,

odavet, mint alvónak a
bűv-igét,
hogy egy szótól teljesüljön

az egész,

odavet, mint a kulcsot a
zár elé,
s eldob, ha az ajtón át a
Lét belép.

S fölvesz, ha új asszony zörög
odakint.
Serkedtetvén bennünk újra
kéjt s a kínt.

Kései sarj

Pogány istenek késő ivadéka,
s a Jézus Krisztus áron vett fia.
lelkében föl-fölrémlik fájva néha
a Golgota s egy Bacchanália.

Faunok voltak kandi jókomái,
ma testvérei a bús szegények.
Néha szeretne nádon furulyálni
szűzeket fölforraló zenéket.

Lapoz az ódon, komoly Bibliában,
s a ködből egy kanca fülébe nyihog.
A virágok elnyitnak sóhajában,
lehében lidércek lángja lobog.

Mint űzött vad…

Elvadulva, mint az űzött barom,
kinek szemébe lóg bozontos szőre,
magamat mos már kezedre adom,
nem loholok bukdácsolva előre.

Vágj végig rajtam, ha van rá lelked,
nem marok vissza, megnyalom kezed.
Nézz a szemembe! Látod, hogy beteltek
benne a könnyes, síró föllegek.

XXIII. szonett.

Te vagy a május legszebb ékszere,
kit lágy ujjakkal tűzött a hajába
a tünde nyárnak érett gyermeke,
az agg időnek legkisebb leánya.

A szavaidban hatalom s ítélet:
tőle virulnak, vagy hullnak a rózsák,
a szíved szirmán harmatcsöpp az élet
s harmatra hulló szirmod a valóság;

S ha a latrok tán majd az égig érnek,
hogy virágait mind a földre rontsák,
vigasza maradsz isten két szemének:
s Te leszel, Kedves, az örök bizonyság:

hogy a földet a gonosz elárulja,
s egy igaz ember megválthatja újra.

Mindhalálig

Magamban immár mindhalálig
megyek előre utamon,
míg szemem tükre törtté válik,
s megmered meleg homlokom.

Régen tudom, hogy senkim sincsen,
– hogy is lenne ilyen viharban?! –
míly sokat késtem, amíg hittem,
hogy segít még valaki rajtam!

Ismerem már a valóságot,
magány, halál, mely hófehér.
Oly butítók, remények, álmok! –
S oly könyör nélkül hív a cél.

Anyám

1.

Négyen-öten, öten-hatan
esszük kenyered, Édesanyám.
Négy-öt csellengő naplopó,
öt-hat kujtorgó, kósza zsivány.
Véred-verejtéked esszük,
ahogy eszi a testet a rák.
Úgy táplálsz minket, akár a
pelikán éteti a fiát.

Négyen-öten, öten-hatan
csüggünk terajtad, Édesanyám.
Négyen-öten, öten-hatan
szívunk téged, mint fagyöngy a fát.
Gürcölsz, és feszülsz, hogy mi meg
lophassuk Isten szabad egét,
s megtömöd csivogó csőrünk
ha fecskefiókként tárjuk eléd.

Négyen-öten, öten-hatan
esküdtünk reád, Édesanyám,
hogy értünk fussál lihegőn
egy nap után a másik után.
Hogy az élet légy s betöltsed,
betöltsed rajtunk életedet,
s mi csüggjünk rajtad teltpofával,
mint anyja mellén a csöpp gyerek.

2.

S százan, ezren, százezren
függünk rajtad, te magvető,
magadat étető, balga dajka,
véred csöppként csöpögtető.
Százan, ezren, hóka népek,
napot evők és harmat ivók,
éltünkből szövén halálod,
mint hálót ha fon a sanda pók.

Százan, ezren, százezren
csámcsogunk téged, drága hazám,
élő húsodba harapva,
akár anyjába a kannibál.
Álmodók, henyék, bitangok,
hordó-vitézek, bús-botorok
ricsajos gyermek-serege
éhesen reád vicsorog.

S százan, ezren, százezren
pusztítjuk, hazám, életedet,
míg pár ezer balga fiad
nekünk szül és helyettünk temet.
Százan, ezren, százezren
– nyüzsgő, rossz pondrók, rút kukacok! –
taroljuk érett kertedet,
amit megérlelt a te napod.

Százan, ezre, százezren
döglünk az árnyban, míg te feszülsz,
s hullatunk-é érted könnyet,
bolond, ha a szemétre kerülsz?!
Ha minden étked megzabálva
majd undorral fejedre csap,
s eggyel odább üti föl sátrát
életedet megvető fiad!… –

Szegény hazám! Te árva népem.
Minden gaznak zsíros falat.
Siratja életed, halálod,
siratja egyetlen fiad.
Kifordul a kenyér a számból,
mert sós véredre gondolok.
Véredre, mely minden falattal
a szomjazó porba csorog.

Június 7.

Galambok udvara

Rőt, kába álmok ásító lehe,
mely bódult mákok szirmaiból jön.
Fehér galambok lankadt serege
ül bóbiskolva a dúcos időn.

A zsuppon a nap sápadt bánata
borong, mint lélek, múlt emlékeken.
Vén cirmos nyúlik el lágy-tétova.
A galamb-sereg fáradtan pihen.

A csöndből lassan aláhull az alkony,
tollászkodó felhők a nap alatt.
Rászáll szívemre a bánat halkan,
hogy a galambok turbékoljanak.

Nyár, színház, páholy

Fülledt vidéki színház. Árva páholy.
Csúszós sötét: kint zúgva ég a nap.
A roskadt tetőn, mint rosta likából,
át-átbuggyannak a napsugarak.

Egy női kar a bársonyon. Oly lágy, oly
szomorú, akár dércsípte barack.
A szín mélyéről néha idelángol
egy rőt szoknya, egy vonagló ajak.

Ha most a faun fölkacagna bennem!
Megcsókolnám e lankadt-hamvú vállat,
míg csókom, mint száz hangya, úgy pörög szét; –
hogy megrettenne e lágy, hűs nő ennen
hevétől! És testén a kék vadállat,
hogy kitátaná torka vérvörössét!

Majd tükröt emel

Majd tükröt emel eléd a fiad,
ha homályosul ennen életed,
s e lángnál, mely tiszta lesz, mint a nap,
holt őseid is megismerheted.
Mert változik csak a lét, nem szalad,
bár búvó évek mögé rejtheted,
hisz' mag az Isten és Isten a mag,
s örökös élet ajaka nevet.
Úgy cserél ő, mint szép lány a ruhát,
de egy test ég e rejtelem mögött,
s egyazon ige lázát veti rád.
Az évek árja pedig hömpölyög,
és elhömpölyög véle életed.
S csak te szűnsz meg, nem ő, mikor levet.

Lombok susogják…

Lombok susogják hallgatását,
hűs kedve eprek ajkán buggyan.
Nyarai hév-arany kalászát
búzák vigyázzák mozdulatlan.

Erdők sejdítik haja fényét,
lánysága pillák szárnyán reszket.
Nyugalma lágyan úszik mély-kék
hátán az esti föllegeknek.

Fecskék csicsergik szét a lelkét,
szerelmét a virágok őrzik.
Bölcs őszök óvják, hogy beteljék
gyümölcse örökös időkig.

Veszélyes utazás

Idegen ízek szürete szájad,
idegen ízek szürete: lány vagy.

Viharos szoknyád vészjelű szele
forrongó tájak hév üzenete.

Sziszegő kígyók testeként tekergő
hajad bozótja veszejtő erdő.

Fehér nyakadnak bársonyos, lanka
hajlása völgyek hűvös nyugalma.

Patyolat melled havas fehérje
szikrázó jéghegyek vakító fénye.

Vezessen engem, méla útazót,
parányi bennszülött fiad: a csók.

Titok

A titok köztünk bújdokol,
mint fák között, ha jár a szél.
Elárulja egy pillanat,
egy csók, egy kéz, egy nyári éj.

A titok köztünk bújdokol
és egyszer csak reád-nevet.
Te megismered s fegyvere
átdöfi bolond szívedet.

Tedd magom tenmagaddá

Vegyél öledbe, mint a gyereket,
ó, vedd öledbe a vágyaimat.
Ördögök jönnek a hátam megett,
s te angyalt fogsz, ha öled befogad.

Ó, nyisd ki őrzött, fényes kapudat,
oldozd el rólam e rút sebeket,
mit rámejtettek csattogó fogak,
mikor az éh száj mégis kivetett.

Félig megettek s nem váltam falattá,
egyed hát meg maradék lényemet.
Hév szerelmeddel ölelj tenmagaddá,
hogy testeddé lett ételed legyek.

Majd elbújdokol

Majd elbújdokol lassan életed,
mint elbújdokol útjain a hab.
Két partján lerak minden szemetet,
örömöt, fájást, kínt és vágyakat.
Már nem leszel, de folyód zengve megy
tovább, tovább, mert hívja őt a nap.
S majd lelked búsan kérdi ittrekedt
lim-lomjaidtól: ez vagy? ennyi vagy?
Ó, élj hősen az iramló habokkal,
sebes futtukban csak magad görögj,
s ne tócsa légy, mely minden gazt befogad.
Folyó vagy. Víz vagy. Fölszáraszt a nap.
Ne piszkot hagyj itt, de hűs nyomodat.
S iramodj bátran! Mással ne törődj!

Mint tajték s hab…

Mint tajték s hab a veszett kutya száján, –
mint kiben sárga hányinger remeg,
úgy tajtékzom, úgy rengek, mint egy bálvány,
kinek talpát vak vihar dönti meg.

Mert lelkem von és dühös vágyam ordít,
s úgy vág e vágy, mint hullát a zsineg,
és homlokommal a mocsárba fordít,
hogy ringok rajta, mint vízen az üveg.

Hogy röppennék s hogy visszahullok százszor!
Ó, hogy kihánynám állati magam,
hogy kirontsak e bűzhödt elmúlásból,
mint derűs angyal, kinek célja van!

S ó, mily hörögve hullok mindig vissza!
Jól látom én, hogy vágyam a kötél,
mellyel az irígy menny mindig visszahúzza
lelkem, mely olykor majdnem égbe ér.

Mily szégyen a vágy s gyalázat a kéj,
és míly förtelem minden, mi liheg!
Így köp szemébe vágyunkkal a mély
örvény lakója az isteninek.

Megöl, tudom, mindnyájunkat, e tenger,
látom a szörnyek villogó fogát.
Mert négykézlábra aljasul az ember,
s a sárba rejti tiszta homlokát.

Már ne reméljél. Hagy zúgjon fölötted
e szörnyű orkán. Nem térhetsz tova.
Tán megment még Isten előtt lelked
a félelmednek síró sikolya.

Holt zendülő

Vöröslő bükkök bíbor vérpadára
rogyik a késő, októberi nap.
Két zord pribék; két tölgy borongva áll a
domb oldalán, míg a bakó lecsap.
Föl-fölzokog a szélben lent a nádas,
kásás égen rikoltó madarak.
Hát elvesztetted, ímhol, a hazádat!…
S a fákról mint gyér dobszó, hull a makk.

Lélektelenül

Hullatjátok, mint piszkát a kutya,
a szavakat, parányi létetekben,
s nem látjátok meg, vén vakok, hogy a
nyári éjre egy nyírfa összerezzen.

Nem érzitek, hogy rothadás szaga
füstölög ennen félő szívetekben,
mert a hallgatag Isten mosolya
cseréppé tört bennetek elfeledten.

Villámok mérik a végtelen űrt,
s míg ajkatokból porszemek görögnek,
lehull a nap s nem kél föl soha többet; –

a sirályszínű, szikrázó hegedűt
álla alá vonja a halál, - sikolyától
árva lelketek a semmibe ájul.

Augusztus 12.

Lámpás

A bokrokon lágy lámpa fénye süt,
s a bokrokon az este bánata.
De máskülönben árnyék mindenütt.
Föl-fölsikolt a violák szaga.
Így hűs neved, – holt avar tavasza –
mint őszi szélben, lelkemen bolyong.
Fáradt pille ő, nem talál haza,
mert ősz van már, s lehullott mind a lomb.

Édesanyám neve napjára

Ki a halál partjáról elvezettél:
légy üdvözölve, Édesanyám!

Ki nem hagytál ott e sötét vizeknél:
légy üdvözölve, Édesanyám!

Ki napfényt rám a szívedből sütöttél:
légy üdvözölve, Édesanyám!

Ki bátor voltál akkor, bár remegtél:
légy üdvözölve, Édesanyám!

Megállva Ma e szép napon nevednél:
légy üdvözölve, Édesanyám!

Hisz' nincs melegebb szív a Tiednél,
légy üdvözölve, Édesanyám!

Augusztus 18.

Kutyák elébe

Vesd a kutyáknak szívedet, bolond,
míg ki nem tépik szíved a gazok!
A kénes pára örvényébe vont,
bár homlokod belőle kiragyog.

Halj szépen, ha már élned nem lehet,
mert undorod, mint véres genny, bugyog.
Ha útálod e csorda-népeket,
s az embert, ki a mocsárba bukott.

Szavad csak szél, hát ne vinnyogj hiába,
dőlj kardodba, útálatod e kard.
Fölötted varjak rémes károgása
jelenti már a tisztító vihart.

Siető utas

Tovább, tovább, nincs itt megállás!
– sürgetem létem s vágyaim lovát.
Az élet nem rév, csupán szállás,
egy kurta hálás – és tovább!

Le ne pattanj egy ölelésre,
múló csókra, mert jaj neked!
Tán célhoz érhetsz így is késve,
de belevakul a szemed.

Sziporkás, szikrás csillagokon
fut sebes röptű paripám.
Kandi angyalkák szájtátottan
bámulnak lágy szívem után.

Szeptember 25.

Előre elkiabálod…

Mint gyermek, ki alvó madarat fog,
s tüskés bozóton kúszik át vigyázva,
de boldog szíve, mint hadi-dob, csattog,
s örömét előre elkiabálja; –
így, árva népem, te is a jövendőd
így keresnéd madár-lesi-csalitban.
De csitítsd el szívedet, a zengőt,
mert fényestollú madarad elillan.

Lásd mások, madárcsali népek
jobban fogják sorsuk, okosabban.
Úgy helyezik el késüket s a lépet,
hogy jéghideg szívük bele se dobban.
S míg te örömöd előre elkiabálod,
ím, ő már megfogta a madarat!
Sötétszirmú, szomorú virágok
nyitnak sírodon, a fejfa alatt…

Mennyi vers, mennyi szépség

Mennyi vers, mennyi szépség tűnt hiába
évezredek cigány ködébe el!
S az ember arca ma is épp oly kába,
míg holt hívságok nyomára figyel.
Boldogságát ma is kívülről várja,
mert ennen magában nem éri fel.
A végtelenben nincs örök lakása,
s a teste csupán halotti lepel.

Mennyi vers, mennyi szépség lelke zengett,
s az ember ma is vérre acsarog.
Hány hű szív vívta villámmal a mennyet,
s léptünk ma is a porban kavarog.
Fölfakadnak a könnyek, sebek, gennyek,
mert jönnek a vallató viharok.
Leszáll az Úrral egy fekete fölleg,
s térdünk remeg, és ajakunk dadog…

Az az udvar…

Az az udvar járt mindig az eszemben,
míg kerengve ringott velem az ágy,
míg a láz hullámolva vitt engem,
mint hév, rőt tenger fázó útasát; –
az az udvar a nyúlánk jegenyékkel,
miknek törzse, mint tűzláng lobogott,
ha pávafarkként tárult ki az éjjel,
s hattyúk hűs nyaka volt a mosolyod.

Az az udvar, a madarak szavával,
hánykódott bennem, mint tenger habjai.
Úgy csapkodott sziklás lelkemen átal,
hogy nem tudtam szívem csitítani.
Míg a csontos halál sötét talárral
ennen félelmembe készült fojtani,
s lelkemen sörényes paripákkal
rohantak át az éj borzalmai!

S ím, esténként te lenge ködalakban
jártál ez égő, hő vizek felett.
Tenger alatti harang: fájva dobbant
szívem, hallván te halvány éneked.
Lágy éneked, a hangot, azt a hangot,
– léten, halálon túli sejtelem! –
mely bennem, mint holt titkok lelke, zsongott,
s mint testtelen lét, játszadott velem.

Hangod, amellyel búgva, hívva hívtál,
– nem tudtam én már akkor se: hova –
mely úgy röppent, mint éjjel, keresztútnál,
roskadt éjjel egy gerle sikolya.
Sebzett gerléje, te, a végtelennek,
buggyant sikolyod ma is hallgatom,
ülvén partján hömpölygő életemnek,
mely hív lázakkal s Istennel rokon.

Októberi csönd

Kikönyöklök az ablakon. Már sárga
a megnyűtt fákon mindenütt a lomb.
Imént gyújtottam rá avítt pipámra.
A szürke füst, mint őszi köd, borong.
De távol is füstöl igazi köd,
s az ősz átlép a háztetők fölött.

Hát ennyi volt ímé a nyár csak. Nem több,
mintha egy fecske száll át az egen.
Mint esti mennyen a kialvó felhők.
Mint kurta csók s egy kurta szerelem.
Az ősz, e varjú-bajszú, vén juhász
összeadja a végső számadást.

Lám, elvonultak mind a fölleg-nyájak,
hűs villanás, vak valóság az ég.
Mord, konok szél vallatja most a fákat,
ijedt ágak fogják egymás kezét.
Úgy fognám én is, Kedves, kezedet,
hogy a szívemhez kötözgesselek.

Hogy kösselek, mint domboldalt a szőlők,
mint fázó, terhes tőkét a zsineg.
Mint ákácok a homokot, a hűlőt.
De fürt vagy csupán s lehullasz. Minek?
A múlandóság puttonyába szed,
s bús borrá érlel az emlékezet.

Elmélázgatok lassúdan magamban,
míg száll a füst, mint múló gondolat.
Itt fekszik a nyár lábam előtt, romban.
Rohanva fut a lomb a fák alatt.
Egy-egy levél szállingóz még kerengve.
Így hull alá a tört táj is a csöndbe.

Végtelen, bús októberi ég…

Fáznak a nyárfa árva ágai,
fázik a lelkem, – reszket a világ.
Rossz csutkakúp próbálgat szállani
a darvak után, a mennyeken át.

Borús darvak az októberi mennyen:
krúgassatok szét engem, verseim.
Hagy vesszek el a késő őszi csendben
a végtelenség hűs térségein.

Se barát, se szerető, se rokon

Se barát, se szerető, se rokon
nem adhat nékem már itt lenn kezet,
hogy majd a fülledt ingoványokon
által a hűvös mezőkre vezet.
Se bor, se csók, sem szeszek párlata
nem butítja már bennem a valót,
hogy itt áll lelkem szálfa-egymaga,
s fölöttem a közönyös csillagok.

Soká hittem én balgán egymagamban,
hogy majd jön tán valaki s segít.
S ím, itt állok most reményemmel romban,
hogy nincs senkinek senkije itt.
Huhog a szél. Jönnek a barna baglyok,
fejemre húzom keshedt köpenyem.
Remélni jó, de nem remélni legjobb.
Hát hallgatok s hallgat az éj velem.

Hordozod te is…

Hordozod te is lányságod jelét,
mely elválaszt és el is különít.
Isten egészet álmodott beléd,
ám lány lettél, s visszadobtad felét.

Vágynám én is, hogy teljben bírjalak, –
de mosolyogva szülsz egy gyereket,
átadod néki fele-magadat.
S nézlek, nézlek és semmim sem maradt.

Viseld, hogy elviselhesd…

Tűrd békével a fecsegők zaját,
viseld el az istenek közönyét.
Nem szabad térség: börtön a világ,
bebörtönzés a születés.

Lépj arra, erre, vagy semerre,
de falba vered a fejed.
Nem, ha kitörsz: úgy leszel úr
e börtönön, ha elviseled.

Szabadítód a végtelenség,
egyre feléd ás, megtalál.
S mellére ölel hű szolgája,
a falakat szétverő halál.

Ezerszer halott vagy!

Te azt hiszed, hogy élsz, hiszen létezel és
életműködéseid összes mozzanata
mint kattogó fogaskerekek kapcsolódnak egymásba:
sörözöl, mint más
olvasol,
megvannak politikai irányelveid,
még könnyű kis kalandokat is keresel,
de hidd el, ha én mondom:
halott vagy…!

Halott vagy barátom, hidd el; halott vagy,
halottja vagy hatvanmilliárdnyi pillanatodnak
minden pillanatodban meghalsz egyszer, mert hiszed-e:
nincsenek évek, csak pillanatok;
pillanatok lobogó kis lánca az éltünk!

Halott vagy barátom, hidd el, halott vagy!
halottja vagy annak a tegnapi percnek
mikor a körúton karórád igazítottad
a villanyóra lángoló számjaihoz,
halottja vagy a mai délutánnak
mikor egy pohár vizet ittál és a hideg
víz egy csöppje ujjad hegyén át
kecsesen legördült a földre.

Halott vagy barátom, hidd el, halott vagy;
tegnapelőtti háromszótagos szavadnak
halottja, amivel barátod köszöntötted, avagy
annak a mozdulatnak, mivel
sétabotod emelintetted meg.

Sárga arcú lárva vagy barátom, hiszed-e,
rendelj lassú halottaskocsit,
nyomass gyászlapokat, nem egyet, ezeret,
ezer fekete gyászkeretet;
ezerszeres halott vagy százezerszeres,
milliónyi íz, hangulat halottja!

Nyomass barátom gyászlapokat,
írasd föl rá összes címeidet
méltóságaid bástyás várait,
ordítnom kellene, ordítni, hallod-e;
halott vagy barátom, hidd el halott vagy,
halottja a Szépségnek, a Jónak, a Percnek
A nyári alkonyatnak, elmulasztott
jócselekedeteid fehér gyöngyeinek,
túltetézett rosszaságaid kicsurrant fekete csöppjeinek.

Halott vagy barátom, hidd el halott vagy,
halottja egy félredobott versnek,
egy kézmozdulatnak,
életed összes mozzanatai
mint a cigaretta füst
oszlanak a levegőbe!

Halott vagy

már régen eldöngölték sírod fölött a földet,
már rég megette csontodat a féreg,
életed minden oszlopai
ledőltek már százezer éve!
százezer éve, hallod-e, százezer éve:

Halott vagy…!

Őszi ég

Az ég napok óta szürkehajú asszony:
felhők takarják el a Nap széles képét,
égre tárt tenyér a sok-sok falevélke,
irigy por fedi a vidék üdeségét.

De nem esett máig. Hamva csak ígéret,
nosza, jókedvemből ezüst lapdát gyúrtam;
megcéloztam őszes, nagy haját az égnek,
izmos egy dobással meg is hajítottam.

Hosszú haja bomlott: egy szál, két szál hullt csak,
azután lezúdult kacagó ezüstje,
a vidék markolta, szürcsölte vidáman,
poros falevélkék takarództak véle.

Cseremisz dal, magyar változatokkal

1.,
Alpár, hős katona leszel majd,
néped hős katonája, kis csecsemő.
Ha majd az idők rőt rózsája kihajt,
ha majd szabadságot hajt az idő.
Mikor az elnyomottak keserve
komor lándzsavasat ragad.
Mikor a szabadság szerelme
megszüli az új fiakat.

Alpár, kis csecsemő, dús hajtása anyádnak,
Alpár, jó katona, apád szerelme legyél,
ha majd bús szíve dobban a tájnak,

s ordas tavaszok torkát sínyli a tél.
Alpár, mesebeli bimbó,
Alpár, való-beli jelkép.
Szívd kövéredve duzzadtan ringó
jövendőnk telt anya-mellét.

2.,
Nézd, apád bajsza míly szomorú,
kajlán konyul a borba, –
hízik a hízónk, idegen
katonák jönnek a torba.
Búvó, bánatos zsuppokon
láng szökken az éjbe sorra, –
tajtékot vet hordóban a bor,
haragunk forrva.

Alpár, kis csecsemő, hős katona leszel majd,
néped jó katonája, kis csecsemő, –
markodba rengő kopjavasat veszel majd,
ha paripákra kaptat az Idő.
Ha a kakasok, vigyázva a hajnalt,
így rikoltanak: nos, népem, elő!
Ki küzdöttél eddig gonddal, bajjal,
másoknak légy mostmár temető! –

3.,
Rikoltsanak rád varjak, vadludak,
kásás, kotyogó mennyeken át,
rikoltsák reád vad fájdalmukat,
rikoltsák rád a néped jaj szavát; –
ordasok, kiket száz kutya ugat,
szívedbe vájják keservük fogát, –
sorsunkat lásd meg, látva sorsukat,
a sunyi hajtók lábai nyomát; –

a puskák deres, villanó csövét,
a sütős golyók lesujtós sebét,
a szabadságnak véres fiait; –
hogy kik ellen egy világ esküdött,
nem veszthetí el őket a világ, –

fekete vér és vörös gyász között, –
de hörögd el a farkasok dalát!

4.,

Nyírfa-bölcső, ringó, rengő,
kerek erdő, nyírfa-erdő.
Benne jár egy ifjú költő,
öreg gondokon töprengő.
Aranymadár arany szárnya
arany-arcát megsímítja.
Nincsen annyi éles balta,
mely a nyírfát mind kivágja.
Elkopik a fejsze éle,
vén favágók is meghalnak,
de a tavasz sürgetése
új rügyeket bont maholnap.
Új rügyekből újdon erdőt,
újdon fákból újdon bölcsőt,
új katonát, újdon költőt,
régi gondokon kesergőt.

5.,

Alpár, hős katona leszel majd,
néped jó-katonája, kis csecsemő,
ha a nyírfaerdő majd újra kihajt,
ha vadon erdővé sűrül az idő.
Ha a martalócok mind elesnek,
ha fölkelnek az elesett hősök,
ha a viharok zúgva énekelnek,
ha régi dalt fújnak az új regősök.

Alpár, mesebeli bimbó,
Alpár, jövő-beli jelkép, –
ím, nyújtja feléd, fogadd el ringó –
rengő jövendőd teli mellét.
Hajlongnak a viharban a szálfák,
villámok kardja bőgve lecsap, –
űzi a – űzi a baglyok rémes árnyát,
űzi a – űzi a – űzi a nap!

Ketten szántanak…

Fény bukdácsol a nyirkos lomha úton,
fűzfák fölött nyugatra száll a nap,
s messze benn a barázdás síkon,
kesernyés őszön ketten szántanak.

Szegény mindkettő, szálas, szép, sudár,
az egyik mundéros sapkás katona.
Lassan baktatnak, szél fütyül a cserjén,
hull rájuk az ég hűvös bársonya.

Hajh – testvér sötét éjjel jár, november,
könnyű a mundér, s nehéz az eke,
szívós a rög, s kemény könnyekben csorran a vér,
sírva szól együtt a föld s a harc éneke.

Így lépdeltek, büszkén, lélek, lélek mellett,
karddal s kaláccsal, az ölelő pusztán benn.
Így szántotok már hősen ezer éve,
és még így legyen százezer évig – ámen.

Teremtés hajnalai

Az Úr szörnyű pörölye már pihent
erős kezében. Kormos föllegek
nyomultak át a mennyen. Messze lent
lábainál a tenger pihegett.
A tenger, hol a méregzöld vizeken,
mint lomha hüllők: szertetört hegyek
bukdácsoltak. Mint surranó selyem,
úgy süvített a dermedt döbbenet.
És nap még nem volt. Mint cigányos üstök
rossz ürege, úgy horpadt a homály.
A tűzhányók torkából kénes füstöt
kapdosott a szél, amíg sziszegve szállt.
Az Úr homlokán vonagolva küzdött
a bú s harag. És hallgatott a táj.

(töredék)

Miután elment a hajó

Úgy hempergek, mint torkonlőtt vadállat,
akinek síkos, rőt vére csorog, –
mert nem volt szeretőbb és hőbb szív nálad,
s esztelen dacom mégis eldobott.
Ó, megöli az ember, kit szeret,
ám ellenségét keblén neveli, –
míly bőséges volt világom veled,
s ez üresség míly árnyakkal teli!
Szólnék, sírnék, – úgy robbanna szavam,
mint hajótöröttek végső jeladása, –
de megvan dacom, s erőm odavan,
s te elúszol, remények vitorlása.

Örök Törvény

Barázda, serkenj; kéz, mindig csak vessél,
magot hints untalan, földre, kősziklára,
üstökös erdőn, termő televényen:
ez az örök élet örök muzsikája.

Barázda, serkenj; sebzett, fölsikoltsál,
jaj, ma tűz pörzsöli a meddő mezőket.
Teremni kell most, ha kínnal, jöjj, de vérrel,
átok a bére az álmokat szövőknek.

Barázda, serkenj, lüktessen a ritmus,
jaj, rohan az élet s aki megáll: halott.
Levesszük fejünkről süvegünket, élet;
csókoljon lelkünkön friss, üde hajnalod!

Mert hittem balgán…

Mert hittem balgán, mint a sanda részeg,
kit gyűrött mámor rossz tüze hevít,
hogy bor s szabadság: két isten-igézet,
megoldja majd az ember nyűgeit:
ó, ittam áldott kancsóid, szabadság,
mikor még szűk kortyokkal mért a rend,
de most, hogy ajkam hordókkal itatnád,
tudom: borodból csak mámor terem.
A mámor pedig Sátán cifra kölyke,
s ki nem szokott még pálinkát, italt:
azt vén részegség veri le a földre,
s a föld rabjává nyúzza újra majd.
A szabadságot úgy szokd, mint a mérget:
kevéssel kezdd, hogy ízlelhesd, s megértsed!

1947.

Mint ijedt vitéz…

Mint ijedt vitéz idegen vidéken,
unkogó nádas, szittyós sás között
úgy bújdokolok enmagamban régen,
míg lusta lápom halált bűzölög.

Ó, vízitündér, nyújtsd ki karod értem,
réti manó, vond rám szemöldököd!
Lásd, országom sás, vén békák a népem!
De csak az örvény öle incsölög.

Így játszik vélem…

Már őt elfedték a ködök –
ám ott jár ő a köd mögött.

Hangját szétvitték a habok –
de egy hulláma itt csobog.

Tó-szemét kiszítta a nap –
s egy sugara bennem maradt.

Bűvölő, borús esteken
fény s árny közt így játszik velem.

Végső fokon

– hogy nők éh öle hűs szerelmet játszik,
bár vágyuk őrjöng csak kéjekre sírván,
– hogy vén lotyó hamvas szűznek látszik,
ha rejti azt, mit odavetni kíván,

– hogy nincsen érzés, csak fortélyok vannak,
s minden fortély a gazok fegyvere,
– hogy a bátrak a halálba rohannak,
és haláluk a gyávák élete,

– hogy ámítás az mind, hogy valakid van,
ám száz ellenfélt takar enmagad,
– hogy sorsunk könyve fönt a csillagokban,
és lent a lábunk kátyúba ragad,

– hogy vágyunk nyomán szökik el az élet,
s a kéj tereli elénk a halált,
– hogy a valóság a húsunkba mélyed,
s boldog az őrült, ki mindent megtalált.

Három katona…

Három katona tért ült a tanyába
egy pohár vízért. Hátukban a nap.
Elébük szaladtak az esteli árnyak,
majd elfeküdtek a fák alatt.
A szolgáló a kútnál állott éppen,
s rámosolyodott a legfiatalabbra.
Ivott mind, ballagva fordultak vissza,
s a domb tetején belevesztek a napba.

A halál kapuin innen

Buták, pimaszok, csörtetők, gazok,
papok, bűnösök, vakok, aljasok,
kereszt, bitófa, kocsmák, templomok, −
de bennem egész vihar kavarog;

árulók, vevők, hullák, csecsemők,
dögvész, pestis s a táruló idők,
elhulló hősök, fölnövő merők, −
népem a halál kapui előtt;

Isten s az ördög, látók, bámulók,
csattogó szörnyek, sanda, sunyi pók,
örvények őrlő malomkövei, −
s az őrület, titkunk megfejteni;

túl életen, a halálhoz közel,
túl emberen, Istentől mégis messze,
a vihar lassan mindent így vesz el,
a tornyos egek bástyáiba veszve.

Január 25.

Életem elé

Innék én hűvös vizeket. Szelíd
könyvek lelkét, bölcs aggok szavait,
de belémvágja bűzös körmeit
a szörnyeteg és fülembe vonít.

A szörnyeteg, akinek sarjú lelkem
eladták egykor botor őseim.
Így kell vele újdon csatákra kelnem,
így kel velem új csatákra a kín.

Isten fegyvere itt inog kezemben,
egy törött léc. Tán legyűröm vele.
S ha ő gyűr le, őseim hosszú rendben
vonulnak majd a kárhozat fele.

Mint hányinger, mit szörnyű részeg érez

Mint hányinger, mit szörnyű részeg érez,
akiben bűne s lelke háborog, −
így én veletek! S undorom bevérez
poshadt mocskával, s mégse hányhatok.
Ó, mert undor e föld, bűzös, fekélyes,
csorda népek és harácsos nagyok!
Falvunkat gyújtják föl a pecsenyéhez,
mit korbácsuk a hátunkból szabott.
Undor, föld undora! Immár magamnak
sajgok, csikorgok! Jönne, ki segít!
Hogy szemébe hánynám magam is annak,
ki nagyképűen mossa kezeit!

A lélek éhes…

A lélek éhes, az állat zabál,
a költő nem lát, a vak révbe jut,
a szív keres, a tyúk szemet talál,
s a kukacnak kinyílnak a kapuk.

Az angyal hal, az ördög bőgve párzik,
a hegy ledől, a gyom az égre nő,
az igaz botlik, a gaz csúszva mászik,
s hallgat a száj, s jajongva sír a kő.

Anny születésnapjára

Írni szokványos verseket?
Nem, ó ez nem való nekem.
De megtalálod a szívet
Te akármilyen versemen.

Hisz' minden versem Neked írom,
mely nem Tied is. Az anyám
Te vagy, s mondd: élhet-e
a rügy külön a rózsafán?

Mert Belőled jött minden versem,
miként a földből jött a mag.
Én Téged látlak mindegyikben,
s Te mindben láthatod Magad.

Írjak szokványos verseket?
Nem, ó ez nem való nekem!
Lapozd fel, Anny a szívedet,
s elolvasod az én szívem.

Február 7.

Az fáj neki: én értem őt

Nem ért meg engem e süket világ,
s az a baja: én túl jól értem őt,
mint gyermek, akit utál a család,
mert nincs titok a szemei előtt.

Ó, volnék, ha csak félszememre, vak,
vagy ne hallana csak félannyit, fülem,
vagy hülye lennék, nyelvén nyálamat, –
hogy meg volna elégedve velem!

Ha butaságnak tárván tág kaput,
garasra váltnám örök szándokom!
Úgy ölelne át, mint megtért fiút
álszent csókjával a kegyes rokon.

Eta néném…

Eta néném kissé ütődött,
Zsuzsika néném nyolcvan éves, –
velem soká a sátán kötődött,
majd Isten emelt szívéhez.
Nagyapám ifjan, korán megholt,
nagyanyám tavaly ment a mennybe,
ükapám vén, borivó pap volt,
eladott egész életemre.

Árpád bátyám az félig vaksi,
– sokat csókolt, így fizet érte! –
s kénytelen volt fiának adni
fele terhét is, törlesztésre.
Magam, ó-bűnök örököse,
csobogva fürdök Istenemben,
hordozván őket hozzám kötve,
s feloldván őket a szívemben.

A szél még emlékszik reá

Az arany-király elbukott,
két fényes szeme kifutott, –
gomolygó felhőkké fakult,
esővizes tócsákba hullt.
Egy nyír mégis elsiratta,
a szél mégis elringatta
lelkét, – ám a földnek adta
ifjú testét harmadnapra.
Odaadta őt a földnek,
ne keljen föl soha többet,
forduljon csak be a ködnek,
hol gyászdobok dübörögnek.
Mért is jönne vissza többé,
versben válni eszméletté,
arany röggé arany tájon,
arany porrá a darázsban,
arany mézzé arany nyárban,
arany maggá érc-kalászban, –
hűs kesztyűsen, arany őszben
föl-föltűnni a mezőkben.
Sirassa csak − s mindhiába! –
arany párákban a nyárfa,
emlékezzék csak reája
a nap arany koronája,
elboruló alkonyatban
búvó halak a patakban,
komor október időben
a szél, kelőben – menőben.

Magára ismer s megszeret

Rakj szarvat homlokodra, – rusnya szőröd
talpig lepje be a testedet,
borús barmoknak bőre legyen bőröd,
és vesd a disznó elé a szíved; –

legyen a lelked kígyók sziszegése,
vágyad sakál, mely hullákért üvölt; –
dorombolják a butaság fülébe,
– s magár ismer, s megbecsül a föld.

Elbukott angyal

Immáron lassan több lesz az állat
e földön, mint az ember. Kiszorulsz
hűs mezőidről, lelkem, s az útálat
pézsmaszagú, rossz mocsarába fúlsz.

Angyal voltál, hős szárnyad a reményed,
földre űzött egy fényes szerelem.
S most hason csúszol, szegény, mint a féreg,
törött szárnyakkal és reménytelen.

Hazugság nélkül

A vihar kitátott torka előtt,
a csúfoldók hátúljával szemben,
az Isten fölemelt ökle alatt,
nyakig e bűzös farkasveremben, –

tűnő lelkeknek árnyait űzve,
sajátomat lassanként elveszítve,
versem búvó értelmét keresve,
torlódó titkok könyveit betűzve, –

apránként így száradok magamba,
mint lágy esővíz a szikkadt homokban, –
míg megerőszakolt angyalaimnak,
gyermeki dereka törve roppan.

Sikoly

Barmok uralma, állatok országlása,
sakálcsorda a bárány székhelyén,
róka-őrzők a városok kapujában,
királyi korona a kukac fején, –

látók szemei késekkel kivájva,
fekélyes sebbé rothadó remény,
igék helyett őrültek mocskos álma,
s fegyver helyett, jaj, csak e költemény! –

Nyílj szét föld, – takarj el

Nyílj szét alattam föld, – ti tornyok
szédüljetek e forgatagba!
Lám, láncos szekerébe a vihar
a döbbenet lovait fogta; −
a szépség gyermeki nyakát
átvágta egy fényes borotva!
Bűzös, rossz odvaikból a szörnyek
most kelnek ki, morogva; −
a mennybolt sárga kazlai
gomolygó füsttel égnek:
egy hulló galamb tűzcsóvák közt
üzen a mindenségnek.

Fogad zárd össze

Fogad zárd össze, – ki ne törjön
mögüle jajszavad, – elárul!
Szúrd ki szemed, – szenved a látó,
s boldog, kire a vakság éje zárul.
Fogd be füled, – minek üvöltsön
beléd a lélek kínja, – az értelem halál,
ám örökkön csámcsogva él a kába.
Ember voltál, felejtsd el emberséged,
állat leszel, – merülj nyakig a sárba!
A megcsalt végtelenség lesz a véged,
s az Isten szemének villámlása.

Míly kék egek hulláma lesz a sírod…

Torkonlőtt ordas, ki bánja kínod?
Törtlábú róka, ki ad új lábat?
Leölt bárány, ki fogja föl a véred?
Vén varjú, ki foldja meg a szárnyad?

Merre hajózol, hullt mag, a széllel?
Hová érkezel, bújdosó fölleg?
Révbe juttok e krúgató darvak?
Ki issza majd föl, zápor, a könnyed?

Ki old el, lelkem, patyolat vitorlás?
Míly kék egek duzzasztják majd a vásznad?
Elviseled-e a végtelen gondját?
Míly kósza szelek sírnak majd utánad?

Nem elég

Nem elég a részegség és a mámor
elfödni a valót!
Az ördög lába a csuhából
kilóg.
A szerelem is koldus ahhoz,
hogy feledd a halált.
Két csók között fölvillámlik,
reád kiált.
Mit keresel még földön, égen?
A titkot tudod.
Csukd be magad mögött dörögve
a kaput!

Mint bálványt

Boldogságomnak bálvány-istene,
balgán, míly soká bókoltalak én.
Rajtad függött bánatom bús szeme,
erdő lelkem tág tisztás rejtekén.
Hittem, bolond: a boldogság az élet,
aranyszekér, mely fölragad az égbe, –
ma látom már: a boldogság csupán
a jóllakott disznók röfögése.
Kínlódik, kinek lelket adott Isten,
s útjának örök a folytatása, –
párzik a barom, zabál, révbejut,
s belefekszik a pocsolyába.

Nagyhírű emberre

Azért a nyárfák csak őrzik a
nyarat,
azért a sás mégiscsak
sás marad,
azért hajnalkor csak fölkel a
nap,
azért a dalt nem hagyják félbe
a madarak; –

azért a föld ezután is
megterem,
azért ezután is szülni fog a
szerelem,
azért a vas ezután is
vas leszen,
– ám, szegény féreg, te megdögölsz egy
reggelen.

E vers is erre tanít

Részegülj le a sáros, sárga földig,
míg véres nyálad tajtékként csorog,
ám tudd úgy is, hogy nincs e földön földid,
és föntről a mennyben értő rokonod; –
ha mámorod tűnő párákká ködlik,
a valóság majd szemedbe vakít –
minden nap erre tanít.

Tépheti ezer vadállat a szíved,
nem jönnek le a felhőn angyalok,
te vagy magadnak egymagadban híved,
ám ellenséged tengerként morog; –
ha erőd nem, úgy senkise segít meg,
süllyedjél bár a mocsárba nyakig –
minden nap erre tanít.

Ha befogott az Isten az igába,
ott pusztulsz el az ostora alatt,
mint tűz, ver ki az igazsága láza,
de nem hűsít meg az ajakad, –
a remény csak az ámítást cifrázza,
de éles kése húsodba hasít –
minden nap erre tanít.

Egyedül állsz az őrült förgetegben,
ne várj, ne reszkess, – síró jajszavad
csak bús galamb, ki balgán légbe röppen,
s a kormos mennybolt reája szakad; –
ki bután hisz, utóbb pokolra döbben,
mert a pokol csalt szívekben lakik –
minden nap erre tanít.

Hát számoljál le élted garasával,
s vesd elé, hogyha kéri a halál,
csak kínod az, amely az égbe szárnyal,
a boldogság csak pocsolyát talál; –
hős az, ki szörnyű valót tudva vállal,
s dicsőül az, ha bele is bukik –
e vers is erre tanít.

Pogány szertartás

Dögszaga volt e pár szerelmes évnek.
Én már régebben éreztem: rohad.
De nem volt lelkem mégsem szólni néked,
ki akkor téptél épp virágokat.
Ó, tudtam én: hullát hordok magamban,
és mindkettőnket megfojt majd a bűz.
Ám később lusta voltam, hogy kimondjam:
megpörzsöl úgyis mindent majd a tűz.
És jött a tűz, és benne úgy elégett,
mi nélküle is elhullt volna mind!
És jött a szél, e vers, és én a szélnek
szórtam hamunk a törvények szerint.

Szonettek a barbárhoz

1.,

Párzol, zabálsz, – már kész a fekhelyed,
álladig rántod föl a takarót.
A végtelen nem égő sebhelyed,
ám eldajkál a teltmellű valód.

Az áldott való, melyben megleled,
mint bús barom, a legelni valót,
s ha eléd rakta sovány ételed,
véle lelked is torkig jóllakott.

A szerelmet csak kéjből ismered,
s az nemzeni kemény igákba fog,
hogy megszüld néki szolga gyermeked.

Ha kínod néha mégis fölsajog,
hogy oly mélykék az ég a hegy felett, –
üvöltve rázod rám a fegyvered.

2.,

A vers tenéked kába zümmögés,
bús légypanasz, – nagy markod rálegyint.
Örömeidre nem jön szenvedés,
mely fölemelne örömöd szerint.

Börtön testedről azt tartod: egész,
s a lélek az, mit halál szélbe hint.
A gondolat? Úgy véled túl kevés
az erőszakhoz. S a végtelen? Az nincs!

Hatalmadat száz város, barna, nagy
palota őrzi, gyárak, műhelyek,
s nem látod meg, hogy magad foglya vagy.

Asszonyod tovább viszi életed
szülvén új munkást, újdon katonát, –
így rakván rád az örökös igát.

3.,
De tudom én, itt minden a tied,
mert örök erő a zord butaság, –
százezrek mondják tovább a neved,
s emelik föl a fegyvered vasát;

ha volna is, ki általtatná magát,
hogy életével lelked váltja meg, –
reá röhögnél, ó, barom világ,
mutatván néki kövér üleped; –

én leszámoltam, szívem nem csalom,
mert jól tudom, a szépség is rohad,
s a fénycsóva nem tör át a falon;

az éjjel nagy, az állat szapora,
az Úr Isten csak árva-egymaga, –
s a büszke lélek legyedül marad.

Asszonyok

Csókoknak és csodáknak csacsogói!
Értetek szül és szenved mind e lét.
Ti mondjátok ki − hogyha rest már szólni −
az Isten-igék második felét.
Ó asszonyok! Úr ágyának lakói!
Kik ismeritek ajkának ízét!
Ha lázak árnya retten elborulni,
Lelketekben ő forró csókja ég.
Nékem az Isten egyetlen. Atyám csak,
de ha lenne egy másik istenem;
Tirólatok bátran megvallanám azt,
s e hitre tenném szívem szívesen.
Ó asszonyok, kik bárha botladoztok:
Botlásaitokban is isteniek vagytok!

(töredék)

Szilánkok és csodák

1.,

Még nincsen hó, csak hónak a szaga.
De álmodnak már róla terek,
a házak, szobrok, hogyha éjszaka
a légben csípős áram bizsereg.
A dér még gyönge s jámbor, mint a fagy.
De reggel olykor csillanó az út,
mint csiganyom, és a méla vadludak
bús tülke már csak róla, róla búg.

2.,

A vén fakapu jóreggel-t nyikordul,
néni kezében kanna tej kotyog.
A székakas zordul morogva fordul,
a kemencén friss rőzsetűz ropog.
A csöpp ablakok tükre vaksi hályog,
mert ma reggelre megjött, lám, a dér!
Illegnek az iskolába a lányok:
piros az ajkuk, lelkök még fehér.

3.,

Ma délután az ég olyan lilás-kék.
A magas mennyen pásztás föllegek.
A járda szintjén száll az árnyék,
amint a fölleg, mint a füst, lebeg.
A templom tornya fázva nyúlik égbe,
bús, sárga napfény paskol oldalán.
S elcsorul rajta, mint a Krisztus vére,
e renyhe nap, e lanyha délután.

4.,

És éjfélkor, ha ordas a sötétség,
mohos palánkon, kertek alján setteng,
s rossz uccalámpák világánál néz szét,
sarkon lapul, mint gyilkos, a szemfüles csend.
S ha szerelmesek járnak arra ketten,
csókolva egymás édes ajka mézét;
rájuk dobban, hogy szívük beleretten,
rémülve látván csilló, éles kését.

5.,

A kandallóban kerge ördög dörmög,
ha barna alkony lángot gyújt alá;
karma korom s olykor gyötörva fölnyög,
akárha fürge nyelvét nyújtaná.
A kandallóban kerge ördög dörmög,
a hosszú-pillás gyermek tudja rég.
Azért borítják este árnyak, felhők
a szivárványszín szép, szelíd szemét.

6.,

De lágy teádból, mely illegve páráll,
s oly kéken illan, mint a csillagok,
a tünde gőzzel száz kis tündérszárny száll,
s mint édes emlék, rádmormol, lobog.
S ha elmerengve, elmélázva várnál,
– de óráidból pördül a homok –
még éreznéd, hogy száz szirom- s virágszáj
csókolja meg futtában homlokod.

7.,

A néne, kinek kendő a ruhája,
forró merónit árulgat napestig
az uccasarkon, gyermekekre várva,
s egy ördögnyelvű kályhánál melegszik.
De alkonykor már oly deres világ van!
Az autók szeme sárkány-lángú csóva; –
sűrű az est! S a néne ül magában,
kályhája piros foltot vet a hóra… –

8.,

A csillagos menny csipkésen virágzott,
mint harmathajló, barkás május-ág,
a kékes holdfény hűs, pihés mohák.
s egy égi úton, mely mint lágy folyó, folyt,
vén csősz, az Isten, bottal ballagott;
s meglopták mégis gyümölcsét, a csókot,
a szeretők, e kandi tolvajok.

9.,

A holdas éjjű háztető gerincén,
amelyre baljós fények estek, árnyak,
s szurtos kémény égbeszédült szintjén
egy görbedt kandúr várt éjjelente. Láttad?
Mint holdas réten késsel áll a gyilkos,
zöld szemével a holdat nézet ő;
bár láttam lentről: borzongott e cirmos,
s az ég fagyos volt, mint a hómező.

10.,

Az éjji uccán, hol merengve jöttünk,
aludtak már a rácsok, ablakok.
Az árnyunk unva lépkedett mögöttünk,
a házak csöndje halva hallgatott.
Vén spalettára hűvös bronzú hold hullt.
Egy szüzike tán édesen aludt
az ágyán bent, s míg oldalára fordult,
nem sejtette, hogy kint minden halott.

11.,

A sürgő úccán gyermekkocsit tolva
megláttam őt. (A szívem fölnyilalt.)
Olyan volt, mintha most is kislány volna.
(Csupán az a babakocsi zavart.)
A templomnál, az ember-forgatagban
már el is tűnt. (S én mindhiába néztem.)
…Még szinte láttam lágy haját a napban…
(De az is lehet, hogy nem ő volt mégsem.)

12.,

Dereka rengett, ringott, mint a nád.
Parányi ajka édes, mint a nádméz.
Tűzfényű alkony fésülte haját,
sötét pillái: lóra hulló árnyék.
De a sarkon egy pajzán kamasz füttye
csipkés fülébe harsant durva hanggal,
s ő szép szemeit szűzen lesütötte
szíven találva, mint egy karcsú angyal.

13.,

A kertek alján csobogott a fény.
Mint bő teknőben rugkapáló csöppet,
ha anyja mosdat: a víg jegenyék
hullámok szín-aranyában fürödtek.
De pillanat! Mintha meleg teknőből
egyszerre rántják ki a dugót:
üres lett minden, az égre felhő jött föl,
s hallottam, hogy a fák foga vacogott.

14.,

Borúsbőrű, barnálló bivalyok,
s nagy földhányású, megroskadt fogat
várnak az úccán, míg kábán ámolyog
a bivalybarna, buszma alkonyat.
A menny vizében pisla csillagok,
melyeket olykor sodros szél ragad.
Ámolyog az alkony, szinte támolyog.
S vár a barnálló, bús bivalyfogat.

15.,

Mint cigánylányok fortyogó szoknyája,
ím, meglobban a lomha éj.
Bólogva áll két nyárfa. Szinte fáj a
döbbenet, amit szívem mesél.
S most földereng a két remegő nyárfa.
– Csókot fülled a csönd, a lanyha éj. –
Akár szoknyából kivillanó lába
egy cigánylánynak. Olyan lágy s fehér.

Megbolondultak a madarak!

Megbolondultak a madarak!
Immár hetedfél napon át
feszítik égre torkukat,
s csapnak olyan zenebonát,
hogy száját tátja a világ!

Március 8. (töredék)

A tanúhoz, ki gyűlöli verseimet

Tőről metszett nádsípod muzsikáját
félted tőlem, rikácsoló szakállas,
kit úgy visz rímed versed száz szaván át,
miként hullát a ló, prüszkölő vadállat; –

ha nem volna irodalmunk ily vállas,
erős legény, tán hanyatt esne tőled, –
ijedtében, ki azt vallod: utánad
már vak fél-költők, kófic fickók jönnek; –

Lásd, én a napot hordozom a kezemben,
s a síri holdat meghagyom tenéked,
a világ vagyok – te énekelsz ezen,
– többé-kevésbé rosszul! – kicsi féreg!

Március 23.

A Holt Zendülő élete és kora

„Költő vagy, a szépség keresője, a miértek vallatója, a felismerésekből levont következmények állója, viselője. A versírást meg lehet tanulni, a költészetet nem. Te pedig, ifjú bölcs, költőnek születtél, s nem lényeges, hogy versíró leszel-e." – írta neki a helyi ifjúsági hetilap oldalain megjelent sommás, útnak eresztő nyílt levélben Galyasi Miklós, miután megjelent a Papírsárkány. Nem tekintette csodagyereknek, mert veszélyeket rejt a piedesztál, hamar közömbös a közönség, ha nem, vagy nem úgy teljesül az ígéret. Ezért másságáról, hogy alig élhette át a szertejárás, futkározás minden szabadságát, sem vett tudomást. Ő maga is per nélkül dacolt betegségével: műveiben, feljegyzései között szórványosan bukkan fel csupán. Halhatatlansággal kacérkodó költészete érezte az Idő uralmát, zablás indulatban, kiszolgáltatottan alkotott, mint kiszolgáltatott az ember, aki alkot, aki verset ír. Tizennégy éves korára elsajátította a versbeszéd néhány általános formáját, és igen korán tudott nagyon öreg, ezzel együtt hálás lenni a felé nyúló kezekért. A ráemlékező írások majd' ezer verset, egy regényt és színdarabokat említenek, ám irodalmi helyének megállapítására a teljes irodalmi hagyatékának vizsgálata nélkül senki nem vállalkozhatott. A mennyiségi jelentések a versek vonatkozásában most igazolást kapnak, a hovatartozás pedig a Mű döntése, a mondanivalóé, aki maga választ műfajt, formát, anyagot, mintázót… „a művek hívni szokták az embert… Azt, akit az alkotásra kiválasztottak. Eleinte egész halk, egész lágy ez a hang, olyan, mikor az anya, éjjel szólítja kisfiát, hogy alszike…" − mondja Rában, az asztalos, a Viharvetőben. Jelzésértékű, hogy 1947. október 18-án, a folyóiratuk után majd Újhold nemzedékének is nevezett írói-költői csoport tagja, a később „evangéliumi esztétikájú" Pilinszky János költő, a versrovatot szerkesztője, vásárhelyi irodalmi estjükön a hét hónapja elhunyt költő verseiből is felolvasott (az arrogáns hatalmi kultúrpolitika nem adott időt az ő verseit a lap hasábjain elhelyezni, 1948 augusztusában jelent meg utolsó számuk).

Vörös István, anyakönyv szerint Vörös Zsigmond István 1922. február 5-én, Budapesten született, anyja Vörös Ilona 24 éves, magyar királyi postai és távírdai segédtiszt, apja Vörös Zsigmond 31 éves banktisztviselő. Budapesten, a jó-

zsefvárosi Kálvária tér 2. alatt béreltek lakást. A szülők unokatestvérként annak a hódmezővásárhelyi családnak tagjai, melynek legkorábbról emlegetett őse a Sarkad vidékéről Pozsonyba, az iudicium delegatum elé citált Veress Mihály református prédikátor. Erről szólt a családi legendárium, hát a költő korai verseiben is felbukkan, de ezt támasztja alá a nemzetség talán utolsó doyenjének, a közelmúltban elhunyt Vörösz László Zsigmondnak e téren végzett családfakutatása is. Általa is említett Mihálytól származott Veress István praeceptort 1802-ben hívta meg a református egyház a vásárhelyi „nagyoskolához". 1827-ben itt született Zsigmond keresztnevű fia, szintén tanító lett, Komáromi Mátyás makói conrector Krisztina leányával kötött házasságot. Ő a vásárhelyi dinasztiaalapító: kilenc gyermeke, 21 unokája született. A tájszólás gyakran formál neveket is, így lett az eredeti névalakból Vörösz. A házassági anyakönyvben még Veres, 1919-ben, a gyászjelentésen már Vörösz a névalak. A változtatásról hivatalos adat nincs, a századvégi Szentiványi-féle névváltozási jegyzékben legalábbis nem szerepel. A költő anyai nagyapja ennek a Zsigmondnak hetedik gyermeke, Vörösz István árvaszéki pénztárkönyvvezető, 1901 májusában öngyilkos lett hiányt mutató könyvelése miatt. Az eset hitvesét, a katolikus Szigethy Máriát kizárta az egyébként alanyi jogon járó özvegyi kegydíjból, csak a két kislány, Ilona és Emília kapott méltányossági árvaellátást. Miután megállapították, hogy a hiány néhai Vörösz István terhe, amiért örökösei vagyoni felelősséggel tartoznak, az özvegy a Sopron vármegyei Márcfalvára költözött, lányai ott kezdték iskolájukat, ő pedig a fraknói Eszterházy család alkalmazottja lett évtizedeken át, utóbb a budai Tárnok utcai palota házvezetőnője volt. Budapestre a trianoni diktátum életbe élépése után (1921. VII. 26.), annak következményeként költöztek, ahogy ennek következtében kapott különböző erdélyi állomáshelyek után parókiát Tiszaburán a dinasztiaalapító elsőszülött, szintén Zsigmond nevű fia, a költő apai nagyapja. Hogy mikor, milyen körülmények között, milyen kötődés alakult ki a két unokatestvér, (harmadik) Vörösz Zsigmond és Vörösz Ilona (első Zsigmond unokái) között, nem tudjuk, de a házasságjogi törvény régtől tiltja a testvér, féltestvér leszármazottjával történő házasságkötést. A rokonságban lévő Hatvani és Vörösz család nyaranta hosszabb időt töltött együtt Tiszaburán, kisgyermekként

itt találkozott egymással a két másod-unokatestvér, a majd múzsává előlépő Dica és a leendő költő (nagymamáik, Szigethy Mária és Júlia testvérek). Gyermekkori emlékként a burai folyópart funkcionális helyszín a Bronztükör harmadik szakaszában, a negyedik-ötödikben pedig a Hatvani család pestszentlőrinci, Gyöngyvirág utcai otthona dereng elő. Közvetlenül a Vásárhelyre költözés előtt lakott itt rövid ideig anya és fia. A kiskamasz apjához írt verse (Születésed napjára) érzelmileg sokkal fűtöttebb, szorosabb kapcsolatot mutat, mint amennyi dokumentumokkal jelenleg igazolható, utolsó soraival pedig az elválás nem egyszerű okára világít rá. Egy el nem kallódott levélből tudható, hogy erős honvágy élt benne, ha nem is egész Erdély, de gyermekkora városa, Kolozsvár után igen. 1928. január 1-i, utolsó találkozásuk után oda távozott. Az apa nélküli élet rövid domonyi intermezzója következett, ennek oka felderítetlen, mindenesetre fia ősszel abban a Galga-menti „piszkos, mégis kedves, tót faluban" ismerkedett a betűvetéssel. Fényképek árulkodnak betegsége kezdeti stádiumáról.

A következő év elején az akkor nyugállományba vonult árvaszéki elnök, Vörösss Sándor, a szülők agglegény nagybátyja (a dinasztiaalapító hetedik gyermeke) hívására Hódmezővásárhelyre költöztek, annak Lázár utcai házába. A domonyi református elemi népiskola 1929. január 14-ig igazolta, hogy „mint I. oszt. rendes tanuló, a tanítást szorgalmasan látogatta." A bizonyítványon apjának csak neve, foglalkozása szerepel, mint gyám, az édesanya írta alá. Az első osztályt Hódmezővásárhelyen fejezte be. Neve a tanévi értesítőkben nem egységes sem a keresztnév, sem a vezetéknév végi hangzó írásában, a sajtóban is gyakran eltévesztik, maga hosszú s-sel írta vezetéknevét, és csak az Istvánt használta szignáláskor. Első megjelenése nem a közölt versek színvonala (alig múlt tíz éves), hanem a nyilvánosságot megköszönő, bemutatkozó levél tartalma miatt fontos: „Kedves Szerkesztő Bácsi! Nagyon örültem, hogy a verseim megjelentek […] Én ezelőtt Pesten laktam. […] Nagyon szeretném, ha a még ott lévő verseim is megjelennének, mert nekem összesen hetven db. versem van. De ha azok az ott lévő versek nem jók, tessék megírni és viszek még be sokat. Kedves Szerkesztő bácsi, azért nem tudok most még bemenni, mert mióta megoperáltak, csak idehaza tudok még menni. Iskolába is anyukám tol. Nagyon szeretném, ha szombaton egy ver-

sem megjelenne. Most mesével próbálkozom. Legközelebb egyet elviszek. Tiszteletteljes üdvözlettel: Vörös István." Utóirat: „Kisfiamat Achilles-ín rövidüléssel operálták, s az óta csak itthon tud még menni. Mióta itthon ülő, azóta ír verseket. Üdvözlettel: Vörössné. 1932. május 31." − Összesen hét, jól olvasható, letisztázott költeményeivel teli füzet maradt hagyatékában, ezek mellet négy noteszben nehezen, vagy egyáltalán nem olvasható, de későbbi tisztázatokkal azonosítható versek találhatók (ugyanez mondható el számtalan szórvány kéziratlapjáról is). A tisztázatokon nagyvonalú az adatolás, nyers kéziratain viszont még a későbbi lakcímváltozások is nyomon követhetők, mert az óra/perc feltüntetésével precízebb dátumokat igen gyakran lakcímmel (a vers foganásának helyével) egészítette ki. Az első füzet 1931 májusától őrzi verseit, korábbi kéziratok nem maradtak, így nem tudjuk, melyek „a még ott lévő" versek, és ennek ellent is mond az utóirat. A levélben nem esik szó arról, hogy a testgyakorlás alól kezdettől fogva felmentették, hogy 3. osztályban, az 1930/31. tanévben félévkor sok hiányzása miatt osztályzatot nem kapott (ekkor lehetett a műtéte), de tanév végén minden tantárgyból kiváló. Az orvosi beavatkozás nyilván sikertelen, mert 1932 őszén gimnáziumi tanulmányait kerekesszékben közlekedve kezdte el. Achilles-ín rövidülést ír az édesanya, ez születéskor szerzett betegség, csont, ízületi és összetett ideggyógyászati kórképek szerepelhetnek kialakulása után. Vörös Istvánnál jelentkező idegrendszeri bántalmakról nincs tudomásunk. Gyermekparalízist említ Moldvay Győző, gerincagybaj olvasható Németh Lászlónál. Saját maga sem nevezi meg betegségét a dr. Deutsch Bélához, vagy egy másik, ismeretlen orvosához írt, de fiókban maradt levelében. Azonban betegsége, kórtörténete (dokumentumai elő sem kerültek) az életmű megítélésénél nem lehet hangsúlyos. Csak a mű, a közvetített gondolat, annak esztétikája számít. A tanévi értesítők a névírás kuszaságán kívül tanulmányi előmeneteléről tájékoztatnak: közepes, kiemelkedőt nem nyújtott. Testnevelésből értelemszerűen volt felmentett, hogy tizenegy éves korától énekből miért, oka nem derült ki. Rendkívüli tantárgyakat nem vett fel, különórákra nem járt, ez indokolható az iskolába- és hazajárás biztonságának személyi függőségével. Latin, német és angol nyelvet kötelező óraszámban, közepes,

vagy jó eredménnyel, franciául magánúton tanult. Ösztöndíjat nem, tandíjkedvezményt mindig kapott.

Második füzetében az 1933. márciusi versei elé „a Tanár úrnál volt verseskönyvben lévő versek" megjegyzést írta. Minden alma maternek voltak, vannak karakteres, legendás tanárai, akiknek természetes közege, lételeme az ifjúsággal tanterven, előírt óraszámon felül is foglalkozni. Egyik ilyen tanár a vásárhelyi Bethlen Gábor gimnáziumban már két esztendeje tanító Szathmáry Lajos. Neki mutatta bizalommal alkotásait az elsős gimnazista (a pedagógus észrevételei, tanácsai nem kerültek be a tisztázatba). A nagybácsi 1935. október 30-án meghalt, temetéséről „mint hűséges gondviselője", Mocsáry Ferencné, a két éve ismét férjezett anya gondoskodott. A haláleset újabb támasz- és lakásvesztést eredményezett, ettől fogva albérletről albérletre vándoroltak. Anyja, aki addig háztartásbeli volt, most a Kokron kötszövő gyár bedolgozója, majd szellemi ínségmunkás a városi tanácsnál. Így jutott papír, indigó, és cinkos ebben Endrey Béla polgármester. Legalább tizenötször fordultak segélykérelemmel a városhoz (az utolsó a költő temetésével kapcsolatos). Viszonzásul több verskéziratot (gépelt másolatok autográf ajánlásokkal) ajándékozott a város első emberének, és a harmadik kötet címadó versének ajánlása is neki szól.

Az ötödik füzet már megőrizte Galyasi nem dátumozott észrevételeit, a szelektáló jelzések pedig Szathmáry Lajos kéznyomai, az első két kötethez válogatta a verseket. Galyasi úgy értékelte, hogy már nagyobb nyilvánosság elé lehet állni, erre a másfél éve alakult Tornyai Társaság IX. estjén, '35 decemberében került sor, személyesen olvasta fel a diákköltő néhány versét. Ekkor ismerte meg a társaság egyik alapító tagját, Kohán György festőművészt. Nem csak méltatlan, de lehetetlen vállalkozás is napra porciózni festő és költő közös életútját, mert Kohán vásárhelyi tartózkodásai is dokumentumhiányosak. Mindig úton, s ahány a barátja, annyi a szálláshelye. Festményeit, festőkellékeit azonban örökösen nem cipelhette magával. Több alkotásán Vörös Istvánék otthonát örökítette meg. Ez volt az a hely, ahol átvészelhette a Hódmezővásárhelyen és részben Orosházán élő, nemrég hozzá feleségül ment Balló Margit mindig csak átmeneti, de gyakori hiányát. Kohán, ha csak tehette, nem utazott vele, vagy igen gyorsan visszatért ide,

ahol jól érezte magát. Vöröss István a később, ’45-46-ban írt Sertéskaraj és aqarell című elbeszélésben a fiktív személynevek és helyszínek alig takarják, hogy a festő és a költő közös életszakaszának egy epizódját örökítette meg. Saját édesanyjáról mintázta az elbeszélés Margitját, Kohán pedig Zalai Géza festő modellje. Intim információk árulják el író és hőse sokkal korábbi keletű baráti kapcsolatát. Margit, mint szállásadó és lelki támasz, az otthon nyugalmát, az e hajlékon kívüli szereplők pedig a kulináris, és más érzéki örömök forrását biztosítják Zalai Gézának. A cselekmény időpontjára utal a szövegkörnyezet: „jött az új hatalom, új kívánságokkal”– erre Hódmezővásárhelyen 1944. október 8-ával kezdődően került sor. Később barátsággá érő ismeretséget vásárhelyi Pákozdy Ferenc költővel, a társaság szintén alapító tagjával és ügyvezető elnökével is ezen a Tornyai társasági esten kötött.

A leventemozgalom katonás szellemű testedzésein, táborozásain részt venni nem tudott. Számára a gimnázium Erő cserkészcsapata (élén Szathmáry Lajossal) kínált lehetőséget, az iskolafalakon túl pedig Sík Sándor piarista papköltő (a Magyar Cserkészszövetség egyik alapítója, ekkor Szegeden a Második Magyar Irodalomtörténeti Tanszék kinevezett nyilvános, rendes tanára) személye meghatározó. A jezsuita rend 1936 márciusában kezdte vásárhelyi működését, katolikus társaskörük gyakori alkalmat kínált ökomenikus párbeszédre is. Templomuk, a város második katolikus templomának építése Kripta című versének metaforája lett. Dokumentált, jó kapcsolat alakult ki közte és Mogyorossy Sándor, Németh János páterek között, amire felkészítő „hittanára” volt Nanukám, vagyis anyai nagyanyja, özvegy Vöröss Istvánné. Amíg lehetett személyesen, majd levelekben, 1939 közepétől ismételt jelenlétével terelgette szelíden Isten és a szeretet felé unokáját– ekkor költ özött vissza hozzájuk Budapestről Vásárhelyre. A két kötet (a második tartalmi folytatása az elsőnek, külleme, impresszuma annak ismétlése) után a városi hírlapok versei mellett rövid elbeszéléseit kezdték közölni, de hamarosan országos terjesztésű folyóiratok szerkesztőségeivel is kereste a kapcsolatot. Elutasítást alig kapott, a rádió is fogadta verseit. Több kérdést tesz feleslegessé az a levél, amelyben tájékoztatták, hogy a verseket mindig élő adásban olvasták fel, hangrögzítés kivételes eset-

ben, műsorismétlés céljából készült, vastag viaszlemezre, ami legjobb esetben három lejátszást bír ki.

A Márciusi Front helyi csoportjának alakuló ülésén, 1938. május 1-én, a Tisza atkai partszakaszán épült cserkész csónakházban sem tudott jelen lenni, később csatlakozott. Ennek alapítói közül Szathmáry Lajost, Kristó Nagy Istvánt (egyetemi hallgatóként visszajáró gimnáziumi cserkészvezető), Tárkány Szűcs Ernőt, és a legfontosabb Imolya Imrét kell említeni. Imolya a dedikációkban Hű Vazallusom, később ez rövidült Jó Vazulom-ra, de olykor a megszólítás „Taszilovam", mert közös „sétáik" alkalmával ő, az elkötelezett famulus, legfőbb titoknok, a holtig barát ügyintéző, közvetítő tologatta (taszigálta) barátja kerekesszékét. A nemzeti eszmények és hagyományok lebecsülését messze kerülő népi írók programjába illeszkedő, Simándi Béla tanyai tanító szervezte vásárhelykutasi író-paraszttalálkozón (1935. augusztus végén) felmerült kérdések a következő években is felszínen maradtak a városban és környékén egyaránt, itt pont ez a frissen alakult, gyakorlatilag ifjúsági csoport tartotta életben. A találkozó néhány résztvevője Vöröss István élete részesévé is vált, például Kovács Imre író, a népi-falukutató mozgalom tagja, ha Vásárhelyen tartózkodott, mindig Takács Ferenc szociáldemokrata országgyűlési képviselő Száraz utcai házában szállt meg. Takács támogatta a találkozón szintén részt vett vásárhelyi Pákozdy Ferenc két verseskötetének megjelenését is. Paku Imre Simándi segítségére volt a találkozó szervezésében, azonban mint baloldali nézetei miatt megfigyelt személy, csekély eredménnyel tudott később közbenjárni Vöröss műveinek érdekében. Ebben az időszakban születtek a saját helyzetéből táplálkozó empátiája révén szociográfiai „versfényképei" és egy öt részes cikksorozata a város úgynevezett rokkant telepeiről (ezekre a versekre mondták kritikusai, miután kézbe vették a Tű hegyén-t, hogy József Attila hatása alatt íródtak). 1938 végére a rendőrségi zaklatások, bírósági perek miatt (Kovács Imrét is bebörtönözték), gyakorlatilag folyóiratuk, a Híd (Kovács Imre egyetemi lapja) betiltásával megszűnt a Márciusi Front, vele együtt apadt el az alig éledt vásárhelyi csoport is. Március című verséről (1942. március 7-én írta) csak a beavatottak tudták, hogy e tiszavirág életű kezdeményezés emlékét őrzi, és ezért szól harmadik kötetében Tárkány Szűcs Ernőnek a vers dedikációja.

„Szűk kagylójában még Babits Mihály, Tóth Árpád zenéje dúdol tovább” – említi Németh László Babitsot az 1940. április 13-i látogatásáról írt beszámolójában. Az író ekkor járt Hódmezővásárhelyen először, Móricz pedig országjáró körútja programjába iktatva elkísérte. Vörösss István a kétnapos látogatás iskolán kívüli eseményein (programját a gimnázium Petőfi Önképzőköre tervezte) sem tudott részt venni, ezért másnap a két író a Kazinczy utcai otthonában látogatta meg. Móricz eddig csak nevét ismerte, ekkor szembesült azzal, hogy akinek versét már közölte, „székébe szegezett beteg”, és érettségire készülő diák. Babitsot említi Németh László, pedig az Újhold nemzedékének esztétikai ideája a háború után jelentett szembe fordulást a Sztálin szuronyaira támaszkodó sematizmus zsdánovi kultúrpolitikájával. 1940. június közepére lezajlottak az érettségi vizsgák, bizonyítványa a korabeli kategóriák szerint „érett”, ez a közepesnél gyengébb teljesítmény.

Közben az első zsidótörvénnyel elkezdődött Galyasi Miklós kálváriája is. Lemondásával (le kellett mondania) Endrey Béla polgármester elnöklete alatt 1938. július végén újjáalakult a Tornyai Társaság, alelnöknek választották Szathmáry Lajost, belépő tag Vörösss István. Kohán megszakításokkal 1939-től teljesített katonai szolgálatot, az 1940. május 10-i általános mozgósítás után pedig Galyasi is megkapta behívóját. Első alkalommal mint karpaszományos honvéd vett részt a hadműveletekben, mire decemberben hazatérhetett, a Tornyai Társaság újabb tisztújító közgyűlésén Szathmáry Lajos ügyvezető elnök, az épp szabadságolt Kohán és Vörösss István választmányi tagok lettek. Matura után barátai egyetemre mentek, hamarosan Szathmáry Lajos is búcsút vett várostól, Tornyai Társaságtól, 1941 őszén a pápai kollégiumban folytatta pályáját. De itt maradt a másik legendássá vált pedagógus, Karádi György, vele is a tanár-diák viszonyán jóval felülemelkedő kapcsolata alakult ki. Az egykor sárospataki tanár 1928. október 11-től állt a vásárhelyi gimnázium katedráján. A természettudományok mellett a filozófia, az irodalom, a művészetek területére is nyitott pedagógus mintegy megtestesítője volt Németh László tantárgyösszevonó elméletének (Utazás című színművéhez a főhős modelljének választotta). Gazdag szívvel ajándékozta Baudelaire, Térey Sándor, Radó Antal „csipkés, vert ékszereit”, ahogy nevezte a könyveket megköszönő leve-

lében a megajándékozott Vörösss István. A „szép” autonómiájának kérdéseit tárgyalta ekkor született esszéjellegű írásaiban, ahol a Karádi tanár úrral lefolytatott, Sík Sándor 1943-ban megjelent Esztétikájának kérdésfelvetéseiről folytatott eszmecseréik rögzültek. Ilyen kiadatlan írásai: A szépről (1945. július), A szépről és a versről (1945. augusztus 6.), A versről és a világról (adatok nélkül). Kapcsolatuk miértjét, mélységét, értékét fedik fel a barátság költői dokumentumai, a 17 levél és melléklete (versek, műfordítások szerzői végjegyzetekkel), melyek közgyűjteménybe kerültek. Azonban a tanártól csupán öt levél maradt a költői hagyatékban, e kevés is gyenge egészségére tett halk panaszától súlyos. Okát nem tőle, hanem Németh László későbbi feljegyzéséből tudjuk: „Karádi, a legtekintélyesebb tanár, akkor már súlyos szívbeteg.” − mármint amikor bemutatta az írót 1945. szeptember elején a vásárhelyi gimnáziumban.

Már a matura évében tervezte újabb jelentkezését, nem is egy, hanem két verseskötet kiadásával. Az immár Eötvös-kollégista Jó Vazulom november-decemberben igyekezett az év elejétől raboskodó, általános amnesztia révén éppen szabadult Kovács Imrénél, Cserépfalvi irodalmi osztályának akkori vezetőjénél közbenjárni, és ehhez még Móricz Zsigmond támogatását is kérte. Levélváltásaikból kitűnik, hogy ez a kiadó terjedelmi korlátokkal, műfordítások nélkül vállalta volna a kiadást, ugyanekkor a könyvpiacon új kiadóként jelentkező Exodusnál elhelyezett verseknek jutna elegendő nyomdai ív. Ez utóbbi kiadót a Karácsony Sándor tanítványi köréből szerveződött baráti társaság alapította, Szathmáry Lajos is közéjük tartozott. Elsősorban a filozófus műveinek kiadására hívták életre vállalkozásukat. A fennmaradt levelezés és a hagyaték tüzetes átnézése után vált egyértelművé, hogy a levelekben egyébként mindenhol ismeretlen című és tartalmú kötetek egyike a Tű hegyén, a másik pedig az Alkonnyal, barna bronzzal… Azonban mindig volt, ami késleltesse a megjelenést. Szinte esztendő sem telt, és Cserépfalvit, Kovács Imrét a katonai hírszerzés hűtlenség vádjával letartóztatta, börtönbe zárta, csak 1942 őszén, a vád alaptalansága miatt engedték ki őket, de az addig sem zavartalan működésük ekkorra végképp ellehetetlenült. Amennyi szerepet játszottak a külső körülmények, úgy volt meghatározó a költői szubjektum, az állandó „minél jobbat,

minél jobban" belső kényszere. Ráadásul a legemberibb érzés is ekkor kért hangot, és diktált verseket, 1942 decemberében találkozott a hírlapolvasó szerelmi költészetének először nyilvánosságot kapott darabjával, jóllehet a hétköznapok szürkeségét már 1937-38-ban oldotta a dedikációkban tanulótársnak mondott Juszka. A költő hagyatékában utalás sincs erre az évhossznyi kapcsolatra, nem hogy vers, Juszka is csupán napjainkban fedte föl titkát, s juttatta el a vásárhelyi gimnáziumba féltve őrzött kincseit, Vörösz István hozzá írogatott versecskéit, neki dedikált köteteit. Mindenesetre a tény, hogy írójuk saját maga nem tartotta érdemesnek fiókját, füzeteit ezekkel terhelni, önkritikus minősítés. Nem lehettünk költőbbek a költőnél; most sem kaptak nyilvánosságot. Kellőképpen nem dokumentált előzmények után bukkant fel Dica, a Kedves, múzsája az „Édes-versek" vagy az „Édes versei" gyűjtőcím alatt számozott, datált verseknek, melyek ugyancsak felduzzasztották a kötetbe szánt versmennyiséget. A Kedves valódi neve nyilvánosan soha, sehol nem bukkant fel, a legbizalmasabb barát, Jó Vazulom és a szűk család kivételével senki nem tudta, hogy a Délszigetben majd verset publikáló költőnő az eszményített ideál. A hozzá írt versek sora 1942. augusztus 5-én indul, és a szerelem november elejéig megírt darabjai a készülő új kötetben kértek helyet Kedves cím alatt, egy 8 oldalas, záró szonettes versfüzér formájában. Egy szórványlapon ránk maradt feljegyzéséből tudjuk, hogy a Kedves július 29-től az 1943 őszelői gyűrűváltásig többszöri megszakítással volt a Sarolta utcai ház vendége. Egyébként Monoron, szüleivel élt, tanítónőképzőbe járt. Az 1942 decemberében megjelent Szonett a később összeállított Akár egy kóbor, kolduló barát szonett-ciklus egyik verse lett. Még egy ciklus, a Volnék csak alma harsogó, és a Bronztükör epikus lírája, továbbá számtalan „szórvány" kézirat őrzi még e szerelem emlékét. Ezeket a folyamatosan írt verseket később rendezte ciklusokba, a versregényt dramaturgiai rendbe (borítva a vers- vagy fejezetszámok időrendjét). A gyűrűváltás után elutazott a Kedves, képesítését megszerezve okleveles tanítónőként állást kapott, vásárhelyi tartózkodásai, ha voltak, ritkábbak és rövid időre szólók lettek; feljegyzés erről már nem maradt. Októberben még három levél érkezett tőle. Az első kettőben a Bronztükör megírt és hozzá eljuttatott sza-

kaszait „lektorálta” tüzetesen, a harmadikban többnapos hallgatása, levél-nemírása miatt szabadkozott…

Galyasit újabb behívója, már munkaszolgálatosként, az orosz hadszíntérre irányította, onnét is szerencsésen hazatért. Frontra többé nem vezényelték, de hosszabb-rövidebb idejű hátországi munkaszolgálatra gyakran kötelezték. „Szabadságolásai” miatt szerepelhet Kovács Imre (alighogy szabadult gyanúsította letartóztatásából), Pákozdy Ferenc, Paku Imre, Simonka Sándor, Takács Ferenc nevével együtt dr. Jeney Károly magyar királyi rendőrfőtanácsos 1942. novemberi jelentésében, mert „irodalmi vitára gyakran összejönnek” az ortodox kántor, Simonka lakásán. A sorolt személyek ellenére olyan jelentés, ahol Vöröss István neve is fölbukkanna, még nem került elő. Amúgy a fals ideológia hosszú időre elszakította első mentorától, s erre csak egy, a hajmáskéri munkaszolgálatos táborból kicsempészett, Takács Ferencéknek írt levél néhány sora derít némi fényt: „Újabban Vörös Pista újra kegyeibe fogadott és több levelezőlapot írt. Elvadították tőlem szegény gyereket, meg kíméletlen követelményeimmel (a művészet iránt) magam is elvadítok sok barátomat, no de majd megbékélnek.” Vöröss az 1940-ben írt Júniusi séta c. verséhez csak az új kötet szerkesztésekor adott szerzői ajánlást, erről Galyasinak nyilván tudomása volt. Tehát magyarázható a levélrészlet, de okot nem írhatunk, a háború végén Galyasi munkaszolgálatból, hadifogságból történt hazaérkezése után kimenteni lakása romjaiból már nemigen volt mit. A pillanatnyi távolodást esetleg megvilágító levelezőlapok Galyasi ingóságaival együtt vesztek oda, jobb esetben máig lappanganak.

Az egyik helyi újság pletykarovata hírelte (NÚ 1943. 10. 02. 2. p.), hogy 100 verset magába záró kötete „az Exodus kiadásában most jelenik meg […], Karácsonyra pedig a Révai kiadásában 300 oldalas verses kötete kerül a könyvpiacra.” Egyúttal bejelentette azt is, hogy jövő februárban egy vásárhelyi tárgyú regénnyel lép az olvasóközönség elé. A hírharang egyszerű, de a kiadás valódi hercehurcájára a nem feltétlenül csak az önvívódás generálta akadályokkal küszködő költő Takács Ferenc feleségének e hír megjelenése után öt nappal írt levele mutat rá:

„Drága, jó Erzsike néném! Ne tessék már haragudni ezért a folytonos és útálatos zaklatásért, de ma is kénytelen va-

gyok e levéllel alkalmatlankodni. Nagyon szépen kérem hát: ha föl tetszik hétfőn Pestre menni, s alkalom adódna egy Pakuval való találkozásra; úgy tetszene szíves lenni és odaadni Pakunak az íveket és a 3.[50]-eket, azzal, hogy− most már Pakut kérve meg nagyon szépen − legyen szíves elmondani Szabó Imrének, az Exodusnál, a következőket: 1.) A többi, itteni íveket 9.-én adjuk postára, a pénzekkel együtt.2.) Nem tudtuk az összes íveket teletölteni. […] 3.) Hajlandók-é Exodusék így is, hiányos gyűjtéssel kiadni a kötetet, és azzal a bíztató reménnyel, hogy itt, Sárhelyen, íven is, előfizetési gyűjtés nélkül is el fog kelni 300 db. könyv? Ha nem hajlandók erre Exodusék, akkor tetszene szíves lenni megkérdezni Pakutól: hozzá lehetne-é az „Exodus"-beli 80 db. verset csapni a Révai-féle, nála lévő kötethez? Oly módon, hogy a kérdéses 80 verset én itt, Sárhelyen, legépeltetném, és utólag beleilleszteném a Nála lévő kötet ciklusaiba? (Ám én jobban szeretném, ha Ex-ék még is kihoznák a könyvet.) […] Édes, jó Erzsike néném! Ha hát nem túl nagy szemtelenség ez a sok kérés; úgy azok kibogozását nagyon nehezen várom. Ha Paku lenne olyan szíves és küldene nekem az eredményről írásban értesítést.− De nagyon, nagyon jó lenne, ha fölkeresné Szabó Imrét, vagy Karácsony Sándor Bá'-t! Akit Ő akar! Tegnap pedig hét gépelt oldalt diktáltam a regényből másfél óra alatt. […] Mindent előre köszönve, hálával, szeretettel Ferenc Bátyámat szeretettel ölelve, Erzsike néném kezeit csókolva: Pista." – Annak ellenére, hogy a kötetnek címe itt sincs, konkrétan a Tű hegyén kiadásáról van szó, műfordítások nélkül ez áll 80 versből (Jó Vazulomnak már az 1940. december 4-i levelében írt a műfordítások elhelyezésének nem minőségi, hanem terjedelmi akadályairól). Paku pedig a már ellehetetlenült Cserépfalvi helyett a Révai kiadó felé azokat a verseket igyekezett közvetíteni, melyek a Tű hegyén-be végképp nem fértek be, illetve az azóta eltelt idő alatt születtek, és jelentősen duzzasztották az anyagot. Ez lett volna a negyedik kötet, az Alkonnyal, barna bronzzal… December 3-i keltezéssel az Exodustól kísérő levéllel megérkezett a korrektúra, sürgős átnézését, javítását, visszaküldést kérve, hogy karácsonyra elkészüljön a könyv. Szathmáry Lajos negyedszázad múltán emlékezett vissza először a kiadás körüli nehézségekre: „A kézhez kapott nagy halom versből kiválogattam mintegy százat, melyekből már nem csak az ígéretek szóltak, hanem egy érett köl-

tő lobbantotta fel bennük a szavak mágikus erejével azokat a problémákat, amelyek a zsákutcába került egyes ember és fordulat elé kényszerült társadalom fizikai és lelki televényeiben égtek. Künn világháború dübörgött, itthon a fennálló rend őrei oltogatták a fel-fellobbanó lángokat: az Exodus könyvkiadó mégis elvállalta a kiadást, a Pápai Főiskolai Nyomda a nyomdai munkát, a pápai rendőrfőkapitány pedig, sok-sok lelkiismereti tusakodás után megadta az imprimatut, s megjelent a harmadik Vöröss István kötet, a Tű hegyén. Megvalljuk, nehéz percek voltak, míg a rendőrfőkapitány a kötet bevezető versének friss nyomású kutyanyelve fölé hajolt, s olvasta azokat a sorokat [melyek] tagadhatatlanul József Attila szavainak folytatásai, mégpedig egy sokszorosan megnehezült korszakban." – Hirdette a kiadó, a karácsonyra kibocsátott könyvkatalógusban szerepelt, de "két költemény kinyomtatásához nem kapott engedélyt, ezért késéssel, újévre kerül könyvárusi forgalomba." – Mára más a mérce, nem egyértelmű, hogy mit kifogásolt a cenzor, mi a sajtóhiba, és mi az alku miatti szerzői (vagy a szerző nevében eljáró szerkesztői) változtatás, de a kész kötet és az ultima manus összevetésével számos helyen jelentős eltérés, elhagyás (csonkítás) mutatkozik. A könyv december végén hagyta el a nyomdát, mire el is jutott olvasóihoz, tavasz volt, március 19-i német megszállással. A Tű hegyén szinte visszhangtalanul süllyedt a fiókok aljára, el a nyilvánosság elől.

És a negyedik kötet? A Válasz nekrológírója Bronztükör című, 350 verset tartalmazó kötetet említ, ami eltűnt a háború alatt vagy után. A lényegét tekintve még csak pontatlannak sem nevezhető a kijelentés, ugyanis maradt példány a szerzőnél, igaz, kevesebb verssel, és más címmel, illetve részben cím nélkül. A hagyatékot később áttekintő Dömötör János az egészet át- és összefogó papírszalag előoldalára ezt írta: „Hiánytalan, teljesen kész− 1 -112 oldal." – Hátoldalára: „Bronztükör másolata és egy kötet előkészítve ő általa." – A kettő együtt rectoján 1-325.-ig a költő kezétől ceruzával, arab számokkal számozott lapokból áll, a korrektúrajelek is egyértelműen az ő kezenyoma. A verso mindenhol üres. A 212. oldaltól, a Bronztükörtől a számozás felülbírált, 1-112.-ig újra számozott. Tehát *két* kötetről üzen a szalag. Azonban az erősen bolygatott hagyaték teljesen más fertályába keveredett autográf tartalomjegyzékkel nem találkozott Dömötör János, pedig ab-

ból derül ki, hogy *egy kötet* anyaga van előttünk, a csomagban címoldal nélkül maradt, negyediknek tervezett kötet, amely az Alkonnyal, barna bronzzal… címet kapta szerzőjétől. A tartalomjegyzéken a címleírás alatti lista a versek ciklusokban elfoglalt helyét mutatja. A ciklusokat megszámozta, de ez saját mennyiségi összegzésének megkönnyítésére szolgált, amit a dokumentum végén meg is tett. Az első 10 ciklus az 1938. februártól 1943. november elejéig írt, addig kötetbe nem került verseit fogja össze: „174 vers, meg a Bronz 50 szakasza. Együtt 224 vers." – Ez a számvetés zárja a tartalomjegyzéket a lap alján. Ebben a leltárban a Bronztükör, folytonosságot mutatva az előzőekkel, de kerülve a ciklus kifejezést, a 11. számot kapta. Műfaja a II. szakaszában megfogalmazott szerzői kívánalom szerint regény. De nem az. Epikus líra ötven, római számokkal jelölt szakaszban. Dedikációja: „Menyasszonyomnak" – A XLIV. szakaszig datált munkapéldányok számozása ettől fogva kusza, a rendelkezésre álló adatok alapján 1942. november 9. és 1943. október 20. között írta, a gépelt tisztázat nem datált ultima manus. A kötetzáró blokk elkészülte után keresett kiadót Paku az *egyegész* kötetnek − sikertelenül. Dömötör János a Bronztükört önálló műként csomagolta vissza, mert a költő hagyta így. Feltételezés, hogy mint ultima manus, postán kívánta elküldeni, és csak ezt a dedikált, címoldalas, gondosan csomagolt *részt* az *egy* kötetből, és annak, akivel eddig is átbeszélte levelekben az elkészült fejezeteket, tehát annak, akit leginkább illet: Dicának. Ő a változásoktól terhes időt Monoron vészelte át, és nem jött már Hódmezővásárhelyre. Apja, Hatvani Sándor halála után látogatásai végleg elmaradtak, egyedüli kenyérkeresőként édesanyjával és nagynénjével éltek hármasban tanítónői fizetéséből. A költő lélekben soha nem engedte el, mert nem a szerelem ért véget, hanem valós, evilági közös útjuk elágazásához érkeztek 1943 végén. Ezért a gondos csomagolás. A címoldalas verses regény és az „egy kötet" évtizedekre dobozba került anélkül, hogy kiadói szerkesztő látta volna. Még 1945. február 5-i feljegyzése szerint is dolgozott „az Édes nyolcsoros versei"-n. Az ezután született Margit-versek Takács Ferencék szakállháti tanyájának egyik alkalmazottjáról szólnak, realizált szerelem ezek mögött sincs, ahogyan eszményített a ragaszkodás a „Sára-versek" − időnként a Sárika rövidülésével Rikának is szólított − múzsájához is.

A Dica hiánya okozta űrt kitöltő hölgyről nem derül ki, hogy kit rejt valójában, de Vöröss Istvánnak egy postára végül nem adott, hozzá írt levele után templomi, bibliaköri ismeretségről, személyes varázsa ihlette versek szerint pedig olyan zeneileg művelt, családos anyáról lehet szó, akivel (magázódva!) hit-erkölcsi problémákat is megbeszélhetett. Az említett hírlapi terefere egy mondata regényről, vásárhelyi tárgyú regényről szól. Szépprózájának, publicisztikájának most még csak futó értékelésétől is eltekintünk, csupán a pályakép teljessége miatt említjük meg. „Nagyon örülök, hogy ilyen gyorsan elkészült a regény. Egyelőre azt tanácsolom, hogy maradjon Nálad, a könyvkiadás ugyanis majdnem teljesen szünetel. Egyelőre csak a munkában lévő könyveket szabad kiadni. A Singerék […] egyelőre szünetelnek. Ezt csak hallottam, holnap megérdeklődöm, az egész ügyről írok részletesen. Az író feladata: dolgozzék. Ha kész a dráma Benned, úgy ki vele! Színházi körökben van nagyobb ismeretségem. El tudom helyezni. A meglévő kéziratot, mármint a regényét, kérni fogom Tőled. Küldeni csak külön intézkedésre küldjed." – A levelekben többször esik szó „a" regényről, így kideríthető, hogy a címében sehol meg nem nevezett művet a negyediknek szánt kötet lezárása után, 1943. november elején kezdte írni, fél év alatt elkészült vele. A nekrológban Hét torony címen említi a szerző, szerinte „ott kallódik még most is az Athenaeumnál." Lehetséges, ekkor Paku volt ott az egyik lektor, itt idézett levelét 1944. április 5-én az Athenaeum fejléces levélpapírján írta, de ebben kiadóként föl sem merült munkahelye. A gimnáziumba került példány szennylapján a szerző neve alatt, cím gyanánt, Eltévedt emberek olvasható. Ez, felületes átnézés után is vásárhelyi tárgyú, nem datált, 441 gépelt oldal, a gépírási hibákat autográf javította. Ha nem két regényről van szó, ami valószínűtlen, akkor az első cím az elveszett nyomdába küldött végleges változat, a fennmaradt egyetlen nyers példány pedig még a munkacímet viseli.

1944. szeptember 22-én Hódmezővásárhelyen leventeriadó volt, mert Makó térségébe érkezett a front. Három nap múlva Földeák határából kezdett támadást egy szovjet harckocsiegység a hozzá csatlakozó gyalogsággal, a város irányába, belövéseikkel nagy riodalmat okozva. A boltok zárva, a vonatközlekedés szünetelt. A leventemozgósítás Vöröss Istvánt

osztálytársai, leginkább Jó Vazulom révén érintette, aki másnap indult Pestre. Naplója szerint (Juss 1990/2 119-139. p.) személyes holmiján kívül csak a Tű hegyén egy példányát tudta magával vinni. Október 15.-én adódott alkalma Monoron Dicát felkeresni, aki az új verseskötetet ekkor láthatta először. A Kedvesben (későbbi elmondása szerint) e találkozás után értékelődött át a költőhöz fűződő kapcsolat érzelmi minősége, a szerelem fizikai meddősége, az ebből táplálkozó kilátástalanság. A szerelem illúzió: mindent a léleknek, semmit a testnek?! Toulouse utolsó grófja, Lautrec csak gnóm volt, de testével szabadon rendelkezett! Ezt azonban már költő és múzsája soha meg nem beszélhette. Dicát nem érheti semmi vád. De „nem változott meg az Idők folyamán Pistuka se, én se, sőt, a szeretet sem. De ez már a kettőnk titka. Ő tudja, látnia kell most, hogy nem akadályozza a testi szem rövidlátó-volta, hogy alapjában semmi sem változott.”− írta Monorról az Édesanyának április 17-én, „Pistuka” halála után. A temetésen részt venni nem tudott, később kereste fel a sírt. 1954-ben találkozott újra a szerelemmel, 14 éves kislányát egyedül nevelő özvegy tanár kollégája lett holtomiglan-holtodiglan párja.

A szovjet városfoglalási kísérlet október 6-ától vált erőteljesebbé hajnali légitámadással, egész napos ágyúzással, légi csatával. A városvezetők, állami hivatalok nyugat felé távoztak, a magyar hadsereg a mindszenti kompnál lépte át a Tisza vonalát. Október 8-án a szovjet csapatok érkezése új időszámítás, új világnézet kezdetét jelentette Hódmezővásárhelyen, a harcok Budapest irányban folytak tovább. Vörös István vád nélkül írt versei közül ennek a „pokoli s szörnyű” esztendőnek a termése kiemelkedik.

A háború kataklizmája után az eszmélés lassan kapott erőre. 1946 februárjában a Tornyai Társaság tisztújító közgyűlése az alig fél esztendeje hazakerült, és ez év február 1-től múzeum- és könyvtárigazgatónak kinevezett Galyasi Miklóst elnöknek, ügyvezető elnöknek Vörös Istvánt választotta. Kohán, Pákozdy, Takács Ferenc társelnökök lettek. Újonnan belépő Moldvay Győző költő, pályakezdő újságíró. Kohán, Vörös, Moldvay a művészet egyetemes, ideológiáktól mentes megnyilatkozásait keresték, és már tavasszal folyóirat indítását tervezték, így hát hamar leváltak az új politikai viszonyokhoz szerintük túlontúl lojális Tornyai Társaságról. Nyár közepére az or-

ság tollforgató szellemi elitje írókongresszust hívott össze Debrecenbe. „Hogyan állunk a magyar irodalommal?" – A kérdés nem költői, és nem véletlenül pont ekkor tette fel Vörös István, azonnal meg is válaszolja: „vajon csak a mi szűk nyelvi határaink szabják meg Európa szűk ismereteit rólunk? Vajon ha nyelvünk tág hömpölygésű volna, de irodalmunk, általánosságban, ebben a gondolatkörben mozogna, mint mostanság, szerencsésebb lenne-e helyzetünk? Alig hiszem. Mert az irodalom nem csak a nyelv, hanem a gondolat is […] irodalmunkat, mint eszközt, okvetlenül csak magyarságunk érdekében szabad fölhasználnunk? Ez volna az irodalom célja csupán, hogy: betöltse, elősegítse a telj-emberiség egyes részeinek, csupán e részek érdekeit, szolgáló törekvéseit? Nem más eszközök valók erre? [...] A magyar irodalom nem akkor lesz európai, ha népisége, magyarsága felszínességben nyilvánul meg… Jaj annak a gondolatnak, mely nem kétezer évre szól, de évekre csupán. S jaj, annak a prófétának, ki tíz embert akar simogatni csupán, és nem mindenkit. Mikor e mindenkiben ama tízet simogatja." – Nyílt üzenete nyilván nem jutott el a címzettekhez, saját maga pedig ezen sem vehetett részt. De ha el is jutott volna, célját el nem éri a vele ütköző, ellentétesen elhatalmasodó nézetek miatt. Nem sokkal a Tornyai Társaság lapja, a Puszták Népe megjelenése után tudtak saját folyóiratukkal, a Délszigettel előállni Moldvay felelős-, és az ő társszerkesztésében (nagy ellentét nem lehetett a „két tábor" között, egyes szerzőik mindkét lapba publikálnak). A koalíciós kultúrpolitikától való elhatárolódás, sorsközösség vállalás, fórumbiztosítás azoknak, akiket a polgári antifasizmus irodalmi fasisztáknak bélyegzett, akiknek a negyvenötös igazolásoknál példás büntetést kértek a megbélyegzők. Szilencium oldása Németh Lászlónak, Szabó Lőrincnek, Kodolányi Jánosnak, Sinka Istvánnak. Vörös István nem hitt a sematizmusban: „Az irányirodalom nem irodalom!" – ütötte meg az alaphangot a folyóirat első számának szerkesztői beköszöntőjéhez a már említett esszéjében. A beköszöntő szerzője ugyan anonim, de gondolati síkja, logikája Vörös István szerzőségét egyértelműsíti. Hitt a parnasszista igényű alkotások örökérvényűségében. A művészet olyan sziget, amelyre az avatottakon kívül senki sem léphet be. Az avatott: érintett, és „érintés" nélkül senki nem képes a lépést megtenni, örök a tapasztalat, hogy meg sem kí-

sérli. Ezek a pálcatörő kijelentések a Viharvetőből már idézett Rában itt bővebben kifejtett gondolatai. Üzenet az írótársak felé, egyúttal lehetőség billogoztatni a politikai marhabélyegzővel. Lukácsy Sándor szerint a Puszták Népe közönyös a parasztság igazi problémáival szemben, s ez, ami ott „inkább, mint impotencia jelentkezik, az a Délszigetben már, mint alig leplezett ellenforradalmiság árulja el magát. […] A folyóirat beköszöntője nyíltan hitet tesz a nem-mindenkinek szóló irodalom és a mindennapiságból kiemelkedő tömeg utálata mellett. […] Kifogásolható azonban a vidéki értelmiségnek az a magatartása, hogy a kultúrateremtés lehetőségét csupán az esztétikai műveltség irányában látja. Pedig meg kellene értenie, hogy amíg a gazdasági, szociális, stb. problémák terén nincs előrehaladás, addig az irodalmi kultúra szükségképpen gyökértelen marad. A demokráciának pedig nem ilyen gyökértelen kultúrára van szüksége." – Ebben a szidalomáradatban a folyóiratnak azt a legelső számát vette kereszttűz alá, melyben megjelent a nyolcsoros, kéziratán csak évszámmal (1946.) dátumozott Holt zendülő című verse. Ennek hetedik sora: „*hát elvesztetted, ímhol, a hazádat*" – éppen nem gyökértelenségre, csendes szemlélődésre vall, hiszen abban az évben írták alá a csehszlovák-magyar lakosságcseréről szóló egyezményt, a németek kitelepítése pedig már előző évben is napirenden volt (a kitelepítés Hódmezővásárhelyen 2016. április 12-én rendezett nemzetközi emlékkonferenciájának címe ez a verssor lett). A Pokoli és szörnyű egyik versbe szőtt alakja az óvóhelyen gyermekét szoptatni készülő, ágyúszótól rettegő szláv anya most a hazája, az otthon, a szülőföld elvesztése miatt aggódhat. A kritikus irodalomtörténész nem kommentálja a verset, hanem folyóiratával együtt, általánosan nevezi gyökértelennek az egész „jelenséget," mert az nem vesz tudomást „társadalmi tényezőkről," nem zengi a dalt üde, mámoros ajakkal. Amiről a kritika nem beszél, az nincs, ha mégis szóba hozza, harsogó propagandával teszi. Lukácsy később meghasonlott önmagával, 1956-os írói szerepvállalásával „kifogásolható" magatartást tanúsított, ötévi szilenciummal büntették. Keszi Imre sem volt kíméletes a Tiszatáj hasábjain, az akkor már egy éve csak irodalmi estek szervezésével látszatra működő, folyóirat nélküli, egyszemélyes szerkesztőséggel. Sarkadi Imre 1946-os lapszemléje viszonylag megértő, Németh László azonban példaér-

tékűnek tartotta, hogy egy ekkora mezővárosban két irodalmi-művészeti folyóirat is jelen lehet egyidejűleg. A művészet legyen mindenkié – vetette ellen a népi demokrácia védelmében Rákosi és a politikai rendőrség. A jóbarát erre így emlékezett (Mielőtt rázósabb ügyekre térnék = VésV 1992. 06. 20. 3. p. – cikksorozat, III. rész): „a helyi ávós parancsnok, Koltay [Klein] százados, midőn a harmadik szám megjelenése [1947. március elején] után maga elé citált, elég világosan tette fel a kérdést: Moldvay elvtárs, ön most választhat. Vagy beszünteti a Délszigetet, felhagy minden kihívással, vagy pedig letartóztatom. És hogy szavainak nyomatékot adjon, kimutatott az ablakon a városháza napfényben fürdő, sárga épületére, melynek pincéje akkoriban rendőrségi börtönként szolgált. Megadtam magam, hiszen értelmetlennek tűnt minden vita." – És egy év múlva befejeződött minden más hasonló folyóirat, népi vagy polgári kezdeményezés, olvasókör, közművelődési társaság, stb. fölszámolása, hogy helyükbe föntről ellenőrzött, irányított kerüljön.

Takács Ferencék közvetítésével 1946-ban két újabb színdarabja jutott el Somlay Artúrhoz, aki már 1944-ben olvasta az Ogorup népe és a Magány szigete című színpadi kísérleteit (erre utalhatott Paku imént idézett levelében). Előbbi befejezetlenül a hagyatékban megőrződött, részletet közölt belőle a szegedi Kortárs. A másik csak a barátok előtt vált ismertté. A gépelt szövegkönyveket kuriózummá teszi a színművész autográf véleménye az utolsó oldalakon. A Játék mögött-et még nem találta színpadra érettnek, de „egész biztos, hogy írója hamarosan beletanul a színpadi formába," és mai témájú színdarab írására, továbbá kortárs francia, amerikai írók olvasására biztatta. A másik művet, a Viharvetőt, sokkal jobbnak ítélte, ugyanakkor: „a második felébe bele kellene dolgoznia egy jóindulatú, mesterségét értő dramaturgnak. (Talán tudnék is egyet.) Véleményem szerint a Nemzeti Színháznak foglalkoznia kellene ezzel a darabbal. A magam részéről szívesen állok rendelkezésre, ha felhatalmazást kapok rá. Vörösss István író. Jó író. Kiváló író, aki kitűnő darabokat is fog írni. Budapest 1947. Somlay Arthúr." Nem hosszas elemzéssel kideríthető, hogy önmagát mintázta Rában figurájában, és Annában Dica rejtezik, Tilda pedig a színdarabok klasszikus, konfliktust hozó harmadik figurája, talán a számunkra is titokzatos Rika. A tör-

ténet fiktív, a helyszín is az, nincs jelölve a cselekmény – egy alkotó ember tragédiája a lélek és a külvilági lét összeomlásának párhuzamos ábrázolásával – időpontja sem. A három felvonásra komponált mű szereplői havasi falu lakói. Rában asztalos, műhelye az otthona, istenhite segíti, hogy hétköznapi munkái képzőművészeti alkotásokká szelídüljenek keze alatt. Anna fiatal szolgálólány, Rábentől hord szíve alatt magzatot. Ide, a műhelybe toppannak be a falu lakói, a kéregető bolond, a bölcsőt rendelő ifjú pár, Tilda, akit szintén magáénak akar Rában, és a meseszerű színdarabok állandó mozgatója, a jövőbe látó, vészt jósló shakespeare-i boszorkány, az öregasszony. A katolikus pap és a református prédikátor itt folytat ökomenikus párbeszédet, ide érkezik Tündöklő Jeromosként a vihart hozó, lelkekben zavart keltő Vándor is. Ez a vihar (már a második felvonásban) Rában lelkében a két nő közötti vívódása miatt kél, elveszti hitét, alkotói készségét. Színpadi megjelenítésben ez künni hóvihar, benni féktelen, romboló duhajkodás, ezzel együtt elszigetelődés, Anna elmenekül. A tivornya tetőpontja Nóra társadalmi konvenciók ellen lázadó performance tarantelláját juttatja eszünkbe Ibsen drámájából. A hóviharban odavész Anna és a megszületett gyermek, de oda vész a keresésére indult Tilda is. Katarzis, mint a klasszikus görög drámákban. A harmadik felvonásra a műhelyben is, Rában lelkében is helyreállt a rend: felismerte az Egy Teremtővel szembeni alázat fontosságát, súlyát. Keresetlen szavaink helyett álljon itt Takács Ferencnéhez 1947. március 4-én írt levelének részlete:

„Kedves, jó Örzsike néném! […] Nem kérdem én: érdemes-e írni, mert ezerszer rájöttem: nem érdemes. De mit tegyen az ember, ha az Isten erejének egy milliárdnyi része buggyan belőle,− s amikor tudja: ezzel az erővel egyszer el kell számolnia − a legkönyörtelenebb ítélkezés alatt! Mondom, hatalmas kedv pezseg bennem,− hatalmasabb a fegyverek erejénél és az őrültek erejénél is. Mi végre? Nincs kapcsolatom a közönséggel − magammal van szerződésem, Istentől parancsom. […] *Ma már bátran vallom: nincs tehetségem, egy írásom, versem sem az enyém: Istentől való.* […] e szörnyű és rettenetes kavargás csakis a szellemet szülheti meg? A szellemet, melyet nem lehet sokáig eltagadni, a szellemet, mely építeni és szépíteni vágyik, − mert hatalmas erők lökik előre.”

Elképzelhetetlen, hogy Pilinszky olvasta valaha is ezt a levelet, főleg azelőtt, hogy elvállalta a bevezetőben említett felolvasást Vörös verseiből. Sokkal hihetőbb kettejük analóg viszonyulása az alkotáshoz, az egyidejű, adekvát felismerés, miszerint egy alkotó, egy teremtő van: Isten, mert amit ember alkot, az Ő sugallatára alkotja, ezért minden az Ő munkájának parafrázisa: „Az isteni kontextusban legtöbbször más, aki az értéket megéli, s megint más, aki esetleg megírja. Mit számít? *Isten az, s egyedül ő az, aki ír: a történések szövetére vagy a papírra.*" – Csak míg Vörös gondolatai egy levéltári fond mélyéről manapság kerültek napvilágra, addig Pilinszky 1970 őszén Poigny-ban (Franciaország, Seine-et-Marne megye), a költői képzeletről rendezett nemzetközi konferencián elhangzott tézise valamennyi gyűjteményes kötetében olvasható. A Viharvetőben vázolt istenhit eszköz, s minthogy eszköz: apokrif. Ez nem a koalíciós kultúrpolitika elve, ez parnasszista szintre emelt igény. Moralista és evangélista (nem a kanonizált értelemben). Nem a korszellem szerint halad a sematizmus, a szocialista realizmus irányába. Nem zár le történelmi korszakot, nem politizál, hanem poszt naturalista egy oly korban, mikor célszerűbb takargatni az Istenbe vetett hitet.

Vörös István nem tudott barátja rendőrségi beidézéséről, a folyóirat betiltásáról. Somlay ígéretét nem tudta beváltani, rendkívüli idők rendkívüli körülményei közepette a költő 1947. március 29-én bekövetkezett váratlan halála is szerepet játszott ebben. Március 1-én, verőfényes tavaszi napon, öt mázsa búza áráért temették el a hódmezővásárhelyi református Kincses temetőben…

***

A hagyaték jelentős része (kéziratai, családi fényképek, magánokiratok) rendelkezésünkre áll. A hódmezővásárhelyi Németh László Városi Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye, a Tornyai János Múzeum Helytörténeti Gyűjteménye, a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Fióklevéltára (Takács Ferenc országgyűlési képviselő iratai) és a Református Bethlen Gábor Gimnázium és Szathmáry Lajos Kollégium Tanári Könyvtára őrzi a dokumentumokat. Ez utóbbit Szathmáry Lajos és Imolya Imre az Édesanyától kapott kéziratok lemásolásával, egykori barátoknak, osztálytársaknak dedikált eredeti kéziratok összegyűjtésével alapozta meg,

negyven év multán ez egészült ki Máté István Dicára irányított kutatásának eredményeivel.

El kellett dönteni, hogy mikortól és mit adunk közre, mert Vörös István elfeledett, tévesen skatulyázott költő. Gyermekkori zsengéivel most ünnepünket rontanánk, ezeknek majdan összes versei kiadásában lesz helyük. S korai verseknél Galyasi Miklós és Szathmáry Lajos véleményéhez igazodtunk. Szerkesztésünk évenkénti tagolással követi az időrendet. A versek alatt *kurzív* jegyzetben közöljük annak adatait, az évszám ismételgetése nélkül, egységesítve a költő változó datálási szokását (ugyancsak dőlt betűkkel szedett az utószó idézeteinek szerkesztői kiemelése, a szövegkihagyást szögletes zárójelbe tett három ponttal jelöltük). Ugyan összegyűjtöttük a még életében megjelent verseket is, de ezeket csak akkor vettük figyelembe, ha kézirat nem állt rendelkezésre, mert a költő sajátos interpunkció-használatát (pontos vessző, hosszú kötőjel), nem mindig értelmezték és alkalmazták a költői kívánalom szerint a nyomdai szedők, megfosztva így a verset a verbális interpretáláshoz adott szerzői instrukciótól. Ha forrásunk nyomtatott, akkor a megjelenés pontos adatait közöljük, az itt és az utószóban alkalmazott rövidítéseket a kötetvégi alfabetikus versmutató után oldjuk fel. A közölt versszövegek végleges szerzői változatok, de nem feltétlenül autográf példányok után. A kéziratok többsége olvasható, és sok a gépírással, de adathiányosan letisztázott, autentikus szövegforrás. Ahol a vers után nincs szerkesztői jegyzet, ott a közlésre ilyen dokumentumból került sor. A nem, vagy csak bizonytalanul olvasható verseket figyelmen kívül kellett hagyni. Variánsokat nem közlünk, mert eldönthetetlen, hogy olyan gépelt másolattal van-e dolgunk, amit a költő nem látott, ezért nincs ellenjegyzve, így maradt benne elírás, gépírási hiba, vagy valóban a költő által nem javított, valós versváltozatról van-e szó (a halálától eltelt idő alatt számtalan versét másolták gépírással, ezek is bekerültek a hagyatékba, jóllehet nem képezhetik a valós örökség tárgyát csak azért, mert keveredtek az eredeti dokumentumokkal). Hitelesnek csak azt tekinthettük, ami valami módon magán viseli a költő kéznyomát.

Béres Dezső

A kötetben előforduló személyek

Anny a költő édesanyja, becézve (? 1898. február 5. – Szeged 1967. május ?) Vásárhelyen nevelkedett, elemi iskolai tanulmányait Márcfalván végezte. 1916. május 31-től itt, 1921. október 1-től 1925. augusztus 1.-ig Budapesten postai alkalmazott. 1929-től Vásárhelyen háztartásbeli. 1933-ban feleségül ment Mocsáry Ferenchez (1946-ban törvényesen elváltak), akitől megszületett második fiúgyermeke. 1936. május 18-tól városi közalkalmazott 1954-ben történt nyugdíjazásáig, a hatvanas években Szegedre, ott élő fiához költözött.

Cseley Márton, dr. (? – Miskolc, 1975. 07. 05.) a vásárhelyi kórház belgyógyász szakorvosa, 1954-től a miskolci Semmelweis kórház belgyógyászati és haematológiai osztályának főorvosa.

Deutsch Béla, dr. (Újkígyós, 1894. 09. 10. – Hmv., 1961. 10. 18.) a vásárhelyi kórház tüdő- és általános belgyógyásza, a helyi zsidóhitközség elnöke. 1942-43-ban munkaszolgálatra rendelték, deportálták, szerencsésen hazatért, osztályvezető főorvosként dolgozott haláláig. Klein doktor modellje Németh László Égető Eszter című regényében.

Dica polgári neve Hatvani Judit (Bp., 1923. 01. 26. – Cegléd, 2013. 12. 25.) Hatvani Sándor gyáros, gazdálkodó és Milecz Julianna gyermeke. Adatai az ő saját, illetve fia közlése Máté Istvánhoz írt leveleikből.

Dömötör János, dr. (Hmv., 1922. 01. 16. – Hmv., 2009. 08. 02.) művelődéstörténész, művészeti író. Vörösss István gimnáziumi osztálytársa, barátja. 1944-ben szerzett jogi diplomát, szülővárosában kultúrtanácsnok 1951-ig. 1961-ben lett a Tornyai János Múzeum igazgatója. A hatvanas évek közepén ő is közreműködött volna egy posztumusz gyűjteményes kötetet megjelenésében.

Endrey Béla (Hmv., 1891. 03. 28. – Cleveland, 1958. 01. 11.) városi főtisztviselő, a Tornyai Társaság alelnöke. 1936-tól pol-

gármester, 1944-ben szülővárosa (szeptember 5-ig) és Baja főispánja (június 9-től). A front közeledtével nyugatra távozott.

Fekete Lajos az 1938/39-es tanévben (VII. osztály) Vöröss István osztálytársa, évismétlés miatt később érettségizett, a „Fekete vers”-ek neki szólnak.

Galyasi (Reisinger) Miklós, dr. (Hmv., 1903. 10. 12. – Hmv., 1974. 06. 03.) költő, múzeumigazgató, művelődésszervező. 1925-ben jogi doktorátust szerzett, otthona Műveröm néven a kortárs művészet egyik vidéki műhelye. Barátaival alapították meg 1934. július 14-én a város irodalmi, művészeti és tudományos egyesületét, a Tornyai Társaságot, a festőművészt választva név- és mértékadónak, ennek induláskor titkára lett. Az őt is mélyen érintő zsidótörvényeket méltósággal viselte, a második világháborút szerencsésen túlélte. 1946. február 1-től volt a Városi Múzeum és Könyvtár igazgatója. Németh László Égető Eszter c. regényében Gyenes modellje.

Imolya Imre (Hmv., 1922. 08. 26. – Hmv., 1984. 09. 10.) Eötvös kollegistaként részt vett a baloldali ellenállásban. A háború után görög-latin, magyar nyelv- és irodalom tanár az őt fölnevelő alma materben, a gimnázium tanári könyvtárának kezelője. Itt kapott helyet az általa összegyűjtött és gondozott Vöröss István archívum (kéziratok, levelek összessége). Szathmáry Lajossal és Dömötör Jánossal közös szándékuk Vöröss István posztumusz gyűjteményes kötetének megjelentetésére nem találkozott az édesanyáéval, ezért nem valósulhatott meg.

Juszka polgári neve Török Imréné Molnár Jusztina (Hmv., 1925. ? – Kecskemét, 2014. február ?) 2009. május 25-én írt levelet a vásárhelyi Bethlen gimnáziumba, mellékelte a Papírsárkány, az Üvegpohár neki dedikált köteteit, 11 vers kéziratát és a hozzá 1937. 12. 12. – 1938. 09. 26. között cédulákra írt üzeneteket.

Karácsony Sándor (Földes, 1891. 01. 10. – Bp., 1952. 02. 23.) pedagógiai, filozófiai író, egyetemi tanár, a KIE munkatársa, cserkészvezető, a Magyar Cserkészszövetség társelnöke Sík Sándor mellett.

Karádi György (Tokaj, 1885. 12. 20. – Hmv., 1946. 08. 16.) földrajz-természetrajz, kémia, egészségtan tanár, a gimnáziumi évkönyvek rendszeresen bölcsésztudornak is aposztrofálják.

Katona Imre (Makó, ? – ?) a Magyar Királyi Állatorvosi Főiskolán 1909-ben végzett. 1937-től Hódmezővásárhelyen királyi állatorvos, az Állatorvosi Tiszti Vizsgabizottság tagja, városi főállatorvos 1950-ig.

Kohán György (Gyulavári, 1910. 02. 22. – Gyula, 1966. 12. 16.) festőművész. 1934-től megszakításokkal élt Hódmezővásárhelyen. 1935 márciusában vette feleségül Balló Margitot, aki ekkor a Till fényképészeti műteremben dolgozott, és három gyermekén kívül édesanyjáról is gondoskodott.

Kovács Imre (Alcsút, 1913. 03. 10. – New York, 1980. 10. 27.) népi író, a népi mozgalom alakja, parasztpárti politikus.

Kristó Nagy István (Sándorfalva, 1921. 06. 16. – Bp., 2010. 08. 11.) kritikus, irodalom- és művészettörténész, műfordító. A Szegedi Egyetemi Ifjúság (SZEI) alapító tagja. 1942 végétől a Kállay-kormány Nemzetvédelmi Minisztériumában gazdaságpolitika-szolgálati minisztériumi előadó a nyilas hatalomátvételig. Egyetemi ellenállás szervezéséért letartóztatták, sikerült megszöknie. A háború után a kisgazdapárt ifjúsági szervezetének, a Független Ifjúság Országos Központjának igazgatója. A két vezető párt fúziója után gyógyszerészként visszatért Hódmezővásárhelyre. Édesanyjáról mintázta Németh László Égető Eszter c. regényének főhősét.

Moldvay Győző (Hmv., 1925. 06. 12. – Hatvan, 1996. 08. 04.) költő, újságíró, szerkesztő, művelődésszervező. Pályakezdő, mikor a Délsziget folyóiratot megindították. Ezt 1947 márciusi, 3. száma után betiltották. 1986 tavaszától évi három alkalommal jelent meg ismét, az utolsó az 1996/35., kegyeleti szám volt.

P. **Mogyorossy Sándor** SJ (Hajdúdorog, 1903. 04. 30. – Pannonhalma, 1976. 11. 11.) vásárhelyi plébánoshelyettes, hittantanár, gyóntató az 1937-38, 1940-42, 1946-50.években.

Müller Erzsébet; Dr. Dunszt Kálmánné nyelvtanárnő, Vörösss István franciául tanult tőle, 1943. május 19-én elhunyt.

P. **Németh János** SJ (Egyed, 1910. 02. 14. – Pécs, 1982. 05. 09.) 1943-51 között vásárhelyi káplán, pasztorálta a tanyavilágot is, népszerűsége okot adott rá, hogy a ’45 utáni ügynöki jelentésekben róla is szó legyen.

Pákozdy Ferenc; vásárhelyi (Hmv., 1904. 10. 07. – Debrecen, 1970. 05. 11.) hírlapíró, költő, műfordító, könyvtáros. Németh László Égető Eszter c. regényében Hallgató Sanyi modellje.

Paku Imre (Hmv., 1910. 05. 12. – Bp., 1975. 04. 03.) szerkesztő, irodalomtörténész, kritikus. Sík Sándor tanítványai közé tartozott. Kapcsolatban állt a Szegedi Fiatalokkal, a Márciusi Fronttal, a falukutató népi írókkal. 1938-tól ’41-ig Szegeden egyetemi gyakornok a nyelvészeti tanszéken, a szegedi protestáns Bethlen Gábor Kör elnöke. Baloldali nézetei miatt eltávolították az egyetemről, írásaiból élt. 1942-45 között az Athenaeum Kiadó egyik lektora, 1949-ig az Új Idők Irodalmi Rt Könyvkiadó szerkesztője, ’49-től a Révai, majd ennek jogutóda, a Szépirodalmi Könyvkiadó műszaki szerkesztője.

Szathmáry Lajos (Bp., 1903. 01. 12. – Bp., 1994. 02. 19.) magyar-latin, görög szakos tanár, pedagógiai író. 1931-től a vásárhelyi gimnázium tanára, igazgatótanácsi tag, könyvtáros, az önképzőkör tanárelnöke, cserkészparancsnok, az első magyar tanyai kollégium, a későbbi Cseresnyés Otthon alapítója (1938). A Márciusi Front szellemében tudott az ifjúságot foglalkoztató nemzeti sorskérdésekre válaszokat adni. Galyasi Miklós háttérbe szorulása után a Tornyai Társaságban vezető szerepet vitt. 1941 őszétől a pápai Református Kollégium Gimnáziumának tanára, 1944-45-ben katona. Németh László Égető Eszter c. regényében Szilágyi tanár úr modellje.

Takács Ferenc (Hmv., 1893. 10. 22. – Hmv., 1956. 05. 11.) – 1935 áprilisától a város szociáldemokrata országgyűlési képviselője. A II. világháború után mint iparügyi miniszter, tagja az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek. 1945. július 8.-án leváltották, ősztől földművelésügyi államtitkár. Ahogyan az ÁVH felállításával, úgy a MDP és a SZDP fúziójával sem értett egyet, ekkor nyugdíjazták.

Tárkány Szűcs Ernő (Hmv., 1921. 10. 13. – Bp., 1984. 07. 10.) Jogtudós, néprajzkutató. A háború alatt Kolozsvárott végezte egyetemi tanulmányait, utána szülővárosában a járásbíróságon államügyészi megbízottként ügyvédjelölt. 1946 februárjában bekapcsolódott az újjászervezett Tornyai Társaság munkájába, Dömötör János és Kristó Nagy mellett annak titkára, szerkesztője a társaság folyóiratának, a Puszták Népének.

Vass István Ákos Vörösz István osztálytársa volt. 1940 áprilisában Németh Lászlót ő hívta meg személyes ismeretség révén. Érettségi után a Zeneakadémia zongoratanszakára járt. A háború után nyoma veszett, talán Budapest ostroma alatt vesztette életét.

Vidonyi István (?–?) fogszakorvos, rendelője a hódmezővásárhelyi Futó Mihály tér (ma: Hősök tere) 1. sz. alatt volt.

Vörösz László Zsigmond (Siklós, 1914. 03. 22.− Kapospula, 1996. 09. 02.) pedagógus, botanikus, a dinasztiaalapító unokája, annak kilencedik gyermeke (ő származott el Siklósra) után.

Versmutató cím vagy kezdősor szerint[1]

A barnaarcú 527
A bokrok árnya 558
A bolond 551
A boszorkány 548
A boszorkány égetése 549
A csepűrágó panasza 543
A csillagos menny 747
A darázs 137
A déli kertből, imhol 336
A délután úgy zsong 469
A diák 551
A fájdalom komédiája 130
A fák alá oly lágyan 655
A fák álmodtak akkor 323
A fák az égre sírnak 327
A fák esőben áznak 327
A farkas nem hibás 198
A farkasokkal ne vitázz 164
A föld 39
A gyöngyvirágon fény 433
A győzedelmes árnyék 45
A halál kapuin innen 733
A hegy 43
A hegy aljában 230
A herélt 554
A holdas éjjű háztető 747
A hőség, ez a bozontos 559
A hűséget kergettem 338
A júliusnak te adtál 355
A kandallóban kerge 746
A Kedves a kertben 433
A Kedvesem a kútba 433
A Kedvesem már alszik 330
A Kedvesemnek 329
A kékláng holdfény 636
A kert kinyílt az estbe 434
A kertben, hol 325
A kertek alján 749
A kertünkben majd 312
A kezedben az Isten ujja 350
A kígyómérgű dél 560
A király 550
A király ágyasa 550
A kislányokat 487
A korhadt fa 532
A költő a falun 126
A láz beszél 119
A lélek éhes 735
A lelkét, ezt a 639
A lomb után 538
A macska álma 258
A madarak a tenyeréből 637
A magvetőnek 449
A május ül Isten ölén 332
A mennyből jöttem 499
A mennyen már bús 561
A Mindenségből 580
A nap a tiszta tóba néz 165
A nap bezárta kelyhét 633
A nap tüze, mint 473
A názárethi foglya 54
A néne, kinek 747
A népszínművek 512
A nyár oly szőke 460
A nyár ott ringott 558
A nyárdélután 475
A páléi iskolára 296
A rableány 546
A rács mögött 222

[1]A címszavak után oldalszámokra utalunk. Kurzív (dőlt) betűvel az adatok hiánya miatt meg nem bontható, ezért az egységes időrendbe sorolt ciklusokat jelöltük.

A rózsáskertben 339
A sürgő úccán 748
A sűrű holdfény 562
A sűrű vihar 339
A szekér elindul 75
A szél és a madarak 621
A szél még emlékszik 737
A szél meséje 21
A szélre bíztam 640
A szemedtől kék az ég 434
A szonett 78
A szószék sűrű 637
A tanúhoz 750
A teás hölgy 94
A tehén 122
A téli alkony rádgondol 328
A tűz 38
A tűz dorombolt 636
A vádlott álljon hát elő 382
A városban járt 331
A vén fakapu 745
A Vénusz-szobor 552
A vers tenéked kába 743
A vértanú szobra 552
A virágok közt 434
A zápor gyöngyöt 435
A zápor lágyan libben 324
Add a kezedet 108
Ágak 530
Ágyban 40
Ajkán egy rajnyi fecske 690
Akár a bimbók 684
Akár a harcos 353
Akár a vándor 395
Akár az Isten 627
Akár egy boldog 621
Akár egy kóbor, kolduló barát 336–355
Akár egy kujon 452
Akár sárkányok 641
Akasztás 549
Akkor kacag 434
Áldott kezedben 435
Áldozó 285
Alföldi vonat 105
Alkonyban 593
Alkonyi fellegek 31
Alkonyi madarak 435
Alkonyi út, szekéren 686
Alkonyi, lenge tüzek 329
Alkonnyal 299
Allah kezében 658
Almák elcsorranó 540
Almát szedő leány 620
Álmodtam egyszer 435
Álmok hűs tüllje 436
Álmos varangyos 436
Álmos, kába kert 99
Alszik az Édes 311
Altató 633
Aludj el bennem, állat 571
Aludjál Édes 303
Aludjál! Édes, lágyan 312
Amerika 201
Ami a szemünkben 310
Amikor lágy szirom 436
Amikor lőttek 522
Amikor születtél 331
Amikoron jöttél 347
Angyal, te karddal 475
Anyám 710
Anny születésnapjára 735
Április156
Áprilisi tréfa 26
Apró 246
Áradás 271
Aranybozontú, poklokízű nyár 486-487

Aranygolyókkal 155
Aranyökör 119
Aranyszínű és derűs 669
Aranyszőke ártány 570
Aranyvörös 229
Arcán a napnak 607
Arcán a nyárnak 566
Árvácska, vihar előtt 538
Asszony a világ 651
Asszony az erkélyen 469
Asszonyka 616
Asszonyok 744
Asszonyok, gyümölcsös 483
Atyafiság 476
Augusztus bíboros hava 322
Avart-égetők 584
Az a baj, lásd 649
Az ajkad szirmát 345
Az alkony-uccán 475
Az Általános Munkás Olvasóegylet falára 706
Az apáca 546
Az aranymosók éneke 53
Az árnyas Népkert 420
Az autó 130
Az az udvar 720
Az ég színével 351
Az együgyű 28
Az éhség harsogása 121
Az éjji uccán 748
Az élet szava ajkadon 436
Az életem már 437
Az első latinóra 48
Az első nap 388
Az emberekkel 146
Az eretnek 553
Az este árnyas, réveteg 437
Az esti erdőn 326
Az estike a szélbe leng 437
Az eszelős 548
Az fáj neki: én értem őt 736
Az Idő verseiből 470-472
Az igazi 298
Az iskola 129
Az Isten málnákkal 322
Az Isten piros verset ír 267
Az Isten ujja 341
Az ő nyomában 703
Az ökör dicsérete 150
Az ördög 548
Az őrület zölden lobog 154
Az őszi fákon 437
Az őszi szél, e zúgó 556
Az uccalány 547
Az úccán széles nap 324
Az új földesúr 85
Az utolsó vacsora 111
Azon az első éjjelen 390
Aztán egy nyári délután 372

Barackvirágok 689
Bárha kordén 496
Barmok 131
Barna bronz 183
Barna fák susognak 438
Barna rácsokon túl 617
Barna szemed 452
Barnuló 294
Béke 261
Bennem ragyogsz 338
Bíbor augusztus 438
Bíborló hajnal 666
Bíborló nap 471
Bíboros 125
Birsalma-lehű 630
Bizony, soká 371

Bokor, ha 535
Boldog Állat 580
Boldog ország 428
Boldog vagyok 463
Bolondok tánca 174
Bólonganak az őszi fák 320
Borús fák barna vére 328
Borúsbőrű, barnálló 749
Boszorkányok tánca 79
Bölcsességig 241
Bőölű, nagymellű, friss parasztmenyecske 569
Bőség [Állapotos asszony] 618
Bőség [Roskadt kosarakkal] 209
Briliáns 135
Bronztükör 360-427
Bronzul a szőlő levele 321
Bűbáj halála 642
Bűnhődés 706
Büszke márványból mintáználak 342
Bűvölet 257

Cigaretta 43
Cinege 501
Cinke, hogyha dalra bukkan 425
Csacska vers 206
Család 477
Csata 691
Csendes esti utca 25
Csendülj most hát vers regénnyé 361
Cseng a kancsó 153
Cseremisz dal 725
Csigák 533
Csihaj! 507
Csillag 669
Csillagfény 32
Csillagocska 330
Csillagocska bújócskál 438
Csillagokat kutattam én 330
Csillagos éj 22
Csillansz, mint 305
Csilló pillanat 375
Csirkék 260
Csituló csönd 195
Csivogjatok néki dallal 619
Csobogó nap 187
Csoda Mátyás 281
Csókoltam a Kedves 334
Csönd 162
Csöpp, csivogó 582
Csöppnyi kis ajkad 325
Csúfolódó 280

Dallal, derűvel 455
De lágy teádból 746
De nem kacérkodom 349
De nem teremtesz 650
De tudom én, itt 744
Déli hangulat 27
Délután – virágokkal 432
Délután [A kaján torkú] 116
Délután [A kert fölött] 145
Délután [A nap nehéz] 36
Délután, tenger alatt 677
Délutáni dívány 70
Délutáni konyha 158
Dér 39
Dereka rengett, ringott 748
Derű ragyog 333
Dinnyehordó asszonyok 98
Dinnyepiac 467

Döngethetsz bástyát 118
Dúdoló 256
Dúdoló, gyermeki vers 685
Duhaj vitéz a nyár 557
Durmol a macska 4551

E holdas est most 471
E pillanatban rokkant 438
E vers is erre tanít 741
E vers is imádság 439
Ebéd után a nap 561
Ebéd után. A gőgös 558
Ébredés. 33
Ébren maradj! 478
Édes a kóruson 502
Édes az alkonyban 489
Édes gyümölcsöt hoz a Tiszáról 462
Édes, ne vedd 423
Édesanyám 135
Édesanyám neve napjára [Ki a halál partjáról elvezettél] 718
Édesanyám neve napjára [Már augusztus van] 594
Édes-Anyám születésnapjára 673
Édest már régen 362
Ég alatt [Fekszem a széles ég alatt] 356
Egy barna nyárnak [Mint vándor] 527
Egy barna nyárnak 472
Egy hangya alszik 157
Egy ige vagyok 439
Egy ismeretlen hősi 32
Egy levél 531
Egy másik kép 363
Egy oláh hadnagy 523
Egy régi zene zaja zúg 439
Egy rügy voltam csak 439
Egy verssel több lett 450
Egyenes, mint a 687
Egyszerű 149
Egyszerű ember 46
Éjféli zápor 33
Elbukott angyal 738
Elefánt 212
Éles vetület 240
Életem elé 734
Elfújta a szél a napot 639
Elnézem, ahogy 636
Előre elkiabálod 719
Elpilledt már 408
Ember fölfedezése 656
Emberek 211
Emberek a pusztán 83
Emlék, tavaszi nap 688
Emlékezés 532
Emlékszel, Édes? Este volt 440
Emlékszel, Édes? Végtelen mezőkön 4440
Emlékszel-e a fákra 310
Én nem láttam még 319
Én úgy tekintek 354
Én, Vöröss István 182
Ének a helyekről 56
Englishmann 200
Értesd meg magad 145
Érzed-e a távolban 301
És délután meg, amikor 398
És éjfélkor, ha ordas 746
És térdére vett 348
És zsákot dobott 348
Eső a kertben 160
Eső után 534

Eső, eső, eső 594
Esős idő 269
Est, csönd, unalom 476
Este a parasztok 24
Este a tanyák között 44
Esteli örvénylés 272
Esti beszélgetés 49
Esti kép 23
Esti szellő, libegjél 329
Esti tea 66
Esti varázslat 131
Eszik a vénasszony 646
Eta néném 736
Exotikus őszi alkony 612
Ez hát az ucca 556
Ezek mind töredékek 648
Ezerszer halott vagy! 723
Ezüst mezőbe 344
Ezüstök csöppje 440

Fáim alatt 626
Fák [A fák közein úgy ragyog] 530
Fák [E fák ma némák] 213
Fák alatt, a fürge füsttel 451
Fák alatt, ég alatt 530-538
Fákat bólintó kora reggel 638
Falusi pap 69
Falusi villa 120
Fáradt puli, hogy tereli 654
Farkasok [Megcsinálták két rossz fogamat…] 226
Farkasok [Mi vagyunk az erdő népe…] 252
Fecske és november 644
Fegyverem 269
Fegyveres 273
Fehér felhők 646
Fehér kenyéren 513
Fejeden széles, nagy 377
Fekete apácák 124
Fekete vers 149
Fékezd meg a 332
Felélesztem a tüzet 33
Felhő borong 440
Felhők és hernyók 683
Felhővel sírom 308
Fenyők éjjel 534
Férjhezment 467
Fiatal állat 188
Fiatal erdő 84
Fiú a szekéren 28
Fogad zárd össze 739
Fogd meg a pillét 648
Forduló 682
Forgattam tüzes 506
Föloldom az Istent 190
Förgetegből volt 459
Friss feleség 449
Friss, sűrűpelyhű hó 324
Futás, zivatar elől 575
Futok előled 569
Futottál a pillangó után 441
Fürdőszoba 83
Fütyörésznek 256
Füvek 197
Füveket öntözött 308
Füvekkel suttogom 465

Galambok udvara 712
Gályarab 24
Golgota után 59
Gondolj rám néha 307
Görögös korsók 142
Gyalog lábbal 478

Gyalognép 250
Gyarló Igazság 350
Gyerekek 285
Gyökerek 530
Gyöngy rügyecske 267
Gyöngyök 333
Györe bátyós 466
Győzelem 196
Gyufák 170
Gyümölcsök 188
Gyümölcsös 108

Ha a virág beszélne 441
Ha gyümölcsöm 638
Ha majd vigyorgó 317
Ha meghalok 349
Ha nyári fű zöldellne 650
Ha párom leszel 342
Ha pintyőke lennél 322
Háború verseiből 521-524
Haditánc 229
Hajad fürtjében 337
Hajadban a tavasz 441
Hajadban erdők selyme 583
Hajadból rózsák 337
Hajdútánc 225
Hajnali pirulás 701
Hajnali réten járt 317
Hajnali szélben leng 324
Hajnali virágok 320
Hajnali, illatos erdő 326
Hajolj a szívemre 313
Hajukat igazgatják 442
Haláltánc 514
Halk délután 702
Halk, titkos furulyaszó 30
Halkan dúdolgat 442
Hallgat az ég 589
Halott az úton 72
Halottöltöztetők 109
Hangulat 37
Hangverseny 115
Hangyák 535
Hangyatojás 148
Haragos 260
Harmat 247
Három ibolya 411
Három katona 733
Harsogó 286
Hát fölmentettél! 384
Hát lődd csak versem 655
Hát ne késlekedj 651
Hazafelé [Még jó illatot] 57
Hazafelé hold sütött 422
Hazugság nélkül 738
Hegedűszó 610
Hegyek alján 277
Hegyen mentem 442
Hegyipásztor 56
Hernyó és pillangó 537
Hév délután kutyámmal 611
Hiába menekülsz 127
Hogy mi a vétkem 380
Hogy művet, csoda-dolgot 573
Hogy örüljön 442
Hol a barnaarcú 611
Hol fürge lábbal siettél 318
Holdas az ajkad 308
Holt zendülő 716
Hordozod te is 722
Hova nézel, mondd 629
Hőség 697
Hunnok útja 81
Hunyó nap után 177
Hunyó nappal 81
Húsvéti vers 71

Húszéves halott katona 63
Hűs őszi-esti égre 443
Hűs tükre előtt állt 328
Hűs üvegek ragyogása 161
Hűs, mint a hajnali szél 678
Hűs, szálló pihe 323
Hűséges jobbágy 347
Hűvöslehű az Isten 352
Hűvöslő fények 536

Ibolya 461
Idegen macska 140
Idők mélyéből zengő hegedű 481
Ifjú király 80
Ifjúság 51
Így játszik vélem 732
Így múltak évek 372
Így oktattál 631
Így szólnék 117
Így vert bizony 368
Ihajla 479
Illatos kert a szerelem 401
Ima 20
Immár a hordók 595
Immáron bölcs vagyok 521
Írom verseimet 443
Írott kövek 185
Iskolafolyosó 42
Isten [Nem vagy villámok öregapja] 510
Isten [Talán magadnak fájtál] 253
Isten és asszony 707
Isten és csiga 575
Isten hajóján 574
Isten így szórt szélbe 489
Isten, jóságos Tanítóm 487
Isten, ragyogó 593
Isteni pásztor 687
Itt futtam én hej 556

Jaajjajajj! 275
Jaj a papnak 695
Jaj, merre mennem 274
Januári nap 156
Játék a tavaszi léggyel 692
Játék siratása 213
Játék, januári holddal 562
Jegenye, fázó jegenye 582
Jegenyék 699
Jégtörő 249
Jó szó a kutyámnak 215
Július heve megrekedt 374
Júniusi séta 159

Kacagó néger 163
Kakas a rozsban 684
Kamaszkor: harsant, víg vadon 369
Kamra 227
Karácsonyi vers [Az ablak forró fényverés] 138
Karácsonyi vers [Szúrj rideg vasrúdba] 235
Karaván 161
Kárognak a kürtök 86
Kecske 289
Kedves 301
Kedves, a kertben járt 327
Kedves, még meg sem láttalak 376
Kedves, most megvallom 379
Kedvesem almákat evett 443

Kék köténye mennyel ringott 509
Keményen, mint a mag 680
Kerestelek én fűben és virágban 461
Kertész 616
Kései sarj 708
Későn kel a nap 92
Két legény jött keletről 102
Két vén diák 46
Ketten mentek az esti uccán 236
Ketten szántanak 728
Ki bírja szóra az angyalok nyelvét 649
Ki érti a könyvek lelkét 268
Ki hosszú csókokat ivott 480
Kicsike 199
Kihívás, acsargó Gonoszhoz 572
Kínai versek 134-136
Kinyílott bimbós, fürge ajkad 313
Kinyitott könyv az életem 334
Kis cica 27
Kisgyermek, hulló levelek közt 37
Kismacska játszik 134
Kismacska szonettje 151
Kisváros 112
Kit árvának szült anyja 523
Kitárom a kaput 450
Kócos hajunk lobog, lobog 443
Koldus 40
Komédia 36
Kopog a szél 596
Kopott délután 25
Kóró maradtam volna 344
Költő és kagyló 596
Költs sás alatt 597
Könnyű ruhád rebben 335
Könyörgés a harcért 653
Könyvet olvastál 400
Kripta 34
Krisztus a falun 84
Kubikolva 507
Kutya [Rézörves nyakad] 175
Kutya [Sompolyoghatsz] 177
Kutyák elébe 718
Küllők között 295
Külvárosi este 173
Külvárosi karácsonyeste 136

Lágy búzák álma 353
Lágy reggel 392
Lágy, ragyogó tó 676
Lágy, selymes álmokat aludj 444
Lágyan 224
Lámpagyújtó 39
Lámpánál 35
Lámpás 717
Láncon, a kutyákkal 613
Lángok, aranyvörösben 679
Lány, nap, arany-alma 464
Lány, reggeli úton 705
Láp és holdvilág 598
Lásd, ez a tájék 654
Lásd, Istenünk is 654
Lásd, úgy vagyunk mi 444

Látod, Édes, szívünkben 444
Látod, ha szoborba vés 301
Látomás 699
Lavór az udvaron 93
Lázak piros dalával 569
Lefutott a csillag 34
Légy megfontolt! 166
Legyek 533
Lélektelenül 716
Lépcsőház 102
Léppel s vesszővel 600
Letarolt mezőkön 49
Levél keringél 628
Levél vagyok 319
Levelek meséje 221
Lombok susogják 713
Lovak 207

Ma délután az ég 745
Ma se jöttél 622
Macska [A nap, mint vézna tócsa] 98
Macska [Puha mancsa belefeszült] 139
Macska! Hogy mennyit karmolsz 485
Madame 514
Madár rebben így a fára 418
Madár rebbent a fára 326
Madárral, dallal 325
Magadra maradtál 599
Magam 171
Magam hegyében 279
Magam vagyok 57
Magány 525
Magára ismer 737
Magyarország 280
Majd csöndre csilló csönd felel 646
Majd elbújdokol 715
Majd ha a poklon 601
Majd jött a ballagó Idő 364
Majd megérleled 639
Majd télen, mikor 607
Majd tükröt emel 713
Májusi ájtatosság 698
Május-látó 690
Málnás 244
Mámor 107
Már alkonyul 602
Már bársony este barnáll 444
Már bús október ballagott 653
Már elosont a kígyó 613
Már értem őket 696
Már fák törzse 532
Már lassan lüktet 601
Már megtörölte vérfoltos kezét 567
Már visszajönnél 678
Mára elég volt 216
Maradj a porban 55
Maradj itt 307
Március [Mi urunk a március…] 252
Március [Téli est halmozta lompos…] 43
Márciusi fűz 104
Márciusi hangulat 43
Margarétás 599
Márványosormú, tiszta lépcsők 445
Mátyás, a varjú 181
Mázsás köveket 603
Medio aevo 546-554

Medve, bronz-avarú erdőn 676
Még nincsen hó 745
Megbolondultak a madarak 749
Megjött a herceg 93
Megölték 259
Méhes 513
Meleg vagy, mint a barna nyár 441
Mélyebbre fuss 579
Mennyei vadászat 688
Mennyi vers 719
Méricskéld aranymérlegen 564
Mérleg 641
Mert hittem balgán 730
Mesebeli csodaréten 445
Mesékkel teli hajnal 445
Messze csengő versek 78
Messze magamtól 470
Messzeség 278
Messzi mezőkön járt 330
Messzi sereget [Fű kiserken, mint a dárda] 251
Messzi sereget [Mint árokparton bús paraszt] 228
Meztelen, mint a kard 700
Mielőtt Isten megérkezik 604
Mikor a Kedves mosolyog 315
Mikor a tavasz született 445
Mikor az Isten ébredezik 354
Mikor belép a szobába 644
Mikor egy bimbó meghasad 332
Mikor horgonyaim 576
Mikor mosolyogsz 306
Míly kék egek hulláma 739
Min töpreng 357
Minden – semmi 696
Minden szavamnak súlya van 310
Mindhalálig 709
Mint a fecske 508
Mint a gyermek 700
Mint a kígyó 577
Mint a nyár 618
Mint a ringyó 603
Mint a süket, ha háta mögött 524
Mint a vadak 295
Mint a vadorzó 224
Mint a varjak 296
Mint aki sűrű, sárga mézre éhes 557
Mint aki testál, hagyatkozik 488
Mint akibe a kígyó 612
Mint akit hullám csavarint 365
Mint asszony, hogyha ballag barna kertben 351
Mint az aranyágú 620
Mint bálványt 740
Mint barát, rossz szőrcsuhában 528
Mint barnálló bronztükörbe 360, 427
Mint boldog ember 417
Mint búvó tanyák 637
Mint cigánylányok 749
Mint cinke lelke 355
Mint csiga, oly csipkés 683
Mint csősz a fát, a földet 697

Mint derengő alkonyok 681
Mint dübögő dob 677
Mint éhesnek az 706
Mint eszelős, az egyetlen igét 554
Mint eszelős, ki magában motyog 461
Mint fiúcska 481
Mint fürj, ha zeng a rozsban 322
Mint füst a gyöngyház-hajnalon 638
Mint hányinger 734
Mint hegedűről 700
Mint hűs üvegek, ha ragyognak 318
Mint ijedt vitéz 732
Mint kába aranydarazsak 378
Mint képmásával a szelíd tükör 463
Mint kinek édes titka van 409
Mint kisgyerek, ha rétre menni készül 345
Mint koldus, ki a barna földön hálva 525
Mint korsóból a lanyha tej 560
Mint lázasnak a korsó 698
Mint márciusi rét fölött 410
Mint martalóc 493
Mint nyíló, kék egekbe 305
Mint ódon tükör 670
Mint rab, vasbilincsben 605
Mint rossz kalmár 516
Mint rügy, ha rengve buggyan 316
Mint sarjú füvek selyme 446
Mint sebből a vér 668
Mint tajték s hab 715
Mint télestén 671
Mint téli szobák alkonyi homálya 658
Mint űzött vad 708
Mint vadgalambok 689
Mint vénember 460
Mint versek bokrán 346
Mint zártredőnyű, nyárvégi szobában 701
Mintha egy szörnyű tenger háborogna 522
Miután elment a hajó 729
Modern vers 202
Mondd, míly mezőkön 623
Monoton 276
Mosolyogtam a bölcseket 110
Mosolyok 217
Mosolyoknak kútja 474
Mosónő 265
Most messze van tőlem 331
Mozdony 38
Munkásleány 265
Munkások a tetőn 291
Munkástelep 167
Művek, oszlopok, töredékek 648-650

Nagy, barna bérház 95
Nagyanyád arca 393
Nagyapám [Én nem ismertem] 210
Nagyapám [Én nem szeretem] 128

Nagyhírű emberre 741
Napkeleti versek 483-484
Napos udvar 158
Napsütős [A fák közt] 604
Napsütős [Süssél] 292
Napsütős [Szép az élet] 605
Ne félj szívem! 625
Ne te üzenj 651
Ne zengj, te vers 302
Néked beszélek 221
Neked, nekem hoztam 301
Nem adok Néked 302
Nem elég 740
Nem harsonáz szívem 316
Nem jöttél 589
Nem lehet 282
Néni 298
Népkerti padon, este 29
Nevelj magadnak 584
Nézek a napba 200
Nézelődő 284
Nézi a holdat az Édes 303
Nézz a szemembe 309
Nézzél rám 308
Nincs irgalom 570
Nincsen tovább! 505
Novemberi ballada 54
Nő képe, kígyóval 554

Nyár, színház, páholy 712
Nyárfasor 702
Nyári kút 165
Nyári vers 78
Nyavalyádra már 519
Nyílj szét föld 739
Nyisd ki Isten, kapudat 581
Nyolcsoros versek a Kedveshez 433- 449
Nyomdász 87
Nyögdel a lomb 686

Ó, akkor mindig 484
Ó, asszonyi száj 540
Ó, bárha ilyen lenne 385
Ó, bizony azért 387
Ó, hitvány pompa 343
Ó, Istenem 627
Ó, Kedvesem, már rég 340
Ó, Kedvesem, nincsen 346
Ó, olyan pihés ez a 446
Ó, roskadt nyarak! 557
Ó, Te vagy a nyár 323
Ó, tiéd vagyok 446
Ódon szobában 333
Okosok 203
Október, barna táj 632
Október: vén juhász 528
Októberi csönd 721
Októberi éjjel 38
Oldozó 242
Oltár a pusztán 88
Olvad a hó 42
Olvasol 106
Oly árva az üres 334
Oly bronzos volt bőröd 470
Ordast hordoz ölében 685
Oroszlán voltam 446
Ovidius száműzetése 45
Ő volt a költők régi szeretője 566
Ölelve, megölve 506
Ördög szerenádja 248
Ördögöktől békességet 578
Öreg gyerekek játszanak 47
Öregasszony 153

Öregasszonyok [Rólatok szóljon e vers] 180
Öregasszonyok [Szívüket áhítat patakjába mártják] 50
Öregek 42
Öregek a verőfényben 30
Öregember 205
Öregember a reggeli utcán 40
Örök Törvény 729
Örökre must 123
Öröktől voltál, mint a föld 447
Örzsikék, Ferencek 453
Ősz a Tiszán 52
Ősz közeledtén 23
Őszi ég 725
Őszi légy 218
Őszi séták 653-655
Őszibarack 82

Papírsárkány 27
Papok 262
Papok pincéje 60
Papok sarja 73
Papos szóval 70
Paraszthitvallás 52
Paraszti ballada 58
Parázs a hamu alatt 64
Parton, a füzekkel 623
Párzol, zabálsz 743
Pasztell a kertről 209
Pásztorok 59
Pásztorok esti éneke 62
Pattog a tűz, úgy muzsikál 447
Pihegés 159
Pillanat előtt 631
Pillantásom 486
Pillék, zápor után 536
Pince 283
Pipázom 497
Piros ajkak aranyos 536
Piros cseresznyék 473-475
Piros cseresznyék mosolygása 473
Piros kakas 629
Piros lányok 290
Piros, kék, fekete 472-473
Piruljatok el dús fák 560
Pitty, patty! 447
Pléhvödör 99
Pogány csöbör 197
Pogány szertartás 742
Pogány vigasság 359
Pogányok éjjele 79
Pók 531
Poklot idéző 567
Pokolbeli tölcsér 674
Pokoli s szörnyű 517
Pörgő, színaranyú 635
Pörnyetánc 233
Primavera 80
Proletárok 215
Prológus 67
Puttonyok roskadt szürete 680
Püspök 264

Rabszolga 52
Rabszolgák énekelnek 74
Ragyogás 174
Ragyogó lépcsők 186
Ragyogó üszkök 219
Reggel, rózsák pirosában 622

Reggel. A mennynek rózsaszínje 559
Reggeli 155
Reggeli konyha 133
Reggeli lámpa 92
Reggeli zöldben 430
Remeg bizony a szívem is 394
Rettenet 214
Révület és Félelem 608
Rézbőlvilló fényoroszlán 645
Rigóval s holdvilággal 670
Rika nevére ver a szívem 667
Rímes játék töredéke 679
Ring, mint buborék 695
Róka az erdőn 64
Romage d' oiseaux 659
Római költő 65
Ropogós volt, mint a kövér fű 488
Roskadt, nagykormú éjen 447
Rossz öregember 165
Rosszleányok 293
Rózsa, vérbarna levelekkel 494
Rózsák feje lehajlik 448
Rózsák mosolygó viselőse 484
Rózsák, hogyha nyílnak 448
Rózsákat gyűjt csokorba 583
Rózsát tűzött hajába 321
Rozstábla 683
Rőzsegyűjtők 68
Rőzsét gyújtott 608
Rügyellő 228

S a Picinknek 309
S a szobánk olyan meleg lesz 316
S az orvos azt mondja 571
Sára fölkelti az alvó madarakat 682
Sára, gyermekkel 634
Sára-versek 635-640
Sárgálló fények 537
Sással, náddal, holdvilággal 510
Sátántánc 231
Savanyú borral 609
Se barát, se szerető, se rokon 722
Selymes a szájad 334
Sietős útas 718
Sikoly 738
Sírásó 71
Sokat beszéltünk délelőtt 397
Sötétvörös volt ajka 472
Spleen 67
Sün 287

Szabóműhely 34
Szálloda 101
Szalmaszálvitéz éneke 247
Számlálgatom az októberi lombot 525
Számvetés 652
Szántóvető 50
Szavak emberei 26
Szédület 244
Szédült szitakötő 309
Szegény szamár 454

Szél és sirály 556-562
Széllel, alkonyi fésűvel 464
Szembenállós 288
Szeme kék, mint 630
Szemedbe fények gyűlnek 448
Szénás szekér 100
Szenzáció 204
Szép 132
Szép fényes délelőtt 430
Szép látomás vagy 352
Szépség, te sújtó 672
Szeptember bajszán bor csorog 125
Szeretlek a szívemmel 306
Szerzetes 47
Szerzetesek 151
Szigorú ősz 458
Szilánkok és csodák 745-749
Szilvafák a kertben 609
Színtelen lelkek 35
Szirmok derűs esője 448
Szirmok haván gyöngy harmatok 449
Sziromból van az a május 328
Szívedben bontja szárnyát 320
Szívemben rügyek illata 332
Szívemmel szeretnélek takarni 313
Szolga 44
Szomorú-búsongó vers 540
Szonett a szép borbélylányról 705
Szonett, emberről és bogárról 485
Szonett, régi karácsonyestről 139
Szonettek a barbárhoz 743-744
Szonettek macskáról 485-486
Szuronyos jóság 226
Születésed napjára 20
Szüretre várok 62
Szürke ember 56
Szűz Mária második verse 431

Tájék 164
Tájkép 462
Takarodó 691
Táncol az Édes 311
Táncolunk a táncolókkal 184
Tanyai tanító 48
Tanyák, vak napon 684
Tarajos sziklák 651
Tavaszi városszéle 563
Távol Tőled, csatazajban 521
Te bolond csalogány 270
Te lettél immár kincsem 340
Te meg egy pillanat alatt 405
Te szőke béke 524
Te vagy a május 709
Te volnál a bor és a kenyér 640
Tedd magom tenmagaddá 714
Tegnap Neked muzsikáltam 314

Tejespohár 135
Tél a szőllőshegyen 55
Tél szonettje 144
Téli állomás 66
Temetésre 565
Templomból jött 628
Tenger és pásztora 681
Tenger és petóniák 536
Tenger fenekén 147
Tenger mélyéről hoztam 343
Tenyeremen tartalak 335
Terelő 356
Teremtés hajnalai 728
Teremtés tajtékos hajnalánál 526
Tiltott versek, pirossal 459-494
Tiszteletre méltó úrihölgy 96
Titok 714
Titokzatos zengés 537
Tizenkét harsona verse 586
Topánkád libben a fűben 326
Töredékes arcképcsarnok 566-568
Tőrök és csapók közt 504
Törzsed hajlékony tavaszoké 474
Tréfás-szomorú vers 581
Tudod, Kedves, még régen 413
Tujafák 533
Tű hegyén 144
Tücsök-muzsika 610
Tükörszilánkból nézed 648
Tükre minden harmat 671
Tündökölt 292
Tüzet rakott 406

Ucca, tavasszal 573
Úgy csorrantam 699
Úgy fetrengett 568
Úgy jöttél 341
Úgy történt az egész 402
Ugyanaz az erdő 535
Új hegyibeszéd 103
Új karácsony 88
Úttalan utak 498
Uzsonna 186
Üdeség 40
Ünnepély után 111
Üres pipával 503
Üvegpohár 50
Üvölts a farkasokkal 82

Vad augusztusi délután… 416
Vadon kertben, hol nyers 486
Valamerre 73
Valamit 209
Valóság határán 152
Változás 538
Varjak, villogó télidőben 679
Városvégi bolt 109
Váróterem 76
Vasárnap 591
Vasvirradat 263
Vazul megjött 403
Végső fokon 732
Végtelen, bús októberi ég 722
Vén Európa 245

Vén postás bajszán sárga nap 373
Vén, kínai bölcs a perc 100
Veranda 90
Véreb 223
Vers Francois Villon mesterhez 113
Vers Máriához 255
Vers vonóra és viharra 540
Vers, régi modorban 624
Vers, röpülj a homlokára 318
Veszélyes útazás 713
Vétkeimmel verlek 577
Vigasztalás a kicsinek 216
Villám előtt 283
Villám előtt 706
Villám és vihar 625
Villám, fekete lobbanás 647
Villanás 266
Viseld, hogy elviselhesd… 723
Visszhang 701
Vita a halállal 58
Vizet hordó 619
Vízivers 250
Volnék csak alma, harsogó 321-335
Vonaton 134
Vörös moha 189

Zárj illó párát 649
Zsír 220

Rövidítések:

Alkonnyal…	Alkonnyal, barna bronzzal…
AU	Alföldi Újság
Bp.	Budapest
Hmv.	Hódmezővásárhely
NU	Népújság
P.	Páter (Atya)
p.	pagina (oldal)
SJ	Societas Jesu (Jézus Társaság)
VésV	Vásárhely és Vidéke
VI	Vidám Ifjúság (Vásárhelyi Ifjúság)
VU	Vásárhelyi Újság
VUH	Vásárhelyi Új Hírek

TARTALOM

Kovács Imre Attila: Írlak, világ!	7
1932-1936 versei	19
1937 versei	41
1938 versei	61
1939 versei	91
1940 versei	143
1941 versei	179
1942 versei	239
1943 versei	429
1944 versei	495
1945 versei	555
1946 versei	665
1947 versei	731
Béres Dezső: A Holt zendülő élete és kora	751
A kötetben előforduló személyek	773
Versmutató cím vagy kezdősor szerint	778
Rövidítések	795